

วารสารครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Journal of Education Studies
Chulalongkorn University

Journal of Education Studies, Chulalongkorn University

Journal of Education Studies (ISSN 0859-8835) is a national peer reviewed journal. Each article is reviewed by at least 2 readers, a reviewer from the Faculty of Education at Chulalongkorn University, and an external reviewer.

Objectives: 1) to share ideas and educational progress in the field 2) to present findings from experiments, studies and research of the Faculty of Education and other educational institutes 3) to serve as a center where discussion and appropriate solutions to problems in education in the Thai context are presented, and 4) to serve as a place where the faculty members and alumni, along with scholars and other interested people can publish their work.

The Journal of Education Studies publishes research articles, academic articles, and educational information technology and education. Our publication is supported by the faculty, subscribers and general supporters.

Volume Editor: Surapee Rujopakarn, Ph.D.

Head Department, Department of Curriculum and Instruction

Executive Editor: Prannapha Modehiran, Ph.D.

Director of Center for Innovations, Textbooks, and Academic Papers

Number of publications per year: 4 issues 1) January – March 2) April – June 3) July – September and 4) October – November (The details on how to publish an article are printed on the inside back cover.)

200 Baht / 1 Issue

Subscriptions: Please complete the subscription at <http://goo.gle/forms/c7k01Zx4Mx>

*****To notify of change of address, please send your written address change information to the journal.*****

Subscription Fees	Types of subscription	1 year	2 year	3 year
	Teachers, Students	550	1,050	1,550
	EDU CU Membership	600	1,150	1,700
	General Public	650	1,250	1,850
	Institutes or Libraries	750	1,500	2,100

**If you would like to support our marketing and advertising activities,
or provide a financial support, please contact**

Director of Center for Innovations, Textbooks, and Academic Papers, Faculty of Education,
Chulalongkorn University, Phayathai Rd., Patumwan, Bangkok 10330

Tel no: 02-218-2604 ext 128 email: cujournaledu@gmail.com

Website: <http://www.tci-thaijo.org/index.php/EDUCU>

วารสารเศรษฐศาสตร์

ปีที่ 44 ฉบับที่ 2 (เมษายน – มิถุนายน 2559)

ศูนย์ส่งเสริมการพัฒนาบัณฑิตกรรม ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท ปทุมวัน กรุงเทพมหานคร 10330 โทรศัพท์/โทรสาร (66) 02-218-2604 ต่อ 128

ประธานกรรมการ

บัญชา ชลาภิรมย์ (รศ. ดร.)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรรมการที่ปรึกษา / บรรณาธิการอาวุโส

นงลักษณ์ วิรัชชัย (ศ. กิตติคุณ ดร.)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เนาวนิตย์ สงคราม (รศ. ดร.)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (ศ. กิตติคุณ ดร.)

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (ศ.กิตติคุณ ดร.)

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ศิริเดช สุชีวะ (รศ. ดร.)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สิริพร บุญญานันต์ (อ. ดร.)

สำนักงานรับรองมาตรฐานและ
ประเมินคุณภาพการศึกษา

สุมาลี สังข์ศรี (ศ. ดร.)

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

สุวัฒนา เอี่ยมอพรพรรณ (รศ. ดร.)

มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

สุวิมล ว่องวาณิช (ศ. ดร.)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บรรณาธิการประจำฉบับ

สุรภี รุโจปการ (ผศ. ดร.)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บรรณาธิการบริหาร

ปราณภา โหมดหิรัญ (อ. ดร.)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กองบรรณาธิการ

กรัณศุภมาส เอ่งฉ้วน (ผศ. ดร.)

มหาวิทยาลัยมหิดล

คมศร วงษ์รักษา (อ. ดร.)

สำนักงานรับรองมาตรฐานและ
ประเมินคุณภาพการศึกษา

จรรยาพร มาติลโกวิท (รศ. ดร.)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จิระพันธุ์ พูลพัฒน์ (รศ. ดร.)

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

ใจทิพย์ ณ. สงขลา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชัยศักดิ์ ชั่งใจ (ผศ.)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นิธิพัฒน์ เมฆขจร (รศ. ดร.)

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

บุญมี เณรยอด (รศ. ดร.)	มหาวิทยาลัยสยาม
ปราณี สังขะตะวรรณ (รศ. ดร.)	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ปัทมาวดี เล่ห์มงคล (รศ. ดร.)	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ปัทมวรรณ จิมากร (ผศ. ดร.)	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปณณรัตน์ พิชญ์ไพบูลย์ (รศ. ดร.)	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รัตนา ดวงแก้ว (ผศ. ดร.)	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
วรรณทิพา รอดแรงคำ (ศ. ดร.)	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
วรรณิ์ แกมเกตุ (รศ. ดร.)	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วิสุทธิ วิจิตรพัชรภรณ์ (ผศ. ดร.)	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์ (รศ. ดร.)	มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย
ศิริชัย กาญจนาวาสี (ศ. ดร.)	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
สุพร ชัยเดชสุริยะ (รศ.)	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
สุรภี รุโจปการ (ผศ. ดร.)	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อธิปัตย์ คลี่สุนทร (อ. ดร.)	มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
อาชญญา รัตนอุบล (รศ. ดร.)	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Mei-Yan Lu, Ph.D. (Prof.)	San Jose State University
Thom Huebner, Ph.D. (Prof.)	San Jose State University

ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

ชยุต หอมหนัก

Journal of Education Studies
Volume 44 Number 2 (April - June 2016)

Center for Innovations, Textbooks, and Academic Papers, Faculty of Education, Chulalongkorn University
Phayathai Rd., Pathumwan, Bangkok 10330, Tel./Fax. (66)0-218-2604 ext. 128

Editorial Board Chair

Bancha Chalapirom, Ph.D. (Assoc. Prof.) Chulalongkorn University

Editorial Advisor / Senior Editors

Noawanit Songkram, Ph.D. (Assoc. Prof.)	Chulalongkorn University
Nonglak Wiratchai, Ph.D. (E/Prof.)	Chulalongkorn University
Paitoon Sinlarat, Ph.D. (E/Prof.)	Dhurakij Pundit University
Siridej Sujiva, Ph.D. (Assoc. Prof.)	Chulalongkorn University
Siriporn Boonyananta, Ph.D.	Office for National Education Standards and Quality Assessment (Public Organization)
Sumalee Sungsi, Ph.D. (Prof.)	Sukhothai Thammathirat Open University
Suwattana Eamoraphan, Ph.D. (Assoc. Prof.)	Assumption University
Suwimon Wongwanich, Ph.D. (Prof.)	Chulalongkorn University
Wallapa Devahastin Na Ayudhya, Ph.D. (E/Prof.)	Dhurakij Pundit University

Volume Editor

Surapee Rujopakarn Ph.D. Chulalongkorn University

Executive Editor

Prannapha Modehiran, Ph.D. Chulalongkorn University

Editorial Board

Archanya Ratana-Ubol, Ph.D.	Chulalongkorn University
Athipat Cleesuntorn, Ph.D.	Assumption University
Boonmee Nenyod, Ph.D. (Assoc. Prof.)	Siam University
Chaisak Changjai (Asst. Prof.)	Chulalongkorn University
Charoonsri Madiloggovit, Ph.D. (Assoc. Prof.)	Chulalongkorn University
Cheerapan Bhulpat, Ph.D. (Assoc. Prof.)	Suan Dusit Rajabhat University

Jaitip Na-Songkhla, Ph.D. (Assoc. Prof.)	Chulalongkorn University
Karansupamas Engchuan, Ph.D. (Asst. Prof.)	Mahidol University
Komsorn Wongrugsu, Ph.D.	Office for National Education Standards and Quality Assessment (Public Organization)
Mei-Yan Lu, Ph.D. (Prof.)	San Jose State University
Nitipat Mekkhachorn, Ph.D. (Assoc. Prof.)	Sukhothai Thammathirat Open University
Onjaree Natakatoong, Ph.D. (Assoc. Prof.)	Chulalongkorn University
Pattamawan Jimakorn, Ph.D. (Asst. Prof.)	Thammasat University
Pattamavadi Lehmongkol, Ph.D. (Assoc. Prof.)	Kasetsart University
Poonarat Pichayapaiboon, Ph.D. (Assoc. Prof.)	Chulalongkorn University
Pranee Sungkatavat, Ph.D. (Assoc. Prof.)	Sukhothai Thammathirat Open University
Ratana Daungkaw, Ph.D. (Asst. Prof.)	Sukhothai Thammathirat Open University
Sirichai Kanjanawasee, Ph.D. (Prof.)	Chulalongkorn University
Suporn Chaidejsuriya, (Assoc. Prof.)	Chulalongkorn University
Surepee Rujopakarn Ph.D (Asst. Prof.)	Chulalongkorn University
Thom Huebner, Ph.D (Prof.)	San Jose State University
Wanee Kaemkate, Ph.D. (Assoc. Prof.)	Chulalongkorn University
Wantipa Rodranga, Ph.D. (Prof.)	Kasetsart University
Weerawat Uthairat, Ph.D. (Assoc. Prof.)	Eastern Asia University
Wisut Wichitpatthapron, Ph.D. (Asst. Prof.)	Kasetsart University

Editorial Assistant

Chayut Homhnug

บทบรรณาธิการ

วารสารครุศาสตร์ปีที่ 44 ฉบับที่ 2 (เมษายน-มิถุนายน 2559) นี้ ประกอบด้วยบทความวิจัย 14 บท ที่นำเสนอผลการวิจัยหลากหลายสาขาวิชาสำหรับการศึกษาดังแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงอุดมศึกษา โดยประกอบด้วยงานวิจัยที่พัฒนาและเสริมสร้างนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในด้านทักษะชีวิต สุขภาวะทางกาย และความสามารถในการอ่าน ซึ่งนับเป็นการพัฒนานักเรียนทั้งทางกาย อารมณ์ สังคม และพุทธิปัญญา งานวิจัยที่พัฒนานิสิตนักศึกษาในด้านศิลปวัฒนธรรม งานวิจัยที่พัฒนาการจัดการจัดการศึกษาสำหรับโรงเรียน สถาบันอุดมศึกษา ตลอดจนเขตพื้นที่การศึกษา

นอกจากนั้น วารสารครุศาสตร์ฉบับนี้ยังมีบทความวิชาการอีก 2 บท ที่นำเสนอข้อมูลทางวิชาการที่หลากหลาย กล่าวคือ การเรียนรู้ของชุมชน การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนิสิตนักศึกษา และการบริการจัดการในระดับมัธยมศึกษา

บทความทุกบทที่ตีพิมพ์ในวารสารครุศาสตร์ผ่านการกลั่นกรองจากคณะกรรมการ (Peer Review) ผู้ทรงคุณวุฒิภายในคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และภายนอกซึ่งเป็นคณาจารย์ นักวิชาการศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิจากกระทรวงศึกษาธิการ และมหาวิทยาลัยต่าง ๆ อย่างเข้มข้น เพื่อให้ผู้อ่านได้รับประโยชน์ทางวิชาการด้านการศึกษอย่างเต็มที่

นอกเหนือไปจากบทความวิจัยและบทความวิชาการแล้ว วารสารครุศาสตร์ยังมีคอลัมน์ประจำอีก คือ จัปกระแสดการศึกษาโลก มุมห้องเรียน คิดนอกกรอบ และเปิดประเด็น โดยในฉบับนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา รวมทั้งมีหนังสือใหม่ ๆ แนะนำให้อ่านด้วย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุรณี ฐิโงปการ
บรรณาธิการประจำฉบับ

วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีที่ 44 ฉบับที่ 2 (เมษายน-มิถุนายน 2559)

สารบัญ

	หน้า
Journal of Education Studies	
บทความวิจัย	
• รูปแบบการสอนทักษะการปฏิบัติในงานตัดเย็บด้วย กิจกรรมหมอนแฟนซีสำหรับนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย	จรัสศรี พัวจินดาเนตร 1
• การพัฒนาโปรแกรมกิจกรรมโดยใช้ทฤษฎีแรงสนับสนุนทาง สังคมที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของ นิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา	จักริน ด้วงคำ และ จินตนา สรายุทธพิทักษ์ 15
• การจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้รูปแบบข้อมูล แรงจูงใจ และทักษะเชิงพฤติกรรม เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตด้าน การตัดสินใจและการแก้ปัญหาเรื่องเพศของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม	จินตนา บรรลือศักดิ์ 33
• การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรม ศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ใน สถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือ	เชษฐภูมิ วรรณไพศาล และคณะ 57
• รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบประสานสัมพันธ์ครอบครัวและ โรงเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่าน สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3	ดวงใจ บุญยะภาส และคณะ 74
• การพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตภาคเหนือตอนล่าง	ทวีพัฒน์ ไผตรีจิตร 100
• การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาด้วยหลักไตรสิกขาเพื่อ ลดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศด้านการปฏิบัติของนักเรียน มัธยมศึกษาตอนต้น	พงศธร สุกิจญาณ 119
• การวิเคราะห์บทเพลงคัดสรรสำหรับนิสิตรายวิชาเครื่องสีไทย กรณีศึกษาทางเดี่ยวซอฮู้เพลงสุรินทราหู	ยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์ 133
• การสร้างตัวบ่งชี้ความสามารถพิเศษของนักกีฬาเทควันโดระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย	รังสฤษฎ์ จำเริญ 146

วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีที่ 44 ฉบับที่ 2 (เมษายน-มิถุนายน 2559)

สารบัญ

		หน้า
• การพัฒนาและประเมินโปรแกรมกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรม สุขภาพในการดูแลตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มี ภาวะภูมิแพ้	วิรัตน์ เกรณณรงค์ชัยและ จินตนา สราวุธพิทักษ์	164
• การสังเคราะห์วิทยานิพนธ์เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร ท้องถิ่นในประเทศไทย	ศกร พรหมทาและ เพิ่มเกียรติ ชมวัฒนา	183
• การรับรู้บทบาทและความคาดหวังในการสร้างเสริม สุขภาวะชุมชนของสถาบันการพลศึกษาตามแนวคิดยุทธศาสตร์ ไตรพลัง	ศิริลักษณ์ กมลรัตน์ และคณะ	202
• การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ สำหรับ ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี	ศิริวรรณ จันทรัมย์	220
• สมรรถนะและทักษะด้านคนของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหาร ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อการสร้างสถานการณ์จำลอง	สปีสกุล นรินทรางกูร ณ อยู่ธยา และคณะ	237
บทความวิชาการ		
• การสอนพลศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ	นวรรตน์ หัสดี	259
• จักรกระแสนการศึกษาโลก	ศรีไพร โชติจิรวัดนา	270
• มุมห้องเรียน: เรียนภาษาอังกฤษอย่างไรให้สื่อสารได้แบบ ไม่กังวล	กิริติ คุสานนท์	276
• คิคนอกกรอบ: การทดสอบระดับความสามารถทางภาษาของ ผู้สอนภาษาอังกฤษ: หนทางพัฒนาชั่วคราวหรือ สู่ความยั่งยืน	พรพิมล คุชชะวาที	280
• เปิดประเด็น: อีกหนึ่งทัศนะต่อความหมายของ Coaching และ Mentoring	จินดิษฐ์ ละออปากนิณ	283
• แนะนำหนังสือ	เฟื่องอรุณ ปรีดีดิกล	286

Journal of Education Studies, Chulalongkorn University
Volume 44 Number 2 (April– June 2016)

Contents

	Page
Research Articles	
• Performance Skill Teaching Model In Sewing Work Skill Practices with Fancy Pillow Activity For Upper Elementary Students	<i>Jarussri Puajindanetr</i> 1
• Development of Activities Program Using Social Support Theory for Smoking Behavior Change of University Students	<i>Jakrin Duangkam and Jintana Sarayuthpitak</i> 15
• Sex Education Learning Management Using Information, Motivation, and Behavioral Skills Model to Enhance Life Skills in Decision Making and Problem Solving of Grade 6 Students in Chulalongkorn University Demonstration Elementary School	<i>Jintana Bunluesak</i> 33
• A Development of an Education Management Model Based on the Multicultural Education for Ethnic Student Groups and Others in Higher Education Institutions of Northern Thailand	<i>Chetthapoom Wannapaisan</i> 57
• A Learning Model with Family and School Involvement to Improve Reading Ability of Grade 1-3 Students	<i>Duangjai Boonyaphat and Others</i> 74
• The Development of School's Organizational Culture under the Office of Primary Educational Service Area in the Lower Northern Region of Thailand	<i>Taveepat Maitreejit</i> 100
• Sex Education Learning Management Based on the Trisikkha Principle (The Three-Fold Principles) for Reducing Risky Sexual Behaviors Concerning Practice In Lower Secondary School Students	<i>Pongsatorn Sukityan</i> 119
• The Analysis of Selected Music Repertoire for Thai Bowstring Class, Undergraduate Level: Su-Rin-Ta-Ra-Hoo-Sam-Chan for Sor-Oue Solo	<i>Yoothana Chuppunnarat</i> 133
• Development of Indicators for Taekwondo Talents of Upper Secondary School Students	<i>Rungsarit Chamroen</i> 146

Journal of Education Studies, Chulalongkorn University
Volume 44 Number 2 (April– June 2016)

Contents

	Page
• Development and Evaluation of an Activity Program to Promote Healthy Behaviors In Self Care of Lower Secondary School Students with Allergies	<i>Wiradee Ekronnaronghai and Jintana Sarayuthpitak</i> 164
• Synthesis of Theses on Local Curriculum Development in Thailand	<i>Sakorn Promata and Permkiet Khamawattana</i> 183
• The Role Perceptions and Expectations of the Community Health Promotion of the Institute of Physical Education Based on the Triangle That Moves the Mountain Concept	<i>Sirilux Kamolrat and Others</i> 202
• The Development of Servant Leadership Training Program for Private School Administrators in Chonburi	<i>Siriwan Chantarasamee</i> 220
• People Skills and Competencies of School Administrators in Managing School Stakeholders for Simulation Building	<i>Suebsakul Narintarangkul Na Ayudhaya and Others</i> 237
 Academic Article	
• Physical Education For Special Needs Children	<i>Navarat Hussadee</i> 259
Capture World Movement in Education	<i>Sriprai Chotijirawatthana</i> 270
Take Peek at a Classroom Corner: Practical Strategy to Enhance English Communication with Confidence	<i>Keerati Kuwasanon</i> 276
Think Out of the Box: English Proficiency Test for Teacher: Temporary or Sustainable Way of Development	<i>Pornpimon Sukawathi</i> 280

Journal of Education Studies, Chulalongkorn University
Volume 44 Number 2 (April - June 2016)

Contents

	Page
Issues Raising:	
Alternative Definitons of Coaching and Mentoring	<i>Jinnadit Laaopaksin</i> 283
Book Review	<i>Fuangerun Preedeedilok</i> 286

รูปแบบการสอนทักษะการปฏิบัติในงานตัดเย็บด้วยกิจกรรม หมอนแฟนซีสำหรับนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย

Performance Skill Teaching Model in Sewing Work Skill Practices with Fancy Pillow Activity for Upper Elementary Students

จรัสศรี พัวจินดาเนตร

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาผลการใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติในงานตัดเย็บของใช้ในบ้านด้วยกิจกรรมหมอนแฟนซีสำหรับนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนวิชางานตัดเย็บของใช้ในบ้าน วิธีวิจัยเป็นการวิจัยเชิงทดลอง ใช้แบบทดสอบก่อนและหลัง ตัวอย่างวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2557 ที่ลงเรียนวิชางานตัดเย็บของใช้ในบ้านจำนวน 60 คน เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบประเมินทักษะการปฏิบัติงาน แบบสังเกต แบบบันทึกพฤติกรรมผู้เรียนเป็นรายบุคคลและแบบสอบถามเกี่ยวกับเจตคติต่อการเรียนวิชางานตัดเย็บของใช้ในบ้านด้วยกิจกรรมหมอนแฟนซี วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ค่าที่แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน และวิเคราะห์ค่าที่แบบเป็นอิสระต่อกัน

ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนการสอน โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติในงานตัดเย็บของใช้ในบ้านด้วยกิจกรรม เรื่อง หมอนแฟนซี 1) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนในวิชางานตัดเย็บของใช้ในบ้านสูงกว่าก่อนการทดลอง และ 2) เห็นคุณค่าต่อการทำงานตัดเย็บของใช้ในบ้านสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05

คำสำคัญ: รูปแบบการสอน/ทักษะการปฏิบัติงาน/งานตัดเย็บ

Abstract

This research aimed to investigate the effect of using the performance skill teaching model with a fancy pillow activity on the learning achievements and attitude in studying sewing work skill practices for upper elementary students of Chulalongkorn University Elementary Demonstration School. The study applied the pretest-posttest control group design. The group sample consisted of 5th grade students having the quantity of 60 who were studying sewing work skills, year of 2014. The methods for data collection and evaluation were 1) the questionnaire concerning the attitude toward sewing work skill practices with the fancy pillow activity, 2) the test for learning achievement, 3) the evaluation for work practice skill, and 4) the observation and record for the individual learner's behavior. The data were analyzed using dependent t-test and independent t-test.

It was found that the sample students, after learning with the performance skill teaching model with fancy pillow activity, 1) had higher learning achievement and better attitude toward sewing work skill practices than before the treatment, and 2) showed remarkably high appreciation for the value of household sewing work at a statistically significant level of 0.05.

KEYWORDS: TEACHING MODEL/PERFORMANCE SKILL/SEWING WORK

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ และพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนด จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะที่สำคัญข้อหนึ่งคือ ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต ความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงานและการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล

การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น และในการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ประเด็นสำคัญหนึ่งของระบบการศึกษาและเรียนรู้ที่ต้องปฏิรูปอย่างเร่งด่วน คือ การพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ให้มีนิสัยใฝ่รู้ตั้งแต่ปฐมวัย สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตสามารถคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหา คิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจิตสาธารณะ

และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม รวมทั้งมีทักษะ ความรู้พื้นฐานที่จำเป็น มีสมรรถนะ ความรู้ความสามารถ สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551)

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ ทั้งหมด 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยกลุ่มสาระ การเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีเป็นกลุ่ม สาระหนึ่งที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความ เข้าใจ มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถนำความ รู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิตมาประยุกต์ใช้ในการทำงาน และการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างพอเพียง และมีความสุข ซึ่งเป็นการพัฒนาผู้เรียนแบบ องค์รวมทำให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะใน การทำงาน เห็นแนวทางในการประกอบอาชีพ และการศึกษาต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ในรายวิชางานตัดเย็บของใช้ในบ้าน กลุ่ม สาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เป็นรายวิชาบังคับเลือก ในระดับชั้นประถม ศึกษปีที่ 5 ซึ่งตรงกับสาระที่ 1 ผู้เรียนต้อง เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะ กระบวนการทำงานทักษะการจัดการ ทักษะ กระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรมและ ลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้ พลังงาน ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการ ดำรงชีวิตและครอบครัวโดยในรายวิชางานตัดเย็บ ของใช้ในบ้าน จะให้ความสำคัญกับการซ่อมแซม เสื้อผ้า และการเย็บด้วยมือ การเย็บด้วยมือเป็น งานที่ต้องการความละเอียดสวยงามเป็นการ ส่งเสริมความประณีต และเพิ่มคุณค่าให้แก่งาน

ยิ่งขึ้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเรียนรู้และฝึก การเย็บด้วยมือ

ประสบการณ์ของผู้วิจัยในการสอนรายวิชา งานตัดเย็บของใช้ในบ้าน กลุ่มสาระการงานอาชีพ และเทคโนโลยี ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชา งานตัดเย็บ ของใช้ในบ้าน ที่ผ่านมาไม่ประสบผลสำเร็จ เท่าที่ควร โดยเฉพาะด้านการปฏิบัติทักษะการ ตัดเย็บของนักเรียน การจัดกระบวนการเรียนรู้ มุ่งเน้นการสอนเนื้อหาตามที่หลักสูตรกำหนด โดยใช้วิธีการสอนโดยตรงหรือบอกความรู้ อธิบายเนื้อหา ใช้สื่อประกอบ และใช้การสาธิต ให้ทำตามบ้าง การวัดผลและการประเมินผลใช้ วิธีการทดสอบที่เน้นการวัดความรู้และความเข้าใจ โดยผู้เรียนส่วนใหญ่ยังขาดทักษะการจัดการ ขาดทักษะในกระบวนการแก้ปัญหาในการทำงาน ทำให้การปฏิบัติงานไม่ประสบผลสำเร็จตาม จุดประสงค์ที่ตั้งไว้ และขาดจิตสำนึกในการใช้ ทรัพยากรในการปฏิบัติงานอย่างประหยัดคุ้มค่า การสอนทักษะปฏิบัติ เป็นรูปแบบการสอนที่ มุ่งหวังให้ผู้เรียนนำความรู้และทักษะจากสถานการณ์ เดิมที่พบในกระบวนการเรียนรู้ไปใช้ในสถานการณ์ ที่แตกต่างกันในการเรียนการประกอบอาชีพ หรือในชีวิตจริง ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ และสามารถพัฒนาตัวเองได้โดยคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น การศึกษาเป็นกระบวนการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล ทั้งด้านความรู้ ความเข้าใจ ด้านความชำนาญ หรือ ทักษะปฏิบัติ และด้านทัศนคติ ค่านิยม ให้ไปในทิศทางที่ทำให้ บุคคลเจริญอย่างเต็มที่เพื่อให้มีคุณค่าต่อสังคมที่ อยู่อาศัย (UNESCO, อ้างถึงในวีระพันธ์ ลิทธิพงศ์, 2540)

การจัดการเรียนการสอนที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และเกิดความเข้าใจ บรรลุจุดมุ่งหมายทางการศึกษา 3 ด้าน ทั้งด้านพุทธิพิสัย (Cognitive domain) จิตพิสัย (Affective domain) และทักษะพิสัย (Psychomotor domain) โดยการศึกษาที่ให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางควรมุ่งสู่ จิ ปุ ลิ และการศึกษา 4 ด้าน เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถได้ครอบคลุม (ทิศนาเกษมณี, 2550) ซึ่งจะเป็นการช่วยให้เด็กสนใจค้นคว้าเพิ่มเติม มีความสามารถในการแก้ปัญหา รักการทำงาน มีสุขภาพกายและใจที่ดี และเป็นคนดีของครอบครัว และสังคมการสอนทักษะใหม่ ๆ ครูจึงจำเป็นต้องค้นคว้า วิธีการสื่อสารหรืออธิบายให้นักเรียนเข้าใจ หรือครูจะต้องลงมือแสดงทักษะนั้นให้เป็นตัวอย่างก่อน การที่ครูต้องบอกต้องทำ จึงไม่ใช่การสอนที่ผิดทาง กิจกรรมเป็นเพียงเครื่องมือที่ใช้ฝึก จิ ปุ ลิ และให้การศึกษา 4 ด้าน และครูไม่จำเป็นต้องคิดหากิจกรรมในทุกเรื่องเสมอไปด้วยการสอนที่ดีต้องพยายามเชื่อมโยงกับชีวิตจริง ตั้งคำถามให้เด็กคิด ฝึกให้เด็กตั้งคำถาม ฝึกสังเกต และศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเอง สามารถบูรณาการในการสอนแต่ละครั้งได้

การศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า งานวิจัยที่เกี่ยวกับทักษะปฏิบัติส่วนใหญ่จะเป็นทางด้านดนตรีศิลปะเช่น ทวีรัตน์ กุลดำรงวิวัฒน์ (2543) ได้ศึกษาความสามารถการวาดภาพระบายสีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของแคโรล ดี โฮลเดิน งานที่เกี่ยวกับการประดิษฐ์หรือ

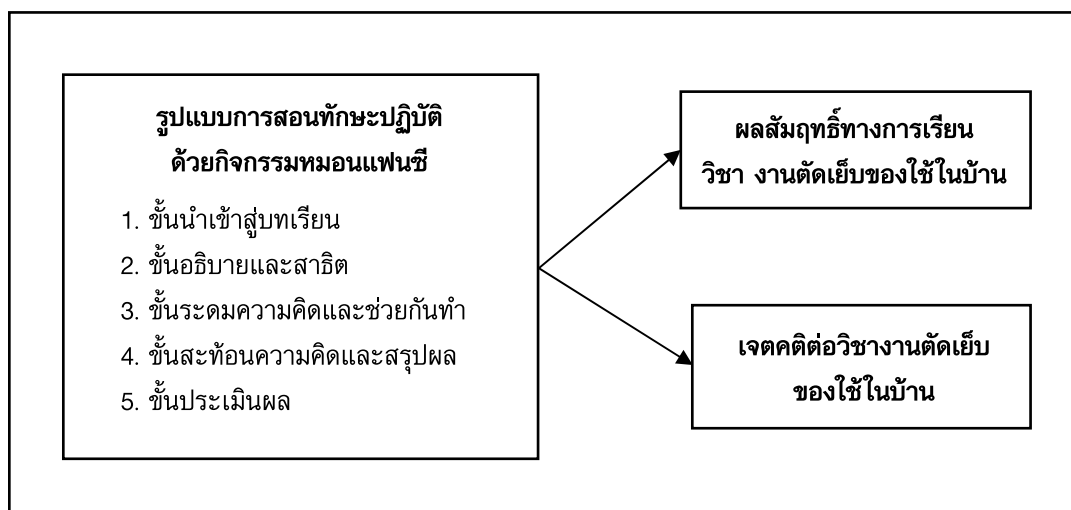
ตัดเย็บนั้นพบงานวิจัยน้อยมาก เช่น การศึกษาการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการ เรื่อง บายศรีปากชม สารการงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (ทัศนีย์ หลักเพชร, 2550) ปัญหาหลักที่พบในปัจจุบัน คือ การที่ครูสอนด้วยวิธีการบอกเล่าอย่างเดียว ทำให้ห้องเรียนที่มีนักเรียนที่เรียนรู้ได้ต่างกัน บางคนเข้าใจบางคนไม่เข้าใจ ครูจึงต้องหาเทคนิคหรือวิธีที่จะลดข้อจำกัดในด้านความแตกต่างทางการเรียนรู้เหล่านี้ ซึ่งมีหลายวิธี เช่น เพื่อนช่วยเพื่อน กิจกรรมกลุ่มหรือกิจกรรมพิเศษในระหว่างที่ครูช่วยเหลือเด็กอ่อน สามารถนำไปใช้ได้จริงในการเรียนการสอนทักษะเกี่ยวกับการตัดเย็บซึ่งเป็นเรื่องที่ยากและซับซ้อน และนักเรียนส่วนมากยังไม่เข้าใจทางด้านงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรงก็มีจำนวนน้อยมาก

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะของครูผู้สอน จึงมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาด้านทักษะการปฏิบัติในงานตัดเย็บของใช้ในบ้าน โดยกิจกรรมหมอนแฟนซี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ซึ่งเป็นกิจกรรม 5 ชั้น ครอบคลุมในด้านความรู้ ทักษะในการปฏิบัติงาน ความคิดเห็นและความรู้สึกที่ดีต่อการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันเพิ่มทักษะในการทำงาน และนำไปใช้เป็นแนวทางในการประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ทรงบรรยายเกี่ยวกับแนวโน้มการจัดการเรียนการสอนเพื่อการเรียนรู้ในทศวรรษหน้า ทรงนิยามเกี่ยวกับการศึกษาที่ให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง และส่งเสริมให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยวิธี สู่ จิ ภูมิ และการศึกษาสี่อย่าง คือ พุทธศึกษา จริยศึกษา พลศึกษา และหัตถศึกษา ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้รอบด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านทักษะการปฏิบัติ ดังที่ทศนา แชมมณี (2550) ได้กล่าวเกี่ยวกับการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติโดยฝึกให้ผู้เรียนสามารถทำทักษะย่อย ๆ ได้ก่อนแล้วค่อยเชื่อมโยงต่อกันเป็นทักษะใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษางานวิจัยของทัศนีย์ หลักเพ็ชร (2548) ได้ศึกษาการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการ ประสิทธิภาพของนักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดกิจกรรมนี้มีความรู้เพิ่มขึ้น

จากก่อนเรียน เท่ากับ 0.81 และนักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด งานวิจัยของลาววัลย์ ศรีศิลปนันท์ (2553) ที่ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนแบบสาธิตและการสอนแบบวางแผนอิสระที่ส่งผลต่อเจตคติในการเรียนรู้ และจากประสบการณ์ในการสอนของผู้วิจัยและการศึกษานำร่องที่เกี่ยวข้องกับทักษะปฏิบัติในงานตัดเย็บ พบว่านักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในทักษะการตัดเย็บมากยิ่งขึ้น และสามารถปฏิบัติได้ถูกต้องด้วยกระบวนการเรียนการสอนทั้ง 5 ขั้นตอน ผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์แนวคิดและประสบการณ์ในการสอนทักษะปฏิบัติในกิจกรรมหมอนแพนซี ซึ่งเป็นกิจกรรมงานตัดเย็บของใช้ในบ้านด้วยมือที่อาศัยทักษะการเนา การดันถอยหลัง การสอยพัน การติดกระดุม และอาศัยความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการทำงานอย่างเป็นระบบ และประณิดดังแสดงในกรอบแนวคิดของการวิจัยดังนี้



ภาพ 1.1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติในงานตัดเย็บของใช้ในบ้านด้วยกิจกรรมเรื่อง หมอนแฟนซี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนในวิชางานตัดเย็บของใช้ในบ้าน

สมมติฐานการวิจัย

การจัดกิจกรรมการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติในรายวิชา งานตัดเย็บของใช้ในบ้าน โดยใช้กิจกรรมหมอนแฟนซี จะเป็นวิธีการที่จะทำให้ให้นักเรียนมีการพัฒนาในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และด้านทักษะปฏิบัติงานตัดเย็บสูงขึ้น โดยแบ่งเป็นข้อสมมติฐานย่อยดังนี้

1. หลังการทดลอง นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนทักษะการปฏิบัติในงานตัดเย็บของใช้ในบ้านด้วยกิจกรรม เรื่อง หมอนแฟนซี จะมีค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและค่าเฉลี่ยคะแนนเจตคติต่อการเรียนวิชางานตัดเย็บของใช้ในบ้านสูงกว่าก่อนการทดลอง

2. หลังการทดลอง นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนทักษะการปฏิบัติในงานตัดเย็บของใช้ในบ้านด้วยกิจกรรม เรื่อง หมอนแฟนซี จะมีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและค่าเฉลี่ยคะแนนเจตคติต่อการเรียนวิชางานตัดเย็บของใช้ในบ้านสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม

วิธีการวิจัย

ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่าย

ประถมที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 280 คน

ตัวอย่างวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยฝ่ายประถม ที่ลงทะเบียนในรายวิชางานตัดเย็บของใช้ในบ้าน ภาคปลาย ปีการศึกษา 2557 จำนวน 60 คน ใช้การเลือกตัวอย่างด้วยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) เฉพาะผู้เรียนที่ลงทะเบียนในรายวิชานี้ โดยแบ่งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตามห้องเรียน ซึ่งโรงเรียนมีการจัดนักเรียนเข้าห้องเรียนอย่างเท่าเทียมกัน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. **ตัวแปรต้น** ได้แก่ รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติงานตัดเย็บโดยใช้กิจกรรมหมอนแฟนซี

2. **ตัวแปรตาม** ได้แก่ ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติ ได้แก่

2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.2 เจตคติต่อการปฏิบัติในงานตัดเย็บ

3. **ตัวแปรควบคุม** ได้แก่ 1) ครูผู้สอน 2) ช่วงเวลาในการสอน 3) บรรยากาศในชั้นเรียน และ 4) กิจกรรมการเรียนการสอน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการทดลอง คือ รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติ หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง หมอนแฟนซี 2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบทดสอบ

วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบสอบถาม แบบสังเกตและแบบบันทึกพฤติกรรมผู้เรียนเป็นรายบุคคลและ 3) เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (dependent t-test) และสถิติทดสอบค่าทีแบบเป็นอิสระต่อกัน (independent t-test)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองกับนักเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 60 คน ซึ่งมีการแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทดลอง คือ กลุ่มนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติในงานตัดเย็บของใช้ในบ้านด้วยกิจกรรมเรื่อง หมอนแฟนซี 5 ขั้นตอน และกลุ่มควบคุม คือ กลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการปกติ คือ สอนโดยการจัดกิจกรรม 3 ชั้น โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 แบบ คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณผู้วิจัยดำเนินการเตรียมการจัดเตรียมนักเรียนโดยปฐมนิเทศให้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเรื่องการจัดการเรียนการสอนทักษะการปฏิบัติในงานตัดเย็บของใช้ในบ้าน ด้วยกิจกรรมหมอนแฟนซี แล้วจึงทดสอบก่อนเรียนกับกลุ่มตัวอย่างวิจัยและกลุ่มควบคุม จากนั้นดำเนินการสอนนักเรียน ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยแผนการจัดการเรียนรู้มีด้วยกันทั้งสิ้นจำนวน 8 แผน ระยะเวลาในการสอนรวม 16 ชั่วโมง หลังจากการทดลองสิ้นสุดลง ผู้วิจัยจึงดำเนินการทดสอบหลังเรียนทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยการสังเกตพฤติกรรมตลอดระยะเวลาในการสอนรวม 16 ชั่วโมงและการสัมภาษณ์นักเรียนเป็นรายบุคคลหลังการทดลองเพื่อยืนยันผลการวิจัยด้วยผลการประเมินของครู

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอผลโดยแบ่งเป็นผลการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนี้ 1) เชิงปริมาณ ประกอบด้วย การใช้สถิติเชิงบรรยายเพื่ออธิบายลักษณะการแจกแจงของข้อมูลพื้นฐานของตัวอย่างวิจัย ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (dependent t-test) เพื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และค่าเฉลี่ยคะแนนเจตคติต่อการเรียน ในรายวิชาการตัดเย็บของใช้ในบ้านด้วยกิจกรรม เรื่อง หมอนแฟนซี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนการทดลอง (pretest) และหลังการทดลอง (posttest) การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ค่าทีแบบเป็นอิสระต่อกัน (independent t-test) เพื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และค่าเฉลี่ยคะแนนเจตคติต่อการเรียน ในรายวิชาการตัดเย็บของใช้ในบ้านด้วยกิจกรรม เรื่อง หมอนแฟนซี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการทดลอง (posttest) ระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจะนำเสนอข้อมูลการสัมภาษณ์ การสังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอนในรายวิชา งานตัดเย็บของใช้ในบ้านด้วยกิจกรรมหมอนแฟนซี

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องรูปแบบการสอนทักษะการปฏิบัติในงานตัดเย็บด้วยกิจกรรมหมอนแพนซีสำหรับนักเรียนประถมศึกษาตอนปลายสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลของการใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติในงานตัดเย็บของใช้ในบ้านที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย

นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติในงานตัดเย็บของใช้ในบ้านด้วยกิจกรรม เรื่อง หมอนแพนซี จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระยะหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยก่อนการทดลองนักเรียนมีค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เท่ากับ 10.80 (SD = 1.67) และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เท่ากับ 15.67 (SD = 2.45) รายละเอียดดังตาราง 1.1

นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติในงานตัดเย็บด้วยกิจกรรมหมอนแพนซี (กลุ่มทดลอง) มีค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบปกติ (กลุ่มควบคุม) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p < .05$) โดยนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบปกติ มีค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่ากับ 12.80 (SD=3.28) และนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติในงานตัดเย็บด้วยกิจกรรมหมอนแพนซี (กลุ่มทดลอง) มีค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่ากับ 15.67 (SD = 2.45) รายละเอียดดังตาราง 1.2

ตาราง 1.1 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองในระยะก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง

กลุ่มทดลอง	ก่อนการทดลอง (pretest)		หลังการทดลอง (posttest)		Sig.
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	10.80	1.67	15.67	2.45	.00

* $p < .05$

ตาราง 1.2 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชางานตัดเย็บของใช้ในบ้านด้วยกิจกรรม เรื่อง หมอนแพนซี ระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองในระยะหลังการทดลอง

กลุ่มทดลอง	ก่อนการทดลอง (pretest)		หลังการทดลอง (posttest)		Sig.
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	12.80	3.28	15.67	2.45	.00

* $p < .05$

2. ผลของการใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติในงานตัดเย็บของใช้ในบ้านที่มีต่อเจตคติในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย

นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติในงานตัดเย็บของใช้ในบ้านด้วยกิจกรรม เรื่อง หมอนแพนซี จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนในวิชางานตัดเย็บของใช้ในบ้าน (ด้านการเห็นคุณค่าต่อการทำงานตัดเย็บของใช้ในบ้าน) สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยก่อนการทดลองนักเรียนมีคะแนนเจตคติต่อการเรียนวิชางานตัดเย็บของใช้ในบ้าน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.24 (SD = 0.41) และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนเจตคติต่อการเรียนวิชางานตัดเย็บของใช้ในบ้านอยู่ในระดับสูง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 (SD = 0.66) และมีค่าเฉลี่ยคะแนนเจตคติต่อการเรียนวิชางานตัดเย็บของใช้ในบ้านในด้านการเห็นคุณค่าต่อการทำงานตัดเย็บของใช้ในบ้านสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) โดยก่อนการทดลอง

นักเรียนมีคะแนนเจตคติต่อการเรียนวิชางานตัดเย็บของใช้ในบ้าน ด้านการเห็นคุณค่าต่อการทำงานตัดเย็บของใช้ในบ้านอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.94 (SD = 0.21) และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนเจตคติต่อการเรียนวิชางานตัดเย็บของใช้ในบ้านด้านการเห็นคุณค่าต่อการทำงานตัดเย็บของใช้ในบ้านอยู่ในระดับสูง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.19 (SD = 0.37) รายละเอียดดังตาราง 1.3

นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติในงานตัดเย็บด้วยกิจกรรมหมอนแพนซี (กลุ่มทดลอง) มีค่าเฉลี่ยคะแนนเจตคติต่อการเรียนวิชางานตัดเย็บของใช้ในบ้าน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบปกติ (กลุ่มควบคุม) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p > .05$) โดยนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบปกติ (กลุ่มควบคุม) มีค่าเฉลี่ยคะแนนเจตคติต่อการเรียนวิชางานตัดเย็บของใช้ในบ้านเท่ากับ 3.25 (SD = 0.31) และนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติในงานตัดเย็บด้วย

ตาราง 1.3 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนเจตคติต่อการเรียนวิชางานตัดเย็บของใช้ในบ้านของกลุ่มทดลองในระยะก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง

กลุ่มทดลอง (n=30)	ก่อนการทดลอง (pretest)		หลังการทดลอง (posttest)		Sig.
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
คะแนนเจตคติต่อการเรียนวิชางานตัดเย็บของใช้ในบ้าน					
ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	3.24	0.41	4.13	0.66	.00
ด้านการเห็นคุณค่าต่อการทำงานตัดเย็บ ของใช้ในบ้าน	2.94	0.21	3.19	0.37	.00

* $p < .05$

กิจกรรมหมอนแพนซี (กลุ่มทดลอง) มีค่าเฉลี่ยคะแนนเจตคติต่อการเรียนวิชางานตัดเย็บของใช้ในบ้านเท่ากับ 3.26 (SD = 0.24)

ค่าเฉลี่ยคะแนนเจตคติต่อการเรียนวิชางานตัดเย็บของใช้ในบ้าน ด้านการเห็นคุณค่าต่อการทำงานตัดเย็บของใช้ในบ้านของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติในงานตัดเย็บด้วยกิจกรรมหมอนแพนซี (กลุ่มทดลอง) สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบปกติ (กลุ่มควบคุม) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p < .05$) โดยนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบปกติ (กลุ่มควบคุม) มีค่าเฉลี่ยคะแนนเจตคติต่อการเรียนวิชางานตัดเย็บของใช้ในบ้านเท่ากับ 3.09 (SD = 0.31) และนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติในงานตัดเย็บด้วยกิจกรรมหมอนแพนซี (กลุ่มทดลอง) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.27 (SD = 0.27) รายละเอียดดังตาราง 1.4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสังเกตและแบบบันทึกพฤติกรรมผู้เรียน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมและการสัมภาษณ์นักเรียนเป็นรายบุคคลพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้เรียนด้วยรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติ มีทักษะและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชางานตัดเย็บของใช้ในบ้านสูงขึ้น ระหว่างการทดลองซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่านักเรียนมีความสุข ชอบและสนุกสนานกับการเรียนวิชางานตัดเย็บของใช้ในบ้าน นักเรียนตื่นตัวที่ได้ลงมือทำผลงานด้วยตนเอง และเรียนรู้ได้อย่างเข้าใจมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องรูปแบบการสอนทักษะการปฏิบัติในงานตัดเย็บด้วยกิจกรรมหมอนแพนซี สำหรับนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย มีประเด็นนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

ตาราง 1.4 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนเจตคติต่อการเรียน วิชางานตัดเย็บของใช้ในบ้านด้วยกิจกรรม เรื่อง หมอนแพนซี ระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ในระยะหลังการทดลอง

หลังการทดลอง	กลุ่มควบคุม (pretest)		กลุ่มทดลอง (posttest)		Sig.
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
คะแนนเจตคติต่อการเรียนวิชางานตัดเย็บของใช้ในบ้าน					
ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	3.25	0.31	3.26	0.24	0.93

* $p < .05$

1) ผลของการใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติในงานตัดเย็บของใช้ในบ้านที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย

ผลจากการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติในงานตัดเย็บของใช้ในบ้านด้วยกิจกรรม เรื่อง หมอนแฟนซี จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่าการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติในงานตัดเย็บด้วยกิจกรรมหมอนแฟนซี เป็นแนวทางการสอนที่มีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาความรู้และความเข้าใจในรายละเอียดต่าง ๆ ในการเรียนงานตัดเย็บได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น เนื่องจากการเรียนรู้ทักษะการตัดเย็บนั้นเป็นเรื่องที่ซับซ้อน ผู้เรียนต้องเกิดการเรียนรู้ทักษะด้วยตนเองจึงจะทำให้ประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติงานต่างๆ ได้ ดังนั้นการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงโดยมีครูผู้สอนคอยให้คำแนะนำดูแลอย่างใกล้ชิด จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจและประสบผลสำเร็จในงานมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศนีย์ หลักเพ็ชร (2550) และอรุพงษ์ โงชาฤทธิ์ (2548) ที่ศึกษาพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการ จะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2) ผลของการใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติในงานตัดเย็บของใช้ในบ้านที่มีต่อเจตคติในการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย

จากการวิเคราะห์เพื่อหาความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนเจตคติในการเรียนงานตัดเย็บของใช้ในบ้านของนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วย

รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติ (กลุ่มทดลอง) และนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีปกติ (กลุ่มควบคุม) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติในงานตัดเย็บของใช้ในบ้านด้วยกิจกรรม เรื่อง หมอนแฟนซี มีค่าเฉลี่ยคะแนนเจตคติต่อการเรียนสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 รวมทั้งมีค่าเฉลี่ยคะแนนเจตคติต่อการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เช่นเดียวกัน เนื่องมาจากเจตคติเป็นความรู้สึกหรือความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีผลต่อการแสดงออกของบุคคลนั้น ๆ ซึ่งอาจจะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ได้ ขึ้นอยู่กับการรับรู้ ความรู้สึกของแต่ละบุคคล ดังนั้นในการเปลี่ยนแปลงเจตคติของผู้เรียนให้มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนนั้น ครูจึงเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง เพราะในกระบวนการเรียนการสอนทักษะครูจะเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดผู้เรียนมากที่สุด ครูจึงต้องเปิดโอกาสและให้อิสระทางการคิดแก่ผู้เรียน จัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศในห้องเรียนให้มีความเหมาะสมและเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ สร้างความประทับใจและพึงพอใจให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน โดยทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของห้องเรียน เช่น การเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น การให้ผู้เรียนได้ลงมือสร้างผลงานด้วยตนเองเป็นต้น จะทำให้เกิดความภาคภูมิใจและเป็นการช่วยพัฒนาความคิด และช่วยพัฒนาเจตคติที่ดีของผู้เรียนให้มีมากยิ่งขึ้นด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Dahlman (2007) Pavlou (2006) และ Steiner (2005) ที่ศึกษาพบว่า การที่นักเรียนได้มีส่วนร่วมในชั้นเรียน เช่น การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือการแสดงออกทางผลงาน จะ

ช่วยเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนและการทำงานเพิ่มมากยิ่งขึ้นและส่งผลต่อการเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนและการสร้างสรรค์ผลงานอีกด้วย

3) นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติในงานตัดเย็บด้วยกิจกรรมหมอนแพนซี (กลุ่มทดลอง) มีค่าเฉลี่ยคะแนนเจตคติต่อการเรียนวิชางานตัดเย็บของใช้ในบ้าน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบปกติ (กลุ่มควบคุม) ซึ่งดังที่กล่าวในข้อ 2 ว่าเจตคติเป็นความรู้สึกหรือความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ที่มีผลต่อการแสดงออกของบุคคลนั้นๆ ขึ้นอยู่กับการรับรู้ ความรู้สึกของแต่ละคน ครูเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญ ซึ่งกระบวนการสอนทั้ง 2 แบบครูให้ความสำคัญเพื่อให้นักเรียนมีเจตคติต่อการเรียนวิชางานตัดเย็บของใช้ในบ้านทั้งสองแบบ จึงทำให้เด็กทั้งสองกลุ่มมีเจตคติที่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ

4) การอภิปรายเพิ่มเติมในประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย อาทิ การให้คะแนนนักเรียนมีการประเมินผลงาน 3 ส่วน คือ ตนเอง เพื่อน และครู สร้างความรู้สึกที่เที่ยงธรรม เพราะคะแนนมาจากการตัดสินของตนเองและเพื่อน ไม่ใช่ครูเป็นผู้ตัดสินเพียงคนเดียว ครูต้องอธิบายขั้นตอนการประเมินผลงานอย่างละเอียดและชัดเจนเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้และเข้าใจตรงกันเพื่อไม่ให้เกิดความลำเอียงในการให้คะแนนตลอดจนนักเรียนบางกลุ่มที่มาเรียนประสบปัญหาเวลาเรียนลดลง เนื่องจากติดวันหยุดนักขัตฤกษ์หรือเหตุการณ์ที่มีความจำเป็นต้องหยุดเรียนกระทันหัน เพราะสถานการณ์บ้านเมืองไม่ปลอดภัย นักเรียนกลุ่มนี้ควรจัดสรรให้มีเวลาเรียนเพิ่มเติมนอกเหนือในชั่วโมงเรียนปกติ

ข้อเสนอแนะ

การศึกษารูปแบบการสอนทักษะการปฏิบัติในงานตัดเย็บด้วยกิจกรรมหมอนแพนซี สำหรับนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยได้เสนอข้อเสนอแนะเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยต่อไปดังนี้

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1) ผลจากการวิจัยพบว่าการนำรูปแบบการสอนทักษะการปฏิบัติมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนสามารถส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชางานตัดเย็บของใช้ในบ้านได้ดี ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนหรือหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ ควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนนำรูปแบบการสอนทักษะการปฏิบัติไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนสามารถพัฒนาเจตคติที่ดีและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปพร้อมกัน เพื่อให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น และมีความมุ่งมั่นเอาใจใส่ในการเรียน รวมถึงเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนให้ได้ดียิ่งขึ้น

2) ในการนำรูปแบบการสอนทักษะการปฏิบัติในงานตัดเย็บของใช้ในบ้านไปใช้ ครูผู้สอนควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถาม และแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระในขั้นตอนระหว่างการเรียนการสอน และคอยกระตุ้นให้นักเรียนตามอยู่เสมอ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการทำงานและสามารถสร้างสรรค์ผลงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) งานวิจัยนี้ศึกษากับตัวอย่างที่เป็นนักเรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเท่านั้น ในการวิจัยครั้งต่อไปจึงควรศึกษารูปแบบการสอนทักษะการปฏิบัติในงานตัดเย็บของใช้ในบ้านใน

สถาบันการศึกษาอื่น ๆ หรือในระดับชั้นอื่น ๆ ที่มีบริบทแตกต่างกันเพิ่มเติม เพื่อเป็นการตรวจสอบว่ายังคงมีผลลัพธ์เช่นเดียวกันกับการศึกษาในกลุ่มนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยหรือไม่

2) ควรมีการทดลองนำรูปแบบการสอน

ทักษะการปฏิบัติไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาอื่น ๆ หรือนำไปบูรณาการร่วมกับเนื้อหาของรายวิชาต่าง ๆ เพื่อให้ทราบถึงผลของการใช้รูปแบบการสอนทักษะการปฏิบัติต่อการเรียนวิชาอื่น ๆ และส่งเสริมให้นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะการปฏิบัติในด้านต่าง ๆ ได้อย่างครบถ้วนเต็มศักยภาพ และเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียน

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- ทวีรัตน์ กุลดำรงวิวัฒน์. (2543). *การศึกษาความสามารถการวาดภาพระบายสีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของแคโรลดีโฮลเด็น* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ทัศนีย์ หลักเพชร. (2548). *การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการเรื่องบายศรีปากชม กลุ่มสาระงานอาชีพและเทคโนโลยีชั้นประถมศึกษาปีที่ 6* (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ทศนา แคมมณี. (2550). *ศาสตร์การสอน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลาวัลย์ ศรีศิลปนันท์. (2553). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียน เจตคติ และความคิดเห็นต่อการเรียนวิชางานบ้านและวิชาโภชนาการของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาระหว่างกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบสาธิต การสอนแบบวางแผนอิสระ และการสอนรวมแบบสาธิตกับแบบวางแผนอิสระ*. *วารสารวิธีวิทยาการวิจัย*, 23(2), 135-150.
- สำนักงานมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้. (2550). *การจัดการเรียนรู้แบบประสบการณ์ที่เน้นการปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- อุรพงษ์ โงษาฤทธิ์. (2548). *การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการเรื่องการประดิษฐ์ดอกไม้จากแป้งข้าวเหนียวกลุ่มสาระงานอาชีพและเทคโนโลยีชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1* (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ภาษาอังกฤษ

- Dahlman, Y. (2007). Towards a theory that links experience in the arts with the acquisition of knowledge. *Journal Compilation*, 2(3), 274-284.
- Pavlou, V. (2006). Pre-adolescents' perceptions of competence, motivation and engagement in art activities. *Journal Compilation*, 25(2), 194-203.
- Steiner, C. R. (2005). Comparison of student opinions toward experiential learning in two undergraduate agricultural capstone courses designed with contrasting delivery techniques. *Dissertation Abstracts International*, 65(09), 3251-A.

ผู้เขียน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จรัสศรี พัวจินดาเนตร อาจารย์โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม
โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ถ.พญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน
กรุงเทพมหานคร 10330 อีเมล: puajindanetr99@hotmail.com

การพัฒนาโปรแกรมกิจกรรมโดยใช้ทฤษฎีแรงสนับสนุนทางสังคม ที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การสูบบุหรี่ของนิสิตนักศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษา

Development of Activities Program Using Social Support Theory for Smoking Behavior Change of Undergraduate Students

จักริน ดั่งคำ และจินตนา สรายุทธพิทักษ์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและประเมินประสิทธิผลของโปรแกรมกิจกรรมโดยใช้ทฤษฎีแรงสนับสนุนทางสังคมที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การสูบบุหรี่ของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา การพัฒนาโปรแกรมกิจกรรมใช้ทฤษฎีแรงสนับสนุนทางสังคมและทฤษฎีขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โปรแกรมกิจกรรมประกอบด้วย 8 กิจกรรม คือ ประเมินตนเอง รู้ทันบุหรี่ ส่งเสริมกำลังใจ ออกกำลังกายต้านบุหรี่ แอโรบิคเล็กบุหรี่ปั่นคลายความเครียด รับคำปรึกษา และข้อมูลออนไลน์ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.96 ดำเนินการทดลองเป็นเวลา 6 สัปดาห์ ทำการเก็บข้อมูล 3 ครั้ง คือ ระยะเวลาการทดลอง หลังการทดลอง 6 สัปดาห์ และติดตามผลหลังสิ้นสุดการทดลอง 4 สัปดาห์ ประเมินประสิทธิผลของโปรแกรมโดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตนักศึกษาที่มีความสนใจในการเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมและผ่านเกณฑ์การคัดเข้า จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 30 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 30 คน นำข้อมูลที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปรแบบวัดซ้ำ ทดสอบด้วยสถิติ ที และไค-สแควร์ ที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

ผลการวิจัยพบว่า โปรแกรมกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นส่งผลให้คะแนนด้านความรู้ เจตคติ การปฏิบัติเรื่องบุหรี่และสารโคตินินในปีสภาวะ ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล

คำสำคัญ: การพัฒนาโปรแกรมกิจกรรม/การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การสูบบุหรี่/นิสิตนักศึกษา

Abstract

The purposes of this study were to develop and evaluate the effectiveness of an activity program using social support theory for smoking behavior change of university students. The activity program was based on social support theory and trans-theoretical change theory. The program consisted of 8 intervention activities: self-assessment; information smoking; mental support; exercise by resistance; smoking cessation by aerobics; relaxation stress; counseling; and online group. The eight activities had an aggregate IOC of 0.96. The effectiveness of the activity program was assessed using 60 selected university students who volunteered and passed the inclusion criteria. Data were collected three times, before the experiment, 6 weeks after the experiment and at 4 weeks follow-up, and were analyzed by means, standard deviation, MANOVA with repeated measures, t-test and chi-square at the statistical significance level of 0.05.

It was found that the average scores of knowledge, affective, practice and cotinine in the urine of the experimental group differed significantly at the .05 level from those in the control group in the posttest and follow up.

KEYWORDS: DEVELOPMENT OF ACTIVITIES PROGRAM/SMOKING BEHAVIOR CHANGE/ UNIVERSITY STUDENTS

บทนำ

บุหรี่เป็นสาเหตุของการเกิดโรคไม่ติดต่อร้ายแรงมากกว่า 25 ชนิด ซึ่งนอกจากจะบั่นทอนสุขภาพผู้สูบบุหรี่และผู้ใกล้ชิดแล้ว ยังจะก่อให้เกิดความสูญเสียทางด้านเศรษฐกิจต่อตัวผู้สูบบุหรี่และครอบครัวอีกด้วย จากสถิติผลการสำรวจสถานการณ์การควบคุมการบริโภคยาสูบของประเทศไทย พ.ศ. 2555 พบว่าอัตราการสูบบุหรี่ของประชากรไทยอายุ 15 ปี ขึ้นไป ซึ่งเป็นช่วงวัยของนิสิตนักศึกษา ในปี 2554 มีผู้สูบบุหรี่เพิ่มขึ้น โดยในปี 2552 มีผู้สูบบุหรี่ร้อยละ 20.7 เพิ่มขึ้น ร้อยละ 21.36 ในปี 2554 คิดเป็นจำนวนผู้สูบบุหรี่เพิ่มขึ้นถึง 6 แสนคน นอกจากนี้ธนาคารโลกได้เสนอแนะถึงการเลิกบุหรี่ว่าถ้า

สามารถลดผู้สูบลงได้ร้อยละ 50 ภายในปี พ.ศ. 2563 จะสามารถลดจำนวนผู้เสียชีวิตจากการสูบบุหรี่ประมาณ 20 ล้านคน สถาบันอุดมศึกษาเป็นสถาบันการศึกษาชั้นสูงที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคนเพื่อให้เป็นกำลังในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ สอดคล้องกับ นโยบายของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่ส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพแก่นิสิตนักศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยให้มีส่วนร่วมในการลดปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพและสร้างเสริมสุขภาพของตนเอง ครอบครัว และชุมชน โดยเฉพาะการสนับสนุนกิจกรรมนิสิตนักศึกษาเกี่ยวกับการไม่สูบบุหรี่โดยผนวกโครงการ

ดังกล่าวเข้ากับงานที่ทางมหาวิทยาลัยจัดขึ้นเพื่อเป็นการรณรงค์ไม่สูบบุหรี่ในสถาบันอุดมศึกษาเป็นมหาวิทยาลัยสีขาวที่ปลอดบุหรี่ทั้งในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน (ข่าวสำนักงานรัฐมนตรี, 2555; ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2546; ศูนย์เฝ้าระวังเตือนภัยทางสังคม, 2549; ศูนย์วิจัยและการจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ, 2555; ลักษณะ เดิมศิริกุลชัยและศรีธัญญา เบญจกุล, 2550; Whincup, 2004; World Health Organization, 2008; National Center for Chronic Disease Prevention and Health Promotion, 2009)

การพัฒนาโปรแกรมกิจกรรมเพื่อเลิกบุหรี่โดยไม่ใช้สารเคมีนั้น สิ่งสำคัญ คือ การประเมินความพร้อมและความต้องการในการเลิกสูบบุหรี่รวมทั้งแนวคิดทฤษฎีที่จะนำมาเป็นพื้นฐานในการพัฒนาโปรแกรมเพื่อช่วยเลิกสูบบุหรี่ให้สำเร็จจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า การประยุกต์ใช้ทฤษฎีขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (Trans-theoretical of Change) กับทฤษฎีแรงสนับสนุนทางสังคม (Social Support) มีความเหมาะสมที่จะนำมาเป็นพื้นฐานในการพัฒนาโปรแกรมเพื่อช่วยเลิกสูบบุหรี่ ซึ่งโปรแกรมกิจกรรมการเลิกบุหรี่โดยไม่ใช้สารเคมี นี้เป็นการให้โปรแกรมกิจกรรมทั้งสุขศึกษาและพลศึกษาสำหรับกิจกรรมที่ใช้รณรงค์ป้องกันการสูบบุหรี่หรือกิจกรรมเลิกบุหรี่ในสถานศึกษาซึ่งส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษา นั้น จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า เป็นการจัดการเรียนรู้เพื่อป้องกัน หรือเลิกบุหรี่โดยใช้กิจกรรมสุขศึกษา แต่จากการศึกษางานวิจัยของ Ciccolo (2011) เรื่อง Resistance Training as an Aid to Standard Smoking Cessation Treatment: A Pilot Study และงานวิจัยของ Elibero,

Rensburg and Drobles (2011) เรื่อง Acute Effects of Aerobic Exercise and Hatha Yoga on Craving to Smoke พบว่า กิจกรรมการออกกำลังกายแบบแรงต้านและการออกกำลังกายแบบแอโรบิกสามารถทำให้ผู้สูบบุหรี่ ลดหรือเลิกการสูบบุหรี่ได้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำกิจกรรมสุขศึกษาและกิจกรรมพลศึกษา มาจัดโปรแกรมกิจกรรมเพื่อเลิกบุหรี่โดยไม่ใช้สารเคมีให้กับนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา (กรองจิต วาทีสาธกกิจ, 2552; จินตนา ยูนิพันธ์, 2552; จินตนา สรายุทธพิทักษ์, 2553; Prochaska, & Velicer, 1997; Glanz, Lewis, & Rimer, 1977; House, 1985)

จากอัตราการสูบบุหรี่ที่เพิ่มขึ้นของประชากรวัย 15-24 ปี ซึ่งเป็นวัยของนิสิตนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา และนโยบายของรัฐบาลรวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ มหาวิทยาลัยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ผู้วิจัยจึงสนใจที่นำแนวคิดของทฤษฎีขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทฤษฎีแรงสนับสนุนทางสังคมรวมทั้งผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อพัฒนาโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิผลแก่นิสิตนักศึกษาที่ต้องการเลิกสูบบุหรี่ โดยสามารถเข้ารับการบำบัดที่มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นสถานที่คุ้นเคยและพร้อมให้การช่วยเหลืออย่างจริงจัง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาโปรแกรมกิจกรรมโดยใช้ทฤษฎีแรงสนับสนุนทางสังคมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

2. เพื่อประเมินประสิทธิผลของโปรแกรมกิจกรรมโดยใช้ทฤษฎีแรงสนับสนุนทางสังคมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การสูบบุหรี่ของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

สมมติฐานการวิจัย

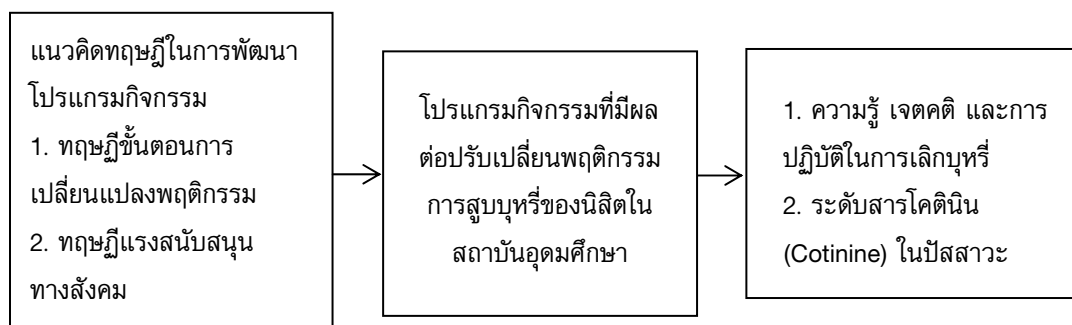
1. โปรแกรมกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นส่งผลต่อคะแนนด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเรื่องบุหรี่ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกัน

2. ความแปรปรวนของคะแนนด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเรื่องบุหรี่ ภายในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกันในช่วงเวลา ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล

3. กลุ่มทดลองมีพัฒนาการและความคงทนของคะแนนด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเรื่องบุหรี่แตกต่างจากกลุ่มควบคุม

4. การตรวจพบสารโคตินินในปัสสาวะ ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกันในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล

กรอบแนวคิดในการวิจัย



วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยนี้คือ นิสิตนักศึกษาเพศชายที่สูบบุหรี่ในสถาบันอุดมศึกษา

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง เป็นนิสิตนักศึกษาเพศชายที่สูบบุหรี่ในสถาบันอุดมศึกษา ช่วงอายุ 18-24 ปี ที่มีความสมัครใจในการเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมและผ่านเกณฑ์การคัดเข้า ภาคปลาย ปีการศึกษา 2557 จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 1 กลุ่ม จำนวน 30 คน และกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม จำนวน 30 คน

เกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เข้าร่วมวิจัย

ผู้วิจัยคัดเลือกผู้เข้าร่วมวิจัย มีความสมัครใจในการเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมจนสิ้นสุดโครงการ โดยพิจารณาจากจำนวนมวนบุหรี่ที่สูบไม่เกิน 10 มวนต่อวัน และเคยพยายามเลิกบุหรี่มาก่อนอย่างน้อย 1 ครั้ง มีผลการตรวจสารโคตินินในปัสสาวะพบว่ามีสารโคตินินในปัสสาวะทุกคน แสดงว่าทุกคนยังคงสูบบุหรี่อยู่ในปัจจุบัน

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การพัฒนาโปรแกรมกิจกรรมโดยใช้ทฤษฎีแรงสนับสนุนทางสังคมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนิสิตในสถาบันอุดมศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์และสังเคราะห์ทฤษฎีขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและทฤษฎีแรงสนับสนุนทางสังคม รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยมีขั้นตอนการพัฒนาแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนิสิตในสถาบันอุดมศึกษา

ขั้นที่ 3 การสร้างโปรแกรมกิจกรรมโดยใช้ทฤษฎีแรงสนับสนุนทางสังคมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนิสิตในสถาบันอุดมศึกษา

ขั้นที่ 4 การตรวจสอบคุณภาพโปรแกรมกิจกรรมที่พัฒนาขึ้น โดยโปรแกรมกิจกรรมไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่านพิจารณาคำดัชนีความสอดคล้อง พบว่าโปรแกรมกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.96

ขั้นที่ 5 ปรับปรุงคุณภาพของโปรแกรมกิจกรรมที่พัฒนาขึ้น

ตอนที่ 2 การประเมินประสิทธิผลของโปรแกรมกิจกรรมโดยใช้ทฤษฎีแรงสนับสนุนทางสังคมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนิสิตในสถาบันอุดมศึกษา

โดยมีขั้นตอนการประเมินแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การพัฒนาเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ความสอดคล้องกับจุดประสงค์จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง พบว่า แบบวัดความรู้เรื่องบุหรี่มีค่าเท่ากับ 1.00 แบบสอบถามเจตคติเรื่องบุหรี่มีค่าเท่ากับ 1.00 แบบสอบถามการปฏิบัติเรื่องบุหรี่มีค่าเท่ากับ 1.00 แบบบันทึกการตรวจสอบสารโคตินินในปัสสาวะ มีค่าเท่ากับ 1.00 และนำเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลไปทดลองใช้เพื่อหาค่าความเที่ยง โดยแบบวัดความรู้เรื่องบุหรี่ ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.85 แบบสอบถามเจตคติเรื่องบุหรี่ ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.85 และแบบสอบถามการปฏิบัติเรื่องบุหรี่ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.87 โดยใช้วิธีการของ Cronbach Coefficient Alpha

ขั้นที่ 2 การดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

2.1 ทดสอบก่อนการจัดโปรแกรม โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น กลุ่มทดลอง จำนวน 30 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 30 คน โดยทดสอบพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนิสิตนักศึกษาในด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเรื่องบุหรี่ ก่อนการจัดโปรแกรม ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม นำผลการทดสอบก่อนการจัดโปรแกรม มาเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนน โดยการทดสอบค่าที (t-test) เพื่อทดสอบว่านิสิตนักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเรื่องบุหรี่ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนผลการตรวจสอบสารโคตินินในปัสสาวะนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม พบว่า มีสารโคตินินในปัสสาวะนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาทุกคน

แสดงว่ายังสูบบุหรี่อยู่ในปัจจุบัน

2.2 จัดโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นจำนวน 8 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมประเมินตนเอง 2) กิจกรรมรู้ทันบุหรี่ 3) กิจกรรมส่งเสริมกำลังใจ 4) กิจกรรมออกกำลังกายต้านบุหรี่ 5) กิจกรรมแอโรบิกเลิกบุหรี่ 6) กิจกรรมผ่อนคลายความเครียด 7) กิจกรรมรับคำปรึกษา และ 8) กิจกรรมข้อมูลออนไลน์ เป็นระยะเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 1 ชั่วโมง

2.3 ทดสอบหลังการจัดโปรแกรม 6 สัปดาห์ ผู้วิจัยดำเนินการวัดคะแนนด้านความรู้ เจตคติ การปฏิบัติเรื่องบุหรี่และตรวจสอบสารโคตินินในปัสสาวะ ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

2.4 การทดสอบความคงทนของพฤติกรรม การสูบบุหรี่ของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ผู้วิจัยดำเนินการวัดคะแนนด้านความรู้ เจตคติ การปฏิบัติเรื่องบุหรี่และตรวจสอบสารโคตินินในปัสสาวะหลังสิ้นสุดการจัดโปรแกรม 4 สัปดาห์ ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ขั้นที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ขั้นที่ 4 การสรุปและอภิปรายผลการทดลอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยมี 2 ลักษณะ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติ ดังนี้

1.1 คำนวณค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเรื่องบุหรี่

1.2 เปรียบเทียบคะแนนคะแนนด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเรื่องบุหรีระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมหลังการทดลองและ

ระยะติดตามผลด้วยค่า t (t-test independent)

1.3 วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว ชนิดวัดซ้ำ (Repeated Multivariate Analysis of Variance: Repeated MANOVA) เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิผลของโปรแกรมกิจกรรมที่ส่งผลต่อคะแนนด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเรื่องบุหรีภายในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในช่วงเวลาก่อนการทดลอง หลังการทดลองและระยะติดตามผล ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

1.4 เปรียบเทียบรายคู่ (Pairwise Comparison) โดยวิธีการของ Bonferroni

1.5 ไค-สแควร์ (Chi-square) ใช้วิเคราะห์ความแตกต่างของสารโคตินินในปัสสาวะของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาโปรแกรมกิจกรรม โดยใช้ทฤษฎีแรงสนับสนุนทางสังคมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์และสังเคราะห์สาระสำคัญของแนวคิดทฤษฎีขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและทฤษฎีแรงสนับสนุนทางสังคม เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้เป็นโปรแกรมกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ประกอบด้วย 8 กิจกรรม คือ ประเมินตนเอง รู้ทันบุหรี่ ส่งเสริมกำลังใจ ออกกำลังกายต้านบุหรี่ แอโรบิกเลิกบุหรี่ ผ่อนคลายความเครียด รับคำปรึกษาและ ข้อมูลออนไลน์

ตอนที่ 2 ผลการประเมินประสิทธิผลของการพัฒนาโปรแกรมกิจกรรมโดยใช้ทฤษฎีแรงสนับสนุนทางสังคมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาดังแสดงไว้ในตารางที่ 1, 2, 3 และ 4

ตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ก่อนการทดลองนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ทั้ง 2 กลุ่ม มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเรื่องบุหรี่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และหลังจากทดลองใช้โปรแกรม

กิจกรรมที่พัฒนาขึ้น พบว่า ผลการทดลองเป็นไปตามสมมติฐานการทดลอง คือ นิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาที่ได้รับการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเรื่องบุหรี่ สูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ทั้งหลังการทดลองและในระยะติดตามผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเรื่องบุหรี่ ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล

รายการ	กลุ่มทดลอง (n=30)		กลุ่มควบคุม (n=30)		t	p
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD		
ก่อนการทดลอง						
ความรู้	11.733	1.910	11.033	1.066	1.752	0.085
เจตคติ	3.075	0.316	2.983	0.274	1.199	0.235
การปฏิบัติ	2.165	0.176	2.226	0.301	-0.967	0.338
หลังการทดลอง						
ความรู้	14.833	1.931	11.166	1.464	8.287	0.000
เจตคติ	3.988	0.471	3.045	0.226	9.884	0.000
การปฏิบัติ	2.695	0.226	2.236	0.272	7.084	0.000
ระยะติดตามผล						
ความรู้	15.266	1.928	11.366	1.376	9.015	0.000
เจตคติ	3.921	0.176	3.301	0.540	4.841	0.000
การปฏิบัติ	2.495	0.294	2.236	0.322	3.240	0.002

* $p < .05$

ตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าความแตกต่างของช่วงเวลาในการวัดส่งผลให้คะแนนความรู้ (Wilks' Lambda = 0.335, $F = 27.776$, $p = .000$) คะแนนเจตคติ (Wilks' Lambda = .193, $F = 58.526$, $p = .000$) และคะแนนการปฏิบัติเรื่องบุหรี (Wilks' Lambda = .186, $F = 61.351$, $p = .000$) ภายในกลุ่มทดลองแตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นอกจากนั้น ยังพบว่าความแตกต่างของช่วงเวลาในการวัดส่งผลให้คะแนนเจตคติ (Wilks' Lambda = .709, $F = 5.757$, $p = .008$) ภายในกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคะแนนความรู้ (Wilks' Lambda = .974, $F = 0.379$, $p = .688$) และคะแนนการปฏิบัติเรื่องบุหรี (Wilks' Lambda = .999, $F = .013$, $p = .987$) พบว่า ความแตกต่างของช่วงเวลาในการ

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเรื่องบุหรี ภายในกลุ่มทดลองและภายในกลุ่มควบคุมจำแนกตามช่วงเวลา

		แหล่งความแปรปรวน	ค่าสถิติ Wilks' Lambda	Multivariate F test	p
กลุ่มทดลอง	ความรู้	ก่อนการทดลอง			
		หลังการทดลอง	.335	27.776	.000
		ระยะติดตามผล			
	เจตคติ	ก่อนการทดลอง			
		หลังการทดลอง	.193	58.526	.000
		ระยะติดตามผล			
	การปฏิบัติ	ก่อนการทดลอง			
		หลังการทดลอง	.186	61.351	.000
		ระยะติดตามผล			
กลุ่มควบคุม	ความรู้	ก่อนการทดลอง			
		หลังการทดลอง	.974	.379	.688
		ระยะติดตามผล			
	เจตคติ	ก่อนการทดลอง			
		หลังการทดลอง	.709	5.757	.008
		ระยะติดตามผล			
	การปฏิบัติ	ก่อนการทดลอง			
		หลังการทดลอง	.999	.013	.987
		ระยะติดตามผล			

$p < .05$

วัดส่งผลไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าความแปรปรวนของคะแนนความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเรื่องบุหรี่ในการวัดก่อนการทดลอง หลังการทดลองและระยะติดตามผลภายในกลุ่มทดลองมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนภายในกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกันในด้านเจตคติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากการพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังกล่าวข้างต้น จึงทำการเปรียบเทียบรายคู่(Pairwise Comparison) ด้วยวิธี Bonferroni โดยพิจารณาคู่ที่มีความแตกต่าง เพื่อตอบสนองมติฐานการวิจัยข้อที่ 3

ดังตารางที่ 3

จากตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มทดลองมีความแตกต่างของคะแนนความรู้ หลังการทดลอง (K_E2) และระยะติดตามผล (K_E3) มากกว่าก่อนการทดลอง (K_E1) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คะแนนเจตคติ หลังการทดลอง (A_E2) และระยะติดตามผล (A_E3) มากกว่าก่อนการทดลอง (A_E1) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คะแนนการปฏิบัติเรื่องบุหรี่ หลังการทดลอง (P_E2) และระยะติดตามผล (P_E3) มากกว่าก่อนการทดลอง (P_E1) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนกลุ่มควบคุม พบว่า มีความแตกต่างของคะแนนเจตคติ ระยะติดตามผล (A_C3) มากกว่าก่อนการทดลองและหลังการทดลอง (A_C1) (A_C2)

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ของคะแนนความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเรื่องบุหรี่จำแนกตามกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมและตามช่วงเวลา

	ตัวแปร	ช่วงเวลา	คะแนนเฉลี่ย	การเปรียบเทียบ	p
กลุ่มทดลอง	ความรู้	ก่อนการทดลอง K_E1	11.733	$K_E1 - K_E2$	.000
		หลังการทดลอง K_E2	14.833	$K_E2 - K_E3$	.616
		ระยะติดตามผล K_E3	15.266	$K_E3 - K_E1$	.000
	เจตคติ	ก่อนการทดลอง A_E1	3.075	$A_E1 - A_E2$	.000
		หลังการทดลอง A_E2	3.988	$A_E2 - A_E3$	.940
		ระยะติดตามผล A_E3	3.921	$A_E3 - A_E1$	.000
	การปฏิบัติ	ก่อนการทดลอง P_E1	2.165	$P_E1 - P_E2$	.000
		หลังการทดลอง P_E2	2.695	$P_E2 - P_E3$	.004
		ระยะติดตามผล P_E3	2.495	$P_E3 - P_E1$	.000
กลุ่มควบคุม	เจตคติ	ก่อนการทดลอง P_C1	2.983	$P_C1 - P_C2$	.995
		หลังการทดลอง P_C2	3.045	$P_C2 - P_C3$	.021
		ระยะติดตามผล P_C3	3.302	$P_C3 - P_C1$	.006

* $p < .05$

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปได้ว่ากลุ่มทดลองมีพัฒนาการของคะแนนความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเรื่องบุหรี หลังการทดลองมากกว่าก่อนการทดลอง และมีความคงทนของคะแนนความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเรื่องบุหรี ระหว่างหลังการทดลองและระยะติดตามผล ส่วนกลุ่มควบคุมมีพัฒนาการทางด้านคะแนนเจตคติ ระยะติดตามผล มากกว่าก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

จากตารางที่ 4 การตรวจสอบสารโคตินินในระยะหลังทดลอง พบว่า นิสิตนักศึกษากลุ่มทดลองมีสารโคตินินจำนวน 11 คน ไม่พบสารโคตินินจำนวน 19 คน ส่วนกลุ่มควบคุม พบว่า มีสารโคตินินจำนวน 26 คน ไม่พบสารโคตินินจำนวน 4 คน และเมื่อทดสอบการมีสารโคตินินของทั้งสองกลุ่มโดยสถิติไคสแควร์ ให้ค่าสถิติ Pearson Chi-Square เท่ากับ 15.86 ค่า p เท่ากับ .000 น้อยกว่าระดับนัยสำคัญ .05 สรุปได้ว่าในระยะหลังการทดลองจำนวนนิสิตนักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีสารโคตินินแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ส่วนระยะติดตามผล พบว่า นิสิตนักศึกษากลุ่มทดลองมีสารโคตินินจำนวน 15 คน ไม่พบสารโคตินินจำนวน 15 คน ส่วนกลุ่มควบคุม พบว่ามีสารโคตินินจำนวน 28 คน ไม่พบสารโคตินินจำนวน 2 คน และเมื่อทดสอบการมีสารโคตินินของทั้งสองกลุ่มโดยสถิติไคสแควร์ ให้ค่าสถิติ Pearson Chi-Square เท่ากับ 13.87 ค่า p เท่ากับ .000 น้อยกว่าระดับนัยสำคัญ .05 สรุปได้ว่า ในระยะติดตามผลจำนวนนิสิตนักศึกษาทั้งสองกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีสารโคตินินแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมกิจกรรมโดยใช้ทฤษฎีแรงสนับสนุนทางสังคมที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การสูบบุหรี่ของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการพัฒนาโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การสูบบุหรี่ของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์สารโคตินินในปัสสาวะของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในระยะหลังทดลองและระยะติดตามผล

	ระยะหลังทดลอง						ระยะติดตามผล					
	สูบ				Pearson	p	ไม่สูบ				Pearson	p
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
กลุ่มทดลอง	11	36.7	19	63.3	15.86*	.000	15	50	15	50	13.87*	.000
กลุ่มควบคุม	26	86.7	4	13.3			28	93.3	2	6.7		

* $p < .05$, $df = 1$

ผลการพัฒนาโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การสูบบุหรี่ของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎีขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและ ทฤษฎีแรงสนับสนุนทางสังคมรวมทั้งเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้กิจกรรมที่มีผลต่อการ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนิสิตนัก ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 8 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมประเมินตนเอง 2) กิจกรรม รู้ทันบุหรี่ 3) กิจกรรมส่งเสริมกำลังใจ 4) กิจกรรม ออกกำลังกายต้านบุหรี่ 5) กิจกรรมแอโรบิคเลิกบุหรี่ 6) กิจกรรมผ่อนคลายความเครียด 7) กิจกรรม รับคำปรึกษา และ 8) กิจกรรมข้อมูลออนไลน์ เพื่อนำไปจัดทำโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การสูบบุหรี่ของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ สาระ องค์ประกอบของแต่ละ กิจกรรม ประกอบด้วย ชื่อกิจกรรม วัตถุประสงค์ แนวความคิด ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม สื่อ ที่ใช้ และการประเมินผล ผ่านการตรวจสอบ คุณภาพของโปรแกรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

2. ผลการประเมินประสิทธิผลของโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนิสิต นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

2.1 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนน ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเรื่องบุหรี่ ระหว่าง กลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม หลังการทดลองและ ระยะติดตามผล พบว่า กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ย ของคะแนนความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเรื่อง บุหรี่ สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05

2.2 ผลการวิเคราะห์การตรวจสอบสารโคตินิน ในปัสสาวะ ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ใน

ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล พบว่า จำนวนนิสิตนักศึกษากลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม มีสารโคตินินในปัสสาวะแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ .05

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การวิจัยเรื่อง การพัฒนา โปรแกรมกิจกรรมโดยใช้ทฤษฎีแรงสนับสนุนทาง สังคมที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการ สูบบุหรี่ของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา มีประเด็นนำมาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. การพัฒนาโปรแกรมปรับเปลี่ยน พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนิสิตนักศึกษา

ผลการพัฒนาโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การสูบบุหรี่ของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและ ทฤษฎีแรงสนับสนุนทางสังคมรวมทั้งเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้กิจกรรมที่มีผลต่อการ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนิสิต นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 8 กิจกรรม เพื่อนำไปจัดทำโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การสูบบุหรี่ของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ สาระ องค์ประกอบของแต่ละ กิจกรรม ประกอบด้วย ชื่อกิจกรรม วัตถุประสงค์ แนวความคิด ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม สื่อ ที่ใช้ และการประเมินผล ผ่านการตรวจสอบ คุณภาพของโปรแกรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

2. การประเมินประสิทธิผลของโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนิสิต

นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

จากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ เจตคติ การปฏิบัติเรื่องบุหรี่และสารโคตินินใน ปัสสาวะพบว่ากลุ่มทดลองแตกต่างกับกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 สามารถอภิปรายใน ประเด็นดังต่อไปนี้

โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยกิจกรรม เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การสูบบุหรี่ของนิสิต นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้าน ความรู้ เจตคติ การปฏิบัติเรื่องบุหรี่ ซึ่งส่งผลให้ นิสิตนักศึกษาปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การสูบบุหรี่ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 กิจกรรมที่พัฒนาด้านความรู้เรื่องบุหรี่ ได้แก่ กิจกรรมรู้ทันบุหรี่และกิจกรรมข้อมูล ออนไลน์ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ให้ความรู้ พิษภัยของ บุหรี่ ความรุนแรงของโรคและโอกาสเสี่ยงของ การเป็นโรคจากการสูบบุหรี่ โดยผ่านกระบวนการ ใช้ภาพ สื่อ วิดีทัศน์ ใบความรู้ ข้อมูลทาง อินเทอร์เน็ต ให้ทราบถึงความรุนแรง อันตราย ความเสี่ยง ผลกระทบต่อตัวเองและเศรษฐกิจ คำแนะนำเกี่ยวกับโทษและพิษภัยของการสูบบุหรี่ สอดคล้องกับ ทฤษฎีขั้นตอนการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรม (Prochaska & Velicer, 1997; Trans-Theoretical Model, 2009) และทฤษฎี แรงสนับสนุนทางสังคม (House, 1985) ที่กล่าวถึง การกระตุ้นให้ตื่นตัว โดยการสนับสนุนทางด้าน ความรู้ ความเข้าใจ ให้คำแนะนำ ที่ถูกต้องเกี่ยว กับพฤติกรรม การเลิกสูบบุหรี่ การให้ข้อมูลเรื่อง โอกาสเสี่ยง ความรุนแรงของโรคที่เกิดจากการ สูบบุหรี่ หากยังคงพฤติกรรมเดิม สอดคล้องกับ Maansi (2010) พบว่า การให้ความรู้ผ่านสื่อเพิ่ม เติมเกี่ยวกับอันตรายของนิโคตินสามารถช่วยให้

เลิกบุหรี่ได้ สอดคล้องกับ Chen and Yeh (2006) พบว่า กลุ่มวัยรุ่นที่เข้าโครงการเลิกบุหรี่ที่มีการ ใช้อินเทอร์เน็ต สูบบุหรี่น้อยลง และยังพบอีกว่า ถ้ามีการใช้รูปภาพประกอบเกี่ยวกับโรคที่เกิดจาก การสูบบุหรี่ก็จะเป็นการเสริมเจตคติ สามารถ เลิกสูบบุหรี่ได้เองจากการเข้าร่วมกิจกรรม ก็จะมี เจตคติที่ดีต่อการเลิกสูบบุหรี่

สรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมให้ความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร เกี่ยวกับพิษภัยของบุหรี่ โดยผ่านการ ชมวีดิทัศน์ การบรรยาย ใบความรู้ ซึ่งจะมี บทสัมภาษณ์ รูปภาพของผู้ป่วยเป็นโรคที่เกิด จากการสูบบุหรี่ กลไกการติดนิโคติน รวมทั้ง เอกสารเกี่ยวกับพิษภัยของบุหรี่ ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น พบว่า นิสิตนักศึกษามีการกระตุ้นตื่นตัว เกิดการ เรียนรู้ ชักถามข้อสงสัยจากผู้วิจัย และกลัวเรื่อง สุขภาพของตนเองเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ แสดงให้ เห็นว่าข้อมูลเกี่ยวกับพิษภัยของบุหรี่ ทำให้เกิด ความรู้ สร้างความตระหนัก กลัวผลที่จะเกิดจาก การสูบบุหรี่ สอดคล้องกับความคิดเห็นของนิสิต นักศึกษาในกลุ่มทดลองที่บอกว่า “ได้เห็นสภาพของ คนที่สูบบุหรี่มากๆ และความทุกข์ทรมานเนื่องจาก การสูบบุหรี่ในวิดีโอ และได้รับรู้ถึงสภาพอายุปอด ของคนที่สูบบุหรี่ เห็นน้ำหมึกที่สกัดออกมาจาก ปอดของคนสูบบุหรี่แล้วรู้สึกกลัว” อีกทั้งผู้วิจัย สร้างกลุ่มออนไลน์ในเฟสบุ๊ค พร้อมทั้งให้นิสิตนัก ศึกษาเข้าร่วมกลุ่ม โดยผู้วิจัยโพสต์ข้อมูลความรู้ เกี่ยวกับพิษภัยบุหรี่ เพื่อให้ นิสิตนักศึกษาได้รับ ทราบข้อมูลต่างๆ ร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น พุดคุย สนทนากันในกลุ่มออนไลน์ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการเลิกสูบบุหรี่ ให้ความรู้ ข้อเสนอแนะ ข้อแนะนำ ต่างๆ อย่างครบถ้วน

2.2 กิจกรรมที่พัฒนาด้านเจตคติเรื่องบุหรี่ กิจกรรมส่งเสริมกำลังใจและกิจกรรมรับคำปรึกษา

กิจกรรมนี้ ให้ความสัมพันธ์แบบช่วยเหลือและ การให้เสริมแรงทางบวก ไม่ว่าจะเป็นวัสดุสิ่งของ หรือด้านจิตใจ โดยกระตุ้นผู้สูบบุหรี่ให้เกิดแรง จูงใจและคำมั่นสัญญาที่จะลด ละ เลิกการสูบบุหรี่ การพูดคุยถึงผลดีและผลเสียจากการสูบบุหรี่ สอดคล้องกับทฤษฎีแรงสนับสนุนทางสังคม (House, 1985) คือ การสนับสนุนทางด้าน เครื่องมือ (Instrumental Support) โดยการ ให้รางวัลสำหรับผู้ที่ไม่สูบบุหรี่ได้ตามที่ผู้วิจัย กำหนดไว้ การให้การสนับสนุนที่ทำให้ผู้รับเชื่อ ว่าเอาใจใส่ มีความรัก และความหวังดีอย่าง จริงใจไม่ว่าจะเป็น เครื่องมือ วัสดุสิ่งของ หรือ ด้านจิตใจ จะต้องช่วยให้ผู้รับได้บรรลุถึงจุดหมาย ที่เขาต้องการ และมีการรับคำปรึกษา โดยให้คำ แนะนำ คำปรึกษา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น พูดคุย สนทนา ให้ข้อเสนอแนะ และกำลังใจ ในการปฏิบัติ เพื่อเลิกบุหรี่ สอดคล้องกับทฤษฎี แรงสนับสนุนทางสังคม (House, 1985) คือ การ สนับสนุนทางอารมณ์ (Emotional Support) การแสดงถึงความห่วงใย ให้กำลังใจจะส่งผลต่อ ความตั้งใจที่จะเลิกสูบบุหรี่ สอดคล้องกับ กรองจิต วาทีสาธกกิจ (2552) ที่พบว่าพูดคุยกันระหว่าง บุคคลสองคน สามารถซักถามข้อมูลได้โดยตรง สามารถประเมินความรู้สึกของผู้สูบบุหรี่ได้ชัดเจน ทั้งทางภาษาพูดและการแสดงออกทางร่างกาย สร้างความรู้สึกไว้วางใจและความเชื่อมั่น ซึ่งจะ สามารถกระตุ้นให้ผู้สูบบุหรี่สร้างแรงจูงใจในการ เลิกสูบบุหรี่ได้มากขึ้น สอดคล้อง Westmaas (2010) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การสนับสนุนทาง สังคมในการเลิกสูบบุหรี่ จากการศึกษา พบว่า ทฤษฎีแรงสนับสนุนทางสังคม ได้สร้างแรงจูงใจ ในการเลิกบุหรี่และความสำเร็จในการเลิกบุหรี่

มีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น อธิบายสาเหตุแนวทาง ในการเลิกบุหรี่และนำไปสู่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ของการเลิกบุหรี่

สรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมที่พัฒนาด้านเจตคติ เรื่องบุหรี่ ควรให้มีการเสริมแรงทางบวก ไม่ว่า จะเป็นวัสดุสิ่งของ หรือด้านจิตใจ โดยกระตุ้น ผู้สูบบุหรี่ให้เกิดแรงจูงใจและคำมั่นสัญญา ที่จะ ลด ละ เลิกการสูบบุหรี่ โดยให้เขียนความตั้งใจที่ จะเลิกสูบบุหรี่ กำหนดวัน วางแผนป้องกันการ สูบบุหรี่ โดยสำรวจอุปกรณ์การสูบบุหรี่ของ ตนเองและต้องทิ้งอุปกรณ์การสูบบุหรี่โดยกำหนด เวลาไม่สูบบุหรี่ติดต่อกันอย่างน้อย 1 อาทิตย์ ถ้าทำได้ตามที่เงื่อนไขกำหนดจะได้รับรางวัลเป็น การตอบแทน นอกจากนี้ผู้วิจัยยังต้องแสดงถึง ความห่วงใย ให้กำลังใจ ช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา และสนับสนุนให้เลิกบุหรี่ได้สำเร็จ

2.3 กิจกรรมที่พัฒนาด้านการปฏิบัติเรื่อง บุหรี่ ได้แก่ กิจกรรมประเมินตนเอง กิจกรรม ออกกำลังกายด้านบุหรี่ กิจกรรมแอโรบิกเลิกบุหรี่ และกิจกรรมผ่อนคลายความเครียด กิจกรรม ประเมินตนเอง เป็นกิจกรรมที่ทำให้รับรู้การ ปฏิบัติพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของตนเอง โดยการ ให้ผู้สูบบุหรี่สะท้อนข้อดี ข้อเสียและประเมิน ปัญหาอุปสรรคจากการเลิกสูบบุหรี่ บันทึก พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของตนเอง เป็นแนวทาง ในการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงในการสูบบุหรี่ สอดคล้องกับความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษากลุ่ม ทดลองที่บอกจุดเด่นกิจกรรมประเมินตนเองว่า “ประเมินพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของตนเอง ได้ สำรวจตัวเองว่าได้สูบบุหรี่วันละกี่มวน” ได้สอด คล้องกับทฤษฎีขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (Prochaska & Velicer, 1997) ในขั้นการ ประเมินตนเอง (Self Re-evaluation) เป็น

กระบวนการให้ผู้สูบบุหรี่ หยุดคิดเรื่องสูบบุหรี่ ได้ สะท้อนข้อดี ข้อเสีย ปัญหา อุปสรรคของพฤติกรรม การสูบบุหรี่ และให้คาดหวังถึงประโยชน์ จาก การเลิกสูบบุหรี่และทฤษฎีแรงสนับสนุนทางสังคม (House, 1985) ด้านการให้การประเมินผล การบอกให้ทราบผลถึงผลดีที่ผู้ได้การปฏิบัติพฤติกรรม ของการเลิกสูบบุหรี่ กิจกรรมออกกำลังกายด้าน บุหรี่และกิจกรรมแอโรบิกเลิกบุหรี่ โดยผ่าน กระบวนการออกกำลังกายด้วยการออกกำลังกาย แบบแรงต้าน แบบยกน้ำหนัก ยางยืดและบอดี้เวท และแอโรบิก วิ่ง และกระโดดเชือก ได้สอดคล้อง กับทฤษฎีขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (Prochaska & Velicer, 1997) เป็น กระบวนการการรับรู้ความสามารถตนเอง (Self efficacy) เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างให้เกิด ความเชื่อว่าตนเองมีความสามารถที่จะทำ พฤติกรรมใหม่ได้ การตระหนักถึงประโยชน์ของ การออกกำลังกายเพื่อลดอาการอยากสูบบุหรี่ นำ มาซึ่งความสามารถที่จะทำพฤติกรรมใหม่ได้ และ ถ้าทำแล้วจะเกิดผลลัพธ์ในทางที่ดีต่อตนเอง และ ทฤษฎีแรงสนับสนุนทางสังคม (House, 1985) ด้านการให้การประเมินผล การบอกให้ทราบ ถึงผลดีที่ผู้ได้การปฏิบัติพฤติกรรมของการเลิกสู บุหรี่ สอดคล้องกับ Ciccolo (2011) ได้ทำการ วิจัยเรื่อง การออกกำลังกายแบบแรงต้านสามารถ เลิกบุหรี่ พบว่า เป็นไปได้ที่วิธีนี้จะเป็นทางเลือก สำหรับการรักษาอาการติดบุหรี่ สอดคล้องกับ Elibero, Kate, and David (2011) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การออกกำลังกายด้วยแอโรบิก สามารถ ช่วยให้เลิกบุหรี่ได้ พบว่า กิจกรรมแอโรบิก ทำให้ อาการอยากบุหรี่ลดลง สอดคล้องกับ Ussher (2011) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้การออกกำลัง การสำหรับการเลิกบุหรี่ พบว่า การออกกำลัง การเป็นประจำจะช่วยให้สามารถเลิกบุหรี่ได้ โดย

การทำให้ค่านีโคตินในร่างกายลดลง และยัง เป็นการลดความอยากสูบบุหรี่ด้วย สอดคล้องกับ กรองจิต วาทีสาธกกิจ (2552) พบว่า การออก กำลังกายในรูปแบบต่างๆ เพื่อส่งผลให้การ ทำงานของปอดและหัวใจแข็งแรงขึ้น ร่างกายมี การเคลื่อนไหวไว้อย่างต่อเนื่อง ร่างกายจะมี การหลั่งสารโดปามีนให้ผลเช่นเดียวกับนิโคติน ซึ่งจะทำให้รู้สึกสบาย ผ่อนคลายความเครียดจะ ช่วยทำให้เลิกบุหรี่ได้ดีขึ้น กิจกรรมผ่อนคลาย ความเครียด เป็นกิจกรรมที่ผ่อนคลายความรู้สึก ปลดปล่อยอารมณ์แบบต่างๆ ได้แก่ กิจกรรม ดนตรีบำบัด การวิ่งสมาธิ กิจกรรมกระบวนการ กลุ่ม ซึ่งเป็นการฝึกให้รู้จักควบคุมตนเอง ฝึกจิต สมาธิเพิ่มขึ้น สร้างแรงจูงใจในทางบวก เปิดให้ สมาชิกได้แลกเปลี่ยนข้อมูลของตัวเอง เหตุผลที่ สูบบุหรี่ เหตุผลที่ต้องการเลิกสูบ อาการที่เกิดขึ้น และช่วยกันหาแนวทางปฏิบัติตัว ความสำเร็จใน การเลิกสูบบุหรี่ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ดีๆ ที่เกิดขึ้นหลังจากเลิกสูบบุหรี่ โดยเรียนรู้จาก สมาชิกที่เลิกได้ จะทำให้เขามีกำลังใจที่จะเริ่มต้น เลิกใหม่อีกครั้งหนึ่ง สอดคล้องกับแนวคิดการ ส่งเสริมการเลิกสูบบุหรี่ (รณชัย คงสกนธ์, 2550; Carol, 2006) ที่กล่าวถึง การรักษาแบบ Cognitive Behavioral Therapy (CBT) เป็นการ รักษาแบบไม่ใช้ยา มีแนวคิดที่ว่า เราสามารถ ป้องกันอาการอยากสูบบุหรี่ ทำได้โดยการ ช่วยให้ผู้สูบบุหรี่สามารถแยกแยะได้ว่าอะไร เป็นตัวกระตุ้น (Trigger) อะไรทำให้เขาเกิด อาการอยากสูบบุหรี่ซึ่งตามหลักการเรียนรู้แบบ ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก (Classical Conditioning) เช่น อารมณ์ ความคิด หรือ จินตนาการที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ สอดคล้อง กับ Khalfa (2003) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของ การฟังเพลงเพื่อผ่อนคลายต่อระดับคอติซอลใน

นําลายหลังจากอาการเครียดที่มีองค์ประกอบทางด้านจิตใจ พบว่า การฟังเพลงจะช่วยผ่อนคลาย และสามารถทำให้การฟื้นฟูจากอาการเครียดที่มีองค์ประกอบทางด้านจิตใจสะดวกขึ้นได้ สอดคล้องกับ Christine (2006) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้รูปภาพเพื่อลดความเครียดในการป้องกันการกลับมาสูบบุหรี่ จากการศึกษาพบว่า การใช้รูปภาพเพื่อการผ่อนคลาย จะสามารถรักษาการอดบุหรี่ไว้ได้และความเครียดก็จะลดลง สอดคล้องกับ กรองจิต วาทีสาธกกิจ (2552) กิจกรรมกระบวนการกลุ่ม โดยเป็นการเปิดให้สมาชิกได้แลกเปลี่ยนข้อมูลของตัวเอง เหตุผลที่สูบบุหรี่ เหตุผลที่ต้องการเลิกสูบบุหรี่ อาการที่เกิดขึ้นและช่วยกันหาแนวทางปฏิบัติตัว ความสำเร็จในการเลิกสูบบุหรี่ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ดีๆ ที่เกิดขึ้นหลังจากเลิกสูบบุหรี่ โดยเรียนรู้จากสมาชิกที่เลิกได้ จะทำให้เขามีกำลังใจที่จะเริ่มต้นเลิกใหม่อีกครั้งหนึ่ง

สรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมที่พัฒนาด้านการปฏิบัติเรื่องบุหรี่ ได้แก่ กิจกรรมประเมินตนเอง กิจกรรมออกกำลังกายด้านบุหรี่ กิจกรรมแอโรบิกเลิกบุหรี่ และกิจกรรมผ่อนคลายความเครียด ควรให้นิสิตนักศึกษาประเมินพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของตนเอง ทำให้รู้จักการปฏิเสธเมื่อถูกชวนสูบบุหรี่ การดูแลสุขภาพของตนเอง โดยการออกกำลังกายในรูปแบบต่างๆ ทั้งออกกำลังกายแบบแรงต้าน และการออกกำลังกายแบบแอโรบิก สอดคล้องกับความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษากลุ่มทดลองที่บอกว่า จุดเด่นกิจกรรมออกกำลังกายแบบแรงต้านว่า “ได้ออกกำลังกายแบบแรงต้านเลิกบุหรี่ แถมยังมีสุขภาพและหุ่นที่ดีด้วย” การผ่อนคลายอารมณ์ การผ่อนคลายความเครียดด้วยวิธีการต่างๆ ซึ่งจะทำ

ให้นิสิตศึกษานำไปปฏิบัติเป็นประจำ สม่่าเสมอส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสูบบุหรี่

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุน การจัดกิจกรรมให้นิสิตนักศึกษาที่สูบบุหรี่และต้องการเลิกสูบบุหรี่ สามารถเข้ารับการรักษาที่สถานศึกษาได้

1.2 ควรมีการรณรงค์ โดยการติดภาพโปสเตอร์เกี่ยวกับอันตรายที่เกิดจากการสูบบุหรี่ตามบริเวณต่างๆ ในสถานศึกษา

1.3 ผู้ที่สนใจสามารถนำโปรแกรมการจัดกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อช่วยเหลือให้นิสิตนักศึกษาเลิกสูบบุหรี่ได้สำเร็จ

1.4 ในการทำกิจกรรมออกกำลังกายแบบแรงต้าน และกิจกรรมการออกกำลังกายแบบแอโรบิก ผู้ดำเนินกิจกรรมควรจัดทำสื่อให้เป็นแบบวีดิทัศน์ แสดงถึงหลักการและวิธีการออกกำลังกายที่ถูกต้อง เพื่อเพิ่มความสนใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมและเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

1.5 ควรมีการวัดประเมินผลและติดตามผลจากผู้ดำเนินกิจกรรมให้กับนิสิตนักศึกษาที่ยังเลิกบุหรี่ไม่ได้สำเร็จ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้แรงเสริมทางบวกและเพิ่มแรงจูงใจในการเลิกบุหรี่

1.6 ควรมีการเชิญชวน ประชาสัมพันธ์ให้นิสิตนักศึกษาเข้าร่วมโครงการให้มากกว่านี้

1.7 ควรไม่จำกัดเพศ ในการเข้าร่วม

กิจกรรมสำหรับนิสิตนักศึกษาที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรม

2. ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลของการจัดกิจกรรมตามโปรแกรมกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในนิสิตนักศึกษาหญิง และในโรงเรียนหญิงล้วน

2.2 ควรศึกษาประสิทธิภาพของการจัดโปรแกรมกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสูบบุหรี่โดยใช้กิจกรรมการออกกำลังกายในรูปแบบต่างๆ

2.3 ควรศึกษาเปรียบเทียบการจัดโปรแกรมกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสูบบุหรี่ โดยออกกำลังกายควบคู่กับการไม่ใช้สารเคมี กับโปรแกรมกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสูบบุหรี่ โดยออกกำลังกายควบคู่กับการใช้ยาโนโคตินทดแทน

2.4 ควรศึกษาติดตามผลเป็นระยะทุกเดือน อย่างต่อเนื่อง เพื่อดูความคงทนของพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในนิสิตนักศึกษา

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรองจิต วาทีสาธกกิจ. (2552). *ถนนปชต: การส่งเสริมการเลิกบุหรี่ในงานประจำ = 5A smoking cessation in daily work*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิธรรมาภิบาลเพื่อการไม่สูบบุหรี่.
- ข่าวสำนักงานรัฐมนตรี. (2555). *รณรงค์ห้ามสูบบุหรี่ในสถานศึกษา*. สืบค้นจาก <http://www.moe.go.th/websm/2012/jun/162.html>
- จินตนา ยูนิพันธ์. (2552). *Quitline อยากเลิก กด 1600*. สืบค้นจาก <http://www.thailandquitline.or.th/site/>
- จินตนา สรายุทธพิทักษ์. (2553). *การพัฒนารูปแบบกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นชาย*. คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลักขณา เต็มศิริกุลชัย และศรีธัญญา เบญจกุล. (2550). *อดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มการบริโภคยาสูบ*. กรุงเทพมหานคร: เครือข่ายวิชาชีพสุขภาพเพื่อสังคมไทยปลอดบุหรี่.
- ศูนย์เฝ้าระวังเตือนภัยทางสังคม. (2549). *วิเคราะห์พฤติกรรมเสี่ยงของเด็กไทย*. กรุงเทพมหานคร: วิชาการระบบการเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม.
- ศูนย์วิจัยและการจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ. (2555). *สรุปสถานการณ์การควบคุมการบริโภคยาสูบของประเทศไทย พ.ศ. 2555*. สืบค้นจาก <http://www.trc.or.th/th/about/index.php>
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2546). *วันงดสูบบุหรี่โลก 2546*. สืบค้นจาก <https://www.kasikornresearch.com/th/k-econanalysis/pages/ViewSummary.aspx?docid=3954>
- รณชัย คงสกนธ์. (2550). *แนวทางการรักษาผู้ติดบุหรี่ทางจิตเวช ใน สมเกียรติ วัฒนศิริชัยกุล บรรณาธิการ ตำราวิชาการสุขภาพการควบคุมการบริโภคยาสูบ สำหรับบุคลากรและนักศึกษาวิชาชีพด้านสุขภาพ*. กรุงเทพมหานคร: เครือข่ายวิชาชีพสุขภาพเพื่อสังคมไทยปลอดบุหรี่.

ภาษาอังกฤษ

- Carol, P. (2006). Smoking cessation counseling: A practice management perspective. *Chest*, 130(4), 123-133.
- Christine, A. W. (2006). Relaxation imagery used for stress reduction in the prevention of smoking relapse. *Advanced Nursing*, 17(3), 294-302.
- Ciccolo, J. T. (2011). Resistance training as an aid to standard smoking cessation treatment: A pilot study. *Nicotine & Tobacco Research* 2011 August 13(8), 756-760.
- Elibero, M. A., Rosenburg, K. J. V. & Drobos, D. J. (2011). Acute effects of aerobic exercise and hatha yoga on craving to smoke. *Nicotin & Tobacco Research* 13 (11), 1140-1148.
- Glanz, K., Lewis, F. M. , & Rimer, B. K. (1977). *Health behavior and health education*. San Francisco: Jossey-Bess.
- House, J. S. (1985). *The nature of social support*. California: Addison Wesley.
- Khalifa, S. (2003). Effects of relaxing music on salivary cortisol level after psychological stress. *Annals of the New York Academy of Sciences* 999, 374-376.
- National Center for Chronic Disease Prevention and Health Promotion. (2009). *Health effects of cigarette smoking*. Retrieved from http://www.cdc.gov/tobacco/data__Statistics/fact__sheets/health__effects/effects__cig__smoking/index.htm
- Prochaska, J. O., & Velicer, W. F. (1997). *Trans-theoretical model*. Retrieved from https://en.wikipedia.org/wiki/Transtheoretical__model
- Ussher, M. H. (2011). *Exercise interventions for smoking cessation*. *Division of population health*. Cochrane Database of Systematic(1).
- Westmaas, J. L. (2010). *Social support in smoking cessation: reconciling theory and evidence* 12 (7), 695-707.
- Whincup, P. H. (2004). *Passive smoking and risk of coronary heart disease and stroke: prospective study with cotinine measurement*. Retrieved from <http://www.bmj.com/cgi/content/full/329/7459/200>
- World Health Organization. (2008). *The global burden of disease: 2004 update*. Retrieved from http://www.who.int/healthinfo/global__burden__disease/GBD__report__2004update__full.pdf

ผู้เขียน

นายจักริน ด้วงคำ นิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีเมล: hanabichi_racka@hotmail.com
รองศาสตราจารย์ ดร. จินตนา สรายุทธพิทักษ์ สาขาสุขศึกษาและพลศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและ
การสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อีเมล: jintana.s@chula.ac.th
หมายเหตุ: ได้รับทุนการศึกษา ชื่อทุน “ทุน 90 ปีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย”

การจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้รูปแบบข้อมูล แรงจูงใจ และทักษะเชิงพฤติกรรม เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจ และการแก้ปัญหาเรื่องเพศของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม

Sex Education Learning Management Using Information, Motivation and Behavioral Skills Model to Enhance Life Skills in Decision Making and Problem Solving of Grade 6 Students in Chulalongkorn University Demonstration Elementary School

จินตนา บรรลือศักดิ์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบผลของการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้รูปแบบข้อมูล แรงจูงใจ และทักษะเชิงพฤติกรรมที่มีต่อการเสริมสร้างทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหาเรื่องเพศ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม จำนวน 75 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การสุ่มอย่างง่าย แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ นักเรียนกลุ่มทดลอง จำนวน 37 คน ได้รับการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้รูปแบบข้อมูล แรงจูงใจ และทักษะเชิงพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหาเรื่องเพศเป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 50 นาที และนักเรียนกลุ่มควบคุมจำนวน 38 คน ที่เรียนด้วยวิธีปกติ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 8 แผน และแบบวัดทักษะด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหาเรื่องเพศ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และหาค่าความเที่ยง วิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติทดสอบค่าที ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหาเรื่องเพศ ในกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา โดยใช้รูปแบบข้อมูล แรงจูงใจ และทักษะเชิงพฤติกรรมสูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหาเรื่องเพศ ในกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้รูปแบบข้อมูล แรงจูงใจ และทักษะเชิงพฤติกรรมสูงกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยวิธีปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: เพศศึกษา/รูปแบบข้อมูล แรงจูงใจ และทักษะเชิงพฤติกรรม/ทักษะการตัดสินใจ/ทักษะการแก้ปัญหา

Abstract

The purposes of this quasi-experimental research was to study and compare the effects of sex education learning management using the Information, Motivation and Behavioral skills (IMB) model to enhance the life skills in decision making and problem solving of grade 6 students in Chulalongkorn University Demonstration Elementary School. The sample of the study consisted of 75 grade 6 students and were divided into two groups. The timeframe of the experiment consisted of a 50-minute lesson each week over a period of 8 weeks. The experimental group consisted of 37 students who were taught sex education using the learning management model which focused on giving information, motivation and behavioral skills and the other 38 students in the control group who learned using the normal lesson plan. The research instruments were 8 lesson plans and The obtained data were then analyzed in terms of percentages, mean, standard deviation and t-test which were used to compare the results.

The research findings were as follows: 1) The students who were taught with the IMB Model had higher mean scores on the pre-test at a statistically significant difference at the .05 level. 2) The students who were taught with the IMB Model had higher mean scores on the post-test than the control group at a statistically significant difference at the .05 level.

KEYWORDS: SEX EDUCATION/INFORMATION, MOTIVATION AND BEHAVIORAL SKILLS MODEL/DECISION MAKING/PROBLEM SOLVING

บทนำ

สภาพการดำเนินชีวิตของคนในสังคมปัจจุบัน เป็นยุคของความเร็วและความล้ำสมัยของ เทคโนโลยีการสื่อสารที่เข้าถึงได้ง่าย รวมทั้ง ความหลากหลายทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม ที่ส่งผลต่อความคิดและความเชื่อของกลุ่มคน ตลอดจนการรับสื่อหรือข้อมูลที่ไม่เหมาะสมต่าง ๆ ก่อให้เกิดปัญหาต่อเด็กและเยาวชนเป็นอย่างมาก (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวง ศึกษาธิการ, 2554) ทั้งปัญหาด้านอารมณ์ ปัญหายาเสพติด ปัญหาความรุนแรง ปัญหา สุขภาพ และที่สำคัญคือปัญหาทางเพศ ปัจจุบัน

พบว่าอายุเฉลี่ยของการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่น และเยาวชนไทยลดน้อยลง และยังมีพฤติกรรม เสี่ยงในเรื่องเพศ จากข้อมูลสถิติการเกิดมีชีพ พบว่า ตั้งแต่อดีต (พ.ศ. 2502-2555) เห็นได้ ชัดเจนว่าแนวโน้มแม่วัยรุ่น คือ กลุ่มมารดาที่มี อายุต่ำกว่า 20 ปี มีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากร้อยละ 5.44 ในปี พ.ศ. 2503 เป็นร้อยละ 16.59 ในปี พ.ศ. 2555 ในขณะเดียวกัน อายุ ของแม่วัยรุ่นก็ลดลงเรื่อยๆ โดยในปี พ.ศ. 2555 พบคุณแม่อายุต่ำสุดเพียง 10 ปี เท่านั้น (สำนัก นโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข, 2557) และจากระบบเฝ้าระวังของสำนักกระบาด

วิทยา กรมควบคุมโรค พบว่าวัยรุ่นไทยที่มีประสบการณ์การมีเพศสัมพันธ์มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนทั้งเพศหญิงและเพศชาย โดยในกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่านักเรียนชายที่เคยมีเพศสัมพันธ์เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 3.6 ในปี พ.ศ. 2547 เป็นร้อยละ 5.3 ในปี พ.ศ. 2555 ในขณะที่กลุ่มนักเรียนหญิงเพิ่มจากร้อยละ 1.1 เป็น ร้อยละ 5.1 (บุญฤทธิ์ สุจริตน์, 2557)

ปัจจุบัน ประเทศไทยมีสถิติแม่วัยรุ่นสูงที่สุดในภูมิภาคเอเชีย และเป็นอันดับ 2 ของโลกรองจากประเทศแอฟริกาใต้ (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์, 2557) ซึ่งเป็นเรื่องน่าเป็นห่วงสำหรับอนาคต ประกอบกับเทคโนโลยีทางการสื่อสารต่าง ๆ ที่พัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้การติดต่อสื่อสารทางสังคมออนไลน์ทำได้ง่ายขึ้น ส่งผลทำให้เด็กวัยรุ่นและวัยรุ่นมีพฤติกรรมก้าวข้ามผ่านวัยใส ๆ อย่างที่ควรจะเป็นก่อนเวลาที่เหมาะสม ดังที่ วัลลภ ปิยะมโนธรรม (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2555) กล่าวว่า การมีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสมของเด็กวัยรุ่นไทยในปัจจุบัน ด้านหนึ่งเกิดจากการแพร่ระบาดของหนักของสื่อลามกในช่องทางต่าง ๆ ที่เป็นตัวกระตุ้นและทำให้เกิดความเชื่อในค่านิยมผิด ๆ เรื่องการมีเพศสัมพันธ์ จนนำไปสู่การแสดงออกถึงความหมกมุ่นเรื่องเพศและคิดว่าเป็นความสุขที่แท้จริงในชีวิต ซึ่งเป็นเรื่องที่ผู้เกี่ยวข้องและครอบครัวต้องคอยดูแลและสั่งสอนเยาวชนให้เข้าใจเรื่องเพศตั้งแต่เล็ก เพื่อเสริมความรู้และป้องกันปัจจัยเสี่ยง

นอกจากนี้ บุญฤทธิ์ สุจริตน์ (2557) ยังกล่าวว่า สิ่งสำคัญของแนวโน้มในการเข้าสู่วัยรุ่นหนุ่มสาวเร็วขึ้นทั้งเพศชายและเพศหญิงไม่ได้มีเฉพาะการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายเท่านั้น แต่รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์และความรู้สึกด้วย จึงเริ่มมีความสนใจเพศตรงข้าม

และเกิดอารมณ์ความต้องการทางเพศตามธรรมชาติ ร่วมกับบริบททางสังคมปัจจุบันที่มีการเข้าถึงสื่อต่าง ๆ ได้ง่ายอย่างหลากหลายก็สามารถกระตุ้นให้วัยรุ่นเกิดอารมณ์เพศ ซึ่งอาจชักนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ได้ ดังนั้นการให้ความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติที่ถูกต้อง จึงควรดำเนินการตั้งแต่ช่วงก่อนที่จะเข้าวัยรุ่นหนุ่มสาว

สภาพปัญหาทางเพศที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชน ถือว่าเป็นปัญหาเร่งด่วนที่ควรได้รับการป้องกันและแก้ไข เครื่องมือสำคัญที่สามารถช่วยป้องกันปัญหาทางเพศได้คือ การศึกษา โดยเฉพาะในเด็กและเยาวชนที่มีทักษะชีวิตต่ำ กระทรวงศึกษาธิการได้เร่งรัดพัฒนาการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาบรรจุในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา รวมทั้งเร่งรัดการเสริมสร้างทักษะชีวิต (Life Skills Education) ให้รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น รวมทั้งรู้จักคิดวิเคราะห์และตัดสินใจอย่างสร้างสรรค์ ดังนั้นครูจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิตเป็นภูมิคุ้มกันเมื่อต้องเผชิญปัญหาด้านเพศ การเรียนรู้เรื่องเพศจึงเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ชีวิต ต้องอาศัยการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ของการได้เผชิญปัญหา และคิดใคร่ครวญด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้เข้าใจในสถานการณ์ และสร้างข้อสรุปการเรียนรู้ที่จะจัดการกับเหตุปัจจัยทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับวิถีเพศให้เกิดผลต่อชีวิตของตนเอง (องค์การแพธ, 2550) ดังนั้นการให้ข้อมูลความรู้ที่ถูกต้องในเรื่องเพศจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เด็กเกิดความเข้าใจ เห็นคุณค่าของตนเอง และมีทัศนคติที่ถูกต้องในเรื่องเพศ รวมถึงการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้เด็กได้คิดวิเคราะห์ได้ใคร่ครวญ ได้แย่งอย่างเปิดเผย ฝึกทักษะการ

ตัดสินใจ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการปฏิเสธ รวมถึงทักษะการแก้ปัญหาต่าง ๆ จะช่วยให้เด็กมีทักษะชีวิตที่จะเป็นเกราะป้องกันตนเองจากปัจจัยเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดภัยและปัญหาทางเพศได้

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางการให้ข้อมูล การสร้างแรงจูงใจและการพัฒนาทักษะของ William A. Fisher & Jeffrey D. Fisher ในปี ค.ศ. 1992 (Fisher & Fisher, 1992) ที่กล่าวว่ารูปแบบการให้ข้อมูลข่าวสาร การสร้างแรงจูงใจ และการพัฒนาทักษะ (Information Motivation and Behavioral Skills Model : IMB Model) ตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่าข้อมูลหรือความรู้ด้านสุขภาพ แรงจูงใจ และทักษะทางพฤติกรรมเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดว่าจะมีพฤติกรรมสุขภาพอย่างไร หากบุคคลได้รับข้อมูลที่ดี ความรู้ที่ถูกต้อง ได้รับแรงจูงใจจนเกิดทัศนคติที่ถูกต้องในเรื่องสุขภาพหรือรับรู้ความเสี่ยงที่จะเกิดผลเสียด้านสุขภาพ ได้ฝึกทักษะต่าง ๆ และมีความเชื่อมั่นที่จะกระทำพฤติกรรมย่อมส่งผลให้เกิดผลลัพธ์คือการมีพฤติกรรมสุขภาพที่ดี ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนสุขศึกษา จึงสนใจทำการวิจัยเพื่อทดลองจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้รูปแบบข้อมูล แรงจูงใจ และทักษะเชิงพฤติกรรม เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหาเรื่องเพศ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม เพราะเด็กในวัยนี้เป็นช่วงวัยหัวเลี้ยวหัวต่อที่กำลังจะเข้าสู่วัยรุ่น เรื่องเพศเป็นเรื่องใกล้ตัว

ในปัจจุบัน เด็กเข้าถึงสื่อ และแหล่งการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว การสอนเพศศึกษาตั้งแต่ระดับประถมจึงเป็นสิ่งจำเป็น ดังที่สุชาติ โสมประยูร

และ วรณี โสมประยูร (2541) เสนอเหตุผลที่ควรสอนเพศศึกษาให้เด็กประถมไว้ว่า เด็กวัยนี้อาจจะได้รับความรู้ที่ผิดพลาดได้ง่าย โดยเฉพาะจากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่ไม่เหมาะสม อาจทำให้เกิดทัศนคติทางเพศที่ผิด และแก้ไขได้ยากเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น ประกอบกับเรื่องเพศเป็นประสบการณ์ใหม่ เด็กประถมจึงมีความพร้อมและสนใจเรียนเป็นธรรมชาติ มากกว่าเด็กมัธยม เพราะไม่มีปัญหาทางอารมณ์มาเกี่ยวข้อง ถ้าเด็กมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องตั้งแต่แรกก็จะส่งผลให้มีพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสม เมื่อถึงวัยเจริญพันธุ์จะได้ไม่ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหา โดยผู้วิจัยคาดหวังว่าการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวจะช่วยเสริมสร้างให้นักเรียนมีทักษะการตัดสินใจและการแก้ปัญหาในเรื่องเพศ รวมถึงมีทักษะการปฏิเสธสิ่งชั่วร้ายต่าง ๆ ที่จะก่อให้เกิดผลเสียต่อตนเอง มีทักษะชีวิตและพร้อมเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ได้ถูกต้องเหมาะสม สามารถดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่า และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้รูปแบบข้อมูล แรงจูงใจ และทักษะเชิงพฤติกรรมที่มีต่อการเสริมสร้างทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหาเรื่องเพศ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม

ขอบเขตของการวิจัย

1. ตัวแปร

ตัวแปรต้น คือ การจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้รูปแบบข้อมูล แรงจูงใจ และทักษะเชิงพฤติกรรม

ตัวแปรตาม คือ ทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจ และการแก้ปัญหาเรื่องเพศ ซึ่งครอบคลุมทักษะชีวิต 3 ด้าน คือ 1. ทักษะการตัดสินใจ 2. ทักษะการแก้ปัญหา 3. ทักษะการปฏิเสธ

เนื่องจากทักษะการปฏิเสธเป็นสิทธิส่วนบุคคลในการป้องกันตนเองจากสิ่งที่ไม่สมควรกระทำ เป็นทักษะจำเป็นที่ควรฝึกเพื่อช่วยให้สามารถหลีกเลี่ยงจากการกระทำที่อาจนำผลเสียมาสู่ตนเอง ดังนั้นในการฝึกทักษะด้านการตัดสินใจ และการแก้ปัญหาเรื่องเพศ จึงควรฝึกทักษะการปฏิเสธด้วย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

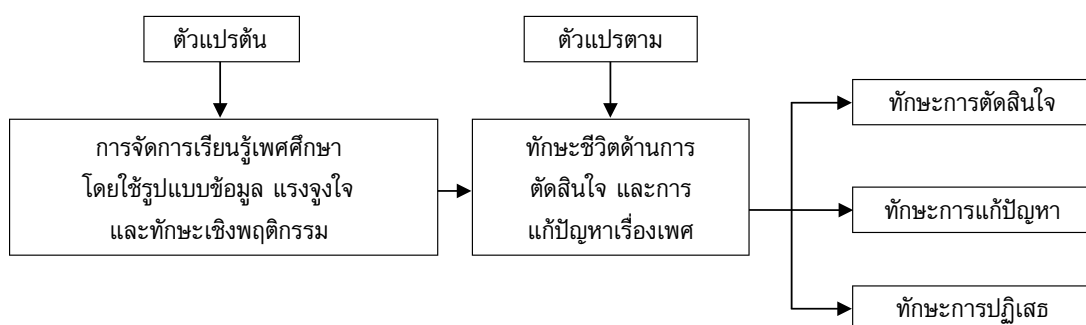
กรอบแนวคิดของการวิจัยในครั้งนี้: การจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้รูปแบบข้อมูล แรงจูงใจ และทักษะเชิงพฤติกรรม เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหาเรื่องเพศตามแผนผังดังนี้

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การสอนเพศศึกษามีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลความรู้และมีทัศนคติที่ถูกต้อง ส่งผลให้เกิดทักษะการปฏิบัติตนที่เหมาะสมในเรื่องเพศ ดังที่ Carrol and Wolpe (1996) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการสอนเพศศึกษาว่าเป็นการเตรียม

ข้อมูลที่ต้องการเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางเพศ ช่วยให้มีการพัฒนาทักษะส่วนบุคคล เช่น ทักษะการสื่อสาร ทักษะการตัดสินใจ และทักษะการปฏิเสธ ให้ความรู้ในเรื่องเพศ เพื่อให้เปลี่ยนแปลงเจตคติ นำไปสู่การมีพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสม สอดคล้องกับทฤษฎีการแพร่ (2550) ได้กล่าวว่า ควรจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษาที่ช่วยให้เยาวชนมีข้อมูลที่ต้องการ รอบด้าน และครบถ้วนในเรื่องเพศ สร้างค่านิยมทางเพศที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น รวมทั้งมีทักษะที่จำเป็นในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วย

การจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้รูปแบบข้อมูล แรงจูงใจ และทักษะเชิงพฤติกรรม ได้แนวคิดมาจากรูปแบบการให้ข้อมูล การสร้างแรงจูงใจ และการพัฒนาทักษะทางพฤติกรรม (Information-Motivation-Bahavioral Skills Model) หรือ IMB Model ของ Fisher & Fisher (1992) ที่ทำการศึกษาการเปลี่ยนพฤติกรรมเสี่ยงต่อโรคเอดส์บนสมมติฐานที่ว่า การให้ข้อมูลหรือความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์มีส่วนในการลดพฤติกรรมเสี่ยง ต่อมาต้องสร้างแรงจูงใจเพื่อให้รู้ถึงผลกระทบจากการกระทำ ถ้ามีแรงจูงใจสูงก็จะสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเพื่อลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคเอดส์ได้ ดังนั้นการจัดการเรียน



รู้เพศศึกษา โดยใช้รูปแบบ IMB Model น่าจะช่วยเสริมสร้างทักษะชีวิตให้กับผู้เรียนได้ ซึ่ง World Health Organization (1994) กล่าวว่า ทักษะชีวิตเป็นความสามารถทางสังคมในการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์วิกฤติ ตลอดจนสามารถส่งเสริมสุขภาพของบุคคลและชุมชนด้วย Darden, Gazda and Ginter (1996) กล่าวว่า ทักษะชีวิตเป็นองค์ความรู้ในส่วนหนึ่งของทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุข สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558) กล่าวว่า ทักษะชีวิต คือความสมบูรณ์ของบุคคลที่จะจัดการกับปัญหาต่าง ๆ รอบตัว และเตรียมพร้อมสำหรับปรับตัวในอนาคต

ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเรื่องเพศ ต้องจัดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ เพื่อฝึกฝนให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิตตั้งแต่วัยเด็ก โดยเฉพาะองค์ประกอบของทักษะชีวิตด้านทักษะพิสัย (ทักษะด้านการกระทำ) คือ ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะการปฏิเสธ Hick (1991) กล่าวว่า ทักษะการตัดสินใจเป็น การใช้ความคิดเพื่อเลือกแนวทางในการปฏิบัติ Yates (2003) กล่าวว่า การตัดสินใจเป็นการเลือกแนวทางการปฏิบัติเพื่อมุ่งแก้ไขปัญหาตามสถานการณ์ต่าง ๆ วโรชา คล้ายแจ้ง (2552) กล่าวว่า การตัดสินใจ หมายถึง การพิจารณาทางเลือกที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหา โดยพิจารณาข้อดีและข้อเสียก่อนตัดสินใจเลือกแนวทางที่เหมาะสม ทักษะการตัดสินใจจึงเป็นความสามารถของบุคคลในการคิดพิจารณาอย่างมีเหตุผล เพื่อเลือกทางเลือกที่ก่อให้เกิดผลดีกับตัวเอง ในส่วนของแนวคิดเกี่ยวกับการแก้ปัญหา Eysenck & Arnold (1972) ได้ให้ความหมายว่า การแก้ปัญหาเป็นกระบวนการที่จำเป็นและต้องอาศัยความรู้

ในการพิจารณาปัญหา รวมทั้งกระบวนการคิดเพื่อลงมือปฏิบัติในการแก้ปัญหา กันทิมา กัลยาวุฒิพงศ์ (2555) กล่าวว่า การแก้ปัญหาเป็นกระบวนการใช้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และประสบการณ์ มาช่วยในการวางแผนเพื่อแก้ปัญหาให้ประสบผลสำเร็จ ดังนั้น ทักษะการแก้ปัญหา คือความสามารถของบุคคลในการรับรู้ปัญหา วิเคราะห์สาเหตุ ระบุแนวทางในการแก้ปัญหา และเลือกแนวทางที่เหมาะสมเพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ การตัดสินใจหรือแก้ปัญหาในสถานการณ์เสี่ยงเรื่องเพศนั้น จำเป็นต้องใช้ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และทักษะที่ควรฝึกฝน คือ ทักษะการปฏิเสธ ซึ่งดวงกมล มงคลศิลป์ (2552) กล่าวว่า ทักษะการปฏิเสธเป็นความสามารถของบุคคลในการปฏิเสธเมื่อถูกชักชวนจากเพื่อน เพื่อหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่มีผลกระทบในทางลบ โดยไม่เสียสัมพันธภาพในกลุ่มเพื่อน กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2554) ให้ความหมายว่า ทักษะการปฏิเสธเป็นทักษะการสื่อสารที่ควรฝึกฝนให้เกิดความเคยชินเพื่อนำมาช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน กล่าวโดยสรุปได้ว่า ทักษะการปฏิเสธ เป็นทักษะที่สำคัญและจำเป็นในการที่จะนำมาช่วยแก้ปัญหา โดยเฉพาะเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจเพื่อทำในสิ่งที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย สามารถสื่อสารได้อย่างเหมาะสมไม่เสียสัมพันธภาพกับผู้อื่น

ผลของการศึกษาทดลองเกี่ยวกับรูปแบบการให้ข้อมูล การสร้างแรงจูงใจ และการพัฒนาทักษะทางพฤติกรรม หรือ IMB Model การจัด การเรียนการสอนเพศศึกษา และการพัฒนาทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา จากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาดังนี้

Fisher & Fisher (1992) ได้ทำการศึกษา พฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวีของประชากร กลุ่มต่าง ๆ กัน โดยแสดงถึงปัจจัยที่สำคัญของ พฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอ็ดส์ ซึ่งประกอบ ด้วยองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ ด้านข้อมูล (Information) โดยให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกลไกการ ติดต่อของโรคเอ็ดส์และการป้องกัน ด้านแรงจูงใจ (Motivation) เป็นการอธิบายทัศนคติของแต่ละ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันโรคเอ็ดส์ และ ด้านทักษะ (Behavioral) เป็นการพัฒนาทักษะที่ จำเป็นในการป้องกันโรคเอ็ดส์ เช่น การใช้ภาษา เจริญต่อรองเพื่อปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ ปลอดภัย ผลที่ได้คือ ประชากรที่ได้รับโปรแกรม IMB Model มีพฤติกรรมป้องกันการโรคเอ็ดส์ ดีขึ้น

Fisher, Fisher, Williams, and Malloy (1994) ศึกษาทดลองแบบแผนของการให้ความรู้ การสร้างแรงจูงใจและการฝึกทักษะ (Information-Motivation-Behavioral Skills Model : IMB model) ต่อพฤติกรรมป้องกันการโรคเอ็ดส์ของ ชายรักร่วมเพศในชุมชน และชาย-หญิงรักต่าง เพศในนักศึกษามหาวิทยาลัย จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาทดลองกลุ่มที่ 1 เป็นชายรักร่วมเพศ 126 คน และการทดลองกลุ่มที่ 2 กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาชาย 142 คน นักศึกษาหญิง 148 คน ผลการศึกษาพบว่า การให้ข้อมูล มีความสัมพันธ์ ในทางบวกกับการสร้างแรงจูงใจ และการพัฒนา ทักษะในกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกันทั้งสองกลุ่ม ทั้งนี้เนื่องจาก IMB model เป็นแบบแผนทั่วไป ที่มีจุดมุ่งหมายใช้ปรับพฤติกรรมป้องกันโรคเอ็ดส์

วโรชา คล้ายแจ้ง (2552) ศึกษาผลของ การจัดการเรียนการสอน โดยใช้ทักษะชีวิตด้าน การตัดสินใจและการแก้ปัญหาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนเรื่องเพศศึกษาของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทักษะชีวิตด้านการ ตัดสินใจและการแก้ปัญหา แบบทดสอบความรู้ เรื่องเพศศึกษา แบบสอบถามเจตคติเรื่องเพศ ศึกษา และแบบวัดทักษะการตัดสินใจและการ แก้ปัญหาเรื่องเพศศึกษา นำข้อมูลวิเคราะห์หา ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบ ความแตกต่างด้วยค่าที (t-test) ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพศศึกษาของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้ทักษะชีวิต ด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา หลังการ เรียนมีคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้และเจตคติสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญของสถิติที่ระดับ .05 และ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเพศศึกษาของ นักเรียนที่เรียนโดยใช้ทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจ และการแก้ปัญหากับการเรียนด้วยวิธีปกติ หลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อารียา ชัยยศ (2552) ทำการวิจัยถึงทดลอง เรื่องผลของโปรแกรมการให้ข้อมูล การสร้างแรง จูงใจและการพัฒนาทักษะในการป้องกันโรคเอ็ดส์ ต่อพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยของพนักงาน บริการชายรักชาย ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ พนักงานบริการชายรักชายที่มีอายุระหว่าง 18-35 ปี ที่ทำงานในสถานบริการบาร์เกย์ อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่าพฤติกรรม การใช้ถุงยางอนามัยของพนักงานบริการชายรัก ชายหลังได้รับโปรแกรมการให้ข้อมูล การสร้าง แรงจูงใจ และการพัฒนาทักษะในการป้องกัน โรคเอ็ดส์สูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรมอย่างมีนัย สำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสูงกว่ากลุ่มที่ได้ รับความรู้ตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01

ศรีพรหม ถาวรรัตน์ (2555) ทำการวิจัยถึง ทดลอง ผลของโปรแกรมการให้ข้อมูลข่าวสาร การ สร้างแรงจูงใจ และการพัฒนาทักษะต่อพฤติกรรม สุขภาพทางเพศของนักเรียนชายมัธยมศึกษา ตอนต้น โดยทำวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 88 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 43 คน และกลุ่ม เปรียบเทียบ 45 คน เก็บข้อมูลด้วยการตอบ แบบสอบถามประกอบด้วย ความรู้ ทัศนคติ การรับรู้ความสามารถของตนเอง การตัดสินใจ และพฤติกรรมสุขภาพทางเพศ วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบ Repeated Measures ANOVA and ANCOVA ผลการศึกษาพบว่าหลังการทดลอง นักเรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมสุขภาพทางเพศ อยู่ในระดับดีมากกว่าก่อนทดลอง และมากกว่า กลุ่มเปรียบเทียบ โดยมีคะแนนเฉลี่ยความรู้ ทัศนคติ การรับรู้ความสามารถ การตัดสินใจ และพฤติกรรมสุขภาพทางเพศดีกว่ากลุ่ม เปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กันทิมา กัลยาณิพงศ์ (2555) ทำการวิจัย เรื่อง ผลของการจัดกิจกรรมทักษะชีวิตโดยใช้ ทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อเสริมสร้าง การตัดสินใจและแก้ไขปัญหาของเด็กต่างด้าว ผลการวิจัยพบว่าแผนกิจกรรมทักษะชีวิต โดยใช้ ทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อเสริมสร้าง การตัดสินใจและแก้ไขปัญหาสำหรับเด็กต่างด้าวมี ขั้นตอนดังนี้ 1. การสร้างและกระตุ้นประสบการณ์ 2. การค้นหาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ 3. การ เรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ 4. การสรุปสร้างความรู้ใหม่ และ 5. การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะ ชีวิตประกอบด้วยการใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้

ที่หลากหลาย และการพัฒนาทักษะชีวิตในเรื่อง เพศผ่านการจัดการเรียนรู้โดยการให้ข้อมูล การ สร้างแรงจูงใจ และการพัฒนาทักษะเชิงพฤติกรรม ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเน้นการพัฒนาทักษะการ ตัดสินใจและการแก้ปัญหา รวมถึงทักษะการ ปฏิเสธ ซึ่งจะทำให้เกิดพฤติกรรมสุขภาพทาง เพศ ถ้าได้รับการฝึกทักษะโดยครูหรือคนใน ครอบครัว และการใช้แรงจูงใจให้เกิดทัศนคติ ทางบวกจะส่งผลสำเร็จต่อการฝึกทักษะ ทำให้มี ทักษะชีวิตในเรื่องเพศ รวมทั้งมีพฤติกรรมใน เรื่องเพศที่ถูกต้องและเหมาะสม

วิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่นำมาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียน ชายและนักเรียนหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ปีการศึกษา 2557 จำนวน 7 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 261 คน กลุ่ม ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชายและ นักเรียนหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถม ศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ปีการศึกษา 2557 จำนวน 75 คน โดยใช้การสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับสลาก 2 ห้องเรียน ได้ห้อง ป. 6/3 เป็นกลุ่มทดลอง มี นักเรียนทั้งหมด 37 คน และห้อง ป. 6/4 เป็น กลุ่มควบคุม มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 38 คน ทั้งนี้โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม มีการจัดห้องเรียนใหม่ทุกปีการศึกษา โดยใช้เทคนิคการจับคู่ (matching) ทั้งเพศ ประเภทการรับนักเรียนและผลการเรียนเฉลี่ย ทำให้ทุกห้องเรียนมีลักษณะพื้นฐานใกล้เคียงกัน จึงสามารถเป็นตัวแทนประชากรได้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนรู้เพศศึกษา โดยใช้รูปแบบข้อมูล แรงจูงใจและทักษะเชิงพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหาเรื่องเพศของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม” ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

1) เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา จำนวน 8 แผน โดยจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการให้ข้อมูล การสร้างแรงจูงใจ และการพัฒนาทักษะเชิงพฤติกรรม (Information Motivation-Behavioral Skills Model) หรือ IMB Model ตามแนวคิดของ William A. Fisher & Jeffrey D. Fisher (Fisher & Fisher, 1992) ดังต่อไปนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 การเปลี่ยนแปลงเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น

(1) การให้ข้อมูล (Information) ประกอบด้วย

- สนทนากับกลุ่มทดลองโดยถามคำถามว่า “ปัจจุบันนักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงไปจากวัยเด็กอย่างไร”

- อธิบายความรู้ในหัวข้อ “การเปลี่ยนแปลงเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น”

(2) การสร้างแรงจูงใจ (Motivation) ประกอบด้วย

- จัดกิจกรรม “การเปลี่ยนแปลงของฉัน และการเปลี่ยนแปลงของเธอ” ครูให้แผ่นภาพวาดหุ่นเพศชายกับนักเรียนชาย และให้แผ่นภาพวาดหุ่นเพศหญิงกับนักเรียนหญิง แล้วให้นักเรียนเขียนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของตัวเอง

ในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม รวมทั้ง วาดเสื้อผ้า ทรงผมตามแบบที่ตัวเองชอบใส่ให้กับหุ่นด้วย เมื่อเสร็จแล้วจะมีการเวียนใบกิจกรรมนี้ให้ทุกคนดูจนครบ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนเกิดความภูมิใจในเพศของตน และไม่กังวลกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

(3) การพัฒนาทักษะเชิงพฤติกรรม (Behavioral) ประกอบด้วย

- แบ่งกลุ่มทดลองออกเป็นกลุ่มเพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ที่เป็นปัญหาหรือความวิตกกังวลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น แล้วร่วมกันอภิปรายถึงการแก้ปัญหาดังกล่าว จากนั้นให้ออกมาแสดงบทบาทสมมติ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 การปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับเพศตามวัฒนธรรมไทย

(1) การให้ข้อมูล (Information) ประกอบด้วย

- ให้นักกลุ่มทดลองดูภาพวัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิงนั่งกอดกันในสวนสาธารณะแล้วร่วมกันอภิปรายว่าเหมาะสมหรือไม่

- อธิบายความรู้ในหัวข้อ “การปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับเพศตามวัฒนธรรมไทย”

(2) การสร้างแรงจูงใจ (Motivation) ประกอบด้วย

- ให้นักกลุ่มทดลองเขียนความประทับใจในการคบเพื่อนต่างเพศ แล้วครูสุ่มประเด็นลักษณะของเพื่อนเพศชาย และเพศหญิงที่เพื่อนประทับใจ

(3) การพัฒนาทักษะเชิงพฤติกรรม (Behavioral) ประกอบด้วย

- ฝึกทักษะการปฏิเสธเมื่อถูกชักชวนให้ปฏิบัติตนที่ไม่เหมาะสมกับเพศตามวัฒนธรรมไทย

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 การล่องละเมิดทางเพศและการป้องกัน

(1) การให้ข้อมูล (Information) ประกอบด้วย

- กิจกรรมระดมความคิดในหัวข้อ “เมื่อพูดถึงการล่องละเมิดทางเพศ นักเรียนนึกถึง...”

- อธิบายความรู้ในหัวข้อ “การล่องละเมิดทางเพศและการป้องกัน”

(2) การสร้างแรงจูงใจ (Motivation) ประกอบด้วย

- แบ่งกลุ่มให้กลุ่มทดลองระดมสมองในหัวข้อ “การป้องกันการถูกล่องละเมิดทางเพศแล้วออกมานำเสนอหน้าชั้น”

(3) การพัฒนาทักษะเชิงพฤติกรรม (Behavioral) ประกอบด้วย

- ฝึกทักษะการตัดสินใจและการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ข่าวที่กำหนดให้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 ภัยจากสื่อทางเพศและการป้องกัน

(1) การให้ข้อมูล (Information) ประกอบด้วย

- ถามกลุ่มทดลองว่า “เมื่อพูดถึงสื่อทางเพศ นักเรียนนึกถึงอะไร”

- อธิบายให้ความรู้กับกลุ่มทดลองในหัวข้อ “ภัยจากสื่อทางเพศและการป้องกัน”

(2) การสร้างแรงจูงใจ (Motivation) ประกอบด้วย

- ให้กลุ่มทดลองดูภาพสื่อทางเพศต่างๆ (หนังสือแบบเรียนเรื่องเพศศึกษา ซีดีลามก ภาพโป๊ เว็บไซต์ลามก) แล้วร่วมกันวิเคราะห์ถึง

ประโยชน์และโทษจากสื่อทางเพศ

(3) การพัฒนาทักษะเชิงพฤติกรรม (Behavioral) ประกอบด้วย

- ฝึกทักษะการปฏิเสธเมื่อถูกชักชวนให้ดูสื่อลามกอนาจาร

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 ทักษะการตัดสินใจและแก้ปัญหาในสถานการณ์เสี่ยงเรื่องเพศ

(1) การให้ข้อมูล (Information) ประกอบด้วย

- ให้กลุ่มทดลองดูภาพสถานการณ์เสี่ยงในเรื่องเพศ

- ให้ความรู้กับกลุ่มทดลองในเรื่อง “ทักษะการตัดสินใจและแก้ปัญหาในสถานการณ์เสี่ยงเรื่องเพศ”

(2) การสร้างแรงจูงใจ (Motivation) ประกอบด้วย

- ให้กลุ่มทดลองแบ่งกลุ่มเพื่ออภิปรายในหัวข้อ “สถานการณ์เสี่ยงเรื่องเพศในชีวิตประจำวันที่คุณเคยเจอ หรือเคยได้ยิน” พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางป้องกันแก้ไข

(3) การพัฒนาทักษะเชิงพฤติกรรม (Behavioral) ประกอบด้วย

- แบ่งกลุ่มทดลองเป็น 6 กลุ่ม ฝึกทักษะการตัดสินใจและการแก้ปัญหาในสถานการณ์เสี่ยงเรื่องเพศ จากใบงานสถานการณ์ที่กำหนดให้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 พฤติกรรมเสี่ยงที่นำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ การติดเชื้อเอชไอวี และการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร

(1) การให้ข้อมูล (Information) ประกอบด้วย

การจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้รูปแบบข้อมูล แรงจูงใจ และทักษะเชิงพฤติกรรม เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจ และการแก้ปัญหาเรื่องเพศของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม

- ให้ความรู้ในหัวข้อ “พฤติกรรมเสี่ยงที่นำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ การติดเชื้อเอดส์ และการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร”

(2) การสร้างแรงจูงใจ (Motivation) ประกอบด้วย

- การจัดกิจกรรม “แลกน้ำ” ซึ่งเป็นกิจกรรมที่จำลองการแพร่ระบาดของเชื้อเอดส์ เพื่อสร้างความตระหนักในการป้องกันตนเอง

(3) การพัฒนาทักษะเชิงพฤติกรรม (Behavioral) ประกอบด้วย

- ฝึกทักษะการปฏิเสธเมื่อถูกชักชวนให้มีพฤติกรรมเสี่ยงที่อาจนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ การติดเชื้อเอดส์ และการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 ผลกระทบของการตั้งครรภ์ในวัยเรียน

(1) การให้ข้อมูล (Information) ประกอบด้วย

- ให้นักกลุ่มทดลองดูข้อมูลสถิติของการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร แล้วร่วมอภิปรายถึงประเด็นปัญหา

- ให้ความรู้เรื่อง “ผลกระทบของการตั้งครรภ์ในวัยเรียน”

(2) การสร้างแรงจูงใจ (Motivation) ประกอบด้วย

- ให้นักกลุ่มทดลองดูคลิปวิดีโอโฆษณาของบริษัทไทยประกันชีวิต ตอน “ลูกสาว”

- การจัดกิจกรรม “คลิปหนีบกระดาษ” โดยแจกคลิปหนีบกระดาษคนละ 1 ตัว ให้นักเรียนดึงให้ตรง ภายใน 30 วินาที และให้ออกเหมือนเดิม ภายใน 30 วินาที สะท้อนชีวิตว่า หากทำผิดพลาดไปแล้ว เป็นเรื่องยากที่จะกลับมาเหมือนเดิม

(3) การพัฒนาทักษะเชิงพฤติกรรม (Behavioral) ประกอบด้วย

- ฝึกทักษะการแก้ปัญหาจากกรณีศึกษาเรื่อง “จะไปดื่มัย”

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 การป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์

(1) การให้ข้อมูล (Information) ประกอบด้วย

- ให้นักดูคลิปวิดีโอที่สั้นบางส่วนบางตอนในภาพยนตร์ เรื่อง “ฮอว์โม่นวัยว้าวุ่น” ที่แสดงถึงพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์

- ให้ความรู้กับกลุ่มทดลองในหัวข้อ “การป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์”

(2) การสร้างแรงจูงใจ (Motivation) ประกอบด้วย

- ให้นักกลุ่มทดลองเขียนเรียงความหัวข้อ “ความคาดหวังในชีวิตของฉัน”

(3) การพัฒนาทักษะเชิงพฤติกรรม (Behavioral) ประกอบด้วย

- ฝึกทักษะการตัดสินใจ ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะการปฏิเสธต่อพฤติกรรมเสี่ยงที่นำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์

2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
ได้แก่ แบบวัดทักษะด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหาเรื่องเพศ เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมประกอบด้วย

2.1 แบบวัดทักษะการตัดสินใจเรื่องเพศ
ประกอบด้วยข้อคำถามให้ผู้ตอบพิจารณาเลือกตัดสินใจ จำนวน 5 ข้อ แต่ละข้อมี 4 ตัวเลือกเกณฑ์การให้คะแนน คือ

1 คะแนน เลือกตัวเลือกที่ไม่เป็นประโยชน์หรือมีผลเสียต่อตนเอง

2 คะแนน เลือกตัวเลือกที่เป็นประโยชน์หรือเป็นผลดีต่อตนเอง แต่ไม่แสดงเหตุผลประกอบ หรือเหตุผลไม่เหมาะสม

3 คะแนน เลือกตัวเลือกที่เป็นประโยชน์หรือเป็นผลดีต่อตนเองและแสดงเหตุผลประกอบ โดยเหตุผลทำให้เสียสัมพันธภาพ หรือแสดงเหตุผลประกอบโดยอ้างปัจจัยภายนอกตนเอง

4 คะแนน เลือกตัวเลือกที่เป็นประโยชน์หรือเป็นผลดีต่อตนเองและแสดงเหตุผลประกอบ โดยเหตุผลนั้นทำให้เห็นว่าตนเองรู้ถึงอันตรายที่มีผลต่อสุขภาพ อีกทั้งไม่ทำให้เสียสัมพันธภาพ

เกณฑ์คะแนนระดับการตัดสินใจ

ได้คะแนนระหว่าง 5-10 คะแนน มีทักษะการตัดสินใจระดับต่ำ

ได้คะแนนระหว่าง 11-15 คะแนน มีทักษะการตัดสินใจระดับปานกลาง

ได้คะแนนระหว่าง 16-20 คะแนน มีทักษะการตัดสินใจระดับสูง

2.2 แบบวัดทักษะการแก้ปัญหาเรื่อง

เพศ ประกอบด้วยสถานการณ์จำลอง มีคำถามทั้งหมด 5 ข้อ แต่ละข้อมี 4 ตัวเลือก เกณฑ์การให้คะแนนคือ

1 คะแนน-ถ้าเลือกตัวเลือกที่ระบุปัญหาที่เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสถานการณ์และไม่มีผลต่อปัญหา หรือเป็นเหตุการณ์ที่ไม่มีในสถานการณ์

- ถ้าเลือกตัวเลือกที่เป็นวิธีการแก้ปัญหาโดยมีพฤติกรรมเสี่ยงในเรื่องเพศ

2 คะแนน-ถ้าเลือกตัวเลือกที่ระบุปัญหาที่เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสถานการณ์และมีผลต่อปัญหา

- ถ้าเลือกตัวเลือกที่เป็นวิธีการแก้ปัญหาไม่ชัดเจนว่าจะมีหรือไม่มีพฤติกรรมเสี่ยงในเรื่องเพศ

3 คะแนน-ถ้าเลือกตัวเลือกที่ระบุปัญหาที่เป็นสาเหตุของปัญหา หรือข้อเสียของทางเลือกหรือกลัวเสียสัมพันธภาพ

- ถ้าเลือกตัวเลือกที่เป็นวิธีการแก้ปัญหา ไม่มีพฤติกรรมเสี่ยงในเรื่องเพศ แต่มีเหตุผลไม่เหมาะสม หรือไม่มี

4 คะแนน-ถ้าเลือกตัวเลือกที่ระบุปัญหาที่เป็นพฤติกรรมเสี่ยงในเรื่องเพศ

- ถ้าเลือกตัวเลือกที่เป็นวิธีการแก้ปัญหา ไม่มีพฤติกรรมเสี่ยงในเรื่องเพศและมีเหตุผลเหมาะสม

เกณฑ์คะแนนระดับการแก้ปัญหา

ได้คะแนนระหว่าง 5-10 คะแนน มีทักษะการแก้ปัญหาระดับต่ำ

ได้คะแนนระหว่าง 11-15 คะแนน มีทักษะการแก้ปัญหาระดับปานกลาง

ได้คะแนนระหว่าง 16-20 คะแนน มีทักษะการแก้ปัญหาระดับสูง

2.3 แบบวัดทักษะการปฏิเสธเมื่อถูก

ชักชวน ให้ทำพฤติกรรมเสี่ยงในเรื่องเพศ ประกอบด้วย ข้อคำถามที่เป็นสถานการณ์จำลองให้ผู้ตอบเลือกตอบจำนวน 5 ข้อ ในแต่ละข้อมี 4 ตัวเลือก เกณฑ์การให้คะแนน คือ

1 คะแนน เมื่อเลือกตัวเลือกที่ยอมรับการชักชวน หรือเลือกตัวเลือกที่ปฏิเสธในครั้งแรก แต่เมื่อถูกเข้าซ้ำจะยอมรับคำชวน

2 คะแนน เมื่อเลือกตัวเลือกปฏิเสธและทำให้เสียสัมพันธภาพ คือ ปฏิเสธอย่างเดียวโดยไม่มีข้ออ้างใดๆ

3 คะแนน เมื่อเลือกตัวเลือกปฏิเสธ และทำให้เสียสัมพันธภาพ คือ ปฏิเสธโดยมีข้ออ้าง แต่ไม่ได้บอกความรู้สึกของตนเอง หรือไม่มีการ ผัดผ่อนหรือต่อรองประกอบ

4 คะแนน เมื่อเลือกตัวเลือกปฏิเสธ แล้ว ไม่เสียสัมพันธภาพ คือ

- เลือกการปฏิเสธที่มีความรู้สึก เป็นข้ออ้างประกอบเหตุผล และมีการขอความเห็นใจและขอบคุณ

- เลือกการปฏิเสธเมื่อถูกเข้าชี้หรือ สบประมาท เลือกการปฏิเสธแบบต่อรองหรือการ ปฏิเสธแบบผัดผ่อน

เกณฑ์คะแนนทักษะการปฏิเสธ

ผู้วิจัยแบ่งคะแนนทักษะการปฏิเสธ เมื่อ ถูกชักชวนให้ทำพฤติกรรมเสี่ยงในเรื่องเพศ จำนวน 5 ข้อ มีค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 5-20 คะแนน ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนน 3 ระดับ คือ

ได้คะแนนระหว่าง 5-10 คะแนน มีทักษะ การปฏิเสธในระดับต่ำ

ได้คะแนนระหว่าง 11-15 คะแนน ทักษะ การปฏิเสธในระดับปานกลาง

ได้คะแนนระหว่าง 16-20 คะแนน ทักษะ การปฏิเสธในระดับสูง

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นก่อนดำเนินการทดลอง

(1) ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่ เกี่ยวข้องเพื่อสร้างเครื่องมือ คือ แผนการจัดการ เรียนรู้ ตรวจสอบคุณภาพโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ประเมินสาระ จุดประสงค์ และความเหมาะสมของ กิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบของโปรแกรม

IMB Model ผลการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ส่วนใหญ่มีความ เหมาะสมกับจุดประสงค์ แต่ในบางกิจกรรมต้อง มีการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรง คุณวุฒิ ส่วนแบบวัดทักษะการตัดสินใจและการ แก้ปัญหาได้ทำการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา และความถูกต้องของภาษาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน แล้วนำมาหาค่าสัมประสิทธิ์ความ สอดคล้อง และปรับแก้ไขภาษาตามคำแนะนำ ของผู้ทรงคุณวุฒิ หาค่าความเที่ยงของเครื่องมือ โดยนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่มีลักษณะ คล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 37 คน นำข้อมูล ที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงโดยใช้สูตร สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช ได้ค่า = .76

(2) ผู้วิจัยทำการวัดทักษะด้านการตัดสินใจ และการแก้ปัญหาเรื่องเพศ โดยใช้แบบวัด ทักษะการตัดสินใจและการแก้ปัญหาในเรื่องเพศ ก่อนการทดลองจัดการเรียนรู้ทั้งกลุ่มควบคุมและ กลุ่มทดลอง

ขั้นดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการสอนตามแผนการจัดการ เรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้รูปแบบข้อมูล แรงจูงใจ และทักษะเชิงพฤติกรรม จำนวน 8 แผน เฉพาะ กลุ่มทดลองเท่านั้น เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 คาบ (คาบเรียนละ 50 นาที) สำหรับ กลุ่มควบคุมสอนโดยวิธีปกติ คือ ใช้วิธีสอนแบบ บรรยาย

ขั้นหลังการทดลอง

(1) ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มทดลองทำแบบ วัดทักษะด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา เรื่องเพศ ซึ่งใช้แบบวัดฉบับเดียวกันกับแบบวัด ก่อนเรียน

2. นำคะแนนจากแบบวัดทักษะด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหาเรื่องเพศไปทดสอบค่าทางสถิติ เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย

4) การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป กำหนดระดับความมีนัยสำคัญที่ .05 ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

(1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้วยการหาค่าจำนวน ร้อยละ 2) วิเคราะห์ตัวแปรทักษะการตัดสินใจและการแก้ปัญหาเรื่องเพศด้วยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

(2) วิเคราะห์และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนแบบวัดทักษะการตัดสินใจและการแก้ปัญหาเรื่องเพศก่อนและหลังการทดลองภายในกลุ่มทดลองและภายในกลุ่มควบคุมด้วยการทดสอบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่ไม่เป็นอิสระ (Dependent-Sample T-Test)

(3) วิเคราะห์และเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนแบบวัดทักษะด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหาเรื่องเพศหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยการทดสอบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่เป็นอิสระ (Independent-Sample T-Test)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมส่วนมากมีอายุ 11 ปี และเคยพูดคุยเรื่องเพศกับเพื่อนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 83.78 และ 76.32 ตามลำดับ รองลงมาคือ พ่อแม่/ผู้ปกครอง ญาติ

พี่น้อง และครู/อาจารย์ ส่วนสื่อนักเรียนได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องเพศมากที่สุดคือโทรทัศน์ คิดเป็นร้อยละ 78.38 และ 78.95 ตามลำดับ รองลงมาคือ อินเทอร์เน็ต และหนังสือพิมพ์ นักเรียนทั้งสองกลุ่มไม่เคยมีปัญหากับเรื่องเพศ

2. ผลของการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้รูปแบบข้อมูล แรงจูงใจ และทักษะเชิงพฤติกรรมที่มีต่อการเสริมสร้างทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหาเรื่องเพศ

ก่อนการทดลองกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะการตัดสินใจและการแก้ปัญหาเรื่องเพศอยู่ในระดับสูงทุกด้านทั้งด้านทักษะการตัดสินใจ ทักษะการแก้ปัญหาและทักษะการปฏิเสธ คือ 17.11 17.43 และ 16.92 ตามลำดับ โดยมีคะแนนรวมเฉลี่ย 51.46 และกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะ การตัดสินใจ และการแก้ปัญหาเรื่องเพศอยู่ในระดับสูงทุกด้าน ทั้งด้านทักษะการตัดสินใจ ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะการปฏิเสธ คือ 16.76 17.08 และ 16.03 ตามลำดับ โดยมีคะแนนรวมเฉลี่ย 49.76

หลังการทดลองกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะการตัดสินใจและการแก้ปัญหาเรื่องเพศอยู่ในระดับสูงทุกด้านทั้งด้านทักษะการตัดสินใจ ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะการปฏิเสธ คือ 18.92 19.03 และ 18.95 ตามลำดับ โดยมีคะแนนรวมเฉลี่ย 56.86 และกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยของคะแนนแบบวัดทักษะการตัดสินใจและการแก้ปัญหาเรื่องเพศอยู่ในระดับสูงทุกด้านทั้งด้านทักษะการตัดสินใจ ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะการปฏิเสธ คือ 17.29 17.50 และ 16.21 โดยมีคะแนนรวมเฉลี่ย 51 ดังตารางที่ 1

ตาราง 1 ค่าสถิติบรรยายทักษะการตัดสินใจและการแก้ปัญหาเรื่องเพศของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ครั้ง	กลุ่ม	การตัดสินใจ		การแก้ปัญหา		การปฏิเสธ		รวม	
		$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
ก่อนการทดลอง	ทดลอง	17.11	1.54	17.43	.99	16.92	1.72	51.46	2.81
	ควบคุม	16.76	2.20	17.08	1.99	16.03	2.57	49.76	5.24
หลังการทดลอง	ทดลอง	18.92	1.26	19.03	.83	18.95	1.03	56.86	2.42
	ควบคุม	17.29	2.78	17.50	1.62	16.21	2.76	51.00	6.02

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะการตัดสินใจและการแก้ปัญหาเรื่องเพศก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง

ทักษะ	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		R	Sig	t	Sig
	(n = 37)		(n = 37)					
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD				
การตัดสินใจ	17.11	1.54	18.92	1.26	.26	.12	6.43	< .001
การแก้ปัญหา	17.43	.99	19.03	.83	-.22	.20	6.82	< .001
การปฏิเสธ	16.92	1.72	18.95	1.03	.20	.23	6.78	< .001
รวม (60 คะแนน)	51.46	2.81	56.86	2.42	.33	.05	10.78	< .001

หมายเหตุ : ทักษะแต่ละด้านมีคะแนนเต็ม 20 คะแนน

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะการตัดสินใจและการแก้ปัญหาเรื่องเพศระหว่างก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะการตัดสินใจและการแก้ปัญหาเรื่องเพศของกลุ่มทดลองระหว่างก่อนและหลังการทดลอง พบว่ากลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนรวมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง ($\bar{X}$ = 56.86 และ 51.46 ตามลำดับ)

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาแยกตามทักษะ 3 ด้าน พบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยด้านทักษะการตัดสินใจ ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะการปฏิเสธ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 2

เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยทักษะการตัดสินใจ และการแก้ปัญหาเรื่องเพศของกลุ่มควบคุมระหว่างก่อนและหลังการทดลอง พบว่ากลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยของคะแนนรวมหลังการทดลอง และก่อนการทดลองไม่ต่างกัน เมื่อพิจารณาแยก

ตามทักษะ 3 ด้าน พบว่านักเรียนกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยด้านทักษะการตัดสินใจ ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะการปฏิเสธ หลังการทดลองไม่แตกต่างกับก่อนการทดลอง ดังตารางที่ 3

4. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะการตัดสินใจและการแก้ปัญหาเรื่องเพศก่อนการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะการตัดสินใจและการแก้ปัญหาเรื่องเพศก่อนการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการตัดสินใจและการแก้ปัญหาเรื่องเพศไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\bar{X}$ = 51.46, 49.76 ตามลำดับ) ดังตารางที่ 4

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะการตัดสินใจและการแก้ปัญหาเรื่องเพศก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มควบคุม

ทักษะ	ก่อนทดลอง (n = 38)		หลังทดลอง (n = 38)		R	Sig	t	Sig
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD				
การตัดสินใจ	16.76	2.20	17.29	2.78	-.10	.55	.87	.39
การแก้ปัญหา	17.08	1.99	17.50	1.62	-.02	.90	1.00	.32
การปฏิเสธ	16.03	2.57	16.21	2.76	-.24	.14	.27	.79
รวม (60 คะแนน)	49.76	5.24	51.00	6.02	-.23	.17	.86	.39

หมายเหตุ : ทักษะแต่ละด้านมีคะแนนเต็ม 20 คะแนน

ตาราง 4 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะการตัดสินใจและการแก้ปัญหาเรื่องเพศก่อนการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ทักษะ	กลุ่มทดลอง (n = 37)		กลุ่มควบคุม (n = 38)		Levene's test		t-test	
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	F	Sig	T	Sig
การตัดสินใจ	17.11	1.54	16.76	2.20	.05	.82	.78	.44
การแก้ปัญหา	17.43	.99	17.08	1.99	7.18	.01	.98	.33
การปฏิเสธ	16.92	1.72	16.03	2.57	16.44	.00	1.77	.08
รวม (60 คะแนน)	51.46	2.81	49.76	5.24	6.92	.01	1.75	.09

หมายเหตุ : ทักษะแต่ละด้านมีคะแนนเต็ม 20 คะแนน

5. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะการตัดสินใจและการแก้ปัญหาเรื่องเพศหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะด้านการตัดสินใจ และการแก้ปัญหาเรื่องเพศหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่ากลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนรวมสูงกว่ากลุ่มควบคุม ($\bar{X} = 56.86, 51.00$ ตามลำดับ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาแยกตามทักษะ 3 ด้าน พบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยด้านทักษะการตัดสินใจ ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะการปฏิเสธ หลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 5

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะด้านการ

ตัดสินใจและการแก้ปัญหาเรื่องเพศของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ระหว่างก่อนและหลังการทดลอง

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะการตัดสินใจ และการแก้ปัญหาเรื่องเพศของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ระหว่างก่อนและหลังการทดลอง พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบข้อมูล แรงจูงใจ และทักษะเชิงพฤติกรรมมีค่าเฉลี่ยของคะแนนรวมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาตามทักษะ 3 ด้าน พบว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบข้อมูล แรงจูงใจ และทักษะเชิงพฤติกรรมมีคะแนนเฉลี่ยด้านทักษะการตัดสินใจ ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะการปฏิเสธ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีปกติมีค่าเฉลี่ยของคะแนนรวมหลังการทดลองและก่อนการทดลองไม่ต่างกัน เมื่อพิจารณาแยกตามทักษะ 3 ด้าน พบว่านักเรียนที่เรียนโดยวิธีปกติมีคะแนนเฉลี่ยด้านทักษะ

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะการตัดสินใจและการแก้ปัญหาเรื่องเพศหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ทักษะ	กลุ่มทดลอง (n = 37)		กลุ่มควบคุม (n = 38)		Levene's test		t-test	
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	F	Sig	t	Sig
การตัดสินใจ	18.92	1.26	17.29	2.78	16.38	.00	3.29	< .001
การแก้ปัญหา	19.03	.83	17.50	1.62	13.31	.00	5.14	< .001
การปฏิเสธ	18.95	1.03	16.21	2.76	26.23	.00	5.71	< .001
รวม (60 คะแนน)	56.86	2.42	51.00	6.02	25.08	.00	5.56	< .001

หมายเหตุ : ทักษะแต่ละด้านมีคะแนนเต็ม 20 คะแนน

การตัดสินใจ ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะการปฏิเสธ หลังการทดลองไม่แตกต่างกับก่อนการทดลอง

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะการตัดสินใจและการแก้ปัญหาเรื่องเพศหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหาเรื่องเพศหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบข้อมูลแรงจูงใจ และทักษะเชิงพฤติกรรมมีค่าเฉลี่ยของคะแนนรวมสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาแยกตามทักษะ 3 ด้าน พบว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบข้อมูล แรงจูงใจ และทักษะเชิงพฤติกรรม มีคะแนนเฉลี่ยด้านทักษะการตัดสินใจ ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะการปฏิเสธ หลังการทดลองสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหาเรื่องเพศของนักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบข้อมูล แรงจูงใจ และทักษะเชิงพฤติกรรมสูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นไปตามที่นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวเกี่ยวกับการสอนเพศศึกษาไว้ว่า การเตรียมข้อมูลที่ต้องการเกี่ยวกับเรื่องเพศโดยเปิดโอกาสให้นักเรียนถามและได้รับคำถามที่ถูกต้องในการให้ความรู้เรื่องเพศ จะช่วยให้นักเรียนเปลี่ยนแปลง

ทัศนคติ และมีพัฒนาการด้านทักษะส่วนบุคคล เช่น ทักษะการสื่อสาร ทักษะการตัดสินใจ และทักษะการปฏิเสธ (Carrol and Wolpe, 1996) นอกจากนี้การให้ข้อมูลที่ถูกต้องและรอบด้านเกี่ยวกับเรื่องเพศ โดยจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ซักถาม อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อสร้างทัศนคติที่ถูกต้องจะช่วยพัฒนาทักษะชีวิตในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วย (องค์การแพธ, 2550) ดังนั้นการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบข้อมูล (Information) แรงจูงใจ (Motivation) และทักษะเชิงพฤติกรรม (Behavioral Skill) หรือ IMB Model ตามแนวคิดของ William A. Fisher & Jeffrey D. Fisher (Fisher & Fisher, 1992) ทำให้นักเรียนได้รับข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนความรู้เรื่องเพศที่ถูกต้อง และการจัดกิจกรรมช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ รวมถึงเกิดความตระหนักเกี่ยวกับการปฏิบัติตนหรือมีพฤติกรรมที่เหมาะสมในเรื่องเพศ ซึ่งสะท้อนถึงการแสดงออกด้านทักษะผ่านกิจกรรมที่ครูจัดให้ เมื่อนักเรียนได้ฝึกฝนทักษะการตัดสินใจ ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะการปฏิเสธ จึงมีคะแนนเฉลี่ยทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจ และการแก้ปัญหาเรื่องเพศสูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วโรชา คล้ายแจ้ง (2552) ศึกษาผลของการจัดการเรียนการสอน โดยใช้ทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งทำให้ผู้เรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านเพศศึกษาสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาริยาชัยยศ (2552) ศึกษาผลของโปรแกรมการให้ข้อมูลการสร้างแรงจูงใจ และการพัฒนาทักษะในการป้องกันโรคเอดส์ต่อพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัย

ของพนักงานบริการชายรักชาย พบว่าหลังได้รับ โปรแกรมการให้ข้อมูล การสร้างแรงจูงใจ และการ พัฒนาทักษะในการป้องกันโรคเอดส์ พนักงาน บริการชายรักชายมีพฤติกรรมการใช้ถุงยาง อนามัยสูงขึ้น และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีพรรณ ถาวรรัตน์ (2555) ที่ได้ทำการศึกษาผล ของโปรแกรมการให้ข้อมูลข่าวสาร การสร้าง แรงจูงใจ และการพัฒนาทักษะต่อพฤติกรรม สุขภาพทางเพศของนักเรียนชายมัธยมศึกษา ตอนต้น พบว่าหลังการทดลองนักเรียนมี พฤติกรรมสุขภาพทางเพศดีมากกว่าก่อนทดลอง

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะ การตัดสินใจและการแก้ปัญหาเรื่องเพศจะพบว่า ก่อนการทดลองทั้งนักเรียนกลุ่มทดลอง และ นักเรียนกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยของคะแนนอยู่ใน ระดับสูงทุกด้านทั้งด้านทักษะการตัดสินใจ ทักษะ การแก้ปัญหา และทักษะการปฏิเสธ ทั้งนี้อาจ เป็นเพราะว่านักเรียนให้ความสนใจในเนื้อหาเรื่อง เพศศึกษาอยู่แล้ว สังเกตว่าเมื่อมีการเรียนเรื่อง เพศนักเรียนจะตั้งใจเรียนมากกว่าปกติ เพราะ เป็นเรื่องที่ใกล้ตัว และเป็นช่วงที่กำลังจะเข้าสู่วัย รุ่น ซึ่งลักษณะทั่วไปของวัยรุ่นจะมีความอยากรู อยากรู้ อยากลอง (สุริยเดว ทรีปาตี, 2556) จึงมีความสนใจเกี่ยวกับเรื่องเพศ ประกอบกับ ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมได้รับข้อมูลข่าว สารเกี่ยวกับเรื่องเพศจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมาคือ อินเทอร์เน็ต สื่อทั้ง 2 ประเภทนี้ ทำให้เห็นภาพตามจินตนาการได้ชัดเจนกว่าการ อ่านหนังสือ (สุริยเดว ทรีปาตี, 2556) ซึ่งจะ จดจำข้อมูลความรู้เกี่ยวกับเรื่องเพศที่ตนเอง สนใจอยู่แล้ว จึงอาจจะมีความรู้และนำมาตอบ แบบวัดทักษะ ทำให้มีคะแนนแบบวัดทักษะใน

ระดับสูง แต่จะสังเกตว่าค่าเฉลี่ยของคะแนน ด้านทักษะการปฏิเสธมีค่าน้อยกว่าด้านทักษะ การตัดสินใจและการแก้ปัญหา อาจเป็นเพราะ นักเรียนไม่ค่อยได้ฝึกทักษะการปฏิเสธ ซึ่ง สุวัฒน์ ศรีพินผล (2559) กล่าวว่า มีเด็ก จำนวนมากที่ปฏิเสธไม่เป็น และลักษณะนิสัย ของเด็ก เช่น ขี้อาย ไม่ค่อยกล้า ก็จะมีการ ปฏิเสธต่างจากเด็กที่มีลักษณะมั่นใจ และกล้า แสดงออก วิธีที่จะฝึกทักษะการปฏิเสธ คือ นำ เสนอสถานการณ์สมมติให้เด็กได้ทดลองโต้ตอบ ด้วยคำพูด ซึ่งในกลุ่มทดลองนักเรียนก็ได้ฝึก ทักษะการปฏิเสธจากสถานการณ์ที่ครูกำหนดให้ หลังการทดลองนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ โดยรูปแบบข้อมูล แรงจูงใจ และทักษะพฤติกรรม จะมีทักษะการตัดสินใจ และการแก้ปัญหาใน เรื่องเพศ รวมทั้งทักษะการปฏิเสธดีขึ้นกว่าก่อน การทดลองอย่างเห็นได้ชัด

2. ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยทักษะ ชีวิตด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหาเรื่องเพศ ในกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา โดยใช้รูปแบบข้อมูล แรงจูงใจ และทักษะเชิง พฤติกรรมสูงกว่ากลุ่มที่เรียนโดยวิธีปกติ ทั้งนี้อาจ เป็นเพราะนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ เพศศึกษา โดยใช้รูปแบบข้อมูล แรงจูงใจ และ ทักษะเชิงพฤติกรรม ได้มีการฝึกทักษะการคิด วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ แยกแยะข้อมูลข่าว สารเกี่ยวกับปัญหาทางเพศและสถานการณ์รอบตัว จากแนวคิดในรูปแบบของ IMB Model การให้ ข้อมูลเป็นสิ่งจำเป็นประการแรกสำหรับการที่จะ สร้างแรงจูงใจในการให้ความร่วมมือทำสิ่งต่างๆ (Fisher, Fisher & Harman, 2003) ดังนั้นใน ขั้นตอนของการให้ข้อมูล มีกิจกรรมที่ฝึกให้นักเรียน รู้จักวิเคราะห์ถึงปัญหาและสถานการณ์รอบตัว

พร้อมทั้งวิพากษ์วิจารณ์ เช่น ให้นักเรียนดูภาพวัยรุ่นชายหญิงนั่งกอดกันในสวนสาธารณะ แล้วร่วมอภิปรายว่าเหมาะสมหรือไม่ ซึ่งนักเรียนได้อภิปรายแสดงเหตุผลที่ไม่เหมาะสมในแง่มุมต่างๆ โดยครูให้ความรู้ในเรื่องการปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับเพศตามวัฒนธรรมไทย รวมถึงทักษะของการปฏิเสธเมื่อถูกชักชวนให้แสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ส่วนในขั้นของการสร้างแรงจูงใจซึ่งเป็นขั้นที่ช่วยให้นักเรียนเกิดทัศนคติที่ดีที่ถูกต้องพร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการเรียนเพื่อพัฒนาทักษะพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้นต่อไป ดังที่ Fisher, Fisher & Harman (2003) กล่าวถึงการสร้างแรงจูงใจเพื่อนำไปสู่ความร่วมมือในการรักษา ซึ่งต้องให้ผู้วัยรุ่นถึงประโยชน์ของความร่วมมือและความเสี่ยงของความไม่ร่วมมือในการรักษา จะทำให้เกิดทัศนคติ เกิดความเชื่อมั่น และเกิดความร่วมมือในการปฏิบัติต่อไป ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างทัศนคติในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อน ดังที่ สุชาติ โสภประยูร และเอมอัชฌา วัฒนบุรานนท์ (2553) ได้กล่าวว่าเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 (อายุประมาณ 10-12 ขวบ) เริ่มมีความรู้สึกนึกคิด มีอารมณ์ และเกิดความประทับใจ จึงสมควรปลูกฝังหรือเน้นการสร้างเสริมทัศนคติเป็นอันดับหนึ่ง

ในขั้นการสร้างแรงจูงใจนี้ ผู้วิจัยได้จัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น ให้เขียนความประทับใจในการคบเพื่อนต่างเพศ ร่วมกันวิเคราะห์ถึงประโยชน์และโทษจากสื่อทางเพศ จัดกิจกรรม “แลกน้ำ” เพื่อให้เข้าใจและเกิดความตระหนักในการป้องกัน โรคเอดส์ ให้ดูคลิปโฆษณา หรือคลิปวิดีโอ บางตอนในภาพยนตร์เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงที่นำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร และผลเสียของการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ พบว่า

นักเรียนสามารถอภิปราย แสดงเหตุผลได้ดีกว่ากลุ่มที่เรียนโดยวิธีปกติ สำหรับการจัดการเรียนรู้ในขั้นพัฒนาทักษะเชิงพฤติกรรม ผู้วิจัยเน้นการฝึกทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจ การแก้ปัญหา และทักษะการปฏิเสธ โดยให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการตัดสินใจและการแก้ปัญหาผ่านกิจกรรมการแสดงบทบาทสมมติ ฝึกพูดปฏิเสธเมื่อถูกชักชวนให้ปฏิบัติตนไม่เหมาะสมในเรื่องเพศ ฝึกทักษะการตัดสินใจและการแก้ปัญหาจากข่าวเหตุการณ์จริง ซึ่งการสอนตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หรือ Incidental Teaching จะกระตุ้นให้นักเรียนสนใจและตั้งใจเรียน ทำให้เกิดประสบการณ์และการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง (สุชาติ โสภประยูร, 2557) นักเรียนจึงสนใจ ให้ความร่วมมือและสนุกสนานกับกิจกรรมเป็นอย่างมาก และนักเรียนยังสามารถถ่ายทอดความคิด ให้เหตุผลเกี่ยวกับข้อดีและข้อเสียในการตัดสินใจเลือกทางเลือกในการแก้ปัญหาได้ถูกต้องและชัดเจนกว่ากลุ่มที่เรียนโดยวิธีปกติ ในการพัฒนาทักษะเชิงพฤติกรรมจะต้องปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บรรลุถึงพฤติกรรมที่ต้องการ (Fisher, Fisher & Harman, 2003)

จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา โดยใช้รูปแบบข้อมูล แรงจูงใจ และทักษะเชิงพฤติกรรม (Information Motivation and Behavioral Skills Model : IMB Model) ช่วยพัฒนาทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหาเรื่องเพศของนักเรียนได้ ซึ่งในปัจจุบันเป็นยุคที่ข้อมูลข่าวสารเรื่องเพศมีอยู่มากมาย และหลากหลาย การจัดการเรียนการสอนทักษะชีวิตจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ดังที่มีคำกล่าวว่า การพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อใช้ป้องกันและแก้ปัญหาความเสี่ยงทางเพศเป็นการเรียนรู้ที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะเด็กในระดับชั้น

ประณตอนปลายที่กำลังย่างเข้าสู่วัยรุ่น ทักษะชีวิตที่ควรได้รับการพิจารณาจนถึงขั้นที่สามารถใช้เป็นภูมิคุ้มกันชีวิตของตนเองให้ปลอดภัยจากความเลวร้ายเรื่องเพศได้ (วนิดา ขาวมงคล เอกแสงสี, 2546)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. การวิจัยในครั้งนี้พบว่าการจัดการเรียนการสอนเพศศึกษาโดยใช้รูปแบบข้อมูล แรงจูงใจ และทักษะเชิงพฤติกรรม สามารถพัฒนาทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหาในเรื่องเพศได้ ครูผู้ศึกษา รวมทั้งนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพสาขาวิชาสุขศึกษาอาจจะใช้รูปแบบนี้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตให้เกิดขึ้นกับนักเรียนต่อไป

2. การจัดการเรียนการสอนโดยจัดกิจกรรมให้เชื่อมโยงกับเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง จะช่วยให้นักเรียนได้ฝึกการคิดวิเคราะห์ เลือกการตัดสินใจและแก้ปัญหาได้ถูกต้องเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ดังกล่าว นอกจากนี้นักเรียนยังมีส่วนร่วมและเกิดความสุขในการเรียนด้วย

3. การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหาเรื่องเพศ ควรคิดสถานการณ์ให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการปฏิเสธด้วย เพราะนักเรียนที่ได้รับการฝึกทักษะการปฏิเสธจะมีเทคนิคการพูดปฏิเสธโดยไม่ทำให้เสียสัมพันธภาพ และปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรทำให้เกิดการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ในปัจจุบัน ส่วนหนึ่งเกิดจากการไม่มีทักษะในการปฏิเสธ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพศศึกษาโดยใช้รูปแบบข้อมูล แรงจูงใจและทักษะเชิงพฤติกรรมกับนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา

2. ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบข้อมูล แรงจูงใจ และทักษะเชิงพฤติกรรม เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพในเรื่องอื่น ๆ

3. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพศศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านอื่น ๆ

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2554). *คู่มือวัยรุ่นและเยาวชน การป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อม*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กันทิมา กัลยาณมิตร. (2555). *ผลของการจัดกิจกรรมทักษะชีวิตโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ เพื่อเสริมสร้างการตัดสินใจและแก้ปัญหาของเด็กต่างด้าว*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), สาขาวิชาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงกมล มงคลศิลป์. (2552). *ผลของการใช้กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตต่อพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่ในเด็กวัยรุ่นตอนต้น*. กรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญฤทธิ์ สุรัตน์. (2557). *การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น : นโยบาย แนวทางการดำเนินงานและติดตามประเมินผล*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- วนิดา ขาวมงคล เอกแสงศรี. (2546). *หลักการสอนการพัฒนาทักษะชีวิต*. กรุงเทพมหานคร: ด่านสุทธาการพิมพ์.
- วโรชา คล้ายแจ้ง. (2552). *ผลของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเพศศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), สาขาวิชาสุขศึกษา ภาควิชาหลักสูตร การสอน และเทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรีพรรณ ถาวรรัตน์. (2555). *ผลของโปรแกรมการให้ข้อมูลข่าวสาร การสร้างแรงจูงใจ และการพัฒนาทักษะต่อพฤติกรรมสุขภาพทางเพศของนักเรียนชายมัธยมศึกษาตอนต้น*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), สาขาวิชาเอกการพยาบาลสาธารณสุข บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุชาติ โสมประยูร และวรรณ โสมประยูร. (2541). *เพศศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุชาติ โสมประยูร และ เอมอัชฌา วัฒนบูรานนท์. (2553). *เทคนิคการสอนสุขศึกษาแบบมีอาชีพ*. กรุงเทพมหานคร: ดอกหญ้าวิชาการ.
- สุชาติ โสมประยูร. (2557). *สารคดีเพื่อคุณภาพชีวิต*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุริยเดว ทรีปาตี. (2556). *รู้จักเด็กทั้งตัวและหัวใจ พัฒนาการของเด็กและวัยรุ่น*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). สมุทรสาคร: แอปป้า พรินติ้ง กรุป.

การจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้รูปแบบข้อมูล แรงจูงใจ และทักษะเชิงพฤติกรรม เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจ และการแก้ปัญหาเรื่องเพศของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม

- สุวัฒนา ศรีพันธุ์. (2559). มาฝึกให้เด็กรู้จักปฏิเสธกันเถอะ. สืบค้นจาก <http://www.karn.tv/math/845>
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2555). หมั่นคุยเรื่องเพศกับลูก. สืบค้นจาก <http://www.thaihealth.or.th/Content/3765>
- สำนักงานคณะกรรมการขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อการสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาเยาวชนเสพติด. กรุงเทพมหานคร: รุ่งศิลป์การพิมพ์ (1977).
- สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์. (2557). แม่วัยทีน ประเด็นเก่า...เล่าใหม่. สืบค้นจาก <http://www.bps.ops.moph.go.th/Healthinformation/statistic55/>
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2554). แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิต บูรณาการการเรียนรู้ การสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- องค์การแพธ. (2550). แนวคิดในการออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูและผู้ปฏิบัติงานด้านเพศศึกษาสำหรับเยาวชน. กรุงเทพมหานคร: เออร์เจนท์ แทค.
- อารียา ชัยยศ. (2552). ผลของโปรแกรมการให้ข้อมูล การสร้างแรงจูงใจ และการพัฒนาทักษะในการป้องกันโรคเอดส์ต่อพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยของพนักงานบริการชายรักชาย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

- Carroll, J. L., & Wolpe, P. R. (1996). *Sexuality and gender in society*. New York: Harper Collins College Publishers.
- Darden, C. A., Gazda, G. M., & Ginter, E.J. (1996). Life skills and mental health counseling. *Journal of mental health counseling*. 18, 134-141.
- Eysenck, H. J. and W. Arnold. (1972). *Encyclopedia of Psychology*. London: Search Press.
- Fisher, J. D., & Fisher, W. A. (1992). Changing AIDS-Risk behavior. *Psychological Bulletin*, 111(3), 455-474.
- Fisher, J. D., Fisher, W. A., Williams, S. S., & Malloy T.E. (1994). Empirical Tests of an Information motivation-behavioral skills model of AIDS-preventive behavior with gay men and heterosexual university students. *Journal of Health Psychology* 13(3). Retrieved from <https://www.researchgate.net>

- Fisher, W. A., Fisher, J. D., & Harman, J. (2003). The information-motivation-behavioral skill model: A general social psychological approach to understanding and promoting health behavior. In Suls, J., Wallston, K.A., (Ed.), *Social Psychological Foundations of Health and Illness* 82-106. Malden: Blackwell Publishing.
- Hicks, M. J. (1991). *Problem solving in business and management*. Singapore: Chapman & Hall.
- World Health Organization. (1994). *Life skills education for children and adolescences in school*. Geneva: World Healthy Organization.
- Yates, J. F. (2003). *Decision management how to assure better decisions in your company*. San Francisco: A Wiley Imprint.

ผู้เขียน

อาจารย์ จินตนา บรรลือศักดิ์ โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม กรุงเทพมหานคร
อีเมล: jintana.Bu@chula.ac.th

การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรม ศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในสถาบันอุดมศึกษา ภาคเหนือ

A Development of an Education Management Model Based on the Multicultural Education for Ethnic Student Groups in Higher Education Institutions of Northern Thailand

เชษฐภูมิ วรรณไพศาล และคณะ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือ 2) วิเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ และ 3) พัฒนาและตรวจสอบรูปแบบการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยประกอบด้วย นิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ระดับปริญญาตรี จำนวน 356 คนที่กำลังศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือ จำนวน 11 แห่ง ประจำภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2557 และกลุ่มผู้บริหารสถาบัน กลุ่มผู้อำนวยการกองพัฒนาคุณภาพนิสิตนักศึกษา กลุ่มอาจารย์ผู้สอน กลุ่มละ 1 คน จำนวน 33 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ค่าที (t-test) และการทดสอบไคสแควร์

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) นิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์มีความคาดหวังในการจัดการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกองค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การบริหารสถาบัน องค์ประกอบที่ 2 หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน และ องค์ประกอบที่ 3 การพัฒนาคุณภาพนิสิตนักศึกษา 2) แนวปฏิบัติที่ดีที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์พบ 5 แนวปฏิบัติ ได้แก่ ศูนย์พหุวัฒนธรรม การออกแบบหลักสูตร ความไวต่อวัฒนธรรมที่หลากหลาย การดำรงอัตลักษณ์ของชาติ และนโยบายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และ 3) รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบได้แก่ การเรียนรู้

แบบอิงเนื้อหา (content-based) การปรับเปลี่ยนให้เข้ากับความต้องการที่จำเพาะเจาะจง (adapting to specific needs) การถ่ายโอนความรู้ข้ามวัฒนธรรม (transferring intercultural knowledge) การหลอมรวมชุมชนนิสิตนักศึกษา (integrated student community) การดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม (participatory administration) สรุปคือ CATIP Model

คำสำคัญ: การพัฒนา/รูปแบบ/การจัดการศึกษา/พหุวัฒนธรรมศึกษา/นิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์

Abstract

The purposes of this research were: 1) to explore current conditions and problems in education management for ethnic students at higher education institutions in northern Thailand; 2) to determine best practices that promote such education management; and 3) to develop and examine a model of the same using descriptive research methodology. The sample group comprised 356 ethnic students, at bachelor degree level, in the second semester for the year 2014 and 33 persons, each representing a group of institution executives, of directors of the student quality development departments, and of the faculties from 11 higher education institutions. The research instruments were a questionnaire and an interview. The statistics employed for analysis were frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, t-test, and Chi-square test.

The findings can be summarized as follows: 1) the students have, with a statistical significance, expectations of education management in all aspects, such as element 1-institution administration, element 2-curriculum and instructional management, and element 3-student quality development; 2) there are 5 best practices-a center for multicultural education, curriculum design, sensitivity to diverse culture, preservation of national identity, and participative education provision policy; and 3) an education management model consisting of content-based learning, adapting to specific needs, transferring intercultural knowledge, integrating the student community, and participatory administration, or, in short, the CATIP model

KEYWORDS: DEVELOPMENT / MODEL / EDUCATION MANAGEMENT / MULTICULTURAL EDUCATION / ETHNIC STUDENTS

บทนำ

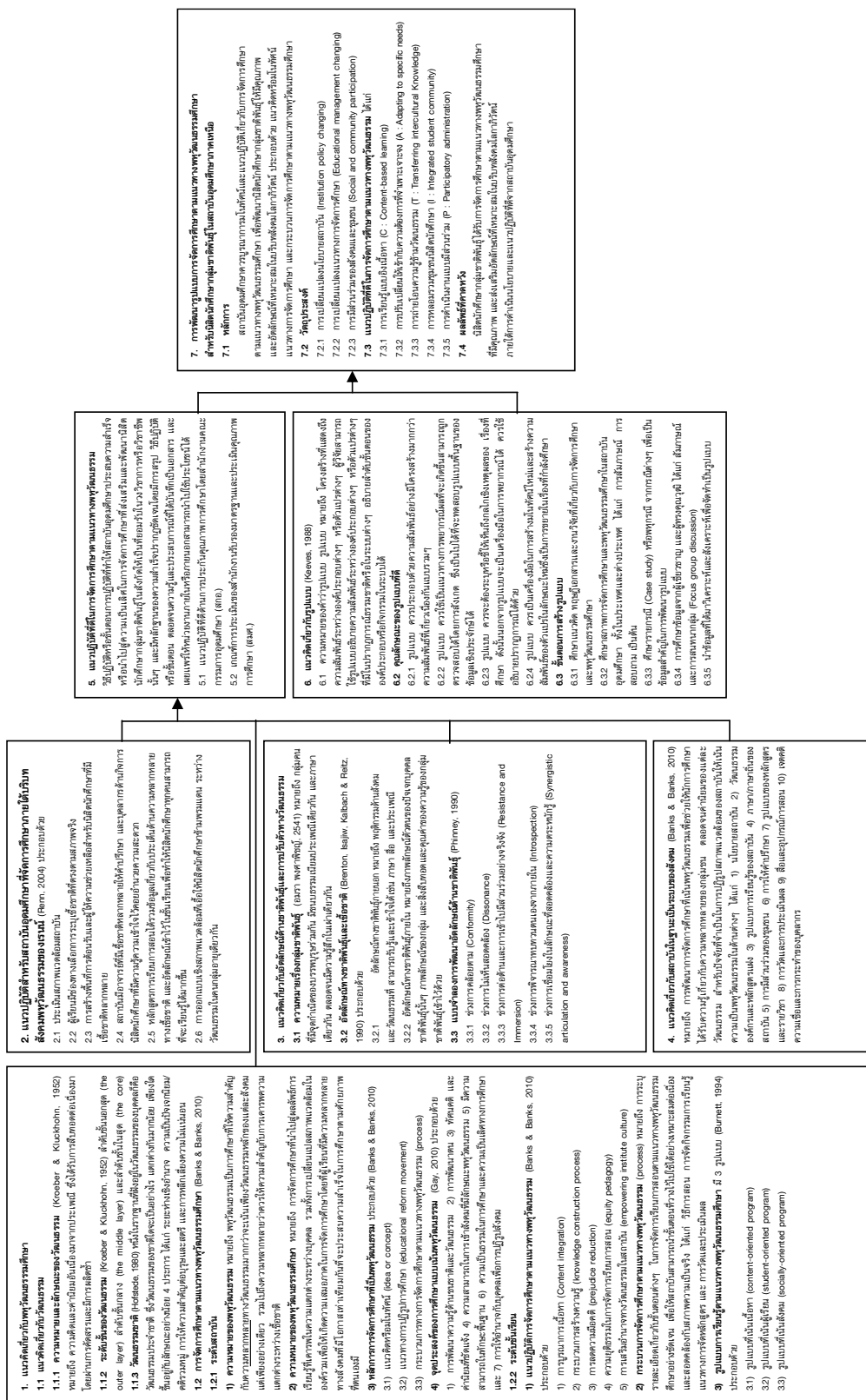
แนวคิดการจัดการศึกษาตามแนวทางพุทธวัฒนธรรมอาจจะเป็นเรื่องใหม่ในสังคมไทย ในขณะเดียวกันสถานการณ์จำนวนนิสิต นักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องแต่กลับพบว่านิสิต นักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์มีปัญหาในเรื่องการปรับตัว และการใช้ภาษา (จุไรพร จิตพิทักษ์, 2553) ซึ่งสาเหตุสำคัญดังกล่าวส่งผลให้คุณภาพในการเรียนรู้ของนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่ตามสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ในภาคเหนือมีปัญหา และผลกระทบดังกล่าวเป็นสาเหตุหนึ่งนำไปสู่การถดถอยคุณภาพการศึกษา และลดทอนศักยภาพการเรียนรู้ของตัวนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์เอง

อย่างไรก็ตาม สถาบันอุดมศึกษาไทย ยังไม่มีแนวปฏิบัติหรือรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์เป็นการเฉพาะกลุ่มภูมิภาคซึ่งต้องได้รับการพัฒนามาจากพื้นฐานสภาพบริบทและข้อเท็จจริงที่ปรากฏขึ้นของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ ทั้งนี้ นิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์เป็นปัจจัยแวดล้อมที่สำคัญปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อระบบและวิธีการ การบริหารจัดการ การพัฒนาคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษาไทยในปัจจุบันรวมทั้งความมั่นคงของรัฐ ทั้งนี้ เพื่อให้การพัฒนาและการจัดการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาพื้นที่ภาคเหนือ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลและเป็นไปตามทิศทางการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาไทยในภาพรวมของประเทศ ประกอบกับการจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มคนในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพการเรียนรู้ที่พร้อมจะก้าวเดินไปด้วยกันในศตวรรษที่ 21 จึงควรจะได้มีการศึกษาเพื่อ

พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาตามแนวทางพุทธวัฒนธรรมศึกษาที่เหมาะสมสำหรับนิสิต นักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือขึ้น ภายใต้สภาพปัจจุบันและบริบทสังคมพุทธวัฒนธรรมภาคเหนือของไทยอย่างเร่งด่วน

การวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในภาคเหนือของไทยได้แก่ กะเหรี่ยง ม้ง เมี่ยน ลีซู ลาหู่ อาข่า และไทใหญ่ เนื่องจากพื้นที่ภาคเหนือมีกลุ่มชาติพันธุ์ดังกล่าวตั้งถิ่นฐานและอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก โดยกำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ใน 11 สถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือที่มีข้อมูลเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์อย่างเป็นทางการของสถาบัน

การวิจัยครั้งนี้ใช้ขอบเขตการศึกษาจากผลงานวิจัยของเรนน (Renn, 2004) กับผลงานวิจัยของ Banks and Banks (2010) ที่ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาในสังคมพุทธวัฒนธรรม ทั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดแบ่งประเด็นการวิจัยเป็นกลุ่มองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ 12 ด้าน ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การบริหารสถาบัน ได้แก่ นโยบายสถาบัน วัฒนธรรมองค์กร เจตคติ ความเชื่อ การกระทำของบุคลากร การมีส่วนร่วมของชุมชน ภาษา / ภาษาถิ่นของสถาบัน องค์ประกอบที่ 2 หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ หลักสูตรแผน รูปแบบการเรียนรู้ของสถาบัน รูปแบบการสอนและกลวิธีการสอน รูปแบบของหลักสูตรและรายวิชา สื่อและอุปกรณ์การสอน การวัดและประเมินผล องค์ประกอบที่ 3 การพัฒนาคุณภาพนิสิตนักศึกษา ได้แก่ การให้คำปรึกษา และระบบการช่วยเหลือดูแลนิสิตนักศึกษา



แผนภาพ 1 รายละเอียดของกรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษา
กลุ่มชาติพันธุ์ในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือ”

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาตามแนวทางพุทธพัฒนธรรมศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือ” มีกรอบแนวคิดการวิจัยซึ่งแสดงได้ในแผนภาพที่ 1 ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์

1. วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ ในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือ
2. วิเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์
3. พัฒนาและตรวจสอบรูปแบบการจัดการศึกษาตามแนวทางพุทธพัฒนธรรมศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือ

วิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1.1 นิสิตนักศึกษาในกลุ่มชาติพันธุ์ที่กำลังศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือที่มีที่ตั้งในเขตภาคเหนือ ประกอบด้วย 11 สถาบัน ดังนี้

1. กลุ่มมหาวิทยาลัยของรัฐ ได้แก่ 1) มหาวิทยาลัยนเรศวร 2) มหาวิทยาลัยแม่โจ้
2. กลุ่มมหาวิทยาลัย ในกำกับของรัฐ ได้แก่ 1) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2) มหาวิทยาลัยพะเยา และ 3) มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
3. กลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ ได้แก่ 1) มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร 2) มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย 3) มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

4) มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และ 5) มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

4. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตภาคพายัพ

1.2 ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาผู้อำนวยการกองพัฒนาคุณภาพนักศึกษา และอาจารย์ผู้สอนนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ที่มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนให้แก่กลุ่มนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ไม่น้อยกว่า 5 ปี สังกัดในสถาบันอุดมศึกษาที่มีที่ตั้งในเขตภาคเหนือ 11 สถาบัน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1.1 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตนักศึกษาในกลุ่มชาติพันธุ์ที่กำลังศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือจำนวน 11 แห่ง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางยามาเน่ (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และมีความคลาดเคลื่อน ± 5 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 356 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา กลุ่มผู้อำนวยการกองพัฒนาคุณภาพนักศึกษา กลุ่มอาจารย์ผู้สอนนิสิตนักศึกษาในกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มละ 1 คนต่อ 1 สถาบันในภาคเหนือ จำนวนทั้งหมด 11 สถาบัน รวมจำนวน 33 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นจริงและความคาดหวังเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตนักศึกษาในกลุ่มชาติพันธุ์ในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือ

2.2 แบบสัมภาษณ์ในรายละเอียดเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับ

นิสิตนักศึกษาจากกลุ่มชาติพันธุ์ จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถาบัน ผู้อำนวยการกองพัฒนาคุณภาพนักศึกษา และกลุ่มอาจารย์ผู้สอน

2.3 แบบประเมินร่างรูปแบบการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษาจากกลุ่มชาติพันธุ์ในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือซึ่งเป็นการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 15 คน

3. การเก็บและรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลและเอกสารรับรองจากมหาวิทยาลัยขอความอนุเคราะห์ไปยังสถาบันอุดมศึกษาในเขตภาคเหนือจำนวน 11 แห่ง เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและการใช้แบบสัมภาษณ์ ดำเนินการนัดหมายวันเวลาและสถานที่เพื่อการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งส่งประเด็นการสัมภาษณ์ไปล่วงหน้า

ตาราง 1 สภาพปัจจุบันและความคาดหวังเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษาจากกลุ่มชาติพันธุ์ในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือ

รายการ	สภาพปัจจุบัน		แปลผล	ความคาดหวัง		แปลผล	t	p
	$\bar{X}$	SD		$\bar{X}$	SD			
องค์ประกอบที่ 1 การบริหารสถาบัน								
1. ด้านนโยบายสถาบัน	2.84	1.304	ปานกลาง	3.28	1.327	ปานกลาง	5.046	.007**
2. ด้านวัฒนธรรมองค์กร	2.66	1.345	ปานกลาง	3.22	1.360	ปานกลาง	4.269	.003**
3. ด้านเจตคติ ความเชื่อ และการกระทำของบุคลากร	3.03	1.335	ปานกลาง	3.37	1.430	ปานกลาง	8.278	.000
4. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	3.12	1.330	ปานกลาง	3.53	1.376	มาก	3.975	.011*
5. ด้านภาษา/ภาษาถิ่นของสถาบัน	3.00	1.368	ปานกลาง	3.25	1.346	ปานกลาง	11.023	.001**
องค์ประกอบที่ 2 หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน								
1. ด้านรูปแบบของหลักสูตร และรายวิชา	2.75	1.566	ปานกลาง	3.13	1.407	ปานกลาง	7.791	.001**
2. ด้านรูปแบบการเรียนรู้ของสถาบัน	2.75	1.306	ปานกลาง	3.26	1.461	ปานกลาง	6.819	.001**
องค์ประกอบที่ 3 การพัฒนาคุณภาพนิสิตนักศึกษา								
1. ด้านการให้คำปรึกษา	2.89	1.386	ปานกลาง	3.44	1.270	ปานกลาง	7.969	.000
2. ด้านระบบการช่วยเหลือดูแลนิสิตนักศึกษา	2.87	1.399	ปานกลาง	3.35	1.286	ปานกลาง	4.444	.004**
รวม	2.88	1.371	ปานกลาง	3.31	1.363	ปานกลาง	9.514	.000

หมายเหตุ * $p < 0.05$ หมายถึง มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

** $p < 0.01$ หมายถึง มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ โดยหากพบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่มีข้อมูลไม่ครบถ้วน ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมให้ครบถ้วนตามจำนวนของกลุ่มตัวอย่าง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 แบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 แบบสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์สาระ (content analysis) ประกอบด้วยการใช้ค่าความถี่ ร้อยละ การจัดระเบียบข้อมูล การจัดกลุ่มข้อมูล การสังเคราะห์ และการหารูปแบบจากข้อมูล

4.3 แบบประเมินร่างรูปแบบ โดยการประชุมสัมมนาผู้ทรงคุณวุฒิ (connoisseurship)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

จากตาราง 1 สภาพปัจจุบันและความคาดหวังเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือ พบว่ามีจำนวน 7 ด้านที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ด้านนโยบายสถาบัน ที่ระดับ .01 ($t = 5.046, p = .007$) ด้านวัฒนธรรมองค์กร มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 4.269, p = .003$) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 3.975, p = .011$) ด้านภาษา/ภาษาถิ่นของสถาบัน มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 11.023, p = .001$) ด้านรูปแบบของหลักสูตรและรายวิชา มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 7.791, p = .001$) ด้านรูปแบบการเรียนรู้

ของสถาบัน มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 6.819, p = .001$) และด้านระบบการช่วยเหลือดูแลนิสิตนักศึกษา มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 4.444, p = .004$)

2. ผลการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์จากกลุ่มผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา กลุ่มผู้อำนวยการกองพัฒนาคุณภาพนักศึกษา และกลุ่มอาจารย์ผู้สอนนิสิตนักศึกษาชาติพันธุ์ ได้ผลดังตาราง 2

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในสถาบันอุดมศึกษา โดยศึกษาจากแนวปฏิบัติที่ดีของมหาวิทยาลัยต่างประเทศ จำนวน 24 มหาวิทยาลัย ได้ผลดังตาราง 3

จากตาราง 3 แนวปฏิบัติที่ดีที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์จากมหาวิทยาลัยในต่างประเทศจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 24 มหาวิทยาลัยแสดงให้เห็นว่าแนวปฏิบัติที่ดีที่มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ใช้มากที่สุดซึ่งมีค่ามากกว่า ร้อยละ 60 ใน 5 อันดับ ได้แก่ แนวปฏิบัติ ศูนย์พหุวัฒนธรรม (Center for multicultural education) ร้อยละ 100.00 รองลงมาคือ แนวปฏิบัติ การออกแบบหลักสูตร (curriculum design) โดยคิดเป็นร้อยละ 83.33 ลำดับต่อมา คือ แนวปฏิบัติความไวต่อวัฒนธรรมที่หลากหลาย (inter-cultural sensitivity) มีค่าร้อยละ 70.83 ในอันดับต่อมาคือ แนวปฏิบัติ การดำรงอัตลักษณ์ของชาติ (state oriented) มีค่าร้อยละ 66.67 และแนวปฏิบัติ นโยบายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (participation policy) มีค่าร้อยละ 62.50

ตาราง 2 แนวปฏิบัติที่ดีที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์จากแบบสัมภาษณ์

แนวปฏิบัติที่ดี	กลุ่มผู้บริหาร สถาบันอุดมศึกษา	กลุ่มผู้อำนวยการกอง พัฒนาคุณภาพนักศึกษา	กลุ่มอาจารย์ผู้สอน
ยุทธศาสตร์ในการจัดการ ศึกษาตามแนวทาง	การส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมที่หลากหลาย และการอยู่ร่วมกัน หล่อหลอมความเป็นอัตลักษณ์ตามวัฒนธรรมองค์กร		
	63.64%	72.73%	72.73%
รูปแบบการเรียนรู้ที่ส่งเสริม การจัดการศึกษาสำหรับนิสิต นักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์	มีสำนักงานตัวช่วยสำหรับการให้คำปรึกษากับ ทุกกรณีของนักศึกษา		มีระบบอาจารย์ที่ปรึกษา ส่วนตัวของนักศึกษา
	63.64%	72.73%	72.73%
แนวทางการส่งเสริมคุณภาพ ของนิสิตนักศึกษากลุ่ม ชาติพันธุ์	ส่วนใหญ่จะมีวิชาศึกษาทั่วไปเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่ หลากหลายให้นักศึกษามีกิจกรรมสาธารณะและ แสดงออกเชิงวัฒนธรรมของตนเอง		มีบางรายวิชา/สาขาที่ศึกษา ประเพณีวัฒนธรรมของ ชาวต่างชาติเป็นหลัก
	54.55%	63.64%	81.82%
การส่งเสริมความไวต่อการ ข้ามวัฒนธรรมสำหรับนิสิต นักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์	มีการแลกเปลี่ยนและเรียนรู้วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์กับนักศึกษาปกติโดยผ่านการทำกิจกรรม กลุ่มเพื่อให้นักศึกษามีการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมและเกิดทักษะในการเรียนรู้และไวต่อการ ข้ามวัฒนธรรม		
	72.73%	63.64%	81.82%
แนวคิดการจัดการศึกษาตาม แนวทางพหุวัฒนธรรมศึกษา ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพ นิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์	การส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมที่หลากหลายและส่งเสริมเอกลักษณ์ของแต่ละชาติพันธุ์		
	81.82%	63.64%	72.73%
การส่งเสริมการดำรงความ เป็นไทยสำหรับนิสิตนักศึกษา กลุ่มชาติพันธุ์	มีการส่งเสริมให้นักศึกษาชาติพันธุ์เรียนรู้วัฒนธรรมและความเป็นไทยตามวัฒนธรรมของสถาบัน โดยการให้นักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ร่วมในกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นไทย เพื่อให้นักศึกษาเป็น บัณฑิตในอุดมคติของสถาบัน		
	81.82%	72.73%	63.64%
หน่วยงานภาครัฐ/เอกชนที่มี ส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์	มูลนิธิโครงการหลวงให้การสนับสนุนในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และการให้ทุนการศึกษา สำหรับนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์		
	63.64%	72.73%	54.55%
หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ที่ต้องการความร่วมมือหรือ ความช่วยเหลือ	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น อบต. อบจ. เทศบาล ฯลฯ		หน่วยงานภาคเอกชนหรือ รัฐวิสาหกิจต่างๆ
	54.55%	45.45%	36.36%

ตาราง 3 แนวปฏิบัติที่ดี (good practice) ในมหาวิทยาลัยต่างประเทศ

ข้อ	แนวปฏิบัติที่ดี	จำนวน	ร้อยละ
1	ศูนย์พหุวัฒนธรรม (Center for multicultural education)	24	100.00
2	การออกแบบหลักสูตร (curriculum design)	20	83.33
3	ความไวต่อวัฒนธรรมที่หลากหลาย (inter-cultural sensitivity)	17	70.83
4	การดำรงอัตลักษณ์ของชาติ (state oriented)	16	66.67
5	นโยบายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (participation policy)	15	62.50
6	การพัฒนาภาวะผู้นำนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ (leadership student development)	11	45.80
7	การพัฒนาผู้เชี่ยวชาญทางด้านนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ (professional development)	10	41.70
8	การเสริมสร้างพลังอำนาจนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ (student empowerment)	10	41.70
9	โปรแกรมให้คำปรึกษา (mentoring programs)	9	37.50
10	ศูนย์สัมฤทธิ์ผลทางวิชาการ (academic achievement center)	8	33.33

ตาราง 4 สภาพจริงและความคาดหวังที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและแนวปฏิบัติที่ดีที่เกี่ยวข้อง

รายการ	สภาพจริง		ความคาดหวัง		t	p	แนวปฏิบัติ ที่ดี
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD			
องค์ประกอบที่ 1 การบริหารสถาบัน							
ด้านนโยบายสถาบัน	2.84	1.304	3.28	1.327	5.046	.007**	PP
ด้านวัฒนธรรมองค์กร	2.66	1.345	3.22	1.360	4.269	.003**	IC
ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	3.12	1.330	3.53	1.376	3.975	.011*	PP
ด้านภาษาและภาษาถิ่นของสถาบัน	3.00	1.368	3.25	1.346	11.023	.001**	SO
องค์ประกอบที่ 2 หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน							
ด้านรูปแบบของหลักสูตรและรายวิชา	2.75	1.566	3.13	1.407	7.791	.001**	CD
ด้านรูปแบบการเรียนรู้ของสถาบัน	2.75	1.306	3.26	1.461	6.819	.001**	CM
องค์ประกอบที่ 3 การพัฒนาคุณภาพนิสิตนักศึกษา							
ด้านระบบการช่วยเหลือดูแลนิสิตนักศึกษา	2.87	1.399	3.35	1.286	4.444	.004**	SO
χ^2 3.960; df = 1; p. = .047							

หมายเหตุ * p < 0.05 หมายถึง มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

**p < 0.01 หมายถึง มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

จากตาราง 4 แสดงให้เห็นว่า จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 1 วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือ และตอนที่ 2 วิเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือ ได้ผลการวิเคราะห์ที่สามารถนำมาพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบการจัดการศึกษาตามแนวทาง พหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือ ซึ่งทำการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทั้งหมด 3 องค์ประกอบ 7 ด้าน และจากการวิเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์จากมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ โดยแนวปฏิบัติที่ดีที่พบสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือ คือ

CM หมายถึง ศูนย์พหุวัฒนธรรม (center for multicultural education)

CD หมายถึง การออกแบบหลักสูตร (curriculum design)

IC หมายถึง ความไวต่อวัฒนธรรมที่หลากหลาย (sensitivity to diverse culture)

PP หมายถึง นโยบายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (participative education provision policy)

SO หมายถึง การดำรงอัตลักษณ์ของชาติ (preserve national identity)

ซึ่งเมื่อพิจารณาจากผลการทดสอบสถิติไคสแควร์ (Chi-Square Test: χ^2) เกี่ยวกับ

สภาพจริงและความคาดหวังในแต่ละองค์ประกอบทั้ง 7 ด้าน กับแนวปฏิบัติที่ดีที่เกี่ยวข้องทั้ง 5 แนวปฏิบัติ พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p = .047$) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าทั้งสภาพจริงและความคาดหวังในแต่ละองค์ประกอบกับแนวปฏิบัติที่ดีที่เกี่ยวข้องทั้ง 5 แนวปฏิบัติ นั้น มีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กันในทุกๆ ด้าน

4. ผลการศึกษาการพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบการจัดการศึกษาตามแนวทาง พหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลการศึกษาในขั้นตอนนี้เป็นการนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามแบบสัมภาษณ์ และการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี โดยสามารถนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวมาแล้วข้างต้น นำมาร่างเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือ เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับการจัดการศึกษาของประเทศไทย โดยมีการพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งนี้รูปแบบจะประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) ร่างรูปแบบการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือ และ 4) แนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการศึกษาตามแนวทาง พหุวัฒนธรรมศึกษา นำเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือเป็น CATIP Model โดยแสดงไว้ในแผนภาพที่ 2 และรายละเอียดของแต่ละขั้นตอนปรากฏผลดังนี้

4.1 หลักการ

สถาบันอุดมศึกษาควรบูรณาการมโนทัศน์ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามแนวทางพุทธวัฒนธรรมศึกษา เพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษา กลุ่มชาติพันธุ์ให้มีคุณภาพ และอัตลักษณ์ที่เหมาะสมในบริบทสังคมโลกาภิวัตน์ ประกอบด้วยแนวคิดหรือมโนทัศน์ แนวทางการจัดการศึกษา และกระบวนการจัดการศึกษาตามแนวทางพุทธวัฒนธรรมศึกษา ดังนี้

4.1.1 แนวคิดหรือมโนทัศน์ มุ่งเน้นการจัดการศึกษาเพื่อผู้เรียนทุกคน โดยมีความเท่าเทียมกันในโอกาสที่จะได้รับการเรียนรู้ในสถานศึกษาและมุ่งให้ผู้เรียนได้รับการเปลี่ยนแปลงที่ดีที่สุดในสถานศึกษา

4.1.2 แนวทางการจัดการศึกษา เป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของสถานศึกษาในลักษณะองค์รวม ไม่ได้จำกัดเฉพาะการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเท่านั้น

4.1.3 กระบวนการจัดการศึกษาตามแนวทางพุทธวัฒนธรรม มีเป้าหมายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาที่มีเสรีภาพและความยุติธรรม เพื่อเพิ่มความเท่าเทียมกันทางการศึกษาแก่ผู้เรียนทุกคน

4.2 วัตถุประสงค์

4.2.1 การเปลี่ยนแปลงนโยบายสถาบัน และระบบการเรียนการสอน ได้แก่ ความเป็นธรรมในการศึกษาและความเป็นเลิศทางการศึกษา และมีความสามารถในการทักษะพื้นฐาน โดยการศึกษา พุทธวัฒนธรรมต้องผ่านการตรวจสอบอย่างมีวิจารณ์รอบด้านเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในสถาบัน

4.2.2 การเปลี่ยนแปลงแนวทางการจัดการศึกษา ได้แก่ การพัฒนาความรู้ด้านชนชาติและวัฒนธรรม โดยผู้สอนต้องตรวจสอบตนเองทั้งในด้านอคติ ความลำเอียงที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อกระบวนการสอนและสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน นอกจากนี้ ยังต้องสร้างความเข้าใจผู้คนและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นรอบตัว สร้างความเข้าใจโลกและความสัมพันธ์กับผู้อื่น อีกทั้งยังต้องมีความรับผิดชอบต่อผู้เรียนในการอคติของผู้เรียนและมีการตรวจสอบความลำเอียงของตนเองอยู่เสมอ

4.2.3 การมีส่วนร่วมของสังคมและชุมชน ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงสังคม ความสามารถในการเข้าสังคมที่มีลักษณะพุทธวัฒนธรรม การพัฒนาตน ทศนคติและค่านิยมที่ชัดเจน และการให้อำนาจกับบุคคลเพื่อการปฏิรูปสังคม ซึ่งถือเป็นเป้าหมายหลักประการหนึ่งของการศึกษา ที่เน้นความเป็นพุทธวัฒนธรรม

4.3 แนวปฏิบัติที่ดีมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่

4.3.1 การเรียนรู้แบบอิงเนื้อหา (C: Content-based learning)

การเรียนรู้แบบอิงเนื้อหาเป็นการบูรณาการทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่าน ทักษะการเขียน ทักษะการคิดและการเรียนรู้ให้เข้ากับเนื้อหาของแต่ละวิชา ซึ่งเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างอาจารย์ประจำวิชาและระหว่างสาขาวิชา โดยจะเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความยืดหยุ่นสูงโดยขึ้นอยู่กับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน

4.3.2 การปรับเปลี่ยนให้เข้ากับความต้องการที่จำเพาะเจาะจง (A : Adapting to specific needs)

การปรับเปลี่ยนในรายละเอียดต่าง ๆ เช่น หลักสูตร กระบวนวิชา รูปแบบการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การสอบ เป็นต้น เพื่อให้เข้ากับความต้องการที่จำเพาะเจาะจงสำหรับนิสิต นักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ เน้นการส่งเสริมและการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ของนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยอย่างเท่าเทียมกันให้พร้อมต่อการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยมีผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ ที่คอยให้คำปรึกษาในการดำเนินชีวิตและการแก้ปัญหาต่าง ๆ ซึ่งความพร้อมทางด้านบุคลากรในด้านนี้จะต้องเพียงพอต่อจำนวนนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม

4.3.3 การถ่ายโอนความรู้ข้ามวัฒนธรรม (T: Transferring intercultural Knowledge)

การจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยควรส่งเสริมและพัฒนาทักษะการปรับตัวสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ โดยการส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมของมหาวิทยาลัย เช่น การเปิดพื้นที่กิจกรรมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนิสิตนักศึกษาทั่วไบนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ผ่านชมรมหรือองค์กรนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ การเปิดโอกาสให้นิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ได้รับสิทธิได้เข้าไปเป็นสมาชิกสภานิสิตนักศึกษาของมหาวิทยาลัย เพื่อกำหนดนโยบาย และแนวทางการพัฒนาของกลุมนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์เอง

4.3.4 การหลอมรวมชุมชนนิสิตนักศึกษา (I : Integrated student community)

การหลอมรวมชุมชนนิสิตนักศึกษากลุ่มต่างๆ ที่หลากหลายให้สามารถอยู่ร่วมกันภายในสถาบันการศึกษาเดียวกันได้อย่างดีนั้น จึงเป็นสิ่งสำคัญที่สถาบันจะต้องดำเนินการเพื่อให้เกิดความเป็นหนึ่งเดียวกันของทั้งสถาบัน ไม่ว่านิสิตนักศึกษา

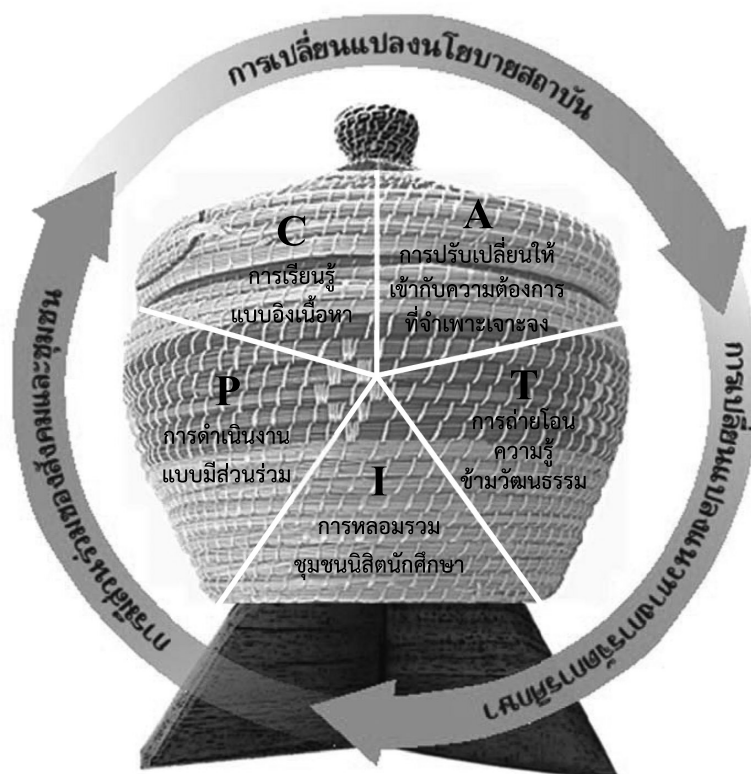
จะมาจากประเทศใด ชาติพันธุ์ใด ถึงแม้จะมีความแตกต่างทางภาษา วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต แต่ความแตกต่างเหล่านั้นก็สามารถอยู่ร่วมกันได้ภายใต้สภาพแวดล้อมเดียวกัน บนพื้นฐานของความเข้าใจ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ระหว่างนิสิตนักศึกษาด้วยกัน อาจารย์ ผู้สอน ผู้บริหาร รวมถึงสังคมภายนอกสถาบัน

4.3.5 การดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม (P : Participatory administration)

มหาวิทยาลัยควรเปิดโอกาสให้องค์กรทั้งรัฐ เอกชน ที่ทำงานเกี่ยวกับชาติพันธุ์ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาหรือการดำเนินกิจกรรมอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาคุณลักษณะที่เหมาะสมต่อนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ รวมทั้งการเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรนอกภาครัฐ (NGOs) ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและพัฒนาคุณภาพนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์อย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม เพื่อยกระดับคุณภาพของบัณฑิตที่ตรงตามต้องการของสถาบันการศึกษา

4.4 ผลลัพธ์ที่คาดหวัง

รูปแบบการจัดการศึกษาตามแนวทาง พหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษาชาติพันธุ์ในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือ มีเป้าประสงค์หลักในการพัฒนาการจัดการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพื่อให้นิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ได้รับการจัดการศึกษาตามแนวทาง พหุวัฒนธรรมศึกษาที่มีคุณภาพและส่งเสริมอัตลักษณ์ที่เหมาะสมในบริบทสังคมโลกาภิวัตน์ ภายใต้การดำเนินนโยบายและแนวปฏิบัติที่ดีจากสถาบันอุดมศึกษา



แผนภาพ 2 รูปแบบการจัดการศึกษาตามแนวทางพุทธวัฒนธรรมศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษา
กลุ่มชาติพันธุ์ในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือ

อภิปรายผล

1. จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษา กลุ่มชาติพันธุ์ในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือ พบว่า นักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์มีความคาดหวังในการจัดการศึกษาตามแนวทางพุทธวัฒนธรรมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกองค์ประกอบชี้ให้เห็นว่า การจัดการศึกษาแบบพุทธวัฒนธรรมนั้นมีความสำคัญในการทำให้ระบบการศึกษามีความเข้มแข็งขึ้นโดยเฉพาะการพัฒนาความรู้ความสามารถของนิสิตนักศึกษา กลุ่มชาติพันธุ์ เป็นการศึกษาที่ผู้เรียนทุกคนจะมีโอกาสเท่าเทียม

กันและประสบความสำเร็จในการศึกษาตามศักยภาพที่ตนเองมี โดยมีการปฏิรูปการจัดการศึกษา มีการเปลี่ยนแปลงในองค์ประกอบต่าง ๆ ทั้งในด้านของ ค่านิยมขององค์กร นโยบายองค์กร โครงสร้างองค์กร กฎเกณฑ์ของสถาบัน อุดมศึกษา หลักสูตร สื่อการสอน การประเมินผล ตลอดจนการบริหารองค์กรที่สนับสนุนรูปแบบการจัดการศึกษาแบบพุทธวัฒนธรรมและระหว่างวัฒนธรรมศึกษา ซึ่งถือเป็นการพัฒนาไปทุก ๆ ด้านพร้อม ๆ กัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวปฏิบัติสำหรับสถาบันอุดมศึกษาที่ต้องจัดการศึกษาภายใต้บริบทสังคมพุทธวัฒนธรรมของเรนน (Renn,

2004) ที่ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์ของนิสิตนักศึกษาผิวสีที่กำลังศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในเขตตอนกลางและตะวันออกของสหรัฐอเมริกา จำนวน 6 แห่ง เพื่อต้องการหาแนวปฏิบัติอุดมศึกษาที่เหมาะสมสำหรับนิสิตนักศึกษาผิวสีในสถาบันอุดมศึกษา อันเกิดจากปัญหาความรู้สึกแปลกแยกและขาดการยอมรับในสังคมหมู่เพื่อนนิสิตนักศึกษาด้วยกัน โดยเรนน์พบว่า มีข้อสรุปที่เกี่ยวข้องอยู่หลายประการที่เกี่ยวข้องกับแนวทางที่สถาบันอุดมศึกษาต้องสร้างและพัฒนาในหลายๆ แนวทาง ได้แก่ การประเมินผล การเปลี่ยนแปลงนโยบาย การสร้างพื้นที่การต้อนรับสำหรับนักศึกษาที่มีเชื้อชาติหลากหลาย ความหลากหลายเชิงโครงสร้าง หลักสูตรการเรียนการสอน และการก้าวข้ามพรมแดน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Bank and Bank (2010) ที่ได้กล่าวถึงลักษณะการจัดการศึกษาที่เป็นพหุวัฒนธรรมไว้ว่า จะต้องประกอบด้วยหลักสำคัญที่จะต้องศึกษาอย่างน้อย 3 ประการ ได้แก่ 1) แนวคิดหรือมโนทัศน์ที่มุ่งเน้นการจัดการศึกษาเพื่อผู้เรียนทุกคนโดยมีความเท่าเทียมกันในโอกาสที่จะได้รับการเรียนรู้ในสถานศึกษาและมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับการเปลี่ยนแปลงที่ดีที่สุดในสถานศึกษา 2) แนวทางการปฏิรูปการศึกษาที่เป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของสถานศึกษาในลักษณะองค์รวมไม่ได้จำกัดเฉพาะการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเท่านั้น และ 3) กระบวนการทางการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรม เป้าหมายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาที่มีเสรีภาพและความยุติธรรมเพื่อเพิ่มความเท่าเทียมกันทางการศึกษาแก่ผู้เรียนทุกคน

2. จากผลการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีที่ส่งเสริม

การจัดการศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ พบว่า แนวปฏิบัติที่ดีที่มหาวิทยาลัยในต่างประเทศส่วนใหญ่ใช้มากที่สุด ซึ่งมีค่ามากกว่าร้อยละ 60 ใน 5 อันดับ ได้แก่ ศูนย์พหุวัฒนธรรม (Center for multicultural education) การออกแบบหลักสูตร (curriculum design) ความไวต่อวัฒนธรรมที่หลากหลาย (sensitivity to diverse culture) การดำรงอัตลักษณ์ของชาติ (preserve national identity) นโยบายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (participative education provision policy) ซึ่งสอดคล้องกับแนวปฏิบัติสำหรับสถาบันอุดมศึกษาที่ต้องจัดการศึกษาภายใต้บริบทสังคมพหุวัฒนธรรมของเรนน์ (Renn, 2004) และสอดคล้องกับ Bank and Bank (2010) ที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ของการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมไว้ว่า จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนแต่เพียงอย่างเดียวยังไม่เพียงพอให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ผู้สอนจะต้องสามารถแยกแยะความแตกต่าง ทักษะคิด และการรับรู้ได้อย่างละเอียดรอบด้าน รวมถึงสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นพหุวัฒนธรรมให้ออกมาสู่ภายนอกชั้นเรียนด้วยซึ่งจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของสถาบัน

3. แนวปฏิบัติที่ดีจากรูปแบบการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือนำเสนอในรูปแบบ CATIP จากผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษาชาติพันธุ์ในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือ

(CATIP) ที่มีองค์ประกอบ 5 แนวปฏิบัติที่ได้นั้นมีความสอดคล้องกันกับการจัดการศึกษาตามแนวทาง พหุวัฒนธรรมศึกษาของ Banks and Banks (2010) ดังนี้ 1) การเรียนรู้แบบอิงเนื้อหา (C: Content-based learning) สอดคล้องในแนวทางการ บูรณาการเนื้อหา (Content integration) 2) การปรับเปลี่ยนให้เข้ากับความต้องการที่จำเพาะเจาะจง (A: Adapting to specific needs) สอดคล้องในแนวทางกระบวนการสร้างความรู้ (Knowledge contraction) 3) การถ่ายโอนความรู้ข้ามวัฒนธรรม (T: Transferring intercultural Knowledge) สอดคล้องในแนวทางการลดความมีอคติ (Prejudice reduction) 4) การหลอมรวมชุมชนนิสิตนักศึกษา (I: Integrated student community) สอดคล้องในแนวทางความยุติธรรมในการจัดการเรียนการสอน (Equity pedagogy) และ 5) การดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม (P: Participatory administration) สอดคล้องในแนวทางการเสริมอำนาจทางวัฒนธรรมในสถาบัน (Empowering culture)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 การจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือ ควรมีเป้าหมายในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับชาติพันธุ์ควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะทางวิชาการและทักษะชีวิต ซึ่งจำเป็นต่อความก้าวหน้าในอาชีพการงานของบัณฑิตกลุ่มชาติพันธุ์ในอนาคต

1.2 หน่วยงานต่าง ๆ ควรส่งเสริมให้มีการวิจัยและติดตามประเมินผลที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ จัดทำเป็นฐานข้อมูลที่สามารถนำมาใช้ได้ในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแต่ละ

สถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือที่มีสถาบันวิจัยทางสังคม ควรเป็นหน่วยงานหลักในการศึกษาวิจัยอย่างเป็นระบบ

1.3 ควรร่วมกันจัดให้มีการประชุมวิชาการด้านการพัฒนาการศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษา กลุ่มชาติพันธุ์เพื่อเป็นหลักในการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมศึกษา เสริมสร้างองค์ความรู้ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรวมถึงผู้สนใจโดยทั่วไปในกระบวนการจัดการศึกษาสำหรับสถาบันการศึกษาในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเพื่อพัฒนาแบบแผนการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษา กลุ่มชาติพันธุ์ในภาคอื่น ๆ ของประเทศไทย เนื่องด้วยวิธีการดำรงชีวิตของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์มีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละพื้นที่ ส่งผลให้สถาบันอุดมศึกษาในแต่ละพื้นที่มีนิสิตนักศึกษา กลุ่มชาติพันธุ์ที่มีลักษณะการเรียนรู้แตกต่างกันออกไป

2.2 ควรมีการศึกษาในเรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษา กลุ่มชาติพันธุ์ โดยทำการศึกษาเปรียบเทียบกับนิสิตนักศึกษาผิวสีในมหาวิทยาลัยต่างประเทศ มหาวิทยาลัยในประเทศสมาชิกอาเซียน หรือมหาวิทยาลัยที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์อื่น ๆ

2.3 ควรมีการศึกษารูปแบบการเรียนรู้ของนิสิตนักศึกษา กลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันแต่ศึกษาต่างสถาบัน เพื่อทำการศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการเรียนรู้ ที่จะทำให้เข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้สภาพการเรียนรู้บริบทแห่งการเรียนรู้ บุคลิกลักษณะการเรียนรู้ในแต่ละชาติพันธุ์ เป็นต้น

2.4 ควรมีการศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมศึกษาที่พัฒนาขึ้นจากงานวิจัยนี้ เพื่อต่อยอดองค์ความรู้และพัฒนา รูปแบบหรือนวัตกรรมในการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมศึกษาที่มีความเหมาะสมและทันสมัยต่อสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์

2.5 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับสภาพจริงและความคาดหวังเพื่อพัฒนาเป็นรูปแบบหรือวิธีการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมและเหมาะสมสำหรับนิสิตนักศึกษาที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBT) ได้แก่ lesbian (เลสเบี้ยน), gay (เกย์), bisexual (ไบเซ็กชวล) และ transgender หรือ transsexual (คนข้ามเพศ) ที่ปรากฏและดำรงตนในสถาบันอุดมศึกษาเพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- จุไรพร จิตพิทักษ์. (2553). *วัยรุ่นชาติพันธุ์ชายขอบกับการปรับตัวในเมืองเชียงใหม่: กรณีศึกษาวัยรุ่นปกาเกอะญอ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). สาขาวิชาการพัฒนาลังคม บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2541). *ธรรมรัฐและธรรมราชฎีก์กับองค์การประชาสังคม*. เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการ เนื่องในวาระครบรอบ 50 ปี คณะรัฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.

ภาษาอังกฤษ

- Banks, J. A., & Banks, C. A. (2010). *Multicultural education, issues and perspectives* (7th ed.). Hoboken: John Wiley & Sons.
- Brenton, R., Isajiw, W. W., Kakbach, W. E., & Reitz, J. G. (1990). *Ethnic identity and equality: Varieties of Experience in a Canadian City*. Toronto: University of Toronto Press.
- Burnett, R. (1994). The odds of going straight: Offenders own predictions. In *Sentencing, quality and risk: Proceedings of the 10th annual conference on research and information in the probation service*. Birmingham: University of Loughborough, Midlands Probation Training Consortium.
- Gay, G. (2010). *Culturally responsive teaching: Theory, research, and practice* (2nd ed.). New York: Teachers College Press.
- Hofstede, G. (1980). *Cultures consequences: International differences in work-related values*. Thousand Oaks, CA: Sage.

- Keeves, P. J. (1988). *Educational research methodology, and measurement: An international handbook*. Oxford, England: Pergamon Press.
- Kroeber, A. L., & Kluckhohn, C. (1952). *Culture: A critical review of concepts and definitions*. U.S.A: Harvard University printing office Cambridge Massachusetts.
- Phinney, J. S. (1990). Ethnic identity in adolescents and adults: Review of research. *Psychological Bulletin*, 108, 499-514.
- Renn, K. A. (2004). *Mixed race students in college: The ecology of race, identity and community on campus*. Albany: State University of New York Press.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: introductory analysis* (3rd ed). New York: Harper & Row.

ผู้เขียน

นายเชษฐภูมิ วรรณไพศาล นิสิตสาขาวิชาอุดมศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีเมล: chetthapoom@gmail.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อภิภา ปรัชญพฤทธิ์ อาจารย์ประจำสาขาวิชา อุดมศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีเมล: apipa.p@chula.ac.th

รองศาสตราจารย์ ดร. อรรถพร พงษ์วาท กรรมการสภาวิจัยแห่งชาติสาขาการศึกษา และอาจารย์พิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบประสานสัมพันธ์ครอบครัวและโรงเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

A Learning Model with Family and School Involvement to Improve Reading Ability of Grade 1-3 Students

ดวงใจ บุญยะภาส และคณะ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบประสานสัมพันธ์ครอบครัวและโรงเรียนสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 โดยใช้การวิจัยแบบผสมผสานวิธีการ แบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาแนวทางการส่งเสริมความสามารถในการอ่านสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 โดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่าน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ศึกษาพื้นที่ที่รับผิดชอบด้านภาษาไทย ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 3 ระยะที่ 2 สร้างและตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม และความครอบคลุมในด้านการใช้ประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้อง ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบประสานสัมพันธ์ครอบครัวและโรงเรียน เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ครู 213 คน และระยะที่ 3 ศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบประสานสัมพันธ์ครอบครัวและโรงเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ในโรงเรียนที่มีขนาดและช่วงเวลาในการวัดแตกต่างกันโดยทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ปกครองและนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการเลือกแบบเจาะจงจากโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ขนาดละ 1 โรงเรียน รวมจำนวนนักเรียน 152 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ของโรงเรียนแต่ละขนาดและแต่ละช่วงเวลาในการวัด ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนของตัวแปรพหุนามแบบวัดซ้ำ และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวทางการส่งเสริมความสามารถในการอ่านสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 พบว่า มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความสามารถในการอ่าน 3 ประการ ได้แก่ ด้านนักเรียน ด้านโรงเรียน และด้านผู้ปกครอง โดยแต่ละปัจจัยมีความสัมพันธ์กับแนวคิดการเรียนรู้แบบสรรค์สร้างความรู้ ด้วยตนเอง แนวคิดแรงจูงใจ และแนวคิดรูปแบบการเรียนรู้ และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกแสดงให้เห็นชัดเจนว่าความร่วมมือระหว่างผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะทำให้การพัฒนาการอ่านของนักเรียนประสบผลสำเร็จได้ 2) รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบประสานสัมพันธ์ครอบครัวและโรงเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ประกอบด้วย ขั้นตอนการวางแผน การนำไปใช้ และการวัด และประเมินผลการเรียนรู้ โดยผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ด้วยการเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาการอ่านของนักเรียน โดยการส่งเสริมและสนับสนุนสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรที่ส่งเสริมการอ่านของโรงเรียน ครูนำนโยบายของผู้บริหารโรงเรียนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน สร้างบรรยากาศส่งเสริมการอ่านในห้องเรียน ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับรูปแบบการเรียนรู้หรือพฤติกรรมในการอ่านของนักเรียน และผู้ปกครองสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาการอ่าน ทั้งแรงจูงใจภายนอกและแรงจูงใจภายใน และการส่งเสริมการอ่านของนักเรียนให้เหมาะสมกับรูปแบบการเรียนรู้ หรือพฤติกรรมในการอ่าน 3) ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบประสานสัมพันธ์ครอบครัวและโรงเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ในโรงเรียนที่มีขนาดและช่วงเวลาในการวัดแตกต่างกันพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมการวิจัยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบประสานสัมพันธ์ครอบครัวและโรงเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 มีความสามารถในการอ่านสูงขึ้น ผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน และผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบประสานสัมพันธ์ครอบครัวและโรงเรียน เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 เนื่องจากนักเรียน มีความสามารถในการอ่านสูงขึ้น ผู้ปกครองกับนักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมการอ่านร่วมกัน ทำให้มีความใกล้ชิดกันมากขึ้น และนักเรียนได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ รวมทั้งนักเรียน มีความสนใจและกระตือรือร้นในการอ่านมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ความสามารถในการอ่าน / การประสานสัมพันธ์ครอบครัวและโรงเรียน

Abstract

The main objective of this research was to develop a learning module which integrated the involvement of family and school in order to improve the reading ability of Prathomsuksa students in grades 1-3. The first phase of this research was to identify the approaches to improve the reading ability of the students. Document analysis and in-depth interviews with key informants were used to collect data. The second phase was to develop and verify a learning module which integrated the involvement of family and school in order to improve their reading ability. Key informants and the sample for this phase consisted of five experts and 213 teachers. The third phase was to determine the results using the developed learning module according to the different size of schools and different times of testing. The target population for the third phase consisted of parents and students from schools under the jurisdiction of the Office of the Basic Education Commission. Three schools that were willing to participate were selected for the study by purposive sampling. The samples consisted of one small-sized school, one medium-sized school and one large-sized school. The remaining 152 students were engaged in the research from the beginning to the end which consisted of 12 weeks of reading. The statistics used for data analysis include frequency, mean, standard deviation, repeated measures MANOVA and content analysis.

The study found that, 1) The method to improve the reading ability of grade 1-3 students included three factors, i.e., student, school, and family, related to improving the reading ability of Grade -3 students. These factors included self-constructivism, motivation, students' learning styles and the coordination of family and school. 2) The Learning Model with Family and School Involvement to Improve the Reading Ability of grade 1-3 students consisted of 3 stages: 1) Planning Stage, 2) Implementation Stage, and 3) Evaluation Stage. The process began with school administrator's support leading to teachers and parents practice. Students were encouraged to read with motivation and learning styles under the coordination of family and schools. The model met the evaluation scales on utility, feasibility, propriety and accuracy. 3) The results of using the developed learning module found that students at all levels improved their reading ability. The reading ability of grade 1-2 students, according to the different size of schools, was found to be statistically and significantly different at a .05 level while grade 3 students' reading ability was not different between the size of schools. When different time of testing was considered, it was found that the reading

ability of grade 1-3 students was statistically and significantly different at a .05 level. It was also found that the principals, teachers, parents, and students were satisfied with the learning module. Not only did the students benefit from the improvement of their reading ability, but also a close relationship was developed between students and parents during the reading activity. Moreover, the students felt their free time was spent constructively and they became more interested and enthusiastic about reading.

KEYWORDS: READING ABILITY / FAMILY AND SCHOOL INVOLVEMENT

บทนำ

ในสังคมแห่งการเรียนรู้การอ่านเป็นทักษะที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการดำรงชีวิตเพราะการได้อ่านมากก็จะทำให้มีความรู้มาก ผลของการอ่านจะช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะทางปัญญาสามารถวิเคราะห์ข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น และประเมินสิ่งต่าง ๆ ที่ได้รับการอ่าน เพื่อนำไปใช้ในการเรียนรู้และการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม การอ่านจึงนับเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ทั้งการเรียนรู้ในห้องเรียนและการใช้ชีวิต นอกห้องเรียน ดังนั้นการอ่านจึงเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จและเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

นโยบายด้านการศึกษาของประเทศไทยมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับสมรรถนะด้านการอ่าน เมื่อพิจารณาแนวปฏิบัติเกี่ยวข้องกับการอ่าน พบว่าคณะรัฐมนตรีมีมติให้การอ่านเป็นวาระแห่งชาติ ใน พ.ศ. 2552-2561 เพื่อปลูกฝังการอ่านและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน กระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบ ด้านการศึกษา ได้กำหนดแนวทางการดำเนินงาน

พัฒนาด้านการอ่านอย่างต่อเนื่อง โดยให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดเร่งรัด ส่งเสริม และพัฒนาเพื่อการยกระดับคุณภาพด้านการอ่าน โดยให้มีการจัดกิจกรรมหรือโครงการเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการอ่านการเขียนของนักเรียน จัดทำข้อมูล การอ่านของนักเรียนเป็นรายบุคคล พัฒนาและปรับปรุงหนังสือเรียน หนังสืออ่านเพิ่มเติม และหนังสือเสริมการเรียนรู้ภาษาไทย รวมทั้งการวัดและประเมินผลการอ่านของผู้เรียนเป็นระยะ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนระหว่างการจัดการเรียนการสอน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2555.)

อย่างไรก็ตามผลการประเมินผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน ได้แก่ ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน (NT) ปีการศึกษา 2555 ความสามารถด้านภาษา พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ย ร้อยละ 42.94 ซึ่งใกล้เคียงกับผลการทดสอบตามมาตรฐานการทดสอบแห่งชาติ (O-NET) ปีการศึกษา 2555 ความสามารถด้านการอ่าน พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6

มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 45.68, 54.48 และ 47.19 ตามลำดับ และจากผลการประเมินการอ่านจาก โครงการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ หรือ PISA (Programme for International Student Assessment) ค.ศ. 2009 พบว่า นักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ย ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยนานาชาติ โดยนักเรียนประมาณร้อยละ 43 รู้เรื่องการอ่าน (Reading literacy) ต่ำกว่าระดับพื้นฐาน ประมาณร้อยละ 37 รู้เรื่องการอ่านในระดับพื้นฐาน ร้อยละ 20 ที่มีความรู้และทักษะการอ่านสูงกว่าระดับพื้นฐาน และร้อยละ 0.3 ที่รู้เรื่องการอ่านในระดับสูงมาก เมื่อเปรียบเทียบกับ ค.ศ. 2000 พบว่า นักเรียนที่รู้เรื่อง การอ่านที่ระดับต่ำเพิ่มมากขึ้น ขณะที่นักเรียนที่รู้เรื่องการอ่านที่ระดับสูงลดน้อยลง นอกจากนี้ยังพบว่าเด็กไทยร้อยละ 74 อ่านภาษาไทยไม่รู้เรื่อง กล่าวคือ อ่านไม่ออก วิเคราะห์ความหมายไม่ถูก ตีความไม่ได้ และไม่สามารถ ใช้ภาษาให้เกิดประโยชน์ ในการศึกษา วิชาอื่นๆ (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2556; สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). 2556; สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2554; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2556)

จากผลการประเมินด้านการอ่านข้างต้น แสดงให้เห็นว่ายังมีนักเรียนส่วนหนึ่งที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาความสามารถในการอ่าน รูปแบบหรือแนวทางในการพัฒนาการอ่านของ นักเรียนควรให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย และคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างผู้เรียน สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งเน้นให้ใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายในการพัฒนาผู้เรียน

ให้มีความรู้ความสามารถและทักษะต่างๆ ได้แก่ 1) การเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic learning) 2) การเรียนรู้วิธีการนำประสบการณ์มาสังสมจนเกิดเป็นกระบวนทัศน์ (Mental model) 3) การเรียนรู้ด้วยแรงจูงใจภายใน (Internal motivation) 4) การเรียนรู้ตามความถนัดของแต่ละบุคคล (Multiple intelligence) และ 5) การเรียนรู้กิจกรรมทางสังคม (Social learning) (วิจารณ์ พานิช, 2555) แนวคิดของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎีการจัดการเรียนรู้แบบสรรค์สร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism Learning Theory) ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียน โดยมีฐานความเชื่อว่าผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเองจากการปฏิบัติจริง และการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ดังนั้น การจัดการเรียนรู้จึงต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความรู้ด้วยตนเองอย่างเหมาะสมกับพัฒนาการตามวัย ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียน รวมทั้งการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมของผู้เรียน โดยเฉพาะผู้เรียนที่อยู่ในวัยเด็กตั้งแต่ระดับอนุบาล และระดับประถมศึกษา ครอบครัวและโรงเรียน มีอิทธิพลอย่างยิ่งในการเรียนรู้ (Bandura, 1986 Jung & Han, 2013)

นอกเหนือจากแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบสรรค์สร้างความรู้ด้วยตนเองแล้ว ผลการวิจัยของมุลลิส และคนอื่นๆ (Mullis et al., 2012) ยังพบว่าแรงจูงใจมีส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้อ่านเกิดความสนใจในการอ่าน และการรับรู้ความสามารถของตนเอง ความภาคภูมิใจในตนเอง เจตคติที่ดี และความรู้สึกสนุกสนานในการอ่าน ส่งผลต่อความสามารถในการอ่านของนักเรียนด้วย ดังนั้นหน้าที่ของผู้สอนจึงไม่ใช่สอนเพียงเฉพาะ

เนื้อหาเท่านั้น แต่ยังต้องทำหน้าที่สร้างแรงบันดาลใจและให้กำลังใจ (reinforcement) ในการเรียนให้กับนักเรียน

จากผลการประเมินด้านการอ่านของนักเรียนไทยทั้งระดับชาติและระดับนานาชาติทำให้ผู้วิจัยตระหนักว่าการพัฒนาการอ่านเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและต้องได้รับการดำเนินการอย่างเร่งด่วน เพื่อให้นักเรียน มีความสามารถในการอ่านสำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ต่อไป การวิจัยครั้งนี้จึงได้นำแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism Learning Theory) โดยผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง (Construct) และการมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม (Social Interaction) รวมทั้งแนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจในการเรียนรู้ (Motivation) และรูปแบบการเรียนรู้ (Learning Styles) เป็นฐานคิดในการวิจัย โดยนำมาบูรณาการร่วมกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อสร้างเป็นรูปแบบ การจัดการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาความสามารถในการอ่านของนักเรียน ที่มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้สร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเองโดยประสานสัมพันธ์ครอบครัวและโรงเรียนเพื่อช่วยเหลือและเสริมสร้างแรงบันดาลใจในการอ่าน และพัฒนาความสามารถในการอ่านของนักเรียน โดยทำการศึกษากับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ซึ่งเป็นวัยแห่งการเริ่มต้นการเรียนรู้ในโรงเรียน เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาต่อในระดับการศึกษาที่สูงขึ้น การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบประสานสัมพันธ์ครอบครัวและโรงเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ได้ดำเนินการวิจัย

กับโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ เนื่องจากการศึกษา พบว่า ขนาดของโรงเรียนส่งผลต่อคุณภาพ หรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการใช้ภาษา (Joan, 2001) สำหรับการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธีการ (Mixed-Methods Research Design) ทั้งนี้ ผู้วิจัยหวังว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบประสานสัมพันธ์ครอบครัวและโรงเรียนจะเป็นแนวทางสำหรับหน่วยงานทางการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง นำไปปรับใช้เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน และจะเป็นส่วนสำคัญที่จะส่งผลไปสู่การอ่านเพื่อการเรียนรู้อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายหลักของการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบประสานสัมพันธ์ครอบครัวและโรงเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 โดยมีความมุ่งหมายเฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมความสามารถในการอ่านสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3
2. เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบประสานสัมพันธ์ครอบครัวและโรงเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3
3. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบประสานสัมพันธ์ครอบครัวและโรงเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่าน

สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ในโรงเรียนที่มีขนาดและช่วงเวลาในการวัดแตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ศึกษาในเทศก์ที่รับผิดชอบด้านภาษาไทย ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ตามขั้นตอนการดำเนินการวิจัยในระยะที่ 1-3 ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1 ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 เป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 36 คน ครูผู้สอนภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 36 คน และศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบด้านภาษาไทย จำนวน 12 คน จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่มีผลการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน (NT) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2555 ในส่วนของความสามารถด้านภาษาอยู่ในระดับสูง 3 อันดับแรก ของแต่ละภูมิภาค กลุ่มที่ 2 เป็นครูผู้สอนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาตอนต้นที่มีประสบการณ์การสอนภาษาไทยมากกว่า 30 ปี จำนวน 36 คน และครูผู้สอนภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้นที่ได้รับรางวัลด้านการสอนภาษาไทย จำนวน 36 คน และกลุ่มที่ 3 เป็นครูผู้สอนภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 3 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 6 คน และนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ที่มีผลการประเมินความสามารถในการอ่านระดับดีและระดับควรปรับปรุง/อ่านไม่ได้ จำนวน 6 คน จากโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 2 ประกอบด้วยครูผู้สอนภาษาไทยที่ได้รับรางวัลด้านการสอนภาษาไทยระดับชาติ จำนวน 3 คน อาจารย์ผู้สอนสาขาภาษาไทยระดับอุดมศึกษา จำนวน 2 คน และครูผู้สอนภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 จากโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่มีผลการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน (NT) ปีการศึกษา 2555 ความสามารถด้านภาษาระดับสูงและต่ำ 3 อันดับแรกของแต่ละภูมิภาค จำนวน 213 คน

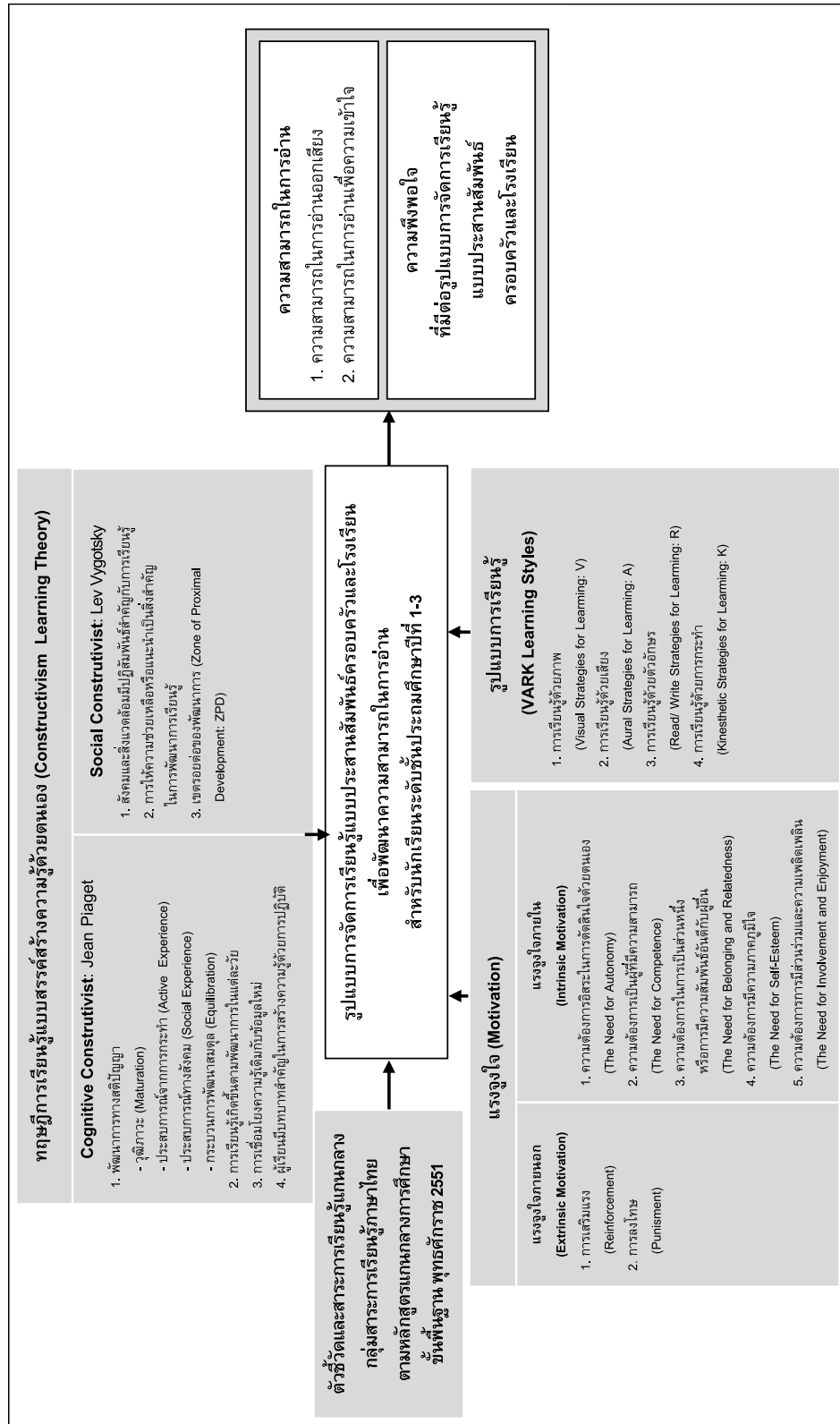
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 3 ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 3 คน ครูผู้สอนภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 9 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 152 คน และนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 152 คน จากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ที่ยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัยขนาดละ 1 โรงเรียน

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยแบบผสมผสานวิธีการ (Mixed-Methods Research Design) โดยแบ่งการดำเนินงานเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 เป็นการศึกษาแนวทางการส่งเสริมความสามารถในการอ่านสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 โดยการศึกษาข้อมูลทั้งบริบทภายในและภายนอกโรงเรียน ประกอบด้วย การวิเคราะห์ และสังเคราะห์เอกสารหลักสูตรระดับชั้นประถมศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการอ่านของกระทรวงศึกษาธิการตั้งแต่หลักสูตรประโยคประถมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช

กรอบแนวคิดในการวิจัย



ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

2503 จนถึงหลักสูตรที่ใช้ในปัจจุบัน คือ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 การวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางหรือวิธีการส่งเสริมความสามารถในการอ่าน การสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้ ด้านการอ่าน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ศึกษาในเทศก์ ที่รับผิดชอบด้านภาษาไทย ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 3

ระยะที่ 2 เป็นการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบประสานสัมพันธ์ครอบครัวและโรงเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยในระยะที่ 1 นำมาสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบประสานสัมพันธ์ครอบครัวและโรงเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 โดยมีคณะกรรมการควบคุมปริญญาณพนธ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย ได้แก่ ครูผู้สอนภาษาไทยที่ได้รับรางวัล ด้านการสอนภาษาไทยระดับชาติ อาจารย์ผู้สอนสาขาภาษาไทย ระดับอุดมศึกษา และครูผู้สอนภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 จากโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่มีผลการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน (NT) ปีการศึกษา 2555 ความสามารถด้านภาษาระดับสูงและระดับต่ำ 3 อันดับแรกของแต่ละภูมิภาค พิจารณาความถูกต้อง ความเหมาะสม และความครอบคลุม ในด้านการใช้ประโยชน์ (Utility) ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility) ด้านความเหมาะสม (Propriety) และด้านความถูกต้อง

(Accuracy) โดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบประสานสัมพันธ์ครอบครัวและโรงเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่าน สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ที่สร้างขึ้นประกอบด้วย คู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบประสานสัมพันธ์ครอบครัวและโรงเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 สมุดบันทึกการอ่าน และแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่าน

ระยะที่ 3 เป็นการศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบประสานสัมพันธ์ครอบครัวและโรงเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 โดยทดลองใช้ในโรงเรียนเป้าหมาย ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากโรงเรียนที่ยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัยจำนวน 3 โรงเรียน เริ่มการวิจัยในโรงเรียนเป้าหมายในเดือนกรกฎาคม-เดือนพฤศจิกายน 2557 และเลือกนักเรียนกลุ่มย่อยเพื่อศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในเดือนธันวาคม 2557 รวมจำนวนนักเรียนที่เข้าร่วมการวิจัยจนสิ้นสุดโครงการ จำนวน 152 คน สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายจัดทำโดยครูผู้สอนแจกสมุดบันทึกการอ่านให้กับนักเรียนทุกวันจันทร์ คนละ 1 เล่ม แต่ละเล่มใช้เวลาในการบันทึก 1 สัปดาห์ และขอรับกลับคืนในวันจันทร์ถัดไป เพื่อนำมาพิจารณาและบันทึกเพิ่มเติม รวมใช้เวลาในการปฏิบัติกิจกรรมการอ่านในช่วง เปิดภาคเรียน 8 สัปดาห์ จากนั้นแจกสมุดบันทึกการอ่านในช่วงปิดภาคเรียนอีก 4 สัปดาห์ และเลือกนักเรียน ที่ปฏิบัติกิจกรรมการอ่านครบทุกวัน ไม่ครบทุกวัน และค่อนข้างน้อยกลุ่มละประมาณ 5-6 คน ในแต่ละระดับชั้นของแต่ละโรงเรียน เพื่อปฏิบัติกิจกรรมการอ่านต่ออีก

4 สัปดาห์ สำหรับตรวจสอบกับผลที่ได้รับจากการทดลองในช่วงที่ผ่านมา ในการดำเนินงานมีการวัดและประเมินผลโดยการทดสอบความสามารถในการอ่านของนักเรียน โดยทดสอบก่อนจำนวน 1 ครั้ง และทดสอบหลังการปฏิบัติกิจกรรมการอ่าน จำนวน 3 ครั้ง การตรวจสอบบันทึกการอ่าน โดยครูผู้สอนตรวจสอบบันทึกการอ่านและบันทึกสะท้อนผลการปฏิบัติการอ่านลงในสมุดบันทึกการอ่าน ในส่วนของบันทึกประจำสัปดาห์ของครูผู้สอน และมีการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ระหว่างผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน ในขณะปฏิบัติกิจกรรมการอ่าน เพื่อเป็นแนวทาง ในการพัฒนาความสามารถในการอ่านของนักเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ของโรงเรียนแต่ละขนาดและแต่ละช่วงเวลา ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนของตัวแปรพหุนามแบบวัดซ้ำ (Repeated Measures MANOVA)
3. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ด้วยการจำแนกประเภท ของข้อมูล (Typological analysis) การเปรียบเทียบข้อมูล (Constant Comparison) การตีความข้อมูล (Interpretation) และการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. แนวทางการส่งเสริมความสามารถในการอ่านสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่าน หลักสูตรระดับชั้นประถมศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการอ่านของกระทรวงศึกษาธิการ และเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางหรือวิธีการส่งเสริมความสามารถในการอ่าน พบว่า มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความสามารถในการอ่าน 3 ประการ ได้แก่ ด้านนักเรียน ด้านโรงเรียน และด้านผู้ปกครองนักเรียน โดยแต่ละปัจจัยมีความสัมพันธ์กับแนวคิดการเรียนรู้ แบบสรรค์สร้างความรู้ด้วยตนเอง แนวคิดแรงจูงใจ และแนวคิดรูปแบบการเรียนรู้ ทั้งนี้ความร่วมมือระหว่างผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะทำให้การพัฒนาการอ่านของนักเรียนประสบผลสำเร็จได้

2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบประสานสัมพันธ์ครอบครัวและโรงเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่าน ประกอบด้วย ขั้นตอนการวางแผน การนำไปใช้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยเริ่มตั้งแต่ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาความสามารถ ในการอ่าน คือผู้บริหารโรงเรียนซึ่งเป็นผู้กำหนดนโยบายการศึกษาของโรงเรียนต้องให้ความสำคัญกับการบริหาร

จัดการแบบมีส่วนร่วม ด้วยการเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งครูผู้สอน นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการอ่านของนักเรียน โดยการส่งเสริมและสนับสนุนสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรที่ส่งเสริมการอ่านของโรงเรียน บทบาทของครูผู้สอนที่สำคัญ คือ นำนโยบายของผู้บริหารโรงเรียนมาใช้ในการจัด การเรียนการสอน สร้างบรรยากาศส่งเสริมการอ่านในห้องเรียน ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับรูปแบบการเรียนรู้หรือพฤติกรรมในการอ่านของนักเรียน รวมทั้งผู้ปกครองนักเรียน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการปฏิบัติกิจกรรมการอ่านของนักเรียนคือ การสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาการอ่าน ทั้งแรงจูงใจภายนอกและแรงจูงใจภายใน และการส่งเสริมการอ่านของนักเรียนให้เหมาะสมกับรูปแบบการเรียนรู้ หรือพฤติกรรมในการอ่าน

3. ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบประสานสัมพันธ์ครอบครัวและโรงเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถ ในการอ่านสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

3.1 ผลการทดสอบสถิติพื้นฐานความสามารถในการอ่านออกเสียงของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ก่อนการทดลอง ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 นักเรียนโรงเรียนขนาดเล็กมีค่าเฉลี่ยความสามารถในการอ่านออกเสียงมากที่สุด ส่วนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยความสามารถในการอ่านออกเสียงมากที่สุด สำหรับผลการสอบหลังการทดลอง พบว่า นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ทุกขนาดโรงเรียน

มีค่าเฉลี่ยความสามารถในการอ่านออกเสียงสูงขึ้นทุกครั้ง โดยในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 โรงเรียนขนาดเล็กมีค่าเฉลี่ยของคะแนนในการทดสอบความสามารถในการอ่านออกเสียงครั้งสุดท้าย คือ การสอบหลังการทดลองครั้งที่ 3 มากที่สุด และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนในการทดสอบครั้งสุดท้ายมากที่สุด

สำหรับความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ก่อนการทดลอง พบว่า ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กมีค่าเฉลี่ยความสามารถในการอ่าน เพื่อความเข้าใจมากที่สุด ในขณะที่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3 พบว่า นักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่ มีค่าเฉลี่ยความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจมากที่สุด เมื่อทำการทดสอบหลังการทดลอง พบว่า นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ทุกขนาดมีค่าเฉลี่ยความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจสูงขึ้นทุกครั้ง โดยในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 โรงเรียนขนาดเล็กมีค่าเฉลี่ยของคะแนนในการทดสอบความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจครั้งสุดท้ายมากที่สุด และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนในการทดสอบครั้งสุดท้ายมากที่สุด

3.2 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 จำแนกตามขนาดและช่วงเวลาในการวัด

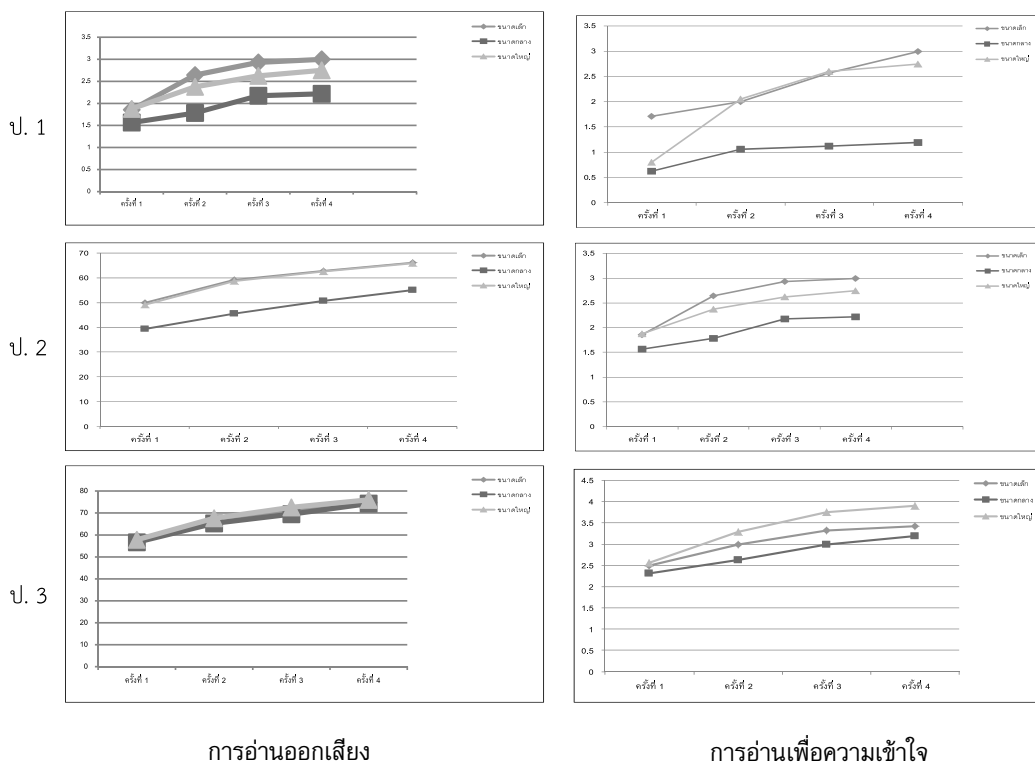
1) นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เมื่อทดสอบอิทธิพลปฏิสัมพันธ์ระหว่างขนาดของโรงเรียนและช่วงเวลาในการวัด พบว่า มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการอ่านแตกต่าง

กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาอิทธิพลหลักของขนาดโรงเรียน และอิทธิพลหลักของการสอบแต่ละช่วงเวลาที่ส่งผลต่อคะแนนความสามารถในการอ่าน พบว่านักเรียนจากโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันมีความสามารถในการอ่านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่สอบในช่วงเวลาที่แตกต่างกันมีความสามารถในการอ่านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของแต่ละกลุ่มเป็นรายคู่ของโรงเรียนแต่ละขนาดในการสอบการอ่านออกเสียง พบว่า นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการอ่านออกเสียงแตกต่างจาก

โรงเรียนขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และนักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการอ่านออกเสียงแตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยนักเรียน ในโรงเรียนขนาดเล็กมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการอ่านออกเสียงมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ รายละเอียดดังตาราง 1

สำหรับการสอบการอ่านเพื่อความเข้าใจ พบว่า นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจแตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และนักเรียน ในโรงเรียนขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถ



ภาพ 2 ค่าเฉลี่ยของคะแนนจากการทดสอบการอ่าน
ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

ในการอ่านเพื่อความเข้าใจแตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ รายละเอียดดังตาราง 2

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของแต่ละกลุ่มเป็นรายคู่ของการสอบแต่ละช่วงเวลาในการสอบการอ่านออกเสียง พบว่า การสอบแต่ละครั้งส่งผลให้ความสามารถในการอ่านออกเสียงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดย

Posttest 1 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการอ่านออกเสียงมากกว่า Pretest สำหรับ Posttest 2 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการอ่านออกเสียงมากกว่า Pretest และ Posttest 1 และ Posttest 3 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการอ่านออกเสียงมากกว่า Pretest, Posttest 1 และ Posttest 2 รายละเอียดดังตาราง 3

สำหรับการสอบการอ่านเพื่อความเข้าใจ พบว่า การสอบแต่ละช่วงเวลามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ยกเว้น Posttest

ตาราง 1 การเปรียบเทียบความแตกต่างของแต่ละกลุ่มเป็นรายคู่ของโรงเรียนแต่ละขนาดจากการสอบการอ่านออกเสียง

ค่าเฉลี่ย	ขนาดเล็ก ($M = 35.21$)	ขนาดกลาง ($M = 22.74$)	ขนาดใหญ่ ($M = 31.69$)
ขนาดเล็ก ($M = 35.21$)	-	12.48**	3.53
ขนาดกลาง ($M = 22.74$)	-12.48**	-	-8.95*
ขนาดใหญ่ ($M = 31.69$)	-3.53	8.95*	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 2 การเปรียบเทียบความแตกต่างของแต่ละกลุ่มเป็นรายคู่ของโรงเรียนแต่ละขนาดจากการสอบการอ่านเพื่อความเข้าใจ

ค่าเฉลี่ย	ขนาดเล็ก ($M = 2.32$)	ขนาดกลาง ($M = 1.00$)	ขนาดใหญ่ ($M = 2.05$)
ขนาดเล็ก ($M = 2.32$)	-	1.32**	0.27
ขนาดกลาง ($M = 1.00$)	-1.32**	-	-1.05*
ขนาดใหญ่ ($M = 2.05$)	-0.27	1.05*	-

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 3 การเปรียบเทียบความแตกต่างของแต่ละกลุ่มเป็นรายคู่ของการสอบการอ่านออกเสียงแต่ละช่วงเวลา

ค่าเฉลี่ย ความสามารถ ในการอ่านออกเสียง	จำนวนครั้งของการสอบ			
	Pretest (M = 6.00)	Posttest		
		Posttest 1 (M = 31.29)	Posttest 2 (M = 38.80)	Posttest 3 (M = 43.43)
Pretest (M = 6.00)	-	-25.30**	-32.80**	-37.44**
Posttest 1 (M = 31.29)	25.30**	-	-7.50**	-12.14**
Posttest 2 (M = 38.80)	32.80**	7.50**	-	-4.64**
Posttest 2 (M = 43.43)	37.44**	12.14**	4.64**	-

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 4 การเปรียบเทียบความแตกต่างของแต่ละกลุ่มเป็นรายคู่ของการสอบการอ่านเพื่อความเข้าใจแต่ละช่วงเวลา

ค่าเฉลี่ย ความสามารถ ในการอ่าน เพื่อความเข้าใจ	จำนวนครั้งของการสอบ			
	Pretest (M = 1.05)	Posttest		
		Posttest 1 (M = 1.70)	Posttest 2 (M = 2.10)	Posttest 2 (M = 2.31)
Pretest (M = 1.05)	-	-0.66*	-1.05**	-1.27**
Posttest 1 (M = 1.70)	0.66*	-	-0.40	-0.61**
Posttest 2 (M = 2.10)	1.05**	0.40	-	-0.21
Posttest 2 (M = 2.31)	1.27**	0.61*	0.21	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1 กับ Posttest 2 และ Posttest 2 กับ Posttest 3 ที่มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดย Posttest 1 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจมากกว่า Pretest สำหรับ Posttest 2 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ

มากกว่า Pretest และ Posttest 1 ส่วน Posttest 3 มีค่าเฉลี่ย ของคะแนนความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจมากกว่า Pretest, Posttest 1 และ Posttest 2 รายละเอียดดังตาราง 4

2) นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เมื่อทดสอบอิทธิพลปฏิสัมพันธ์ระหว่างขนาดของ

ตาราง 5 การเปรียบเทียบความแตกต่างของแต่ละกลุ่มเป็นรายคู่ของโรงเรียนแต่ละขนาดจากการสอบการอ่านออกเสียง

ค่าเฉลี่ย	ขนาดเล็ก ($M = 59.52$)	ขนาดกลาง ($M = 47.65$)	ขนาดใหญ่ ($M = 59.09$)
ขนาดเล็ก ($M = 59.52$)	-	11.87*	0.42
ขนาดกลาง ($M = 47.65$)	-11.87*	-	-11.44*
ขนาดใหญ่ ($M = 59.09$)	-.42	11.44*	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

โรงเรียนและช่วงเวลาในการวัด พบว่า มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการอ่านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาอิทธิพลหลักของขนาดโรงเรียน และอิทธิพลหลักของการสอบแต่ละช่วงเวลา ที่ส่งผลต่อคะแนนความสามารถในการอ่านของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียน จากโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันมีความสามารถในการอ่านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่สอบในช่วงเวลาที่แตกต่างกันมีความสามารถในการอ่านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของแต่ละกลุ่มเป็นรายคู่ของโรงเรียนแต่ละขนาดในการสอบการอ่านออกเสียง พบว่า นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการอ่านออกเสียงแตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และนักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการอ่านออกเสียงแตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กมีค่าเฉลี่ยของ

คะแนนความสามารถในการอ่านออกเสียงมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ รายละเอียดดังตาราง 5

สำหรับการสอบการอ่านเพื่อความเข้าใจ พบว่า นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจแตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และนักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจแตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ รายละเอียดดังตาราง 6

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของแต่ละกลุ่มเป็นรายคู่ของการสอบแต่ละช่วงเวลาจากการสอบ การอ่านออกเสียง พบว่า การสอบแต่ละช่วงเวลาส่งผลให้ความสามารถในการอ่านออกเสียงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดย Posttest 1 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการอ่านออกเสียงมากกว่า Pretest สำหรับ Posttest 2 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความ

ตาราง 6 การเปรียบเทียบความแตกต่างของแต่ละกลุ่มเป็นรายคู่ของโรงเรียนแต่ละขนาดจากการสอบการอ่านเพื่อความเข้าใจ

ค่าเฉลี่ย	ขนาดเล็ก ($M = 2.60$)	ขนาดกลาง ($M = 1.94$)	ขนาดใหญ่ ($M = 2.41$)
ขนาดเล็ก ($M = 2.60$)	-	0.67**	0.20
ขนาดกลาง ($M = 1.94$)	-0.67**	-	-0.47*
ขนาดใหญ่ ($M = 2.41$)	-0.20	0.47*	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 7 การเปรียบเทียบความแตกต่างของแต่ละกลุ่มเป็นรายคู่ของการสอบการอ่านออกเสียงแต่ละช่วงเวลา

ค่าเฉลี่ย ความสามารถ ในการอ่านออกเสียง	จำนวนครั้งของการสอบ			
	Pretest ($M = 46.13$)	Posttest		
		Posttest 1 ($M = 54.48$)	Posttest 2 ($M = 58.72$)	Posttest 3 ($M = 62.34$)
Pretest ($M = 46.13$)	-	-8.34**	-12.58**	-16.20**
Posttest 1 ($M = 54.48$)	8.34**	-	-4.24**	-7.86**
Posttest 2 ($M = 58.72$)	12.58**	4.24**	-	-3.62**
Posttest 3 ($M = 62.34$)	16.20**	7.86**	3.62**	-

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สามารถในการอ่านออกเสียงมากกว่า Pretest และ Posttest 1 และ Posttest 3 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการอ่านออกเสียงมากกว่า Pretest, Posttest 1 และ Posttest 2 รายละเอียดดังตาราง 7

สำหรับการสอบการอ่านเพื่อความเข้าใจพบว่า การสอบแต่ละช่วงเวลามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ยกเว้น Posttest

1 กับ Posttest 2 และ Posttest 2 กับ Posttest 3 ที่มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดย Posttest 1 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจมากกว่า Pretest สำหรับ Posttest 2 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจมากกว่า Pretest และ Posttest 1 และ Posttest 3 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถ

ตาราง 8 การเปรียบเทียบความแตกต่างของแต่ละกลุ่มเป็นรายคู่ของการสอบการอ่านเพื่อความเข้าใจแต่ละช่วงเวลา

ค่าเฉลี่ย ความสามารถ ในการอ่าน เพื่อความเข้าใจ	จำนวนครั้งของการสอบ			
	Pretest (<i>M</i> = 2.27)	Posttest		
		Posttest 1 (<i>M</i> = 2.27)	Posttest 2 (<i>M</i> = 2.58)	Posttest 3 (<i>M</i> = 2.66)
Pretest (<i>M</i> = 1.77)	-	-0.50**	-0.81**	-0.89**
Posttest 1 (<i>M</i> = 2.27)	0.50**	-	-0.31	-0.39*
Posttest 2 (<i>M</i> = 2.58)	0.81**	0.31	-	-0.08
Posttest 3 (<i>M</i> = 2.66)	0.89**	0.39*	0.08	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ในการอ่านเพื่อความเข้าใจมากกว่า Pretest, Posttest 1 และ Posttest 2 รายละเอียดดังตาราง 8

3) นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เมื่อทดสอบอิทธิพลปฏิสัมพันธ์ระหว่างขนาดของโรงเรียนและช่วงเวลาในการวัด พบว่า มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการอ่านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาอิทธิพลหลักของขนาดโรงเรียน และอิทธิพลหลักของการสอบแต่ละช่วงเวลาซึ่งส่งผลต่อคะแนนความสามารถในการอ่านของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนจากโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันมีความสามารถในการอ่านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ขณะที่นักเรียนที่สอบในช่วงเวลาที่แตกต่างกันมีความสามารถในการอ่านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของแต่ละกลุ่มเป็นรายคู่ของการสอบแต่ละช่วงเวลาจาก

การสอบ การอ่านออกเสียง พบว่า การสอบแต่ละช่วงเวลาส่งผลให้ความสามารถในการอ่านออกเสียงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดย Posttest 1 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการอ่านออกเสียงมากกว่า Pretest สำหรับ Posttest 2 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการอ่านออกเสียงมากกว่า Pretest และ Posttest 1 และ Posttest 3 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการอ่านออกเสียงมากกว่า Pretest, Posttest 1 และ Posttest 2 รายละเอียดดังตาราง 9

สำหรับการอ่านเพื่อความเข้าใจ พบว่า การสอบแต่ละช่วงเวลามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ยกเว้น Posttest 2 กับ Posttest 3 ที่มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดย Posttest 1 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจมากกว่า Pretest สำหรับ Posttest

ตาราง 9 การเปรียบเทียบความแตกต่างของแต่ละกลุ่มเป็นรายคู่ของการสอบอ่านออกเสียงแต่ละช่วงเวลา

ค่าเฉลี่ย ความสามารถ ในการอ่านออกเสียง	จำนวนครั้งของการสอบ			
	Pretest (M = 57.32)	Posttest		
		Posttest 1 (M = 66.34)	Posttest 2 (M = 71.00)	Posttest 3 (M = 75.05)
Pretest (M = 57.32)	-	-9.02**	-13.68**	-17.73**
Posttest 1 (M = 66.34)	-9.02**	-	-4.66**	-8.71**
Posttest 2 (M = 71.00)	13.68**	4.66**	-	-4.05**
Posttest 3 (M = 75.05)	17.73**	8.71**	4.05**	-

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 10 การเปรียบเทียบความแตกต่างของแต่ละกลุ่มเป็นรายคู่ของการสอบอ่านเพื่อความเข้าใจแต่ละช่วงเวลา

ค่าเฉลี่ย ความสามารถ ในการอ่าน เพื่อความเข้าใจ	จำนวนครั้งของการสอบ			
	Pretest (M = 2.46)	Posttest		
		Posttest 1 (M = 2.97)	Posttest 2 (M = 3.37)	Posttest 3 (M = 3.50)
Pretest (M = 2.46)	-	-0.51**	-0.90**	-1.04**
Posttest 1 (M = 2.97)	0.51**	-	-0.40*	-0.53**
Posttest 2 (M = 3.37)	0.90**	0.40*	-	-0.14
Posttest 3 (M = 3.50)	1.04**	0.53**	0.14	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจมากกว่า Pretest และ Posttest 1 และ Posttest 3 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจมากกว่า Pretest, Posttest 1 และ Posttest 2

รายละเอียดดังตาราง 10

3.2 ความพึงพอใจที่มีต่อการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้แบบประสานสัมพันธ์ครอบครัวและโรงเรียน เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่

1-3 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบประสานสัมพันธ์ ครอบครัวและสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 โดยระบุเหตุผลว่า สามารถพัฒนาความสามารถในการอ่านของนักเรียน และเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีในครอบครัว

3.3 ผลการปฏิบัติกิจกรรมการอ่านจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบประสานสัมพันธ์ ครอบครัวและโรงเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 พบว่า นักเรียนอ่านหนังสือ ทั้งหนังสือเรียนและหนังสือประเภทอื่นๆ โดยหนังสือที่นักเรียนอ่านมากที่สุดได้แก่หนังสือเรียน ทั้งนี้ นักเรียนระบุว่าการอ่านหนังสือทำให้

“ยินดีสนับสนุน อยากให้ผู้ปกครองรู้ว่าตนเองมีส่วนสำคัญที่จะช่วยนักเรียน นอกเหนือจากให้เป็นหน้าที่ของโรงเรียน”

“ต้องการหาวิธีการที่นักเรียนจะอ่านออกเขียนได้ คิดว่ารูปแบบที่จะทำดี แต่ว่าต้องดูว่าผู้ปกครองจะร่วมมือมากน้อยแค่ไหน ผู้ปกครองของโรงเรียนนี้มีหลากหลาย”

“คิดว่ากิจกรรมนี้มีประโยชน์ และจะช่วยให้เด็กอ่านหนังสือได้ดีขึ้น แต่ต้องขึ้นกับผู้ปกครองด้วย...ยินดีที่มามีกิจกรรมนี้”

(ผู้บริหารโรงเรียน)

“ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการกระตุ้นให้นักเรียนได้อ่านหนังสือที่บ้านทุกวัน ซึ่งทำให้นักเรียนได้พัฒนาทางการอ่านมากยิ่งขึ้น ช่วยให้นักเรียนอ่านหนังสือได้คล่องขึ้น”

“กิจกรรมนี้นอกจากเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ร่วมกันระหว่างผู้ปกครองและนักเรียนแล้ว ผู้ปกครองยังได้เห็นพัฒนาการในการอ่านและเขียนของนักเรียน ได้เห็นจุดเด่นด้อยของนักเรียน และได้ช่วยส่งเสริมในจุดเด่น และช่วยพัฒนาจุดด้อย”

“ทำให้ผู้ปกครองมีส่วนช่วยดูแลให้นักเรียนได้อ่านหนังสือทุกวัน ทำให้นักเรียนอ่านหนังสือได้คล่องขึ้น”

(ครูผู้สอน)

“ชอบทำ อยากอ่านเอง อ่านแล้วทำให้อ่านเก่งขึ้น”

“ทำทุกวัน แต่ให้คุณพ่อเขียนให้ พอหนูสงสัยก็ถาม...เวลาหนูอ่านถ้าอ่านผิดก็อ่านใหม่...คุณพ่อคุณแม่ชอบชมหนูด้วย”

นักเรียนได้รับความรู้หรือข้อคิดจากเรื่องที่อ่าน และได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน

1) การปฏิบัติกิจกรรมการอ่านของผู้ปกครอง นักเรียนร่วมกับนักเรียน พบว่า กิจกรรมการอ่าน ที่ผู้ปกครองนักเรียนปฏิบัติร่วมกับนักเรียน 3 อันดับแรก คือ ฟังนักเรียนอ่าน รองลงมา คือ สอนให้นักเรียนอ่านเมื่อนักเรียนอ่านไม่ถูกต้อง และให้นักเรียนได้ซักถามเมื่อมีข้อสงสัยเกี่ยวกับสิ่งที่อ่าน สำหรับกิจกรรม ที่ผู้ปกครองนักเรียนปฏิบัติในการทำกิจกรรมการอ่านร่วมกับนักเรียนน้อยที่สุด คือ ชวนนักเรียนทำกิจกรรม เช่น ร้องเพลง หรือ เล่นเกมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่อ่าน

2) การสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียน พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนได้ใช้วิธีการต่างๆ เพื่อเป็นการจูงใจ ให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมการอ่าน โดยวิธีการที่ผู้ปกครองนักเรียน 3 อันดับแรก คือ พูดให้กำลังใจนักเรียน ในการปฏิบัติกิจกรรมอ่าน รองลงมา คือ แสดงท่าทีสนใจ กระตือรือร้น และมีความสุขในขณะที่ร่วมกิจกรรมการอ่านของนักเรียน และพูดชมเชยเมื่อนักเรียนอ่านคำ ซักถาม หรือตอบคำถามจากเรื่อง สำหรับวิธีการที่ใช้น้อยที่สุด คือ กระตุ้นความสนใจในการอ่าน เช่น ให้นักเรียนวาดภาพเรื่องที่อ่าน ใช้ตุ๊กตาช่วยเล่าเรื่อง เป็นต้น สำหรับการสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียนของครูผู้สอน 3 อันดับแรก คือ พูดให้กำลังใจนักเรียนในการปฏิบัติกิจกรรมการอ่าน รองลงมา คือ พูดชมเชยเมื่อนักเรียนนำเรื่องที่อ่านมาเล่าให้ฟัง และการให้คำแนะนำเกี่ยวกับคำหรือสิ่งที่นักเรียนไม่เข้าใจ สำหรับวิธีการที่ใช้น้อยที่สุด คือ การสัมผัส กอด หรือพูดคุยกับนักเรียนขณะปฏิบัติกิจกรรมการอ่าน

3) การปฏิบัติกิจกรรมการอ่านของนักเรียน พบว่า กิจกรรมที่นักเรียนปฏิบัติขณะอ่าน 3 อันดับ

แรก คือ อ่านหนังสือที่มีภาพ เช่น รูปภาพ แผนภาพ แผนผัง สัญลักษณ์ เป็นต้น รองลงมา คือ ชี้นำไปตามภาพหรือตัวอักษรขณะที่อ่าน หนังสือ และอ่านด้วยตนเอง สำหรับกิจกรรมที่นักเรียนปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ให้ผู้ปกครองร้องเพลง เล่นเกมเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านขณะอ่านร่วมกัน

4) ข้อดี/ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนา การอ่านของนักเรียน พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนมีความคิดเห็น ว่าการปฏิบัติกิจกรรมการอ่านร่วมกับนักเรียนมีข้อดี คือ ทำให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านการอ่านดีขึ้น นักเรียนมีความสนใจและตั้งใจในการอ่าน นักเรียนมีความสุขและสนุกกับการอ่านหนังสือ และนักเรียนได้รับความรู้มากขึ้น สำหรับข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาการอ่านของนักเรียน คือ ต้องการให้นักเรียนอ่านได้คล่องและตั้งใจอ่านมากขึ้น โรงเรียนควรจัดหนังสือแปลกๆ ใหม่ๆ ให้นักเรียนนำกลับมาอ่านที่บ้านมากขึ้น และโรงเรียนควรมีกิจกรรมการอ่านเช่นนี้ต่อไป เพราะทำให้นักเรียนอ่านได้ดีขึ้น และเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง สำหรับครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติกิจกรรมการอ่านร่วมกับนักเรียนมีข้อดีกับนักเรียน คือ นักเรียนอ่านได้ดีขึ้น

3.4 ผลการดำเนินงานการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบประสานสัมพันธ์ครอบครัวและโรงเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

สภาพดำเนินงานตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบประสานสัมพันธ์ครอบครัวและโรงเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 พบว่า ครูผู้สอนและผู้ปกครองนักเรียน มีส่วนร่วม

ในการเลือกหนังสือร่วมกับนักเรียน โดยระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมการอ่านร่วมกับนักเรียนของผู้ปกครอง คือ หลังจากเลิกงานช่วงเย็นถึงค่ำ สำหรับการปฏิบัติกิจกรรมการอ่านร่วมกับนักเรียนใช้เวลาประมาณ 10-20 นาที ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเวลาที่ผู้ปกครองมีด้วย

ปัญหาที่พบระหว่างการดำเนินงานตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบประสานสัมพันธ์ครอบครัวและโรงเรียน เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ในด้านนักเรียน พบว่า นักเรียนไม่ได้ปฏิบัติกิจกรรมการอ่านเพราะลืม ไม่มีเวลาเพราะต้องช่วยงานทางบ้าน หรือผู้ปกครองนักเรียนไม่ได้ร่วมปฏิบัติกิจกรรมการอ่าน นักเรียนมีปัญหการอ่านการเขียน ในด้านครอบครัว พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนขอหยุดการเข้าร่วมการวิจัยหรือไม่ค่อยปฏิบัติกิจกรรมการอ่านเนื่องจากไม่มีเวลาเพราะต้องทำงาน และในด้านโรงเรียน คือ โรงเรียนไม่มีหนังสือสำหรับเด็กที่หลากหลายและเพียงพอสำหรับให้นักเรียน นำกลับไปอ่านที่บ้าน และครูผู้สอนมีภาระงานมากทั้งภาระงานสอนและงานอื่น ๆ ทำให้ไม่สามารถดูแลนักเรียนเพื่อให้ปฏิบัติกิจกรรมการอ่านอย่างต่อเนื่องได้อย่างทั่วถึง

อภิปรายผล

1. ผลการทดสอบความสามารถในการอ่านของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 พบว่านักเรียน มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการอ่านสูงขึ้นตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากการสอบแต่ละครั้ง พบว่าส่วนใหญ่มีค่าน้อยลงแสดงถึงค่าการกระจายของคะแนนใกล้เคียงกันมากขึ้น แสดงว่ารูปแบบ

การจัดการเรียนรู้แบบประสานสัมพันธ์ครอบครัวและโรงเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ทำให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่านมากขึ้น ทั้งนี้มีประเด็นที่น่าสนใจ คือ โรงเรียนขนาดเล็กนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการอ่านออกเสียงสูงกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่อย่างเห็นได้ชัดเจน เนื่องจากครูผู้สอนมีการเอาใจใส่ดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด สร้างแรงจูงใจเพื่อให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมการอ่านอย่างสม่ำเสมอ มีการกล่าวชมเชยนักเรียน การให้ของรางวัลให้กับนักเรียนที่ปฏิบัติกิจกรรมการอ่านเป็นประจำ รวมทั้งมีการตักเตือนนักเรียนที่ไม่ค่อยปฏิบัติกิจกรรม นอกจากนี้ครูผู้สอนยังพูดคุยกับผู้ปกครองเพื่อขอความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมการอ่านอย่างสม่ำเสมอ โดยครูผู้สอนระบุว่า การที่นักเรียนสนใจปฏิบัติกิจกรรมการอ่านและมีคะแนนผลการทดสอบในระดับที่น่าพอใจ เป็นเพราะว่ามีนักเรียนในห้องเรียนจำนวนไม่มาก ทำให้ดูแลนักเรียนได้อย่างใกล้ชิดและทั่วถึง กล่าวคือ ขนาดของโรงเรียนส่งผลต่อบรรยากาศในชั้นเรียน การควบคุมห้องเรียน ปฏิสัมพันธ์ในการจัดการเรียนการสอน ความรู้ของนักเรียน และการส่งเสริมการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังส่งผลต่อเจตคติในการสอนของครู ความสนใจการเรียนของนักเรียน เวลาเตรียมการสอนของครู และการดูแลเอาใจใส่นักเรียนของครู (Joan, 2001; Blatchford, 2003; Gene et al., 1982)

2. ความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบประสานสัมพันธ์ครอบครัวและโรงเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่าน

สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน นักเรียน และผู้ปกครองมีความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบประสานสัมพันธ์ครอบครัวและโรงเรียน เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 โดยระบุว่า การพัฒนาความสามารถในการอ่านจำเป็นต้องมีการประสานสัมพันธ์ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและครอบครัว ซึ่งนอกจากนักเรียนจะได้มีการพัฒนาความสามารถในการอ่านแล้ว ยังเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักเรียนและผู้ปกครองอีกด้วย ซึ่งความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบประสานสัมพันธ์ครอบครัวและโรงเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 กล่าวได้ว่าเกิดขึ้นตั้งแต่ขั้นตอนการเริ่มดำเนินการที่มีการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วม ทั้งผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน นักเรียน และผู้ปกครอง ซึ่งได้รับการชี้แจงสร้างความเข้าใจในการดำเนินการตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว เพื่อให้เกิดผลในการพัฒนาความสามารถในการอ่านของนักเรียน ซึ่งทุกฝ่ายมีความยินดีที่จะให้ความร่วมมือ และประสานการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของตน ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีคะแนนความสามารถในการอ่านสูงขึ้นตามลำดับ

3. ความสำเร็จของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบประสานสัมพันธ์ครอบครัวและโรงเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ขึ้นอยู่กับความร่วมมือทั้งจากผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน จากการ

ดำเนินงาน พบว่า มีหลายปัจจัยที่ทำให้นักเรียนไม่ได้ทำกิจกรรมการอ่านร่วมกับผู้ปกครองทุกวัน ดังนี้ ปัจจัยด้านโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งต้องเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนาการอ่านของนักเรียนอย่างแท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูผู้สอนซึ่งต้องให้เวลาและความสำคัญกับการพัฒนาการอ่านโดยการมีส่วนร่วม แต่ครูมีภาระงานอื่น ๆ นอกเหนือจากงานสอน ทำให้ไม่สามารถติดตามและดูแลให้นักเรียนปฏิบัติตามกิจกรรมการอ่านได้ทุกวัน นักเรียนในชั้นเรียนมีจำนวนมากทำให้ดูแลไม่ทั่วถึง ซึ่งในกรณีนี้จะพบว่าครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็กสามารถดูแลนักเรียนได้อย่างใกล้ชิดมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ และเมื่อพบปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกิจกรรมการอ่านก็จะหาวิธีการแก้ไขได้ทันที อย่างไรก็ตามความสนใจในการมีส่วนร่วมในการทดลองใช้รูปแบบของครูผู้สอนก็อาจเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการศึกษาคั้งนี้ รวมทั้งโรงเรียนมีหนังสือจำนวนไม่มากพอที่จะให้นักเรียนยืมไปอ่านที่บ้าน โรงเรียนไม่ได้จัดมุมหนังสือในห้องเรียนทำให้นักเรียนไม่มีหนังสือที่จะอ่านนอกเหนือจากหนังสือเรียน ซึ่งสอดคล้องกับสุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2537) Alivernini et al. (2011) และ Mullis et al. (2012) ที่กล่าวว่า สิ่งที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการอ่านของนักเรียนเกิดจากโรงเรียน คือ นโยบายเกี่ยวกับการอ่านของโรงเรียนที่ต้องให้ความสำคัญและจัดการทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน ปัจจัยเกี่ยวกับนักเรียน อาทิ นักเรียนไม่สนใจที่จะปฏิบัติตามกิจกรรมการอ่าน นักเรียนมีการบ้านจำนวนมากทำให้ไม่มีเวลาปฏิบัติตามกิจกรรมการอ่าน นักเรียนยังอ่านหนังสือไม่ได้ นักเรียนไม่มีหนังสือที่จะนำกลับไปอ่าน เนื่องจากโรงเรียน

มีหนังสือจำนวนน้อย อย่างไรก็ตามจากการสนทนากับนักเรียน พบว่า ส่วนสำคัญที่ทำให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมการอ่าน เป็นเพราะนักเรียนมีแรงจูงใจในการปฏิบัติ อาทิ การได้รับคำชมหรือรางวัลจากครูผู้สอนหรือผู้ปกครอง ต้องการอ่านให้เก่งกว่าเพื่อน ได้เลือกอ่านหนังสือเอง เมื่ออ่านเก่งแล้วจะได้สอนเพื่อนที่อ่านไม่ได้ และสนุก และได้ความรู้มากขึ้น และมีนักเรียนบางคนปฏิบัติเพราะกลัวว่าครูจะลงโทษ หรือนำมาบอกกับเพื่อนคนอื่นทำให้รู้สึกอายเพื่อน ซึ่งสอดคล้องกับ Schonell and Goodacre (1974) Ruddell (2002) Law (2011) และ Mullis et al. (2012) ที่ระบุว่า ในการจัดการเรียนรู้จึงต้องมีการสร้างแรงจูงใจเพื่อให้นักเรียนเกิดความต้องการที่จะเรียนรู้ เพราะแรงจูงใจ มีส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้อ่านเกิดความสนใจในการอ่าน ส่วนปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้ปกครองนักเรียนในการศึกษาครั้งนี้พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง ประกอบอาชีพส่วนตัว เช่น ค้าขาย และเกษตรกร กว่าที่จะกลับบ้านก็ดึกทำให้ไม่ได้ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับนักเรียน และยังมีผู้ปกครองจำนวนหนึ่งที่มีปัญหาการอ่านการเขียน ภาษาไทยไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรมการอ่านร่วมกับนักเรียนได้ ทำให้นักเรียนกลุ่มที่ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครองที่บ้านเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอในระดับดีมากมีความสามารถในการอ่านสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ค่อยได้ปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Schonell and Goodacre (1974) Myrberg and Rosen (2009) Brown and Byrnes (2012) Mullis et al. (2012) และ Chiu and Chow (2015) ที่ว่าพื้นฐานของครอบครัวและการส่งเสริมสนับสนุนการอ่านส่งผลต่อความสำเร็จในการอ่าน ซึ่งจะเห็นได้ว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ

ประสานสัมพันธ์ครอบครัวและโรงเรียนจะประสบความสำเร็จไม่ได้เลยหากผู้ปกครองไม่ได้ให้ความสำคัญและปล่อยให้การจัดการเรียนการสอนเป็นหน้าที่ของโรงเรียนแต่เพียงฝ่ายเดียว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบประสานสัมพันธ์ครอบครัวและโรงเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 สามารถพัฒนาความสามารถในการอ่านของนักเรียนได้ และเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครองในการร่วมมือในการพัฒนานักเรียน จึงควรมีการสร้างความตระหนักให้กับผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และผู้ปกครองนักเรียน ในการพัฒนา การอ่านของนักเรียนควบคู่ไปกับการจัดทำเป็นนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด

1.2 โรงเรียนและผู้ปกครองควรช่วยกันจัดหาหนังสือที่หลากหลายและเพียงพอสำหรับให้นักเรียน ได้เลือกอ่านตามความสนใจ เพราะการที่นักเรียนได้อ่านหนังสือที่ตนเองสนใจจะทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการอ่านมากยิ่งขึ้น

1.3 ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าโรงเรียนส่วนหนึ่งยังไม่มีความพร้อมของสื่อ/แหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่าน โดยเฉพาะหนังสือสำหรับเด็ก ด้วยเหตุนี้กระทรวงศึกษาธิการจึงควรทบทวนแนวทาง การดำเนินงานให้มีการจัดหาหนังสือที่หลากหลายและเหมาะสมกับวัยของนักเรียนให้เพียงพอกับความต้องการของนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการอ่านในระดับที่สูงขึ้น เช่น การคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ โดยอาจจะบูรณาการเพิ่มเติมให้นักเรียนเขียนในสมุดบันทึกการอ่าน เช่น ให้นักเรียนวิเคราะห์ลักษณะตัวละคร วาดภาพประกอบเรื่อง แต่งเรื่องต่อจากเรื่องที่อ่าน เป็นต้น

2.2 รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบประสานสัมพันธ์ครอบครัวและโรงเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถ ในการอ่านสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 มีข้อค้นพบว่าการปฏิบัติกิจกรรมตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบประสานสัมพันธ์ครอบครัวและโรงเรียนทำให้นักเรียนรักการอ่าน ดังนั้นอาจมีการศึกษา

เพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณลักษณะดังกล่าว เพราะจะส่งผลไปสู่การอ่านเพื่อการเรียนรู้และการเป็นผู้อ่านที่ยั่งยืนต่อไป

2.3 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นตัวแปรปัจจัยด้านระดับการศึกษา เศรษฐฐานะ อาชีพ ความพร้อมของผู้ปกครองนักเรียนที่ส่งผลต่อการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบประสานสัมพันธ์ครอบครัว และโรงเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ไปใช้

2.4 ควรมีการนำสื่อออนไลน์ เช่น การสร้างกลุ่มไลน์ มาใช้ในการดำเนินการวิจัย โดยเฉพาะในการติดต่อสื่อสารระหว่างครูผู้สอนนักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน ในการติดตาม

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2556). *ประกาศผลสอบ ONET*. สืบค้นจาก <http://www.onetresult.niets.or.th/nnouncementWeb/ANotice/FrBasicStat.aspx>
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.). (2554). *ผลการประเมิน PISA 2009 การอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: อรุณการพิมพ์.
- สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์. (2537). *หลักและวิธีสอนอ่านภาษาไทย*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2556). *สภากรรมการการศึกษาไทยในเวทีโลก พ.ศ. 2556*. กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟฟิค.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2556). *สรุปผลการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพผู้เรียน ปีการศึกษา 2555*. กรุงเทพมหานคร: สำนักทดสอบทางการศึกษา.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2555). *ภาษาไทย ภาษาชาติ เพื่อความเข้มแข็งของการเรียนรู้*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรไทย.

ภาษาอังกฤษ

- Alivernini, F. et al. (2011). A map of factors influencing reading literacy across European countries: Direct, indirect and moderating effects. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 15, 3,205-3,210.
- Bandura, A. (1986). *Social foundation of thought and action: A social cognitive theory*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Blatchford, P. (2003). *The class size debate: Is small better?* Philadelphia: Open University Press.
- Brown, P. M. & Byrnes, L. J. (2012). Young learners: The home literacy environments of Australian four-year-olds. *Journal of Research in Childhood Education*, 26, 450-460.
- Chiu, M. M. & Chow, B. W. (2015). Classmate characteristics and student achievement in 33 countries: Classmates' past achievement, family socioeconomic status, educational resources, and attituded toward reading. *Journal of Educational Psychology*, 107(1), 152-169.
- Glass, G. V., et al. (1982), *School class size: Research and ploicy*. California: Sage.
- Joan, M. (2001). *Are small schools better? School size considerations for safety & learning*. San Francisco: WestED Policy Brief.
- Jung, E. & Han, H. S. (2013). Teacher outreach efforts and reading achievement in kindergarten. *Journal of Research in Children Education*, 2, 93-110.
- Law, Y. (2011). The role of teachers' cognitive support in motivating young Hong Kong Chinese children to read and enhancing reading comprehension. *Teaching and Teacher Education*, 27(1), 73-84.
- Mullis, I. V. S., et al. (2012). *PIRLS 2011 international results in reading*. USA: TIMSS & PIRLS International Study Center.
- Myrberg, E. & Rosen, M. (2009). Direct and indirect effects of patient's education on reading achievement among third graders in Sweden. *British Journal of Educational Psychology*, 79, 695-711.
- Ruddell, R. B. (2002). *Teaching children to read and write: Become and effective literacy teacher* (3rd ed). USA: Allyn and Bacon.
- Schonell, F. J.; & Goodacre, E. J. (1974). *The psychology and teaching of reading* (5th ed). Edinburgh: Oliver & Boyd.

ผู้เขียน

นางสาวดวงใจ บุญยะภาส สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
กรุงเทพมหานคร 10110 อีเมล: run_gnn@hotmail.com

อาจารย์ ดร. อรุณา เจริญสุข ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ

อาจารย์ ดร. สุพร เข้มแข็ง ผู้ช่วยคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

อาจารย์ ดร. รัชนิยา กลิ่นน้ำหอม ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

หมายเหตุ: งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตภาคเหนือตอนล่าง

The Development of School's Organizational Culture under the Office of Primary Educational Service Area in the Lower Northern Region of Thailand

ทวีพัฒน์ ไมตรีจิตร และคณะ

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพลักษณะวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพ ในการจัดการศึกษาของโรงเรียน และเพื่อออกแบบการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน 2) เพื่อประเมินแบบการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน มีวิธีดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้ ขั้นตอนที่ 1 ประชุมปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมด้วยเทคนิค AIC บูรณาการร่วมกับแนวคิดการสร้างหรือการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กร และกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 16 คน และครูผู้ทำหน้าที่ปฏิบัติการสอน จำนวน 16 คน ที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงเรียนไม่ต่ำกว่า 10 ปี รวมเป็น 32 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบประเมิน แบบบันทึก เครื่องบันทึกภาพและเสียง ขั้นตอนที่ 2 ประเมินแบบการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ดำรงหรือเคยดำรงตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียน ผู้บริหารการศึกษา ศึกษาพิเศษ ซึ่งเป็นบุคคลที่จบการศึกษาในระดับปริญญาโท และปฏิบัติหน้าที่อยู่ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเขตพื้นที่จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง มาแล้วไม่ต่ำกว่า 10 ปีจำนวน 17 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินองค์ประกอบของแบบการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพลักษณะวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพ ในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ที่มีความจำเป็นต้องมีการพัฒนา จำนวน 4 ลักษณะที่สำคัญ ได้แก่ 1) วัฒนธรรมภาวะผู้นำทางการศึกษา 2) วัฒนธรรมการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม 3) วัฒนธรรมเชิงนวัตกรรมและการนำเทคโนโลยีมาใช้ และ 4) วัฒนธรรมเป็นครูด้วยจิตวิญญาณในวิชาชีพครู และแบบ

การพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนมีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) วิสัยทัศน์ 2) พันธกิจ และ 3) เป้าประสงค์ มี 4 เป้าประสงค์ คือ เป้าประสงค์ที่ 1 วัฒนธรรมภาวะผู้นำทางการศึกษา มีประเด็นกลยุทธ์ เพื่อยกระดับสภาวะผู้นำทางการศึกษาและสร้างสภาวะผู้นำร่วมทางการศึกษา เป้าประสงค์ที่ 2 วัฒนธรรมการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม มีประเด็นกลยุทธ์ เพื่อพัฒนาระบบการบริหารงานแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป้าประสงค์ที่ 3 วัฒนธรรมเชิงนวัตกรรมและการนำเทคโนโลยีมาใช้ มีประเด็นกลยุทธ์ เพื่อพัฒนาสมรรถนะการสร้างนวัตกรรมและการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัด และเป้าประสงค์ที่ 4 วัฒนธรรมเป็นครูด้วยจิตวิญญาณในวิชาชีพครู มีประเด็นกลยุทธ์ เพื่อยกระดับการปฏิบัติงานในวิชาชีพครู ในแต่ละประเด็นกลยุทธ์จะมี กลยุทธ์ มาตรการ และตัวชี้วัดเป็นองค์ประกอบ 2) ผลการประเมินแบบการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน ด้านความสอดคล้องความเหมาะสม ความมีประโยชน์ และความเป็นไปได้ ระหว่างองค์ประกอบของแบบการพัฒนาโดยภาพรวม มีความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน

Abstract

The purposes of this research were 1) to study current state of the schools' organizational culture affecting the quality development of school educational management in order to design the development of the school's organizational culture, and 2) to evaluate the organizational culture development plan. There were 2 methods in conducting research as follows: 1. Having a participatory meeting with the AIC technique integrated with the development of the schools' organizational culture strategic planning. The samples used in this research were 16 administrators and 16 teachers working for at least 10 years in the school. There were 32 in total selected by means or purposive sampling. The research instrument was a participatory meeting with the AIC technique integrated with the development of the school's organizational culture and strategic planning, evaluation forms, record forms, recording audio and visual cameras. 2: Evaluating the organizational culture development plan of schools under the Office of primary educational service area in the lower northern region of Thailand by 17 subjects by means of purposive sampling from educational administrators, school administrators, supervisors with Ph.D. degrees and at least 10 consecutive years working in the region. The research tool was the qualitative assessment

form of school organizational culture plan under the Primary Educational Service Area Officers in the lower northern region. The data were analyzed by using mean, standard deviation and content analysis.

The findings were as follows: 1) The current state of the school's organizational culture affecting quality development of the school's educational management stated that there were 4 key characteristics as follows: (1) culture of leadership in education, (2) culture of participation in school administration, (3) innovative culture in making use of new technologies, and (4) teachers' culture in maintaining teaching professional spirit. The development of the school's organizational culture consisted of (1) vision, (2) mission, and (3) goals. The four goals were: 1. Culture of leadership in education with its strategic issues enhancing its leading role in academic excellence and to build co-leaders in education. This goal adopted four strategies, 10 measures and 10 key performance indicators. 2. Culture of participation in school administration. Its strategic issue was to develop a school-based administrative system. This goal embraced 1 strategy, 4 measures, and 4 key performance indicators. 3. Innovative culture in making use of technologies in education management. Its strategic issues were to enhance the efficacy of creating innovation and applying technology in teaching and learning activities. The goal was adopted into three strategies, three measures and six key performance indicators, and 4. Teachers' culture in maintaining teaching professional spirit in order to enhance teaching career performance. Each goal embraced strategies, measurements, and key performance indicators. 2) The results of the evaluation in the development of schools' organizational culture in consistency, appropriateness, usefulness and the feasibility state its overall picture showed the consistency, appropriateness, usefulness, and feasibility at a high level.

KEYWORD: SCHOOL'S ORGANIZATIONAL CULTURE

บทนำ

วัฒนธรรมองค์กร (Organizational Culture) หมายถึง แบบแผนการประพฤติปฏิบัติของบุคคลในองค์กรที่เกิดจากผลรวมของ ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม อุดมการณ์ และบรรทัดฐานที่บุคคลในองค์กรยึดถือและปฏิบัติร่วมกันมาอย่างยาวนาน วัฒนธรรมองค์กร จึงมีความสำคัญต่อพฤติกรรมของบุคลากรในองค์กร ซึ่งเรียกโดยรวมว่า พฤติกรรมองค์กร (Organizational Behavior) ตามแนวคิดของกลุ่มนักคิดแนวทางที่นิยม (Functionalism) วัฒนธรรมองค์กร มีความสำคัญต่อประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบรรลุตามภารกิจ และเป้าหมายขององค์กร

แฮนดี้ (Handy, 1993) ได้กล่าวไว้ว่าการศึกษา วัฒนธรรมองค์กร เป็นการศึกษาพฤติกรรมองค์กรที่มุ่งเน้นไปที่การทำนายผลลัพธ์และประเมินวัฒนธรรมองค์กรในฐานะที่เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมขององค์กร ซึ่งส่งผลในเรื่องของความก้าวหน้าหรือล้าหลังขององค์กร วัฒนธรรมองค์กรช่วยในการหล่อหลอมให้บุคคลในองค์กรให้ความสนใจใน กฎ กติกา ในการอยู่ร่วมกันและช่วยให้การปฏิบัติงานไปในทิศทางเดียว การบริหารองค์กรจึงควรให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมองค์กร (เพ็ชรี รูปะวิเชตร, 2554) ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมองค์กรมีทั้งวัฒนธรรมที่ดีหรือแข็ง และวัฒนธรรมที่ไม่ดี หรืออ่อนแอ ซึ่ง ณรงค์วิทย์ แสนทอง (2553) ได้กล่าวไว้ว่า วัฒนธรรมองค์กรที่ไม่ดี หรืออ่อนแอมักจะเติบโตเร็วกว่า และมีอิทธิพลต่อคนในองค์กรมากกว่าวัฒนธรรมที่ดี เพราะวัฒนธรรมองค์กรที่ไม่ดี มักจะเป็นวัฒนธรรมที่สร้างประโยชน์ทางลบให้บุคลากรภายในองค์กรมากกว่า

สร้างคุณค่าให้กับองค์กร จึงทำให้บุคลากรส่วนใหญ่ถูกรอบงำด้วยอิทธิพลของวัฒนธรรมองค์กรที่ไม่ดี นอกจากนี้วัฒนธรรมองค์กรที่ไม่ดี มักจะมีกลุ่มคน บางกลุ่มที่ไม่หวังดีต่อองค์กรเป็นตัวเร่งให้วัฒนธรรมองค์กรที่ไม่ดีเติบโตอย่างรวดเร็ว

วิวัฒนาการทางด้านสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงและเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วทั้งในปัจจุบัน และที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคต ดังเช่นความต้องการทักษะที่จำเป็นของสังคมในศตวรรษที่ 21 มีผลทำให้เป้าหมายที่เป็นความต้องการของการจัดการศึกษาในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนบางลักษณะที่มีการยึดถือกันมาทั้งในอดีตจนถึงปัจจุบัน จึงไม่มีความเหมาะสมทั้งในด้านของปริมาณ สัดส่วน และระดับความถี่ กับการนำมาใช้กับเหตุการณ์ปัจจุบัน ส่งผลทำให้เกิดเป็นปัญหาอุปสรรคต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมากกว่าจะเป็นปัจจัยสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จในการจัดการศึกษา เพื่อให้เกิดคุณภาพของโรงเรียน

มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2556) ได้กล่าวไว้ว่า การแก้ปัญหาเรื่องคุณภาพการศึกษาของไทย โดยเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐานแม้จะมีความพยายามปฏิรูปการศึกษามากกว่า 10 ปี ตั้งแต่การปฏิรูปรอบแรกเมื่อปี 2542 จนมาถึงการปฏิรูปรอบที่สอง เมื่อปี 2552 ก็ยังไม่สามารถทำให้คุณภาพการศึกษาของประเทศดีขึ้นได้อย่างทั่วถึง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่างเป็นภูมิภาคหนึ่งที่มีผลการจัดการศึกษาที่ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ส่วนหนึ่งเห็นได้จากผลการประเมินคุณภาพภายนอก (รอบแรก

พ.ศ. 2544-2548) โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในเขตภาคเหนือ มีผลการประเมินคุณภาพภายนอกที่ได้มาตรฐานเพียงร้อยละ 30 ของสถานศึกษาในเขตภาคเหนือ (วิทยากร เชียงกูล, 2551)

ปัญหาเรื่องคุณภาพการศึกษาอาจเกิดมาจากสาเหตุหลายประการ เช่น ความขาดแคลนด้านงบประมาณ ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา หรือปัญหาด้านภูมิประเทศที่อยู่ห่างไกลกันดาร แต่เมื่อพิจารณาสาเหตุตามแนวคิดของกลุ่มนักคิดแนวทางที่นิยม (Functionalism) แล้วทำให้เห็นความสำคัญของปัจจัยในเรื่องของวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนเป็นอย่างมาก ดังเช่น วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์ (2553) ได้กล่าวไว้ว่า วัฒนธรรมการสอน เป็นสิ่งที่ปฏิบัติกันอย่างยาวนานยากที่จะเปลี่ยนแปลง และมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2556) ได้กล่าวไว้ว่า เรื่องคุณภาพการศึกษาของไทยเกิดจากการขาดวัฒนธรรมความรับผิดชอบของผู้ปกครอง ความรับผิดชอบของโรงเรียน และความรับผิดชอบของครู ไม่ใช่เรื่องการขาดแคลนทรัพยากร

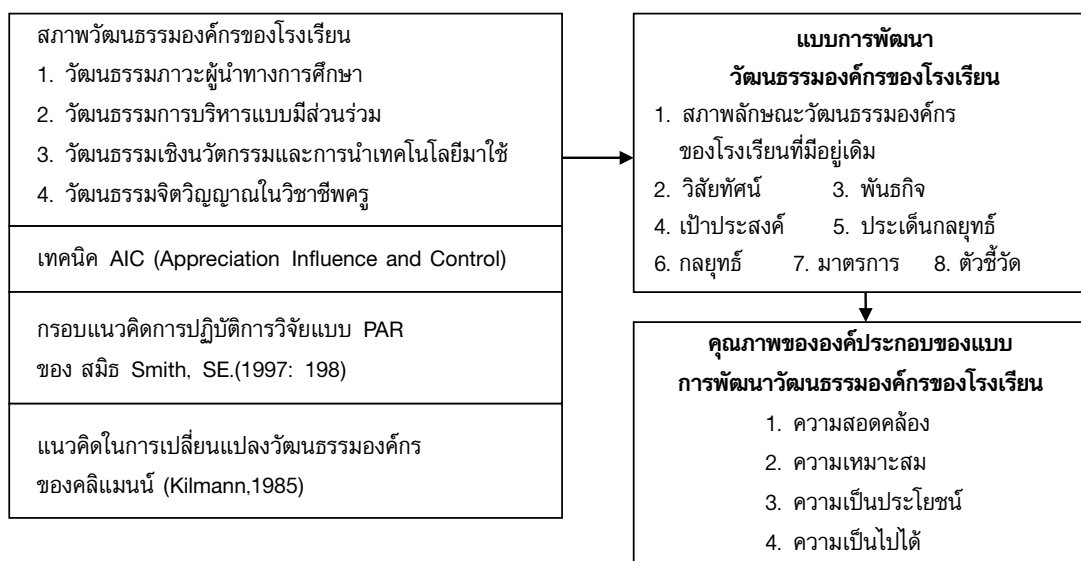
จากสภาพปัญหาและความสำคัญของวัฒนธรรมองค์กร ทำให้ผู้วิจัยทำการวิจัยเพื่อออกแบบการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน ซึ่ง วิเชียร วิทยอุดม (2551) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรนั้นเป็นไปได้ยากที่จะเปลี่ยนแปลงได้จากการสั่งการบังคับจากเบื้องบนจะต้องใช้วิธีการให้สมาชิกในองค์กรเข้ามามีส่วนร่วม และเมื่อพิจารณาตามแนวคิดของนักบริหารแล้วสิ่งที่จะพาไปให้บรรลุจุดหมายของการพัฒนาได้นั้น กิจกรรมประการแรกของผู้บริหาร คือ หากกระบวนการที่กำหนดวัตถุประสงค์ นโยบาย และวิธีปฏิบัติล่วงหน้า หรือ เรียกกันโดย

ทั่วไปว่า การวางแผน (สาคร สุขศรีวงศ์, 2553) สำหรับแผนการปฏิบัติที่จะทำให้เห็นภาพรวมสิ่งที่ต้องการพัฒนาเพื่อให้เกิดการพัฒนาได้ดีที่สุดคือ แผนกลยุทธ์ และกระบวนการประชุมด้วยเทคนิค AIC (Appreciation Influence and Control) เป็นเทคนิคที่สามารถนำมาใช้ในการวางแผนกลยุทธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุพานิ สฤษฎีวานิส, 2549) ทั้งนี้เมื่อได้วิเคราะห์ 1) กรอบแนวคิดการปฏิบัติการวิจัยแบบ PAR (Participatory Action-Research Praxiology) ของ Smith (1997: 198) 2) กระบวนการประชุมด้วยเทคนิค AIC (Appreciation Influence and Control) 3) แนวคิดในการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กรของ คิลแมนน์ (Kilmann, 1985) และ 4) กระบวนการวางแผนกลยุทธ์ แล้วพบว่าสามารถนำมาบูรณาการแบบองค์รวม (Holistically Integrative Research) เพื่อใช้เป็นกระบวนการประชุมปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมด้วยเทคนิค AIC บูรณาการร่วมกับแนวคิดการสร้างหรือการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กร และกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ (Strategy Formulation) ออกแบบการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนในครั้งนี้ได้ โดยสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้ดังภาพที่ 1

วัตถุประสงค์

เพื่อการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง โดยดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาสภาพลักษณะวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพในการ



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จัดการศึกษาของโรงเรียน และออกแบบการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน

2. ประเมินแบบการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน มีขอบเขตของการวิจัย เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ประชุมปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมด้วยเทคนิค AIC บูรณาการร่วมกับ แนวคิดการสร้างหรือการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กร และ กระบวนการวางแผนกลยุทธ์ (Strategy Formulation)

มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) ศึกษาสภาพลักษณะวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพในการจัดการศึกษาของโรงเรียน และออกแบบการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนโดยใช้วิธีวิจัยเชิงบูรณาการแบบองค์รวม

(Holistically Integrative Research) ระหว่างกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ด้วยเทคนิค AIC (Appreciation Influence and Control) บูรณาการร่วมแนวคิดการสร้างหรือการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรและกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ (Strategy Formulation) มีขั้นตอนของเทคนิค AIC เป็นขั้นตอนหลัก ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 A (Appreciation) ขั้นการทบทวนประสบการณ์และสร้างจิตสำนึกร่วมกัน ขั้นตอนที่ 2 I (Influence) ขั้นสร้างพลังความคิดให้มีอิทธิพลต่อการพัฒนา และขั้นตอนที่ 3 C (Control) ขั้นการสร้างแนวทางปฏิบัติและการควบคุม แล้วกร่างแบบการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กร ของโรงเรียนนำเสนอที่ประชุมเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อมูลของร่างแบบและสอบถามข้อมูลจากนั้นตามมติที่ประชุม

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนและครู

ผู้ปฏิบัติการสอน อยู่ในโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัย ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเจาะจงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและเจาะจง ผู้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน และครูผู้ปฏิบัติการสอนอยู่ในโรงเรียน ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่เลือกมาแล้วไม่น้อยกว่า 10 ปี จำแนกออกเป็นกลุ่มเครือข่ายพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศึกษา 9 เครือข่าย เครือข่ายละ 2 โรงเรียน รวมจำนวน 18 โรงเรียน รวมประชากรผู้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน 18 คน และครูผู้ปฏิบัติการสอนอยู่ในโรงเรียน 18 คน รวมเป็น 36 คน

ขั้นตอนที่ 2 ประเมินแบบการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 17 คน โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารสถานศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการนิเทศการศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิการปฏิบัติการสอน ที่อยู่หรือเคยอยู่ในโรงเรียนหรือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่จังหวัดในเขตภาคเหนือตอนล่าง ไม่ต่ำกว่า 10 ปี มีวุฒิทางการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาเอกทางการศึกษา

วิธีการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ประชุมปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมด้วยเทคนิค AIC บูรณาการร่วมกับแนวคิด

การสร้างหรือการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กร และ กระบวนการวางแผนกลยุทธ์ (Strategy Formulation)

1. การเตรียมและวางแผนการประชุม

มีการเตรียมและวางแผนการประชุมปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ด้วยเทคนิค AIC (Appreciation Influence and Control) บูรณาการร่วมกับแนวคิดการสร้างหรือการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กร และกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ (Strategy Formulation) ดังต่อไปนี้

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การประชุมด้วยเทคนิค AIC แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างหรือการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กร การวางแผน และกระบวนการวางแผนเชิงกลยุทธ์ (Strategy Formulation)

1.2 นำความรู้ที่ได้จากการศึกษามาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์เพื่อการบูรณาการระหว่างกระบวนการปฏิบัติการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ด้วยเทคนิค AIC (Appreciation Influence And Control) กับแนวคิดการสร้างหรือการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กร และกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ (Strategy Formulation) มาออกแบบกระบวนการประชุมปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมด้วยเทคนิค AIC บูรณาการร่วมกับ แนวคิดการสร้างหรือการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กร และกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ (Strategy Formulation) เพื่อออกแบบการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน ได้กระบวนการประชุมปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมด้วยเทคนิค AIC บูรณาการร่วมกับแนวคิดการสร้างหรือการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กร

และกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ (Strategy Formulation) เพื่อออกแบบการพัฒนานวัตกรรมองค์กรของโรงเรียน โดยสรุปแสดงได้ดังภาพที่ 2

1.3 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมประชุมปฏิบัติการ 2) แบบบันทึกสรุปผลการประชุมชนิดปลายเปิด 3) จัดหาเครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป กล้องถ่ายวิดีโอ คอมพิวเตอร์

1.4 กำหนดวันเวลาและสถานที่จัดประชุม ติดต่อประสานงาน วิทยากร ผู้ร่วมดำเนินการประชุม และผู้เข้าร่วมประชุม

2. ขั้นตอนประชุมปฏิบัติการ

การประชุมปฏิบัติการแบ่งผู้เข้าร่วมประชุมออกเป็นกลุ่มย่อย ดังนี้ กลุ่มผู้เข้าร่วมประชุมตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนจะแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อย 3 กลุ่ม กลุ่มละ 6 คน กลุ่มผู้เข้าร่วมประชุมตำแหน่งครูผู้ปฏิบัติการสอนอยู่ในโรงเรียน แบ่งออกเป็นกลุ่มย่อย 3 กลุ่ม กลุ่มละ 6 คน การประชุมมุ่งเน้นให้ผู้เข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทั้งในระดับของผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มใหญ่ และในระดับกลุ่มย่อย การปฏิบัติการครั้งนี้ดำเนินการประชุมตามขั้นตอนของกระบวนการประชุมปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมด้วยเทคนิค AIC บูรณาการร่วมกับแนวคิดการสร้างหรือการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กร และกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ (Strategy Formulation) ตามที่ได้สรุปแสดงไว้เป็นภาพที่ 2 (หน้า 7) โดยแบ่งการประชุมออกเป็น 3 วัน ดังนี้ ประชุมปฏิบัติการวันที่ 1 เป็นการประชุมปฏิบัติการในขั้นตอน A (Appreciation) ชั้น A-1 ถึง ชั้น A-4 ประชุมปฏิบัติการวันที่ 2 เป็นการประชุมปฏิบัติการในขั้นตอน A (Appreciation) ชั้น A-5 ถึงขั้นตอน

I (Influence) ชั้น I-4 ประชุมปฏิบัติการวันที่ 3 เป็นการประชุมปฏิบัติการในขั้นตอน I (Influence) ชั้น I-5 ถึงขั้นตอน C (Control) ชั้น C-4 โดยสรุปขั้นตอนของกระบวนการประชุมปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ด้วยเทคนิค AIC บูรณาการร่วมกับแนวคิดการสร้างหรือการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กร และกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ (Strategy Formulation) เพื่อออกแบบการพัฒนานวัตกรรมองค์กรของโรงเรียนได้ ดังภาพที่ 2

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 เก็บข้อมูลขณะประชุมปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมด้วยเทคนิค AIC บูรณาการร่วมกับแนวคิดการสร้างหรือการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กร และกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ (Strategy Formulation) โดยใช้เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป กล้องถ่ายวิดีโอ บันทึกภาพและเสียงตลอดเวลาขณะประชุมปฏิบัติการ และใช้คอมพิวเตอร์บันทึกข้อมูลในแบบสรุปผลการประชุมในทุกขั้นตอนของการสรุปผลการประชุมกลุ่มใหญ่ โดยผู้วิจัย และช่วยวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลสภาพลักษณะวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพในการจัดการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ที่ได้บันทึกข้อมูลไว้ในเครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป กล้องถ่ายวิดีโอ และแบบสรุปผลการประชุมตามที่กำหนดไว้มาตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ตีความตามหลักการที่เป็นจริงตามบริบท (Content) ของข้อมูลที่ได้บันทึกจากการประชุมปฏิบัติการ ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ความเป็นจริงตามปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริง

ขั้นตรวจสอบข้อมูล		ร่างแบบการพัฒनावัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน	
การปฏิบัติการวิจัยแบบ PAR ของ Smith (1997: 198)	C (Control)	ชั้น C-4 จัดทำตัวชี้วัด (กลุ่มใหญ่)	
		ชั้น C-3 จัดทำตัวชี้วัด (กลุ่มย่อย)	
		ชั้น C-2 สรุปมาตรการ (กลุ่มใหญ่)	
		ชั้น C-1 สรุปมาตรการ (กลุ่มย่อย)	
	I (Influence)	ชั้น I-6 จัดลำดับความสำคัญและจำแนกกลยุทธ์ (กลุ่มใหญ่)	
		ชั้น I-5 จัดลำดับความสำคัญและจำแนกกลยุทธ์ (กลุ่มย่อย)	
		ชั้น I-4 คิดค้นหากกลยุทธ์ (กลุ่มใหญ่)	
		ชั้น I-3 คิดค้นหากกลยุทธ์ (กลุ่มย่อย)	
		ชั้น I-2 สร้างประเด็นกลยุทธ์ (กลุ่มใหญ่)	
		ชั้น I-1 สร้างประเด็นกลยุทธ์ (กลุ่มย่อย)	
	A (Appreciation)	ชั้น A-6 สร้างพันธกิจและเป้าประสงค์ (กลุ่มใหญ่)	
		ชั้น A-5 สร้างพันธกิจและเป้าประสงค์ (กลุ่มย่อย)	
		ชั้น A-4 สร้างวิสัยทัศน์ร่วมลักษณะวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนที่ต้องการภายใน 5 ปี (กลุ่มใหญ่)	
		ชั้น A-3 กำหนดลักษณะวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนที่ต้องการภายใน 5 ปี (กลุ่มย่อย)	
		ชั้น A-2 ร้อยยอตถึงปัจจุบัน ทบทวนลักษณะของวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน (กลุ่มใหญ่)	
		ชั้น A-1 ร้อยยอตถึงปัจจุบัน ทบทวนลักษณะของวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน (กลุ่มย่อย)	
		ชั้น A-0 ทำให้กระจ่าง เรื่อง วัฒนธรรมองค์กร (กลุ่มใหญ่)	
	เทคนิค AIC	บูรณาการร่วมกับ	แนวคิดการสร้างหรือการพัฒनावัฒนธรรมองค์กร และ กระบวนการวางแผนกลยุทธ์ (Strategy Formulation)

ภาพที่ 2 แสดงกระบวนการประชุมปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมด้วยเทคนิค AIC

บูรณาการร่วมกับแนวคิดการสร้างหรือการพัฒनावัฒนธรรมองค์กรและกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ (Strategy Formulation) เพื่อออกแบบการพัฒनावัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน

4.2 นำข้อมูลสภาพลักษณะวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาคุณภาพในการจัดการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่างที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล ข้อ 4.1 มาใช้เป็นข้อมูล เพื่อดำเนินการประชุมปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ด้วยเทคนิค AIC บูรณาการ ร่วมกับแนวคิดการสร้างหรือการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กร และกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ (Strategy Formulation) ในขั้นตอนต่อไป

4.3 เมื่อดำเนินการประชุมปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมด้วยเทคนิค AIC บูรณาการร่วมกับแนวคิดการสร้างหรือการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กร และกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ (Strategy Formulation) จนครบทุกขั้นตอนแล้ว นำข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการประชุมปฏิบัติการดังต่อไปนี้ 1) ชั้น A-2 สภาพลักษณะวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาคุณภาพในการจัดการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 2) ชั้น A-4 สร้างวิสัยทัศน์ร่วม 3) ชั้น A-6 สร้างพันธกิจและเป้าประสงค์ 4) ชั้น I-2 สร้างประเด็นกลยุทธ์ 5) ชั้น I-6 จัดลำดับความสำคัญและจำแนกกลยุทธ์ 6) ชั้น C-2 สรุปมาตรการที่ได้ และ 7) ชั้น C-4 สรุปตัวชี้วัด มาจัดทำเป็นร่างแบบการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน

5. การตรวจสอบข้อมูล

ประชากรเป็นกลุ่มเดียวกันกับที่เข้าร่วมประชุม เพื่อออกแบบการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน โดยการนัดประชุมอีกครั้งหนึ่งเป็นเวลา 1 วัน โดยการนำร่างแบบการพัฒนา

วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนให้ผู้ร่วมประชุมศึกษา แล้วตรวจสอบความตรง ความครอบคลุมของเนื้อหาตามที่ต้องการหรือได้กำหนดไว้หรือไม่ พร้อมทั้งให้อภิปรายและเสนอความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ และหาข้อสรุป ท้ายสุดของการประชุมนำเสนอร่างแบบพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน ที่ปรับปรุงตามที่ประชุมเสนอให้แก้ไข แล้วขอฉันทามติของผู้เข้าร่วมประชุม

ขั้นตอนที่ 2 ประเมินแบบการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนมีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

2.1 ผู้วิจัยนำองค์ประกอบของร่างแบบการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนที่ได้จากขั้นตอนการตรวจสอบข้อมูลมาเป็นประเด็นในการสร้างแบบสอบถาม เพื่อประเมินคุณภาพขององค์ประกอบของแบบ การพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านความสอดคล้อง ระหว่าง วิสัยทัศน์ พันธกิจเป้าประสงค์ ประเด็นกลยุทธ์ และกลยุทธ์ 2) ด้านความเหมาะสม 3) ด้านความเป็นประโยชน์ และ 4) ด้านความเป็นไปได้ ระหว่างประเด็นกลยุทธ์ กลยุทธ์ มาตรการ และตัวชี้วัด เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) และข้อเสนอเพิ่มเติม

2.2 นำเครื่องมือประเมินคุณภาพขององค์ประกอบของแบบการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนที่จากข้อ 2.1 ให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนี ความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) ระหว่าง 0.60-1.00

2.3 นำเครื่องมือที่ได้จาก ข้อ 2.2 ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 17 คน ประเมินองค์ประกอบ

ของแบบการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้การคำนวณ หาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ได้ค่าเฉลี่ยมากกว่าหรือเท่ากับ 3.51 ตัดสินว่ามีความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ ส่วนข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด (Open-Ended Form) ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพลักษณะวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพในการจัดการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง พบว่าโรงเรียนเกิดสภาวะขาดผู้นำทางการศึกษาด้านวิชาการ มีการบริหารงานแบบอำนาจนิยม ใช้ระบบอุปถัมภ์ และยึดมั่นในระบบอาวุโส ขาดความโปร่งใสในการบริหาร ยังไม่สามารถใช้หลักการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม หรือการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานได้อย่างแท้จริง ครูผู้สอนยังไม่เปลี่ยนพฤติกรรมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน จุดเด่นยังมีครูส่วนใหญ่ยังยึดมั่นในจรรยาบรรณและจิตวิญญาณในวิชาชีพครู

และผลการออกแบบการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนได้แบบการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนที่ประกอบไปด้วยองค์ประกอบจำนวน 7 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) วิสัยทัศน์ 2) พันธกิจ และ 3) เป้าประสงค์ 4) ประเด็นกลยุทธ์

5) กลยุทธ์ 6) มาตรการ และ 7) ตัวชี้วัด โดยมีเป้าประสงค์ เพื่อการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน 4 เป้าประสงค์ ดังนี้

เป้าประสงค์ที่ 1 วัฒนธรรมภาวะผู้นำทางการศึกษาประกอบด้วย ประเด็นกลยุทธ์ ยุทธศาสตร์ภาวะผู้นำทางการศึกษาและสร้างสภาวะผู้นำร่วมทางการศึกษา มีกลยุทธ์ที่ 1 ถึงกลยุทธ์ที่ 4 เป็นองค์ประกอบ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1) พัฒนาศักยภาพผู้บริหารโรงเรียนให้เป็นผู้ที่มีความเข้าใจ ในหลักสูตรเนื้อหาวิชาการ เทคนิคการสอน และการวัดผลประเมินผลอย่างแท้จริงและต่อเนื่อง มีมาตรการเป็นองค์ประกอบ 3 มาตรการ ได้แก่ มาตรการที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จัดให้มีการอบรม เพื่อพัฒนาให้ผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้เข้าใจใน เรื่อง การบริหารหลักสูตรการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีตัวชี้วัดความสำเร็จเป็นองค์ประกอบ 1 ตัวชี้วัด มาตรการที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาทำการทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจใน เรื่อง การบริหารหลักสูตรการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้บริหารโรงเรียนอย่างต่อเนื่องอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง มีตัวชี้วัดความสำเร็จเป็นองค์ประกอบ 1 ตัวชี้วัด มาตรการที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานำผลการทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจใน เรื่อง การบริหารหลักสูตรการจัดการ ศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้บริหารโรงเรียนมาพิจารณาเพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขผู้บริหารที่มีผลการสอบไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด มีตัวชี้วัดความสำเร็จเป็นองค์ประกอบ 1 ตัวชี้วัด

กลยุทธ์ที่ 2) ยุทธศาสตร์การบริหารโรงเรียน

เพื่อสร้างความมั่นใจได้ว่าผู้บริหารโรงเรียนได้ทำหน้าที่เช่นผู้นำเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียน มีมาตรการเป็นองค์ประกอบ 3 มาตรการ คือ มาตรการที่ 1 กำหนดให้มีการริเริ่มแผนงานโครงการที่สามารถเชื่อมโยงได้ว่าจะเกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นสำคัญ มีตัวชี้วัดความสำเร็จเป็นองค์ประกอบ 1 ตัวชี้วัด มาตรการที่ 2 กำหนดให้ผู้แทนผู้ปกครองนักเรียน คณะครู หรือผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชนผู้แทนองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน ผู้แทนศิษย์เก่าของโรงเรียน ผู้นำทางศาสนาในท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิหรือภูมิปัญญาในท้องถิ่น ตัวแทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ต้องมีส่วนร่วมในการพิจารณาแผนงานและโครงการของโรงเรียน มีตัวชี้วัดความสำเร็จเป็นองค์ประกอบ 1 ตัวชี้วัด มาตรการที่ 3 กำหนดให้ต้องมีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลงานของโรงเรียน เพื่อสร้างความภาคภูมิใจ และสร้างความตระหนักในการเข้ามาทำหน้าที่ที่ทุกคนต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบ ในการพัฒนาโรงเรียน มีตัวชี้วัดความสำเร็จเป็นองค์ประกอบ 1 ตัวชี้วัด

กลยุทธ์ที่ 3) ยกระดับการมีเงื่อนไขที่มีผลต่อการจัดการเรียนการสอนของครูผู้ปฏิบัติการสอนมี มาตรการเป็นองค์ประกอบ 2 มาตรการ ได้แก่ มาตรการที่ 1 กำหนดให้มีการจัดทำเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาที่ผ่านการมีส่วนร่วม โดยให้น้ำหนักของคะแนน ในตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนของครูตามแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อยู่ในระดับที่มากกว่าตัวชี้วัดอื่น ๆ มีตัวชี้วัดความสำเร็จเป็นองค์ประกอบ 1 ตัวชี้วัด มาตรการที่ 2 นำเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการครู

ที่ได้จากมาตรการที่ 1 มาใช้ในการพิจารณาเพื่อการเลื่อนขั้นเงินเดือน และหรือนำไปใช้ในการให้การยกย่องเชิดชูเกียรติและให้รางวัลใจอื่น ๆ มีตัวชี้วัดความสำเร็จเป็นองค์ประกอบ 1 ตัวชี้วัด

กลยุทธ์ที่ 4) ยกระดับให้ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่ทำการสอนได้แสดงถึงความเป็นผู้นำทางการศึกษามี มาตรการเป็นองค์ประกอบ 2 มาตรการ ได้แก่ มาตรการที่ 1 กำหนดให้ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่การสอนต้องเข้าใจหลักสูตร เนื้อหาวิชาการ เทคนิคการสอน และการวัดผลประเมินผลในสาระวิชาที่ตนเองรับผิดชอบทำการสอนอย่างแท้จริงและต่อเนื่อง มีตัวชี้วัดความสำเร็จเป็นองค์ประกอบ 1 ตัวชี้วัด มาตรการที่ 2 ผู้บริหารโรงเรียนต้องทำงานร่วมกับครูในโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน เพื่อสร้างวัฒนธรรมภาวะผู้นำร่วม (Shared Leadership) ให้แก่ครูในโรงเรียน มีตัวชี้วัดความสำเร็จเป็นองค์ประกอบ 1 ตัวชี้วัด

เป้าประสงค์ที่ 2 วัฒนธรรมการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วยประเด็นกลยุทธ์ พัฒนาระบบการบริหารงานแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน มีกลยุทธ์ที่ 5 พัฒนาระบบและกลไกในการบริหารโรงเรียนโดยมุ่งเน้นการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล (good governance) เป็นองค์ประกอบ มี มาตรการเป็นองค์ประกอบ 2 มาตรการ ได้แก่ มาตรการที่ 1 กำหนดให้ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่ทำการสอนต้องเป็นผู้ที่มีความเข้าใจในหลักสูตร เนื้อหาวิชาการ เทคนิคการสอน และการวัดผลประเมินผลในสาระวิชาที่ตนเองรับผิดชอบทำการสอนอย่างแท้จริงและต่อเนื่อง มีตัวชี้วัดความสำเร็จ 1 ตัวชี้วัด มาตรการที่ 2 ผู้บริหารโรงเรียนต้องทำงานร่วมกับครูในโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะเกี่ยวกับการจัดกระบวนการ

เรียนรู้ให้แก่นักเรียน เพื่อสร้างวัฒนธรรมภาวะผู้นำร่วม (Shared Leadership) ให้แก่ครูในโรงเรียน มีตัวชี้วัดความสำเร็จ 1 ตัวชี้วัด

เป้าประสงค์ที่ 3 วัฒนธรรมเชิงนวัตกรรมและนำเทคโนโลยีมาใช้ ประกอบไปด้วย ประเด็นกลยุทธ์พัฒนาสมรรถนะการสร้างนวัตกรรมและการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการศึกษา มีกลยุทธ์ที่ 6 ถึงกลยุทธ์ที่ 8 เป็นองค์ประกอบ ดังนี้ กลยุทธ์ที่ 6 ยกระดับการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการระบบข้อมูลสารสนเทศในการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาคุณภาพโรงเรียน มีมาตรการเป็นองค์ประกอบ 1 มาตรการ คือ โรงเรียนต้องให้ความสำคัญการนำเอกสารและเทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือในการสืบค้นข้อมูล และจัดการกระทำระบบข้อมูลสารสนเทศรวมทั้งใช้ในการสื่อสารเพื่อการบริหารงานทุก ๆ ด้านให้เกิดผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ มีตัวชี้วัดความสำเร็จ 2 ตัวชี้วัด

กลยุทธ์ที่ 7 พัฒนาศักยภาพข้าราชการครูและบุคลากรของโรงเรียนให้มีความรู้ มีความสามารถในการใช้ สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการจัดการศึกษา มีมาตรการเป็นองค์ประกอบ 1 มาตรการ คือ โรงเรียนต้องสนับสนุนส่งเสริมให้ข้าราชการครูและบุคลากรของโรงเรียนได้มีโอกาสพัฒนาศักยภาพให้มีความรู้ความสามารถในการใช้สื่อและเทคโนโลยี เพื่อนำมาใช้ในการบริหารและใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ นักเรียนมีตัวชี้วัดความสำเร็จ 2 ตัวชี้วัด

กลยุทธ์ที่ 8 สร้างทีมงานและเครือข่ายในการค้นหา การสร้างและการพัฒนาปรับปรุงนวัตกรรมนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ นักเรียน มีมาตรการเป็นองค์ประกอบ 1 มาตรการ คือกำหนดให้โรงเรียนมีการสร้างทีมงานและเครือข่ายทั้งภายนอกและภายในโรงเรียนเพื่อ

ช่วยเหลือพึ่งพาการใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการค้นหาการสร้างและการพัฒนาปรับปรุงนวัตกรรม เพื่อนำไปใช้ในการบริหาร และการจัดการเรียนรู้ให้แก่ นักเรียน มีตัวชี้วัดความสำเร็จ 2 ตัวชี้วัด

เป้าประสงค์ที่ 4 วัฒนธรรมเป็นครูด้วยจิตวิญญาณในวิชาชีพครู ประกอบไปด้วย ประเด็นกลยุทธ์ ยกระดับการปฏิบัติงานในวิชาชีพครู มีกลยุทธ์ที่ 9 เป็นองค์ประกอบ คือ เสริมสร้างศักยภาพและสมรรถภาพครูตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณครู มีมาตรการ 4 มาตรการเป็นองค์ประกอบ ได้แก่ มาตรการที่ 1 มีการริเริ่มและจัดกิจกรรมที่เป็นการเสริมสร้างศักยภาพ และสมรรถภาพครูตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณครูที่ตรงกับปัญหาและหรือตรงกับความต้องการช่วยเหลืออย่างแท้จริงของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัด มีตัวชี้วัดความสำเร็จ 1 ตัวชี้วัด มาตรการที่ 2 เปิดโอกาสและส่งเสริมสนับสนุนให้ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาในสังกัด ได้แสวงหาและรับการพัฒนาศักยภาพและสมรรถภาพครูตามมาตรฐานวิชาชีพ และจรรยาบรรณครูได้ตามความต้องการ มีตัวชี้วัดความสำเร็จ 1 ตัวชี้วัด มาตรการที่ 3 มีการประเมินสมรรถภาพครูตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณ ครูของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัด ตามตัวชี้วัดแบบมีส่วนร่วม และโปร่งใสน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง มีตัวชี้วัดความสำเร็จ 1 ตัวชี้วัด มาตรการที่ 4 กำหนดให้นำผลการประเมินศักยภาพและสมรรถภาพครู ตามมาตรฐานวิชาชีพ และจรรยาบรรณครูมาใช้ในการพิจารณาความดีความชอบเพื่อการเลื่อนขั้นเงินเดือน และหรือนำมาใช้ในการให้การยกย่องเชิดชูเกียรติ และให้แรงจูงใจอื่นๆ อย่างเป็นทางการ มีตัวชี้วัดความสำเร็จ 1 ตัวชี้วัด

2. ผลการประเมินความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบของแบบการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ได้แก่ ความสอดคล้องระหว่าง วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็นกลยุทธ์ และกลยุทธ์ และผลการประเมิน ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ระหว่าง ประเด็นกลยุทธ์ กลยุทธ์ มาตรการ และตัวชี้วัดทุกองค์ประกอบ โดยภาพรวมมีความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงบูรณาการร่วม (Holistically Integrative) ส่วนหนึ่งบูรณาการกับกระบวนการจัดทำแผนกลยุทธ์ (Strategy Formulation) จึงทำให้ได้แบบการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน อิงรูปแบบแผนกลยุทธ์ ซึ่งประกอบไปด้วยองค์ประกอบดังต่อไปนี้ 1) สภาพลักษณะวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพในการจัดการศึกษาของโรงเรียน 2) วิสัยทัศน์ 3) พันธกิจ 4) เป้าประสงค์ 5) ประเด็นกลยุทธ์ 6) กลยุทธ์ 7) มาตรการ และ 8) ตัวชี้วัด เน้นให้บุคลากรหลักในโรงเรียนซึ่งได้แก่ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่ทำการสอน และผู้บริหารโรงเรียนได้มีส่วนร่วมกันปฏิบัติการออกแบบการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน ทั้งนี้เพราะการที่จะพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรได้นั้นยากที่จะจัดการเปลี่ยนแปลงได้โดยวิธีการสั่งการบังคับจากเบื้องบน จะต้องใช้วิธีการแบบให้สมาชิกในองค์กรเข้ามามีส่วนร่วม (วิเชียร วิทยอุดม, 2551) และเป็นตาม

หลักการของกระบวนการประชุมด้วยเทคนิค AIC ที่ถือว่าเป็นเครื่องมือการบริหารจัดการอย่างหนึ่ง ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้กับการวางแผน และการกำหนดกลยุทธ์ได้ (เมตต์ เมตต์การุณจิต, 2556) ผลการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่น่าสนใจอภิปรายผล ส่วนที่สำคัญ ดังนี้

1. สภาพลักษณะวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพในการจัดการศึกษาของโรงเรียน (1) โรงเรียนเกิดภาวะขาดผู้นำทางการศึกษาด้านวิชาการมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกุณา อินอยู่ (2557) ที่ได้ศึกษาปัญหาการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 และ เขต 2 พบว่า ปัจจัยที่เป็นจุดอ่อนประการหนึ่ง คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็นผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับน้อย อาจเป็นผลจากเศรษฐกิจการเมืองที่ผู้บริหารมุ่งทำงานสนองนโยบายอันเป็นภาวะผู้นำด้านเทคนิค (2) มีการบริหารงานแบบอำนาจนิยมใช้ระบบอุปถัมภ์และยึดมั่นในระบบอาวุโส (3) ขาดความโปร่งใสในการบริหารสอดคล้องกับที่เพ็ชรี รูปวิเชตร์ (2554) ได้กล่าวไว้ว่าสังคมไทยเป็นระบบเคารพผู้มีอำนาจปฏิบัติแบบสั่งการให้ความสำคัญกับระบบอาวุโส เป็นระบบอำนาจนิยม และระบบอุปถัมภ์ และสอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่อง คอรัปชั่นในวงการการศึกษาของไทย กรณีศึกษาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ของ รัตนะ บัวสนธ์ (2557) พบว่า มีการคอรัปชั่นและการคอรัปชั่นเรื่องเกี่ยวกับการอาศัยพรรคพวกและความสนิทกับผู้มีอำนาจในการเลื่อนระดับหรือเข้าสู่ตำแหน่งหน้าที่การงานมีอยู่ในระดับ

ปานกลางโดยมีแนวโน้มจะอยู่ในระดับสูง (4) โรงเรียนยังไม่สามารถใช้หลักการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม หรือการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานได้อย่างแท้จริง (5) ครูผู้สอนยังไม่เปลี่ยนพฤติกรรมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน สอดคล้องกับ วิจิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์ (2553) ได้กล่าวไว้ว่า การปฏิรูปการศึกษาใน 10 ปีที่ผ่านมาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษายังมีน้อยมาก วัฒนธรรมของการเรียนการสอนที่มีมาหลายชั่วคนก็เป็นการยากที่จะเปลี่ยนแปลง (6) โรงเรียนมีจุดแข็งที่ครูส่วนใหญ่ยังยึดมั่นในจรรยาบรรณและจิตวิญญาณในวิชาชีพครู สอดคล้องกับที่ ยนต์ ชุ่มจิต (2553) ได้กล่าวไว้ว่า ครูอบรมสั่งสอนศิษย์ด้วยจิตวิญญาณความเป็นครูมาเป็นเวลาที่ยาวนาน แต่ด้วยสภาพของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้ในปัจจุบันพบเห็นพฤติกรรมของคนที่เป็นครูด้วยจิตวิญญาณความเป็นครูน้อยลงไป

2. ผลการออกแบบการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน จากสภาพวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนที่ได้จากผลวิจัยทำให้ได้ พันธกิจ และ เป้าประสงค์ ในการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน จำนวน 4 ลักษณะ ได้แก่

2.1 วัฒนธรรมภาวะผู้นำทางการศึกษา มีประเด็นกลยุทธ์ ยุกระดับภาวะผู้นำทางการศึกษาและสร้างภาวะผู้นำร่วม ทั้งนี้ เพราะการบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจที่เป็นส่วนสำคัญที่สุดในการบริหารโรงเรียนสอดคล้องกับแนวคิดของ จรูณี แก้วเย็น (2557) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การเป็นผู้นำทางวิชาการ คือ ผู้บริหารการศึกษามีอาชีพที่ต้องให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดกิจกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและมี

การวางแผนนโยบายและยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ชัดเจน ทั้งนี้ เพราะงานวิชาการเป็นงานหลักเกี่ยวข้องกับคุณภาพของผู้เรียนทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณ (จันทร์านิ สงวนนาม, 2553) และให้มีการยกระดับให้ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่ทำการสอนได้แสดงความเป็นผู้นำร่วมนั้นมีความสอดคล้องกับการสร้างภาวะผู้นำร่วม ซึ่งเป็นที่สนใจขององค์กรในศตวรรษที่ 21 เป็นอย่างมาก เนื่องจากองค์กรยุคนี้ไม่มีสมาชิกคนใดคนหนึ่งในองค์กรเพียงคนเดียวที่จะมีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์เพียงพอที่จะช่วยให้องค์กรบรรลุเป้าหมายได้ ดังนั้น สมาชิกในองค์กรต้องมีภาวะผู้นำเพื่อจะสามารถผลักดันกันเป็นผู้นำได้ ผู้บริหารสถานศึกษา (principals) จึงควรต้องมีการสร้างวัฒนธรรมภาวะร่วม (shared leadership) (วิโรจน์ สารรัตน์, 2556)

2.2 วัฒนธรรมการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม มีประเด็นกลยุทธ์ พัฒนาระบบงานแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน นอกจากจะมีความสอดคล้องกับหลักในการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 และฉบับปรับปรุงที่ต้องการให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และสอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษาที่กำหนดให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นร่วมกันสนับสนุนการจัดการศึกษา และยังมี ความสอดคล้องกับงานวิชาการของ วินัย ดิสงส์ (2556) ที่พัฒนาโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องเป็นเวลา 3 ปี พบว่า การบริหารโรงเรียนมีประสิทธิภาพ

สูงขึ้น การพัฒนาวัฒนธรรมการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม มีประเด็นกลยุทธ์ โดยใช้การพัฒนากระบวนการแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานนั้นสามารถดำเนินการได้ตามแนวคิดของ จันทรานี สงวนนาม (2553) มี 4 รูปแบบได้แก่ 1) แบบผู้บริหารโรงเรียนเป็นหลัก 2) แบบที่มีครูเป็นหลัก 3) แบบที่มีชุมชนเป็นหลัก และ 4) แบบที่มีครูและชุมชนเป็นหลัก

2.3 วัฒนธรรมเชิงนวัตกรรมและนำเทคโนโลยีมาใช้ มีประเด็นกลยุทธ์ พัฒนาสมรรถนะการสร้างนวัตกรรมและการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการศึกษา มีความสอดคล้องกับการวิจัยของ ดุษฎี โยเหลา และคณะ (2557) ที่พบว่า ข้าราชการครูมีเจตคติต่อการใช้คอมพิวเตอร์และมีความตระหนักรู้ทางบวกต่อการใช้เทคโนโลยีว่าเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการทำงานในหน่วยงาน วัฒนธรรมเชิงนวัตกรรมและนำเทคโนโลยีมาใช้ จึงมีความจำเป็นที่สำคัญสำหรับโรงเรียน ทั้งนี้เพราะการก้าวทันเทคโนโลยีเป็นค่านิยมพื้นฐานประการหนึ่งของวัฒนธรรมองค์กร ตามแนวคิดทฤษฎีการบริหารสมัยใหม่ (ติน ประยูรฤทธิ์ และสุพิน เกษาคุต์, 2551) และสอดคล้องกับแนวโน้มสำหรับโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่ วิโรจน์ สารรัตน์ (2556) ได้กล่าวไว้ว่า ควรมีการสร้างวัฒนธรรมเชิงนวัตกรรมและสร้างสรรค์ เพื่อให้มีอิทธิพลทั้งต่อการเรียนรู้ของนักเรียนและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน

2.4 วัฒนธรรมเป็นครูด้วยจิตวิญญาณในวิชาชีพครู มีประเด็นกลยุทธ์ ยกระดับการปฏิบัติงานในวิชาชีพและจรรยาบรรณครู มีความสอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์ที่ว่า ผู้ประกอบวิชาชีพครูเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติตน ในฐานะแม่พิมพ์ ถ่ายทอดความรู้บ่มสั่งสอนศิษย์ด้วยจิต

วิญญาณความเป็นครูมาตั้งแต่โบราณกาล แต่เนื่องจากปัจจุบันผู้ประกอบวิชาชีพครูมีทั้งตั้งใจและมีได้ตั้งเป็นครูอย่างแท้จริง ทำให้เห็นคนเป็นครูด้วยจิตวิญญาณไม่มากนักในทางตรงกันข้ามสังคมกลับพบเห็นครูที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมกับความเป็นครูเพิ่มขึ้น จึงต้องมีการกำหนดจรรยาบรรณ เพื่อให้ครูทุกคนได้ยึดถือปฏิบัติเป็นมาตรฐานการปฏิบัติตน (ยนต์ ชุ่มจิต, 2553) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญช่วย ภักดี (2551) ที่พบว่า บุคคลที่ประกอบวิชาชีพครูโดยมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครูย่อมมีโอกาสที่จะปฏิบัติหน้าที่ในการสอนได้ดีกว่าบุคคลที่ดูหมิ่นดูแคลนหรือเบียดเบียนในวิชาชีพครู

3. ผลการประเมินแบบการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน

ผลการประเมินแบบการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนทุกองค์ประกอบมีความสอดคล้องความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ และมีความเป็นไปได้ ในระดับมาก สืบเนื่องมาจากกระบวนการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมโดยผู้ร่วมวิจัยจะร่วมกันวิเคราะห์สภาพการณ์ที่ต้องการเปลี่ยนแปลงจากนั้นจึงนำมาออกแบบเพื่อการเปลี่ยนแปลงไปสู่สภาพที่พึงประสงค์ (วิโรจน์ สารรัตน์, 2556) ประกอบกับกระบวนการยกย่อง และตรวจสอบแบบพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน ครั้งนี้ในทุกขั้นตอนใช้ผู้มีประสบการณ์ตรงตามบริบทและพื้นที่ของตนเองไม่ต่ำกว่า 10 ปี ซึ่งถือว่าเป็นผู้มีประสบการณ์ในการทำงานในองค์กร ทำให้ได้ข้อมูลดิบ ทั้งที่เป็นสัญลักษณ์และการตีความจากผู้ให้ข้อมูลโดยตรง (เนตรพัฒนา ยาวีราช, 2553) รวมทั้งการเก็บข้อมูลและใช้การตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อมูล ที่ถือว่ามียุทธวิธีข้อมูลที่ดี และข้อมูลทรงคุณค่า ซึ่งเป็นปัจจัย

สำคัญของความสำเร็จของการวางแผนและสอดคล้องกับการใช้หลักเหตุผล (สุริยวดี ราชกุลชัย, 2547)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) จากการวิจัยพบว่า สภาพลักษณะวัฒนธรรมขององค์กรของโรงเรียนที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพในการจัดการศึกษามีอยู่หลายประการ รัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาควรกำหนดกลยุทธ์ร่วมกัน เพื่อให้โรงเรียนหรือสถาบันทางการศึกษาอื่นมีการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรให้มีความเหมาะสมส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ต้องการของประเทศ

2) การนำแบบการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนที่พัฒนาขึ้นในครั้งนี้ไปใช้ควรนำไปใช้แบบมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อการปรับปรุงให้เหมาะสมและหาฉันทามติ

3) เนื่องจากแบบการพัฒนาวัฒนธรรม

องค์กรของโรงเรียนที่พัฒนาขึ้นครั้งนี้เป็นรูปแบบอิงแผนกลยุทธ์ การนำไปใช้จะต้องนำมาตรึงการในแต่ละมาตรการที่กำหนดไว้ในแต่ละกลยุทธ์ไปจัดทำแผนปฏิบัติการ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1) จากการวิจัยพบว่า มีลักษณะวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนที่มีความสำคัญต้องการสร้างหรือพัฒนาให้เกิดเป็นวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนจำนวน 4 ลักษณะ จึงควรมีการวิจัยและพัฒนาเพื่อหารูปแบบการสร้างหรือพัฒนา ลักษณะวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนเป็นการเฉพาะในแต่ละลักษณะของวัฒนธรรมองค์กรที่ค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้

2) ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาลักษณะและรูปแบบการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนเชิงลึกด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพกับกรณีศึกษาโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน เพื่อจะให้ได้รูปแบบที่มีคุณค่าและมีประโยชน์ในการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน เพื่อการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- จรูณี แก้วเอี่ยม. (2557). *เทคนิคการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา: กลยุทธ์และแนวทางการปฏิบัติ สำหรับผู้บริหารมืออาชีพ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ยะลา: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2553). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี: บั๊ค พอยท์.
- ณรงค์วิทย์ แสนทอง. (2553). *วัฒนธรรมองค์กร คุณค่าที่ซื้อหาไม่ได้แต่สร้างได้*. นนทบุรี: โอติชิ พรีเมียร์.
- ดุขฎิ โยเหลา และคณะ. (2557). การประเมินผลนำร่องด้านพฤติกรรมศาสตร์และการเรียนรู้ของการใช้คอมพิวเตอร์แท็บเล็ตสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และปีที่ 4 *วารสารการวิจัยสังคมศาสตร์*, 88-90.

- ติน ปรัชญพฤทธิ์ และสุพิน เกษาคุปต์. (2551). *การบริหารองค์กร*. บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (ประมวลสาระชุดวิชา หน่วยที่ 1-7). นนทบุรี: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เนตร์พัฒนา ยาวีราช. (2553). *การจัดการสมัยใหม่*. กรุงเทพมหานคร: ทรีปเพิ้ล กรู๊ป.
- บุญช่วย ภักดี. (2551). *การวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณภาพการสอนของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานก่อนและหลังการเลื่อนตำแหน่งทางวิชาการตามการรับรู้ของผู้เกี่ยวข้อง* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). สาขาวิจัยการศึกษาศาสตรบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพ็ชรี รูปะวิเชตร. (2554). *การเรียนรู้ลักษณะการจัดการข้ามวัฒนธรรม*. กรุงเทพมหานคร: ดวงกมลพับลิชชิ่ง.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2556). *รายงานฉบับสมบูรณ์การจัดทำยุทธศาสตร์ การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดความรับผิดชอบเสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2556). *ยุทธศาสตร์การพัฒนา: จากทฤษฎีสู่ปฏิบัติเชิงรุก*. นนทบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย.
- ยนต์ ชุ่มจิต. (2553). *ความเป็นครู Self-Actualization for Teachers*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส. พรินติ้ง เฮาส์.
- รัตนะ บัวสน. (2557). *คอร์ปชั่นในวงการศึกษาของไทย: กรณีศึกษาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง*. *วารสารการวิจัยสังคมศาสตร์*, 37.
- วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์. (2553). *ปฏิรูปการศึกษา แนวคิด และข้อเสนอแนะ*. กรุงเทพมหานคร: วศิระ.
- วิเชียร วิทย์อุดม. (2551). *พฤติกรรมองค์กร* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: ธนัชการพิมพ์.
- วิทยากร เชียงกุล. (2551). *สภาวะการศึกษาไทย ปี 2549/2550 “การแก้ปัญหาและการปฏิรูปการศึกษาย่างเป็นองค์รวม”* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: วี.ที.ซี.คอมมิวนิเคชั่น.
- วินัย ดิสงส์. (2556). *การบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: ธารอักษร.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2556). *กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษา กรณีที่สะท้อนต่อการศึกษาศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพมหานคร: ทิพย์วิสุทธิ.
- สกุณา อินอยู่. (2557). *กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 และ 2* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). สาขาวิชายุทธศาสตร์การบริหารและการพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- สาคร สุขศรีวงศ์ (2553). *การจัดการ: จากมุมมองของนักบริหาร* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: จี.พี. ไชเบอร์พริ้นท์.
- สุรัสวดี ราชกุลชัย (2547). *การวางแผนและการควบคุมทางการบริหาร*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพานี สฤษฏีวานิช. (2549). *พฤติกรรมองค์กรสมัยใหม่: แนวคิดและทฤษฎี*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภาษาอังกฤษ

- Kilmann, R. H. et al. (1985). *Five steps for closing culture-gaps*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Handy, C. (1993). *Understanding organizations*. (4th ed.). London: Penguin.
- Smith, S. E. (1997). Deepening participatory action research. *In Nurtured by knowledge: Learning to do participatory action-research*. New York: The Apex Press.

ผู้เขียน

นายทวีวัฒน์ ไมตรีจิตร สาขาการบริหารการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
กรุงเทพมหานคร 10220 อีเมล: taveepat2@ hotmail.co.th

ศาสตราจารย์ ดร.จรินทร์ ธานีรัตน์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ กรุงเทพมหานคร 10220
อีเมล: Jarin@northbkk.ac.th

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอื้อมพร หลินเจริญ มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก 65000
อีเมล: linaumgg@yahoo.com

การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาด้วยหลักไตรสิกขาเพื่อลดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศด้านการปฏิบัติของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

Sex Education Learning Management Based on the Trisikkha Principle (The Three-Fold Principles) for Reducing Risky Sexual Behaviors Concerning Practice Students

พงศธร สุกิจญาณ

บทคัดย่อ

พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในเด็กวัยเรียน เช่น การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การดื่มสุรา การใช้สารเสพติด ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการศึกษาของวัยรุ่น เช่น สอบตก เรียนไม่สำเร็จ การตั้งครรภ์ในวัยเรียน การลักลอบทำแท้งและการติดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา โดยใช้หลักไตรสิกขาเพื่อลดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศด้านการปฏิบัติของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 2) เปรียบเทียบผลการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างกลุ่มที่เรียนโดยการจัดการเรียนการสอนด้วยหลักไตรสิกขากับกลุ่มที่เรียนโดยการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีปกติ กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงและการสุ่มแบบง่ายโดยการจับสลากเพื่อกำหนดให้เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 30 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองที่เรียนหลักไตรสิกขา จำนวน 30 คน และกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีปกติ จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักไตรสิกขาเรื่องเพศศึกษาที่ผ่านการพิจารณาตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 แผน และแบบสอบถามด้านการปฏิบัติเรื่องเพศศึกษาที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นซึ่งผ่านการตรวจสอบความเที่ยงด้านการปฏิบัติเรื่องเพศศึกษา มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.69 จำนวน 20 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสอนกลุ่มทดลองด้วยตนเอง ส่วนกลุ่มควบคุมให้ครูประจำวิชาเป็นผู้สอนตามปกติที่มีเนื้อหาการสอนครบถ้วนเหมือนการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักไตรสิกขา มีการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้งสองกลุ่มก่อนและหลังการทดลอง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความแตกต่างด้วยค่าที

ผลการวิจัยพบว่า 1) คะแนนเฉลี่ย ด้านการปฏิบัติ ก่อนและหลังการเรียนด้วยหลักไตรสิกขามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) คะแนนเฉลี่ยด้านการปฏิบัติ ของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักไตรสิกขาและเรียนแบบปกติมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การสอนสุขศึกษา/หลักไตรสิกขา

Abstract

Risky sexual behaviors such as adolescent sexual intercourse, drinking and drug consumption can affect adolescent learning achievements; for example, they may risk failing exams, unsuccessful learning, teen pregnancy, abortion and/or other sexually transmitted diseases (STDs). This study was a quasi-experiment research. The purposes of the research were 1) to study the effects of sex education learning management based on Trisikkha principles for reducing risky sexual behaviors concerning practice in eighth grade students, 2) to compare the academic achievements of sex education learning management between an experimental group using the Trisikkha principle and a control group using conventional learning management. The sample group consisted of eighth grade students of Santirat Wittayalai School during the second semester of academic year 2013. The 30 students in the experimental group were assigned to study under Trisikkha principles learning management while 30 students in the control group were assigned to study with conventional learning management. The research instruments were comprised of eight sex education lesson plans based on the Trisikkha principle and the sex education practice test. The obtained data of learning achievements were analyzed before and after the experiment in terms of percentage, mean, standard deviation and t-test.

The research findings were as follows: 1) The mean scores of the practice test in the experimental group which learned using the Trisikkha principle were found to be significantly higher than before at a .05 level 2) The mean scores of the practice test in students which learned using the Trisikkha principles were found to be significantly different from the students who learned conventionally at a .05 level.

KEYWORDS: HEALTH EDUCATION / TRISIKKHA PRINCIPLES (THE THREE-FOLD EDUCATIONAL PRINCIPLES)

บทนำ

จากรายงานพฤติกรรมทางเพศของเด็กวัยรุ่นในประเทศไทยพบว่า อายุที่เด็กวัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกโดยเฉลี่ยลดลงทุก ๆ ปี เช่นใน พ.ศ. 2539 มีอายุเฉลี่ยของการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกที่ 18 ปี และใน พ.ศ. 2547 พบว่า เด็กวัยรุ่นมีอายุเฉลี่ยของการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก 15 ปี (สำนักอนามัยเจริญพันธุ์, 2553) และใน พ.ศ. 2554 พบว่า อายุเฉลี่ยของการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกต่ำกว่า 13 ปี (สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค, 2554) สาเหตุที่ทำให้วัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกพบว่าเป็นจากความรูสึกรัก/ชอบ (ร้อยละ 68.8) และการอยู่ใกล้ชิดกันกับเพศตรงข้าม (ร้อยละ 33.3) และบุคคลที่วัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์ด้วยในครั้งแรก คือ แฟน/คู่รัก (ร้อยละ 83.1) และเพื่อนร่วม/ต่างสถานศึกษา (ร้อยละ 11.3) (ศูนย์วิจัยเฝ้าระวังพฤติกรรมทางสังคม มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, 2550)

ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรในเด็กวัยรุ่น ส่งผลกระทบในทางลบต่อชีวิตวัยรุ่น โดยเฉพาะในด้านการศึกษา เช่น ทำให้สอบตกเรียนไม่สำเร็จตั้งครุภในวัยเรียน การลักลอบทำแท้งและการติดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์โดยเฉพาะโรคเอดส์ (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข, 2554) สำหรับอัตราป่วยด้วยโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นพบว่ามีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกปี แม้ว่าจะมีโครงการรณรงค์จากหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากอัตราป่วยใน พ.ศ. 2548 จำนวน 41.5 ต่อประชากรวัยรุ่นแสนคน เพิ่มขึ้นเป็น 79.8 ต่อประชากรวัยรุ่นแสนคนใน พ.ศ. 2553 (สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค อ้างถึงใน สำนักอนามัยเจริญพันธุ์, 2553) จะเห็นได้ว่า อายุ

เฉลี่ยของการมีเพศสัมพันธ์น้อยลงเพียงใด โอกาสที่เด็กวัยรุ่นจะเสี่ยงต่อการติดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ยิ่งเพิ่มมากขึ้น

จากปัญหาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว วิธีการหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหา คือ การจัดการเรียนการสอนเรื่องเพศศึกษา โดยการปรับปรุงวิธีสอนให้เหมาะสม แต่เนื่องจากวิธีการสอนมีมากมายหลายวิธี แต่ละวิธีมีส่วนดีแตกต่างกันไม่มีวิธีสอนใดเหมาะสมกับเนื้อหาและความมุ่งหมายทุกชนิด ครูผู้สอนจำเป็นต้องใช้วิจารณญาณของตนในการเลือกใช้ให้เหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) โดยคำนึงถึงผลสอดคล้องกับจุดประสงค์ เนื้อหา และวัยของผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาการเรียนรู และกระบวนการเรียนรู้ด้วยการค้นพบของนักเรียนที่เรียนวิชาเพศศึกษา และพัฒนาความรู้พื้นฐานทางเรื่องเพศให้สูงขึ้น (สมนอมรวีวัฒน์, 2530) นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขายังเป็นการสนองนโยบายโรงเรียนวิถีพุทธที่นำหลักธรรมทางพุทธศาสนา มาปรับใช้ในการเรียนการสอน คือ หลักไตรสิกขา ซึ่งประกอบด้วย ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้นำความรู้มาปฏิบัติเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่สอนให้นักเรียนพัฒนาตนโดยการค้นคว้า วิเคราะห์ตนเอง เน้นที่การฝึกปฏิบัติตนก่อนเป็นลำดับ และต่อเนื่องจนบรรลุจุดประสงค์

การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา เป็นแนวการจัดการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการคิด กระบวนการแก้ปัญหา เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ปฏิบัติกับสิ่งที่เรียนแล้วพิจารณาให้เห็นประโยชน์

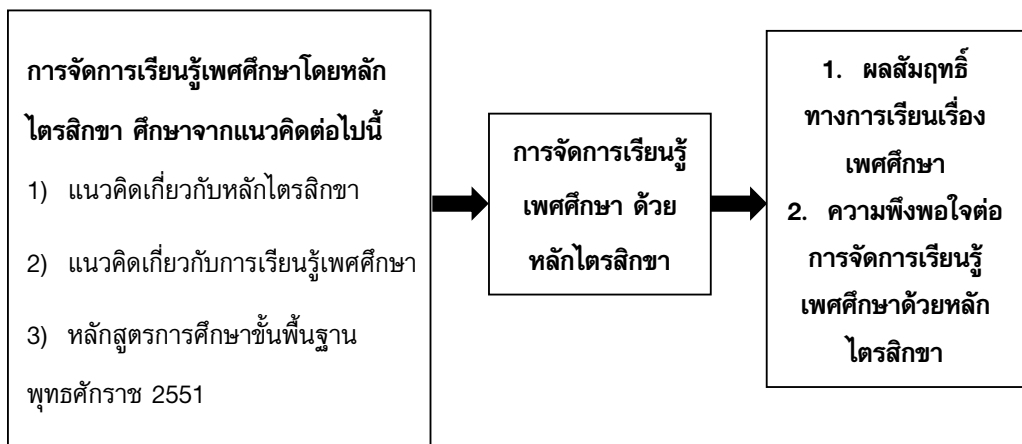
คุณ โทษ ตามความเป็นจริงด้วยตนเอง แล้วนำความรู้้นั้นมาเป็นหลักในการปฏิบัติตามอย่างจริงจังโดยส่งเสริมให้นักเรียนมีความประพฤติที่เป็นระเบียบเรียบร้อยเป็นผู้มีศีล มีสมาธิและมีปัญญา เมื่อนักเรียนมีปัญญานำพาสู่การคิดแบบอภิปัญญาของตนเองโดยรู้ว่าตนเองคิดสิ่งใด และสามารถหาเหตุผลในสิ่งที่ตนเองทำ การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาจึงเน้นทางด้านการพัฒนาปัญญามุ่งสู่การปฏิบัติ โดยมุ่งเน้นไปที่การคิดสูงสุดของมนุษย์ หลักไตรสิกขาเป็นการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ปฏิบัติทั้งทางกาย วาจา และใจอย่างระมัดระวัง ต่อจากนั้นให้นักเรียนได้พิจารณาผลของการปฏิบัติของตนจนสามารถกำหนดและควบคุมความประพฤติทางกาย วาจา ใจของตนเองได้ (คุชฎี สัตถวรางค์, 2524) ซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการพัฒนามนุษย์ทั้งทางกาย วาจา ความคิด จิตใจ อารมณ์ และสติปัญญาให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างสันติและมีอิสรภาพ เน้นการปฏิบัติฝึกหัดอบรมตน ด้วยหลักของศีล สมาธิ ปัญญา

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเรื่องการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักไตรสิกขาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเพศศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นเพื่อลดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศด้านการปฏิบัติ ในช่วงของนักเรียนชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 2 เนื่องจากผู้วิจัยได้เห็นว่าการสอนเรื่องเพศศึกษาในปัจจุบัน ควรมีรูปแบบการสอนที่ยึดตัวผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ มีการฝึกให้ผู้เรียนใช้ปัญญาคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง เน้นที่การฝึกปฏิบัติตนอย่างเป็นลำดับและต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ผู้เรียนแก้ไขปัญหาตามหลักไตรสิกขาที่มีความเชื่อมโยงกับหลักจริยธรรมในการใช้ชีวิตในสังคม สามารถระบุสาเหตุของปัญหา หาแนวทางแก้ไขปัญหาด้วยตนเองโดยการฝึกปฏิบัติ และค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อที่จะได้นำเอาประสบการณ์การแก้ปัญหาและการค้นคว้าที่ได้เรียนรู้นำไปปรับประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาเรื่องเพศตามสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี และหลักไตรสิกขายังมีส่วนในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับสังคมรวมถึงเด็กนักเรียนที่กำลังจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต จึงเป็นการแก้ไขปัญหาในเรื่องเพศและปัญหาทางสังคมอีกทางหนึ่งด้วย ซึ่งจะเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา อันจะนำไปสู่การป้องกันและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับเรื่องเพศต่อไป

การวิจัยเรื่องการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักไตรสิกขาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเพศศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ ดังนี้

กรอบแนวคิดในการวิจัย



วัตถุประสงค์

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา โดยใช้หลักไตรสิกขาเพื่อลดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศด้านการปฏิบัติของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2
2. เพื่อเปรียบเทียบผลการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างกลุ่มที่เรียนโดยการจัดการเรียนการสอนด้วยหลักไตรสิกขากับกลุ่มที่เรียนโดยการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีปกติ

สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขาเพื่อลดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศด้านการปฏิบัติ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการปฏิบัติสูงกว่าก่อนการทดลอง

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) ที่มีรูปแบบการวิจัยเป็น Pretest-Posttest Control Group Design มีตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองที่เรียนด้วยหลักไตรสิกขา และกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีปกติ มีการเก็บข้อมูลก่อนและหลังการทดลอง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในวิจัยในครั้งนี้คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2556 จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 20,790 คน

กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนสันติราษฎร์

วิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร
โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)
และการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling)
โดยการจับสลากเพื่อกำหนดให้เป็นกลุ่มตัวอย่าง
จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 30 คน โดย
แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมดังนี้ กลุ่ม
ทดลอง จำนวน 1 ห้องเรียนใช้กระบวนการ
จัดการเรียนรู้ด้วยหลักไตรสิกขา กลุ่มควบคุม
จำนวน 1 ห้องเรียนใช้กระบวนการจัดการเรียน
รู้ด้วยวิธีปกติ

การสุ่มตัวอย่างห้องเรียน

1. ผู้วิจัยทำการสุ่มห้องเรียนในชั้นมัธยม
ศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย จำนวน
2 ห้องเรียน จาก 10 ห้องเรียนโดยใช้วิธีการสุ่ม
แบบง่าย โดยการจับสลากเพื่อกำหนดให้เป็น
กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผลการจับสลากได้ห้องเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 2/3 และห้องเรียนชั้นมัธยม
ศึกษาปีที่ 2/7

2. หลังจากนั้น ผู้วิจัยทำการสุ่มห้องเรียน
เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยการจับสลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา
ด้วยหลักไตรสิกขาเพื่อลดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ
ด้านการปฏิบัติของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น
ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง มีดังนี้

1.1 แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยหลัก
ไตรสิกขา เรื่องเพศศึกษา จำนวน 8 แผน ซึ่งมี
เนื้อหาการเรียนรู้ตามตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้
แกนกลางของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ประกอบไป
ด้วย

(1) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเจตคติในเรื่อง
เพศ (จำนวน 2 แผนการเรียนรู้)

(2) ปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากการ
มีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน (จำนวน 2 แผนการ
เรียนรู้)

(3) วิธีป้องกันตนเองและหลีกเลี่ยงจาก
โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์ การ
ตั้งครรภ์โดยไม่พึงประสงค์ (จำนวน 2 แผนการ
เรียนรู้)

(4) ความสำคัญของความเสมอภาค
ทางเพศและการวางตัวอย่างเหมาะสม (จำนวน
2 แผนการเรียนรู้)

1.2 แผนการเรียนรู้ด้วยวิธีปกติตาม
ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลางของชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 2

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
มีดังต่อไปนี้

2.1 แบบสอบถามการปฏิบัติเรื่องเพศ
ศึกษา จำนวน 20 ข้อ

โดยคัดเลือกแบบสอบถามการปฏิบัติที่มีค่า
เที่ยงตั้งแต่ 0.6 นำแบบสอบถามด้านการปฏิบัติ
ที่อยู่ตามเกณฑ์จำนวน 20 ข้อไปวิเคราะห์หาความ
เที่ยงอีกครั้ง โดยได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม
การปฏิบัติเท่ากับ 0.69

แบบสอบถามการปฏิบัติ

การปฏิบัติทางบวก	การปฏิบัติทางลบ	
ปฏิบัติเป็นประจำ	4 คะแนน	1 คะแนน
ปฏิบัติบ่อยครั้ง	3 คะแนน	2 คะแนน
ปฏิบัตินานๆ ครั้ง	2 คะแนน	3 คะแนน
ไม่เคยปฏิบัติเลย	1 คะแนน	4 คะแนน

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาด้วยหลักไตรสิกขาแผนการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้วิธีการสอนแบบหลักไตรสิกขา แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา สาระที่ 2 ชีวิตและครอบครัว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 เวลา 50 นาที เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเจตคติในเรื่องเพศ (ด้านครอบครัวและเพื่อน)	สาระการเรียนรู้/เนื้อหา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเจตคติในเรื่องเพศ - ครอบครัว - เพื่อน กระบวนการเรียนรู้ 1. ชี้นำ (5 นาที) 1) ครูถามคำถามกับนักเรียน “ครอบครัวและเพื่อนมีอิทธิพลต่อเจตคติเรื่องเพศของนักเรียน อย่างไร?” 2) ครูสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนในข้อคำถามที่ครูกำหนดให้เพื่อนำเข้าสู่บทเรียน
สาระสำคัญ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อท่าทีหรือความรู้สึกในเรื่องเพศของวัยรุ่น คือ ครอบครัว เพื่อน วัฒนธรรม และสื่อ ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีอิทธิพลต่อเจตคติในเรื่องเพศของวัยรุ่นทั้งสิ้น การเรียนรู้ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเจตคติในเรื่องเพศจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้สามารถวิเคราะห์ปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศได้ถูกต้อง สำหรับในชั่วโมงนี้จะกล่าวถึงปัจจัยด้านครอบครัวและเพื่อนที่มีอิทธิพลต่อเจตคติในเรื่องเพศ จุดประสงค์การเรียนรู้ เมื่อเรียนจบบทเรียนนี้แล้ว นักเรียนมีความสามารถดังนี้ 1. วิเคราะห์ปัจจัยด้านครอบครัวและเพื่อนที่มีอิทธิพลต่อเจตคติในเรื่องเพศได้ 2. วิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุของปัจจัยด้านครอบครัวและเพื่อนที่มีอิทธิพลต่อเจตคติในเรื่องเพศได้อย่างถูกต้อง 3. เสนอแนวทางการป้องกันและหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่เสี่ยงได้อย่างเหมาะสม	2. ชักจูง (40 นาที) ครูดำเนินการสอนแบบหลักไตรสิกขา ดังนี้ ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่ม ๆ ละ 7-8 คน โดยนับเลขที่ 1-5 แต่ละกลุ่มเลือกประธานและเลขานุการกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมในขั้นต่อไป ขั้นคิด 1. ครูนำภาพปัญหาในเรื่องเพศที่มีความเกี่ยวข้องกับครอบครัวและเพื่อนที่มีอิทธิพลต่อเจตคติเรื่องเพศของวัยรุ่นมาสนทนากับนักเรียนเพื่อให้นักเรียนเลือกการกระทำระหว่างการทำผิดศีลธรรมและถูกหลักศีลธรรม ซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์นั้น ๆ 2. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายและวิเคราะห์ถึงปัญหาจากภาพเกี่ยวกับปัญหาในเรื่องเพศว่าผิดหลักศีลธรรมหรือศีล 5 ในข้อใดโดยเขียนลงในใบงานที่ครูกำหนดให้ เพื่ออภิปรายจากข้อคำถามที่ครูกำหนดไว้ ดังนี้ คำถาม 1. ภาพปัญหาในเรื่องเพศที่นักเรียนเห็นผิดหลักศีลธรรม (ศีล 5) ข้อใดบ้าง

2. ปัญหาที่เกิดขึ้นมีสาเหตุมาจากอะไร
3. หากเกิดปัญหานี้ขึ้นจะมีผลอย่างไรกับตัวของนักเรียน

ขั้นสมาธิ

ครูให้นักเรียนปฏิบัติสมาธิ นั่งหลับตา (การกำหนดลมหายใจเข้า-ออก ให้สติอยู่กับลมหายใจเข้าออกเป็นหลัก) ใช้เวลา 5 นาที โดยการปฏิบัติดังนี้ นักเรียนทุกคนรำลึกถึงคุณพระรัตนตรัย (พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์) โดยให้นั่งหลับตา ตัวตรง แต่ไม่เกร็งตัว หายมือ มือขวาทับมือซ้าย

ขั้นปัญญา

ครูให้นักเรียนในแต่ละกลุ่มศึกษาค้นคว้าจากแหล่งการเรียนรู้ที่ครูจัดให้ (ใบความรู้ที่ 1 เรื่อง “ปัจจัยด้านครอบครัวและเพื่อนที่มีอิทธิพลต่อเจตคติในเรื่องเพศ”) เพื่อวิเคราะห์และกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาด้านสาเหตุของปัญหา ซึ่งมีกิจกรรมดังต่อไปนี้

1. ครูแจกกระดาษเทา-ขาว ขนาดใหญ่ ให้กลุ่มละ 1 แผ่น และแจกปากกาเมจิกสีต่าง ๆ ให้นักเรียนในกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นจากข่าวโดยให้นักเรียนเขียนสาเหตุของปัญหาและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเจตคติในเรื่องเพศที่เกิดจากครอบครัวและเพื่อนในลักษณะแผนผังแบบโยงใยปัญหา (Web of Causation)

2. ครูขออาสาสมัครนักเรียน 2 กลุ่ม สรุปลงแผนผังแบบโยงใยปัญหาให้เพื่อน ๆ ฟัง

3. ขั้นสรุป (5 นาที)

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเจตคติในเรื่องเพศด้านครอบครัวและเพื่อน

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

1. ภาพปัญหาในเรื่องเพศที่มีความเกี่ยวข้องกับครอบครัวและเพื่อนที่มีอิทธิพลต่อเจตคติในเรื่องเพศของวัยรุ่น
2. ใบความรู้เรื่องปัจจัยด้านครอบครัวและเพื่อนที่มีอิทธิพลต่อเจตคติในเรื่องเพศ
3. ใบงานแผนผังแบบโยงใยปัจจัยด้านครอบครัวและเพื่อนที่มีอิทธิพลต่อเจตคติในเรื่องเพศ

การประเมินผล

1. ใบงานการวิเคราะห์ถึงปัญหาจากข่าวเกี่ยวกับปัญหาในเรื่องเพศ
2. การเขียนสาเหตุของปัญหาและปัจจัยด้านครอบครัวและเพื่อนที่มีอิทธิพลต่อเจตคติในเรื่องเพศ ในลักษณะแผนผังแบบโยงใยปัญหา (Web of Causation)
3. สังเกตจากการตอบคำถามของนักเรียน
4. สังเกตการมีส่วนร่วมกิจกรรมของนักเรียน
5. สังเกตการทำงานกลุ่มของนักเรียน

วิธีการดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาด้วยหลักไตรสิกขาเพื่อลดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศด้านการปฏิบัติของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล ตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นก่อนดำเนินการทดลอง

1. ผู้วิจัยติดต่อสำนักงานหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อทำหนังสือ ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาซึ่งเป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร ในการขออนุญาตทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลในกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย

2. ผู้วิจัยทำการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเพศศึกษา โดยใช้แบบสอบถามการปฏิบัติก่อนการทดลองสอนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้เวลาในการทดสอบ 30 นาที

ขั้นดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักไตรสิกขาเรื่องเพศศึกษาจำนวน 8 แผนการเรียนรู้ เฉพาะกลุ่มทดลองเท่านั้น เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ ๆ ละ 1 คาบเรียน ๆ ละ 50 นาที ในส่วนกลุ่มควบคุมให้สอนเป็นธรรมชาติของครูผู้สอนรายวิชาเพศศึกษาด้วยวิธีปกติที่มีรายละเอียดเนื้อหาเช่นเดียวกับการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา

ขั้นหลังการทดลองสอน

1. ผู้วิจัยทำการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเพศศึกษา โดยใช้แบบสอบถามการ

ปฏิบัติหลังการทดลอง ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบทดสอบฉบับเดียวกันกับแบบทดสอบก่อนเรียน

2. นำคะแนนจากการทำแบบสอบถามการปฏิบัติไปทดสอบค่าทางสถิติ เพื่อทดสอบสมมติฐานของการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากแบบสอบถามการปฏิบัติ จากการจัดการเรียนการสอนด้วยหลักไตรสิกขา

2. วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนจาก แบบสอบถามการปฏิบัติระหว่างก่อนทดลองกับหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง โดยการทดสอบค่าที (t-test)

3. วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนจาก แบบสอบถามการปฏิบัติหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม โดยการทดสอบค่าที (t-test)

สถิติที่ใช้

1. วิเคราะห์ข้อมูล คำนวณค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

2. เปรียบเทียบความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเพศด้านการปฏิบัติหลังการทดลองระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้วยการทดสอบค่าที (t-test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเพศด้านการปฏิบัติหลังการทดลอง

ตาราง 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าที (t-test) ของผลสัมฤทธิ์ทางเรียนด้านการปฏิบัติก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการปฏิบัติ	n	$\bar{X}$	SD	t
ก่อนการทดลอง				
กลุ่มทดลอง	30	65.27	4.25	0.33
กลุ่มควบคุม	30	65.70	4.21	
หลังการทดลอง				
กลุ่มทดลอง	30	73.17	4.03	-6.59*
กลุ่มควบคุม	30	65.80	4.61	

* < .05

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาด้วยหลักไตรสิกขาเพื่อลดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศด้านการปฏิบัติของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเพศศึกษา ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยหลักไตรสิกขา พบว่า ก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกัน โดยกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 65.27 และกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 65.70 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการปฏิบัติหลังการทดลอง พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุม และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 73.17 และกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 65.80 ดังตารางที่ 1

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาด้วยหลักไตรสิกขาเพื่อลดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศด้านการปฏิบัติของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเพศศึกษา ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยหลักไตรสิกขา

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการปฏิบัติของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักไตรสิกขาพบว่าหลังการเรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้ อาจสืบเนื่องมาจากแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักไตรสิกขาและสื่อการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้ผ่านขั้นตอนการสร้างอย่างมีระบบและวิธีการที่เหมาะสมผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ และผู้วิจัยได้นำเอาสื่อและเครื่องมืออุปกรณ์การเรียนการสอนในรูปแบบที่ทันสมัย ส่งผลให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นมีความอยากรู้อยากเห็น ไม่เกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน และการ

เรียนรู้ด้วยหลักไตรสิกขาเป็นแผนการเรียนรู้ที่จัดกิจกรรมเน้นกระบวนการคิดอย่างมีขั้นตอน โดยเริ่มฝึกการปฏิบัติจากสถานการณ์ การเรียนมีการฝึกคิดจากชั้นสมมติและปัญญาโดยนำข้อมูลไปฝึกการวิเคราะห์ ได้ฝึกขั้นตอนการคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน จากสื่อที่เหมาะสมกับวัยและความสนใจ รวมทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นกลุ่มแต่ละกลุ่มมีทั้งเด็กเก่ง ปานกลาง และอ่อน คละกันทำให้นักเรียนได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นักเรียนแต่ละกลุ่มสามารถทำกิจกรรมการแก้ปัญหาตามขั้นตอนได้ทุกขั้นตอนจากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ปรากฏว่านักเรียนมีระเบียบวินัยดีขึ้น มีความรับผิดชอบต่องานที่มอบหมาย เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน มีความสามัคคีในกลุ่มจะเห็นได้จากการช่วยเหลือกัน ขณะปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มแสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้ด้วยหลักไตรสิกขาทำให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิลาพัฒน์ อรุณอนุวลาชาติ (2549) ซึ่งได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมตามแนวทางไตรสิกขาเพื่อเสริมสร้างความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่าหลังเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกอบรมตามแนวทางไตรสิกขานักเรียนมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความมีวินัยในตนเองที่ได้จากการตอบแบบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความมีวินัยในตนเองสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นอกจากนี้ สุชาติ โสมประยูร และเอมอัชฌา วัฒนบุรณนธ์ (2542) ยังได้กล่าวไว้ว่า “พฤติกรรมด้านความรู้ ด้านเจตคติ และด้านการปฏิบัติ มี

ความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด แต่ละด้านมักไม่เกิดขึ้นโดยอิสระ มักเกิดขึ้นรวมๆ กัน และพึงพาอาศัยกัน หรือเสริมพลังซึ่งกันและกัน การสร้างเสริมพฤติกรรมอย่างหนึ่งจะมีผลช่วยสร้างเสริมพฤติกรรมอื่น ๆ ด้วยเสมอ การพัฒนาพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งจึงเป็นการพัฒนาพฤติกรรมอย่างอื่น ๆ ไปด้วยโดยทางอ้อม ดังนั้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ที่สูงขึ้น ย่อมส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านเจตคติ และด้านปฏิบัติสูงขึ้นตามไปด้วย”

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเพศศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยหลักไตรสิกขากับการสอนด้วยวิธีปกติ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการปฏิบัติของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักไตรสิกขาหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจสืบเนื่องจากการเรียนด้วยหลักไตรสิกขานั้นแตกต่างจากการเรียนด้วยวิธีปกติคือ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้อย่างแท้จริง กล่าวคือ มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เช่น ฝึกให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ อภิปราย มีการใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนตอบ มีการให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดหาปัญหาสาเหตุ แนวทางแก้ไข มีการระดมสมองการใช้กระบวนการกลุ่ม การตั้งสถานการณ์สมมติ การใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย เช่น หนังสือ วารสาร ภาพ ภาพโฆษณาข่าวจากทางหนังสือพิมพ์ และทางอินเทอร์เน็ต สถิติ ตัวอย่างของจริง รวมทั้งการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน อีกทั้งบรรยากาศการเรียนการสอนที่ดีเป็นบรรยากาศการเรียนรู้ของอิสระและสร้างสรรค์ ซึ่งเอื้อต่อพัฒนาการของผู้เรียนด้านความรู้

และด้านเจตคติเพราะผู้เรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันระหว่างกลุ่มเพื่อน ได้รับประสบการณ์ตรงจากการดูสื่อ ได้ค้นคว้าหาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของวีรยุทธ วิเชียรโชติ (2548) ที่กล่าวว่า “การใช้คำถาม นับว่าเป็นเครื่องมือทางสติปัญญาที่มนุษย์ใช้ในการแสวงหาความรู้ ความเข้าใจ ส่วนการคิด เป็นความสามารถในการวิเคราะห์การสังเคราะห์ การประเมินที่เป็นเหตุเป็นผล หรือการประเมินผลเพื่อไปหาสาเหตุ ซึ่งเป็นหลักถูกต้องตามความเป็นจริง และการเรียนรู้ที่ทำให้เกิดความคิดเชิงวิเคราะห์ และมีวิจารณ์ญาณนั้นจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้” ส่วนสุชาติ โสมประยูร และเอมอัชฌา วัฒนบุรณนท์ (2542) ก็ได้กล่าวว่า “การใช้สื่อการสอนหรือวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ มีความสำคัญและจำเป็นมาก เพราะจะช่วยทำให้อุณหภูมิของห้องเรียนที่เข้าใจยาก หรือเป็นนามธรรม กลายเป็นเนื้อหาที่เข้าใจง่าย และเป็นรูปธรรมมากขึ้น และถ้าหากผู้เรียนได้เห็นของจริงจะช่วยให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงซึ่งมีความหมาย และมีผลต่อการเรียนรู้ได้เร็วขึ้น การสอนที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้ในสิ่งหรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนเอง จะเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามความสนใจ ความต้องการ และตรงกับปัญหาได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะทำให้บทเรียนมีความหมายต่อตัวนักเรียนมาก” สอดคล้องกับการวิจัยของ สุนีย์ พจณศิลป์ (2547) ที่วิจัยเรื่องผลการสอนแบบไตรสิกขาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนแบบไตรสิกขามีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ดังนั้นแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขานี้ ถ้าผู้สอนยึดหลักการสอนตามหลักไตรสิกขา ซึ่งมี 3 ส่วนคือ สอนให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ให้เกิดเจตคติ ความเชื่อ และเลื่อมใส นักเรียนเห็นคุณค่า เกิดศรัทธาในตัวผู้สอนและในตนเองก็จะมีผลประพจน์ที่ถูกต้องดีงาม เกิดเป็นผู้มีศีล นอกจากนี้ก็จะเสริมสร้างกำลังใจในการเรียนให้กับนักเรียน มีจิตใจที่แน่วแน่งจ่อกับกิจกรรมที่ได้ทำ เกิดเป็นสมาธิ เกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว ผ่านการฟัง การคิด และการลงมือปฏิบัติเกิดเป็นปัญญาได้ เมื่อนักเรียนมีปัญญา นำพาสู่การคิดและการปฏิบัติที่ดีเพื่อลดพฤติกรรมเสี่ยงในเรื่องเพศได้ และตระหนักว่าตนเองคิดกระทำสิ่งใดและสามารถหาเหตุผลในสิ่งที่ตนเองทำได้ มีการตระหนักรู้รู้จักการวางแผน และการแก้ไขปัญหาในเรื่องเพศที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างถูกต้อง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. สำหรับผู้เรียน

การจัดการเรียนรู้ด้วยหลักไตรสิกขาเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้กับผู้เรียนอีกรูปแบบหนึ่ง ดังนั้น ผู้สอนควรให้ความสำคัญในกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ตรงและสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. สำหรับผู้สอน

การจัดการเรียนรู้ด้วยหลักไตรสิกขาเป็น

การสอนที่มีการจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้หลากหลาย จึงเป็นวิธีการที่ใช้ระยะเวลาในการสอนมาก ดังนั้นครูผู้สอนควรทำความเข้าใจในการสอนด้วยหลักไตรสิกขาเป็นอย่างดี มีการวางแผนการสอนที่ดี เตรียมจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับระยะเวลา และเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนและเนื้อหาที่จะสอน เพื่อให้การเรียนการสอนด้วยหลักไตรสิกขาประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี

การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการปฏิบัติของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักไตรสิกขา ควรใช้ระยะเวลานานพอควรในการประเมินผล ทั้งนี้เพื่อที่จะได้มองเห็นถึงเจตคติและการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาในบทเรียนได้อย่างชัดเจน

3. สำหรับผู้บริหาร

จากผลการวิจัยพบว่าการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาด้วยหลักไตรสิกขา ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเพศศึกษาทั้งในด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติสูงกว่าการสอนด้วยวิธีปกติ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูนำการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา

ไปใช้ในการเรียนการสอนเรื่องเพศศึกษาและในเรื่องอื่น ๆ ที่สนใจ เพื่อเพิ่มเติมแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายให้กับผู้เรียน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาผลของการจัดการเรียนการสอนด้วยหลักไตรสิกขาเรื่องเพศศึกษาในกลุ่มผู้เรียนกลุ่มอื่น ๆ เช่น ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับอุดมศึกษา เป็นต้น
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาตัวแปรอื่นจากการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา เช่น ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ความสามารถในการคิดสังเคราะห์ ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นต้น
3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบกับรูปแบบการสอนตามแนวพุทธวิธีอื่น เช่น การสอนแบบอริยสัจ 4 การสอนแบบโยนิโสมนสิการ เป็นต้น
4. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเรื่องความคงทนในการเรียนรู้และหลักการปฏิบัติที่ถูกต้อง หลังจากการสอนด้วยหลักไตรสิกขาไปแล้ว ทั้งนี้เพื่อให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการเรียนการสอนด้วยหลักไตรสิกขาในระยะยาวต่อไป

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพศศึกษา. สืบค้นจาก <http://www.obec.go.th/>
- ดุขฎิ สัตถวรารักษ์. (2524). การเปรียบเทียบวิธีสอนแบบไตรสิกขาและธรรมสากัจฉาในการสอนเบญจศีลและฆราวาสธรรมในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. (ปริญญานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วิลาพัฒน์ อรุณนวลชาติ. (2549). การพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมตามแนวทางไตรสิกขาเพื่อเสริมสร้างคามมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต), ภาควิชาหลักสูตรและการสอน และเทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วีรยุทธ วิเชียรโชติ. (2548). เทคนิคการเรียนรู้การสอนแบบอารยวิถี ในกระบวนการวิธีสืบสวน-สอบสวนเพื่อการพัฒนา “เบญจลักษณะ” ในแนวพุทธศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: ก้าวใหม่.
- ศูนย์วิจัยแอแบคคนวัตรกรรมทางสังคม. มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ. (2550). รายงานการสำรวจสถานการณ์ทางเพศของวัยรุ่นไทยอายุ 12-24 ปี ใน 18 จังหวัดทั่วประเทศ. ศูนย์วิจัยแอแบคคนวัตรกรรมทางสังคม มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ.
- สุชาติ โสมประยูร และเอมอชฌา วัฒนบูรานนท์. (2542). การสอนสุขศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สุขภาพใจ.
- สุนีย์ พงษ์ศิลป์. (2547). ผลการสอนแบบไตรสิกขาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต), สถาบันราชภัฏนครสวรรค์.
- สุนน อมรวิวัฒน์. (2530). การสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ (พิมพ์ครั้งที่2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์. (2553). สถานการณ์อนามัยการเจริญพันธุ์ในวัยรุ่นและเยาวชน. นนทบุรี: สำนักการอนามัยเจริญพันธุ์.
- สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์. (2554). ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรในเด็กวัยรุ่น. กรุงเทพมหานคร: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข.
- สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค. (2554) ผลการเฝ้าระวังพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อ เอชไอวี กลุ่มนักเรียน ประเทศไทย พ.ศ. 2554. นนทบุรี: สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข.

ผู้เขียน

นายพงศธร สุกิจญาณ นิสิตสาขาสุขศึกษาและพลศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีเมล: mrpongsatorn.s@gmail.com

การวิเคราะห์บทเพลงคัดสรรสำหรับนิสิตรายวิชาเครื่องสีไทย กรณีศึกษาทางเดี่ยวซออุ้เพลงสุรินทราหูสามชั้น

The Analysis of Selected Music Repertoire for Thai Bowstring Class, Undergraduate Level: Su-Rin-Ta-Ra-Hoo-Sam-Chan for Sor-Oue Solo

ยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์

บทคัดย่อ

การวิเคราะห์บทเพลงคัดสรรสำหรับนิสิตรายวิชาเครื่องสีไทย กรณีศึกษา ทางเดี่ยวซออุ้เพลงสุรินทราหู สามชั้นนั้น เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สังคีตลักษณ์และเทคนิควิธีที่ปรากฏในบทเพลงคัดสรรเพลงนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างคือ ทางเดี่ยวซออุ้เพลงสุรินทราหู สามชั้น สำนวนของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์ที่ได้รับรางวัลชนะเลิศที่ 1 ระดับประเทศ งานศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับชาติ ครั้งที่ 62 พ.ศ. 2556 ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีจำนวน 3 ชิ้นประกอบไปด้วย แบบบันทึกโน้ตเพลงไทย แบบวิเคราะห์สังคีตลักษณ์ และแบบวิเคราะห์เทคนิควิธี การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการถอดทางเดี่ยวและทำนองหลักเป็นโน้ตไทยแบบ 8 ห้องเพลง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การอ่านวิเคราะห์แนวคิดแบบอุปนัย ร่วมกับการวิเคราะห์สังคีตลักษณ์ตามองค์ประกอบเนื้อหา/สาระดนตรีของพิชิต ชัยเสรี (2548) และเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยและเกณฑ์การประเมินของ สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย (2544) ตามขอบเขตหัวข้อที่กำหนดในกรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า สังคีตลักษณ์และการวิเคราะห์ปรากฏดังนี้ คือ 1) ด้านจังหวะ ซึ่งปริมาณจังหวะจึงใช้การบรรเลงฉิ่งในอัตราจังหวะสามชั้นในเที่ยวหวาน และสองชั้นในเที่ยวเก็บ ส่วนเชิงคุณภาพจังหวะหน้าทับใช้จังหวะหน้าทับปรบไก่ สามชั้น เป็นหลักในการบรรเลง 2) ทำนอง ในมิติของคุณภาพเสียงตั้ง - เบา ปรากฏตามวัตถุประสงค์การประดิษฐ์เสียงของผู้ประพันธ์ตลอดทั้งเพลง และในมิติของสำเนียง พบว่าเป็นเพลงไทยสำเนียงมอญ 3) การประสานเสียง พบว่า มีการประสานเสียงเฉพาะแนวดิ่งในทำนองหลักเท่านั้น และไม่พบการประสานเสียงในแนวนอนแต่อย่างใด 4) รูปแบบ ในมิติของแบบแผนการบรรเลง พบว่า เป็นไปตามขนบวัฒนธรรมเพลงเดี่ยวในกลุ่มเครื่องสาย คือ บรรเลงเที่ยวหวาน 1 เที่ยว เที่ยวเก็บ 1 เที่ยว ไล่เรียงทั้ง 3 ท่อน ส่วนในมิติของแบบแผนท่วงทำนอง พบว่า เพลงนี้เป็นเพลง 3 ท่อน ท่อน 1 มี 3 จังหวะ ท่อน 2 และท่อน 3 มีท่อนละ 4 จังหวะ เป็นรูปแบบซ้ำทำย AB/CB/DB ทั้ง 3 ท่อน พบอีกว่าในเที่ยวหวานของท่อนที่ 2 มีการประพันธ์สำนวนมอญที่ชัดเจน และเที่ยวหวานท่อนที่ 3 มีการประพันธ์เลียนสำนวนร้องคล้ายการว่าดอกลอดแทรกอยู่ อีกทั้ง มีการบรรจุ

สำนวนขี้ของพระสรเพลงสรวง (บัว กมลวาทิน) ในตอนท้ายท่อนอีกด้วย ในมิติด้านบันไดเสียงหรือทางเสียง พบว่า เพลงนี้มี 2 บันได/ทางเสียง คือ ทางเสียงกลาง และ ทางเสียงขวา ส่วนในมิติด้านการเปรียบเทียบลูกตกระหว่างอัตราจังหวะพบว่า มีทั้งตรงตามคู่ 8 กับทำนองหลัก และเป็นคู่ประสานอื่นๆ โดยเจตนาของผู้ประพันธ์ที่ต้องการลำแดงเทคนิควิธีในการประพันธ์เรียบเรียง 5) อารมณ์ พบว่า เพลงนี้ ปรากฏ ศฤงคารรสหรือ รสรักหรืออารมณ์รัก และ 6) ลีลา พบว่า มีครบทั้ง 3 ลีลา คือ ลีลาชาติสำนึก และศิลป์

เทคนิควิธีในการบรรเลงพบว่า มีการใช้เทคนิคทั้งสิ้น 15 วิธี ไม่พบเทคนิค นิ้วแฉ การเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้นเป็นคู่ห้า และการลีลาว หากแต่พบเทคนิคเพิ่มเติมอีก 1 วิธี คือ การลีลย้อยจังหวะ

คำสำคัญ: การวิเคราะห์เพลงไทย/เดี่ยวซอฮู้/เพลงสุรินทราหู

Abstract

The analysis of selected music Repertoire for Thai Bowstring Class, Undergraduate Level: Su-Rin-Ta-Ra-Hoo-Sam-Chan for Sor-Oue Solo is a qualitative research. The purpose of the research is to analyze form and techniques that appear in Su-Rin-Ta-Ra-Hoo-Sam-Chan for Sor-Oue Solo. The research population and sample Su-Rin-Dhara-Hoo-Sam-Chan for Sauu-U Solo by Assist. Prof. Dr. Yootthana Chuppunnarat is chosen by purposive sampling method. Three research tools are used : Thai music scale analysis of musical form and analysis of techniques. Data collection is by the recording the solo performance and the main melody in scale notation. Data analysis is based on descriptive method and the musical form analysis by Pichit Chaiseri (2005), and the national standard of Thai music and evaluation criteria. (Office of the Higher Education Commission, 2001)

Research result :

Musical form analysis : 1) Rhythms (Quantitatively), Ching Sam-Chan in the slow movement, and Ching-Song-Chan in the fast movement. (Qualitatively), Na-Tap-Prob-Kai-Sam-Chan. 2) Melody : Thai melody with Mon tonic color. 3) Harmony : Thai music traditional. 4) Form : (Musical Pattern), Thai music traditional of Thai bowed string solo. (Melodic pattern), AB/CB/DB. 5) Emotion : love expression. 6) Styles : national, school and personal styles.

Techniques : There are 15 techniques used in the performance.

KEYWORDS: ANALYSIS OF SOR-OUE SOLO

บทนำ

รายวิชา 2737208 เครื่องสีไทย เป็นรายวิชาในหมวดวิชาเลือก ของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต วิชาเอกดนตรีศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เปิดโอกาสให้นิสิตสาขาวิชาดนตรีไทยสามารถลงทะเบียนเรียนได้ทุกภาคการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นิสิตที่สนใจได้เตรียมความพร้อมสำหรับการปฏิบัติทักษะการบรรเลงเครื่องสีไทย ประเภทซอฮู้ ตลอดจนมุ่งหวังให้นิสิตได้นำประสบการณ์และองค์ความรู้ที่ได้จากการเรียนไปใช้ในสภาพการณ์จริงขณะที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพหรือประกอบอาชีพครูผู้สอนในสถานศึกษาต่อไปในอนาคต ทั้งนี้ ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้สอนในรายวิชาดังกล่าว ได้ดำเนินการสอนมาเป็นระยะเวลานานกว่า 8 ปี มีการปรับปรุงพัฒนาเนื้อหาและกลวิธีการสอนให้เหมาะสมกับบริบทสถานศึกษาที่นิสิตต้องไปเผชิญจริง รวมทั้งได้คัดเลือกบทเพลงสำคัญ ๆ ตั้งแต่บทเพลงพื้นฐาน บทเพลงตามวาระสำคัญ และบทเพลงที่แสดงความสามารถในเชิงทักษะบรรจุไว้ในเนื้อหา รายวิชาให้นิสิตได้เรียนรู้เพื่อประโยชน์สำหรับการนำไปใช้เรื่อยมาตลอดจนมีการประมวลสังเคราะห์จากการทำวิจัยควบคู่กัน จนสามารถพัฒนาเอกสารคำสอนรายวิชานี้ได้สำเร็จในปี 2555 โดยได้รับทุนพัฒนานวัตกรรม/เอกสารคำสอนหรือตำรา จากคณะครุศาสตร์

การที่ผู้วิจัยได้คัดเลือกกระสวนทางเดี่ยวซอฮู้ เพลงสุรินทราหู อัตรางังหะสามชั้นสำนวนนี้มาเป็นบทเพลงคัสดรสำหรับใช้สอนนิสิตนั้น มีแนวคิดมาจาก 1) เพลงสุรินทราหู สามชั้น เป็นเพลงในชั้นกลางระดับปริญญาตรี (เกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยและเกณฑ์การประเมิน สำนัก

มาตรฐานอุดมศึกษา สำนักปลัดงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย, 2544) 2) เพลงเดี่ยวสำหรับซอทุกประเภทในกระสวนงังหะหน้าทับปรบไก่ประเภทเพลง สามท่อน ได้แก่ เพลงแขกมอญสามชั้น ซึ่งในสายเสนาะดุริยางค์ (แช่ม สุนทรวาทิน) ได้มีการจัดลำดับเพลงเดี่ยวมาตรฐานโดยได้ไล่เรียงไว้ดังนี้ ชนิดหน้าทับปรบไก่อ่อนเดียว คือ เพลงพญาโศก สามชั้น หน้าทับปรบไก่อสามท่อน คือ เพลงแขกมอญ สามชั้น หน้าทับพิเศษ คือ เพลงเชิดนอก และหน้าทับทยอย ได้แก่ กราวในและทยอยเดี่ยวตามลำดับ (พิชิต ชัยเสรี, 2548) โดยในปัจจุบันทางที่ได้รับความนิยมแพร่หลายซึ่งมีการยอมรับในวงวิชาการและวงวิชาชีพดุริยางคศิลป์ไทย มีอยู่ด้วยกัน 2 ทาง ได้แก่ ทางของหลวงไพเราะเสียงซอ (อุ่น ดุริยะชีวิน) และพระสรรเพชญ์สรวง (บัว กมลวาทิน) จากประสบการณ์ในการเป็นผู้รับการถ่ายทอดเองของผู้วิจัยโดยตรง และเป็นผู้สอนทักษะซอฮู้ในระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา ยังพบอีกว่า ผู้เรียนทักษะเพลงเดี่ยวนั้น มีปัญหาและอุปสรรคหลายประการ เช่น ความยาวของบทเพลง กระสวนกลอนที่มีความซับซ้อน แตกต่างและค่อนข้างยากต่อการจดจำ ในบางจังหวะมีการขยี้และผูกกลอนสำเนียงภาษาแทรกไว้ เที้ยวหวานและเที้ยวเก็บมีความเคลื่อนไหวของแนวที่จำเป็นต้องอาศัยความแม่นยำหรือการฝึกฝนมาก ต้องใช้เวลานาน ดังนั้น ถ้ามีผลงานการประพันธ์เพลงเดี่ยวซึ่งมีอัตลักษณ์คล้ายเพลงแขกมอญ สามชั้น และมีอัตราความยาวเทียบเคียงกันได้ จะดียิ่งและเป็นประโยชน์ต่อนิสิตอย่างมาก จึงเป็นที่มาของแนวคิดของการประพันธ์ทางเดี่ยวซอฮู้เพลงสุรินทราหู สามชั้นขึ้น โดยการนำเอาความปลั่งจำเพาะทางเดี่ยวซอฮู้เพลงแขกมอญ สามชั้น

ทั้งสองกระสวนฯ ของคีตกวีข้างต้นมาเป็นแนวทางหรือโครงสร้างจำเป็น สร้างสรรค์และนำไปใช้สำหรับนิสิตที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการประพันธ์เพลงไทยชั้นสูง รายวิชาเครื่องสีไทย (ขออุ) รายวิชาทักษะดนตรีไทย ชั้น 6-7 และนำไปใช้เป็นแบบฝึกปฏิบัติทักษะ ตลอดจนเตรียมความพร้อมการปฏิบัติทักษะเดี่ยวในเพลงประเภทหน้าทับปรบไก่ สามชั้น ชนิดเพลงสามท่อนเรื่อยมา 3) กระสวนทางเดี่ยวขออุเพลงสุรินทราหู อัตราร้อยทศสามชั้นสำนวนนี้ยังได้รับรางวัลชนะเลิศที่ 1 ระดับเหรียญทอง ทั้งในรอบรองชนะเลิศระดับภูมิภาคและระดับประเทศ งานศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับชาติ ครั้งที่ 62 พุทธศักราช 2556 อีกด้วย จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ผู้วิจัยคัดเลือกบทเพลงนี้มาใช้สอนนิสิต

จากการศึกษาวิจัยในชั้นเรียนเบื้องต้น (Pilot Study) พบว่า ถ้าผู้วิจัยใช้วิธีการสอนตามขนบวัฒนธรรมดนตรีไทยอย่างเคร่งครัดแต่อย่างเดียว คือ ใช้วิธีการ “ต่อมือ” นั้น จริงอยู่ที่ใน 1 ภาค การศึกษานิสิตสามารถเรียนรู้ทางเดี่ยวขออุเพลงสุรินทราหู สามชั้นได้ ทว่า ความซ้ำเร็วของนิสิตแต่ละคนในการจดจำ การประดิษฐ์เสียงตามนัยผู้ประพันธ์และการสำแดงศักยภาพ ล้วนขึ้นอยู่กับความสามารถด้านทักษะและพื้นฐานที่แน่นหนาแตกต่างกัน ทั้งนี้ สิ่งที่พบมากอีกประการคือ นิสิตไม่สามารถอธิบายโครงสร้างเพลงได้อย่างละเอียด ถี่ถ้วน ถ่องแท้ ถูกต้อง และไม่สามารถอธิบายหรือจำแนกเทคนิควิธีบรรเลงออกมาได้อย่างครบถ้วน จึงไม่สามารถฝึกปฏิบัติซ่อมเสริมตนเองขณะที่มีปัญหาบกพร่องในประโยค ท่อน เที้ยว หรือทั้งเพลงได้อย่างถูกวิธี ในมิติของดนตรีศึกษา ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จึง

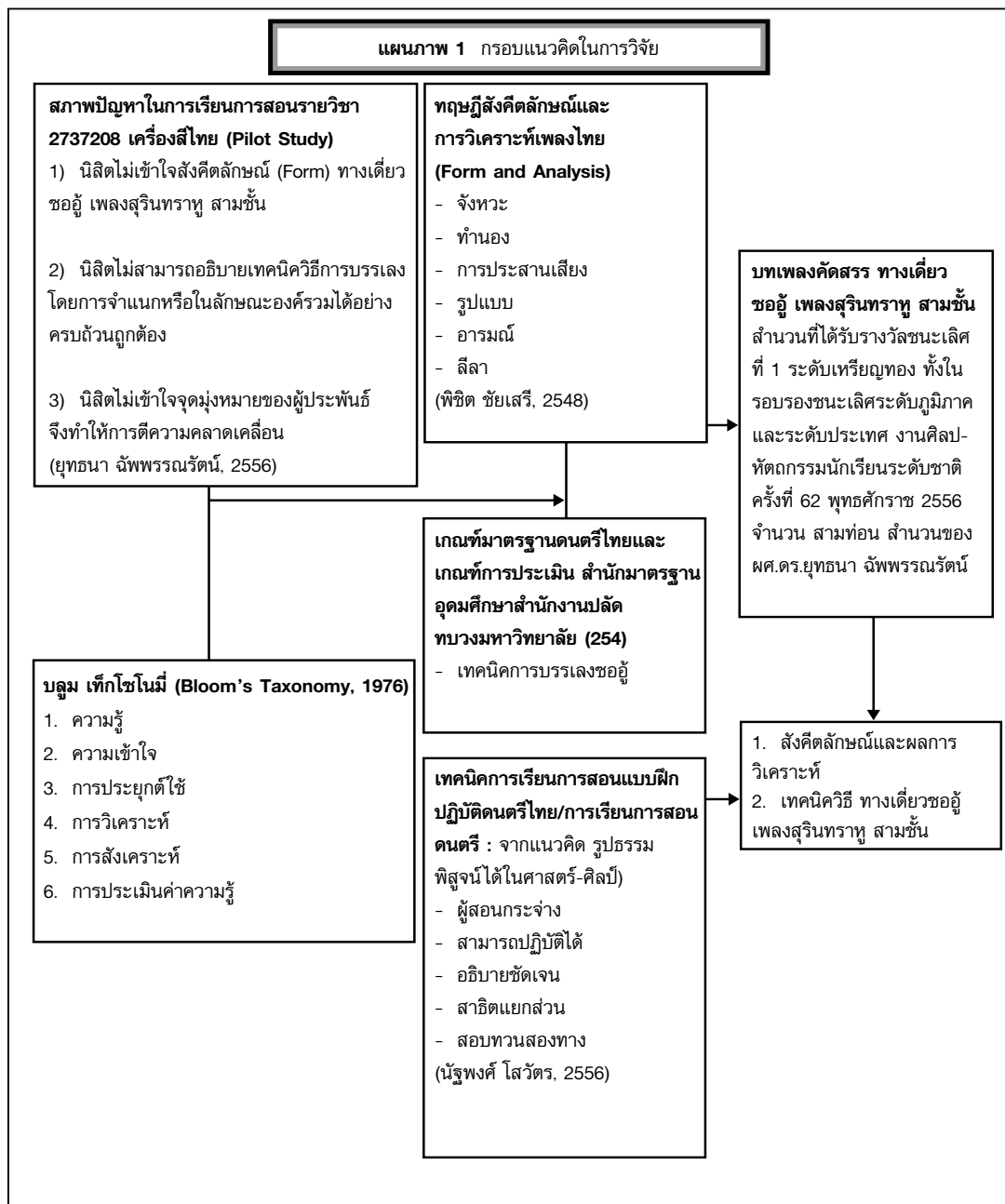
เป็นทางออกหนึ่งที่สำคัญ สำหรับการแก้ปัญหาดังกล่าว ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่า ผลของการศึกษาจะสามารถนำไปใช้สอนนิสิตให้สามารถเข้าใจโครงสร้างและบริบทโดยรวมที่จะนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาคปฏิบัติต่อไปได้เป็นอย่างดีอีกทั้งการที่นิสิตเข้าใจเทคนิควิธีที่ปรากฏในทางเดี่ยวขออุเพลงสุรินทราหู สามชั้น ซึ่งเป็นบทเพลงคัดสรรสำหรับนิสิตรายวิชาเครื่องสีไทยอย่างครบถ้วนถูกต้อง จะสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปใช้ในการเรียน การฝึกปฏิบัติทักษะแบบแยกส่วนหรือเรียงลำดับโดยรวมได้อย่างคล่องตัวและเต็มสมรรถนะตลอดจน ผลการศึกษาวิเคราะห์สาระยังสามารถนำไปบูรณาการการสอนและพัฒนาขึ้นเป็นเอกสารคำสอนรายวิชาเครื่องสีไทยและรายวิชาทักษะดนตรีไทย ชั้น 6-7 (ทักษะเพลงเดี่ยว) ได้ต่อไปอีกด้วย

วัตถุประสงค์

1. วิเคราะห์สังคัลลักษณ์บทเพลงคัดสรรสำหรับนิสิตรายวิชาเครื่องสีไทย กรณีศึกษาทางเดี่ยวขออุเพลงสุรินทราหู สามชั้น
2. วิเคราะห์เทคนิควิธีการบรรเลงที่ปรากฏในบทเพลงคัดสรรสำหรับนิสิตรายวิชาเครื่องสีไทย กรณีศึกษา ทางเดี่ยวขออุเพลงสุรินทราหู สามชั้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิเคราะห์บทเพลงคัดสรรสำหรับนิสิตรายวิชาเครื่องสีไทย กรณีศึกษา ทางเดี่ยวขออุเพลงสุรินทราหู สามชั้นมีกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยดังแผนภาพต่อไปนี้



วิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา วิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ ทางเดี่ยวชออยู่ เพลงสุรินทราหู สามชั้น สำนักของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์ ซึ่งได้รับรางวัลชนะเลิศที่ 1 ระดับเหรียญทอง ทั้งในรอบรองชนะเลิศระดับภูมิภาคและระดับประเทศ งานศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับชาติ ครั้งที่ 62 พุทธศักราช 2556

2. ขั้นตอนในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนออกเป็น 7 ขั้นตอน ได้แก่

2.1 สรุปประเด็นปัญหาของการศึกษา วิจัยเบื้องต้น (Pilot Study) ในรูปแบบของการ อุปนัยมาแจกแจงและทบทวนประเด็นปัญหา เพื่อเตรียมนำไปใช้ในการพัฒนาโครงร่าง โดยการประมวลจากประสบการณ์สอนร่วมกับการ ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.2 นำผลที่ได้จากการการศึกษาวิจัยเบื้องต้น (Pilot Study) และการทบทวนวรรณกรรมไปใช้ วางกรอบในการเขียนกรอบแนวคิด (Conceptual Framework)

2.3 กำหนดกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการเลือกประชากร และกลุ่มตัวอย่างแบบ Probability Sampling โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2.4 วางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูลและ เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการ

2.4.1 ถอดทางเดี่ยวชออยู่เพลงสุรินทราหู

สามชั้น เป็นโน้ตไทยแบบ 8 ห้องเพลง

2.4.2 ถอดทำนองหลักเพลงสุรินทราหู สามชั้น เป็นโน้ตไทยแบบ 8 ห้องเพลง แบ่งมือ ซ้าย-ขวา 2 บรรทัด

2.5 พัฒนาและตรวจสอบเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลโดยใช้กรอบแนวคิดของ พิชิต ชัยเสรี (2548) เรื่องสังคีตลักษณ์และการวิเคราะห์

2.6 กำหนดวิธีวิเคราะห์ข้อมูลและวิเคราะห์ ข้อมูล ในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ของการวิจัย ผู้วิจัย เลือกใช้กรอบแนวคิดของ พิชิต ชัยเสรี (2548) เรื่องสังคีตลักษณ์และการวิเคราะห์มาเป็นฐานหลัก ในการวิเคราะห์ทางเดี่ยวชออยู่เพลงสุรินทราหู สามชั้น ส่วนวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผู้วิจัยเลือกใช้ เกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยและเกณฑ์การประเมิน สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา สำนักงานปลัดทบวง มหาวิทยาลัย (2544) เป็นกรอบหลักในการ วิเคราะห์

2.7 นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล ในลำดับที่ 6 มาสรุปและอภิปรายผล

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบบันทึกโน้ตไทยแบบ 8 ห้องเพลง ลักษณะบรรทัดเดียว และ 2 บรรทัด แบบแยก มือ

3.2 วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ใช้ แบบ วิเคราะห์สังคีตลักษณ์และการวิเคราะห์เพลงไทย

3.3 วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ใช้ แบบ วิเคราะห์เทคนิควิธีการบรรเลงชออยู่

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยกำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการอ่านวิเคราะห์แนวคิดแบบอุปนัย ร่วมกับ

การวิเคราะห์องค์คุณลักษณะตามองค์ประกอบเนื้อหา/สารคดีของ พิชิต ชัยเสรี (2548) และเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยและเกณฑ์การประเมินสำนักมาตรฐานอุดมศึกษา สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย (2544) ตามขอบเขตหัวข้อที่กำหนดในรอบแนวคิดการวิจัย ในการอ่านและวิเคราะห์เป็นอันดับแรก จากนั้นจะทำการวิเคราะห์สร้างข้อสรุปย่อย และจึงสรุปรวมต่อไปซึ่งการรวบรวมข้อมูลมีดังนี้

4.1 กำหนดหัวข้อเรื่องตามเนื้อหาที่กำหนดไว้ในกรอบแนวคิดการวิจัย ในที่นี้คือ

การวิเคราะห์องค์คุณลักษณะและเทคนิคบทเพลงคัตสรรสำหรับนิสิตรายวิชาเครื่องสีไทยกรณีศึกษา ทางเดี่ยวซอฮู้เพลงสุรินทร์ทราหู สามชั้น

4.2 ทำการอ่าน-วิเคราะห์โน้ต และทำการบันทึกข้อมูลย่อยๆ ตามเครื่องมือในข้อ 1.3

4.3 รวบรวมจัดหมวดหมู่ของข้อมูลย่อยโดยจำแนกเป็นประเด็น ประเภทและชนิดขององค์ประกอบข้อมูลย่อย 6 ด้าน ได้แก่ จังหวะ ทำนอง การประสานเสียง รูปแบบ อารมณ์และลีลา ตลอดจนจำนวนและสาระของเทคนิควิธีการบรรเลงซอฮู้ที่ปรากฏ

4.4 ทำการจัดระบบการวิเคราะห์ข้อมูลโดยลำดับภาพรวม โดยนำข้อมูลจากทุกส่วนมาจัดระบบการวิเคราะห์ เพื่อให้สะดวกในการอ่านวิเคราะห์ต่อไป ซึ่งเน้นเรื่ององค์ประกอบเนื้อหา/สารคดี และเทคนิควิธีการบรรเลงซอฮู้ที่เป็นลำดับขั้นเป็นสำคัญ

4.5 ดำเนินการตรวจสอบ ปรับแก้ และนำเสนอต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ของการวิจัย ผู้วิจัยเลือกใช้กรอบองค์ประกอบเนื้อหาดนตรี/สารคดีของ พิชิต ชัยเสรี (2548) เรื่ององค์คุณลักษณะและการวิเคราะห์มาเป็นฐานหลักในการวิเคราะห์

5.2 วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ของการวิจัย ผู้วิจัยเลือกใช้เกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยและเกณฑ์การประเมิน สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย (2544) เป็นกรอบหลักในการวิเคราะห์

ผลการวิจัย

1) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เรื่ององค์คุณลักษณะของบทเพลงคัตสรรทางเดี่ยวซอฮู้เพลงสุรินทร์ทราหู สามชั้น ซึ่งจำแนกตามองค์ประกอบของ พิชิต ชัยเสรี (2548) พบว่า 1) ด้านจังหวะ เชิงปริมาณ จังหวะฉิ่งใช้การบรรเลงฉิ่งในอัตราจังหวะสามชั้นในเที่ยวหวานและสองชั้นในเที่ยวเก็บ ส่วนเชิงคุณภาพ จังหวะหน้าทับใช้จังหวะหน้าทับปรบไก่ สามชั้น เป็นหลักในการบรรเลง 2) ทำนอง ในมิติของคุณภาพเสียงดัง-เบา ปรากฏตามวัตถุประสงค์การประดิษฐ์เสียงของผู้ประพันธ์ตลอดทั้งเพลงและในมิติของสำเนียง พบว่าเป็นเพลงไทยสำเนียงมอญ 3) การประสานเสียง พบว่า มีการประสานเสียงเฉพาะแนวตั้งในทำนองหลักเท่านั้น และไม่พบการประสานเสียงในแนวนอนแต่อย่างใด 4) รูปแบบ ในมิติของแบบแผนการบรรเลง พบว่า เป็นไปตามขนบวัฒนธรรมเพลงเดี่ยวในกลุ่มเครื่องสาย คือ บรรเลงเที่ยวหวาน 1 เที่ยวเที่ยวเก็บ 1 เที่ยว ไล่เรียงทั้ง 3 ท่อน ส่วนในมิติ

ของแบบแผนท่วงทำนอง พบว่า เพลงนี้เป็นเพลง 3 ท่อน ท่อน 1 มี 3 จังหวะ ท่อน 2 และท่อน 3 มี ท่อนละ 4 จังหวะ เป็น Form แบบซ้ำท้าย AB/CB/DB กล่าวคือจะมีส่วนท้ายที่เหมือนกันทุกท่อน คือ ท่อนที่ 1 พบจังหวะที่ 3 ท่อนที่ 2 และ ท่อนที่ 3 พบในจังหวะที่ 4 ซึ่งมีทำนองเหมือนกัน สรุป ได้ว่าเพลงสุรินทราหูสามชั้น มีส่วนที่ซ้ำท้าย เหมือนกันทั้ง 3 ท่อนและพบอีกว่าในเที่ยวหวาน ของท่อนที่ 2 มีการประพันธ์สำนวนมอญที่ชัดเจน และเที่ยวหวานท่อนที่ 3 มีการประพันธ์เลียน สำนวนร้องคล้ายการว่าดอกสอดอกอยู่ ตลอด จน ก่อนที่จะหมดจังหวะหน้าทับ ยังมีการสอ ดแทรกสำนวนขี้ของพระสรเพลงสรวง (บัว กมลวาทิน) ที่ปรากฏอยู่ในทางเดี่ยวซออยู่ เพลง แขกมอญ สามชั้น ลงไปด้วย เนื่องด้วย วัตถุประสงค์ของผู้ประพันธ์ที่ต้องการปรับเปลี่ยน อารมณ์ภายหลังการเปลี่ยนแปลงทำนองร้อง โดย เป็นการให้สัญญาณว่า ต่อไปจะเป็นทางเก็บ และ จะส่งต่อไปยังแนวท่อนสุดท้ายที่ต้องการให้แตกต่างกว่า 2 ท่อนแรกและเร็วขึ้น ซึ่งสำนวนขี้ ดังกล่าวยังมีวัตถุประสงค์ในการ ตั้งแนว และส่ง ต่อไปยังทางเก็บต่อไป ส่วนในมิติด้านบันไดเสียง หรือทางเสียง พบว่า เพลงนี้มี 2 บันได/ทางเสียง คือ ทางเสียงกลางและทางเสียงขวา และใน มิติด้านการเปรียบเทียบลูกตกกระหว่างอัตรา จังหวะพบว่า มีทั้งตรงตามคู่ 8 กับทำนองหลัก และเป็นคู่ประสานอื่น ๆ โดยเจตนาของผู้ประพันธ์ ที่ต้องการสำแดงเทคนิควิธีในการประพันธ์เรียบ เรียง 5) อารมณ์ พบว่าเพลงนี้ ปรากฏศฤงคารส หรือรสรักหรืออารมณ์รัก และ 6) ลีลา พบว่า มีครบทั้ง 3 ลีลา คือ ลีลาชาติ สำนัก และศิลป์

2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 2 พบว่า บทเพลงคีตสรรสำหรับนิสิต รายวิชาเครื่องสีไทย กรณีศึกษา ทางเดี่ยวซอ

เพลงสุรินทราหู สามชั้น ปรากฏเทคนิคการ บรรเลงซออยู่ตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยและ เกณฑ์การประเมินของ สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย (2544) ดังนี้ คือ ประ สะบัดนิ้ว สะบัดคันทัก พรมนิ้วเปิด พร มนิ้วปิด พรมนิ้วจาก ครั้นนิ้ว สีให้เสียงเบาหรือ ดังขึ้น สะอึก คงขยี้นิ้ว ขยี้คันทัก สีแผ่ว สีดัง รูด นิ้ว รวมทั้งสิ้น 15 วิธีการไม่พบเทคนิค 3 วิธีการ ได้แก่ นิ้วแอ่ การเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้นเป็นคู่ห้า และการสีรัว หากแต่พบเทคนิคเพิ่มเติมอีก 1 เทคนิค คือ การสีย้อยจังหวะ

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 เรื่องสังคีตลักษณะของทางเดี่ยวซออยู่ เพลง สุรินทราหูสามชั้นนั้น ในส่วนของจังหวะ ทำนอง การประสานเสียง รูปแบบ (แบบแผนการบรรเลง) เป็นไปตามหลักวิชาการและขนบวัฒนธรรมทุก ประการ แต่ทว่า ในส่วนของ (แบบแผนท่วง ทำนอง) ในแง่ของการประพันธ์เพลงเดี่ยว จะ เห็นได้ว่าในเที่ยวหวานของท่อน 2 มีการประพันธ์ สำนวนมอญสอแทรกเอาไว้

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับผลงานของคีตกวี ท่านอื่นในอดีตจะพบว่า มีความเหมือนในลักษณะ แนวคิดการประพันธ์ทางเดี่ยวซออยู่ เพลงแขกมอญ สามชั้นของ หลวงไพเราะเสียงซอ (อุ้น คุริยชีวิน) ซึ่งในเพลงแขกมอญนั้น ท่อนที่ 1 เที่ยวหวานมี การผูกสำนวนมอญ ฉายรูปอยู่ทั้งท่อน โดยเฉพาะ อย่างยิ่งในกลางท่อนจนจบกระสวนจังหวะและยังมี ระคนอยู่โดยทั่วไปทั้ง 3 ท่อนในเที่ยวหวาน

ผู้วิจัยในฐานะผู้ประพันธ์ด้วยมีเจตนาใช้แบบแผน ท่วงทำนองเช่นเดียวกันกับทางของหลวงไพเราะ เสียงซอ (อุ้น คุริยชีวิน) อีกทั้ง ในเที่ยวหวานท่อนที่

3 ที่ปรากฏว่ามีการสืบทอดทำนองร้องในประโยค
ร้องที่ว่า “คำ ๆ วันนี้ พี่จะไปแนบให้หน้าใจ” นั้น
มีความต้องการที่จะนำเสนอรูปแบบในเชิงนวัตศิลป์
ให้บังเกิดขึ้น เพราะโดยปกติ เพลงเดี่ยวประเภท
หน้าทับปรบไก่ สามชั้น 3 ท่อน ซึ่งได้แก่ สุรินทร์
ราหู สารถิ แคมมอญ ไม่เคยมีผู้ใดผูกสำนวน
เลียนเสียงร้องที่ชัดเจนยาวเต็มจังหวะหน้าทับแบบ
จงใจมาก่อน จะพบก็แต่ในเพลงประเภทลาลาที่
มีการว่าดอด้วยซอสามสาย ซอฮู้ ปี่ หรือขลุ่ย
เท่านั้น การกระทำเช่นนี้จึงเป็นลักษณะเฉพาะที่
ต้องการนำเสนอความเป็นจุดเด่นสำคัญของ
สำนวนนี้ ซึ่งแนวคิดนี้ของผู้วิจัยสอดคล้องกับ
แนวคิดของ พิเชิต ชัยเสรี (2548) ในเรื่องของ
ลีลาที่เป็นในส่วนของ ลีลาประเภทศิลปินที่
ต้องการระบุด้วยสำนวนดังกล่าวให้เห็นเอกลักษณ์
บุคคล ต้องการให้ทราบว่ามีผู้ใดเป็นผู้ประพันธ์
โดยคาดหวังว่า จะมีการกล่าวถึงกันต่อไปในภาย
ภาคหน้า เมื่อทางเดี่ยวทางนี้ได้รับความนิยม
และแพร่หลายในสังคม เช่น “สุรินทร์ราหู ซอฮู้
ทางนี้ ท่อน 3 เขามีการสืบทอดทำนองร้อง คำ ๆ
วันนี้ฯ ด้วย ฯลฯ” ตลอดจน ก่อนที่จะหมด
จังหวะหน้าทับ ยังมีการสอดแทรกสำนวนขี้ของ
พระสรเพลงสรวง (บัว กมลวาทิน) ที่ปรากฏ
อยู่ในทางเดี่ยวซอฮู้ เพลงแคมมอญ สามชั้น ลง
ไปด้วย เนื่องจากวัตถุประสงค์ที่ต้องการปรับ
เปลี่ยนอารมณ์ภายหลังการสืบทอดทำนองร้อง
โดยให้สัญญาณว่า ต่อไปจะเป็นทางเก็บ และจะ
ส่งต่อไปยังแนวท่อนสุดท้ายที่ต้องการให้แตกต่าง
กว่า 2 ท่อนแรกและเร็วขึ้น ซึ่งสำนวนขี้ดัง
กล่าวสามารถตั้งแนว ทำให้แนวขยับ และส่งต่อ
ไปยังทางเก็บได้อย่างลงตัวอีกด้วย จึงเป็นผลงาน
ที่เกิดขึ้นจากการประพันธ์ส่วนหนึ่งและเรียบ
เรียงจากต้นเค้าเดิมอีกส่วนหนึ่ง ผู้วิจัยจึงคิดว่า
บทเพลงคัสดรชั้นนี้ควรใช้คำว่า “ผลงานการ

ประพันธ์และเรียบเรียง” จึงจะเหมาะสม และ
ยังเป็นแนวคิดหลักที่สำคัญในการนำเอาไปใช้
อธิบายผู้เรียนต่อไปในอนาคตอีกด้วย เพื่อให้
ทราบถึงความเหมือนและความแตกต่างในเชิง
การประพันธ์ทางเดี่ยว เชิงโครงสร้างเพลงและ
เชิงการเรียนการสอนทักษะอีกด้วย

อีกทั้ง จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตาม
วัตถุประสงค์ข้อ 2 ที่พบว่า เทคนิคทางเดี่ยวซอฮู้
เพลงสุรินทร์ราหู สามชั้นนั้น พบเทคนิควิธีการ
สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยและ
เกณฑ์การประเมินของสำนักงานมาตรฐาน
อุดมศึกษา สำนักปลัดทบวงมหาวิทยาลัย (2544)
จำนวน 15 วิธี ซึ่งมีความร่วมและความต่างกับ
งานวิจัยของ ศศินภา พูลทวีป (2556) ที่ได้
ศึกษาวิเคราะห์เดี่ยวซอด้วง เพลงสุรินทร์ราหู สาม
ชั้น ทางครูวิเชียร จันทรเกษม เพราะเทคนิคที่
ปรากฏในงานวิจัยทั้ง 2 ชิ้นนี้ได้กำหนดขึ้นโดย
ชนบิชาการ จึงมีการเรียกชื่อเทคนิคตรงกันบ้าง
และต่างกันบ้าง แต่โดยนัยของนิยามมีความ
เหมือนกันอยู่ ตลอดจนมีข้อค้นพบตรงกันอีก
ประการหนึ่ง คือ เทคนิคบรรเลงย้ายไปอีกห้อง
เพลงหนึ่ง มีทั้งลูกตกเดิม หรือฝากลูกตก ในงาน
วิจัยของ ศศินภา พูลทวีป (2556) ใช้คำว่า “ย้าย
เสียง” แต่ผู้วิจัยใช้คำว่า “การสีย้อยจังหวะ” ซึ่ง
เมื่อพิจารณาแล้ว พบว่ามีความหมายตรงกัน
อีกทั้ง ผู้วิจัยยังพบเทคนิคคำอื่น ๆ อีกด้วยใน
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น ครวญ การ
กระทบเสียง การครั่นคั่นชัก การเอื้อนเสียง ฯลฯ
ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า เทคนิคที่มีอยู่เดิมในเกณฑ์
มาตรฐานดนตรีไทยฯ ควรมีการพิจารณา ประชุม
หารือและเสนอให้มีการเพิ่มเติมต่อไปเพื่อความ
ครบถ้วนในเชิงวิชาการ

ส่วนเทคนิคนิ้วแฉ่ ที่ใช้นิ้วชี้แต่ละตรง ตำแหน่งรัดดอก และเลื่อนนิ้วลงมายังตำแหน่งของเสียงที่หนึ่งพร้อมกับเริ่มต้นลีด้วยคันชักออก และจบด้วยคันชักเข้านั้น มักพบในการบรรเลงซออู้และซอสามสายในการบรรเลงคลอ การขับร้อง จึงไม่เป็นสิ่งแปลกที่จะไม่พบในการบรรเลงเพลงเดี่ยวสุรินทราหู สามชั้นในงานวิจัยชิ้นนี้ เพราะเป็นคนละแบบแผนการบรรเลง รวมถึงเทคนิคการเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้นเป็นคู่ห้า และการสืรว โดยปกติเทคนิคเหล่านี้จะปรากฏใน ทางเดี่ยวซอ ประเภทเพลงหน้าพาทย์พิเศษและเพลงทยอย เช่น เพลงเชิดนอก เพลงกราวในและเพลงทยอยเดี่ยว ซึ่งมีความสอดคล้องและปรากฏให้เห็นอยู่แล้วในงานวิจัยของ สมภพ เขียวมณี (2555) เรื่องการวิเคราะห์เดี่ยวซออู้เพลงกราวในทางครูละเมียด จิตตเสวี งานของ ปทุมทิพย์ กาวิล (2548) เรื่องการวิเคราะห์เดี่ยวซออู้ เพลงกราวใน: กรณีศึกษาทางครูย่อย เกิดมงคล และของวราภรณ์ เชิดชู (2548) เรื่องการศึกษาเพลงทยอยเดี่ยวสำหรับซออู้ ของหลวงไพเราะเสียงซอ (อุ่น ดุริยชีวิน)

นอกจากนี้ จาก Bloom's Taxonomy (Bloom, 1976) ด้านทักษะพิสัย ทำให้ผู้วิจัยเชื่อมั่นว่า ผลการศึกษาครั้งนี้มีประโยชน์ยิ่ง ถ้าสามารถนำไปบูรณาการเชื่อมโยงให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการเรียนการสอนทักษะซออู้ได้ดีต่อไปในอนาคต เพราะถ้าผู้สอนสามารถเป็นทักษะต้นแบบที่ดี มีความกระจำในตัวเองเพลงทั้งในเชิงสังคีตลักษณ์ เทคนิคและการปฏิบัติ เมื่อนำไปถ่ายทอดและสาธิตให้แก่ผู้เรียนก็สามารถนำไปสู่ความรู้ที่ถูกต้องแจ่มแจ้ง (พุทธิพิสัย) ทั้งในผู้สอนและผู้เรียน อีกทั้งยังเป็นการสร้างเจตคติที่ดีในการเรียนและการฝึกซ้อม (จิตพิสัย) และจะพัฒนาไปสู่ความ

สามารถในเชิงการบรรเลงที่สมบูรณ์ (ทักษะพิสัย) เต็มศักยภาพที่เป็นเป้าหมายสูงสุดในการเรียนการสอนรายวิชาทักษะต่อไป ซึ่งแนวคิดนี้ยังสอดคล้องและตรงกันกับแนวคิดของนัฐพงศ์ โสวัตร (2556) ที่ให้ทรงสนะว่าความสำเร็จในการบรรเลงรวมวง หรือการปรับวง หรือปฏิบัติทักษะให้ได้ถึงขีดความสามารถสูงสุดนั้น ต้องอาศัย “ศาสตร์และศิลป์” ร่วมกัน ต้องสามารถพิสูจน์ได้และทำให้เห็นในเชิงประจักษ์อย่างเป็นรูปธรรมได้อีกด้วยทั้งผู้สอนและผู้เรียน

อนึ่ง แนวคิดสำคัญของบลูม ด้านทักษะพิสัย (Bloom, 1976) นั้น เมื่อผู้วิจัยวิเคราะห์ลงลึกไปอีกก็พบประโยชน์ที่ความสอดคล้องกันตามลำดับทั้ง 5 ชั้นอีกด้วย โดยเมื่อผู้สอนและผู้เรียนทำความเข้าใจและปฏิบัติให้ได้ตามแนวคิดนี้แล้ว น่าจะประสบผลสำเร็จในการเรียนการสอนทักษะซึ่งในลำดับแรก บลูมได้กล่าวถึงขั้นการรับรู้ คือ การให้ผู้เรียนได้รับรู้หลักการปฏิบัติที่ถูกต้องและ/หรือเป็นการเลือกหาตัวแบบที่สนใจ ลำดับที่ 2 ได้แก่ การทำตามแบบ คือ พฤติกรรมที่ผู้เรียนพยายามฝึกตามแบบที่ตนสนใจและพยายามทำซ้ำเพื่อที่จะให้เกิดทักษะตามแบบที่ตนสนใจให้ได้ หรือสามารถปฏิบัติได้ตามข้อเสนอแนะในที่นี้คือผู้สอนต้องสามารถปฏิบัติทักษะการบรรเลงเดี่ยวให้คล่องแคล่ว ชำนาญ ได้อรรถรส สามารถบรรเลงเป็นต้นแบบที่ดีได้ และสามารถแนะนำเทคนิคต่างๆได้อย่างถูกต้องจึงจะนำไปสู่สัมฤทธิ์ผลในลำดับที่ 3 ได้แก่ การหาความถูกต้อง คือ ความสามารถของพฤติกรรมในการปฏิบัติด้วยตนเอง เช่น เมื่อผู้เรียนบรรเลงจนคล่องแล้วอาจไม่ต้องการเครื่องชี้แนะตลอดเวลา เมื่อผู้เรียนฝึกบรรเลงเข้าไปซ้ำมาก็จะพยายามหาความถูกต้องในการปฏิบัติและจดจำได้ด้วยตัวเอง ลำดับที่ 4

ได้แก่ การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง คือ หลังจากตัดสินใจเลือกรูปแบบการฝึกที่เป็นลักษณะเฉพาะของตัวเองได้แล้วจะกระทำตามรูปแบบนั้นอย่างต่อเนื่อง จนปฏิบัติทักษะหรือเทคนิคการบรรเลงที่ยากและซับซ้อนได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง คล่องแคล่ว การที่ผู้เรียนเกิดทักษะได้ ต้องอาศัยการฝึกฝนและฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอและลำดับสุดท้าย ได้แก่ การปฏิบัติได้อย่างธรรมชาติ คือ พฤติกรรมที่ได้จากการฝึกฝนและฝึกซ้อมอย่างต่อเนื่อง จนสามารถปฏิบัติทักษะการบรรเลงได้อย่างคล่องแคล่วไวโดยอัตโนมัติ เป็นไปอย่างธรรมชาติซึ่งถือเป็นความสามารถในการปฏิบัติระดับสูง ซึ่งจากแนวคิดทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยจึงเชื่อมั่นว่า หากนำมาบูรณาการให้ดีแล้ว จะเป็นหนทางสำคัญในการแก้ปัญหาเรื่องการเรียนการสอนรายวิชาทักษะได้ต่อไปในอนาคต ทั้งเรื่องความยาวของบทเพลง กระบวนการที่มีความซับซ้อน แตกต่างและค่อนข้างยากต่อการจดจำ ในบางจังหวะมีการขยี้และผูกกลอนสำเนียงภาษาแทรกไว้ เทียบหวานและเทียบเก็บ มีความเคลื่อนไหวของแนวที่จำเป็นต้องอาศัยความแม่นยำหรือการฝึกฝนมาก ต้องใช้เวลานานลงได้

ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ด้วยข้อจำกัดของเวลา ยังไม่ได้มีการในผลการวิจัยไปพัฒนาขึ้นเป็นแผนการจัดการเรียนรู้และทดลองใช้จริงกับผู้เรียนสมมุติฐานต่างๆ จึงเป็นการอนุมานในเชิงอุปนัยด้วยแนวคิดและทฤษฎีเท่านั้น ซึ่งในงานวิจัยของ

ยสพรรณ พันธะศรี (2551) ได้ทำการศึกษาประสิทธิภาพของชุดการสอนรายวิชาศึกษาทั่วไป วิชา Music Performing ดนตรีปฏิบัติที่เลือกเรียนดนตรีไทย (ซอฮู้) เรื่อง การปฏิบัติพื้นฐานซอฮู้ และของภาวดี บุญกาญจน์ (2552) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการเรียนการสอนซอฮู้ในวิทยาลัยนาฏศิลป์ ล้วนแล้วแต่เป็นประจักษ์พยานว่า ถ้ามีการทดลองใช้ หรือหาประสิทธิภาพของสาระที่นำไปใช้สอน จะสามารถยืนยันและพิสูจน์สมมุติฐานได้เป็นอย่างดี ดังนั้น ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ควรนำไปต่อยอดเพื่อตอบสมมุติฐานดังกล่าวต่อไป

ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปนอกจากประเด็นเรื่องการทดลองใช้แล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าหัวข้อที่ควรพัฒนาในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปมีดังนี้ คือ

1. ควรมีการศึกษาวิเคราะห์หลังคัสดลักษณะ และเทคนิควิธีการบรรเลง บทเพลงเดี่ยวเครื่องมืองต่างๆ ตามลำดับขั้นของเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยและเกณฑ์การประเมิน ของสำนักมาตรฐานอุดมศึกษา สำนักปลัดทบวงมหาวิทยาลัย (2544) เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ในการเรียนการสอนรายวิชาทักษะจะเป็นประโยชน์ยังสำหรับผู้สอนและผู้เรียนต่อไป

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบหลังคัสดลักษณะ และเทคนิควิธีการบรรเลง ทางเดี่ยวซอฮู้ เพลงสุรินทราหู สามชั้น ร่วมกับสำนวนเดี่ยวทางอื่นๆ เพื่อความหลากหลายและกว้างขวางในเชิงวิชาการด้วย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- นัฐพงศ์ โสวัตร. (2556). *เทคนิคการเรียนการสอนแบบฝึกปฏิบัติดนตรีไทย/การเรียนการสอนดนตรี (จากแนวคิด รูปธรรม พิสูจน์ได้ ในศาสตร์-ศิลป์)*, 14 มิถุนายน.
- พิชิต ชัยพลเสรี. (2548). *สังคีตลักษณ์และการวิเคราะห์เพลงไทย*. บันทึกการบรรยายรายวิชาทฤษฎีดนตรีไทย หลักสูตร ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2537). *การพัฒนาการสอน*. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ปทุมทิพย์ กาวิล. (2548). *วิเคราะห์เดี่ยวซอฮู้ เพลงกราวใน: กรณีศึกษาทางครูย่อย เกิดมงคล*. (ปริญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาวิชาดุริยางค์ไทย ภาควิชาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภาวดี บุญกาญจน์. (2552). *การจัดการเรียนการสอนซอฮู้ในวิทยาลัยนาฏศิลป์*. (ปริญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ยสพรรณ พันธะศรี. (2551). *การศึกษาประสิทธิภาพของชุดการสอนรายวิชาศึกษาทั่วไปวิชา Music Performing ดนตรีปฏิบัติที่เลือกเรียนดนตรีไทย (ซอฮู้) เรื่อง การปฏิบัติพื้นฐานซอฮู้*. เงินทุนวิจัยมหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์. (2552). *เอกสารคำสอนรายวิชาเครื่องสีไทย: ซอฮู้*. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เอกสารอัดสำเนา.
- วราภรณ์ เชิดชู. (2548). *การศึกษาเพลงทยอยเดี่ยวสำหรับซอฮู้ ทางครูหลวงไพเราะเสียงซอ (อุ่นดุริยางค์วิน)*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). สาขาวิชาดุริยางค์ไทย ภาควิชาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศศิณภา พูลทวีป. (2556). *วิเคราะห์เดี่ยวซอด้วง เพลงสุรินทราหู สามชั้น ทางครูวีเชียร จันทรเกษม*. (ปริญญานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). สาขาวิชาดนตรีไทย ภาควิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย. (2544) *เกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยและเกณฑ์การประเมิน*. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.
- สมจิตร คำอัน. (2542). *ชุดการสอนปฏิบัติเครื่องสายไทย ในรายวิชาดนตรีไทยปฏิบัติตามความถนัด 1 (ศ.028) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สมภพ เขียวมณี. (2555). *การวิเคราะห์เดี่ยวซอฮู้เพลงกราวในทางครูละเมียด จิตตเสวี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์.

ภาษาอังกฤษ

Furst, E. J. (1981). Bloom's taxonomy of educational objectives for the cognitive domain: Philosophical and educational issues. *Review of Educational Research*. 51(4): 441-453.

ผู้เขียน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ยุทธนา จัพพรรณรัตน์ อาจารย์ประจำภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีเมล yootthanac2@hotmail.com

หมายเหตุ: ทุนวิจัย ศูนย์นวัตกรรมการเรียนรู้ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เงินทุนอุดหนุนโครงการวิจัย
ในชั้นเรียนประจำภาคปลาย ปีการศึกษา 2556.

การสร้างตัวบ่งชี้ความสามารถพิเศษของนักกีฬาเทควันโด ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

Development of Indicators for Taekwondo Talents of Upper Secondary School Students

รังสฤษฎ์ จำเริญ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างตัวบ่งชี้ความสามารถพิเศษของนักกีฬาเทควันโดระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 2) ทดสอบประสิทธิภาพของแบบทดสอบตัวบ่งชี้ความสามารถพิเศษของนักกีฬาเทควันโดระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และ 3) สร้างเกณฑ์คะแนนมาตรฐานความสามารถพิเศษของนักกีฬาเทควันโดระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจากการทดสอบของตัวบ่งชี้ในคุณลักษณะทางด้านต่างๆ โดยมีขั้นตอนการวิจัย 4 ขั้นตอนคือ 1) การศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อกำหนดตัวบ่งชี้ความสามารถพิเศษของนักกีฬาเทควันโดระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 2) การสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิ 3) การศึกษาคุณภาพเครื่องมือวิจัย 4) การสร้างเกณฑ์คะแนนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ตัวบ่งชี้ความสามารถพิเศษของนักกีฬาเทควันโดระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมี 4 ด้าน คือ 1) ความสามารถพิเศษด้านสรีรวิทยา 14 ตัวบ่งชี้ 2) ความสามารถพิเศษด้านทักษะ 8 ตัวบ่งชี้ 3) ตัวบ่งชี้ด้านความสามารถในการแข่งขัน 10 ตัวบ่งชี้ และ 4) ความสามารถพิเศษด้านจิตวิทยา 3 ตัวบ่งชี้ เครื่องมือที่ใช้วิจัยในครั้งนี้ คือ แบบทดสอบตัวบ่งชี้ความสามารถพิเศษของนักกีฬาเทควันโดระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย 28 รายการทดสอบ โดยมีความตรงตามเนื้อหาของรายการทดสอบทั้ง 4 ด้าน (สรีรวิทยา ทักษะ ความสามารถในการแข่งขัน และจิตวิทยา) เท่ากับ 0.86, 0.94, 0.94 และ 0.92 ตามลำดับ มีความตรงตามโครงสร้างทฤษฎีอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ทุกรายการทดสอบ ยกเว้นการทดสอบน้ำหนักตัว ในการทดสอบความเที่ยงตรง พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกรายการทดสอบ และมีเกณฑ์คะแนนมาตรฐานที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น โดยแบ่งระดับความสามารถออกเป็น 5 ระดับคือ ดีมาก ดี ปานกลาง ต่ำ และต่ำมาก

การวิจัยครั้งนี้สามารถสรุปได้ว่า แบบทดสอบตัวบ่งชี้ความสามารถพิเศษของนักกีฬาเทควันโดระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั้ง 4 ด้านเป็นแบบทดสอบภาคสนาม เพื่อประเมินความสามารถพิเศษของนักกีฬาเทควันโดระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นเครื่องมือที่มีคุณภาพสูง ทั้งในด้านความตรงเชิงเนื้อหา ด้านความเที่ยง ด้านความตรงเชิงโครงสร้างทฤษฎีที่สามารถจำแนกนักกีฬาเทควันโดที่มีความสามารถพิเศษกับนักกีฬาเทควันโดปกติทั่วไปได้และมีเกณฑ์คะแนนมาตรฐานของระดับความสามารถ พร้อม

ด้วยคู่มือการใช้ รายละเอียดของการทดสอบสำหรับใช้ในการทดสอบและคัดเลือกนักกีฬาเทควันโด
ที่มีความสามารถพิเศษระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

คำสำคัญ: นักกีฬาเทควันโดที่มีความสามารถพิเศษ/ตัวบ่งชี้ความสามารถพิเศษสำหรับนักกีฬาเทควันโด/
การบ่งชี้ นักกีฬาเทควันโดที่มีความสามารถพิเศษ

Abstract

The objectives of this study were 1) to develop indicators of talented attributes among taekwondo players at upper secondary school level, 2) to evaluate the effectiveness of the above mentioned indicators test, and 3) to form, by using the indicators of the talented attributes test, the standard score for taekwondo players at the upper secondary school level. The research procedures were composed of 4 stages: 1) conducting a content analysis and in-depth interviews for the purpose of evaluating attributes and indicators of talent among taekwondo players, 2) making a focus groups discussion with experts on the attributes and indicators of talent for taekwondo players, 3) studying the efficacy of the research instruments, and 4) creating a standard score of test.

The results were as follows: The attributes of talented indicators among taekwondo players consist of 4 components: 1) physical attributes (14 indicators), 2) taekwondo skills attributes (8 indicators), 3) competitive capacity attributes (10 indicators), and 4) psychological attributes (3 indicators). The implemented research tool, aiming to evaluate both content and structural validities, was the test consisting of 28 items. The result showed that the content validity of 4 components (physical attributes, taekwondo skills, competitive capacity attributes and psychological attributes) were 0.86, 0.94, 0.94 and 0.92, respectively. The structural validity was .05 for all items. The reliability was statistically significant at .05. According to the levels of performance criteria, the standard scores found in this study were categorized into 5 levels: very good, good, fair, low and very low levels.

The research concluded that the indicators test in the field experiment which was used for evaluating the attributes of talented taekwondo players of upper secondary school is a high quality instrument in the aspect of both content and structural validities and is a reliable instrument. The standard score as well as the level of performance criteria were formed. The test manual with details was also erected developed to test and to select the most talented taekwondo players of upper secondary school.

KEYWORDS: TALENTED TAEKWONDO PLAYERS/TALENTED CHARACTERISTIC INDICATOR
FOR TAEKWONDO PLAYERS/TALENTED TAEKWONDO PLAYERS IDENTIFICATION

บทนำ

วิชาพลศึกษาเป็นการศึกษาแขนงหนึ่งที่เป็นกระบวนการศึกษาเพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม โปรแกรมการสอนพลศึกษาในชั้นเรียนและโปรแกรมการแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียนนั้นมุ่งเน้นให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมเป็นสำคัญ แต่ในการจัดโปรแกรมการแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียนและโปรแกรมการจัดพลศึกษาพิเศษเป็นการจัดโปรแกรมพลศึกษาเพื่อนักเรียนที่มีความสามารถสูงและดีเด่นทางด้านกีฬา โดยเฉพาะนักเรียนที่มีพรสวรรค์ในด้านกีฬาเพื่อมุ่งส่งเสริมให้ได้มีโอกาสที่จะพัฒนาความสามารถสู่ความเป็นเลิศ เพื่อเป็นตัวแทนในระดับชาติต่อไป ซึ่ง คักดีชยา พัทธกษวงศ์ (2550) ได้กล่าวว่า ผู้ที่มีความสามารถพิเศษทางด้านกีฬา หมายถึง ผู้ที่มีความสามารถด้านกีฬาที่โดดเด่นกว่าบุคคลอื่นๆ ในสภาพแวดล้อมและระดับอายุเดียวกัน

ปัจจุบันประเทศชั้นนำของโลกหลายประเทศได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาและส่งเสริม เด็กที่มีความสามารถพิเศษเป็นอย่างมาก เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นประเทศที่จุดชนวนของโลกในเรื่องนี้ และเป็นประเทศแรกที่ใช้ คำว่า Gift Education ในประเทศไทยนั้นรัฐบาลก็ได้เห็นความสำคัญกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษโดย ในวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2542 ได้มีการประกาศใช้กฎหมายการศึกษาแห่งชาติฉบับแรก คือ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษทางการกีฬานั้นประเทศไทยได้จัดตั้งโรงเรียนเฉพาะทาง คือ โรงเรียนกีฬา ทั้ง 13 แห่งทั่วประเทศ กีฬาเทควันโดเป็นกีฬาประเภทหนึ่งที่ได้

เข้ามาเผยแพร่ในประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2508 ได้มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว และประสบความสำเร็จเป็นอย่างมากทำให้เป็นแรงจูงใจและแรงผลักดันให้เยาวชนไทยได้หันมาเล่นกีฬาเทควันโดกันอย่างกว้างขวาง โดยประเทศไทยมีคนเล่นกีฬาเทควันโดประมาณกว่า 1 ล้านคน

กระทรวงการท่องเที่ยวและการกีฬาได้เล็งเห็นความสำคัญของกีฬาเทควันโดและเห็นว่ามีนักเรียนนักศึกษาได้เล่นกีฬาเทควันโดอย่างแพร่หลายจึงได้กำหนดให้มีการบรรจุกีฬาเทควันโดเข้าในหลักสูตรของโรงเรียนกีฬาทั่วประเทศและได้จัดการแข่งขันกีฬาเทควันโดในกีฬานักเรียนนักศึกษาแห่งชาติ โดยมีกรมพลศึกษาเป็นผู้ดูแลโดยกำหนดให้มีการแข่งขันในการคัดเลือกในระดับจังหวัด ระดับภาค และจัดการแข่งขันในรอบชิงชนะเลิศในระดับประเทศต่อไป โดยกำหนดไว้ว่าผู้ที่เข้าแข่งขันจะต้องเป็นนักเรียนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย รวมถึงการศึกษานอกโรงเรียนด้วย ส่วนนักศึกษานั้นหมายถึงผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษาของสำนักงานการอาชีวศึกษา ไม่เกินระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ หรือ ปวช. โดยมุ่งที่จะผลักดันส่งเสริมให้นักเรียนที่เข้าร่วมแข่งขันมีการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถ เพื่อสู่การแข่งขันระดับชาติ หรือเป็นตัวแทนทีมชาติไทยในการแข่งขันในระดับนานาชาติต่อไป และที่ผ่านมานั้นนักกีฬาเทควันโดไทยที่ประสบความสำเร็จหลายคนก็ได้ผ่านการแข่งขันกีฬานักเรียนนักศึกษาแห่งชาติในขณะที่เป็นนักเรียนมัธยมศึกษา และสามารถก้าวขึ้นสู่การเป็นตัวแทนในระดับเยาวชนทีมชาติ และทีมชาติชุดใหญ่ ในการแข่งขันระดับนานาชาติ เช่น ชนาธิป ช้อนชา นักกีฬาเหรียญทองแดงโอลิมปิกลอนดอน

เกมส์และเหรียญทองชิงแชมป์โลกที่ประเทศ แม็กซิโก เคยเป็นนักกีฬาเทควันโดตัวแทนนักเรียนจากโรงเรียนสตรีพัทลุงคว้าเหรียญทองในการแข่งขันกีฬานักเรียนนักศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 31 เมืองช้างเกมส์ จังหวัดสุรินทร์ และ ชัชวาล ขาวละออ นักกีฬาเหรียญทอง เอเชียน-เกมส์ เคยเป็นนักกีฬาเทควันโดตัวแทนนักเรียนจากโรงเรียนสวนกุหลาบรังสิตและคว้าเหรียญทองในการแข่งขันกีฬานักเรียนนักศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 25 แคนเกมส์ จังหวัดขอนแก่น เป็นต้น

สมาคมเทควันโดแห่งประเทศไทยได้มีการตั้งเป้าหมายในการที่จะประสบความสำเร็จคือการได้เหรียญทองในการแข่งขันในโอลิมปิกเกมส์ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ ความสามารถของนักกีฬา มีความจำเป็นและมีความสำคัญอย่างมากที่จะต้องมีการพัฒนาและเฟ้นหานักกีฬาเทควันโดดาวรุ่ง ในการแข่งขันในระดับเยาวชน เพื่อให้ให้นักกีฬาเทควันโดรุ่นใหม่ที่มีพรสวรรค์และมีความสามารถดี ขึ้นมาแข่งขันทดแทนนักกีฬารุ่นพี่ที่อาจจะต้องเลิกการแข่งขันไป ซึ่งสามารถทำได้โดยใช้ “กระบวนการบ่งชี้ผู้มีความสามารถพิเศษ” (Talent Identification) ซึ่งดูได้จากตัวบ่งชี้ (Indicators) ในการค้นหา นักกีฬาที่มีความสามารถพิเศษระดับเยาวชนในกีฬาเทควันโดที่มีความสามารถและมีคุณภาพในทุกๆ ด้าน เป็นตัวแทนเยาวชนทีมชาติ และทีมชาติชุดใหญ่ต่อไป

ปัจจุบันได้มีการสร้างกระบวนการบ่งชี้ผู้มีความสามารถพิเศษในหลายชนิดกีฬา เช่น ในกีฬาฟุตบอล ประสบโชค โชคเหมาะ (2551) กล่าวว่า ตัวบ่งชี้คุณลักษณะของนักกีฬาฟุตบอลที่มีความสามารถพิเศษ มี 3 ด้าน คือ 1) คุณลักษณะทางสรีรวิทยา 2) คุณลักษณะทางด้านจิตวิทยา

3) คุณลักษณะทางทักษะกีฬาฟุตบอลการบ่งชี้ นักกีฬาที่มีความสามารถพิเศษ และในกีฬาโปโลน้ำ ธาณินทร์ บุญญาลงกรณ์ (2553) กล่าวว่า ตัวบ่งชี้ความสามารถพิเศษกีฬาโปโลน้ำในระดับเยาวชน มี 5 ตัวบ่งชี้คือ 1) ด้านมนุษยมิติ 2) ด้านทักษะกลไก 3) ด้านจิตวิทยา 4) ด้านสรีรวิทยา 5) ความฉลาดในการแข่งขัน

ในปัจจุบันสมาคมเทควันโดแห่งประเทศไทยมีกระบวนการคัดเลือกนักกีฬาเยาวชนทีมชาตินั้นโดยใช้กระบวนการคัดเลือกจากผลการแข่งขันเพียงอย่างเดียว คือ นักกีฬาที่ได้อันดับที่ 1 และอันดับที่ 2 ของการแข่งขันรายการต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ การแข่งขันเยาวชนชิงแชมป์ประเทศไทยการเปิดรายการแข่งขันคัดเลือกนักกีฬาในเฉพาะรายการแข่งขันนั้นที่สมาคมจะเข้าร่วมแข่งขันในระดับนานาชาติ นำนักกีฬามาร่วมเก็บตัวฝึกซ้อม และนำมาคัดออกอีกครั้ง โดยการประเมินจากทีมผู้ฝึกสอน โดยดูจากผลการแข่งขันหรือรูปร่างที่ได้เปรียบ แต่ในการจับสลายการแข่งขันกีฬาเทควันโด มีการจับสลายโดยแบ่งเป็น 2 สายการแข่งขันและเป็นการแข่งขันแบบแพ้คัดออก ไม่มีการจัดอันดับมีอาจซึ่งอาจทำให้นักกีฬาที่มีความสามารถสูงมาแข่งขันกันก่อน จึงทำให้นักกีฬาที่มีความสามารถสูงอาจแพ้และเสียโอกาสในรอบแรก และในวันที่แข่งขันผู้ที่มีความสามารถสูงที่สุดอาจไม่พร้อม ซึ่งอาจทำให้เสียโอกาสที่ดีในการที่จะได้นักกีฬาเทควันโดที่มีความสามารถพิเศษมาพัฒนาต่อไป

ตัวบ่งชี้ผู้มีความสามารถพิเศษทางด้านกีฬาเทควันโดเป็นกระบวนการที่มีความจำเป็นและมีความสำคัญมากในการคัดเลือกนักกีฬาให้ได้มาซึ่งมีความสามารถสูง จะช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น การกีฬาแห่งประเทศไทย สมาคมเทควันโด

แห่งประเทศไทย หรือหน่วยงาน สถานศึกษา ต่าง ๆ เช่น โรงเรียนกีฬา เป็นต้น สามารถที่จะมี กระบวนการในการเฟ้นหานักกีฬาที่มีความสามารถ พิเศษอย่างแท้จริง นอกจากนั้นภาครัฐบาลก็ได้ รับประโยชน์อย่างมาก เนื่องจากกระบวนการบ่งชี้ผู้มีความสามารถพิเศษทางกีฬานี้จะช่วยลดขั้นตอน ทำให้ได้นักกีฬาที่เหมาะสม ทำให้การลงทุนไม่เสียเปล่า ได้ลงทุนกับนักกีฬาที่มีความสามารถอย่างแท้จริง ทำให้ทั้งภาครัฐ หรือ สมาคมเทควันโดแห่งประเทศไทยได้ประหยัดงบประมาณลงไปได้มาก นอกจากนั้นยังได้ตอบสนองนโยบายของประเทศทางด้านการศึกษาของประเทศในการที่จะพัฒนาเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ ซึ่งมีหลากหลายวิชา ซึ่งจำนวนนั้นคือ สาขาวิชาพลศึกษาซึ่งมุ่งพัฒนาคนแบบองค์รวมไปพร้อม ๆ กัน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ประเทศใดมีเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษทางด้าน พลศึกษามาก ประเทศนั้นจะมีโอกาสที่จะเป็นประเทศที่มีบุคลากรที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545)

ความจำเป็นและความสำคัญดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยในฐานะที่เคยเป็นนักกีฬาเทควันโด และเป็นผู้ฝึกสอน มีความสนใจที่จะทำการวิจัย เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ความสามารถพิเศษของนักกีฬาเทควันโดระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งผู้วิจัยมีความเชื่อว่าผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการพลศึกษาและกีฬาเทควันโดของประเทศไทย ทำให้ได้กระบวนการในการคัดเลือกนักกีฬาเทควันโดที่มีคุณภาพ รวมทั้งจะนำกระบวนการดังกล่าวเพื่อบ่งชี้ นักกีฬาเทควันโดที่มีความสามารถพิเศษ ที่จะมุ่งให้นักกีฬาเทควันโดของประเทศไทยสู่เหรียญทองโอลิมปิกเกมส์ให้

ได้ต่อไป ทั้งนี้จากผลการวิจัยที่ได้จะเป็นแนวทางในการศึกษาพัฒนานักกีฬานิดอื่นๆ ทั้งในสถานศึกษา และภาครัฐเพื่อการพัฒนาการพลศึกษาและกีฬาของไทยต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างตัวบ่งชี้ความสามารถพิเศษของนักกีฬาเทควันโดระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. เพื่อทดสอบประสิทธิภาพของแบบทดสอบตัวบ่งชี้ความสามารถพิเศษของนักกีฬาเทควันโดระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
3. เพื่อสร้างเกณฑ์คะแนนมาตรฐานความสามารถพิเศษของนักกีฬาเทควันโดระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจากการทดสอบของตัวบ่งชี้ในคุณลักษณะทางด้านต่าง ๆ

วิธีการวิจัย

ผู้วิจัยได้มีวิธีการวิจัยเรื่องการพัฒนาตัวบ่งชี้ความสามารถพิเศษของนักกีฬาเทควันโดในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยแบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

- (1) สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี จากตำรา เอกสาร รายงานการวิจัยทั้งในและต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสังเคราะห์จากการสัมภาษณ์เชิงลึกที่ผู้ให้ข้อมูลหลักได้เสนอตัวบ่งชี้แต่ละด้านไว้ และใช้แบบจำลองของสตีเฟน ทูลมิน (Toulmin's Model) ในการแบ่งแยกข้อมูล ได้ตัวบ่งชี้ความสามารถพิเศษทั้งหมด 4 ด้านแล้วจึงนำมาสร้างต้นร่างตัวบ่งชี้ความสามารถพิเศษของนักกีฬาเทควันโดในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและสร้างแบบทดสอบตัวบ่งชี้ความสามารถพิเศษทางด้านต่างๆ

(2) การวิเคราะห์ข้อมูลจากการตรวจสอบความครอบคลุม เหมาะสมของต้นร่างตัวบ่งชี้ความสามารถพิเศษของนักกีฬาเทควันโดในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจากการสนทนากลุ่ม (Focus group) ของผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละด้าน

(3) การวิเคราะห์การหาคุณภาพของเครื่องมือในด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) ของผู้ทรงคุณวุฒิ

(4) การวิเคราะห์การหาคุณภาพของเครื่องมือในด้านความตรงตามโครงสร้างทฤษฎี (Construct validity) โดยการทดสอบ Known group method และทำการวิเคราะห์ความแตกต่างคะแนนการทดสอบระหว่างกลุ่มนักกีฬาเทควันโดระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มีความสามารถพิเศษ กับกลุ่มนักกีฬาเทควันโดระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายทั่วไปโดยใช้สถิติ t-test แบบ Independent t-test

(5) การวิเคราะห์การหาคุณภาพของเครื่องมือในด้านความเที่ยง โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's coefficient of correlation)

(6) การสร้างเกณฑ์คะแนนมาตรฐานของผลการทดสอบของกลุ่มตัวอย่างทั่วประเทศ

นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนา หมายถึง กระบวนการในการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง หรือสร้างสรรค์ สิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้น หรือมีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้นโดยอาศัยหลักการ ทฤษฎีที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน

ตัวบ่งชี้ หมายถึง องค์ประกอบที่มีค่าแสดงถึงลักษณะหรือปริมาณที่ต้องการศึกษา ณ ช่วงเวลาหนึ่ง ค่าตัวบ่งชี้จะแสดงถึงสภาพที่ต้องการศึกษา มีความชัดเจนเพื่อประเมินสภาพที่ต้องการศึกษาได้ และสามารถนำไปเปรียบเทียบกับช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งได้ ทำให้ทราบถึงความเปลี่ยนแปลงปริมาณของสภาพที่ต้องการศึกษาได้

นักกีฬาเทควันโดที่มีความสามารถพิเศษ หมายถึง นักกีฬาเทควันโดที่มีความสามารถสูงกว่านักกีฬาเทควันโดคนอื่นๆ อย่างชัดเจน ภายใต้วงแวดล้อมเดียวกันในช่วงอายุที่เท่ากัน และเป็นนักกีฬาเทควันโดทีมชาติไทย ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีอายุไม่เกิน 18 ปี

นักกีฬาเทควันโด หมายถึง นักกีฬาเทควันโดชาย ซึ่งเป็นนักกีฬาเทควันโดของโรงเรียน ที่อายุไม่เกิน 18 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสถานศึกษาต่างๆ ทั่วประเทศ

ตัวบ่งชี้ของความสามารถพิเศษในกีฬาเทควันโด หมายถึง สิ่งที่ยบ่งบอกถึงความสามารถพิเศษของนักกีฬาเทควันโดที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีอายุไม่เกิน 18 ปี ในสถานศึกษาต่างๆ ทั่วประเทศและคุณลักษณะทางด้านต่างๆ โดยได้มาจากการศึกษาการทบทวนเอกสาร และความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสรีรวิทยา ด้านทักษะ ด้านความสามารถในการแข่งขัน และด้านจิตวิทยา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้ เป็นนักกีฬา

เทควันโดชายของโรงเรียนซึ่งกำลังศึกษาอยู่ใน
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งมีอายุไม่เกิน 18 ปี โดย
แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 นักกีฬาเทควันโดชายทีมชาติไทย
ที่ศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

ศึกษาและวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเชิงลึก (In-depth Interview) เกี่ยวกับคุณลักษณะของนักกีฬาเทควันโดที่มีความสามารถพิเศษ (11 คน) โดยใช้แบบจำลองของ
สตீเฟ่น ทูลมิน (Toulmin's Model)



สังเคราะห์ได้คุณลักษณะพิเศษแต่ละด้าน และนำมาร่างตัวบ่งชี้ความสามารถพิเศษในกีฬาเทควันโด
ระดับของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในแต่ละด้าน

เชิญผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประชุมกลุ่ม (Focus Group) (6 คน) เพื่อระดมความคิด และนำมาสร้างต้นร่างตัวบ่งชี้
ความสามารถพิเศษในกีฬาเทควันโดระดับของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในแต่ละด้าน



ได้ตัวบ่งชี้ความสามารถพิเศษในกีฬาเทควันโดระดับของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
ในคุณลักษณะทางด้านต่างๆ



สร้างแบบทดสอบตัวบ่งชี้ความสามารถพิเศษในกีฬาเทควันโดระดับของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา
ตอนปลายในคุณลักษณะทางด้านต่างๆ



ศึกษาคุณภาพของแบบทดสอบตัวบ่งชี้ความสามารถพิเศษในกีฬาเทควันโดระดับของนักเรียน
ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในคุณลักษณะทางด้านต่างๆ

ความตรงเชิงเนื้อหา (Content
Validity) โดยพิจารณาคำดัชนี
ความสอดคล้องจากผู้ทรงคุณวุฒิ
(8 คน) โดยวิเคราะห์ค่าดัชนี
ความสอดคล้อง (IOC)

ความตรงเชิงโครงสร้างทฤษฎี
(Construct Validity) โดยการ
เปรียบเทียบคะแนนนักกีฬาเทควันโด
ที่มีความสามารถพิเศษกับนักกีฬา
ปกติทั่วไป โดยการทดสอบ
Known Group Method

การหาความเที่ยง (Reliability)
โดยวิธีการทดสอบซ้ำ โดยการ
ทดสอบ
Pearson's Coefficient of
Correlation

ได้แบบทดสอบตัวบ่งชี้ความสามารถพิเศษในกีฬาเทควันโดระดับของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
ในคุณลักษณะทางด้านต่างๆที่มีคุณภาพ



นำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง (77 คน) และสร้างเกณฑ์คะแนนมาตรฐานความสามารถพิเศษในกีฬาเทควันโด
ระดับของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในคุณลักษณะทางด้านต่างๆ

กลุ่มที่ 2 นักกีฬาเทควันโดชายที่ศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั่วประเทศ

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักกีฬาเทควันโดชายของโรงเรียนซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งมีอายุไม่เกิน 18 ปี เป็นนักกีฬาเทควันโด ประเภทต่อสู้ ระดับสายดำดั่ง 1 ขึ้นไป ดังนี้

1. นักกีฬาเทควันโดชายทีมชาติไทย กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อายุไม่เกิน 18 ปี จำนวน 10 คน

2. นักกีฬาเทควันโดชายที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อายุไม่เกิน 18 ปี ทั่วประเทศ ดังนี้

นักกีฬาเทควันโดในจังหวัดนั้น ๆ หรือจังหวัดใกล้เคียงกับศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬา การกีฬาแห่งประเทศไทยทั้ง 7 ศูนย์ทั่วประเทศ รวมทั้งสิ้น 67 คน

ผลการวิจัย

1. ได้แบบทดสอบตัวบ่งชี้ความสามารถพิเศษของนักกีฬาเทควันโดระดับมัธยมศึกษาตอนปลายประกอบด้วยแบบทดสอบตัวบ่งชี้ความสามารถพิเศษของนักกีฬาเทควันโดระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ตัวบ่งชี้ด้านสรีรวิทยา ตัวบ่งชี้ทางด้านทักษะ ตัวบ่งชี้ด้านความสามารถในการแข่งขัน และตัวบ่งชี้ทางด้านจิตวิทยา

2. ประสิทธิภาพของแบบทดสอบตัวบ่งชี้ความสามารถพิเศษของนักกีฬาเทควันโดระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

2.1 ความตรงตามเนื้อหา (Content validity) โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของรายการทดสอบในตัวบ่งชี้ด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ คือ (1) รายการทดสอบความสามารถพิเศษทางด้านสรีรวิทยามีค่า IOC เท่ากับ 0.86 โดยแบ่งเป็นด้านมนุษยมิติ และสมรรถภาพทางกายมีค่า IOC เท่ากับ 1.00 และ 0.72 ตามลำดับ (2) รายการทดสอบความสามารถพิเศษทางด้านทักษะมีค่า IOC เท่ากับ 0.94 (3) รายการทดสอบความสามารถพิเศษทางด้านความสามารถในการแข่งขันมีค่า IOC เท่ากับ 0.95 (4) รายการทดสอบความสามารถพิเศษทางด้านจิตวิทยามีค่า IOC เท่ากับ 0.92

2.2 ความตรงตามโครงสร้าง (Construct Validity) ด้วยการทดสอบค่าความแตกต่างของมัธยฐานเลขคณิตของผลการทดสอบด้วยแบบทดสอบตัวบ่งชี้ความสามารถพิเศษของนักกีฬาเทควันโดระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ซึ่งได้นำไปทดสอบกับนักกีฬาเทควันโดทีมชาติไทยซึ่งเป็นนักกีฬาที่มีความสามารถพิเศษเปรียบเทียบกับนักกีฬาเทควันโดปกติทั่วไปนั้น ผลที่ได้จากการทดสอบมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ทุกรายการทดสอบ [ยกเว้นรายการทดสอบน้ำหนักตัว 1 รายการทดสอบ ของนักกีฬาทั้งสองกลุ่ม]

2.3 ความเที่ยง (Reliability) ด้วยการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันผลที่ได้จากการทดสอบเป็นดังนี้

การทดสอบตัวบ่งชี้ทางด้านสรีรวิทยานั้นมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ทุกรายการทดสอบ ด้านมนุษยมิติ ได้แก่ (1) การวัดส่วนสูง ($r = 0.99$) (2) การชั่งน้ำหนักตัว ($r = 0.99$) (3) การประเมินปริมาณเปอร์เซ็นต์ไขมันใน

ร่างกาย ($r = 0.99$) (4) การวัดความยาวแขน ($r = 0.98$) (5) การวัดความยาวขา ($r = 0.99$) ด้านสมรรถภาพทางกาย ได้แก่ (1) การวัดแรงบีบมือ ($r = 0.85$) (2) ลูก-นึ่ง 1 นาที ($r = 0.95$) (3) การยืนกระโดดสูง ($r = 0.97$) (4) การกระโดดสูงต่อเนื่อง 30 วินาที ($r = 0.98$) (5) การวิ่งระยะไกล 12 นาที ($r = 0.99$) (6) การนั่งงอตัว ($r = 0.98$) (7) การนอนแอ่นตัว ($r = 0.98$) (8) การก้าวเดิน 20 วินาที ($r = 0.85$) (9) การทรงตัว ($r = 0.93$)

การทดสอบตัวบ่งชี้ทางด้านทักษะนั้นมีความสัมพันธ์สหสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ทุกรายการทดสอบ ได้แก่ (1) การทดสอบความเร็วสลับเท้าในการเข้าท่าและหลบหลีก ($r = 0.91$) (2) การทดสอบ ปฏิกริยาตอบสนองในการเตะโดยใช้ฝ่าเท้า ($r = 0.95$) (3) การทดสอบปฏิกริยาตอบสนองในการเตะโดยใช้หลังเท้า ($r = 0.93$) (4) การทดสอบปฏิกริยาตอบสนองในการชกหมัดตรง ($r = 0.93$) (5) การเตะต่อเนื่องอยู่กับที่ ($r = 0.91$) (6) การเตะต่อเนื่องแบบเคลื่อนที่ในเท้าเดียว ($r = 0.92$) (7) การเตะต่อเนื่องแบบเคลื่อนที่ในสองเท้า ($r = 0.93$) (8) การเตะหมุนตัวต่อเนื่อง ($r = 0.97$)

การทดสอบตัวบ่งชี้ทางด้านความสามารถในการแข่งขันนั้นมีความสัมพันธ์สหสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ได้แก่ ความสามารถในการแข่งขันในสถานการณ์จริง ($r = 0.98$)

การทดสอบตัวบ่งชี้ทางด้านจิตวิทยานั้นมีความสัมพันธ์สหสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ทุกรายการทดสอบ ได้แก่ (1) สมานธิ ($r = 0.92$) (2) ความวิตกกังวลทางกาย ($r = 0.94$) (3) ความวิตกกังวลทางจิต ($r = 0.96$) (4) ความเชื่อมั่นในตนเอง ($r = 0.95$) (5) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ($r = 0.95$)

2.3 การสร้างเกณฑ์มาตรฐานตามระดับความสามารถซึ่งได้จากการใช้ค่ามัชฌิมเลข และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยผู้วิจัยกำหนดระดับความสามารถออกเป็น 5 ระดับคือ ดีมาก ดีปานกลาง ต่ำ ต่ำมาก

ตัวบ่งชี้ด้านสรีรวิทยา

ด้านมนุษยมิติ ได้แก่

(1) การวัดส่วนสูง

ช่วงน้ำหนักไม่เกิน 48 กิโลกรัม
คะแนนมากกว่า 174.59 เซนติเมตร ดีมาก
คะแนนอยู่ระหว่าง 167.24-174.59 เซนติเมตร ดี
คะแนนอยู่ระหว่าง 159.89-167.23 เซนติเมตร ปานกลาง
คะแนนอยู่ระหว่าง 152.53-159.88 เซนติเมตร ต่ำ
คะแนนน้อยกว่า 152.53 เซนติเมตร ต่ำมาก

ช่วงน้ำหนักเกิน 48 กิโลกรัมแต่ไม่เกิน 55 กิโลกรัม
คะแนนมากกว่า 177.17 เซนติเมตร ดีมาก
คะแนนอยู่ระหว่าง 171.87-177.17 เซนติเมตร ดี
คะแนนอยู่ระหว่าง 166.46-171.86 เซนติเมตร ปานกลาง
คะแนนอยู่ระหว่าง 161.15-166.45 เซนติเมตร ต่ำ
คะแนนน้อยกว่า 161.15 เซนติเมตร ต่ำมาก

ช่วงน้ำหนักเกิน 55 กิโลกรัมแต่ไม่เกิน 63 กิโลกรัม
คะแนนมากกว่า 180.18 เซนติเมตร ดีมาก
คะแนนอยู่ระหว่าง 174.67-180.18 เซนติเมตร ดี
คะแนนอยู่ระหว่าง 169.17-174.66 เซนติเมตร ปานกลาง
คะแนนอยู่ระหว่าง 163.62-169.16 เซนติเมตร ต่ำ
คะแนนน้อยกว่า 163.62 เซนติเมตร ต่ำมาก

ช่วงน้ำหนักเกิน 63 กิโลกรัมแต่ไม่เกิน 73 กิโลกรัม
คะแนน มากกว่า 185.02 เซนติเมตร

ดีมาก คะแนนอยู่ระหว่าง 178.35-185.02
เซนติเมตร ดี คะแนนอยู่ระหว่าง 171.66-178.34
เซนติเมตร ปานกลาง คะแนนอยู่ระหว่าง 164.98-
171.65 เซนติเมตร ต่ำ คะแนน น้อยกว่า 164.98
เซนติเมตร ต่ำมาก

ช่วงน้ำหนัก 73 กิโลกรัมขึ้นไป
คะแนนมากกว่า 180.77 เซนติเมตร ดีมาก
คะแนนอยู่ระหว่าง 178.17-180.77 เซนติเมตร ดี
คะแนนอยู่ระหว่าง 172.94-178.16 เซนติเมตร
ปานกลาง คะแนนอยู่ระหว่าง 167.72-172.93
เซนติเมตร ต่ำ คะแนนน้อยกว่า 167.72
เซนติเมตร ต่ำมาก

(2) การประเมินปริมาณเปอร์เซ็นต์ไขมันใน
ร่างกาย คะแนนน้อยกว่า 1.21 เปอร์เซนต์
ดีมาก คะแนนอยู่ระหว่าง 1.21-8.07 เปอร์เซนต์
ดี คะแนนอยู่ระหว่าง 8.08-14.14 เปอร์เซนต์
ปานกลาง คะแนนอยู่ระหว่าง 14.15-21.01
เปอร์เซนต์ ต่ำ คะแนน มากกว่า 21.01 เปอร์เซนต์
ต่ำมาก

(3) การวัดความยาวแขน

ช่วงน้ำหนักไม่เกิน 48 กิโลกรัม
คะแนนมากกว่า 177.86 เซนติเมตร ดีมาก
คะแนนอยู่ระหว่าง 169.67-177.86 เซนติเมตร ดี
คะแนนอยู่ระหว่าง 161.46-169.66 เซนติเมตร
ปานกลาง คะแนนอยู่ระหว่าง 153.26-161.45
เซนติเมตร ต่ำ คะแนน น้อยกว่า 153.26
เซนติเมตร ต่ำมาก

ช่วงน้ำหนักเกิน 48 กิโลกรัมแต่ไม่เกิน
55 กิโลกรัม คะแนนมากกว่า 181.08 เซนติเมตร
ดีมาก คะแนนอยู่ระหว่าง 174.69-181.08
เซนติเมตร ดี คะแนนอยู่ระหว่าง 167.48-174.68
เซนติเมตร ปานกลาง คะแนนอยู่ระหว่าง 160.28-
167.47 เซนติเมตร ต่ำ คะแนนน้อยกว่า 160.28

เซนติเมตร ต่ำมาก

ช่วงน้ำหนักเกิน 55 กิโลกรัมแต่ไม่เกิน 63
กิโลกรัม คะแนนมากกว่า 184.37 เซนติเมตร
ดีมาก คะแนนอยู่ระหว่าง 178.35-184.37
เซนติเมตร ดี คะแนนอยู่ระหว่าง 172.30-178.34
เซนติเมตร ปานกลาง คะแนนอยู่ระหว่าง 166.27-
172.29 เซนติเมตร ต่ำ คะแนนน้อยกว่า 166.27
เซนติเมตร ต่ำมาก

ช่วงน้ำหนักเกิน 63 กิโลกรัมแต่ไม่เกิน
73 กิโลกรัม คะแนนมากกว่า 188.49 เซนติเมตร
ดีมาก คะแนนอยู่ระหว่าง 181.75-188.49
เซนติเมตร ดี คะแนนอยู่ระหว่าง 174.98-181.74
เซนติเมตร ปานกลาง คะแนนอยู่ระหว่าง 168.23-
174.97 เซนติเมตร ต่ำ คะแนนน้อยกว่า 168.23
เซนติเมตร ต่ำมาก

ช่วงน้ำหนัก 73 กิโลกรัมขึ้นไปคะแนน
มากกว่า 185.87 เซนติเมตร ดีมาก คะแนนอยู่
ระหว่าง 180.83-185.87 เซนติเมตร ดี คะแนน
อยู่ระหว่าง 175.80-180.84 เซนติเมตร ปานกลาง
คะแนนอยู่ระหว่าง 170.77-175.79 เซนติเมตร
ต่ำ คะแนน น้อยกว่า 170.77 เซนติเมตร ต่ำมาก

(4) การวัดความยาวขา

ช่วงน้ำหนักไม่เกิน 48 กิโลกรัม
คะแนนมากกว่า 102.33 เซนติเมตร ดีมาก
คะแนนอยู่ระหว่าง 96.83-102.33 เซนติเมตร ดี
คะแนนอยู่ระหว่าง 91.30-96.82 เซนติเมตร
ปานกลาง คะแนนอยู่ระหว่าง 85.79-91.29
เซนติเมตร ต่ำ คะแนนน้อยกว่า 85.79 เซนติเมตร
ต่ำมาก

ช่วงน้ำหนักเกิน 48 กิโลกรัมแต่ไม่เกิน
55 กิโลกรัม คะแนนมากกว่า 106.50 เซนติเมตร
ดีมาก คะแนนอยู่ระหว่าง 100.91-106.50

เซนติเมตร ดี คะแนนอยู่ระหว่าง 95.32-100.90
เซนติเมตร ปานกลาง คะแนนอยู่ระหว่าง 89.72-
95.31 เซนติเมตร ต่ำ คะแนนน้อยกว่า 89.72
เซนติเมตร ต่ำมาก

ช่วงน้ำหนักเกิน 55 กิโลกรัมแต่ไม่
เกิน 63 กิโลกรัม คะแนนมากกว่า 105.84
เซนติเมตร ดีมาก คะแนนอยู่ระหว่าง 101.43-
105.84 เซนติเมตร ดี คะแนนอยู่ระหว่าง 97.04-
101.44 เซนติเมตร ปานกลาง คะแนนอยู่ระหว่าง
92.64-97.03 เซนติเมตร ต่ำ คะแนนน้อยกว่า
92.64 เซนติเมตร ต่ำมาก

ช่วงน้ำหนักเกิน 63 กิโลกรัมแต่ไม่
เกิน 73 กิโลกรัม คะแนนมากกว่า 111.32
เซนติเมตร ดีมาก คะแนนอยู่ระหว่าง 105.45-
111.32 เซนติเมตร ดี คะแนนอยู่ระหว่าง 99.56-
105.44 เซนติเมตร ปานกลาง คะแนนอยู่ระหว่าง
93.69-99.55 เซนติเมตร ต่ำ คะแนนน้อยกว่า
93.68 เซนติเมตร ต่ำมาก

ช่วงน้ำหนัก 73 กิโลกรัมขึ้นไป
คะแนนมากกว่า 106.84 เซนติเมตร ดีมาก
คะแนนอยู่ระหว่าง 102.85-106.84 เซนติเมตร
ดี คะแนนอยู่ระหว่าง 98.08-102.46 เซนติเมตร
ปานกลาง คะแนนอยู่ระหว่าง 93.70-98.07
เซนติเมตร ต่ำ คะแนนน้อยกว่า 93.70 เซนติเมตร
ต่ำมาก

ด้านสมรรถภาพทางกาย ได้แก่

(1) การวัดแรงบีบมือ คะแนน มากกว่า
0.83 ก.ก./น.น. ดีมาก คะแนนอยู่ระหว่าง 0.72-
0.83 ก.ก./น.น. ดี คะแนนอยู่ระหว่าง 0.59-0.71
ก.ก./น.น. ปานกลาง คะแนนอยู่ระหว่าง 0.47-0.58
ก.ก./น.น. ต่ำ คะแนนน้อยกว่า 0.47 ก.ก./น.น.
ต่ำมาก

(2) ลูก-นั่ง 1 นาที คะแนนมากกว่า
59 ครั้ง ดีมาก คะแนนอยู่ระหว่าง 53-59 ครั้ง
ดี คะแนนอยู่ระหว่าง 46-52 ครั้ง ปานกลาง
คะแนนอยู่ระหว่าง 39-45 ครั้ง ต่ำ คะแนน
น้อยกว่า 39 ครั้ง ต่ำมาก

(3) การยืนกระโดดสูง คะแนน
มากกว่า 60.00 เซนติเมตร ดีมาก คะแนนอยู่
ระหว่าง 53.70-60.00 เซนติเมตร ดี คะแนนอยู่
ระหว่าง 47.41-53.71 เซนติเมตร ปานกลาง
คะแนนอยู่ระหว่าง 41.12-47.40 เซนติเมตร ต่ำ
คะแนนน้อยกว่า 41.12 เซนติเมตร ต่ำมาก

(4) การกระโดดสูงต่อเนื่อง 30
วินาที คะแนนมากกว่า 40.91 วัดต/น้ำหนักตัว
ดีมาก คะแนนอยู่ระหว่าง 35.79-40.91 วัดต/
น้ำหนักตัว ดี คะแนนอยู่ระหว่าง 30.06-35.78
วัดต/น้ำหนักตัว ปานกลาง คะแนนอยู่ระหว่าง
24.33-30.05 วัดต/น้ำหนักตัว ต่ำ คะแนน
น้อยกว่า 30.05 วัดต/น้ำหนักตัว ต่ำมาก

(5) การวิ่งระยะไกล 12 นาที
คะแนนมากกว่า 52.22 มล./ก.ก./นาที ดีมาก
คะแนนอยู่ระหว่าง 43.21-52.22 มล./ก.ก./นาที ดี
คะแนนอยู่ระหว่าง 34.18-43.20 มล./ก.ก./นาที
ปานกลาง คะแนนอยู่ระหว่าง 25.16-34.17 มล./
ก.ก./นาที ต่ำ คะแนน น้อยกว่า 25.16 มล./ก.ก./
นาที ต่ำมาก

(6) การนั่งงอตัว คะแนนมากกว่า
22.65 เซนติเมตร ดีมาก คะแนนอยู่ระหว่าง
17.04-22.65 เซนติเมตร ดี คะแนนอยู่ระหว่าง
11.43-17.03 เซนติเมตร ปานกลาง คะแนนอยู่
ระหว่าง 5.81-11.42 เซนติเมตร ต่ำ คะแนน
น้อยกว่า 5.81 เซนติเมตร ต่ำมาก

(7) การนอนแอ่นตัว คะแนน
มากกว่า 61.51 เซนติเมตร ดีมาก คะแนนอยู่

ระหว่าง 53.41-61.50 เซนติเมตร ดี คะแนนอยู่ระหว่าง 45.28-53.40 เซนติเมตร ปานกลาง คะแนนอยู่ระหว่าง 37.17-45.27 เซนติเมตร ต่ำ คะแนนน้อยกว่า 37.17 เซนติเมตร ต่ำมาก

(8) การก้าวเดิน 20 วินาที คะแนนมากกว่า 54 รอบ ดีมาก คะแนนอยู่ระหว่าง 48-54 รอบ ดี คะแนนอยู่ระหว่าง 40-47 รอบ ปานกลาง คะแนนอยู่ระหว่าง 32-39 รอบ ต่ำ คะแนนน้อยกว่า 30 รอบ ต่ำมาก

(9) การทรงตัว คะแนนน้อยกว่า 7 ครั้ง ดีมาก คะแนนอยู่ระหว่าง 7-9 ครั้ง ดี คะแนนอยู่ระหว่าง 10-12 ครั้ง ปานกลาง คะแนนอยู่ระหว่าง 13-15 ครั้ง ต่ำ คะแนนมากกว่า 15 ครั้ง ต่ำมาก

3.2 ตัวบ่งชี้ด้านทักษะ

(1) การทดสอบความเร็วสตัปเท้า ในการเข้าท่าและหลบหลีก คะแนนน้อยกว่า 27.79 วินาที ดีมาก คะแนนอยู่ระหว่าง 27.79-32.56 วินาที ดี คะแนนอยู่ระหว่าง 32.57-36.85 วินาที ปานกลาง คะแนนอยู่ระหว่าง 36.86-41.13 วินาที ต่ำ คะแนนมากกว่า 41.13 วินาที ต่ำมาก

(2) การทดสอบปฏิกิริยาตอบสนอง ในการเตะโดยการใช้อำนาจเตะ คะแนนน้อยกว่า 1.00 วินาที ดีมาก คะแนนอยู่ระหว่าง 1.00-1.21 วินาที ดี คะแนนอยู่ระหว่าง 1.22-1.44 วินาที ปานกลาง คะแนนอยู่ระหว่าง 1.45-1.66 วินาที ต่ำ คะแนนมากกว่า 1.66 วินาที ต่ำมาก

(3) การทดสอบปฏิกิริยาตอบสนอง ในการเตะโดยการใช้อำนาจเตะ คะแนนน้อยกว่า 0.96 วินาที ดีมาก คะแนนอยู่ระหว่าง 0.96-1.26 วินาที ดี คะแนนอยู่ระหว่าง 1.27-1.57 วินาที ปานกลาง คะแนนอยู่ระหว่าง 1.58-1.88 วินาที ต่ำ คะแนนมากกว่า 1.88 วินาที ต่ำมาก

(4) การทดสอบปฏิกิริยาตอบสนอง ในการชก คะแนน น้อยกว่า 0.60 วินาที ดีมาก คะแนนอยู่ระหว่าง 0.60-0.71 วินาที ดี คะแนนอยู่ระหว่าง 0.72-1.08 วินาที ปานกลาง คะแนนอยู่ระหว่าง 1.09-1.32 วินาที ต่ำ คะแนนมากกว่า 1.32 วินาที ต่ำมาก

(5) การทดสอบการเตะต่อเนื่อง อยู่กับที่ คะแนนมากกว่า 13 ครั้ง ดีมาก คะแนนอยู่ระหว่าง 12-13 ครั้ง ดี คะแนนอยู่ระหว่าง 9-11 ครั้ง ปานกลาง คะแนนอยู่ระหว่าง 8-10 ครั้ง ต่ำ คะแนนน้อยกว่า 8 ครั้ง ต่ำมาก

(6) การทดสอบการเตะต่อเนื่อง แบบเคลื่อนที่ในท่าเดียว คะแนนมากกว่า 13 ครั้ง ดีมาก คะแนนอยู่ระหว่าง 11-13 คะแนน อยู่ระหว่าง 8-10 ครั้ง ปานกลาง คะแนนอยู่ระหว่าง 5-7 ครั้ง ต่ำ คะแนนน้อยกว่า 5 ครั้ง ต่ำมาก

(7) การทดสอบการเตะต่อเนื่อง แบบเคลื่อนที่ในสองเท้า คะแนน มากกว่า 12 ครั้ง ดีมาก คะแนนอยู่ระหว่าง 10-12 ครั้ง ดี คะแนนอยู่ระหว่าง 7-9 ครั้ง ปานกลาง คะแนนอยู่ระหว่าง 4-6 ครั้ง ต่ำ คะแนนน้อยกว่า 4 ครั้ง ต่ำมาก

(8) การทดสอบการเตะหมุนตัวต่อเนื่อง คะแนนมากกว่า 19 ครั้ง ดีมาก คะแนนอยู่ระหว่าง 15-19 ครั้ง ดี คะแนนอยู่ระหว่าง 10-14 ครั้ง ปานกลาง คะแนนอยู่ระหว่าง 5-9 ครั้ง ต่ำ คะแนนน้อยกว่า 5 ครั้ง ต่ำมาก

3.3 ตัวบ่งชี้ด้านความสามารถในการแข่งขัน

การทดสอบความสามารถในการแข่งขัน ในสถานการณ์จริง คะแนน มากกว่า 78 คะแนน ดีมาก คะแนนอยู่ระหว่าง 66-78 คะแนน

ดี คะแนนอยู่ระหว่าง 52-65 คะแนน ปานกลาง
คะแนนอยู่ระหว่าง 39-64 คะแนน ต่ำ คะแนน
น้อยกว่า 39 คะแนน ต่ำมาก

3.4 ตัวบ่งชี้ด้านจิตวิทยา

(1) สมาธิ คะแนนมากกว่า 12
คะแนน ดีมาก คะแนนอยู่ระหว่าง 10-12 คะแนน
ดี คะแนนอยู่ระหว่าง 6-9 คะแนน ปานกลาง
คะแนนอยู่ระหว่าง 2-5 คะแนน ต่ำ คะแนน
น้อยกว่า 2 คะแนน ต่ำมาก

(2) ความวิตกกังวลทางกาย
คะแนน น้อยกว่า 9 คะแนน ดีมาก คะแนนอยู่
ระหว่าง 10-13 คะแนน ดี คะแนนอยู่ระหว่าง
14-18 คะแนน ปานกลาง คะแนนอยู่ระหว่าง
19-22 คะแนน ต่ำ คะแนน มากกว่า 22 คะแนน
ต่ำมาก

(3) ความวิตกกังวลทางจิต คะแนน
น้อยกว่า 6 คะแนน ดีมาก คะแนนอยู่ระหว่าง
7-10 คะแนน ดี คะแนนอยู่ระหว่าง 11-15
คะแนน ปานกลาง คะแนนอยู่ระหว่าง 16-19
คะแนน ต่ำ คะแนนมากกว่า 19 คะแนน ต่ำมาก

(4) ความเชื่อมั่นในตนเอง คะแนน
มากกว่า 19 คะแนน ดีมาก คะแนนอยู่ระหว่าง
17-19 คะแนน ดี คะแนนอยู่ระหว่าง 13-16
คะแนน ปานกลาง คะแนนอยู่ระหว่าง 10-12
คะแนน ต่ำ คะแนนน้อยกว่า 10 คะแนน ต่ำมาก

(5) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ คะแนน
มากกว่า 105 คะแนน ดีมาก คะแนนอยู่ระหว่าง
93-105 คะแนน ดี คะแนนอยู่ระหว่าง 79-92
คะแนน ปานกลาง คะแนนอยู่ระหว่าง 66-91
คะแนน ต่ำ คะแนน น้อยกว่า 66 คะแนน
ต่ำมาก

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยทำให้ได้ตัวบ่งชี้ความ
สามารถพิเศษของนักกีฬาเทควันโดระดับชั้น
มัธยมศึกษาตอนปลายและแบบทดสอบตัวบ่งชี้
ความสามารถพิเศษของนักกีฬาเทควันโดระดับ
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่จะสามารถนำไปใช้
ในการค้นหา คัดเลือก ทดสอบวัดและประเมิน
ความสามารถพิเศษของนักกีฬาเทควันโดระดับ
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในตัวบ่งชี้ด้านสรีรวิทยา
ตัวบ่งชี้ด้านทักษะ ตัวบ่งชี้ด้านความสามารถใน
การแข่งขัน และตัวบ่งชี้ด้านจิตวิทยาสำหรับการ
วิจัยในครั้งนี้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้ผ่านการ
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้ผ่านการตรวจสอบ
โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ชุดได้แก่ ชุดที่ 1
ผู้วิจัยได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 11 คนเพื่อ
ทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และ
ทำการพิจารณาตัวบ่งชี้ความสามารถพิเศษของ
นักกีฬาเทควันโดในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
ผู้ทรงคุณวุฒิชุดที่ 2 จำนวน 6 ท่าน ผู้วิจัยได้
เชิญผู้ทรงคุณวุฒิมาสนทนากลุ่ม (Focus group)
เพื่อพิจารณาต้นร่างตัวบ่งชี้และแบบทดสอบตัว
บ่งชี้ที่ได้สร้างขึ้น และเชิญผู้ทรงคุณวุฒิชุดที่ 3 เพื่อ
ทำการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ของ
แบบทดสอบที่ได้รับการแก้ไขจากผู้ทรงคุณวุฒิชุดที่
2 จึงแสดงให้เห็นว่าแบบทดสอบตัวบ่งชี้ความ
สามารถพิเศษของนักกีฬาเทควันโดระดับ
มัธยมศึกษาตอนปลายนั้นซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ใน
การวิจัยตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นสามารถยอมรับ
ได้ว่าเป็นเครื่องมือที่มีคุณภาพ เนื่องจากการวิจัย
ในครั้งนี้มีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่เป็นไป
ตามหลักวิชาการและมีความถูกต้องเหมาะสม
ซึ่งสอดคล้องกับ นางลักขณ์ วิรัชชัย (2545) ที่กล่าว
ถึงกระบวนการในการพัฒนาตัวบ่งชี้ว่า มี 6 ขั้นตอน

คือ (1) การกำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาตัวบ่งชี้ (2) การนิยามตัวบ่งชี้ (3) การรวบรวมข้อมูล (4) การสร้างตัวบ่งชี้ (5) การตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้ (6) การนำเสนอรายงาน และสอดคล้องกับ บุญเรียง ขจรศิลป์ (2539) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของแบบทดสอบที่ดีไว้ว่า จะต้องมีความตรง (Validity) หมายถึง ความถูกต้องที่แบบทดสอบวัดได้ตรงตามเป้าหมายที่ต้องการจะวัด โดยมีความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) คือ คุณสมบัติของเครื่องมือที่ใช้วัดเนื้อหาได้ครบตามขอบเขตที่กำหนดไว้

2. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความตรงตามเนื้อหา (Content validity) ผู้วิจัยทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความตรงเชิงเนื้อหา โดยการตรวจและพิจารณาจากความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 ท่าน ด้านละ 2 ท่านดังนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิของตัวบ่งชี้ด้านสรีระวิทยา 2 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิของตัวบ่งชี้ด้านทักษะ 2 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิของตัวบ่งชี้ด้านความสามารถในการแข่งขัน 2 ท่านและผู้ทรงคุณวุฒิของตัวบ่งชี้ด้านจิตวิทยา 2 ท่าน จากนั้นนำมาประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง จากนั้นผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการวิเคราะห์ทางสถิติในการหาคุณภาพของเครื่องมือโดยใช้วิธีของโรวินลลี และแฮมเบิลตัน (Rovinelli & Hambleton, 1997) เพื่อหาดัชนีความสอดคล้องของรายการทดสอบกับตัวบ่งชี้ที่ต้องการศึกษา วัตถุประสงค์ อุปกรณ์ และเกณฑ์การให้คะแนนของแบบทดสอบตัวบ่งชี้ความสามารถพิเศษของนักกีฬาเทควันโดระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายทั้ง 4 ด้าน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้มีค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ค่าดัชนีความสอดคล้องต่ำสุด คือรายการทดสอบความสามารถพิเศษทางด้านสรีระวิทยามีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 0.86 ทั้งนี้อาจ

เนื่องมาจากแบบทดสอบตัวบ่งชี้ความสามารถพิเศษด้านสรีระวิทยาแต่ละตัวบ่งชี้ นั้น มีรายการทดสอบอยู่ในปัจจุบันเป็นจำนวนมาก แต่ไม่ปรากฏว่าได้มีการจัดทำแบบทดสอบทางสรีระวิทยาสำหรับนักกีฬาเทควันโดระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโดยตรง จึงทำให้ต้องนำแบบทดสอบภาคสนามทางสรีระวิทยาในแบบต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ ซึ่งอาจทำให้ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิมีผลความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องและไปในทิศทางเดียวกันเท่าที่ควร (วรรณิ แกมเกตุ, 2549) ถึงอย่างไรก็ตาม ผลการทดสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง ของทุกรายการทดสอบของตัวบ่งชี้ความสามารถพิเศษของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในด้านสรีระวิทยามีค่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ มีค่าดัชนีความสอดคล้องสูงกว่า 0.5

3. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในด้านความตรงเชิงโครงสร้างทฤษฎี (Construct validity) ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่านักกีฬาเทควันโดที่มีความสามารถพิเศษมีผลการแสดงความสามารถสูงกว่าทุกรายการทดสอบสำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มตัวอย่างนักกีฬาเทควันโดระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีความสามารถพิเศษ ได้แก่ นักกีฬาเทควันโดทีมชาติไทยที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และกลุ่มตัวอย่างนักกีฬาเทควันโดระดับมัธยมศึกษาตอนปลายปกติทั่วไป ได้แก่ นักกีฬาเทควันโดปกติทั่วไปที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย นำทั้งสองกลุ่มตัวอย่างมาทดสอบแล้วนำคะแนน ผลการทดสอบค่าเฉลี่ยของทุกรายการทดสอบตัวบ่งชี้ของทั้งสองกลุ่มมาเปรียบเทียบกันโดยวิธีทางสถิติโดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) ซึ่งผลปรากฏว่า ค่าเฉลี่ยของผลการ

ทดสอบระหว่างกลุ่มนักกีฬาเทควันโดที่มีความสามารถพิเศษมีความแตกต่างกับกลุ่มนักกีฬาเทควันโดปกติทั่วไปอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ทุกรายการทดสอบนอกจากรายการทดสอบน้ำหนักตัวเนื่องจากกีฬาเทควันโดเป็นกีฬาที่ใช้น้ำหนักในการแบ่งรุ่นการแข่งขัน ถ้าน้ำหนักไม่เท่ากันในทั้งสองกลุ่มอาจทำให้มีความได้เปรียบเสียเปรียบในความสามารถด้านอื่นๆ ดังนั้นทั้งสองกลุ่มจะต้องมีค่าเฉลี่ยของผลการทดสอบไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ บุญเรียง ขจรศิลป์ (2539) ที่ได้กล่าวว่าแบบทดสอบที่ดีจะต้องมีความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) และได้ให้ความหมายของความตรงเชิงโครงสร้างไว้ว่าหมายถึงคุณสมบัติของเครื่องมือที่สามารถวัดหรืออธิบายพฤติกรรมหรือสิ่งที่ต้องการจะวัดได้ตรงตามทฤษฎี

4. ผลการทดสอบซ้ำสรุปได้ว่าแบบทดสอบตัวบ่งชี้ความสามารถพิเศษของนักกีฬาเทควันโดในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีคุณภาพของเครื่องมือในด้านความเที่ยงสูงมาก ทั้งนี้เนื่องจากผลของการทดสอบระหว่างการทดสอบครั้งที่ 1 กับครั้งที่ 2 นั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทุกรายการทดสอบ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ตั้งแต่ 0.85-0.99 ซึ่งมีความสอดคล้องกับศิริชัย กาญจนวาสี (2556) ได้กล่าวว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่คำนวณได้โดยวิธีการทดสอบซ้ำนี้ เรียกว่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงแบบคงที่ (Coefficient of stability) ซึ่งสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าเป็นไปได้ตั้งแต่ -1 ถึง +1 แต่เนื่องจากมีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่คำนวณได้จากคะแนนของแบบทดสอบเดิม หรือผู้สอบกลุ่มเดิมจึงย่อมมีความสัมพันธ์ในทางบวกระดับหนึ่ง ดังนั้นค่าสัมประสิทธิ์ของความเที่ยงของแบบทดสอบโดย

ทั่วไปจะมีค่าตั้งแต่ 0-1 ถ้าผู้สอบแต่ละคนมีคะแนนที่สังเกตได้ทั้งสอง ครั้งเท่ากัน หรือคะแนนจากการทดสอบครั้งแรกมีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงอย่างสมบูรณ์กับคะแนนสอบครั้งหลังอีกทั้งยังสอดคล้องกับ Kirkendal et al. (1987) ที่ได้กล่าวถึงเกณฑ์มาตรฐานการตัดสินค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ว่า 0.90-1.00 อยู่ในระดับที่ดีมาก 0.80-0.89 อยู่ในระดับดีแสดงให้เห็นว่าแบบทดสอบตัวบ่งชี้ความสามารถพิเศษของนักกีฬาเทควันโดในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีคุณภาพ มีค่าความเที่ยงอยู่ในระดับดีและดีมาก เหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการทดสอบเพื่อค้นหาและคัดเลือกนักกีฬาเทควันโดระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีความสามารถพิเศษ

5. การสร้างเกณฑ์คะแนนมาตรฐาน พบว่าคะแนนการทดสอบของทุกแบบทดสอบตัวบ่งชี้ความสามารถพิเศษทั้ง 4 ด้านซึ่งได้แก่ ด้านสรีรวิทยา ด้านทักษะ ด้านความสามารถในการแข่งขัน ด้านจิตวิทยา คะแนน ในลำดับที่ 1 ถึงลำดับที่ 3 เป็นกลุ่มตัวอย่างนักกีฬาเทควันโดระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทีมชาติไทยซึ่งเป็นกลุ่มนักกีฬาเทควันโดที่มีความสามารถพิเศษทั้งหมด เมื่อนำมาวิเคราะห์ค่าร้อยละจากกลุ่มตัวอย่างนักกีฬาเทควันโดระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั่วประเทศทั้งสิ้น 77 คน ทำให้เห็นว่าจากผลการทดสอบค่าที่เพื่อหาความตรงเชิงโครงสร้าง ทฤษฎี การทดสอบความเที่ยงของแบบทดสอบทุกด้านมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ อยู่ระหว่าง 0.85-0.98 สอดคล้อง Kirkendal et al. (1987) ที่ได้กล่าวถึงเกณฑ์มาตรฐานการตัดสินค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ว่า 0.90-1.00 อยู่ในระดับที่ดีมาก รวมทั้งคะแนนการทดสอบลำดับที่ 1 ถึงลำดับที่ 3

ข้างต้น จะเห็นได้ว่าแบบทดสอบตัวบ่งชี้ความสามารถพิเศษของนักกีฬาเทควันโดระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นแบบทดสอบที่มีคุณภาพสูง มีความแม่นยำ และมีประสิทธิภาพ

จากการที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่า แบบทดสอบตัวบ่งชี้ความสามารถพิเศษของนักกีฬาเทควันโดระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เป็นเครื่องมือทดสอบภาคสนามที่มีคุณภาพสูง มีความสะดวก มีความยืดหยุ่นง่ายต่อการนำไปใช้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ควรมีการนำแบบทดสอบตัวบ่งชี้ความสามารถพิเศษของนักกีฬาเทควันโดระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นไปใช้ในการทดสอบเพื่อคัดเลือกหรือค้นหานักกีฬาเทควันโดที่มีความสามารถพิเศษทั้งนี้เนื่องจากแบบทดสอบตัวบ่งชี้ความสามารถพิเศษของนักกีฬาเทควันโดระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีคุณภาพทั้งในด้านความตรงตามเนื้อหาอยู่ในระดับสูงมีความตรงตามโครงสร้างทฤษฎีและแบบทดสอบมีความเที่ยงทุกรายการทดสอบนอกจากนั้นยังมีเกณฑ์คะแนนมาตรฐานระดับความสามารถ ที่ผู้ฝึกสอน ครู และผู้ที่สนใจสามารถนำไปใช้ เพื่อจะได้ทราบระดับความสามารถนักกีฬาของตน ซึ่งหากนำแบบทดสอบนี้ไปใช้จะช่วยทำให้สามารถคัดเลือกหรือค้นหานักกีฬาเทควันโดที่มีความสามารถพิเศษได้อย่างแท้จริงมากกว่าการใช้วิธีการคัดเลือนักกีฬาด้วยการประเมินหรือการทดสอบด้านทักษะกีฬาเทควันโดแต่เพียงอย่างเดียว

2. ควรปรับปรุงเกณฑ์คะแนนมาตรฐานของการทดสอบตัวบ่งชี้ของคุณลักษณะของนักกีฬาเทควันโดที่มีความสามารถพิเศษทุกๆ 5 ปี เพื่อให้เกณฑ์คะแนนมาตรฐานมีความเหมาะสมกับความเป็นปัจจุบันมากที่สุด

3. โรงเรียนทั่วประเทศ สมาคมเทควันโดแห่งประเทศไทย ควรนำแบบทดสอบตัวบ่งชี้ความสามารถพิเศษของนักกีฬาเทควันโดระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มาใช้เป็นแบบรายการทดสอบในการคัดเลือนักกีฬาเทควันโดที่มีความสามารถพิเศษ เพื่อทดสอบความสามารถพิเศษในคุณลักษณะทุกด้าน เพื่อให้ได้นักกีฬาเทควันโดที่มีความสามารถพิเศษอย่างแท้จริง และบุคลากร ครู ผู้ฝึกสอน หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรมีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาผู้ที่มีความสามารถพิเศษทางด้านกีฬา โดยมีการจัดการแข่งขันและวางแผนการฝึกซ้อมสำหรับนักกีฬาเทควันโดที่มีความสามารถพิเศษอย่างเป็นระบบ และควรปรับปรุงวัตถุประสงค์ของการแข่งขันที่มุ่งเน้นในชัยชนะที่มากเกินไปจนทำให้นักกีฬาที่มีความสามารถพิเศษถูกเร่งก่อนถึงระยะเวลาอันควรอาจทำให้นักกีฬาเกิดภาวะแคะแกรน หมดไฟรวมทั้งอาจทำให้เกิดการบาดเจ็บไม่สามารถพัฒนาศักยภาพไปสู่จุดสูงสุดได้ในอนาคต

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาตัวบ่งชี้ความสามารถพิเศษของนักกีฬาเทควันโดระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในนักกีฬาเทควันโดหญิง เพื่อหาคะแนนของแบบทดสอบของตัวบ่งชี้ความสามารถพิเศษในด้านต่างๆ ซึ่งจะส่งผลให้มีการบ่งชี้้นักกีฬาที่มีความสามารถพิเศษในกีฬาเทควันโดที่ครอบคลุมทั้งนักกีฬาชายและนักกีฬาหญิง

2. ควรมีการทำการศึกษเกี่ยวกับการบ่งชี้

นักกีฬาที่มีความสามารถพิเศษในกีฬานิดอื่นๆ ด้วย เพื่อให้ได้มาซึ่งนักกีฬาที่มีความสามารถพิเศษหรือนักกีฬาที่มีความสามารถสูง อันจะส่งผลให้การพัฒนาด้านการกีฬาของประเทศไทยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

3. ควรมีติดตามผลระยะยาว (Longitudinal study) เกี่ยวกับการประสบความสำเร็จในอนาคตของนักกีฬาเทควันโดที่มีความสามารถที่มีคะแนนอยู่ในระดับต้น และระดับดีมากในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาถึงประสิทธิภาพของแบบทดสอบตัวบ่งชี้ความสามารถพิเศษของนักกีฬาเทควันโดในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

4. ควรทำการศึกษาและนำแบบทดสอบตัวบ่งชี้ของคุณลักษณะของนักกีฬาเทควันโดที่มีความสามารถพิเศษไปใช้ในการทดสอบกับนักกีฬาเทควันโดที่มีความสามารถพิเศษในทุกปี หรือหลายปีในอนาคตเพื่อสามารถนำผลการทดสอบมาเปรียบเทียบเพื่อศึกษาความเปลี่ยนแปลงของคะแนนการทดสอบ

5. ควรมีการนำการทดสอบของแบบทดสอบตัวบ่งชี้ความสามารถพิเศษของนักกีฬาเทควันโดในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักกีฬาจากทั่วประเทศในจำนวนที่มากขึ้นเพื่ออาจนำมาสร้างเกณฑ์คะแนนปกติ

รายการอ้างอิง

- ธานินทร์ บุญญาลงกรณ์. (2553). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ความสามารถพิเศษของนักกีฬาโปโลน้ำระดับเยาวชน* (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต). สาขาวิชาพลศึกษา ภาควิชาหลักสูตร การสอนและเทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2545). *การพัฒนาตัวบ่งชี้สำหรับการประเมินคุณภาพการบริหารและจัดการเขตพื้นที่การศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: ธารอักษร.
- บุญเรียง ขจรศิลป์. (2539). *วิธีวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: พี.เอ็น.การพิมพ์.
- ประสพโชค โชคเหมาะ. (2551). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ของคุณลักษณะของนักกีฬาฟุตบอลที่มีความสามารถพิเศษ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต). สาขาวิชาพลศึกษา ภาควิชาหลักสูตร การสอนและเทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณิ แกมเกตุ. (2549). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์*. (เอกสารคำสอนรายวิชา 2702621). กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขฉบับเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. สำนักนายกรัฐมนตรี.
- ศักดิ์ชาย พิทักษ์วงศ์. (2550). *การเสาะหาและพัฒนาผู้มีความสามารถพิเศษด้านกีฬา*. *สารวิทยาศาสตร์การกีฬา*, 8, 81.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2556). *ทฤษฎีการสอนแบบดั้งเดิม* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

Kirkendall, D. R., et al. (1987). *Measurement and evaluation for physical educators*. Champaign, IL: Human Kinetics.

Rovinelli, R. J. & Hambleton, R. K. (1997). On the use of content specialists in the assessment of criteria referenced test item validity. *Dutch Journal of Education Research*, 2, 49-60.

ผู้เขียน

นายรังสฤษฏ์ จำเริญ นิสิตสาขาวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีเมล: jorsrcu@hotmail.com

การพัฒนาและประเมินโปรแกรมกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพในการดูแลตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีภาวะภูมิแพ้

Development and Evaluation of an Activity Program to Promote Healthy Behaviors in Self Care of Lower Secondary School Students with Allergies

วิรดี เกรณรงค์ชัย และจินตนา สรายุทธพิทักษ์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและประเมินประสิทธิผลของโปรแกรมกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพในการดูแลตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีภาวะภูมิแพ้ การพัฒนาโปรแกรมกิจกรรมใช้ทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรคของโรเจอร์ และทฤษฎีการส่งเสริมสุขภาพของเพนเดอร์ได้โปรแกรมกิจกรรมประกอบด้วย 8 กิจกรรม คือ ประเมินตนเอง รับรู้ข้อมูล บ้านในฝัน กลุ่มออนไลน์ ออกกำลังกายเอาชนะภูมิแพ้ บรรเทาอาการภูมิแพ้ ผ่อนคลายอารมณ์ และให้คำปรึกษา โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องรวม 0.89 จากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน การประเมินประสิทธิผลของโปรแกรมกิจกรรมใช้กลุ่มตัวอย่างโดยการเลือกแบบเจาะจงจาก 2 โรงเรียน เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีภาวะภูมิแพ้จำนวน 60 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 30 คน และกลุ่มควบคุม 30 คน ดำเนินการทดลองเป็นเวลา 6 สัปดาห์ และเก็บข้อมูล 3 ครั้ง คือ ระยะเวลาการทดลอง ครอบงำทดลอง 6 สัปดาห์ และติดตามผลหลังสิ้นสุดการทดลอง 4 สัปดาห์ นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปรแบบวัดซ้ำ และสถิติทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่าโปรแกรมกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นทั้ง 8 กิจกรรม ส่งผลให้คะแนนด้านความรู้เกี่ยวกับโรคภูมิแพ้และการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ การรับรู้ความสามารถในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ การปฏิบัติตนในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ และการให้คะแนนระดับอาการภาวะภูมิแพ้ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล

คำสำคัญ: การพัฒนาโปรแกรมกิจกรรม/พฤติกรรมสุขภาพในการดูแลตนเอง/ภาวะภูมิแพ้

Abstract

The purposes of this study were to develop and evaluate the effectiveness of the activity program to promote healthy behaviors in the self-care of lower secondary school students with allergies. The activity program is based upon the Roger's Protection Motivation Theory and Pender's Health Promoting Model. The program consisted of 8 intervention activities: self-assessment; information awareness; dream home; online group; overcoming allergies by exercising; allergy relief; relaxation and counseling. The eight activities had an aggregate IOC of 0.89 from 5 experts. The effectiveness of the activity program was assessed using 60 purposively selected lower secondary school students with allergies from 2 schools. Data were collected three times: before the experiment, 6 weeks after the experiment and follow-up 4 weeks, and were analyzed by mean, standard deviation, MANOVA with repeated measures, and t-test at a statistically significant level of 0.05.

The results found that the average scores of knowledge about allergies and self-care to reduce allergies, the efficacy of self-care to reduce allergies, practice self-care to reduce allergies and level allergy symptoms of the experimental group were significantly different at .05 levels from those of the control group in the posttest and follow up. And an experimental group had lower level allergy symptoms.

KEYWORDS: DEVELOPMENT OF AN ACTIVITY PROGRAM/HEALTHY BEHAVIORS IN SELF CARE/ALLERGIES

บทนำ

ภาวะภูมิแพ้เป็นภาวะที่เกิดจากระบบภูมิคุ้มกันของร่างกายทำงานผิดปกติ ซึ่งอุบัติการณ์ของภาวะนี้มีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อยๆ โดยมีสถิติผู้ป่วยภาวะภูมิแพ้และโรคหอบหืดของกระทรวงสาธารณสุขปี 2555 ที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลสังกัดกรมการแพทย์ 28 โรง พบว่ามีผู้ป่วยภาวะภูมิแพ้และโรคหอบหืด จำนวน 672 คน และสำหรับกลุ่มผู้ป่วยเด็กอายุ 5-14 ปี มีจำนวน 99 คน โดยในปี 2555 นี้ประมาณการณ์ทั้งประเทศได้ว่า มีคนไทยมากกว่า 18 ล้านคนมีภาวะภูมิแพ้ ในจำนวนนี้กว่า 10 ล้านคนเป็นภาวะภูมิแพ้ทาง

จมูกหรือภาวะภูมิแพ้ทางอากาศ ซึ่งเป็นภาวะภูมิแพ้ที่พบบ่อยในคนไทย คือ ประมาณร้อยละ 20 ของประชากรทั่วไป ส่วนในเด็กพบร้อยละ 40 ของเด็กทั้งหมด และในจำนวนนี้กว่า 5 ล้านคนเป็นโรคหอบหืดร่วมด้วย ผู้ที่เป็นภาวะภูมิแพ้ จะมีอาการ คันจมูก คัดจมูก จาม น้ำมูกไหล คันตา น้ำตาไหล ไอเวลาอากาศเปลี่ยน ความรุนแรงของอาการจะแตกต่างกันออกไปในแต่ละคนตั้งแต่เป็นน้อยถึงรุนแรงมาก ซึ่งก่อให้เกิดความรำคาญ มีผลต่อการใช้ชีวิตประจำวัน เกิดปัญหาด้านจิตใจ อีกทั้งยังมีผลต่อคุณภาพชีวิต ส่งผลเสียต่อวิถีชีวิตประจำวัน ได้แก่ การขาดเรียน ผลการเรียน

ลดต่ำลง ประสิทธิภาพในการทำงานลดน้อยลง ก่อให้เกิดการเสียโอกาสหลาย ๆ อย่างในชีวิตไป อย่างน่าเสียดาย ยิ่งไปกว่านั้น ภาวะภูมิแพ้ที่มีอาการเรื้อรัง และไม่ได้รับการรักษาอย่างถูกต้อง อาจทำให้เกิดโรคแทรกซ้อนตามมา เช่น ไชน์ส อักเสบ พังผืดอักเสบเรื้อรัง ภาวะหยุดหายใจ ขณะหลับ หลอดลมอักเสบ หอบหืด ริดสีดวงจมูก หูชั้นกลางอักเสบโดยเฉพาะในเด็ก ภาวะมีน้ำขัง ในหูชั้นกลาง จมูกไม่ได้กลิ่น หรือนอนกรน (พยนต์ บุญญฤทธิ์พงษ์ และคณะ, 2533; ปกิต วิชยานนท์ และคณะ, 2541; มุกิตา ตระกูลทิวากร และคณะ, 2542; จามรี อีรตกุลพิศาล, 2542; เกียรติ รักษ์รุ่งธรรม, 2555; วิจารณ์ มนูญการ, 2555; Duangjai, 1999; Sheikh & Hurwitz, 2003)

การส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียน ที่มีภาวะภูมิแพ้ โดยการพัฒนาโปรแกรมกิจกรรม เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียนที่มี ภาวะภูมิแพ้ เพื่อให้นักเรียนที่มีภาวะภูมิแพ้ สัมผัสใจเข้าร่วมกิจกรรมนอกเวลาเรียน ได้เสริม ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเพื่อให้ นักเรียน สามารถดูแลตนเองได้อย่างถูกต้องและสม่ำเสมอ ในการหลีกเลี่ยงสารก่อภูมิแพ้ที่มักเป็นสาเหตุ ของภาวะภูมิแพ้ เพิ่มความสมบูรณ์แข็งแรงของ ร่างกาย ด้วยการออกกำลังกาย การพักผ่อน รับประทานอาหารถูกต้องเหมาะสม โดยการนำ กระบวนการทางสุขศึกษาและพลศึกษามา ประยุกต์ใช้เพื่อลดอาการภูมิแพ้ ซึ่งถือว่าเป็นสิ่ง ที่สำคัญที่สุดในการช่วยลดภาวะภูมิแพ้

แนวความคิดการพัฒนาโปรแกรมกิจกรรมเพื่อ ส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียนที่มีภาวะ ภูมิแพ้สิ่งสำคัญที่ควรคำนึงถึง คือ แนวคิด ทฤษฎี ที่นำมาใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาโปรแกรม

กิจกรรม จากการศึกษาพบว่าทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อ ป้องกันโรคของโรเจอร์ เป็นทฤษฎีที่จะกระตุ้นให้ นักเรียนเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โดยเน้น ถึงการรับรู้อันตราย ผลกระทบที่เกิดจากภาวะ ภูมิแพ้ และการรับรู้ถึงประสิทธิผลของการส่งเสริม ให้มีการหลีกเลี่ยงภาวะคุกคาม พร้อมทั้งสามารถ กระทำตามทางเลือกนั้น นอกจากนี้ ทฤษฎีการ ส่งเสริมสุขภาพของเพนเดอร์ เป็นอีกทฤษฎีที่ เหมาะสมในการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตไปสู่การส่งเสริม สุขภาพของตนเอง โดยเน้นเกี่ยวกับการนำเอา องค์ความรู้มาออกแบบกิจกรรมหรือวางแผนให้ บุคคลได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2543; อิดารัตน์ ทรายทอง, 2547; จินตนา สรายุทธพิทักษ์, 2553; สุรีย์ ธรรมิกบวร, 2555; Rogers, 1975; Boer & Seydel, 1996; Egger et al., 1999; Pender et al., 2006; Carol, 2006)

จากจุดมุ่งหมายของการส่งเสริมพฤติกรรม สุขภาพ อันเป็นรากฐานสำคัญยิ่งต่อการดำเนิน ชีวิตที่สมดุล และจากสถานการณ์ปัญหาภาวะ ภูมิแพ้ในประเทศไทยที่พบว่ามีเพิ่มขึ้นของ ภาวะภูมิแพ้ในเด็กวัย 12-15 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัย ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น รวมทั้ง ประเด็นการใช้ทฤษฎีเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพ ที่เหมาะสมในการช่วยลดภาวะภูมิแพ้ในนักเรียน ซึ่งจากการทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรคที่เน้นเกี่ยว กับ การรับรู้อันตรายและผลกระทบที่เกิดจาก ภาวะภูมิแพ้ และการรับรู้ถึงประสิทธิภาพของ การส่งเสริมให้มีการหลีกเลี่ยงภาวะคุกคามพร้อม ทั้งสามารถกระทำตามทางเลือกนั้น และทฤษฎี การส่งเสริมสุขภาพของเพนเดอร์ที่เน้นเกี่ยวกับการนำเอาองค์ความรู้มาออกแบบกิจกรรม หรือ

วางแผนให้บุคคลได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสู่การส่งเสริมสุขภาพของตนเอง เป็นแนวคิดที่สามารถนำมาบูรณาการเพื่อพัฒนาโปรแกรมการจัดกิจกรรมเพื่อการลดภาวะภูมิแพ้ให้แก่นักเรียนที่มีภาวะภูมิแพ้ ให้นักเรียนสามารถระบุปัญหาวิเคราะห์หาสาเหตุ พัฒนากลวิธีที่จะแก้ปัญหาตัดสินใจเลือกวิธีที่เหมาะสมกับตนเอง และสามารถนำมาแก้ไขปัญหให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยส่งเสริมพฤติกรรมดูแลตนเองทั้งในด้านความรู้ในเรื่องภูมิแพ้ การรับรู้ความสามารถในการดูแลตนเอง และการปฏิบัติตนในการดูแลตนเองในเรื่องการหลีกเลี่ยงสารก่อภูมิแพ้ในสภาพแวดล้อม ซึ่งสามารถลดอาการของภาวะภูมิแพ้ลงได้ นำมาซึ่งการมีสุขภาพที่ดี แข็งแรงและสมบูรณ์ตามวัย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาโปรแกรมกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพในการดูแลตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีภาวะภูมิแพ้
2. เพื่อประเมินประสิทธิผลของโปรแกรมกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพในการดูแลตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีภาวะภูมิแพ้

สมมติฐานการวิจัย

1. ได้โปรแกรมกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพในการดูแลตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีภาวะภูมิแพ้ที่พัฒนาขึ้น
2. โปรแกรมกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นส่งผลต่อคะแนนด้านความรู้เกี่ยวกับโรคภูมิแพ้และการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ การรับรู้ความ

สามารถในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ การปฏิบัติตนในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ และคะแนนระดับอาการภาวะภูมิแพ้ของกลุ่มทดลองแตกต่างกับกลุ่มควบคุม

3. ความแปรปรวนของคะแนนด้านความรู้เกี่ยวกับโรคภูมิแพ้และการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ การรับรู้ความสามารถในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ การปฏิบัติตนในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ และคะแนนระดับอาการภาวะภูมิแพ้ภายในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกันในช่วงเวลา ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล

4. กลุ่มทดลองมีพัฒนาการและความคงทนของคะแนนด้านความรู้เกี่ยวกับโรคภูมิแพ้และการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ การรับรู้ความสามารถในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ การปฏิบัติตนในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ และคะแนนระดับอาการภาวะภูมิแพ้แตกต่างจากกลุ่มควบคุม

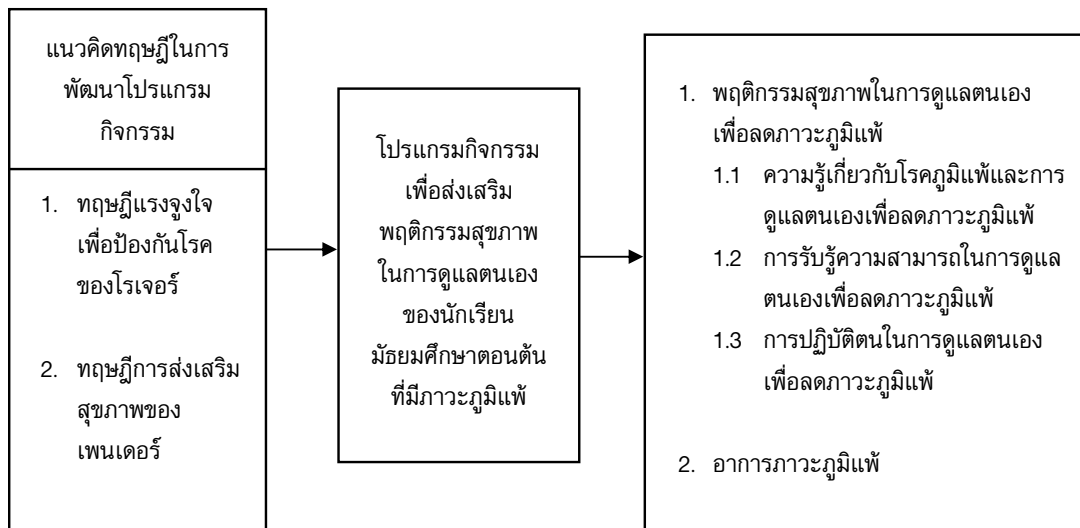
วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยนี้คือนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีภาวะภูมิแพ้

การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง โดยเลือกนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีภาวะภูมิแพ้ และกำลังศึกษาในภาคปลาย ปีการศึกษา 2557 จำนวน 60 คน โรงเรียนในพื้นที่การศึกษาเขต 1 กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 2 โรงเรียนที่อนุญาตให้ทำการทดลองและมีบริบทที่ใกล้เคียงกันมากที่สุด

กรอบแนวคิดในการวิจัย



แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 1 โรงเรียน จำนวน 30 คน และกลุ่มควบคุม 1 โรงเรียน จำนวน 30 คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกและคัดออกของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

เกณฑ์การคัดเลือกของกลุ่มตัวอย่าง

1) เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีภาวะภูมิแพ้ในระดับปานกลางถึงมากโดยใช้แบบประเมินอาการภาวะภูมิแพ้ที่ผู้วิจัยดัดแปลงมาจากแบบประเมินอาการของผู้ป่วยโรคภูมิแพ้จากภูมิแพ้ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2) เป็นนักเรียนที่ไม่ได้อยู่ในระหว่างการรักษาจากแพทย์

3) เป็นนักเรียนที่ไม่ได้ใช้ยาในการรักษาภาวะภูมิแพ้ทั้งยาพ่นและยารับประทาน

4) เป็นนักเรียนที่มีความสมัครใจในการเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมที่พัฒนาขึ้น

5) เป็นนักเรียนที่ผู้ปกครองยินยอมในการเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมที่พัฒนาขึ้น

เกณฑ์การคัดออกของกลุ่มตัวอย่าง

1) นักเรียนไม่มีความสนใจในการเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมอีกต่อไป

2) นักเรียนเกิดอาการเจ็บป่วยหรือมีปัญหาในการเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรม โดยไม่สามารถเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมได้อีก

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การพัฒนาโปรแกรมกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพในการดูแลตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีภาวะภูมิแพ้ โดยใช้การวิเคราะห์และสังเคราะห์ทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรคของโรเจอร์ และทฤษฎีการส่งเสริมสุขภาพของเพนเดอร์ รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยมีขั้นตอนการพัฒนาแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพ

ขั้นที่ 3 การสร้างโปรแกรมกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพในการดูแลตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีภาวะภูมิแพ้

ขั้นที่ 4 การตรวจสอบคุณภาพโปรแกรมกิจกรรมที่พัฒนาขึ้น โดยนำโปรแกรมกิจกรรมไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน โดยกำหนดคุณสมบัติผู้ทรงคุณวุฒิจะต้องเป็นผู้มีความรู้ความชำนาญในด้านการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพ หรือมีประสบการณ์ในการสอนวิชาสุขศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี และเป็นผู้มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่ามหาวิทยาลัย พิจารณาคำดัชนีความสอดคล้อง พบว่าโปรแกรมกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นมีคำดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.89

ขั้นที่ 5 ปรับปรุงคุณภาพของโปรแกรมกิจกรรมที่พัฒนาขึ้น

ตอนที่ 2 การประเมินประสิทธิผลของโปรแกรมกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพในการดูแลตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีภาวะภูมิแพ้ โดยมีขั้นตอนการประเมินแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การพัฒนาเครื่องมือในการประเมินประสิทธิผลของโปรแกรม ประกอบด้วย การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ความสอดคล้องกับจุดประสงค์ จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน เพื่อหาคำดัชนีความสอดคล้อง และนำไปทดลองใช้เพื่อหาค่าความเที่ยง พบว่า แบบวัดความรู้เกี่ยวกับโรคภูมิแพ้และการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้มีคำดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.94 และค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.82 แบบวัดการรับรู้ความสามารถในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้

มีคำดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 และค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.88 แบบวัดการปฏิบัติตนในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้มีคำดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.96 และค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.80 และแบบประเมินระดับอาการภาวะภูมิแพ้มีคำดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.94 และค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.83

ขั้นที่ 2 การดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

2.1 การทดสอบก่อนการจัดกิจกรรม โดยการกำหนดประชากร กลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 30 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 30 คน ทั้ง 2 กลุ่มจะต้องมีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนด้านความรู้เกี่ยวกับโรคภูมิแพ้และการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ การรับรู้ความสามารถในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ การปฏิบัติตนในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้และระดับอาการภาวะภูมิแพ้ที่ใกล้เคียงกันโดยการทดสอบสถิติค่าที่ (t-test independent) ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 การจัดกิจกรรมทั้ง 8 กิจกรรมตามโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นเป็นระยะเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 1 ชั่วโมง ชั่วโมงละ 2 กิจกรรม สลับสับเปลี่ยนกัน

2.3 การทดสอบหลังการจัดกิจกรรม 6 สัปดาห์

2.4 การทดสอบความคงทนของคะแนนด้านความรู้เกี่ยวกับโรคภูมิแพ้และการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ การรับรู้ความสามารถในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ การปฏิบัติตนในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้และระดับอาการภาวะภูมิแพ้หลังสิ้นสุดการจัดกิจกรรม

4 สัปดาห์

ขั้นที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ขั้นที่ 4 การสรุปและอภิปรายผลการทดลอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. คำนวณค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนด้านความรู้เกี่ยวกับโรคภูมิแพ้และการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ การรับรู้ความสามารถในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ การปฏิบัติตนในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ และระดับอาการภาวะภูมิแพ้

2. เปรียบเทียบคะแนนด้านความรู้เกี่ยวกับโรคภูมิแพ้และการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ การรับรู้ความสามารถในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ การปฏิบัติตนในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ และระดับอาการภาวะภูมิแพ้ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมหลังการทดลองและระยะติดตามผลด้วยการทดสอบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่เป็นอิสระ (t-test independent)

3. วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวชนิดวัดซ้ำ (Repeated Multivariate Analysis of Variance: Repeated MANOVA) เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิผลของโปรแกรมกิจกรรมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมสุขภาพในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ในด้านความรู้เกี่ยวกับโรคภูมิแพ้และการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ การรับรู้ความสามารถในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ การปฏิบัติตนในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ และระดับอาการภาวะภูมิแพ้ ภายในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในช่วงเวลาก่อนการทดลอง หลังการทดลองและระยะติดตามผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

4. เปรียบเทียบรายคู่(Pairwise Comparison)

โดยวิธีการของ Bonferroni

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาโปรแกรมกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพในการดูแลตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีภาวะภูมิแพ้ โดยใช้การวิเคราะห์และสังเคราะห์สาระสำคัญของแนวคิดทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรคของโรเจอร์ และทฤษฎีการส่งเสริมสุขภาพของเพนเดอร์ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้เป็นโปรแกรมกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพในการดูแลตนเอง ประกอบด้วย 8 กิจกรรม คือ

1. ประเมินตนเองเป็นกิจกรรมที่ให้ประเมินภาวะภูมิแพ้ของตนเอง ทำให้รู้ถึงภาวะภูมิแพ้ของตนเองและการวิเคราะห์หาสาเหตุของอาการภูมิแพ้ที่เกิดขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อพฤติกรรมในการดูแลตนเองในการหลีกเลี่ยงสิ่งกระตุ้นที่ทำให้เกิดอาการ

2. รับรู้ข้อมูล เป็นกิจกรรมที่ให้ความรู้ปลูกฝังเจตคติ และการปฏิบัติ การให้คำแนะนำเพื่อค้นหา ควบคุม และหลีกเลี่ยงปัจจัยที่เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดอาการภาวะภูมิแพ้ เพื่อให้ นักเรียนสามารถดูแลตนเองได้อย่างถูกต้อง

3. บำบัดในฝัน เป็นกิจกรรมที่ให้ความรู้ในการจัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย และการวางแผนการดูแลตนเอง ที่สามารถไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของตนเองได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

4. กลุ่มออนไลน์ เป็นกิจกรรมที่ใช้การสื่อสารสาธารณะเป็นตัวช่วยที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงและสร้างเจตคติที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพ พร้อมทั้งสร้างโอกาสให้นักเรียนสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างฉับไวและง่าย

5. ออกกำลังกายเอาชนะภูมิแพ้ เป็นกิจกรรมที่ใช้การออกกำลังกายเป็นการส่งเสริมสุขภาพของผู้ที่มีภาวะภูมิแพ้ ซึ่งการออกกำลังกาย

อย่างสม่ำเสมอ เป็นการเพิ่มความแข็งแรงภูมิคุ้มกันของร่างกาย อีกทั้งเป็นการลดความเครียดทางจิตใจอันเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ภาวะภูมิแพ้เกิดขึ้นได้

6. บรรเทาอาการภูมิแพ้ เป็นกิจกรรมที่ใช้วิธีการต่างๆ ในการช่วยบรรเทาอาการภูมิแพ้ที่เกิดขึ้น เช่น การล้างจมูก การบริหารการหายใจ การนวด กดจุด เป็นต้น

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เกี่ยวกับโรคภูมิแพ้และการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ การรับรู้ความสามารถในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ การปฏิบัติตนในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ และคะแนนระดับอาการภาวะภูมิแพ้ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล

รายการ	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม		t	P
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
ก่อนการทดลอง						
ความรู้	10.266	3.289	10.400	3.399	-0.154	0.878
การรับรู้	3.466	0.373	3.528	0.465	-0.566	0.574
การปฏิบัติ	2.471	0.138	2.436	0.284	0.605	0.548
ระดับภาวะภูมิแพ้	2.305	0.258	2.322	0.199	-0.280	0.780
หลังการทดลอง						
ความรู้	14.700	3.030	10.766	3.578	4.594	0.000*
การรับรู้	4.125	0.373	3.540	0.466	5.358	0.000*
การปฏิบัติ	2.898	0.279	2.563	0.302	4.449	0.000*
ระดับภาวะภูมิแพ้	2.859	0.292	2.305	0.571	4.726	0.000*
ระยะติดตามผล						
ความรู้	15.200	2.578	10.366	3.917	5.645	0.000*
การรับรู้	4.161	0.387	3.555	0.457	5.541	0.000*
การปฏิบัติ	2.871	0.237	2.546	0.289	4.753	0.000*
ระดับภาวะภูมิแพ้	2.807	0.240	2.264	0.519	5.188	0.000*

*P<.05

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความรู้เกี่ยวกับโรคภูมิแพ้และการดูแลตนเอง เพื่อลดภาวะภูมิแพ้ การรับรู้ความสามารถในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ การปฏิบัติตนในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ และคะแนนระดับอาการภาวะภูมิแพ้ ภายในกลุ่มทดลองและภายในกลุ่มควบคุมจำแนกตามช่วงเวลา

		แหล่งความ แปรปรวน	ค่าสถิติ Wilks' Lambda	Multivariate F test	P
กลุ่มทดลอง	ความรู้	ก่อนการทดลอง			
		หลังการทดลอง	0.060	221.043	.000*
		ระยะติดตามผล			
	การรับรู้	ก่อนการทดลอง			
		หลังการทดลอง	0.143	83.938	.000*
		ระยะติดตามผล			
	การปฏิบัติ	ก่อนการทดลอง			
		หลังการทดลอง	0.238	44.910	.000*
		ระยะติดตามผล			
	ระดับ ภาวะภูมิแพ้	ก่อนการทดลอง			
		หลังการทดลอง	0.217	50.645	.000*
		ระยะติดตามผล			
กลุ่มควบคุม	ความรู้	ก่อนการทดลอง	0.956	0.645	.532
		หลังการทดลอง			
		ระยะติดตามผล			
	การรับรู้	ก่อนการทดลอง			
		หลังการทดลอง	0.969	0.445	.645
		ระยะติดตามผล			
	การปฏิบัติ	ก่อนการทดลอง			
		หลังการทดลอง	0.578	10.231	.000*
		ระยะติดตามผล			
	ระดับ ภาวะภูมิแพ้	ก่อนการทดลอง			
		หลังการทดลอง	0.983	0.236	.791
		ระยะติดตามผล			

*P < .05

7. ฟ้อนคลายอารมณ์ เป็นกิจกรรมที่นำเอาวิธีการต่างๆ มาใช้เพื่อการผ่อนคลายอารมณ์ ซึ่งจำเป็นสำหรับผู้ที่มีภาวะภูมิแพ้ เช่น การฝึกจิตสมาธิ การกำหนดลมหายใจเข้า-ออก โยคะ หัวเราะ การเขียนความในใจ เป็นต้น

8. ให้คำปรึกษา เป็นกิจกรรมที่ให้คำปรึกษาเป็นการช่วยเหลือเฉพาะบุคคล เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีภาวะภูมิแพ้ได้ปรึกษาถึงปัญหาที่พบ โดยผู้ให้คำปรึกษาจะเป็นผู้ให้ข้อเสนอแนะ ข้อมูล ความรู้ต่างๆ เพื่อเป็นแรงเสริม กระตุ้น ให้เกิดการรับรู้ถึงความสามารถในการดูแลตนเอง นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพ

ตอนที่ 2 ผลการประเมินประสิทธิผลของการพัฒนาโปรแกรมกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพในการดูแลตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีภาวะภูมิแพ้ ดังแสดงไว้ในตารางที่ 1, 2 และ 3

จากตารางที่ 1 พบว่า ก่อนการทดลอง นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เกี่ยวกับโรคภูมิแพ้และการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ การรับรู้ความสามารถในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ การปฏิบัติตนในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ และคะแนนระดับอาการภาวะภูมิแพ้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และหลังจากทดลองใช้โปรแกรมกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นพบว่า ผลการทดลองเป็นไปตามสมมติฐานการทดลอง คือ นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพในการดูแลตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีภาวะภูมิแพ้ มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เกี่ยวกับโรคภูมิแพ้และการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ การรับรู้ความสามารถในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะ

ภูมิแพ้ การปฏิบัติตนในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ และคะแนนระดับอาการภาวะภูมิแพ้สูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพในการดูแลตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีภาวะภูมิแพ้ทั้งหลังการทดลองและในระยติดตามผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ความแตกต่างของช่วงเวลาในการวัดส่งผลให้คะแนนความรู้เกี่ยวกับโรคภูมิแพ้และการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ (Wilks' Lambda = 0.060, $F = 221.043$, $p = .000^*$) คะแนนการรับรู้ความสามารถในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ (Wilks' Lambda = 0.143, $F = 83.938$, $p = .000^*$) คะแนนการปฏิบัติตนในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ (Wilks' Lambda = 0.238, $F = 44.910$, $p = .000^*$) และคะแนนระดับอาการภาวะภูมิแพ้ (Wilks' Lambda = 0.217, $F = 50.645$, $p = .000^*$) ภายในกลุ่มทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความแตกต่างของช่วงเวลาในการวัดส่งผลให้คะแนนการปฏิบัติตนในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ (Wilks' Lambda = 0.578, $F = 10.231$, $p = .000^*$) ภายในกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคะแนนความรู้เกี่ยวกับโรคภูมิแพ้และการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ (Wilks' Lambda = 0.956, $F = 0.645$, $p = .532$) คะแนนการรับรู้ความสามารถในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ (Wilks' Lambda = 0.969, $F = 0.445$, $p = .645$) และคะแนนระดับอาการภาวะภูมิแพ้ (Wilks' Lambda = 0.983, $F = 0.236$, $p = .791$) พบว่า ความแตกต่างของช่วงเวลาในการวัดส่งผล

ผลไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าความแปรปรวนของคะแนนความรู้เกี่ยวกับโรคภูมิแพ้และการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ การรับรู้ความสามารถในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ การปฏิบัติตนในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ และคะแนนระดับอาการภาวะภูมิแพ้ในการวัดก่อนการทดลอง หลังการทดลอง

และระยะติดตามผลภายในกลุ่มทดลองมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนภายในกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกันในด้านการปฏิบัติตนในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ (Pairwise Comparison) ด้วยวิธี Bonferroni พบว่า กลุ่มทดลองมีความแตกต่างของคะแนนความรู้เกี่ยวกับโรคภูมิแพ้และการดูแลตนเองเพื่อ

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ของคะแนนความรู้เกี่ยวกับโรคภูมิแพ้และการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ การรับรู้ความสามารถในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ การปฏิบัติตนในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ และคะแนนระดับอาการภาวะภูมิแพ้ จำแนกตามกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม และตามช่วงเวลา

	ตัวแปร	ช่วงเวลา	คะแนนเฉลี่ย	การเปรียบเทียบ	P
กลุ่มทดลอง	ความรู้	ก่อนการทดลอง K _E 1	10.266	K _E 1 - K _E 2	.000*
		หลังการทดลอง K _E 2	14.700	K _E 2 - K _E 3	.314
		ระยะติดตามผล K _E 3	15.200	K _E 3 - K _E 1	.000*
	การรับรู้	ก่อนการทดลอง A _E 1	3.466	A _E 1 - A _E 2	.000*
		หลังการทดลอง A _E 2	4.125	A _E 2 - A _E 3	1.000
		ระยะติดตามผล A _E 3	4.161	A _E 3 - A _E 1	.000*
	การปฏิบัติ	ก่อนการทดลอง P _E 1	2.471	P _E 1 - P _E 2	.000*
		หลังการทดลอง P _E 2	2.898	P _E 2 - P _E 3	1.000
		ระยะติดตามผล P _E 3	2.871	P _E 3 - P _E 1	.000*
	ระดับภาวะภูมิแพ้	ก่อนการทดลอง AL _E 1	2.305	AL _E 1 - AL _E 2	.000*
		หลังการทดลอง AL _E 2	2.859	AL _E 2 - AL _E 3	.776
		ระยะติดตามผล AL _E 3	2.807	AL _E 3 - AL _E 1	.000*
กลุ่มควบคุม	การปฏิบัติ	ก่อนการทดลอง P _C 1	2.436	P _C 1 - P _C 2	.000*
		หลังการทดลอง P _C 2	2.563	P _C 2 - P _C 3	1.000
		ระยะติดตามผล P _C 3	2.546	P _C 3 - P _C 1	.035*

*P < .05

ลดภาวะภูมิแพ้ หลังการทดลอง (K_E2) และระยะติดตามผล (K_E3) มากกว่าก่อนการทดลอง (K_E1) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คะแนนการรับรู้ความสามารถในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ หลังการทดลอง (A_E2) และระยะติดตามผล (A_E3) มากกว่าก่อนการทดลอง (A_E1) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คะแนนการปฏิบัติตนในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ หลังการทดลอง (P_E2) และระยะติดตามผล (P_E3) มากกว่าก่อนการทดลอง (P_E1) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คะแนนระดับอาการภาวะภูมิแพ้หลังการทดลอง (AL_E2) และระยะติดตามผล (AL_E3) มากกว่าก่อนการทดลอง (AL_E1) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนกลุ่มควบคุม พบว่า มีความแตกต่างของคะแนนการปฏิบัติตนในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ หลังการทดลอง (P_C2) และระยะติดตามผล (P_C3) มากกว่าก่อนการทดลอง (P_C1) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปได้ว่ากลุ่มทดลองมีพัฒนาการของคะแนนความรู้เกี่ยวกับโรคภูมิแพ้และการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ การรับรู้ความสามารถในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ การปฏิบัติตนในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ และคะแนนระดับอาการภาวะภูมิแพ้ หลังการทดลองมากกว่าก่อนการทดลอง และมีความคงทนของคะแนนความรู้เกี่ยวกับโรคภูมิแพ้และการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ การรับรู้ความสามารถในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ การปฏิบัติตนในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ และคะแนนระดับอาการภาวะภูมิแพ้ ระหว่างหลังการทดลองและระยะติดตามผล กลุ่มควบคุมมีพัฒนาการทางด้านการปฏิบัติตนใน

การดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้หลังการทดลองมากกว่าก่อนการทดลอง และมีความคงทนของคะแนนการปฏิบัติตนในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ ระหว่างหลังการทดลองและระยะติดตามผล

อภิปรายผล

1. การพัฒนาโปรแกรมกิจกรรม จากสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 ได้โปรแกรมกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพในการดูแลตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีภาวะภูมิแพ้ที่พัฒนาขึ้น จากการวิจัยพบว่า โปรแกรมกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 8 กิจกรรม และเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยมีประเด็นนำมาอภิปราย ดังนี้

โปรแกรมกิจกรรม ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า 8 ปัจจัย และมีกระบวนการนำไปสู่ผลลัพธ์คือการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ ได้แก่

ปัจจัยนำเข้าที่ 1 ประเมินตนเอง โดยผ่านกระบวนการประเมินภาวะภูมิแพ้ของตนเอง เป็นการประเมินความรุนแรงของอาการภูมิแพ้ที่เกิดขึ้น ทำให้นักเรียนรู้จักภาวะภูมิแพ้ของตนเอง และวิธีการวิเคราะห์หาสาเหตุของอาการภูมิแพ้ที่เกิดขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อพฤติกรรมในการดูแลตนเองในการหลีกเลี่ยงสิ่งกระตุ้นที่ทำให้เกิดอาการสอดคล้องกับ Burkhart et al. (2001) ที่พบว่าเด็กที่มีอาการภูมิแพ้ที่ใช้สมุดบันทึกเพื่อประเมินอาการภูมิแพ้ของตนเอง จะทำให้เกิดทักษะและมีพฤติกรรมในการจัดการโรคด้วยตนเองเพื่อลดอาการภูมิแพ้ได้

ปัจจัยนำเข้าที่ 2 รับรู้ข้อมูล โดยผ่านกระบวนการ ใช้ภาพ สื่อ วีดิทัศน์ ใบความรู้

ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ให้ทราบถึงความรุนแรง อันตราย ความเสี่ยง และผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต ให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องในการดูแลตนเอง สอดคล้องกับ เกศินี จงมนตรี (2548) ที่พบว่า การให้ความรู้เกี่ยวกับ โรคภูมิแพ้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การดูแลตนเองในการหลีกเลี่ยงสารก่อภูมิแพ้

ปัจจัยนำเข้าที่ 3 บ้านในฝัน โดยผ่านกระบวนการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกัน หลีกเลี่ยง และกำจัดสารก่อภูมิแพ้ในที่พักอาศัย เพื่อให้สามารถปฏิบัติตนในการดูแลตนเองเพื่อป้องกัน หลีกเลี่ยง และกำจัดสารก่อภูมิแพ้ในที่พักอาศัย ตลอดจนสามารถนำความรู้ที่มีไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของตนเองได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม สอดคล้องกับ เกศินี จงมนตรี (2548) ที่ทำการวิจัยโดยใช้กิจกรรม บ้านในฝัน ผลการทดลองพบว่า กลุ่มทดลองมีการปฏิบัติตนในการจัดการสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยดีกว่าก่อนการทดลอง

ปัจจัยนำเข้าที่ 4 กลุ่มออนไลน์ โดยผ่านกระบวนการใช้สื่อสารสาธารณะเป็นตัวช่วยที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงและสร้างเจตคติที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพ พร้อมทั้งสร้างโอกาสให้นักเรียนสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างฉับไวและง่าย โดยการให้คำชี้แนะ คำปรึกษา การให้กำลังใจ และการช่วยเหลือ ก่อให้เกิดเจตคติที่ดีต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม สอดคล้องกับ Panzera et al. (2013) ที่พบว่า การใช้เทคโนโลยีสื่อสังคมในการให้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการตนเองที่ดีสำหรับเด็กและเยาวชน

ปัจจัยนำเข้าที่ 5 ออกกำลังกายเอาชนะ

ภูมิแพ้ โดยผ่านกระบวนการออกกำลังกายด้วย โยคะ ไทชิ ชี่กง และแอโรบิค การตระหนักถึงประโยชน์ของการออกกำลังกายเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ นำมาซึ่งการออกกำลังกายเป็นประจำสม่ำเสมอ สอดคล้องกับ Satyam Tripathi et al. (2014) ที่พบว่า การออกกำลังกายด้วยโยคะสามารถลดอาการภาวะภูมิแพ้ได้ สอดคล้องกับ สุมาลี เกียรติบุญศรี (2553) ที่พบว่า การออกกำลังกายด้วยไทชิ ชี่กง เป็นการออกกำลังกายเพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพของปอด และสอดคล้องกับ Lucas et al. (2005) ที่พบว่า การออกกำลังกายเป็นส่วนหนึ่งของการรักษาโรคหอบหืดและภูมิแพ้

ปัจจัยนำเข้าที่ 6 บรรเทาอาการภูมิแพ้ โดยผ่านกระบวนการบรรเทาอาการภูมิแพ้ด้วยการล้างจมูก การบริหารการหายใจ และการนวดกดจุด โดยตระหนักถึงประโยชน์ในการบรรเทาอาการภูมิแพ้ เพื่อให้ปฏิบัติเป็นประจำสม่ำเสมอ สอดคล้องกับ Garavello et al. (2003) ที่พบว่า การล้างจมูกเป็นการบรรเทาอาการจากโรคจมูกอักเสบจากภูมิแพ้ และยังสนับสนุนให้ทำการล้างจมูกในผู้ป่วยเด็กที่มีโรคจมูกอักเสบจากภูมิแพ้ ซึ่งเป็นการรักษาที่ได้รับการยอมรับ ราคาไม่แพง และมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ Singh et al. (1990) ที่พบว่า การบริหารการหายใจทำให้อัตราการหายใจในผู้ป่วยโรคหอบหืดดีขึ้น และสอดคล้องกับ Brygge et al. (2001) ที่พบว่า การนวด กดจุด เป็นทางเลือกหนึ่งในการเสริมการรักษาโรคหอบหืด

ปัจจัยนำเข้าที่ 7 ผ่อนคลายอารมณ์ โดยผ่านกระบวนการผ่อนคลายความรู้สึก ปลดปล่อยอารมณ์แบบต่างๆ ได้แก่ การฝึกจิตสมาธิ โยคะ หัวเราะ เขียนความในใจ ซึ่งมีผลทำให้ระดับอาการภาวะภูมิแพ้ลดน้อยลง สอดคล้องกับ

Canter (2003) ที่พบว่าการทำสมาธิทำให้ผ่อนคลายและลดความเครียด ซึ่งมีประโยชน์ต่อสุขภาพและส่งผลต่อประสิทธิภาพในการรักษาโรคต่างๆ สอดคล้องกับ Mora-Ripoll (2011) ที่พบว่าเทคนิคการจำลองเสียงหัวเราะสามารถดำเนินการได้อย่างง่ายดาย มีผลดีต่อสุขภาพและการดูแลผู้ป่วย และยังมีประสิทธิภาพในการรักษา สอดคล้องกับ Smyth (1999) ที่พบว่า การเขียนความในใจ บรรยายความรู้สึก และประสบการณ์ชีวิตมีผลทำให้ความเครียดลดลง และสอดคล้องกับ Collingwood (2008) ที่พบว่าเด็กที่มีความเครียดมีโอกาสเสี่ยงสูงที่จะเป็นโรคภูมิแพ้ ดังนั้นเด็กเหล่านี้ควรได้รับโปรแกรมการจัดการความเครียดสำหรับเด็ก

ปัจจัยนำเข้าที่ 8 ให้คำปรึกษา โดยผ่านกระบวนการรับคำแนะนำ คำปรึกษา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น พูดคุย สนทนา ให้ข้อเสนอแนะ และกำลังใจ ในการปฏิบัติพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพในการดูแลตนเอง เพื่อลดภาวะภูมิแพ้ ทั้งจากกิจกรรมให้คำปรึกษาและจากกิจกรรมกลุ่มออนไลน์ สอดคล้องกับ Panzera et al. (2013) ที่พบว่าการใช้สื่อสังคมมีศักยภาพในการแก้ปัญหาโรคหอบหืด และเป็นองค์ประกอบหลักของการควบคุมโรคหอบหืดที่สำคัญสำหรับเด็กและเยาวชน

2. การประเมินประสิทธิผลของโปรแกรมกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพในการดูแลตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีภาวะภูมิแพ้ จากสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 โปรแกรมกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นส่งผลต่อคะแนนด้านความรู้เกี่ยวกับโรคภูมิแพ้และการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ การรับรู้ความสามารถในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ การปฏิบัติตนในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ และ

คะแนนระดับอาการภาวะภูมิแพ้ของกลุ่มทดลอง แตกต่างกับกลุ่มควบคุม จากการวิจัยพบว่า โปรแกรมกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นส่งผลให้คะแนนด้านความรู้เกี่ยวกับโรคภูมิแพ้และการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ การรับรู้ความสามารถในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ การปฏิบัติตนในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ และคะแนนระดับอาการภาวะภูมิแพ้ของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ และจากสมมติฐานข้อที่ 3 ความแปรปรวนของคะแนนด้านความรู้เกี่ยวกับโรคภูมิแพ้และการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ การรับรู้ความสามารถในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ การปฏิบัติตนในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ และคะแนนระดับอาการภาวะภูมิแพ้ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกันในช่วงเวลา ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล จากการวิจัยพบว่า ความแตกต่างของช่วงเวลาในการวัดส่งผลให้คะแนนด้านความรู้เกี่ยวกับโรคภูมิแพ้และการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ การรับรู้ความสามารถในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ การปฏิบัติตนในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ และคะแนนระดับอาการภาวะภูมิแพ้ ภายในกลุ่มทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ และจากสมมติฐานข้อที่ 4 กลุ่มทดลองมีพัฒนาการและความคงทนของคะแนนด้านความรู้เกี่ยวกับโรคภูมิแพ้และการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ การรับรู้ความสามารถในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ การปฏิบัติตนในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ และคะแนนระดับอาการภาวะภูมิแพ้แตกต่างจากกลุ่ม

ควบคุม จากการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีพัฒนาการของคะแนนความรู้เกี่ยวกับโรคภูมิแพ้และการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ การรับรู้ความสามารถในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ การปฏิบัติตนในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ และคะแนนระดับอาการภาวะภูมิแพ้ หลังการทดลองมากกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความคงทนของคะแนนความรู้เกี่ยวกับโรคภูมิแพ้และการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ การรับรู้ความสามารถในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ การปฏิบัติตนในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ และคะแนนระดับอาการภาวะภูมิแพ้ ระหว่างหลังการทดลองและระยะติดตามผล ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ มีประเด็นที่น่าสนใจอภิปราย ดังนี้

โปรแกรมกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยกิจกรรมที่พัฒนาการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพทั้ง 3 ด้าน คือ 1) กิจกรรมที่พัฒนาด้านความรู้เกี่ยวกับโรคภูมิแพ้และการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ 2) กิจกรรมที่พัฒนาด้านการรับรู้ความสามารถในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ และ 3) กิจกรรมที่พัฒนาด้านการปฏิบัติตนในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ ซึ่งส่งผลให้ระดับอาการภาวะภูมิแพ้ลดน้อยลง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) กิจกรรมที่พัฒนาด้านความรู้เกี่ยวกับโรคภูมิแพ้และการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ ได้แก่ กิจกรรมรับรู้ข้อมูล กิจกรรมกลุ่มออนไลน์ และกิจกรรมให้คำปรึกษา ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร โดยใช้ภาพ สื่อ วิดีทัศน์ ใบความรู้ ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ให้รับรู้ถึงอันตรายและผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต ตลอดจน

ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ ข้อมูลความคิดเห็นต่างๆ ด้านความรู้เกี่ยวกับโรคภูมิแพ้และการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้พบว่า นักเรียนให้ความสนใจ มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ทำให้นักเรียนมีความรู้ รับรู้ความรุนแรงของโรค และโอกาสเสี่ยงของการเป็นโรค ส่งผลให้มีพฤติกรรมดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้สอดคล้องกับทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรค (Boer & Seydel, 1996; Egger et al, 1999; Protection Motivation Theory, 2009) สอดคล้องกับ เกศินี จงมนตรี (2548) ที่พบว่าการเรียนรู้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดูแลตนเองในการหลีกเลี่ยงสารก่อภูมิแพ้และสอดคล้องกับ Panzera et al. (2013) ที่พบว่าการใช้เทคโนโลยีสื่อสังคมในการให้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการตนเองที่ดีสำหรับเด็กและเยาวชน

2) กิจกรรมที่พัฒนาด้านการรับรู้ความสามารถในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ ได้แก่ กิจกรรมประเมินตนเอง ซึ่งเป็นการประเมินระดับอาการภาวะภูมิแพ้ เพื่อสำรวจพฤติกรรมที่ส่งผลต่ออาการภาวะภูมิแพ้ และนำมาซึ่งการรับรู้ความสามารถของตนในการปฏิบัติพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ สอดคล้องกับทฤษฎีการส่งเสริมสุขภาพของเพนเดอร์ (Pender et al., 2006) และสอดคล้องกับ Burkhart et al. (2001) ที่พบว่าการใช้สมุดบันทึกเพื่อประเมินอาการ ทำให้มีทักษะและพฤติกรรมในการจัดการโรคด้วยตนเองเพื่อลดอาการได้

3) กิจกรรมที่พัฒนาด้านการปฏิบัติตนในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ ได้แก่ กิจกรรมบ้านในฝัน กิจกรรมออกกำลังกายเอาชนะภูมิแพ้ กิจกรรมบรรเทาอาการภูมิแพ้ และกิจกรรมผ่อนคลาย

อารมณ์ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้ โดยการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม ที่พักอาศัย การออกกำลังกาย การบรรเทาอาการภูมิแพ้ด้วยวิธีการต่างๆ การผ่อนคลายอารมณ์ สอดคล้องกับ Kutintara (2002) และ Sheikh and Hurwitz (2003) ที่พบว่า การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมภายในบ้านทำให้ปัญหาโรคภูมิแพ้ลดน้อยลง สอดคล้องกับ ณัฐธินัย เจริญสุขวิมล (2554) ที่พบว่าการออกกำลังกายลดอาการคัดจมูกในผู้ป่วยโรคจมูกอักเสบจากภูมิแพ้ สอดคล้องกับ เกศินี จงมนตรี (2548) ที่พบว่าการบรรเทาอาการภูมิแพ้ เช่น การล้างจมูก การบริหารการหายใจ ทำให้อาการภูมิแพ้ลดน้อยลง และสอดคล้องกับ Collingwood (2008) ที่พบว่าเด็กที่มีความเครียดมีโอกาสเสี่ยงสูงที่จะเป็นโรคภูมิแพ้ ดังนั้นเด็กเหล่านี้ควรได้รับการผ่อนคลายอารมณ์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 ผู้บริหารโรงเรียน ครู ตลอดจนผู้ปกครอง ควรนำแนวทางในการจัดกิจกรรมของโปรแกรม

กิจกรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพในการดูแลตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีภาวะภูมิแพ้ไปใช้ในการช่วยเหลือนักเรียนที่มีอาการภาวะภูมิแพ้ให้มีพฤติกรรมสุขภาพในการดูแลตนเองเพื่อลดภาวะภูมิแพ้

1.2 ผู้ที่สนใจสามารถนำโปรแกรมกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพในการดูแลตนเองที่พัฒนาขึ้นไปใช้ได้กับผู้ป่วยโรคจมูกอักเสบจากภูมิแพ้ เพื่อให้มีอาการภาวะภูมิแพ้ลดน้อยลง

1.3 ผู้ดำเนินกิจกรรมควรเตรียมสื่อในการจัดกิจกรรมให้พร้อมและหลากหลายรูปแบบ เพื่อเพิ่มความสนใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมและเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

2. ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลของการจัดกิจกรรมตามโปรแกรมกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพในการดูแลตนเองของนักเรียนในระดับชั้นอื่นๆ ที่มีภาวะภูมิแพ้ ตลอดจนผู้ป่วยโรคภูมิแพ้

2.2 ควรศึกษาประสิทธิภาพของแนวคิด ทฤษฎีการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพอื่นๆ ในการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพการดูแลตนเองเพื่อลดอาการภาวะภูมิแพ้

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- เกศินี จงมนตรี. (2548). *ประสิทธิผลของค่ายภูมิแพ้ต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคภูมิแพ้* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). สาขาวิชาสุขภาพศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เกียรติ รักรุ่งธรรม. (2555, 10 พฤศจิกายน). ภูมิแพ้..ทางจมูก โรคยอดฮิต..คนไทย. *ไทยรัฐ*, 7.
- จามรี วีระกุลพิศาล. (2542). *การศึกษาจุดบกพร่องและปัจจัยเกี่ยวข้องของการใช้ยาพ่นสูดชนิด Metered Dose Inhaler ในผู้ป่วยเด็กโรคหืด* (รายงานการวิจัย). สาขาวิชาศาสตร์การแพทย์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จินตนา สราวุธพิทักษ์. (2553). *การพัฒนารูปแบบกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นชาย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐจันตย์ เจริญสุขวิมล. (2554). *ผลของการออกกำลังกายแบบแอโรบิกที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงทางสรีรวิทยาและอาการในผู้ป่วยโรคจมูกอักเสบจากภูมิแพ้* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธิดารัตน์ ทราทอง. (2547). *ความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิพลสถานการณ์ อิทธิพลระหว่างบุคคล ความมุ่งมั่นต่อการออกกำลังกาย และพฤติกรรมออกกำลังกายของสมาชิกกลุ่มออกกำลังกายในจังหวัดพังงา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). สาขาพยาบาลศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ปกิต วิชยานนท์ และคณะ. (2541). *แนวทางในการวินิจฉัยและรักษาโรคหอบหืดในผู้ป่วยเด็กของประเทศไทย*. *กุมารเวชศาสตร์*, 39(2), 171-197.
- พยนต์ บุญญฤทธิ์พงษ์ และคณะ. (2533). *ความชุกของโรคภูมิแพ้ในเด็กไทย*. *วารสารกุมารเวชศาสตร์*, 29, 24-32.
- มุกิตา ตระกูลทิวกา และคณะ. (2542). *โรคภูมิแพ้ในเวชปฏิบัติ*. เชียงใหม่: ธนบรรณการพิมพ์.
- วิภารัตน์ มนูญการ. (2555, 10 พฤศจิกายน). ภูมิแพ้..ทางจมูก โรคยอดฮิต..คนไทย. *ไทยรัฐ*, 7.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2543). *ทฤษฎีและการปรับพฤติกรรม*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุมาลี เกียรติบุญศรี. (2553). *การออกกำลังกายฟื้นฟูสมรรถภาพปอด ไทชิ ชีกง*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานประกันสุขภาพแห่งประเทศไทย.
- สุรีย์ ธรรมิกบวร. (2555). *ทฤษฎีการส่งเสริมสุขภาพของเพนเดอร์*. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

ภาษาอังกฤษ

- Boer, H., & Seydel, E. R. (1996). Protection motivation theory. In M. Connor, & P. Norman (Eds.), *Predicting health behavior*. (pp. 99-100). Buckingham (UK): Open University Press.
- Brygge, T., et al. (2001). Reflexology and bronchial asthma. *Respiratory medicine*, 95(3), 173-179.
- Burkhart, P. V., et al. (2001). Children's Adherence to Recommended Asthma Self-management. *Pediatric Nursing*, 28(4), 409-414.
- Canter, P. H. (2003). The therapeutic effects of meditation. *British Medical Journal*, 326(7398), 1049-1050.
- Carol, P. (2006). Smoking cessation counseling: A practice management perspective. *Chest*, 130(4), 123-133.
- Collingwood, J. (2008). *Childhood stress raises allergy risk*. Retrieved from <http://psychcentral.com/lib/childhood-stress-raises-allergy-risk/1430/>
- Egger, G., Spark, R., Lawson, J., & Donovan, R. (1999). *Health promotion and strategies and methods*. (Revised edition), 35.
- Garavello, W., et al. (2003). Hypersaline nasal irrigation in children with symptomatic seasonal allergic rhinitis: A randomized study. *Pediatric allergy and immunology*, 14(2), 140-143.
- Kutintara, B. (2002). *Home environment and allergen avoidance practices in a hot, humid climate* (PH.D. Dissertation). Institute and State University.
- Lucas, S. R., et al. (2005). Physical activity and exercise in asthma: Relevance to etiology and treatment. *Journal of Allergy and Clinical Immunology*, 115(5), 928-934.
- Mora-Ripoll, R. (2011). Potential health benefits of simulated laughter: A narrative review of the literature and recommendations for future research. *Complementary Therapies in Medicine*, 19(3), 170-177.
- Panzer, A. D., et al. (2013). Adolescent asthma self-management: Patient and parent-caregiver perspectives on using social media to improve care. *Journal of School Health*, 83(12), 921-930.
- Pender, N. J., et al. (2006). *Health promotion in nursing practice*. (5th ed.). New Jersey: Pearson Education.
- Protection motivation theory*. (2009). Retrieved from [http://en.wikipedia.org/wiki/Protection Motivation Theory](http://en.wikipedia.org/wiki/Protection_Motivation_Theory)

- Roger, R. W. (1975). A protection motivation theory of fear appeals and attitude change. *Journal of Psychology*, 91, 93-114.
- Satyam, T., et al. (2014). Ayurveda and yoga therapy for allergy and asthma. *Allergy for the Clinician*, 421-431.
- Sheikh, A. & Hurwitz, B. (2003). *House Dust mite avoidance measure for perennial allergic rhinitis*. (CD-ROM). England: Oxford. Available: CINHALL Acc.No.2003005048.
- Singh, V., et al. (1990). Effect of yoga breathing exercises (pranayama) on airway reactivity in subjects with asthma. *Lancet*, 335(8702), 1381-1383.
- Smyth, J. M. (1999). Effects of writing about stressful experiences on symptom reduction in patients with asthma or rheumatoid arthritis: a randomized trial. *The Journal of the American Medical Association*, 281(14), 1304-1309.

ผู้เขียน

นางสาววิรัตน์ เกรณรงค์ชัย นิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีเมล: wi__tty@hotmail.com
ศาสตราจารย์ ดร. จินตนา สรายุทธพิทักษ์ สาขาสุขศึกษาและพลศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีเมล: jintana.s@chula.ac.th
หมายเหตุ: ได้รับทุนการศึกษา ชื่อทุน “ทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย”

การสังเคราะห์วิทยานิพนธ์เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ในประเทศไทย

Synthesis of Theses on Local Curriculum Development in Thailand

ศกร พรหมทา และเพิ่มเกียรติ ขมวัฒนา

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์วิทยานิพนธ์เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในประเทศไทย กลุ่มตัวอย่าง คือ วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในประเทศไทยที่พิมพ์เผยแพร่ตั้งแต่ พ.ศ. 2544 จนถึงปัจจุบัน ผู้วิจัยใช้การสังเคราะห์เชิงคุณลักษณะ ด้วยแบบบันทึกคุณลักษณะวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สถิติที่ใช้ คือ การแจกแจงความถี่และการหาค่าร้อยละ

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า 1) งานวิจัยส่วนใหญ่เป็นวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ในกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยทำการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ระดับชั้นประถมศึกษาใช้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เพื่อใช้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื้อหาเกี่ยวกับอาชีพ ศิลปะ วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีในท้องถิ่น จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ 4-9 แผน เวลาสอน 20-40 ชั่วโมง นำหลักสูตรไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างประมาณ 30 คน 2) องค์ความรู้ที่ได้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจากการสังเคราะห์มีรายละเอียดดังนี้ 1. ปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐาน หลักสูตรเนื้อหาที่ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น บุคลากร อาคารสถานที่ สื่อวัสดุอุปกรณ์และแหล่งการเรียนรู้ 2. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ส่วนใหญ่มีกระบวนการสร้าง ใช้และประเมินหลักสูตร โดยมีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ครู ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและผู้เชี่ยวชาญในเนื้อหาที่จัดทำหลักสูตรทำการตรวจสอบคุณภาพ ผู้สอนคือ ผู้วิจัย ครูหรือวิทยากรท้องถิ่น จัดการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติภายในและนอกห้องเรียน มีการจัดทำวัสดุหลักสูตร สื่อวัสดุและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ประเมินผู้เรียนโดยการทดสอบก่อน-หลังเรียน ประเมินหลักสูตรจากแบบสอบถามและแบบวัดเจตคติ 3. ผลที่ได้จากการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ได้แก่ รูปแบบของหลักสูตรท้องถิ่น เป็นการปรับเนื้อหาหรือกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาที่มีอยู่แล้วหรือพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นขึ้นใหม่ เนื้อหาในหลักสูตรเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับอาชีพในท้องถิ่น กิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่ การสอนเนื้อหาที่เน้นให้เกิดทักษะ

โดยการสาธิตแล้วลงมือปฏิบัติหรือการสอนเนื้อหาที่เน้นให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา สื่อการเรียนรู้และวัสดุหลักสูตร ได้แก่ สื่อวัสดุอุปกรณ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ใบความรู้ ใบงานแบบฝึกหัด แหล่งการเรียนรู้ ได้แก่ แหล่งการเรียนรู้ที่ใช้ในระหว่างการเรียนรู้การสอนและแหล่งการเรียนรู้ที่ใช้หลังจากการเรียนรู้ การเรียนการสอน วัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้วยแบบสังเกตพฤติกรรม แบบทดสอบหลังเรียน แบบประเมินผลงานหรือแบบประเมินทักษะการปฏิบัติงาน

คำสำคัญ: การสังเคราะห์วิทยานิพนธ์/การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

Abstract

This research aimed at synthesizing theses regarding local curriculum development in Thailand. The samples included theses that were published in 1991 up through the present. The data were collected by using qualitative synthesis employing the theses' local curriculum development characteristics in Thailand form. The statistics used were frequency and percentage.

The results concluded that: 1) Most of the theses were those of Master's Degree students from the Departments of Curriculum and Instruction and Faculties of Education at Rajabhat University campuses. They were developed for the local curriculum of primary school to be used at the schools under the Office of the Basic Education Commission (OBEC) in the northeastern region. The content covered careers, arts, cultures, and local traditions. There were about 4 up to 9 lesson plans. Teaching hours ranged from 20-40 hours for each. The local curriculum was normally conducted with a sample of about 30 students. 2) The knowledge regarding local curriculum development was drawn from the qualitative synthesis with the following details: 1. The input in developing a local curriculum included the curriculum itself, the content for developing a local curriculum, human resources, buildings, teaching materials, and learning resources. 2. The local curriculum development process generally included the construction, implementation and evaluation. The local curriculum quality was examined by teachers and experts in the fields of local content and curriculum. The researchers were generally the instructors or teachers in the school and local resources person. The learning activities involved both theory and practice and occurred both inside and outside the classroom. Curriculum materials consisting of printed and electronic teaching materials were created. Students were evaluated by using pretests and

posttests. The curricula were evaluated by using the questionnaire and attitude test. 3. The output was in the format of the local curriculum, in which the content was adjusted from the existing courses or used to develop new local courses. Learning activities focused on practicing and acquiring skills through the demonstration and understanding of the content. The learning media and course materials included instructional media in both hard copy and electronic work sheets and exercise books. Learning resources were used during and after class time. Students were measured and evaluated by employing observation forms, pre-posttests, and skill performance evaluation forms.

KEYWORDS: SYNTHESIS OF THESES/LOCAL CURRICULUM DEVELOPMENT

บทนำ

ในปัจจุบันหลักสูตรในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยที่ได้มีการใช้ในโรงเรียนทั่วประเทศนั้นเป็นหลักสูตรกลางหรือหลักสูตรแม่บท ซึ่งได้รับการพัฒนาขึ้นจากหน่วยงานที่ทำหน้าที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาซึ่งอยู่ในส่วนกลาง จึงเป็นหลักสูตรที่เหมาะสมจะนำไปใช้ในระดับกว้าง ไม่สามารถเจาะจงกลุ่มผู้เรียนในภูมิภาคหรือพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งได้ การใช้หลักสูตรกลางเพียงอย่างเดียวอาจจะไม่เกิดความสอดคล้องและไม่เกิดการตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกัน ด้วยเหตุนี้จึงได้มีกำหนดการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการและความจำเป็นในการจัดการเรียนรู้ให้กลุ่มบุคคลในท้องถิ่น โดยมีเป้าหมายหลัก คือ ต้องการให้ผู้เรียนได้นำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของแต่ละบุคคลดีขึ้น ซึ่งจะเป็นส่วนเสริมในการนำไปใช้จัดการเรียนการสอนควบคู่กับหลักสูตรกลาง (รัตนะ บัวสนธ์, 2543) ทั้งนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 27 วรรค 2 ได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาสู่ท้องถิ่น

ความว่า “ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคใดวรรคหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องสอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ” ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ Beauchamp (1968) ที่กล่าวว่า โรงเรียนแต่ละแห่งมีหน้าที่จัดการศึกษาให้เหมาะสมกับชุมชนนั้น ๆ เพราะชุมชนแต่ละชุมชนมีสภาพปัญหาและความต้องการแตกต่างกัน ท้องถิ่นควรที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของตนเอง

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น จึงเป็นการเปิดโอกาสให้สถานศึกษาและท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมพัฒนาหลักสูตรตามข้อกำหนดในโครงสร้างของหลักสูตร ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้เรื่องราวของท้องถิ่นของตน เรียนรู้สภาพเศรษฐกิจสังคม วัฒนธรรมในท้องถิ่น ตลอดจนสามารถพัฒนาชีวิต พัฒนาอาชีพ พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของตนเอง ครอบครัวและท้องถิ่นของตนเองได้ (กรมวิชาการ, 2542) ซึ่งหลักสูตรเป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดการ

ศึกษา ควรมีความเหมาะสมกับท้องถิ่น ตรงกับความต้องการของสังคมและทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในปัจจุบัน ดังนั้นจึงต้องมีการพัฒนาหลักสูตรให้ต่อเนื่องและเป็นระบบเพื่อให้เกิดความมั่นใจในการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน (ทินกร บัวพูล, 2545) แม้ว่าจะมีหลักสูตรแกนกลางหรือหลักสูตรแม่บทแล้ว แต่ยังต้องมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ทั้งนี้มีเหตุผลและความจำเป็นดังต่อไปนี้ (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2539)

1. หลักสูตรแกนกลางหรือหลักสูตรแม่บทได้กำหนดจุดมุ่งหมายเนื้อหาสาระและกิจกรรมอย่างกว้าง ๆ เพื่อให้ทุกคนได้เรียนรู้คล้ายคลึงกัน ทำให้กระบวนการเรียนการสอนมุ่งเนื้อหาสาระและประสบการณ์ที่เป็นหลักการทั่ว ๆ ไป ไม่สามารถประมวลรายละเอียดเกี่ยวกับสาระความรู้ตามสภาพแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นในแต่ละแห่งได้ทั้งหมด จึงต้องพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นให้มากที่สุด

2. การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางด้าน เศรษฐกิจ การเมือง ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ผลกระทบโดยตรงต่อธรรมชาติและ การดำเนินชีวิตของคนไทยทั้งในเมืองและชนบท จึงต้องมีหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการปรับสภาพของผู้เรียนในการรับมือการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ดังกล่าวได้ โดยเฉพาะผลกระทบที่เกิดขึ้นกับภูมิสำเนาท้องถิ่นของตนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปพัฒนาครอบครัวและท้องถิ่นตลอดจนการดำเนินชีวิตในท้องถิ่นของตนเองได้อย่างมีความสุข

3. การเรียนรู้ที่ดีควรจะเรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัว เพราะเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถ

ดูดซับได้รวดเร็วกว่า ดังนั้นจึงควรมีหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริง ตามสภาพเศรษฐกิจ สังคม ท้องถิ่นของตนเอง แทนที่จะเรียนรู้เรื่องราวไกลตัวซึ่งทำให้ผู้เรียนไม่รู้จักตนเอง ไม่รู้จักชีวิต ไม่เกิดความเข้าใจและไม่มีความรู้สึกที่ดีต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมรอบตนเอง นอกจากนี้การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นยังจะช่วยปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดความรัก ความผูกพัน รวมทั้งความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน

4. ทรัพยากรท้องถิ่นโดยเฉพาะภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้านในชนบทของไทยมีอยู่มากมาย และมีค่าบ่งบอกถึงความเจริญงอกงามมาเป็นเวลานาน หลักสูตรแกนกลางหรือหลักสูตรแม่บทไม่สามารถนำเอาทรัพยากรท้องถิ่นดังกล่าวมาใช้ประโยชน์ได้ แต่หลักสูตรท้องถิ่นสามารถบูรณาการเอาทรัพยากรท้องถิ่นและภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีอยู่มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ทั้งในด้านอาชีพ หัตถกรรม เกษตรกรรม ดนตรี การแสดง วรรณกรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนได้รู้จักท้องถิ่นของตนเอง เกิดความรักความผูกพันในท้องถิ่นและสามารถใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในการประกอบอาชีพได้อีกด้วย

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นยังไม่เป็นไปตามแนวดำเนินการของหลักสูตร เช่น รุ่งนภา นุตราวศ์ (2555) กล่าวว่า ผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรขาดความเข้าใจบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนว่า ใครควรมีบทบาทแค่ไหน อย่างไรก็ตามประกอบกับความเคยชินกับแนวปฏิบัติเดิมทำให้ความพยายามในการเปลี่ยนแปลงปรากฏเพียงเอกสารตามตัวอักษรมากกว่าเกิดขึ้นจริงในการปฏิบัติและกรมวิชาการ (2542) ได้รายงานผลการวิจัยเกี่ยวกับการจัดทำ

หลักสูตรสถานศึกษาว่า โรงเรียนมีปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาหลายประการ ได้แก่ ครูไม่เข้าใจเกี่ยวกับการทำหลักสูตรสถานศึกษา ครูขาดความมั่นใจในการจัดทำหลักสูตร เวลาในการจัดทำหลักสูตรไม่เพียงพอ และบุคลากรมีภาระงานมาก จำนวนครูไม่เพียงพอ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน และครูยังไม่ยอมรับการทำหลักสูตรใหม่ สอดคล้องกับชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2545) ที่กล่าวไว้ว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาของไทยยังไม่พัฒนาไปถึงไหน ซึ่งอุปสรรคการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมี 2 ประเด็นหลักที่สำคัญ คือ ปัญหาของการขาดความร่วมมือการปฏิบัติงานสร้างหลักสูตรของผู้ที่เกี่ยวข้อง และปัญหาของการขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษา และสำลี ทองธิว (2545) ได้รายงานอุปสรรคในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไว้ว่า ครูขาดพื้นฐานความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาและสร้างหลักสูตรท้องถิ่นตลอดจนการขาดทักษะการเก็บข้อมูลภาคสนามและภาระงานประจำของครูที่มีจำนวนมากทำให้ครูไม่สามารถจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นได้ดีเท่าที่ควร

สภาพปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นดังกล่าว ย่อมส่งผลต่อการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการนำไปใช้ ซึ่งครูวิชาการของกลุ่มโรงเรียนแห่งหนึ่งภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่า โรงเรียนไม่มีการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น แต่ใช้วิธีการนำหลักสูตรของโรงเรียนอื่นหรือหลักสูตรที่จัดทำโดยสำนักพิมพ์ต่างๆ มาปรับใช้ (ดิษยุทธิ์ บัวจุม, 2556) จากปัญหาข้างต้นสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยการวิจัย เพราะการวิจัยเป็นการแสวงหาความรู้ความจริงด้วยวิธีการที่มีระบบ มีความ

เชื่อถือได้โดยอาศัยระเบียบวิธีทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ได้ความรู้ใหม่ที่เป็นคำตอบปัญหาตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2543) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาที่ให้ความสำคัญสูงสุดในการเตรียมนิสิตนักศึกษาให้มีความรู้และทักษะในการแสวงหาความรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยเข้ามาในการศึกษาในรูปแบบของวิทยานิพนธ์หรือปริญญานิพนธ์ จากความสำคัญของการวิจัยดังกล่าว ทำให้ผู้ให้ความสนใจในการทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมากขึ้น ซึ่งหากจะนำผลการวิจัยไปพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น อาจเกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนได้ เนื่องมาจากงานวิจัยที่ทำในเรื่องหรือปัญหาเดียวกัน อาจให้ผลวิจัยที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยเห็นว่าหากมีการรวบรวมงานวิจัย นำมาเรียบเรียงและสรุปเนื้อหาให้มีความสอดคล้องจนกันเกิดเป็นความรู้ใหม่ จะทำให้ผลงานวิจัยมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น ซึ่งเรียกวิธีการนี้ว่า การสังเคราะห์งานวิจัย เป็นการนำผลงานวิจัยหลายเล่มที่มีการวิจัยในเรื่องหรือปัญหาเดียวกัน มาวิเคราะห์อย่างมีระบบและสรุปให้ได้คำตอบของเรื่องหรือปัญหานั้นๆ อย่างชัดเจน (วรารณ บวรศิริ และสมิตรา อังวัฒนกุล, 2541)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจค้นคว้าและรวบรวมวิทยานิพนธ์จากโครงการเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทยหรือ ThaiLIS-Thai library integrated system หรือ TDC-Thai Digital Collection เป็นโครงการพัฒนาเครือข่ายระบบห้องสมุดในประเทศไทย มีเป้าหมายเพื่อให้บริการสืบค้นฐานข้อมูลเอกสารฉบับเต็มซึ่งเป็นเอกสารฉบับเต็มของ วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัยที่มารวบรวมจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั่วประเทศไทยจึงทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่มี

ความน่าเชื่อถือ ทันสมัยและมีความหลากหลายของสาขาวิชาจากทั่วประเทศ เพื่อการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของประภัสสร สารนาถ (2552) ที่สรุปไว้ว่าในการใช้ฐานข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์หรือรายงานของนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาพบว่า ฐานข้อมูลโครงการเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทยหรือ ThaiLIS เป็นฐานข้อมูลที่มีการใช้งานมากที่สุด เพราะมีความสะดวกในการค้นหาข้อมูล ประหยัดเวลา เนื้อหาของข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ มีข้อมูลที่หลากหลายสาขาวิชาและมีความทันสมัยอีกด้วย

สำหรับงานวิจัยทางด้านการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสังเคราะห์วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ในช่วงปี พุทธศักราช 2544 จนถึงปัจจุบัน และในปีพุทธศักราช 2544 กระทรวงศึกษาธิการได้มีคำสั่งให้สถานศึกษาเริ่มใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จนมาถึงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ได้มีการกำหนดให้สถานศึกษาได้มีการพัฒนาหลักสูตรเป็นของตนเอง โดยให้มีความสอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นนั้นๆ หรือที่เรียกกันว่าหลักสูตรท้องถิ่น ผู้วิจัยเห็นว่ามีความจำเป็นในด้านการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจำนวนมากและมีการทำการวิจัยอย่างต่อเนื่อง แต่ยังไม่มีการวิจัยท่านใดทำการสังเคราะห์ในประเด็นดังกล่าวด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะสังเคราะห์วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อจะได้ทราบว่ามีงานวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในรูปแบบใดบ้างโดยจะทำการ

สังเคราะห์ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูและผู้เกี่ยวข้องฝ่ายต่าง ๆ ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่ถูกต้องและเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อสังเคราะห์วิทยานิพนธ์เกี่ยวกับพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในประเทศไทยระหว่างปีพุทธศักราช 2544 จนถึงปัจจุบัน

วิธีการวิจัย

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากร

ประชากรที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ คือวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในประเทศไทยที่พิมพ์เผยแพร่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 จนถึงปัจจุบัน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในประเทศไทยที่พิมพ์เผยแพร่ตั้งแต่ พ.ศ. 2544 จนถึงปัจจุบัน ในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย จำนวน 36 สถาบันที่สืบค้นในฐานข้อมูลโครงการเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย (ThaiLIS) ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มหาวิทยาลัยราชภัฏ

กำแพงเพชร มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ฯ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ซึ่งผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงโดยใช้เกณฑ์ 3 ข้อ ดังต่อไปนี้

1. เป็นวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องด้านการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่ได้จากการสืบค้นบนฐานข้อมูลออนไลน์จากโครงการเครือข่ายห้องสมุดแห่งประเทศไทย (ThaiLis) ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

2. เป็นวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องด้านการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นระหว่างปีพุทธศักราช 2544 ถึงปัจจุบัน

3. เป็นวิทยานิพนธ์ที่สามารถสืบค้นฉบับสมบูรณ์ (Full text) ได้

2. การสืบค้นและการคัดเลือกรายงานวิจัยเพื่อนำมาสังเคราะห์

1. สืบค้นโดยใช้คำว่า หลักสูตรท้องถิ่น การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น บนฐานข้อมูลออนไลน์ในโครงการเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย (ThaiLIS) ของสำนักงานคณะกรรมการการ

อุดมศึกษา พบข้อมูลวิทยานิพนธ์จำนวน 176 เล่ม จาก 36 สถาบันที่มีการตีพิมพ์เผยแพร่ในช่วงปี พ.ศ. 2544 จนถึงปัจจุบัน

2. สืบค้นจากบทคัดย่อและตัวเล่มฉบับจริงของวิทยานิพนธ์จากฐานข้อมูลออนไลน์ของห้องสมุดในแต่ละสถาบัน

3. สำนักรวบรวมเนื้อหาในวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับคุณสมบัติว่าเข้าเกณฑ์ในการคัดเลือกตามแบบคัดเลือกรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่กำหนดไว้หรือไม่ เพื่อให้ได้งานวิจัยที่ตรงตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้

3. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย คือ แบบบันทึกคุณลักษณะวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยผู้วิจัยให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบเครื่องมือในความครอบคลุมของประเด็นเนื้อหาและการใช้ภาษา ก่อนนำไปใช้จริง จากนั้นผู้วิจัยจะใช้เครื่องมือดังกล่าวในการรวบรวมข้อมูล เพราะงานวิจัยในครั้งนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ สรุปผลการวิจัย และสังเคราะห์งานวิจัย

4. วิธีการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะทำการรวบรวมงานวิจัยด้วยตนเอง พร้อมกับการบันทึกรายละเอียดข้อมูลต่างๆ ตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยทำการดาวน์โหลดวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์ (Full text) จากฐานข้อมูลออนไลน์

2. ผู้วิจัยทำการอ่านวิจัยตลอดทั้งเล่มให้ละเอียดในทุกส่วนของงานวิจัย

3. บันทึกข้อมูลของงานวิจัยลงแบบบันทึกคุณลักษณะวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

4. นำข้อมูลจากแบบบันทึกคุณลักษณะ
วิทยานิพนธ์เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
มาทำการศึกษาต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้มีวิธีดำเนินการ
ดังนี้

1. การสังเคราะห์งานวิจัย แบ่งออกเป็น 2
ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1.1 การสังเคราะห์เชิงปริมาณ ผู้วิจัย
จะใช้วิธีการสังเคราะห์เชิงปริมาณด้วยวิธีการใช้
สถิติเชิงบรรยาย จากการแจกแจงความถี่และ
การหาค่าร้อยละ ได้แก่ สถาบันที่ผลิตงานวิจัย
คณะที่ผลิตงานวิจัย สาขาวิชาที่นิสิตเรียน เพศ
ปีที่พิมพ์เผยแพร่ วัตถุประสงค์ ระดับชั้น สังกัด
สถานศึกษา เนื้อหาที่ทำการวิจัย ลักษณะของ
งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อให้
ได้ข้อสรุปในประเด็นที่สามารถทำการสังเคราะห์ได้

1.2 การสังเคราะห์เชิงคุณลักษณะผู้วิจัย
จะใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาและบรรยายเพื่อ
สรุปผลการวิจัยตามเนื้อหาสาระทางการพัฒนา
หลักสูตรท้องถิ่น ดังนี้

1) ปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร
ท้องถิ่น (Input)

1.1) องค์ประกอบพื้นฐานของหลักสูตร
ท้องถิ่น

1.2) เนื้อหาในการพัฒนาหลักสูตร
ท้องถิ่น

1.3) ข้อมูลพื้นฐาน

1.4) บุคลากร

1.5) อาคารสถานที่

1.6) สื่อวัสดุอุปกรณ์

1.7) แหล่งการเรียนรู้

2) กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
(Process)

2.1) การปรับหลักสูตร

2.2) การสร้างหลักสูตร

2.3) การใช้หลักสูตร

2.4) การประเมินหลักสูตร

3) ผลที่ได้จากการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
(Output)

3.1) รูปแบบของหลักสูตรท้องถิ่น

3.2) ลักษณะเนื้อหาของหลักสูตรท้องถิ่น

3.3) กิจกรรมการเรียนการสอน

3.4) สื่อประกอบการเรียนรู้และวัสดุ
หลักสูตร

3.5) แหล่งการเรียนรู้ประกอบการ
เรียนการสอน

3.6) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

สำหรับการบรรยายเพื่อสรุปผลการวิจัย 3
ด้านนั้น จะใช้การสังเคราะห์เชิงคุณลักษณะที่มี
ความแตกต่างกันด้วยการบรรยายเนื้อหาผลการ
วิจัยต่าง ๆ และสรุปประเด็นที่เป็นสาระสำคัญใน
การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่มีความเกี่ยวข้องกัน

6. สถิติที่ใช้การวิจัย

ใช้ค่าร้อยละวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของ
งานวิจัย โดยใช้สูตร

$$P = \frac{n \times 100}{N}$$

P แทน ค่าร้อยละ

n แทน จำนวนวิทยานิพนธ์ในแต่ละรายการ

N แทน จำนวนวิทยานิพนธ์ที่นำมาวิเคราะห์
ทั้งหมด

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะขอสรุปผลการวิจัยออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของวิทยานิพนธ์

ตอนที่ 2 ผลการสังเคราะห์ลักษณะการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในประเทศไทย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของวิทยานิพนธ์

ผลการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่า สถาบันที่ผลิตงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมากที่สุด คือ กลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยมี คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ เป็นคณะที่ผลิตงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมากที่สุด ซึ่งอยู่ในสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ส่วนใหญ่ทำการวิจัยในระดับปริญญาโท และเป็นเพศหญิง นอกจากนี้ ปีที่พิมพ์เผยแพร่ งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมากที่สุด คือ พ.ศ. 2546 งานวิจัยส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงหรือพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ส่วนใหญ่ผู้วิจัยทำการปรับปรุงหรือจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นขึ้นใหม่ ภูมิภาคที่ใช้ในการวิจัยหรือใช้หลักสูตรส่วนใหญ่เป็นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำการวิจัยในชั้นประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) งานวิจัยส่วนใหญ่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลความถี่/ร้อยละ และค่าเฉลี่ย/การวัดการกระจาย มีการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ตาราง และความเรียง

ตอนที่ 2 ผลการสังเคราะห์ลักษณะการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในประเทศไทย

1. ปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น (Input)

ลักษณะปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น (Input) เป็นข้อมูลพื้นฐานที่ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น งานวิจัยส่วนใหญ่มีรายละเอียดต่อไปนี้

หลักสูตร งานวิจัยส่วนใหญ่พบว่าผู้วิจัยจะจัดทำหลักสูตรด้วยตนเองร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งหลักสูตรท้องถิ่นประกอบไปด้วยข้อมูลต่างๆ ได้แก่ ชื่อหลักสูตร ระดับชั้น โรงเรียน สังกัดของโรงเรียน วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง คำอธิบายรายวิชา โครงสร้างรายวิชา แนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

เนื้อหาที่ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นส่วนใหญ่จะเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพในท้องถิ่นสามารถจัดประเภทเนื้อหาได้ 3 ประเภท ได้แก่ 1) ด้านของการเกษตร 2) การทำอาหาร คาว-หวาน และ 3) หัตถกรรม

ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นส่วนใหญ่ผู้วิจัยจะทำการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากประเด็นต่างๆ ได้แก่ ข้อมูลของท้องถิ่น ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนและครอบครัว ข้อมูลของโรงเรียนและข้อมูลของหลักสูตรแกนกลาง

ด้านบุคลากร งานวิจัยส่วนใหญ่จะพบข้อมูลเกี่ยวกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในการสร้างหลักสูตร การใช้หลักสูตรและการประเมินหลักสูตร

นอกจากนี้ยังพบข้อมูลเกี่ยวกับอาคารสถานที่ อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน แหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่นที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้วย

สื่อวัสดุอุปกรณ์ ในการทำงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ส่วนใหญ่ผู้วิจัยจะเป็นผู้จัดเตรียมสื่อวัสดุอุปกรณ์ด้วยตนเอง ทั้งยังมีเอกสารเพิ่มเติมที่ใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ ใบความรู้ ใบงานและแบบฝึกหัด

แหล่งการเรียนรู้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เป็นแหล่งที่ใช้ในการค้นคว้าหาความรู้เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้นได้แก่ แหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ แหล่งเรียนรู้ที่จัดหรือสร้างขึ้น และแหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรบุคคล

2. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น (Process)

ลักษณะของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น (Process) จากการอ่านงานวิจัยทั้งหมดสามารถแบ่งได้ 4 ลักษณะ ได้แก่ การปรับหลักสูตร การสร้างหลักสูตร การใช้หลักสูตรและการประเมินหลักสูตร

2.1 รูปแบบที่ทำการปรับเนื้อหาหรือกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาที่มีอยู่แล้ว

1) การจัดทำหรือปรับเนื้อหาสาระ ส่วนใหญ่คณะทำงานจะทำการปรับรายวิชาที่มีอยู่ในหลักสูตรแกนกลางแล้วนำเนื้อหาในท้องถิ่นผนวกเข้าไป โดยการเชิญบุคลากรมาร่วมดำเนินการปรับเนื้อหาสาระ ส่วนใหญ่เนื้อหาสาระในท้องถิ่นที่นำมาปรับเป็นเนื้อหาสาระ ได้แก่ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น สภาพปัญหาในท้องถิ่น บุคคลสำคัญในท้องถิ่น เป็นต้น

2) การจัดทำหรือปรับกิจกรรมในการจัดการเรียนรู้ ส่วนใหญ่คณะทำงานจะทำการปรับกิจกรรมในการจัดการเรียนรู้ในแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีกิจกรรมที่เน้นกระบวนการให้ผู้เรียนปฏิบัติจริงและสอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น

กิจกรรมในการจัดการเรียนรู้ที่พบในงานวิจัย ได้แก่ การเชิญวิทยากรหรือปราชญ์ท้องถิ่นมาบรรยายในบางคาบเรียน การให้ผู้เรียนได้ไปสัมภาษณ์บุคคลในท้องถิ่น ให้ผู้เรียนออกไปทัศนศึกษานอกโรงเรียนตามแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ เช่น ห้องสมุดประชาชน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายและเน้นทักษะกระบวนการในการปฏิบัติอีกด้วย เช่น การแสดงบทบาทสมมติ การเล่นเกม มีการใช้วัสดุหลักสูตรประกอบการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ใบงาน ใบความรู้ แบบฝึกหัด

3) การจัดทำหรือปรับสื่อหรือเอกสารการเรียนการสอน ส่วนใหญ่คณะทำงานจะทำการศึกษา รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น แล้วนำมาวิเคราะห์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสื่อการสอน มีการสำรวจประเภทของสื่อและเอกสารการเรียนการสอนในโรงเรียน วิเคราะห์ความต้องการในการใช้สื่อและเอกสารการเรียนการสอนของครูผู้สอนและผู้เรียน และปรับปรุงสื่อที่มีอยู่โดยใช้วัสดุในท้องถิ่นโดยการใช้แบบสอบถามการสัมภาษณ์จากครูผู้สอน ผู้เรียน

สื่อหรือเอกสารการเรียนการสอนที่พบประกอบไปด้วย ใบงาน ใบความรู้ แบบฝึกหัด แผนการจัดการเรียนรู้ กำหนดการสอน บทเรียนสำเร็จรูป หนังสืออ่านประกอบ ฯลฯ ซึ่งสื่อและเอกสารการเรียนการสอนที่จัดทำขึ้นจะต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรท้องถิ่นหรือเนื้อหาท้องถิ่น ใช้งบประมาณน้อย มีการเลือกสื่อที่ร่วมสมัยวัสดุหาได้ง่ายภายในท้องถิ่นเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

2.2 การสร้างหลักสูตรท้องถิ่น แบ่งออกได้เป็น 3 ด้าน ได้แก่

1) การศึกษาสภาพข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่

ข้อมูลของท้องถิ่น ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนและครอบครัว ข้อมูลของโรงเรียนและข้อมูลหลักสูตรแกนกลาง

2) การร่างหลักสูตรท้องถิ่น ได้แก่ การกำหนดจุดประสงค์ การกำหนดเนื้อหาสาระ การกำหนดเกณฑ์การวัดและการประเมินผล การจัดทำเอกสารหลักสูตร

3) การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร ผู้เชี่ยวชาญจะทำการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรจากเอกสารหลักสูตร ได้แก่ คู่มือครู แผนการจัดการเรียนรู้

2.3 การใช้หลักสูตรท้องถิ่น ได้แก่

1) การบริหารการใช้หลักสูตร ได้แก่ การประชาสัมพันธ์การใช้ การจัดครูเข้าสอน มีอยู่ 2 ลักษณะได้แก่ (1) ผู้วิจัยจะทำหน้าที่เป็นผู้สอนด้วยตนเอง และ (2) ผู้วิจัยมอบหมายให้ครูในโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรเป็นผู้สอน ในการสอนบางคาบที่มีการจัดเรียนการสอนหรือกิจกรรมที่มีเนื้อหาเฉพาะ จะมีการเชิญวิทยากรหรือปราชญ์ท้องถิ่นเข้ามาจัดการเรียนการสอนหรือจัดกิจกรรมในเนื้อหานั้น

การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ แก่ผู้ใช้หลักสูตร ผู้วิจัยทำหน้าที่ใช้หลักสูตรด้วยตนเองหรือผู้วิจัยมอบหมายให้ครูในโรงเรียนใช้หลักสูตร ผู้วิจัยจะจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในเรื่องของสถานที่สอน การจัดบริการวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน ผู้วิจัยจะจัดทำวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนด้วยตนเอง

2) การสอน ผู้ที่ทำหน้าที่สอนคือ ผู้วิจัยหรือครูในโรงเรียนและบางคาบเรียนอาจมีวิทยากรท้องถิ่นหรือปราชญ์ชาวบ้านมาจัดการเรียนการสอนด้วย ในการสอนจะใช้แผนการจัดการเรียนรู้ในการสอนทุกครั้ง โดยแผนการจัดการเรียนรู้จะ

อยู่ในช่วง 1-2 ชั่วโมง การเตรียมความพร้อมก่อนการสอน ส่วนใหญ่ผู้สอนจะให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน เป็นแบบปรนัยและอัตนัย แต่ส่วนใหญ่เป็นแบบปรนัย เพื่อตรวจสอบความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นในเนื้อหานั้นของผู้เรียน จากนั้นจะเริ่มเข้าสู่ขั้นสอน ซึ่งเป็นการนำหลักสูตรไปใช้ เพื่อให้เกิดผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่ตั้งไว้ แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนได้แก่

2.1) ขั้นนำ เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนจะนำความสนใจในการเข้าสู่เนื้อหา มีการกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความรู้สึกรักอยากเรียนรู้ในเนื้อหานั้น จากการทำงานวิจัยพบ 2 รูปแบบได้แก่ 1) รูปแบบที่มีผู้สอนนำเข้าสู่บทเรียน และ 2) รูปแบบที่มีผู้สอนและนักเรียนร่วมกันนำเข้าสู่บทเรียน

2.2) ขั้นสอน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นสอนขึ้นอยู่กับลักษณะของเนื้อหา โดยสามารถแบ่งได้ 2 ลักษณะ ได้แก่ (1) การสอนเนื้อหาที่เน้นให้เกิดทักษะโดยการสาธิตแล้วลงมือปฏิบัติ จะสอนเนื้อหาประเภทการประกอบอาชีพในท้องถิ่นแนวคิดและหลักปฏิบัติหรือเทคโนโลยีชาวบ้าน (2) การสอนเนื้อหาที่เน้นให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา จะสอนเนื้อหาประเภทคติ ความคิด ความเชื่อศิลปะ วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณี

2.3) ขั้นสรุป ผู้สอนให้ผู้เรียนสรุปความรู้ในรูปแบบแผนผังมโนทัศน์ (Mind mapping) ลงบนสมุดบันทึกหรือการทำรายงาน จากนั้นผู้สอนและผู้เรียนจะร่วมกันอภิปราย แสดงความคิดเห็นและซักถามหรือการนำเสนอหน้าชั้นเรียน เพื่อให้ได้ข้อสรุปของความรู้ที่ได้จากการจัดการเรียนการสอน

ในการอ่านรายละเอียดของงานวิจัยทำให้พบข้อมูลเกี่ยวกับการใช้สื่อประกอบการจัดการเรียนรู้ดังนี้

สื่อประกอบการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยจะเป็นผู้จัดทำสื่อการจัดการเรียนรู้ประกอบการจัดการเรียนการสอนด้วยตนเอง ได้แก่ (1) สื่อวัสดุอุปกรณ์ (2) สื่ออิเล็กทรอนิกส์

วัสดุหลักสูตร ผู้วิจัยจะทำการสร้างวัสดุหลักสูตร จากนั้นผู้สอนจะต้องใช้วัสดุหลักสูตรประกอบการเรียนการสอน ได้แก่ (1) ใบความรู้ (2) ใบงาน (3) แบบฝึกหัด

นอกจากการใช้สื่อประกอบการจัดการเรียนรู้ และวัสดุหลักสูตรดังที่กล่าวมาในข้างต้นแล้ว ในบางคาบเรียนผู้สอนยังมีการใช้แหล่งการเรียนรู้ประกอบการเรียนการสอนหรือมีการใช้แหล่งการเรียนรู้หลังจากการเรียนการสอน ได้แก่ 1) แหล่งการเรียนรู้ที่ใช้ในระหว่างการเรียนการสอน 2) แหล่งการเรียนรู้ที่ใช้หลังจากการเรียนการสอน

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ พบได้ในช่วงการเรียนการสอนซึ่งมีข้อมูลดังนี้

1) แบบสังเกตพฤติกรรม ผู้สอนจะใช้แบบสังเกตพฤติกรรมในการบันทึกการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในระหว่างการเรียนการสอน โดยกำหนดประเด็นของพฤติกรรมในแบบสังเกตพฤติกรรมซึ่งเป็นแบบ Check-list บางครั้งใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) เพื่อสังเกตว่าผู้เรียนมีพฤติกรรมอย่างไรในช่วงการจัดการเรียนการสอน

2) แบบทดสอบหลังเรียน ส่วนใหญ่ในคาบเรียนสุดท้ายของการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนจะให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน ซึ่งเป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ใช้เวลาในช่วง 30-60 นาที เกณฑ์ที่ใช้ประเมินคือได้ผลการทดสอบร้อยละ 80 ขึ้นไป

3) แบบประเมินผลงานหรือแบบประเมิน

ทักษะการปฏิบัติงาน ผู้สอนจะทำการประเมินผลงานผู้เรียนโดยใช้แบบประเมินผลงานหรือแบบประเมินการฝึกทักษะในการปฏิบัติงาน และให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลงานของตนเองและเพื่อนร่วมชั้น จากนั้นผู้สอนจะนำผลคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ สรุปผลและแสดงผลการประเมินผลงานไว้ที่ป้ายประชาสัมพันธ์ในชั้นเรียน

ในกรณีที่ผู้เรียนไม่ผ่านตามเกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ผู้สอนจะมีการจัดสอนซ่อมเสริม คือ ผู้เรียนที่มีผลการทดสอบไม่ถึงร้อยละ 80 ผู้สอนจะจัดให้มีการสอนซ่อมเสริมหรือการให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติและทำการประเมิน ผลอีกครั้งหรือจะทำการสอนซ่อมเสริมจนกว่าผู้เรียนจะผ่านเกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ หลังจากที่มีการนำหลักสูตรไปใช้สอนแล้ว ผู้สอนจะทำการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร โดยผู้สอนจะทำการบันทึกหลังการสอนทุกครั้ง เพื่อจะได้ทราบปัญหาที่เกิดขึ้นและหาแนวทางแก้ไข และการสอบถามความคิดเห็นต่อการใช้หลักสูตรของผู้เรียน แล้วนำผลมาวิเคราะห์ทำให้ได้ทราบข้อบกพร่องหรือจุดที่ควรปรับปรุงหากจะมีการนำหลักสูตรนี้ไปใช้ต่อไป มีการประชุมติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรสำหรับสถานที่ที่ใช้ประชุมคือ หอประชุมโรงเรียน ห้องเรียน และงานวิจัยที่ทำการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไม่พบข้อมูลเกี่ยวกับการนิเทศเลย

ลักษณะของผลที่ได้จากการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เป็นข้อมูลที่ได้หลังจากการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนจากการที่ผู้วิจัยได้นำหลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในโรงเรียนและทำการวัดประเมินผลการ

เรียนรู้ โดยใช้แบบทดสอบหลังเรียน พบว่า ส่วนใหญ่ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หรือ .05

2) ผลสัมฤทธิ์การใช้หลักสูตร ผู้วิจัยจะแจกแบบสอบถามและทำการสัมภาษณ์ผู้เรียนหลังจากจัดการเรียนการสอนเสร็จแล้ว จากนั้นนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์และสรุปผล และนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาสรุปและเรียบเรียง พบว่า ส่วนใหญ่ผู้เรียนและผู้สอนให้ข้อความเห็นหลังการใช้หลักสูตร ดังนี้

ผู้เรียนได้ให้ข้อมูลว่า หลักสูตรท้องถิ่นเป็นหลักสูตรที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้เข้าใจเกี่ยวกับสภาพของท้องถิ่นด้านต่างๆ มากขึ้น เป็นหลักสูตรที่ดี มีความหลากหลาย สามารถนำความรู้ที่ได้ไปต่อยอดในการประกอบอาชีพได้ และทำให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อท้องถิ่น นอกจากนี้ ผู้เรียนส่วนใหญ่ยังมีความพึงพอใจกับการใช้หลักสูตรท้องถิ่น ได้แก่เนื้อหา กิจกรรม การใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์และให้ข้อเห็นว่า ควรปรับปรุงในเรื่องระยะเวลาให้มีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับเนื้อหา ควรมีการเพิ่มเวลาต่อแผนการจัดการเรียนรู้ให้มากขึ้น สำหรับงานวิจัยที่มอบหมายให้ครูในโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรทำการจัดการเรียนการสอนเอง พบว่า ส่วนใหญ่ครูผู้สอนให้ข้อความเห็นที่ หลักสูตรท้องถิ่นมีเอกสารหลักสูตรที่ดี ซึ่งสามารถนำไปพัฒนาในการจัดการเรียนการสอนต่อไปได้และหลักสูตรท้องถิ่นควรปรับปรุงในเรื่องระยะเวลาให้มีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับเนื้อหา ควรมีการเพิ่มเวลาต่อแผนการจัดการเรียนรู้ให้มากขึ้น

2.4 การประเมินหลักสูตรท้องถิ่น มีลักษณะการประเมินที่พบจากการอ่านงานวิจัย

เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นดังนี้

1) การประเมินก่อนการใช้หลักสูตรท้องถิ่น (ตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรก่อนใช้) ผู้ที่ทำการประเมินก่อนการใช้หลักสูตรท้องถิ่นได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญในด้านหลักสูตร ผู้เชี่ยวชาญในการสอน ผู้เชี่ยวชาญในด้านเนื้อหาในท้องถิ่นอย่างน้อยด้านละ 1 คน ส่วนใหญ่จะประเมินจากเอกสารหลักสูตร

2) การประเมินระหว่างการใช้หลักสูตรท้องถิ่น ผู้วิจัยจะทำการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนโดยใช้แบบทดสอบก่อนเรียนในการเตรียมก่อนขึ้นและแบบทดสอบหลังเรียนหลังจากที่จัดการเรียนการสอนเสร็จแล้ว ซึ่งแบบทดสอบมีทั้งแบบปรนัยและอัตนัย ส่วนใหญ่จะใช้แบบทดสอบแบบปรนัย ใช้เวลาในการทำแบบทดสอบในช่วง 30-60 นาที จากนั้นผู้วิจัยจะทำการตรวจด้วยตนเองและชี้แจงคะแนนให้ผู้เรียนได้ทราบ ทั้งยังมีการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมและแบบวัดทักษะการปฏิบัติงานของผู้เรียนระหว่างทำการเรียนการสอนอีกด้วย

3) การประเมินหลังการใช้หลักสูตรท้องถิ่น ส่วนใหญ่ผู้วิจัยจะใช้แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อสำรวจความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรจากผู้เรียน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการสอบถาม การสัมภาษณ์มาวิเคราะห์และสรุปผล ซึ่งผลที่ได้จะนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นหากมีการนำไปใช้ในครั้งต่อไป

3. ผลที่ได้จากการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น (Output)

3.1 รูปแบบของหลักสูตรท้องถิ่น จากการอ่านงานวิจัยพบรูปแบบของหลักสูตรท้องถิ่นดังนี้

1) รูปแบบที่ทำการปรับเนื้อหาหรือกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาที่มีอยู่แล้ว ส่วนใหญ่เนื้อหาสาระในท้องถิ่นที่นำมาปรับเป็นเนื้อหาสาระ ได้แก่ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น สภาพปัญหาในท้องถิ่น บุคคลสำคัญในท้องถิ่น เป็นต้น

2) รูปแบบที่ทำการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นขึ้นใหม่ การปรับกิจกรรมในการจัดการเรียนรู้ที่พบในงานวิจัย ได้แก่ การเชิญวิทยากรหรือปราชญ์ท้องถิ่นมาบรรยายในบางคาบเรียน การให้ผู้เรียนได้ไปสัมภาษณ์บุคคลในท้องถิ่น ให้ผู้เรียนออกไปทัศนศึกษานอกโรงเรียนตามแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ เช่น ห้องสมุดประชาชน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายและเน้นทักษะกระบวนการในการปฏิบัติอีกด้วย เช่น การแสดงบทบาทสมมติ การเล่นเกม

3.2 ลักษณะเนื้อหาของหลักสูตรท้องถิ่น
ลักษณะเนื้อหาที่ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เนื้อหาที่ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นส่วนใหญ่จะเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพในท้องถิ่นสามารถจัดประเภทเนื้อหาได้ 3 ประเภท ได้แก่ (1) ด้านของการเกษตร (2) การทำอาหาร ครัว-หวาน และ (3) หัตถกรรม

3.3 กิจกรรมการเรียนการสอน

1) การสอนเนื้อหาที่เน้นให้เกิดทักษะโดยการสาธิตแล้วลงมือปฏิบัติ สอนเนื้อหาประเภทการประกอบอาชีพในท้องถิ่นแนวคิดและหลักปฏิบัติหรือเทคโนโลยีชาวบ้าน

2) การสอนเนื้อหาที่เน้นให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา สอนเนื้อหาประเภทคติ ความคิด ความเชื่อ ศิลปะ วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี

3.4 สื่อประกอบการเรียนรู้และวัสดุหลักสูตร

สื่อประกอบการเรียนรู้ ผู้วิจัยเป็นผู้จัดทำสื่อการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้แก่ (1) สื่อวัสดุอุปกรณ์ และ (2) สื่ออิเล็กทรอนิกส์

วัสดุหลักสูตร ผู้วิจัยจะทำการสร้างวัสดุหลักสูตร จากนั้นผู้สอนต้องใช้วัสดุหลักสูตรประกอบการเรียนการสอน ได้แก่ (1) ใบความรู้ (2) ใบงาน และ (3) แบบฝึกหัด

3.5 แหล่งการเรียนรู้ประกอบการเรียนการสอน

1) แหล่งการเรียนรู้ที่ใช้ในระหว่างการเรียนการสอน ผู้สอนจะชี้แจงและนำผู้เรียนศึกษาค้นคว้าในแหล่งการเรียนรู้ในระหว่างการจัดการเรียนการสอน เช่น ห้องเรียน ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการ สนามกีฬา โรงอาหาร อาคารเอนกประสงค์ เป็นต้น

2) แหล่งการเรียนรู้ที่ใช้หลังจากการเรียนการสอน ผู้สอนจะชี้แจงและมอบหมายให้ผู้เรียนไปทำการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากแหล่งการเรียนรู้ เช่น ห้องสมุดประชาชน สวนสาธารณะ ผู้ปกครอง วิทยากรหรือปราชญ์ท้องถิ่น การใช้อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

3.6 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้
ในการวัดการประเมินผลการเรียนรู้ในหลักสูตรท้องถิ่น ผู้วิจัยจะทำการวัดจากเครื่องมือดังนี้ 1) แบบสังเกตพฤติกรรม 2) แบบทดสอบหลังเรียน และ 3) แบบประเมินผลงานหรือแบบประเมินทักษะการปฏิบัติงาน ในกรณีที่ผู้เรียนไม่ผ่านตามเกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ผู้สอนจะมีการจัดสอนซ่อมเสริม คือ ผู้เรียนที่มีผลการทดสอบไม่ถึงร้อยละ 80 ผู้สอนจะจัดให้มีการ

สอนซ่อมเสริมหรือการให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติและทำการประเมินผลอีกครั้งหรือทำการสอนซ่อมเสริมจนกว่าผู้เรียนจะผ่านเกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

อภิปรายผล

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยในตอนที่ 1 และตอนที่ 2 ดังข้อมูลข้างต้นแล้ว ดังนั้นผู้วิจัยจะนำเสนอการอภิปรายผลการวิจัยออกเป็นประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

งานวิจัยที่นำมาส่วนใหญ่พิมพ์เผยแพร่ พ.ศ. 2546 อาจเป็นเพราะว่าจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้มีการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และได้ประกาศให้ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 เมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน 2544 โดยให้เริ่มใช้ในโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่าย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2545 และจะใช้ในโรงเรียนทั่วไปปีการศึกษา 2548 ซึ่งได้มีการกำหนดให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีการจัดทำสาระท้องถิ่นที่เกี่ยวกับสภาพความต้องการในท้องถิ่น ในช่วง พ.ศ. 2546 จึงมีการทำงานวิจัยอย่างแพร่หลายในช่วงดังกล่าว

งานวิจัยที่รวบรวมและนำมาสังเคราะห์ในครั้งนี้มีทั้งหมด 176 เล่มซึ่งรวบรวมได้จากโครงการเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย (ThaiLis) ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่างานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นควรมีจำนวนมากกว่าที่สืบค้นได้ หากแต่ขาดการรวบรวมอย่างจริงจัง และเป็นระบบเหมือนกับองค์กรที่มีชื่อว่า สถาบันวิจัยนโยบายการศึกษาแห่งชาติ หรือ National Institute for Educational Policy

Research (NIER) ซึ่งเป็นหน่วยงานย่อยในกระทรวงศึกษาธิการของประเทศญี่ปุ่น องค์กรนี้จะทำหน้าที่สำรวจและรวบรวมงานวิจัยทางด้านการศึกษาในประเทศญี่ปุ่นโดยเฉพาะเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนทั่วไปสามารถสืบค้นและใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยการศึกษาได้ ทำให้เกิดการใช้ประโยชน์จากผลการวิจัยได้อย่างครอบคลุม ครบถ้วนและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2557)

วิทยานิพนธ์ที่ทำการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมีการทำการวิจัยกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้และการประเมินโดยใช้การทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน อาจเป็นเพราะการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจะมีการสร้างหลักสูตรแล้วนำไปใช้จริง และมีการประเมินหลักสูตรเพื่อตรวจสอบว่าหลักสูตรที่นำไปใช้ตรงตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ จึงทำให้การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมีลักษณะหรือรูปแบบเหมือนการวิจัยกึ่งทดลอง ผู้วิจัยเห็นว่าครูผู้สอนในโรงเรียนอาจนำการวิจัยกึ่งทดลองไปปรับใช้ในการจัดทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียนได้อีกด้วย ซึ่งสอดคล้องซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอรพินท์ ชูชม (2552) เกี่ยวกับการวิจัยกึ่งทดลอง เพราะการวิจัยกึ่งทดลองพยายามออกแบบการวิจัยให้เกิดความเที่ยงตรงภายในโดยมีวิธีการสร้าง การควบคุมประเภทต่าง ๆ เพื่อขจัดอิทธิพลของตัวแปรภายนอกต่าง ๆ แบบการวิจัยกึ่งทดลองมีหลายประเภท แบบการวิจัยกึ่งทดลองที่นิยมใช้ได้แก่ การวิจัยที่มีการทดสอบก่อนและหลังการทดลองในกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ การวิจัยกึ่งทดลองเป็นแบบการวิจัยเชิงปริมาณที่ใช้ในการศึกษาในห้องทดลองหรือในภาคสนาม

หรือในสถานการณ์ในชีวิตจริงที่มีการจัดกระทำกับตัวแปรอิสระแต่ไม่สามารถทำการสุ่มตัวอย่างเข้ากลุ่มได้ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้อาจเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีอยู่แล้วตามสภาพธรรมชาติ (intact groups) เช่น นักเรียนในห้องเรียน คนไข้ในโรงพยาบาล และผู้ร่วมโครงการรณรงค์ต่างๆ การวิจัยกึ่งทดลองพัฒนามาเพื่อเป็นแนวทางในการเลือกตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามในสถานการณ์ที่ไม่เอื้ออำนวยที่จะทำการควบคุมการทดลองโดยใช้การสุ่มได้

ผลการวิจัยในด้านการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น นั้น พบว่างานวิจัยที่ทำการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น มีกระบวนการหลักอยู่ 3 กระบวนการ ได้แก่ การสร้างหลักสูตร การใช้หลักสูตรและการประเมินหลักสูตร แสดงให้เห็นว่างานวิจัยในช่วงที่ผู้วิจัยทำการสังเคราะห์นั้นยังมีขั้นตอนหรือกระบวนการหลักในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น คงเดิม ไม่ได้เปลี่ยนแปลงขั้นตอนหรือกระบวนการที่แตกต่างจากแนวคิดหลักของนักการศึกษาหรือนักวิชาการที่ได้เสนอไว้แต่อย่างใด อาจเป็นเพราะการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เป็นกระบวนการหรือรูปแบบที่เป็นระบบ ซึ่งจะต้องปฏิบัติตามขั้นตอนอย่างมีระบบและแบบแผนเพื่อให้ได้หลักสูตรท้องถิ่นที่มีความถูกต้องและเหมาะสมมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) สัจด์ อุทรานันท์ (2532) วิชัย วงษ์ใหญ่ (2533) Taba (1962) Saylor and Alexander (1974) ซึ่งเป็นนักการศึกษาและนักวิชาการที่ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไว้อย่างชัดเจนว่าการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจะประกอบไปด้วยขั้นตอนหลักที่สำคัญได้แก่ การสร้างหลักสูตร การ

ใช้หลักสูตรและการประเมินหลักสูตร จะทำให้ได้หลักสูตรที่ครบถ้วนสมบูรณ์และเกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการนำไปใช้

สังกัดของสถานศึกษาที่ทำการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น จากผลการวิจัยจะเห็นว่าส่วนใหญ่สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เป็นสังกัดที่ผู้วิจัยทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมากที่สุด เป็นที่น่าสังเกตว่าสังกัดอื่น ๆ มีการทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นค่อนข้างน้อย ผู้วิจัยควรเข้าทำการวิจัยในสังกัดต่างๆ ด้วย จะช่วยให้เห็นบริบทของผลการวิจัยที่หลากหลายจากสถานศึกษาสังกัดต่างๆ และสามารถนำผลการวิจัยไปปรับใช้ในสถานศึกษาได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ วรวงศ์ณา ผลประเสริฐ (2552) ที่ว่า การวิจัยจะช่วยเพิ่มพูนความรู้ใหม่ เนื่องจากธรรมชาติของมนุษย์มีความอยากรู้อยากเห็น อยากทราบเหตุผลและปรากฏการณ์ของสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้น จึงทำการวิจัยเพื่อค้นหาคำตอบ สิ่งใดที่พอรู้ก็ทำให้อย่างไรและเข้าใจดียิ่งขึ้น ทั้งยังเป็นการเพิ่มพูนวิทยาการให้กว้างขวางลึกซึ้ง และยังสามารถนำผลจากการวิจัยไปประยุกต์หรือใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

งานวิจัยส่วนใหญ่ทำการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ อาจเป็นเพราะว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏมีการกระจายอยู่ในแทบทุกจังหวัดของประเทศไทย ทำให้งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมีมากที่สุด และสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน เป็นสาขาวิชาที่มีการผลิตงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมากที่สุด ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่ามีเหมาะสมแล้ว เพราะหลักสูตรท้องถิ่นควรเกิด

จากสาขาวิชาที่มีการเรียนการสอนทางด้านหลักสูตรโดยเฉพาะ นอกจากนี้จะพบว่าสาขาวิชาบริหารการศึกษาเป็นสาขาวิชาที่มีการทำงานวิจัยทางด้านนี้รองลงมา แสดงให้เห็นว่าในการบริหารการศึกษาให้ความสนใจในเรื่องของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

งานวิจัยส่วนใหญ่ทำการพัฒนาหลักสูตรในระดับประถมศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดีในการที่จะปลูกฝังความรู้ความเข้าใจในท้องถิ่นของตนเองตั้งแต่วัยเด็ก เพราะจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น แต่ในผลการวิจัยพบว่าไม่ค่อยทำการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการเรียนการสอนในช่วงมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นช่วงสำคัญของผู้เรียน เพราะผู้เรียนจะอยู่ในช่วงของการตัดสินใจในการเรียนสายสามัญหรือสายอาชีพ หากมีการให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้เรื่องราวในท้องถิ่นของตนเอง จะทำให้ผู้เรียนสามารถต่อยอดความรู้ในการนำไปประกอบอาชีพได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

กระทรวงศึกษาธิการ ควรมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่รวบรวมและจัดเก็บงานวิจัยทางการศึกษาของประเทศไทยโดยเฉพาะ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและสะดวกในการศึกษาค้นคว้าและการนำผลการวิจัยมาใช้

บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

2.1 ผู้วิจัยซึ่งเป็นนิสิตนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาควรมีการเสริมสร้างความรู้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้มีความทันสมัย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปต่อยอดและปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

2.2 ผู้วิจัยซึ่งเป็นนิสิตนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาควรมีการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเพิ่มขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้นำความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันหรือการประกอบอาชีพได้

2.3 ผู้วิจัยซึ่งเป็นนิสิตนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาควรทำการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้ครอบคลุม ในสถานศึกษาในแต่ละสังกัด เพื่อจะได้เป็นการแลกเปลี่ยนและเรียนรู้เรื่องราวใหม่ๆ จะทำให้ได้องค์ความรู้และนำไปปรับใช้ในการจัดการศึกษาต่อไปได้

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยการศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้

หน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

สถาบันผลิตครูควรจัดอบรมให้ความรู้แก่ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่ถูกต้องและก่อให้เกิดความยั่งยืนอีกด้วย

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการทำการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเป็นระยะทุกๆ 3-5 ปี เพื่อจะได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นอยู่เสมอและสามารถนำไปกำหนดเป็นแนวทางในการทำวิจัยต่อไปได้

3.2 ควรมีการทำการสังเคราะห์รูปแบบ

การจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อให้ได้แนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่ถูกต้องและเหมาะสม

3.3 ควรมีการทำการสังเคราะห์เนื้อหาใน

หลักสูตรท้องถิ่น เพื่อให้ได้ทราบข้อมูลของประเด็นและเนื้อหาหลักสูตรท้องถิ่นที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้นและสามารถนำไปวางแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่ถูกต้องและเหมาะสมได้

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). รายงานการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบเรื่องการดำเนินงานด้านนโยบายการศึกษาขององค์กรนโยบายการศึกษาระดับชาติในกลุ่มประเทศอาเซียน และอาเซียนบวกสาม. กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟฟิค.
- กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ. (2542). รายงานการวิจัยเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับกฎหมาย). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). การพัฒนาหลักสูตร: หลักการและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: อลีน เพลส.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2545). การพัฒนากระบวนการเตรียมความพร้อมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษฎ์บัณฑิต). สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดิษยุทธิ์ บัวจุม. (2556). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อสร้างความสนใจและทักษะในอาชีพท้องถิ่นของนักเรียนโรงเรียนบ้านพะเนงวิทยา (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษฎ์มหาบัณฑิต). สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทินกร บัวพูล. (2545). การพัฒนาหลักสูตรรายวิชางานไม้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม. วารสารครุศาสตร์, 31(1), 74-85.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2543). การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน: การวิจัยปฏิบัติการของครู. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ.
- ประภัสสร สารนะค. (2552). รายงานการวิจัย เรื่อง การใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร: โครงการวิจัยของมหาวิทยาลัยศรีปทุม.

- รัตน์ บัณฑิต. (2543). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น: หน่วยที่ 5 ความหลากหลายทางวัฒนธรรม สังคมและเศรษฐกิจ ในประมวลสาระชุดวิชาการพัฒนาหลักสูตรและวิทยวิธีทางการสอน (พิมพ์ครั้งที่ 3, หน้า 163-166). สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- รุ่งนภา นุตราวศ์. (2555). ใคร อะไร อย่างไร ในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร. วารสารครุศาสตร์, 39(3), 132-139.
- วรารณา ผลประเสริฐ. (2552). การคาดประมาณสาเหตุการตายในประเทศไทย พ.ศ. 2548. วารสารประชากร, 1, 21-35.
- วรารณ บวรศิริ และสมิตรา อังวัฒนกุล. (2541). รายงานการวิจัย เรื่อง การสังเคราะห์งานวิจัยด้านการเรียนการสอนในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2537). กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สงัด อุทรนันท์. (2532). พื้นฐานและการพัฒนาหลักสูตร (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำลี ทองอีว. (2545). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น: กรณีหลักสูตรงานไม้แกะสลักบ้านถวายเป็นอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่. วารสารครุศาสตร์, 31(1), 14-31.
- อรพินท์ ชูชม. (2552). การวิจัยกึ่งทดลอง. วารสารพฤติกรรมศาสตร์, 15(1), 1-15.

ภาษาอังกฤษ

- Beauchamp, G. A. (1968). *A curriculum theory*. (2nd ed). Willmette, Illinois: The Kage Press.
- Saylor, J. G., & Alexauder, W. M. (1974). *Planning curriculum for school*. New York: Holt Rinlhast and Winston.
- Taba, H. (1962). *Curriculum development: Theory and practice*. New York: Harcourt, Brace and Word.

ผู้เขียน

นายศร พรหมทา นิสิตภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีเมล: Torsupchula@gmail.com

อาจารย์ ดร. เพ็ญเกียรติ ขมวัฒนา อาจารย์ประจำภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีเมล: Permkiet.k@chula.ac.th

การรับรู้บทบาทและความคาดหวังในการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชน ของสถาบันการพลศึกษาตามแนวคิดยุทธศาสตร์ไตรพลัง

The Role Perceptions and Expectations of the Community Health Promotion of the Institute of Physical Education Based on the Triangle That Moves the Mountain Concept

ศิริลักษณ์ กมลรัตน์ และคณะ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์การรับรู้บทบาทและความคาดหวังในการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชนของสถาบันการพลศึกษา 2) วิเคราะห์เปรียบเทียบการดำเนินงานตามการรับรู้บทบาทและความคาดหวังในการสร้างเสริม สุขภาวะชุมชนของสถาบันการพลศึกษากับแนวคิดยุทธศาสตร์ไตรพลัง เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างผู้บริหารสถาบันการพลศึกษาทั่วประเทศจำนวน 19 คน ได้แก่ อธิการบดีสถาบันการพลศึกษา รองอธิการบดีสถาบันการพลศึกษา ฝ่ายกิจการพิเศษและกิจการนักศึกษา รองอธิการบดีสถาบันการพลศึกษา ประจำวิทยาเขต 17 วิทยาเขตทั่วประเทศ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการตีความข้อมูลแบบอุปนัย และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การรับรู้บทบาทและความคาดหวังในการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชนของสถาบันการพลศึกษา สามารถแบ่งได้ 2 ช่วงเวลา ดังนี้ (1) การรับรู้บทบาทของวิทยาลัยพลศึกษา ก่อนปี พ.ศ. 2548 และ (2) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ถึงปัจจุบัน พบว่า การดำเนินงานตามพันธกิจของวิทยาลัยพลศึกษาและสถาบันการพลศึกษา สามารถแบ่งได้ 2 รูปแบบ ประกอบด้วย การบริการวิชาการภายใน คือ การเปิดสถานที่ให้แก่ชุมชนออกกำลังกาย เล่นกีฬา และจัดการแข่งขันกีฬาระดับท้องถิ่น จนถึงระดับชาติ การบริการวิชาการภายนอก คือ การสนับสนุนบุคลากรเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องพลศึกษา กีฬา สุขศึกษา นันทนาการ และเผยแพร่การเล่นพื้นบ้าน เมื่อเป็นสถาบันการพลศึกษามีการให้ความรู้โดยใช้นวัตกรรมการออกกำลังกายแบบผ้าขาวม้าลมปราณและผ้าขาวม้ามนตรา การบริการวิชาการภายนอกมีโครงการความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำหรับความคาดหวัง พบว่า ควรมีการใช้สื่อสารมวลชนและกิจกรรมรณรงค์เชิญชวนให้ออกกำลังกาย การเป็นศูนย์กลางการกีฬาในท้องถิ่น ควรมีการสร้างเครือข่ายสุขภาพที่เข้มแข็งที่ประสานงานกันอย่างต่อเนื่อง ควรมีการเน้นกระบวนการที่ดีในการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชน และควรมีการสร้างรูปแบบความร่วมมือเริ่มจากการประสานงาน วางแผนงานร่วมกัน เป้าหมายร่วมกัน ร่วมกันดำเนินงาน ร่วมกันประเมินโครงการ 2) การเปรียบเทียบการรับรู้บทบาทและความคาดหวังในการสร้างเสริมสุขภาพของสถาบันการพลศึกษากับแนวคิดยุทธศาสตร์ไตรพลัง

พบว่า ก่อน พ.ศ. 2548 และตั้งแต่ พ.ศ. 2548 ถึงปัจจุบันมีการดำเนินงานตามการรับรู้บทบาทที่สอดคล้องกับแนวคิดยุทธศาสตร์ไตรพลัง ดังนี้ พลังปัญญา คือ มุ่งองค์ความรู้ของสถาบันเอง ความรู้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและบริบท และมีการพัฒนาความรู้ที่ทันสมัยและต่อเนื่อง ความคาดหวังครบทุกประเด็นโดยเพิ่มองค์ความรู้ของพอเพียงจากทุกภาคส่วน และมีกระบวนการเรียนรู้กับของฝ่ายต่างๆ เสริมพลังปัญญาสู่ทิศทางเดียวกัน พลังนโยบายคือ มีนโยบายส่งผลกระทบต่อคนในวงกว้างและมีผลสืบเนื่องยาวนานกว่าการณรงค์ ความคาดหวัง มีความสอดคล้องกับการรับรู้บทบาท และพลังสังคม คือ มีบทบาทการณรงค์และการเฝ้าระวังในการสร้างเสริมสุขภาพอย่างต่อเนื่อง การสร้างเครือข่ายภาคีทางสังคมและทุกภาคส่วนและทุกช่วงวัย ความคาดหวังครบทุกประเด็นโดยเพิ่ม การมีกระบวนการ การบูรณาการ การพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกันในลักษณะเครือข่าย

คำสำคัญ: การสร้างเสริมสุขภาพชุมชน/การรับรู้บทบาทและความคาดหวังในการสร้างเสริมสุขภาพชุมชนของสถาบันการพลศึกษา/แนวคิดยุทธศาสตร์ไตรพลัง

Abstract

The purposes of this research were to: 1) analyze and recognize the role of perceptions and expectations of the community health promotion of the Institute of Physical Education; 2) conduct comparative analysis of the action of the perceptions and expectations of the community health promotion of the Institute of Physical Education and the strategy of the triangle that moves the mountain concept. The data were collected through structured interviews of 19 executives of the Institution of Physical Education nationwide (President/vice president of Institute of Physical Education/special charge Aaffaires), and 17 vice presidents of Institution of Physical Education nationwide. Data were analyzed by using data interpretation, inductive, and content analysis.

The results of research were: 1) The perceptions and expectations of the community health promotion of the Institution of Physical Education had to be divided into 2 periods: before 2005 and after 2005 to present which we found that these operation mission of a community health promotion of the Institute of Physical Education can be separated by 2 forms which were: A) Internal outreach who provide the place, organizing sports competition for local, provincial, regional up to national level. B) External outreach by supporting the staff coach to provide their knowledge about exercise, sport, hygiene, recreation, and disseminate to the public according to their folk amusement. After changing the status to the Institute of

Physical Education, we can provide more knowledge about the innovation of exercise such as loincloth breath, Mantra loincloth. Also, the external service organized the project collaboration between the Institute and local organizations. For Institution expectations of community health promotion, we found that it is helpful to use many kind of media and campaigns to create activities. Creating the Institute of Physical Education to be the center for local sports, it should have a strong enough network to coordinate continuously. The good process of creating community health promotion should be highlighted. Also, a collaborative model, starting with mutual coordination, sharing plan, common goal, joint operation and common assessment program should be created. 2) The comparison between the perceptions and expectations of the community health promotion of Institute of Physical Education and the triangle that moves the mountain concept found that before the year 2005 and from the year 2005 to present, the action according to the perception corresponds to the triangle that moves the mountain concept as follows: Intellectual power is to have the sufficient knowledge of institute itself. Knowledge corresponds to each target group and context. Development of modern knowledge is continuous. The expectation for intellectual power are increasing as follows: sufficiency of the body of knowledge of all sectors. Learning process with other sectors for strengthening the intellectual power in the same direction. Policy power is to have a policy which can affect the public in broad and long-lasting consequences more than only by campaigning. The expectation is same as the perception. Social power is to have importance on campaigns and surveillance on health promotion continuously creating a network of civil society of all sectors and all ages. The integration process, skill development with working together as network system and coherent work can reach and enrich common goals.

KEYWORDS: HEALTH PROMOTION/THE ROLE PERCEPTIONS AND EXPECTATIONS OF A COMMUNITY HEALTH PROMOTION OF THE INSTITUTE OF PHYSICAL EDUCATIONS/THE TRIANGLE THAT MOVES THE MOUNTAIN CONCEPT

บทนำ

องค์การอนามัยโลก ได้มีการประชุมเรื่องการส่งเสริมสุขภาพนานาชาติ (The Ottawa Charter for Health Promotion) ขึ้นเป็นครั้งแรก กรุงออตตาวา ประเทศแคนาดา เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2529 ซึ่งถือเป็นจุดกำเนิดของงานส่งเสริมสุขภาพในมิติใหม่ และเพื่อให้เห็นความแตกต่างจากงานส่งเสริมสุขภาพที่มีอยู่ จึงเปลี่ยนไปใช้คำว่า สร้างเสริมสุขภาพแทน โดยมีความหมายที่กว้างกว่าเดิม เป็นยุทธศาสตร์ที่จะทำให้เกิดการมีสุขภาพดี ซึ่งเกี่ยวข้องกับระบบต่าง ๆ ที่กว้างกว่าระบบการแพทย์และสาธารณสุข (อ่ำพล จินดาวัฒน์, 2546)

สุขภาพมีความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 และ 2538 ว่า “ความสุขปราศจากโรค ความสบาย” องค์การอนามัยโลกให้ความหมายสุขภาพว่าหมายถึง สุขภาวะที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย ทางจิต ทางสังคม และทางจิตวิญญาณ ไม่ใช่เพียงการปราศจากโรคหรือความพิการเท่านั้น (Health is a stage of complete physical, mental, social and spiritual well-being, not merely absence of disease and infirmity) (ประเวศ วะสี, 2543: 4) และความหมายของ “สุขภาวะชุมชน” ว่า คือ ระบบสุขภาพซึ่งกว้างใหญ่กว่าระบบสาธารณสุขมาก สุขภาพหรือสุขภาวะทั้งทางกาย ทางจิต ทางสังคม และทางจิตวิญญาณ หรือทางปัญญานั้น บูรณาการอยู่ในการพัฒนามนุษย์และสังคมทั้งหมด ในที่นี้แสดงวิสัยมองระบบสุขภาพ ที่มีองค์ประกอบทั้ง 10 ประการด้วยกัน แต่ละองค์ประกอบในระบบสุขภาพมีความสัมพันธ์กันจับองค์ประกอบใดก็ต้องเล่นถึงกันทั้งหมด ได้แก่ 1) การเคารพศักดิ์ศรี และคุณค่าแห่งความเป็น

มนุษย์ของคนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน 2) สัมมาชีพเต็มพื้นที่ 3) วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม 4) ชุมชนเข้มแข็ง 5) การศึกษา 6) ศาสนา 7) วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 8) การสื่อสาร 9) การสาธารณสุขและ 10) ทิศทางการพัฒนาและนโยบายสาธารณะ เมื่อองค์ประกอบทั้ง 10 สมบูรณ์และบูรณาการอยู่ในกันและกันย่อมเอื้ออำนวยให้เกิดสุขภาวะ ทั้งทางกาย ทางจิต ทางสังคม ทางจิตวิญญาณหรือปัญญา ให้เกิดขึ้นกับคนทั้งมวล โดยที่คนทั้งมวลมีส่วนร่วมร่วมสร้าง (ประเวศ วะสี, 2549)

การพัฒนาประชาชนในชาติมีสุขภาวะที่สมบูรณ์ทั้ง 4 มิติ คือ ทางกาย ทางจิตใจ ทางสังคม และทางจิตวิญญาณ ได้จึงนับได้ว่าเป็นการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จึงมีแนวคิดที่ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8-10 โดยยังคงยึดหลักการปฏิบัติตาม “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และขับเคลื่อนให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติที่ชัดเจนยิ่งขึ้นในทุกภาคส่วน ทุกระดับ ยึดแนวคิดการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มีการเชื่อมโยงทุกมิติของการพัฒนาอย่างบูรณาการ ทั้งมิติตัวคน สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและการเมือง เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้พร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระดับปัจเจก ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2555: 6-7) และแผนการพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 11 มีวิสัยทัศน์ว่า “ประชาชนทุกคนมีสุขภาพดีร่วมสร้างระบบสุขภาพพอเพียงเป็นธรรมนำสู่สังคมสุขภาวะ” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555: 2) จะเห็นได้ว่าการสร้าง

เสริมสุขภาพชุมชน เป็นส่วนหนึ่งที่ต้องทำควบคู่ไปกับการพัฒนาชาติ

จากการสรุปสาระสำคัญการประเมินผลแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติฯ ฉบับที่ 10 พบว่าสถานการณ์ความรุนแรงของโรคไม่ติดต่อเรื้อรังจากวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป เป็นผลมาจากปัจจัยเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ การอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่ปลอดภัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรมเสี่ยงที่สำคัญจากการบริโภคอาหารที่มีรสจัดเกินไป บริโภคผักและผลไม้ไม่พอ เครื่องดื่มมีนเมา สูบบุหรี่ ขาดการออกกำลังกาย เกิดความเครียด ทำให้มีภาวะน้ำหนักเกิน ความดันโลหิตสูง ไขมันในเลือดสูง น้ำตาลในเลือดสูง หากไม่สามารถหยุดปัญหาได้ จะส่งผลให้ภาระค่าใช้จ่ายทางด้านสุขภาพ และการสูญเสียทางเศรษฐกิจอย่างมหาศาล จึงจำเป็นต้องรวมพลังของทั้งสังคมในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้วยการใช้วิถีชีวิตที่พอเพียง โดยการจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพการบริโภคที่เหมาะสม ออกกำลังกายอย่างพอเพียง (แผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 11, 2555: 14)

ต่อมาใน พ.ศ. 2544 ได้มีการประกาศพระราชบัญญัติกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ทำให้เกิดหน่วยงานขับเคลื่อนการทำงานด้านสุขภาพของชาติ คือ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เป็นองค์กรอิสระ มีการทำงานร่วมกับทุกคนทุกองค์กร ในสังคมที่ต้องการพัฒนากิจกรรมด้านสร้างเสริมสุขภาพ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพให้การสนับสนุนร่วมเรียนรู้ ร่วมคิด ร่วมพัฒนา และร่วมลงทุนในด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิดผลงานในการสร้างสุขภาพะแก่ชีวิตของประชาชนอย่างกว้างขวาง

โดยเหล่านักมีความสัมพันธ์กับ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพในลักษณะของเพื่อนร่วมงาน (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2546) และมีการดำเนินงานไปในแนวทางเดียวกันกับหลักปฏิบัติด้านการส่งเสริมสุขภาพตามที่กำหนดไว้ในกฎบัตรขององค์การอนามัยโลกทั้ง 3 ฉบับ ที่ได้ออกประกาศไว้ ณ กรุงฮานอย จาร์กาตา และกรุงเทพฯ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2550)

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพมีหลักแนวคิดยุทธศาสตร์ไตรพลังที่เกิดจากการทำงานด้านสุขภาพะของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ มีการพัฒนาและปรับปรุงยุทธศาสตร์ทุกปี จนถึง แผนหลักสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ โดยมียุทธศาสตร์ขับเคลื่อนด้วย “ไตรพลัง” ได้สังเคราะห์ขึ้นจากความรู้ที่สั่งสมจากการดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาพซึ่งประสบผลสำเร็จมาแล้วหลายด้าน ได้แก่

1) พลังปัญญา การขยายพื้นที่ทางปัญญา (Wisdom Space) อย่างกว้างขวางในการสร้างเสริมสุขภาพให้บรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมียุทธศาสตร์ความรู้ที่สั่งสมจากทุกภาคส่วนของสังคม รวมทั้งพัฒนาความรู้ต่อเนื่องให้เท่าทันสถานการณ์ เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและบริบท องค์ความรู้ (body of knowledge) ประกอบกับกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของฝ่ายต่าง ๆ ทำให้การปฏิบัติงานตรงเป้าหมายและขยายผลได้รวดเร็วและเสริมพลังทางปัญญาสู่ทิศทางเดียวกัน

2) พลังนโยบาย การขยายพื้นที่การมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายสาธารณะ

(Space of Participatory Policy Process) อย่างกว้างขวาง นโยบายส่งผลถึงระบบและโครงสร้าง จึงเป็นองค์ประกอบสำคัญของการสร้างเสริมสุขภาพ จะส่งผลกระทบแก่ประชาชนในวงกว้าง และมีผลสืบเนื่องยาวนานกว่ากิจกรรมรณรงค์เพียงชั่วคราว โดยเฉพาะหากนโยบายได้พัฒนาขึ้นจากพื้นฐานทางปัญญา และทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมก็จะยิ่งเป็นที่ยอมรับ เกิดความร่วมมือดีในทางปฏิบัติ และมีความยั่งยืนยิ่งขึ้น

3) พลังสังคม การขยายพื้นที่ทางสังคม (Social Space) อย่างกว้างขวาง เครือข่ายภาคีทางสังคมทุกภาคส่วนและทุกช่วงวัยมีบทบาทสำคัญในการระดมพลังการทำงาน การรณรงค์ และการเฝ้าระวัง ในการสร้างเสริมสุขภาพอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม จำเป็นต้องมีกระบวนการบูรณาการ และการพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกันในลักษณะเครือข่ายที่มีอุดมการณ์และเป้าหมายร่วม การทำงานของเครือข่ายที่มีการเชื่อมโยงกันดีคือการขยายพื้นที่ทางสังคม ก่อให้เกิดพลังผลักดันที่ยิ่งใหญ่ในงานสร้างเสริมสุขภาพ (สำนักงานคณะกรรมการกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2553)

สถาบันการพลศึกษาในสถานภาพที่เป็นองค์กรทางการศึกษาที่มีพันธกิจที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชนมาตั้งแต่เริ่มก่อตั้ง และสืบเนื่องต่อมาถึงปัจจุบัน พันธกิจนี้มีความสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาตามกรอบอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) ว่า

“อุดมศึกษาจะมีความสำคัญต่อประสิทธิผล และความสำเร็จในการกระจายอำนาจการปกครอง ทั้งนี้การที่อุดมศึกษาทำงานกับท้องถิ่น จะเสริมภารกิจหลักหนึ่งของอุดมศึกษาคือการ

บริการสังคมให้โดดเด่นและรองรับเหตุผลของการจัดตั้งและการส่งเสริมสถาบันอุดมศึกษาในกลุ่มที่อยู่ในภูมิภาคและท้องถิ่น นอกจากนี้ยังประมาณองค์การปกครองท้องถิ่นเป็นแหล่งรายได้ที่จะเพิ่มพูนความสำคัญสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ ถ้าอุดมศึกษาสามารถปรับตัวเข้าหาได้ ในเรื่องงานที่สถาบันอุดมศึกษาสามารถทำได้กับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในหลายลักษณะ” (สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา, 2550) และเป็นแนวทางการพัฒนาการกระจายอำนาจการปกครองและนัยต่ออุดมศึกษา

จากการดำเนินการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชนของสถาบันการพลศึกษาทางด้านการร่างกาย โดยผ่านกิจกรรมกีฬาต่าง ๆ การเปิดพื้นที่ให้ออกกำลังกายให้แก่ชุมชน การจัดกิจกรรมกีฬาต่างๆ ในระดับชุมชนถึงระดับชาติโดยสถาบันการพลศึกษาเป็นหลักนั้น หากมีการนำแนวคิดยุทธศาสตร์ไตรพลังมาเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนการทำงานของสถาบันการพลศึกษาด้วยแล้วจะทำให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาประเทศได้อย่างทั่วถึง เนื่องจากสถาบันการพลศึกษาเป็นองค์กรที่มีบุคลากรที่มีความรู้และความสามารถด้านกีฬาและการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ และอีกทั้งยังมีวิทยาเขตที่ตั้งอยู่ในชุมชน และกระจายอยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ ซึ่งจะเป็นภาคีเครือข่ายในการดำเนินงานการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชนตามแนวคิดยุทธศาสตร์ไตรพลังได้อย่างดียิ่งต่อการพัฒนาประเทศด้านสุขภาวะชุมชน ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาการรับรู้บทบาทและความคาดหวังในการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชนของสถาบันการพลศึกษาตามแนวคิดยุทธศาสตร์ไตรพลังว่าการดำเนินงานในการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชนตั้งแต่ช่วงเวลาเป็นวิทยาลัยพลศึกษาจนถึงช่วงเปลี่ยนสถานภาพ

เป็นสถาบันการพลศึกษาที่ผ่านมามีการดำเนินงานในการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชนอย่างไรและมีความสอดคล้องกับแนวคิดยุทธศาสตร์ไตรพลังหรือไม่ ยังพร่องส่วนใดและควรเพิ่มเติมส่วนใดเพื่อนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนารูปแบบการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชนของสถาบันการพลศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์บทบาทในการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชนของสถาบันการพลศึกษาตามการรับรู้และความคาดหวังของสถาบันการพลศึกษา
2. เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบการดำเนินงานตามการรับรู้บทบาทและความคาดหวังในการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชนของสถาบันการพลศึกษากับแนวคิดยุทธศาสตร์ไตรพลัง

ขอบเขตการวิจัย

1. **ขอบเขตด้านพื้นที่** เป็นการศึกษาชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ความรับผิดชอบของสถาบันการพลศึกษา จำนวน 17 แห่ง ประกอบด้วยภาคกลาง 5 วิทยาเขต ได้แก่ 1) วิทยาเขตกรุงเทพ 2) วิทยาเขตชลบุรี 3) วิทยาเขตสมุทรสาคร 4) วิทยาเขตสุพรรณบุรี 5) วิทยาลัยเขตอ่างทอง ภาคเหนือ 4 วิทยาเขต ได้แก่ 6) วิทยาเขตเชียงใหม่ 7) วิทยาเขตลำปาง 8) วิทยาเขตสุโขทัย 9) วิทยาเขตเพชรบูรณ์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 วิทยาเขต ได้แก่ 10) วิทยาเขตชัยภูมิ 11) วิทยาเขตมหาสารคาม 12) วิทยาเขตศรีสะเกษ 13) วิทยาเขตอุดรธานี และภาคใต้ 4 วิทยาเขต ได้แก่ 14) วิทยาเขตกระบี่ 15) วิทยาเขตชุมพร 16) วิทยาเขตตรัง และ 17) วิทยาเขตยะลา

2. **ขอบเขตด้านประชากร** ที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้บริหารสถาบันการพลศึกษา ได้แก่ อธิการบดีสถาบันการพลศึกษาทั้ง 17 วิทยาเขต รองอธิการบดีสถาบันการพลศึกษา ฝ่ายกิจการพิเศษและกิจการนักศึกษา (ส่วนกลาง) และรองอธิการบดีประจำวิทยาเขต รวมจำนวน 19 คน

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหา แนวคิด ทฤษฎี หลักการต่างๆ ที่เกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชน กฎบัตรต่างๆ ขององค์การอนามัยโลก แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนพัฒนาสุขภาพในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แนวคิดยุทธศาสตร์ไตรพลัง ศึกษาสภาพปัญหา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาวะชุมชนของสถาบันการพลศึกษา สภาพปัจจุบัน และความคาดหวังของชุมชน หน่วยงานท้องถิ่นและสถาบันการพลศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถาบันการพลศึกษา ได้แก่ อธิการบดีสถาบันการพลศึกษา รองอธิการบดีสถาบันการพลศึกษา ฝ่ายกิจการพิเศษ (ส่วนกลาง) รองอธิการบดีสถาบันการพลศึกษา ประจำวิทยาเขต ภาคกลาง 5 คน ภาคเหนือ 4 คน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 คน และภาคใต้ 4 คน รวมจำนวน 19 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชนของสถาบันการพลศึกษา

เป็นแบบสัมภาษณ์ที่กำหนดประเด็นคำถามตามกรอบแนวคิดของการวิจัย ระบุข้อมูลที่ต้องการแต่ละประเด็นให้ครอบคลุมการดำเนินงานการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชนของสถาบันการพลศึกษาตามแนวคิดยุทธศาสตร์ไตรพลัง ใช้วิธีการตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม กับจุดประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) มีค่าดัชนีเฉลี่ยมากกว่า 0.80 และปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลและการตีความข้อมูลแบบอุปนัย และใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการถอดข้อมูล เป็นการตีความสร้างข้อสรุปจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เพื่อวิเคราะห์การรับรู้บทบาทและความคาดหวังในการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชนของสถาบันการพลศึกษา และประเด็นที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

การวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูล ที่ได้มา และนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับแนวคิดยุทธศาสตร์ไตรพลัง ได้แก่ พลังปัญญา พลังนโยบาย พลังสังคม เพื่อให้ทราบว่าการดำเนินงานการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชนของสถาบันการพลศึกษา มีความเหมือนและความแตกต่างอย่างไรบ้าง มีส่วนใดที่ทำแล้วเป็นอย่างไร และมีส่วนใดที่ยังไม่มีการดำเนินงาน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยในประเด็นสำคัญสรุปได้ ดังนี้

1. การรับรู้บทบาทของวิทยาลัยพลศึกษาและสถาบันการพลศึกษาในการสร้างเสริมสุข

ภาวะชุมชน ก่อนปี พ.ศ. 2548 และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ถึงปัจจุบัน

ก่อนปี พ.ศ. 2548 สถาบันการพลศึกษามีสถานภาพเป็นวิทยาลัยพลศึกษา ซึ่งเป็นสถาบันระดับอุดมศึกษาที่เปิดการสอนระดับต่ำกว่าปริญญาตรี และต่อมาในปี พ.ศ. 2548 ถึงปัจจุบันได้เปลี่ยนสถานภาพเป็นสถาบันการพลศึกษาซึ่งเปิดการสอนในระดับปริญญาตรี มีการดำเนินงานดังนี้

1.1 การรับรู้บทบาทตามพันธกิจหลักของวิทยาลัยพลศึกษาที่เปลี่ยนไปตามสถานภาพของการเป็นสถาบันการพลศึกษา

วิทยาลัยพลศึกษามีหน้าที่และพันธกิจหลัก คือ การผลิตครูพลานามัย และครูพลศึกษาให้แก่ท้องถิ่นเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะและทัศนคติที่ดีต่อการดูแลและรักษาสุขภาพของตนเอง โดยใช้องค์ความรู้ด้านพลศึกษา สุขศึกษา กีฬาและนันทนาการ และในช่วงเป็นสถาบันการพลศึกษามีบทบาทและพันธกิจหลักที่เพิ่มขึ้นในด้านการจัดการเรียนการสอนที่แยกเป็น 3 คณะวิชา ได้แก่ คณะศึกษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ และคณะวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ จึงทำให้การดำเนินการบริการวิชาการแก่ชุมชนในองค์ความรู้ของคณะวิชาปรับเปลี่ยนไปตามองค์ความรู้ของคณะวิชาโดยการเพิ่มองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพและการสื่อสารการกีฬา

1.1.2 การรับรู้บทบาทตามพันธกิจด้านการบริการวิชาการแก่ชุมชนในการสร้างเสริมสุขภาพของวิทยาลัยพลศึกษาและสถาบันการพลศึกษา สามารถแบ่งได้ 2 รูปแบบ ได้แก่ การบริการวิชาการภายในและภายนอก ดังนี้

1) การบริการวิชาการภายในของวิทยาลัยพลศึกษาที่ไม่แตกต่างกับสถาบันการพลศึกษา คือ การเปิดสถานที่ให้แก่มุขมชนออกกำลังกาย เล่น กีฬาต่างๆ และจัดการแข่งขันกีฬา ให้บริการ สถานที่แก่มุขมชนทำกิจกรรมกีฬาเพื่อสุขภาพ เช่น การออกกำลังกายเป็นประจำ การใช้สนามกีฬา การจัดการแข่งขันกีฬาโดยใช้สถานที่ อุปกรณ์ บุคลากรในการจัดการแข่งขันกีฬาระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด ระดับภาค จนถึงระดับชาติ

การให้บริการแก่มุขมชนงานท้องถิ่นและประชาชนเข้ามาใช้บริการสถานที่ในการจัดการ กิจกรรมกีฬาต่างๆ สามารถจัดได้ 2 ลักษณะ คือ (1) สถาบันจัดดำเนินการเอง และ (2) การจัด โดยหน่วยงานภายนอก ใช้สถานที่ อุปกรณ์ บุคลากรในการจัดอบรมและการพัฒนาบุคลากร ทางกีฬา การบริการด้านการจัดอบรมให้ความรู้ เกี่ยวกับ พลศึกษา การออกกำลังกาย กีฬานิต ต่างๆ สุขศึกษา นันทนาการ และการละเล่น พื้นบ้าน เพื่อสุขภาพให้แก่ประชาชนผู้สนใจทุก กลุ่มวัย และหน่วยงานที่ยื่นความประสงค์ตาม ความเหมาะสม เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความ สามารถดูแลสุขภาพตนเองขั้นพื้นฐานได้ การ อบรมเพื่อสร้างแกนนำด้านสุขภาพ นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนาบุคลากรทางการกีฬา เช่น จัด อบรมผู้ตัดสินกีฬา อบรมโค้ช การตัดสินกีฬา และความเป็นเลิศทางด้านกีฬา

ถึงแม้การดำเนินงานการบริการวิชาการ ภายในของวิทยาลัยพลศึกษาและสถาบันการพลศึกษาไม่มีความแตกต่างกันในรูปแบบดังกล่าว แต่สำหรับในส่วนรายละเอียดปลีกย่อยในตัว รูปแบบการให้บริการมีความแตกต่างกันดังนี้ การ บริการวิชาการภายใน คือ สถาบันการพลศึกษา มีนโยบายเน้นการเชิญชวนให้ประชาชนเข้ามาใช้

บริการศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพใน ทุกวิทยาเขต และมีการรายงานสรุปผลสถิติผู้เข้า ใช้รับบริการเป็นรายเดือนให้สถาบันการพลศึกษา ส่วนกลาง และเริ่มมีการให้ความรู้เรื่องการออก กำลังกายโดยใช้ผ้าขาวม้าลมปราน และผ้า ขาวม้ามันตราซึ่งเป็นนวัตกรรมการออกกำลัง กายที่คิดค้นโดย ธนา กิตติศรีวรพันธุ์ อาจารย์ สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตอุดรในขณะนั้น

การออกกำลังกายแบบนี้สามารถแบ่งตาม ช่วงเวลาได้ดังนี้ พ.ศ. 2535 เริ่มการใช้เทคนิค การผ่อนคลายเป็น การออกกำลังกายด้วยผ้าขาวม้า และไม้เท้าอย่างต่อเนื่องมาจนถึง พ.ศ. 2552 ได้พัฒนาเป็นการออกกำลังกายแบบ “ผ้าขาวม้า ลมปราน” และต่อยอดเป็นการออกกำลังกายแบบ “ผ้าขาวม้ามันตรา” คือ การออกกำลังกายด้วย ผ้าขาวม้า และมีการกำหนดลมหายใจเข้าออก พร้อมกับสวดมนต์ในบทสวด “สัณทิตวา” นอกจากนี้ ยังมี การใช้ดนตรีสร้างเสริมสุขภาพด้านจิตใจ และการดำเนินงานสานสัมพันธ์เครือข่ายสุขภาพ

การส่งเสริมสถาบันการพลศึกษาให้เป็น ศูนย์กลางการกีฬาของท้องถิ่น โดยเพิ่มการจัด กิจกรรมด้านกีฬามุขมชนและจัดสร้างสถานที่ให้มี พื้นที่การพัฒนาด้านกีฬาประเภทต่าง ๆ ที่ใช้ในการแข่งขันกีฬาเพื่อความเป็นเลิศ และกีฬาเพื่อ สุขภาพ

2) การบริการวิชาการภายนอกวิทยาลัยพลศึกษา ในช่วงระยะเวลาแรกของการก่อตั้ง วิทยาลัยพลศึกษาได้มีการดำเนินงานตาม นโยบายโดยนายแพทย์บุญสม มาร์ติน ผู้อำนวยการวิทยาลัยพลศึกษาคนแรก เมื่อ พ.ศ. 2498 ซึ่งได้จัดโครงการ “สู่ชนบท” ทำแบบยุนิโตมบาย อาจารย์และนักศึกษาออกไปพบชาวบ้าน เพื่อให้ ความรู้ด้านพลศึกษา กีฬา สุขศึกษา นันทนาการ

และ เรื่องความจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีพ (จปฐ.8) ช่วยเน้นการออกกำลังกายเพื่อดูแลสุขภาพ ไปพร้อมกับผู้ว่าราชการจังหวัดและสาธารณสุข เพื่อเป็นการวางแผนการทำงานให้แก่อาจารย์และบุคลากรของวิทยาลัยพลศึกษาในการสร้างเสริมสุขภาพให้แก่ประชาชน

สำหรับการดำเนินงานบริการวิชาการภายนอกของวิทยาลัยพลศึกษาและสถาบันการพลศึกษาที่มีความต่อเนื่องและสอดคล้องกัน คือ มีการสนับสนุนอาจารย์และบุคลากรเป็นวิทยากรให้ความรู้เรื่องการออกกำลังกาย กีฬา สุขศึกษา การดูแลสุขภาพด้านโภชนาการ คือ การบริโภคอาหารครบ 5 หมู่ การบริหารแบบภูมิปัญญาไทย เช่น ฤๅษีดัดตน และการเผยแพร่การเล่นพื้นบ้านให้แก่ประชาชนตามที่ชุมชนหรือหน่วยงานร้องขอการสนับสนุน

สำหรับสถาบันการพลศึกษากับวิทยาลัยพลศึกษามีการดำเนินงานที่แตกต่างส่วนของรายละเอียดในการบริการวิชาการภายนอกเช่นกัน คือ การให้ความรู้เรื่องการออกกำลังกายโดยใช้ผ้าขาวม้าลมปราน และผ้าขาวม้ามันตรา และสำหรับโครงการความร่วมมือระหว่างสถาบันการพลศึกษากับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการดำเนินงานโครงการจากงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดสรรงบประมาณให้แก่สถาบันการพลศึกษาส่วนกลางและนำมาจัดสรรงบประมาณให้แก่สถาบันการพลศึกษาทั้ง 17 วิทยาเขตทั่วประเทศ นำมาจัดโครงการบริการวิชาการเพื่อสร้างเสริมสุขภาวะชุมชนในพื้นที่รับผิดชอบซึ่งแต่ละวิทยาเขตจะนำมาจัดและออกแบบโครงการในการให้ความรู้ด้านพลศึกษา กีฬา สุขศึกษา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬาในการสร้างเสริมสุขภาวะ

ชุมชนโดยสถาบันการพลศึกษาเป็นผู้ดำเนินการจนเสร็จสิ้นและประเมินผลโครงการ นอกจากนี้ยังมีการนำกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านและกีฬาไทยจัดช่องทางให้เข้าถึงประชาชนมากขึ้นโดยมีการสาธิตก่อนการจัดการแข่งขันกีฬาสากลในชุมชน และมีเชิญชวนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมโครงการโดยมีการสำรวจความต้องการของชุมชนและนำข้อมูลมาวางแผนโครงการกิจกรรมเพื่อสุขภาวะชุมชน

ในส่วนของการดำเนินงานบริการวิชาการแก่ชุมชนในช่วงเวลาเป็นวิทยาลัยพลศึกษาเป็นการดำเนินการให้ความรู้แก่ชุมชนในการดูแลสุขภาพเบื้องต้น แต่เมื่อเป็นสถาบันการพลศึกษาเป็นช่วงเวลาที่มียุทธกิจที่เน้นเรื่องของการดูแลสุขภาพเพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติหมายถึงการให้ประชาชนสุขภาพดีเพื่อลดค่าใช้จ่ายการรักษาพยาบาลของโรคเรื้อรัง

สถาบันการพลศึกษามีการดำเนินงานตามนโยบายและพันธกิจในการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชนที่มีความแตกต่างกันในความตระหนักต่อความจำเป็นในการทราบข้อมูลความต้องการของประชาชน และสถาบันมีความพยายามที่จะเข้าถึงประชาชน และมีการเชิญชวนให้เข้ามาใช้บริการสถานที่ในการจัดกิจกรรมกีฬาต่าง ๆ เพื่อสร้างการยอมรับจากชุมชนให้สถาบันการพลศึกษาเป็นศูนย์กลางการกีฬาในท้องถิ่น

1.2 ความคาดหวังของผู้บริหารสถาบันการพลศึกษาในการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชน พบว่าผู้บริหารสถาบันการพลศึกษามีความต้องการให้การดำเนินงานเกิดผลให้ชัดเจนยิ่งขึ้น และเกิดผลดีต่อสุขภาพของประชาชนอย่างชัดเจนซึ่งเป็นโครงการที่ทำต่อเนื่องมาอยู่แล้ว ต้องการเพิ่มในการทำงานแบบเชิงรุกมากขึ้น มีดังนี้

1.2.1 มีการใช้สื่อสารมวลชนประเภทต่าง ๆ และกิจกรรมในการรณรงค์เชิญชวนให้ประชาชนออกกำลังกายเพื่อสุขภาพให้มากขึ้น

สถาบันการพลศึกษามีการใช้กิจกรรมการรณรงค์และสื่อมวลชนในการสร้างเสริมสุขภาพะชุมชนในบางวิทยาเขต และยังขาดความต่อเนื่อง จึงมีความคาดหวังว่า สถาบันควรมีการสร้างเสริมสุขภาพะชุมชนโดยสร้างความตระหนักและให้ความรู้ต่อประชาชนทุกกลุ่มวัยในการดูแลสุขภาพตนเอง เห็นประโยชน์ของการออกกำลังกายและสถาบันฯ ให้ความรู้ด้านโภชนาการควบคู่ไปด้วย และเพิ่มช่องทางการให้ความรู้ผ่านกิจกรรมและสื่อมวลชนในท้องถิ่น เช่น รายการโทรทัศน์ รายการวิทยุกระจายเสียง บทความในหนังสือพิมพ์ และจัดกิจกรรมรณรงค์การสร้างเสริมสุขภาพะชุมชนอย่างต่อเนื่อง

1.2.2 การสร้างสถาบันการพลศึกษาเป็นศูนย์กลางกีฬาในท้องถิ่น

สถาบันการพลศึกษามีความคาดหวังให้ชุมชนเข้ามาใช้บริการสถาบันการพลศึกษาทั้งสถานที่ อุปกรณ์และบุคลากรในการจัดกิจกรรมกีฬาต่าง ๆ จนประชาชนยอมรับให้เป็นจุดศูนย์กลางการกีฬาในท้องถิ่น มีการวางแผนงานจัดกิจกรรมด้านกีฬาต่าง ๆ ในการบริการวิชาการแก่ชุมชนทั้งภายในและภายนอกสถาบันอย่างต่อเนื่องตลอดปี

1.2.3 การสร้างเครือข่ายสุขภาพและประสานงานกันอย่างต่อเนื่อง

สถาบันการพลศึกษามีการจัดอบรมแกนนำสร้างเสริมสุขภาพะชุมชนให้เป็นผู้ไปถ่ายทอดความรู้ให้แก่ชุมชนของตนเองสร้างเครือข่ายการสร้างเสริมสุขภาพะชุมชนขยายไปในพื้นที่ต่าง ๆ

ของจังหวัด ผู้บริหารมีความคาดหวังให้สถาบันมีการพัฒนาด้านการขยายเครือข่ายสุขภาพให้เข้มแข็งและมีการประสานงานกันอย่างต่อเนื่อง

1.2.4 เน้นกระบวนการที่ดีในการสร้างเสริมสุขภาพะชุมชนแบบองค์รวม 4 มิติ คือ กาย จิตใจ สังคม สติปัญญา

การดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาพะแบบองค์รวมของสถาบันการพลศึกษามีความคิดเห็นว่าไม่มีวิธีการหรือหลักเกณฑ์ที่ตายตัวว่าจะเริ่มจากทางกาย จิตใจ สังคม สติปัญญา ทางใดทางหนึ่งจะก่อนหรือหลังก็สามารถเกิดสุขภาพะแบบองค์รวมได้ถ้ามีการใช้กระบวนการที่ดี และการดำเนินงานที่ผ่านมา มีการใช้กีฬาเพื่อสุขภาพเป็นที่ยอมรับของชุมชน ได้แก่ แอโรบิก มวยไทย ว่ายน้ำเทควันโด การออกกำลังกายแบบผ้าขาวม้าลมปราณ ผ้าขาวม้ามंत्रา ฤาษีตัดต้น เป็นต้น

1.2.5 สร้างรูปแบบความร่วมมือเริ่มจากการประสานงาน วางแผนร่วมและเป้าหมายร่วมกัน ร่วมกันดำเนินงาน ร่วมกันประเมินโครงการ

สถาบันการพลศึกษามีความคาดหวังว่าควรมีรูปแบบการสร้างเสริมสุขภาพะชุมชนที่เริ่มจากการกำหนดยุทธศาสตร์เชิงรุก มีการวางแผนการทำงานร่วมกันกับหน่วยงานท้องถิ่นที่มีนโยบายเกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมสุขภาพะชุมชนร่วมมือกันเริ่มจากการประสานงานปรึกษาหารือจนถึงขั้นวางแผนเป้าหมายร่วมกันให้ชัดเจนและดำเนินงานไปด้วยกันจนเสร็จสิ้นขั้นประเมินผล มีการสอบถามความต้องการของชุมชนก่อนตั้งโครงการบริการวิชาการแก่ชุมชน ใช้องค์ความรู้ที่สถาบันมีความถนัดและชำนาญ เช่น กีฬาชนิดต่าง ๆ การออกกำลังกาย ผ้าขาวม้าลมปราณ

ผ้าขาวม้ามันตรา ปรับการให้ความรู้ให้เหมาะสมกับกลุ่มวัย และควรมีการปรับให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ของพื้นที่ตามความต้องการของชุมชน เช่น การแข่งขันฟุตบอลไทย-มุสลิม โครงการ รูปแบบการทำงานร่วมมือกับหน่วยงานท้องถิ่นอย่างเข้าใจในการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชน

จากความคาดหวังของสถาบันการพลศึกษาในการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชนจะเห็นว่า สถาบันเองมีความต้องการที่จะพัฒนารูปแบบในการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชนอย่างมีส่วนร่วมกับประชาชนและหน่วยงานท้องถิ่นเพื่อให้มีการแก้ปัญหาอย่างถูกจุดและตรงประเด็นเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนในวงกว้างมากขึ้นซึ่งแนวคิดยุทธศาสตร์ไตรพลังเป็นแนวคิดของการทำงานอย่างมีส่วนร่วมกับทุกฝ่ายเป็นการรวมพลังของสามพลังคือ พลังปัญญา พลังนโยบาย และพลังสังคมที่เกิดประโยชน์ต่อชุมชนมาแล้วในหลายพื้นที่ ผู้วิจัยจึงนำมาเปรียบเทียบกับต้องการทราบว่าสถาบันการพลศึกษามีการทำงานอย่างมีส่วนร่วมอย่างไรเมื่อเปรียบเทียบกับยุทธศาสตร์ไตรพลัง

2. การเปรียบเทียบการรับรู้บทบาทและความคาดหวังของสถาบันการพลศึกษาในการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชนกับแนวคิดยุทธศาสตร์ไตรพลัง

การดำเนินการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชนของสถาบันการพลศึกษาที่ผ่านมา ในช่วงเวลาที่เป็นวิทยาลัยพลศึกษา ก่อน พ.ศ. 2548 และสถาบันการพลศึกษาตั้งแต่ พ.ศ. 2548 ถึงปัจจุบัน รวมถึงความคาดหวังของสถาบันการพลศึกษา มี การดำเนินงานที่สอดคล้องกับแนวคิดยุทธศาสตร์ไตรพลัง (The Triangle that Moves the Mountain

Concept) ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพที่กำหนดการดำเนินงานไว้ 3 พลัง ดังนี้ พลังปัญญา พลังนโยบาย และพลังสังคม (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2553) และส่วนที่ยังไม่ดำเนินการ ดังนี้

2.1 การรับรู้บทบาทของสถาบันการพลศึกษาในการดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาพที่มีความสอดคล้องกับแนวคิดยุทธศาสตร์ไตรพลัง ดังนี้

ด้านพลังปัญญา การขยายพื้นที่ทางปัญญา (Wisdom Space) วิทยาลัยพลศึกษาและสถาบันการพลศึกษามีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับพลังปัญญา ดังนี้ *มีองค์ความรู้ของสถาบันเองอย่างพอเพียง* เนื่องจากเป็นสถาบันการศึกษาที่มีบุคลากรที่มีความรู้และชำนาญด้านพลศึกษา การกีฬา และสามารถจัดความรู้ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและบริบท มีการพัฒนาความรู้ที่ทันสมัยและต่อเนื่อง มีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ที่ทันสมัย โดยมีทุนสนับสนุนให้อาจารย์ศึกษาต่อทั้งในและต่างประเทศ *ประเด็นที่ยังไม่พบ* สามประเด็น คือ การนำองค์ความรู้จากทุกภาคส่วนมาใช้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับหน่วยงานท้องถิ่นในการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชน การเสริมพลังปัญญาสู่ทิศทางเดียวกัน และกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของฝ่ายต่างๆ ในการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชน ผลการเปรียบเทียบเป็นเช่นนี้เพราะว่าสถาบันการพลศึกษามีบทบาทของการเป็นผู้ให้วิชาความรู้ตลอดมา และได้รับการยอมรับเป็นองค์กรที่มีความชำนาญด้านกีฬามาโดยตลอด

สำหรับสถาบันการพลศึกษามีประเด็นที่แตกต่างกับวิทยาลัยพลศึกษาด้านพลังปัญญา คือ

สถาบันมีพันธกิจในเรื่องการทำการวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ที่ทันสมัยและนำมาใช้ได้จริง และเพิ่มวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยสำรวจความต้องการของชุมชนเพื่อนำข้อมูลมาเตรียมการให้ความรู้ตามประเด็นปัญหาและความต้องการของชุมชนในเรื่องกีฬาและปรับให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งยังคงเป็นการเสริมในประเด็น องค์ความรู้ที่พอเพียงขององค์กรที่มีอยู่เดิม

ด้านพลังงานนโยบาย การขยายพื้นที่การมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายสาธารณะ (Space of Participatory Policy Process) วิทยาลัยพลศึกษามีนโยบาย และสถาบันการพลศึกษามีทั้งนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานที่สอดคล้องกับพลังงานนโยบายคือ การมีนโยบายที่ส่งผลกระทบแก่ประชาชนในวงกว้างที่มีผลสืบเนื่องยาวนานกว่ากิจกรรมการณรงค์ คือ การมีพันธกิจการบริการวิชาการแก่ชุมชนที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากนโยบายของกรมพลศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ เช่นเดียวกันกับสถาบันการพลศึกษาที่ได้รับนโยบายจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาซึ่งเป็นรูปแบบการถ่ายทอดนโยบายของหน่วยงานของรัฐคือการถ่ายทอดนโยบายจากบนสู่ล่าง (Top Down) ประเด็นที่ยังไม่พบ สองประเด็น คือ (1) การมีนโยบายที่พัฒนาขึ้นจากพื้นฐานปัญหาของทุกภาคส่วนเป็นที่ยอมรับเกิดความร่วมมือที่ดีในทางปฏิบัติ และ (2) ไม่เป็นนโยบายที่ส่งผลถึงระบบและโครงสร้าง

ด้านพลังสังคม การขยายพื้นที่ทางสังคม (Social Space) วิทยาลัยพลศึกษาและสถาบันการพลศึกษามีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับพลังสังคมสองประเด็น ดังนี้ การมีบทบาทการรณรงค์และการเฝ้าระวังในการสร้างเสริมสุขภาพ

อย่างต่อเนื่อง คือ การเป็นองค์กรที่ให้ความรู้ในการดูแลสุขภาพแก่ประชาชนโดยส่งวิทยากรเข้าไปบริการในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง และการให้ความรู้ผ่านรายการโทรทัศน์ในวันเสาร์-อาทิตย์ การจัดการแข่งขันกีฬาอย่างต่อเนื่องเป็นการกระตุ้นให้ชุมชนตื่นตัวในเรื่องกีฬา และการสร้างเครือข่ายภาคีทางสังคมทุกภาคส่วนและทุกช่วงวัย โดยการอบรมแกนนำด้านกีฬาเพื่อสุขภาพเป็นกลุ่มทำงานแบบขยายความรู้พื้นที่ต่างๆ ในการสร้างเครือข่ายเพื่อสุขภาพ ประเด็นที่ยังไม่พบ สองประเด็น คือ (1) กระบวนการบูรณาการพัฒนากิจกรรมการทำงานร่วมกันในลักษณะเครือข่าย และ (2) การมีอุดมการณ์เป้าหมายร่วมกัน มีการทำงานเชื่อมโยงกัน ในการให้ความรู้ของสถาบันที่ผ่านมามีการอบรมแกนนำด้านกีฬาเพื่อสุขภาพ แต่ยังไม่พบกระบวนการเชื่อมโยงของเครือข่ายสุขภาพ ซึ่งถ้าทำได้จะทำให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน

2.2 ความคาดหวังของสถาบันการพลศึกษา ในการดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาพที่มีความสอดคล้องกับแนวคิดยุทธศาสตร์ไตรพลัง ดังนี้

ด้านพลังปัญญา มีความสอดคล้องกับความคาดหวัง ดังนี้ การมีองค์ความรู้ที่พอเพียงของสถาบันเองและทุกภาคส่วนในการสร้างเสริมสุขภาพชุมชน คือ สถาบันการพลศึกษาคาดหวังว่าการทำงานด้านบริการวิชาการแก่ชุมชนโดยใช้ความรู้ของสถาบันในการสร้างเสริมสุขภาพชุมชนและควรเริ่มประสานงานทุกภาคส่วนที่มีนโยบายเกี่ยวข้องกับสุขภาพ และหน่วยงานและประชาชนที่มีความประสงค์ที่จะเข้าร่วมโครงการ และเริ่มมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับฝ่ายต่าง ๆ เสริมพลังปัญญาสู่ทิศทางเดียวกัน คือ ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนิน

งาน รวมถึงการระดมความรู้ ทรัพยากรด้านบุคลากร สถานที่ อุปกรณ์ต่าง ๆ และมีเป้าหมายร่วมกันที่ชัดเจนจนถึงขั้นประเมินผลโครงการ และใช้วิธีการสอบถามความต้องการชุมชนในด้านกีฬาเพื่อสุขภาพก่อนตั้งโครงการ เพื่อรู้ปัญหาและความต้องการของชุมชน เพื่อเตรียมความรู้ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและบริบท ดังที่กล่าวแล้วว่าสถาบันการพลศึกษามีการสนับสนุนให้บุคลากรทำงานวิจัย และศึกษาต่อในระดับปริญญาโทถึงปริญญาเอกจึงมีการพัฒนาความรู้ที่ทันสมัยอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นความคาดหวังที่ครบประเด็นของด้านพลังปัญญา

ด้านพลังนโยบาย มีความสอดคล้องกับความคาดหวัง ดังนี้ การมีนโยบายส่งผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้างมีผลสืบเนื่องยาวนานกว่ากิจกรรมการรณรงค์ คือ สถาบันการพลศึกษามีพันธกิจด้านการสร้างเสริมสุขภาพมาตั้งแต่ช่วงเวลาเป็นวิทยาลัยพลศึกษาจนถึงปัจจุบันและยังคงทำต่อไป การดำเนินงานที่ต่อเนื่องจนทำให้ประชาชนมีความรู้และตระหนักถึงความจำเป็นในการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ ประเด็นที่ยังไม่พบ สองประเด็น คือ (1) การมีนโยบายที่ส่งผลถึงระบบและโครงสร้าง และ (2) การมีนโยบายที่พัฒนาขึ้นจากพื้นฐานปัญหาของทุกภาคส่วนเป็นที่ยอมรับเกิดความร่วมมือที่ดีในทางปฏิบัติเนื่องจากสถาบันการพลศึกษาเป็นหน่วยงานของราชการจึงมีการถ่ายทอดนโยบายจากกระทรวงที่สังกัดสู่สถาบันการพลศึกษา

ด้านพลังสังคม มีความสอดคล้องกับความคาดหวัง ดังนี้ มีบทบาทการรณรงค์และการเฝ้าระวังในการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชนอย่างต่อเนื่องคือการที่สถาบันมีบทบาทในการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชนผ่านช่องทางสื่อสารมวลชน และ

มีการจัดกิจกรรมกีฬาเพื่อสุขภาพอย่างต่อเนื่อง มีการขยายการทำงาน ด้านเครือข่ายภาคีทางสังคมทุกภาคส่วนและทุกช่วงวัย และการมีกระบวนการบูรณาการ การพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกันในลักษณะเครือข่าย และการมีอุดมการณ์เป้าหมายร่วมกันมีการทำงานเชื่อมโยงกัน และสถาบันการพลศึกษาตระหนักกว่าการทำงานโดยใช้เครือข่ายเป็นวิธีการที่จะเพิ่มจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการได้รวดเร็วและมีผู้เข้าร่วมอย่างเต็มใจ จึงมีการสานงานด้านนี้ต่อไป

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า สถาบันการพลศึกษามีการดำเนินงานตามนโยบายและพันธกิจในการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชน ด้านการให้บริการวิชาการแก่ชุมชนโดยวิธีการดำเนินงานที่พบว่ามีความสอดคล้องกับแนวคิดยุทธศาสตร์ไตรพลังในบางส่วนและยังไม่ได้ดำเนินการในบางส่วนทั้งสามด้าน คือ ด้านพลังปัญญา ด้านพลังนโยบายและพลังสังคม มีการทำงานแบบเชิงรับ คือการเปิดพื้นที่ให้เข้าใช้ออกกำลังกายรวมถึงกิจกรรมต่าง ๆ และให้การสนับสนุนวิทยากรเมื่อมีการร้องขอ และเริ่มมีการทำงานแบบเชิงรุกโดยการสอบถามความต้องการของชุมชนเพื่อรับทราบข้อมูลความต้องการ ปัญหาต่างๆ ในพื้นที่จึงนับได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างการมีส่วนร่วมและการแก้ไขปัญหาที่ตรงประเด็น

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้พบว่า มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

การรับรู้บทบาทของสถาบันการพลศึกษามีโครงการความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นโครงการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ได้จัดสรรงบประมาณให้แก่สถาบันการพลศึกษา ส่วนกลางและจัดสรรงบประมาณส่งต่อไปยัง สถาบันการพลศึกษาทั้ง 17 วิทยาเขต และสถาบันจึงนำมาตั้งโครงการโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ สร้างเสริมสุขภาวะชุมชนด้วยกีฬา ในการดำเนินงานที่ผ่านมาเป็นการดำเนินงานที่ไม่สอดคล้อง กับความหมายของความร่วมมือตามที่ เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2537) กล่าวถึงการมีส่วนร่วม ว่าเป็นการที่บุคคล หรือกลุ่มบุคคลเข้ามา ช่วยเหลือ สนับสนุน ทำประโยชน์ในเรื่องต่างๆ อาจเป็นการมีส่วนร่วมทั้งในกระบวนการตัดสินใจหรือกระบวนการบริหาร ประสิทธิภาพของ องค์การขึ้นอยู่กับการรวมพลังของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ในองค์การนั้น จึงไม่สามารถนับได้ว่าโครงการ นี้เป็นความร่วมมือระหว่างองค์การปกครองส่วน ท้องถิ่นได้ เป็นเพียงการรับงบประมาณจาก องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นโดยตรงเพื่อทำ โครงการสร้างเสริมสุขภาพให้แก่ประชาชน

ในขณะเดียวกัน ในช่วงเวลาของการเป็น สถาบันการพลศึกษาในการทำงานด้านบริการ วิชาการแก่สังคม เริ่มเล็งเห็นถึงความจำเป็นใน การมีส่วนร่วมกับประชาชนและหน่วยงานท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้านจากการศึกษา จะพบว่าสุขภาวะชุมชนเป็นเรื่องของการใช้ชีวิต ประจำวันของทุกคน ประชาชนในแต่ละท้องถิ่น จะมีความรู้ในการดูแลเรื่องของสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับบริบทของพื้นที่ควรมีการเชิญชวนปราชญ์ ชาวบ้าน หรือครูภูมิปัญญาไทยด้านแพทย์แผน ไทยในการนำความรู้มาใช้ดูแลสุขภาพควบคู่ไป กับความรู้ของสถาบันในการสร้างเสริมสุขภาวะ ชุมชน สถาบันการพลศึกษาควรจะเป็นหน่วย งานหนึ่งที่เป็นผู้สนับสนุนครูภูมิปัญญาไทย เนื่องจากเป็นพันธกิจหนึ่งของสถาบันเรื่องการ

อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งมีความ สอดคล้องกับ สุมาลี สังข์ศรี (2557) กล่าวถึง แนวทางส่งเสริมให้ครูภูมิปัญญาไทยได้มีส่วน ส่งเสริมการเรียนรู้ตามอัธยาศัยว่า

“ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือกรรมการ ชุมชนทำการสำรวจภูมิปัญญาไทยในแต่ละท้องถิ่น ว่าแต่ละท้องถิ่นมีภูมิปัญญาไทยประเภทใดบ้าง และจัดทำทำเนียบหรือบัญชีภูมิปัญญาไทยไว้และ รวมถึง การรวบรวมความรู้จากครูภูมิปัญญาไทย แต่ละท่านแล้วจัดพิมพ์เป็นเอกสารหนังสือเพื่อ ให้องค์ความรู้ยังคงอยู่ต่อไปไม่สูญหาย”

จากการส่งเสริมการเรียนรู้ที่กล่าวมาแล้วนั้น บุคลากรของสถาบันการพลศึกษาสามารถ รวบรวมความรู้โดยใช้การวิจัยด้านภูมิปัญญาไทย ซึ่งจะได้องค์ความรู้จากการรวบรวมข้อมูลความรู้ จากครูภูมิปัญญาไทยนำมาจัดเก็บอย่างเป็น ระบบและเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ประชาชนสามารถ นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ตามความต้องการ

การสำรวจความต้องการของชุมชนเป็น ช่องทางหนึ่งในการดึงประชาชนให้มีส่วนร่วม กับกิจกรรมด้านสุขภาพที่จะเกิดผลดีต่อตนเอง ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโครงการและ เป็นการประเมินจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการจนเสร็จ ล้นโครงการเป็นการใช้งบประมาณได้อย่างคุ้มค่า อีกประการหนึ่ง การรับรู้ข้อมูลความต้องการของ ชุมชนก่อนจัดตั้งโครงการบริการวิชาชุมชน นั้นมี ความหมายได้ว่าสถาบันการพลศึกษาเริ่มมองเห็นศักยภาพของชุมชนว่ามีภูมิความรู้ในระดับที่ สามารถตัดสินใจในการที่จะเลือกรับหรือปฏิเสธ และเลือกสิ่งที่เหมาะสมกับกลุ่มหรือตนเองได้ ซึ่ง มีความสอดคล้องกับความหมายของความร่วมมือ ตามที่ ปกรณ์ ปริยากร (2530) ได้ให้ความ หมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วมถือว่า

เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม ร่วมทำ ร่วมแก้ไข และร่วมมีผลประโยชน์ ดังนั้น จึงนับได้ว่าสถาบันการพลศึกษามีความต้องการจะปรับเปลี่ยนการทำงานด้านการบริการวิชาแก่ชุมชนโดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

ในส่วนของความคาดหวังของสถาบันการพลศึกษาต่อรูปแบบของการร่วมมือโดยเริ่มจากการประสานงาน วางแผนร่วมและเป้าหมายร่วมกัน ร่วมกันดำเนินงาน ร่วมกันประเมินโครงการ ซึ่งมีความสอดคล้องกับ กริทธิ พวงงาม (2553) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมในมิติของผู้มีอำนาจในการตัดสินใจดังกล่าวข้างต้น เป็นการให้ความสำคัญเกี่ยวกับอำนาจของบุคคลกลุ่มและองค์กรในการตัดสินใจดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยตนเองทั้งอำนาจตัดสินใจในการกำหนดการพัฒนา อำนาจตัดสินใจในการบริหาร และการจัดการในการพัฒนาเพื่อผลการพัฒนานั้นจะได้สอดคล้องกับความต้องการของตนเอง และชุมชนได้ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าสถาบันการพลศึกษามีความคาดหวังในการทำงานอย่างมีส่วนร่วมกับประชาชนและหน่วยงานท้องถิ่นในการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชนด้วยเช่นกัน

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า สถาบันการพลศึกษาได้มองเห็นว่าการบริการวิชาการแก่สังคมจะต้องมีการปรับปรุง และพัฒนาให้หน่วยงานท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วมมากขึ้น ถึงระดับร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ร่วมประเมินโครงการ ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักการงานแนวคิดยุทธศาสตร์ไตรพลัง ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ที่มีแนวคิดการทำงานอย่างมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนรวมพลังทั้ง 3 ฝ่าย คือ พลังปัญญา พลังนโยบาย และพลังสังคม

ซึ่งทั้งสามพลังจะต้องทำงานร่วมกันควบคู่กันส่งแรงถึงกันอย่างต่อเนื่องจึงจะทำให้เกิดสุขภาวะแก่ชุมชนหรือชุมชนเป็นสุข

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรนำผลการวิจัยนี้ไปใช้เป็นส่วนหนึ่งในการวางรูปแบบการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชน โดยเพิ่มกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของหน่วยงานท้องถิ่น องค์กรเอกชน ประชาชน รวมทั้งปราชญ์ชาวบ้านหรือครูภูมิปัญญา ร่วมกันวางรูปแบบการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชนตามแนวคิดยุทธศาสตร์ไตรพลัง

2. ควรนำนวัตกรรมการออกกำลังกายที่คิดค้นโดยบุคลากรของสถาบันการพลศึกษาที่ใช้แล้วได้ผลเป็นที่ยอมรับจากชุมชนมาใช้ในการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชน และเผยแพร่โดยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้แก่หน่วยงานท้องถิ่น และกลุ่มแกนนำการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชน

3. ผู้บริหารสถาบันการพลศึกษาควรเปิดรับการให้บริการที่นอกเหนือจากความรู้ด้านกีฬา ตามข้อมูลการสำรวจความต้องการของชุมชน เช่น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชนจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และปราชญ์ชาวบ้านหรือครูภูมิปัญญาทางแพทย์แผนไทย

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะการรับรู้บทบาทและความคาดหวังของผู้บริหารสถาบันการพลศึกษาทั่วประเทศ ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วยังคงมี หน่วยงานราชการในท้องถิ่น องค์กร

เอกชน ประชาชน ปราชญ์ชาวบ้าน ที่เป็นหน่วยงานในสังคมที่จะช่วยขับเคลื่อนในการทำงานด้านสร้างเสริมสุขภาพะชุมชน ดังนั้นควรมีการศึกษาเพื่อหารูปแบบการสร้างเสริมสุขภาพะชุมชนที่มีความร่วมมือกับหน่วยงานในท้องถิ่นทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

2. ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ สำหรับ

นำไปเป็นแนวทางในการขยายผลการวางรูปแบบการสร้างเสริมสุขภาพะชุมชนของสถาบันการพลศึกษาตามแนวคิดยุทธศาสตร์ไตรพลัง

3. การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาการดำเนินงานตามพันธกิจอุดมศึกษาในด้านการทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม โดยการใช้การเล่นพื้นบ้านและกีฬาไทยในการสร้างเสริมสุขภาพะชุมชน

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- โกวิท พวงงาม. (2553). *การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปกรณ ปรียากร. (2530). *ทฤษฎี แนวคิดและกลยุทธ์เกี่ยวกับการพัฒนา*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ประเวศ วะสี. (2543). *สุขภาพในฐานะอุดมการณ์ของมนุษย์*. นนทบุรี: สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพ.
- ประเวศ วะสี. (2549). *การพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน สุขภาพะชุมชนเป็นรากฐานสุขภาพะทั้งหมด*. กรุงเทพมหานคร: สำนักหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ.
- สุมาลี สังข์ศรี. (2557). ภูมิปัญญาไทยกับการส่งเสริมการเรียนรู้และการสร้างอาชีพ. *วารสารครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 42(4), 135-154.
- เสริมศักดิ์ วิศาภรณ์. (2537). *ประมวลสาระชุดวิชาสัมมนาปัญหาและแนวโน้มทางการบริหารการศึกษา. สาขาวิชาศึกษาศาสตร์*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานคณะกรรมการกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2546). *กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ*. สืบค้นจาก www.thaihealth.or.th
- สำนักงานคณะกรรมการกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2550). *กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ*. สืบค้นจาก www.thaihealth.or.th
- สำนักงานคณะกรรมการกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2553). *กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ*. สืบค้นจาก www.thaihealth.or.th
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สืบค้นจาก <http://www.nesdb.go.th>

- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2550). *กรอบแผนอุดม ศึกษาาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565)* กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อำพล จินดาวัฒนะ. (2546). *ปฏิรูปสุขภาพ ปฏิรูปชีวิต และสังคม*. กรุงเทพมหานคร: อุษาการพิมพ์.

ผู้เขียน

นางสาวศิริลักษณ์ กมลรัตน์ นิสิตสาขาวิชาพัฒนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 10330

อีเมล: ksirilux@yahoo.com

ศาสตราจารย์ ดร. ชนิตา รักษ์พลเมือง อาจารย์ประจำสาขาวิชาพัฒนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

10330 อีเมล: chanita.r@chula.ac.th

รองศาสตราจารย์ ดร. สุจิตรา สுகนธทรัพย์ อาจารย์ประจำคณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย 10330 อีเมล: sukonthasab@hotmail.com

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี

The Development of Servant Leadership Training Program for Private School Administrators in Chonburi

ศิริวรรณ จันทรัมย์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี โดยมีขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาความต้องการ ความจำเป็นในการฝึกอบรม 2) การสร้างหลักสูตร 3) การนำหลักสูตรไปปฏิบัติจริง และ 4) การประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรม กลุ่มผู้เข้ารับการอบรม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 จำนวน 30 คน โดยใช้การวิจัยแบบ one group pretest-posttest design โดยเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนวัดความรู้ ทักษะ และค่านิยม ก่อนและหลังการฝึกอบรม ทำการวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบ t-test แบบ dependent

ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี ประกอบด้วย สภาพปัญหาและความจำเป็นในการฝึกอบรม หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตร แนวทางการฝึกอบรม กระบวนการฝึกอบรม ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรม และการประเมินผลการฝึกอบรม เนื้อหาของหลักสูตร ประกอบด้วย หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ทักษะทางการบริหารตามแบบภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ทักษะทางสังคมตามแบบภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ทักษะทางการพัฒนาตามแบบภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ และหลักสูตรฝึกอบรมมีความเหมาะสม สอดคล้อง และมีประสิทธิภาพ 2) ผลการทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรม ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนด้านความรู้ ทักษะ และค่านิยมตามแบบคุณลักษณะภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผู้เข้ารับการอบรมจำนวน 30 คน มีความสนใจในการฝึกทักษะภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ ชักถามแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ และให้ความร่วมมือในการร่วมกิจกรรมเป็นอย่างดี

คำสำคัญ: หลักสูตรฝึกอบรม/ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน/จังหวัดชลบุรี

Abstract

The purpose of this research was to develop training curriculum to servant leadership for the private school administrators in Chonburi. The program development process was as follows: 1) study of need assessment for training, 2) development of the training program, 3) implementation of the training program, and 4) evaluation of the training program. The samples were 30 private school administrators under the Chonburi Primary Educational Service Area Office 3. The research design of implementing the training was one group pre-test and post-test. Percentage, mean, standard deviation, content analysis, and t-test dependents were the statistical devices used for analyzing the data.

The findings of the research were as follows: 1) Servant leadership training curriculum for private school administrators in Chonburi consisted of problems and a need for training on principle,s objectives, content, training guidelines, training process, media and evaluation. The training content of the curriculum consisted of: Unit 1 Introduction to servant leadership, Unit 2 Administrative skills as a servant leadership, Unit 3 Social skills as a servant leadership, and Unit 4 Development skills as a servant leadership. 2) It was revealed that the pre-test and post-test of the training program for the private school administrators with the knowledge, skills and values as a servant leadership traits found a statistically significant difference at a .05 level. 3) The results of the program revealed that 30 private school administrators were interested in practicing collaborative servant leadership activities, sharing and learning from experiences and participating in discussions.

KEYWORDS: TRAINING PROGRAM/SCHOOL ADMINISTRATORS/CHONBURI

บทนำ

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา รูปแบบการทำงาน แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำในปัจจุบันเน้นการมีคุณธรรม ซึ่งสนับสนุนให้ผู้ตามสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองให้เป็นผู้นำได้มากกว่าที่จะใช้ตำแหน่งเพื่อการควบคุมหรือจำกัดความสามารถของผู้ตาม สอดคล้องกับนักวิชาการหลายท่านได้ให้ทัศนะตรงกันว่าภาวะผู้นำในปัจจุบันควรมีคุณลักษณะของภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ ซึ่งถือว่าเป็นภาวะผู้นำรูปแบบหนึ่งที่มีประสิทธิผลขององค์กรสมัยใหม่ (Dennis & Bocarnea, 2005; Taylor et al., 2007; Kouzes & Posner 2007; Black, 2007; สัมฤทธิ์ กางเพ็ง และสรายุทธ กันหลง, 2553) นอกจากนี้ Greenleaf (2003) ยืนยันว่าผู้นำที่ดีนั้นควรมีความเชื่อตามแนวทางภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ (Servant leadership) ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของแนวคิดภาวะผู้นำแนวใหม่ (New paradigms of leadership) ของการศึกษาภาวะผู้นำ เป็นความพยายามที่จะปฏิรูปความเชื่อว่า ผู้นำไม่ใช่เจ้านาย แต่ผู้นำคือผู้รับใช้ (Leaders are not bosses, but leaders are servants) Greenleaf ยังเชื่อว่า หากผู้นำต้องการเป็นหนึ่งในใจของผู้ตาม ผู้นำต้องเป็นผู้ให้บริการแก่ผู้ตาม (If you want to be the first among them, serve them first) นับเป็นเรื่องที่ค่อนข้างปรับเปลี่ยนวิธีคิดแบบผกผันเกี่ยวกับภาวะผู้นำเป็นอย่างมาก การบริหารสถานศึกษาเอกชนในปัจจุบันมีการแข่งขันค่อนข้างสูงจำเป็นที่ผู้บริหารจะต้องปรับรูปแบบการบริหารให้สามารถจูงใจบุคลากรที่มีศักยภาพสูงให้ทำงานในองค์กรอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะครู ถ้าโรงเรียนสามารถรักษาครูที่ดีและเก่งไว้ได้ก็จะเป็นกำลังสำคัญในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ (ศิริพันธ์ เกตุไชโย, 2556) ด้วยเหตุนี้ หลักการ

ของภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้อาจเป็นคำตอบที่เหมาะสมสำหรับสภาพการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น โดยภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้เป็นแนวคิดที่มีพื้นฐานของการทำงานเป็นทีม การอยู่ร่วมกันเป็นชุมชน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจการมีพฤติกรรมที่ประกอบด้วยคุณธรรม การดูแลเอาใจใส่เพื่อนร่วมงาน และการมุ่งพัฒนาให้เพื่อนร่วมงานเจริญงอกงามซึ่งสามารถช่วยให้องค์กรพัฒนาคุณภาพได้ (Spears, 1996) ที่สำคัญคือ ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้เป็นตัวอย่างที่ดีในการมอบอำนาจแก่คนซึ่งถือว่าเป็นหลักการสำคัญยิ่งสำหรับภาวะผู้นำแบบนี้ และหลักการดังกล่าวยังตั้งอยู่บนความเป็นจริงที่นำไปสู่การปฏิบัติได้ (Covey, 2006) ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ เน้นบทบาทในการนำโดยใช้การสั่งการให้น้อยที่สุด และผู้นำเพิ่มบทบาทการเป็นผู้ให้บริการแก่ผู้ตามมากขึ้น

Greenleaf (2003) ชี้ให้เห็นโมทัศน์ของภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ว่า เป็นการเปลี่ยนไปสู่วัฒนธรรมใหม่ โดยสร้างสภาพแวดล้อม ภาวะผู้นำในเชิงบวก ซึ่งสอดคล้องกับ Spears (2004) ที่กล่าวว่า มีการประยุกต์แนวคิด ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ไปใช้ในทางปฏิบัติอย่างแพร่หลาย ซึ่งสามารถประยุกต์แนวคิดดังกล่าวได้ 6 แนวทาง ได้แก่ 1) การใช้เป็นปรัชญาและตัวแบบ เพื่อเป็นหลักในการปฏิบัติในองค์กร 2) การใช้สร้างหลักสูตรการเรียนรู้และการฝึกอบรมสำหรับผู้จัดการในองค์กร 3) การใช้เป็นหลักการสำหรับภาวะผู้นำในสังคมระดับประเทศหรือระดับสากล 4) การสร้างหลักสูตรการศึกษาในระยะยาวแบบมุ่งเน้นประสบการณ์ในสถานศึกษา 5) การสร้างโปรแกรมการพัฒนาตนเองเพื่อนำไปสู่ความเจริญงอกงามและ 6) การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมทั้งในสถานศึกษาและในองค์กรธุรกิจ

นอกจากนี้ประสิทธิผลของภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ยังสามารถมีผลต่อสังคมเนื่องจากเกี่ยวข้องกับความสามารถในการกระตุ้นบุคคลอื่นให้มีโอกาสทั้งให้บริการและนำผู้อื่น จึงเป็นจุดเริ่มต้นของความสามารถในการเพิ่มคุณภาพชีวิตให้กับสังคม (สัมฤทธิ์ กางเพ็ง และสรายุทธ กันหลง, 2553)

ผลการศึกษาของสุณานิ ฉิมอ่ำ, (2550) ซึ่งทำการศึกษารูปแบบการบริหารที่มีผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 มีรูปแบบการบริหารแบบอัตตาธิปไตยหรือเผด็จการ โดยพบว่าผู้บริหารไม่ชอบให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้รับการยกย่องว่ามีชื่อเสียงมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ผู้บริหารพยายามเอาตัวออกห่างจากกลุ่ม และผู้บริหารชอบใช้อำนาจไม่ชอบการกระจายอำนาจ ส่วนผู้บริหารที่มีรูปแบบการบริหารแบบประชาธิปไตย พบว่า ผู้บริหารยกย่องหรือตำหนิอย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด

นอกจากนี้ผู้บริหารที่มีรูปแบบการบริหารแบบตามสบาย พบว่า ผู้บริหารไม่พยายามจะมีส่วนร่วมในการกระทำกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ผู้บริหารไม่พยายามออกความคิดเห็นในกิจกรรมที่ทำและผู้บริหารไม่พยายามประเมินผลงาน ส่วนผู้บริหารให้เสรีภาพแก่กลุ่มหรือสมาชิกอย่างเต็มที่ในการตัดสินใจมีค่าน้อยที่สุด

ผู้บริหารที่มีคุณลักษณะและพฤติกรรมอันเป็นการสร้างศรัทธา ความยอมรับ ความพึงพอใจให้เกิดขึ้นกับบุคลากรในโรงเรียน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนจะเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดใน

การนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ หรือล้มเหลวถ้าผู้บริหารคนใดมีพฤติกรรมที่ดี ผู้ใต้บังคับบัญชาจะให้ความไว้วางใจและร่วมมือปฏิบัติงานอย่างเต็มกำลังความสามารถ งานจะประสบผลสำเร็จสูง (จิรียา วรารรรถ พลยศ, 2554) ดังที่ จันทรานี สงวนนาม (2546) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการบริหารให้ทันสมัย มีการปฏิบัติงานในลักษณะของการปฏิบัติที่อาศัยความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ของแต่ละคนที่จะต้องทำงานให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมาย เป็นการประยุกต์เอาความรู้ หลักการและทฤษฎีไปปรับใช้ในการทำงาน เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม ให้ความสำคัญกับสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้นำกับผู้ตาม เสริมสร้างแรงบันดาลใจแก่ผู้ร่วมงาน จนก่อให้เกิดแรงจูงใจในการทำงาน ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม จิตสำนึก และค่านิยมที่ดีต่อผู้ร่วมงานด้วยกัน ต้องมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงานจากลักษณะที่แต่เดิมทำงานในเชิงรับให้กลายมาเป็นเชิงรุกให้มากขึ้น ต้องมีทักษะ ความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะที่ดีในเชิงการบริหาร ผู้บริหารต้องอาศัยภาวะผู้นำมาช่วยเสริมสร้างให้เกิดแรงบันดาลใจ เพื่อกระตุ้นให้ผู้ร่วมงาน หรือผู้ใต้บังคับบัญชา เกิดความร่วมมือในการทำงาน เพื่อที่จะนำไปสู่ความมีเอกภาพภายในองค์กร และการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในการผลักดันให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย

จากสภาพการณ์ดังกล่าวข้างต้น อาจกล่าวได้ว่าการพัฒนา และเสริมสร้างภาวะความเป็นผู้นำให้เกิดขึ้นแก่ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นจะต้องกระทำให้เกิดขึ้นในทางปฏิบัติจริง และแนวทางหนึ่งในการพัฒนา

ศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีภาวะความเป็นผู้นำให้เกิดขึ้นก็คือ แนวทางการฝึกอบรม ซึ่งถือว่าเป็นแนวทางที่มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (สุนทร พูนเอียด, 2542) เพื่อให้องค์กรสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ แนวทางที่ผู้นำพึงปฏิบัติได้แก่ 1) การพัฒนาตนเอง เพื่อสร้างบารมีและใช้อิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) การตั้งใจสร้างแรงดลใจ 3) การกระตุ้นและสร้างปัญญาแก่สมาชิก 4) การสร้างความสัมพันธ์ และ 5) การให้รางวัลและการลงโทษ (พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต, 2552) โดยเฉพาะผู้นำในองค์กรทางการศึกษาที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศ จะแสวงหาเครื่องมือทางการบริหารที่มีประสิทธิภาพมาเป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อนำองค์กรไปสู่วิสัยทัศน์อันพึงประสงค์ ทั้งนี้เพราะภาวะผู้นำเป็นชีวิตและพลังงาน การทำงานเป็นกลุ่มทีม หรือองค์กรจะสำเร็จได้เพราะภาวะผู้นำ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการทำให้องค์กรมีประสิทธิผล ดังนั้น การที่จะพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของผู้นำได้บังคับบัญชาให้สูงขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริหารงานของตนให้เหมาะสมกับการเป็นผู้บริหารในยุคปฏิรูปการศึกษา สร้างภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในตนเอง มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีความกล้าคิด กล้าทำ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เพื่อผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในสถานศึกษา (อุดม สิงห์โตทอง, 2550)

แนวคิดภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ เป็นแนวคิดที่ผู้นำมีความรู้สึกโดยธรรมชาติว่ามีความต้องการให้บริการ (Want to serve) และมุ่งให้บริการเป็นลำดับแรก (To serve first) เพื่อที่ผู้นำจะสามารถแสดงพฤติกรรมดังกล่าวให้เกิดผลสำเร็จ Greenleaf (2003) จึงได้ชี้ให้เห็นองค์ประกอบ

หลักของการเป็นผู้นำแบบผู้รับใช้ 10 ประการ (Ten characteristics of servant leadership) ดังนี้ 1) การเป็นผู้ฟังที่ดี (Listening) 2) การเข้าใจผู้อื่น (Acceptance and empathy) 3) การบำรุงรักษาบุคลากร (Healing) 4) การตระหนักรู้ (Awareness) 5) การโน้มน้าวใจ (Persuasion) 6) การสร้างมโนทัศน์ (Conceptualizing) 7) การมองการณ์ไกล (Foresight) 8) การมีจิตบริการ (Stewardship) 9) การมุ่งมั่นพัฒนาบุคคล (Commitment to the growth of people) 10) การสร้างชุมชน (Building community) ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ควรตระหนักถึงการพัฒนาหรือการเสริมสร้างภาวะผู้นำที่ดีมีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี

วิธีการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี ดำเนินการโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and development) ซึ่งมีการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาความต้องการความจำเป็นในการฝึกอบรม

ขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาค้นคว้า สรรวจ และวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่นำมาใช้ในการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีแนวทางดังนี้

1. การศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ดังนี้

1.1 ศึกษาแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของ Taba (1962) ของ Saylor, Alexander and Lewis (1981) และของวิชัย วงษ์ใหญ่ (2535) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร ทำให้มีแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเป็น 4 ขั้นตอน คือ การศึกษาความต้องการ ความจำเป็นในการฝึกอบรม การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม การนำหลักสูตรไปปฏิบัติจริง และการประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรม

1.2 องค์ประกอบของหลักสูตร ประกอบด้วย สภาพปัญหาและความจำเป็นในการฝึกอบรม หลักการของหลักสูตรฝึกอบรม จุดมุ่งหมายของหลักสูตรฝึกอบรม โครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรม กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรม และการประเมินผลฝึกอบรม วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537), Taba (1962) และ Tyler (1949)

1.3 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของ Greenleaf (2003)

2. การศึกษาความต้องการ ความจำเป็นในการฝึกอบรม เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี เขต 3 โดยใช้แบบสอบถามความต้องการ ความจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตร

ขั้นตอนนี้เป็นการเขียนโครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรมให้สอดคล้องกับผลการศึกษาที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 การดำเนินการสร้างหลักสูตรฝึกอบรม ผู้วิจัยได้ดำเนินการใน 3 ขั้นตอน ได้แก่

1. การสร้างโครงสร้างหลักสูตร

โครงสร้างหลักสูตรนี้ร่างขึ้นจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ความต้องการ จำเป็นในการฝึกอบรมของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี พร้อมกับการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิแบบเจาะจง (Purposive sampling) มีเกณฑ์การคัดเลือกคุณสมบัติผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ด้านหลักสูตร จำนวน 2 คน ด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 2 คน ด้านการฝึกอบรม จำนวน 2 คน ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 8 คน เพื่อนำความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี มาสรุปประเด็นและสร้างโครงสร้างของหลักสูตร

2. การตรวจสอบโครงสร้างหลักสูตร

การตรวจสอบโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความเหมาะสม และความสอดคล้องภายในองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตร ก่อนนำหลักสูตรฝึกอบรมไปใช้ ผู้วิจัยได้นำโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ จำนวน 5 คน โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมของโครงสร้างหลักสูตรมีค่าเฉลี่ย 4.53 และแบบประเมินความสอดคล้องของหลักสูตร มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง .60-1.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

3. การปรับปรุงแก้ไขโครงสร้างหลักสูตร
ขั้นตอนนี้เป็นกรนำข้อมูลจากการเสนอ
แนะของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดมาสังเคราะห์ เพื่อ
ให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 การนำหลักสูตรไปปฏิบัติจริง

การนำหลักสูตรไปปฏิบัติจริงในขั้นตอนนี้
เป็นการนำหลักสูตรที่ปรับปรุงแล้วไปใช้กับกลุ่ม
ตัวอย่าง ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายในการนำหลักสูตร
ฝึกอบรมไปใช้จริง โดยกระบวนการเชิงทดลอง ใช้
แผนการทดลองแบบ One-group pretest-
posttest design มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบ
ผลสัมฤทธิ์ในด้านความรู้ ด้านทักษะ และ
ด้านค่านิยมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมจาก
หลักสูตรการฝึกอบรมภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ทั้ง
ก่อนและหลังการฝึกอบรม ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้
เป็นแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ชลบุรี เขต 3 โดยใช้วิธีการสมัครเข้ารับการฝึก
อบรมด้วยความเต็มใจ จำนวน 30 คนทั้งนี้ผู้วิจัย
ได้ดำเนินการนำหลักสูตรไปปฏิบัติจริงตามขั้นตอน
ดังนี้

1. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทำการทดสอบ
ก่อนการฝึกอบรมด้วย แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับ
ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ แบบประเมินทักษะ
ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ และแบบวัดค่านิยมต่อ
ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้

2. ดำเนินการฝึกอบรมโดยใช้หลักสูตร
การฝึกอบรมภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ที่พัฒนาขึ้น

3. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทำการทดสอบ
หลังการฝึกอบรม ด้วยแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับ
ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ แบบประเมินทักษะ
ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ และแบบวัดค่านิยมต่อ

ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ ชุดเดียวกันกับข้อ 1 และ
แบบประเมินความคิดเห็นที่มีต่อการดำเนินการ
ฝึกอบรม หลังเสร็จการฝึกอบรม

4. วิเคราะห์ผลจากแบบประเมินทั้งสอง
ฉบับโดยใช้วิธีการทางสถิติเพื่อเปรียบเทียบความรู้
ทักษะ และค่านิยมต่อภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของ
ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทั้งก่อนและหลังการฝึกอบรม

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

1. คู่มือวิทยากร ประกอบด้วย

1) หลักสูตรการฝึกอบรม สภาพปัญหา
และความจำเป็นของการฝึกอบรม หลักการของ
หลักสูตรฝึกอบรม จุดมุ่งหมายของหลักสูตรฝึก
อบรม ผู้เข้ารับการอบรม สื่อการฝึกอบรม การ
วัดและประเมินผลการฝึกอบรม และเครื่องมือที่
ใช้ในการประเมินผล

2) แนวทางการฝึกอบรม คำแนะนำ
สำหรับวิทยากร กระบวนการฝึกอบรม เนื้อหา
สาระของหลักสูตรฝึกอบรม ระยะเวลาที่ใช้ใน
การฝึกอบรม เป็นเวลา 3 วัน ระหว่างวันที่ 4-6
กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2558 ณ โรงเรียนณัฏฐเวศม์
อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี กิจกรรมการฝึกอบรม
ตารางการฝึกอบรม

3) แผนการฝึกอบรม หน่วยการเรียนรู้ที่
1-4 มีรายละเอียด ดังนี้

3.1) หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ความรู้
เบื้องต้นเกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้

3.2) หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ทักษะ
ทางการบริหารตามแบบภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้

3.3) หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ทักษะ
ทางสังคมตามแบบภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้

3.4) หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ทักษะ
ทางพัฒนาตามแบบภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้

2. คู่มือผู้เข้ารับการฝึกอบรม ประกอบด้วย

1) หลักสูตรการฝึกอบรม สภาพปัญหาและความจำเป็นของการฝึกอบรม หลักการของหลักสูตรฝึกอบรม จุดมุ่งหมายของหลักสูตรฝึกอบรม ผู้เข้ารับการอบรม กระบวนการฝึกอบรม เนื้อหาสาระของหลักสูตร ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม เป็นเวลา 3 วัน ระหว่างวันที่ 4-6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2558 ณ โรงเรียนณัฏฐเวศม์ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี และการประเมินผล การฝึกอบรม

2) ตารางการฝึกอบรม

3) เอกสารประกอบการฝึกอบรม 4 หน่วยการเรียนรู้

3. อุปกรณ์การฝึกอบรม สื่อ กิจกรรมต่างๆ

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล ประกอบด้วย

4.1) แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้

4.2) แบบประเมินทักษะภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้

4.3) แบบวัดค่านิยมต่อภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้

4.4) แบบประเมินความคิดเห็นที่มีต่อการดำเนินงาน

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรม

1. การประเมินผลของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ประกอบด้วย การประเมินด้านความรู้ ทักษะ และค่านิยม ก่อนและหลังการฝึกอบรม

2. การประเมินความเหมาะสมของการใช้หลักสูตรฝึกอบรม จากแบบประเมินความคิดเห็น

ที่มีต่อการดำเนินการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรม หลังเสร็จสิ้นการฝึกอบรม

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี พบว่า ผลประเมินจากแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลังการฝึกอบรมมีค่าสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม โดยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติ จากแบบประเมินทักษะภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรการฝึกอบรมภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี จำนวน 30 คน มีคะแนนเฉลี่ยหลังการฝึกอบรมมากกว่าก่อนการฝึกอบรม และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้

3. ผลการเปรียบเทียบค่านิยม จากแบบวัดค่านิยมต่อภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี พบว่า ค่านิยมต่อภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลังการฝึกอบรมมีค่าสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม โดยค่าเฉลี่ยดังกล่าวมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการประเมินความเหมาะสมของการใช้หลักสูตรฝึกอบรม จากแบบประเมินความคิดเห็นที่มีต่อการดำเนินการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรม พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมโดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก โดยความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรฝึกอบรมมีระดับมากที่สุด คือ วิทยากรที่ให้ความรู้ ทักษะการสร้างภาวะผู้นำที่ได้รับจากการฝึกอบรม และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริงในสังคม

อภิปรายผล

1. การศึกษาความต้องการ จำเป็นในการฝึกอบรม

จากการวิเคราะห์สังเคราะห์พบว่าคุณลักษณะภาวะผู้นำที่ผู้บริหารสถานศึกษามีความจำเป็นและต้องการเสริมสร้างความเป็นผู้นำตามแบบภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ ทั้ง 10 คุณลักษณะ เรียงลำดับความต้องการ จำเป็น ได้แก่ 1) การมองการณ์ไกล 2) การสร้างมโนทัศน์ 3) การสร้างชุมชน 4) การตระหนักรู้ 5) การเข้าใจผู้อื่น 6) การโน้มน้าวใจ 7) การเป็นผู้ฟังที่ดี 8) การมีจิตบริการ 9) การบำรุงรักษาบุคลากร 10) การมุ่งมั่นพัฒนาบุคคล ซึ่งจะเห็นได้ว่า การพัฒนาภาวะผู้นำเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สอดคล้องกับ Lipham and Hoch (1974) ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อความสำเร็จลุล่วงของโครงการต่างๆ การสร้างภาวะผู้นำที่ดีนั้นเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับผู้บริหารทุกคน ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารทำให้องค์การบรรลุวัตถุประสงค์ จึงต้องส่งเสริมให้เกิดระบบความร่วมมือในองค์การทำให้บุคลากรมีความยินดี เต็มใจให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน ซึ่งผู้บริหารถือว่าเป็นบุคคลที่มี

บทบาทสำคัญในการนำพาการศึกษาไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ สอดคล้องกับ ธร สุนทรายุทธ (2551) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารนับว่ามีความสำคัญต่อการจัดการทางการศึกษา ผู้บริหารเป็นผู้นำ จะส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาเป็นอย่างมาก โดยทั่วไปคุณลักษณะของผู้บริหารจัดการจะต้องเป็นผู้มีความรู้ดี มีปฏิภาณไหวพริบดี มีบุคลิกภาพดี มีความคิดริเริ่ม รู้จักปรับปรุงแก้ไขความสามารถในการโน้มน้าวจิตใจ มีความเข้าใจบุคคลทั่วไปและเข้าใจสังคมได้ดี มีความอดทนและรับผิดชอบสูง มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ประสานงานได้ดี มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงและยอมรับนับถือ ผู้ซึ่งให้ความช่วยเหลือผู้อื่นและความยุติธรรม ลักษณะดังกล่าวไม่ได้หาได้ง่ายๆ ในสถานศึกษา ที่หายากยิ่งกว่านั้น คือ ภาวะผู้นำ หรือความเป็นผู้นำ สอดคล้องกับ จิรียา วรารวรรณ พลยศ (2554) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการที่จะควบคุมดูแลให้ครูปฏิบัติหน้าที่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีคุณภาพเพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ ผู้บริหารจึงเป็นกุญแจสำคัญสู่ความสำเร็จขององค์กร จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าทั้งด้านความรู้ ความสามารถ คุณธรรม และคุณลักษณะของนักบริหารที่ดีอยู่เสมอ สอดคล้องกับ เฉลียว เหล่าสุทธิ (2543) ที่กล่าวว่า บทบาทสำคัญคือความเป็นผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือมูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย ซึ่งได้รับการฝึกอบรมเพื่ออุทิศชีวิตทั้งครบแด่พระเจ้าและเพื่อนมนุษย์ โดยการพัฒนาตนเองด้วยการเป็นผู้ให้แก่ผู้อื่น ดำเนินชีวิตและแบ่งปันวิถีชีวิตให้การศึกษาอบรมสั่งสอน การเอาใจใส่คนยากจน มุ่งเน้นให้การศึกษาแก่เยาวชนเน้นการสร้างบุคคลให้เป็นผู้นำพร้อมที่จะเสียสละด้วยความแน่วแน่

ในอุดมการณ์ และอุทิศตนเองเพื่อรับใช้ สอดคล้องกับ สมุทร ชำนาญ (2554) กล่าวว่า ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ เป็นภาวะผู้นำที่มีพื้นฐานเจตคติที่ต้องการเป็นผู้ให้บริการกับบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นพฤติกรรมของผู้นำที่วางตนในฐานะเพื่อร่วมงาน คอยอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน ในองค์การและพร้อมเสมอที่จะเข้าไปแก้ไขปัญหของเพื่อนร่วมงานด้วยความเต็มใจ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในชีวิต และการทำงานอย่างสร้างสรรค์ขึ้นตลอดถ้วนทั่วในสังคม เพื่อมุ่งไปสู่ความสำเร็จขององค์กร (Greenleaf, 2002) ดังที่ วุฒิพงษ์ ทองก้อน (2554) กล่าวว่า หลักสูตรฝึกอบรมที่สร้างขึ้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดี ทำให้ได้หลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการ และความจำเป็นของผู้ใช้หลักสูตรให้มากที่สุด

2. การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม

หลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี เป็นหลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นโดยเฉพาะ มีเนื้อหาสาระหลักสูตรที่สำคัญ ประกอบด้วย หน่วยการเรียนรู้ 4 หน่วย ได้แก่ 1) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ 2) ทักษะทางการบริหารตามแบบภาวะผู้แบบผู้รับใช้ 3) ทักษะทางสังคมตามแบบภาวะผู้แบบผู้รับใช้ 4) ทักษะทางการพัฒนาตามแบบภาวะผู้แบบผู้รับใช้ ซึ่งได้มาจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ ในการพัฒนาหลักสูตรพบว่า หลักสูตรจะมีความเหมาะสม มีประสิทธิภาพ และเป็นประโยชน์ต่อผู้เข้ารับการฝึกอบรมนั้น หลักสูตรดังกล่าวจะต้องเป็นไปตามความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ผ่านการตรวจสอบ แก้ไขข้อบกพร่องตามความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

หรือผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำไปปรับใช้ได้จริง การวิเคราะห์ผลจากการวิจัย ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิได้ตรวจสอบแล้ว เห็นว่า องค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นแตกต่างกันไม่มากนัก โดยมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมโดยรวม 4.53 อยู่ในระดับความเหมาะสมมากที่สุด และเมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบของหลักสูตร ได้แก่ ปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร จุดประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาหลักสูตร และสื่อประกอบการฝึกอบรม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และองค์ประกอบของหลักสูตร ได้แก่ หลักการของหลักสูตร เป้าหมายของหลักสูตร กิจกรรมการฝึกอบรม และการประเมินผลหลักสูตร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

การพัฒนาหลักสูตร จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพิจารณาถึงข้อมูลพื้นฐานในด้านต่าง ๆ เพื่อให้หลักสูตรที่สร้างขึ้นมานั้นสมบูรณ์ สามารถสนองความต้องการของบุคคล และสังคม องค์ประกอบที่สำคัญ ประกอบด้วย สภาพปัญหาและความจำเป็นในการฝึกอบรม หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตร แนวทางการฝึกอบรม การดำเนินการฝึกอบรม ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรม การประเมินผลการอบรม เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล ซึ่งมีความสอดคล้องกับ Tabata (1962) กล่าวถึง องค์ประกอบของหลักสูตรว่า การพัฒนาหลักสูตรนั้นจะต้องพิจารณาทั้งลำดับในการวางแผนงานและวิธีการที่จะทำงานให้สำเร็จ

ลู่ทางไปหาพบได้กำหนดกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรไว้ คือ 1) วิเคราะห์สภาพปัญหาความต้องการและความจำเป็นต่างๆ 2) กำหนดจุดมุ่งหมาย โดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากขั้นที่ 1 เป็นหลัก 3) คัดเลือกเนื้อหาวิชาที่จะนำมาใช้โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้เป็นสำคัญ 4) การจัดลำดับเนื้อหาวิชาที่คัดเลือกมาโดยพิจารณาถึงความเหมาะสมหรือการเป็นพื้นฐานต่อเนื่องกัน 5) การคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้และวิธีสอนแบบต่างๆ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณค่าแก่ผู้เรียนและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายตลอดจนเนื้อหา วิชาที่กำหนดไว้ด้วย 6) การจัดลำดับประสบการณ์การเรียนรู้ตามลำดับก่อนหลัง เพื่อให้การจัดกระบวนการเรียนการสอนบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ 7) การประเมินผลเป็นขั้นตอนที่จะเป็นเครื่องชี้ว่าการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใดมี ปัญหาหรือข้อบกพร่องในขั้นตอนใดๆ มากน้อยเพียงใดเพื่อจะได้ทำการปรับปรุงแก้ไขต่อไป 8) การตรวจสอบความคงที่และความเหมาะสมสอดคล้องกับ Saylor and Alexander (1981) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรที่เป็นระบบ (system approach) และมีความยืดหยุ่นมากขึ้น โดยมีรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิด ดังนี้ 1) การกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และขอบเขต ซึ่งมีเป้าหมาย 4 ประการ คือ ประสบการณ์เรียนรู้ที่หลากหลาย พัฒนาการของบุคคล ความสามารถทางสังคม ทักษะการเรียนรู้และความชำนาญเฉพาะด้าน 2) การออกแบบหลักสูตร โดยอาศัยข้อมูลจากส่วนแรก คือ การนำหลักสูตรไปใช้ ผู้สอนจะเป็นผู้วางแผนหลักสูตรในส่วนของการเรียนการสอน

ซึ่งจะช่วยให้สามารถเลือกวิธีสอนที่มีความสัมพันธ์กับการเรียนการสอนได้ 3) การใช้หลักสูตรเป็นการนำหลักสูตรที่ได้ออกแบบไปใช้ในสถานการณ์จริงโดยการตัดสินใจของครูผู้สอนเพื่อศึกษาการนำไปปฏิบัติจริงของหลักสูตรที่สร้างไว้ และ 4) การประเมินผลหลักสูตร โดยมีจุดเน้น 2 ประการ คือ การประเมินผลรวมของการใช้หลักสูตร และการประเมินหลักสูตรทั้งระบบ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ เกศริน มนูญผล (2544) ที่กล่าวว่า รูปแบบของหลักสูตร ประกอบด้วย ปัญหาและความสำคัญ หลักการ เป้าหมาย จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการฝึกอบรม ระยะเวลาการฝึกอบรม สื่อประกอบการฝึกอบรม และการประเมินผลการฝึกอบรม

3. การนำหลักสูตรไปปฏิบัติจริง

ผู้วิจัยได้ทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เมื่อนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลบุรี เขต 3 จำนวน 30 คน เป็นเวลา 3 วัน พบว่า

3.1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีคะแนนเฉลี่ยก่อนการฝึกอบรมเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ แสดงว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีผลต่อความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้เพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัมปนาท บริบูรณ์ (2550) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้หลังการ

ทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมสูงกว่าก่อนทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และงานวิจัยของ แพรวพรรณ บุญฤทธิ์มนตรี (2550) พบว่า คะแนนทดสอบความรู้ก่อนการฝึกอบรม และหลังการฝึกอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ พิชาวีร์ เมฆขยาย (2550) ผลจากการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้สำหรับผู้นักกิจกรรมนิสิต พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ภายหลังการฝึกอบรมมากกว่าก่อนการฝึกอบรม และสอดคล้องกับ เซาวฤทธิ์ สาสาย (2550) วิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมระยะสั้นสำหรับผู้เตรียมบวชเป็นพระสงฆ์คาทอลิกภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ในฐานะผู้นำทางการศึกษา พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมทุกคนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้เพิ่มมากขึ้นก่อนการเข้ารับการฝึกอบรมในภาพรวมถึงผลต่างร้อยละ 30.31

3.2 ผลการเปรียบเทียบการประเมินทักษะภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีคะแนนเฉลี่ยก่อนการฝึกอบรม 141.27 และหลังการฝึกอบรม 144.50 ซึ่งคะแนนเฉลี่ยหลังการฝึกอบรมมากกว่าก่อนการฝึกอบรม และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ แสดงว่าหลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีผลให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีทักษะตามคุณลักษณะภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้เพิ่มขึ้นทั้งนี้อาจเกิดขึ้นเนื่องมาจากองค์ประกอบที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เข้ารับการอบรม ซึ่งสอดคล้องกับ ลัดดาวัลย์ ศรีนิมิตรแก้ว (2553) ผล

การประเมินทักษะภาวะผู้นำของคณะกรรมการสโมสรมักศึกษา คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ ที่เข้ารับการอบรมนั้น พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแสดงพฤติกรรมด้านภาวะผู้นำอยู่ในระดับมากทุกทักษะ ทั้งในด้านความเป็นผู้นำ ศิลปะการสื่อสาร การสร้างมนุษยสัมพันธ์ และพัฒนาทีมงานให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ บัณฑิตแทนพิทักษ์ (2542) ที่กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษานั้นผู้บริหารจำเป็นต้องใช้อย่างยิ่งที่จะต้องใช้ภาวะผู้นำที่เหมาะสมกับความพร้อมของผู้ร่วมงาน โดยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมรู้จักใช้อำนาจที่เหมาะสมทำให้ภาวะผู้นำมีประสิทธิภาพความสำเร็จของผู้บริหารอยู่ที่การเรียนรู้ฝึกฝนให้มีทักษะการใช้ภาวะผู้นำในสถานการณ์ต่างๆ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ สุวรรณ พงษ์ศรีศุกร (2553) สรุปได้ว่า การสังเกตพฤติกรรมขณะฝึกปฏิบัติของผู้เข้ารับการฝึกอบรม พบว่า มีความตั้งใจในการฟังบรรยาย และการฝึกปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย และมีการซักถามวิทยากรขณะปฏิบัติงานเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับ อวยพร รัตนไพฑูรย์ (2546) ที่กล่าวว่า การพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารมีความสำคัญและจำเป็นที่จะต้องพัฒนาทักษะการบริหารด้านต่างๆ อยู่เสมอเพื่อให้การปฏิบัติงานในการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้บังเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลดังที่

3.3 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยค่านิยมต่อภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี พบว่า ค่านิยมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี ก่อนการฝึกอบรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 126.63 และหลังการฝึกอบรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 136.00 นั้น มี

ค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้น เนื่องจากการประเมินค่านิยม เป็นการถามค่านิยมทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังการฝึกอบรมมากกว่าก่อนการฝึกอบรม แสดงว่ากิจกรรมการฝึกอบรมในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดขึ้นนั้น มีผลต่อค่านิยมภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีค่านิยมต่อภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ สุรพล เพชรานนท์ (2542) ที่สรุปลักษณะสำคัญของการฝึกอบรมไว้ว่าเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ประสบการณ์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมจะต้องทำให้พฤติกรรมหลังการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเปลี่ยนแปลงไปจากพฤติกรรมก่อนการฝึกอบรมใน 3 ด้าน คือ มีความรู้ความคิดเกี่ยวกับงานและวิธีปฏิบัติงาน มีความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง ชำนาญ คล่องแคล่ว และรวดเร็ว และมีความรู้ลึกซึ้งนึกคิดที่ดีต่อการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับ รัตติกรณ์ จงวิศาล (2543) พบว่า เมื่อเสร็จสิ้นการฝึกอบรม ความเป็นผู้นำแล้วผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้และเจตคติดีขึ้น

3.4 ผลการความเหมาะสมของการใช้หลักสูตรฝึกอบรม จากความคิดเห็นที่มีต่อการดำเนินการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 สูงกว่าเกณฑ์ 3.50 เมื่อพิจารณารายชื่อพบว่า มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ วิทยากรที่ให้ความรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในขั้นการทดลองใช้หลักสูตรผู้วิจัยได้จัดวิทยากรนำโดย ดร.บัณฑิตย์ ศรีพุทธรังกูร เลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ดร.สมุท ขำนาญ ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ ดร.ชัยพจน์ รักษาม และดร.สุรัตน์ ไชยชมภู อาจารย์ประจำศูนย์นวัตกรรม

บริหารและผู้นำทางการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา สอดคล้องกับ บุญเกิด กลมทุกสิ่ง (2555) การประเมินความคิดเห็น ด้านวิทยากรฝึกอบรมพบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจในบุคลิกลักษณะของวิทยากรชาวต่างชาติ การใช้ภาษา ท่าทาง เทคนิควิธีการดำเนินการฝึกอบรม ตลอดจนบรรยากาศในการอบรม อยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ ซึ่งสอดคล้องกับ พัฒนา สุขประเสริฐ (2543) ที่ว่าหลักสูตรการฝึกอบรมมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จในการจัดฝึกอบรม เพราะเป็นการประมวลผลกิจกรรมและประสบการณ์ทั้งหลายที่จัดขึ้นเพื่อช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้เกิดการพัฒนาในทุกด้าน ซึ่งจากหลักสูตรที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นก่อนให้เกิดความสำเร็จในวัตถุประสงค์ที่ผู้เข้าฝึกอบรมได้กำหนดไว้ บุคลากรจึงมีความพึงพอใจโดยรวมในทุกๆ ด้านระดับมาก ได้แก่ ด้านเนื้อหาวิชา ด้านวิธีการสอน ด้านสื่อการสอน และสถานที่ในการฝึกอบรม และด้านการวัดและการประเมินผล สอดคล้องกับ ลัดดาวัลย์ ศรีนิมิตรแก้ว (2553) การประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรการฝึกอบรมหลังการใช้หลักสูตรพบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเห็นว่า หลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำ มีความเหมาะสมในระดับมากถึงมากที่สุดในแต่ละหัวข้อการประเมิน ซึ่งแสดงถึงความสำเร็จของการฝึกอบรมนี้ เสถียร เป้นเหลือ (2550) ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมได้แสดงออก อย่างเต็มที่ ได้ฝึกประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกัน อีกทั้งสามารถนำความรู้ไปใช้ในการบริหารงานดำเนินกิจกรรมต่างๆ และใช้ในชีวิตประจำวันได้

4. การประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรม

ผลการประเมินหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

เอกชน จังหวัดชลบุรี พบว่า องค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรมมีความเหมาะสมในระดับมากถึงมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมโดยรวม 4.53 เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบของหลักสูตร พบว่า องค์ประกอบของหลักสูตร ได้แก่ ปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร จุดประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาหลักสูตร และสื่อประกอบการฝึกอบรม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และองค์ประกอบของหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ หลักการของหลักสูตร เป้าหมายของหลักสูตร กิจกรรมการฝึกอบรม และการประเมินผลหลักสูตร แสดงว่า หลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรมที่มีความเหมาะสม สามารถเสริมสร้างความเป็นผู้นำตามคุณลักษณะภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรีได้ และสอดคล้องกับ บุญเกิด กลมทุกสิ่ง (2555)

ผลการประเมินหลักสูตรฝึกอบรมภาษาอังกฤษ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า องค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรมมีความเหมาะสมในระดับมากถึงมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมโดยรวม 4.50 เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบของหลักสูตรที่มีความสอดคล้องกับหน่วยฝึกอบรม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ หลักการและเหตุผล โครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรม เนื้อหาของหลักสูตรฝึกอบรม สื่อประกอบการฝึกอบรมและการวัดผลประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรม และองค์ประกอบของหลักสูตรที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ วัตถุประสงค์ของหลักสูตรและการจัดกิจกรรมฝึกอบรม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Dessler (1998) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรต้องดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน รวบรวมข้อมูลให้หลากหลายครบถ้วน

เพื่อนำมากำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล จะทำให้ได้หลักสูตรและผลการฝึกอบรมที่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้บริหารในระดับสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน และผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้รับการเสริมสร้างความเป็นผู้นำ มีภาวะผู้นำที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้บริหารสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรม รวมถึงนำไปปรับใช้ให้เกิดประสิทธิภาพต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาได้ดียิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ

2.1 ควรมีการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ เพื่อพัฒนาบุคลากรในหน่วยงานต้นสังกัด ให้หลากหลายทั้งด้านความรู้ ทักษะ และค่านิยม เพื่อเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์กร

2.2 หลักสูตรนี้เป็นหลักสูตรการฝึกอบรมระยะสั้นมีจุดประสงค์เพื่อเสริมกระบวนการพัฒนาการทำงานที่มีอยู่แล้วให้สมบูรณ์ขึ้น ไม่ได้มีจุดประสงค์ที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนๆ หนึ่งให้เห็นผลภายใน 3 วัน ของการฝึกอบรม ฉะนั้นผู้ใช้จึงต้องตระหนักและรับทราบถึงวัตถุประสงค์ของหลักสูตรก่อนนำไปใช้

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรนำหลักสูตรที่ได้มีการพัฒนาแล้ว ไปทดลองใช้ในสถานศึกษาภาครัฐ หรือหน่วยงานต่างๆ ซึ่งผลของการทดลองใช้จะบ่งบอกถึงคุณภาพของหลักสูตรและองค์ประกอบที่ดีของหลักสูตร

รายการอ้างอิง

- กัมปนาท บริบูรณ์. (2550). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองและวิธีคิดตามแนวคิดเป็นของนักเรียนโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองโดยวิธีกระบวนการกลุ่ม (ปริญญาณพนธ์ดุขฎิบัณทิต). สาขาการศึกษาผู้ใหญ๋ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เกศริน มณูญพล. (2544). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพด้านการจัดทำหนังสือเสริมประสบการณ์ที่สอดคล้องกับท้องถิ่น. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุขฎิบัณทิต). สาขาวิชาการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร. บัณทิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จันทรานี สงวนนาม. (2546). ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: บุ๊คพอยท์
- จิรียา วรารวรรณ พลยศ. (2554). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในกลุ่ม CEO วังหิน 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณทิต). สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณทิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชธานี.
- เจลีศว เหล่าสุทธิ. (2543). การบริหารงานวิชาการตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในเครือ มูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เขาวฤทธิ สาสา. (2550). การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมระยะสั้นสำหรับผู้เตรียมตัวบวชเป็นพระสงฆ์คาทอลิกสู่ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ในฐานะผู้นำทางการศึกษา (ดุขฎิบัณทิตปริญญาดุขฎิบัณทิต). สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น.
- ธร สุนทรายุทธ. (2551). การบริหารจัดการเชิงปฏิรูป. กรุงเทพมหานคร: เนติกุลการพิมพ์.
- บัณทิต แพ้นพิทักษ์. (2542). ผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารโรงเรียน. ปฏิรูปการศึกษา, 1 (15), 8-9.
- บุญเกิด กลมทุกสิ่ง. (2555). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาษาอังกฤษ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1. (ดุขฎิบัณทิตปริญญาดุขฎิบัณทิต). สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พัฒนา สุขประเสริฐ. (2541). กลยุทธ์ในการฝึกอบรม (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พิชาย รัตนดิกล ญ เกิด. (2552). องค์การและการบริหารจัดการ. นนทบุรี: ริงค์ ปียอนด์ บุคส์.
- พิชาวีร์ เมฆขยาย. (2550). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้สำหรับผู้นำกิจกรรมนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณทิต). สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรม บัณทิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- แพรวพรรณ บุญฤทธิ์มนตรี. (2550). การฝึกอบรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสอนงานให้กับหัวหน้างานในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์: ศึกษากรณี บริษัท แคล-คอมพ์อิเล็กทรอนิกส์ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) (ปริญญาณพนธ์ปริญญาดุขฎิบัณทิต). สาขาการศึกษาผู้ใหญ๋ บัณทิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2543). ผลการฝึกอบรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้นำนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (ปริญญาณิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). สาขาวิชาวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ลัดดาวัลย์ ศรีนิมิตรแก้ว. (2553). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะภาวะผู้นำสำหรับ คณะกรรมการสโมสรมักศึกษา คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: โครงการวิจัยทุนสนับสนุนงานวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2543). กระบวนทัศน์ใหม่ในการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- วุฒิพงษ์ ทองก้อน. (2554). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะการประกันคุณภาพ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี (ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศิริพันธ์ เกตุไชโย. (2556). การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนเอกชนโดยใช้หลักธรรมาภิบาล. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). สาขาวิชาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ลัมฤทธิ์ กางเพ็ง และสรายุทธ กันหลง. (2553). ภาวะผู้นำไฟบริการในองค์กร: แนวคิด หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 2). ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.
- สมุท ข่านาญ. (2554). ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้: มุมมองใหม่ของภาวะผู้นำทางการศึกษา. การบริหาร การศึกษา, 2(5), 1-14.
- สุญาณี ฉิมอำ. (2550). รูปแบบการบริหารที่มีผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- สุนทร พูนเอียด. (2542). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ในการบริหาร การพัฒนาชนบท สำหรับสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดภาคใต้ตอนบน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎี บัณฑิต). สาขาวิชาการวางแผนและพัฒนาชนบท บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- สุรพล เพชรานนท์ (2542). เทคนิคการฝึกอบรมและการประชุมคณะวิทยากรจัดการ. สงขลา: สถาบัน ราชภัฏสงขลา.
- สุวรรณ พงษ์ศรีศุภกร (2553). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านระบบสารสนเทศ เพื่อการจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา (วิทยานิพนธ์ ปริญญาดุษฎีบัณฑิต) สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เสถียร แป้นเหลือ. (2550). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำสำหรับผู้บังคับการ กิจกรรมนักศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ปริญญามหาบัณฑิต). สาขาวิชาการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อวยพร รัตนไพฑูรย์. (2546). ทักษะการบริหารของผู้ช่วยบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา (วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต). สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อุดม สิงห์โตทอง. (2550). การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). สาขาวิชาการ บริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

ภาษาอังกฤษ

- Black, G. L. (2007). *A correlational analysis of servant leadership and school climate (Doctoral Dissertation)*. University of Phoenix, USA.
- Covey, S. R. (2006). Servant leadership. *Leadership Excellence*, 23(12), Retrieved from ABI/INFORM Global database. (Document ID: 1190701391).
- Dennis, R. S., & Bocarnea, M. (2005). Development of the servant leadership assessment instrument. *Leadership & Organization Development Journal*, 26(8), 600-615.
- Dessler, G. (1998). *Management: A practical guide to successful training outcomes*. London: Kogan Page.
- Greenleaf, R. K. (2002). *Servant leadership: A journey into the nature of legitimate powers*. Mahwah, NJ: Paulist Press.
- Greenleaf, R. K. (2003). *The servant leadership within*. Mahwah, NJ: Paulist Press.
- Kouzes, J. M., & Posner, B. Z. (2007). *The leadership challenge* (4th ed.). San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Lipham, J. M., & Hoch, J. A.. (1974). *The principalship: Foundations and functions*. New York: Harper and Row.
- Saylor, J. G. & Alexander, W. M. (1981). *Planning curriculum for school*. (3rd ed.). New York: Holt Rinehart and Winston.
- Saylor, J. G., Alexander W, M., & Lewis, A. J. (1981). *Curriculum planning for better teaching and learning* (4th ed.). New York: Holt, Rinehart and Winston,
- Spears, L. C. (1996). Reflection on Robert K. Greenleaf and Servant-Leadership. *Leadership and Organization Development Journal*, 17(7), 33-35.
- Spears, C. L. (2004). *Practicing servant leadership*. New York: John Wiley & Sons.
- Taba, H. (1962). *Curriculum development: Theory and practice*. New York: Harcourt Brace & World.
- Taylor, T., Martin, B. N., Hutchinson, S., & Jinks, M. (2007). Effective leadership: Examination of leadership practices of principals Identified as servant leaders. *International Journal of Leadership in Education*. 10(4), 401-419.
- Tyler, R. W. (1949). *Basic principle of curriculum instruction*. Chicago: University of Chicago Press.

ผู้เขียน

นางศิริวรรณ จันทรัมย์ นิสิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
อีเมล: siriwanzue@gmail.com

สมรรถนะและทักษะด้านคนของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหาร ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อการสร้างสถานการณ์จำลอง

People Skills and Competencies of School Administrators in Managing School Stakeholders for Simulation Building

สืบสกุล นรินทรางกูร ณ อยุธยา และคณะ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประเด็นเนื้อหา สำหรับการออกแบบสถานการณ์จำลอง ในการประเมินสมรรถนะและทักษะด้านคนของผู้บริหารโรงเรียนซึ่งใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบวิจัยและพัฒนา โดยในบทความวิจัยนี้จะเป็นการนำเสนอผลการวิจัยในเรื่องสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และ ลำดับความต้องการจำเป็นของการใช้สมรรถนะและทักษะด้านคนของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำแนกตามขอบข่ายการบริหารงานโรงเรียนทั้ง 4 ด้าน ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการ ออกแบบสถานการณ์จำลองเพื่อการประเมินสมรรถนะและทักษะด้านคนของผู้บริหารโรงเรียนในขั้นตอนต่อไป กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวน 346 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนี PNI_{Modified}

ผลการวิจัยพบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นในการใช้สมรรถนะและทักษะด้านคนของ ผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใต้ขอบข่ายการบริหารโรงเรียนทั้ง 4 ด้าน จำแนก ตามตามองค์ประกอบสมรรถนะและทักษะด้านคน 3 ประการด้วยค่าดัชนี PNI_{Modified} พบว่า องค์ประกอบด้านความเข้าใจและตระหนักในตนเองและผู้อื่น มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด สำหรับ ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการใช้สมรรถนะและทักษะด้านคนของผู้บริหารโรงเรียนในการ บริหารผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำแนกตามขอบข่ายการบริหารทั้ง 4 ด้านด้วยค่าดัชนี PNI_{Modified} พบว่า งาน การบริหารวิชาการ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด และเมื่อพิจารณาถึงการจัดลำดับความ ต้องการจำเป็นของการใช้สมรรถนะและทักษะด้านคนของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารผู้มีส่วนได้ส่วน เสียภายใต้ขอบข่ายการบริหารโรงเรียนในงานบริหารวิชาการด้วยค่าดัชนี PNI_{Modified} พบว่า งานการ พัฒนาหลักสูตร มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด และเมื่อพิจารณาถึงการจัดลำดับความต้องการ จำเป็นของการใช้สมรรถนะและทักษะด้านคนของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใต้ งานการพัฒนาหลักสูตร จำแนกตามกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 6 กลุ่ม ด้วยค่าดัชนี PNI_{Modified} พบว่า กลุ่ม ตัวแทนชุมชน มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด

คำสำคัญ: สมรรถนะและทักษะด้านคน / ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการบริหารโรงเรียน / ขอบข่ายการ บริหารโรงเรียน / สถานการณ์จำลอง

Abstract

The purpose of this research was to identify the content for designing a simulation for assessing people skills and competencies of school administrators. The research approach using in this study was Research and Development (R & D) This article, as part of the full research, aimed to present key findings on the current, desired states and priority needs of people skills and competencies used by school administrators in managing stakeholders under four areas of educational administration tasks. The findings will be used for designing and developing simulations for assessing people skills and competencies of school administrators in the next stage. The samples of the study were 346 secondary school directors under Office of the Basic Education Commission. (OBEC) The research instrument used in this study was a 5 level rating scaled questionnaire. The collected data was analyzed by using frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, and PNI_{Modified}

The research finding showed that the highest priority need of people skills and competencies elements used by school administrators in managing stakeholders resulted from PNI_{Modified} was a *Self & Social Awareness*. The highest priority need of people skills and competencies used by school administrators in managing stakeholders under four areas of educational administration tasks resulted from PNI_{Modified} was an *academic management*. Under academic management sub-tasks, the highest priority need of people skills and competencies used by school administrators in managing stakeholders resulted from PNI_{Modified} was a *curriculum development*. Finally, under the curriculum development task, the stakeholder with the highest priority need of people skills and competencies used by school administrators resulted from PNI_{Modified} was a *local/community representatives*.

KEYWORDS: PEOPLE SKILLS AND COMPETENCIES / SCHOOL STAKECHOLDERS / EDUCATIONAL ADMINISTRATION TASKS / SIMULATION

บทนำ

เป็นที่ตระหนักและทราบโดยทั่วไปแล้วว่า ความเจริญรุ่งเรืองของชาติเกิดขึ้นจากการที่คนในชาติมีคุณภาพ การพัฒนาคนในชาติให้มีคุณภาพเกิดจากการศึกษาที่มีคุณภาพ (UNESCO, 2004) และการศึกษาที่มีคุณภาพส่วนหนึ่งเกิดจากสถาบันและสถานศึกษาที่มีคุณภาพด้วยเช่นกัน ในงานวิจัยหลายๆ เรื่องทั้งในและต่างประเทศ ส่วนใหญ่มีข้อสรุปที่คล้ายคลึงกันว่าความสำเร็จของโรงเรียนนั้นส่วนสำคัญเกิดขึ้นได้จากความสามารถทางการบริหารของผู้นำโรงเรียน เช่นเดียวกันกับความสำเร็จขององค์กรในภาคธุรกิจ โดยทั่วไปที่ส่วนสำคัญเกิดมาจากความสามารถของผู้นำองค์กร ดังนั้น ในองค์กรต่างๆ ทั้งในภาครัฐและเอกชนต่างก็ให้ความสำคัญกับการกำหนดสมรรถนะและทักษะซึ่งเชื่อมโยงจากกลยุทธ์องค์กรเพื่อนำไปสู่เกณฑ์ในการสรรหาคัดเลือก พัฒนาและวางแผนเส้นทางสายอาชีพของผู้นำองค์กรเหล่านั้น (Tovey, 1994)

สำหรับปัญหาที่เร่ร่อนวนในการปฏิรูปการศึกษาของไทยนั้น จากรายงานของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรพบว่าปัญหาการกระจายโอกาสและคุณภาพการศึกษาเป็นประเด็นที่สำคัญประเด็นหนึ่งที่รัฐต้องเร่งดำเนินการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการรวมศูนย์โดยส่วนกลางของรัฐ เพราะถึงแม้จะเปิดโอกาสให้มีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและหลักสูตรสถานศึกษาได้เอง แต่ในทางปฏิบัติสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและหลักสูตรสถานศึกษา ส่งผลทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำและไม่เป็นธรรมทางการศึกษา อีกทั้งยังส่งผลต่อปัญหาปัญหาการขาดความรับผิดชอบ (Accountability)

ทางการศึกษาของผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาทุกระดับ ซึ่งปัญหาดังกล่าวเกี่ยวข้องกับเรื่องการบริหารจัดการ ซึ่งได้แก่ปัญหาในเรื่องโครงสร้างการบริหารจัดการ การกระจายอำนาจ และความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2558)

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าความสามารถในการบริหารจัดการโรงเรียนโดยผู้บริหารนั้นเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาการศึกษาไทย ซึ่งในปัจจุบันถึงแม้จะมีการให้ความสำคัญกับคัดเลือกผู้บริหารโรงเรียนและมีการกำหนดสมรรถนะและทักษะทางการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนไว้อย่างชัดเจน แต่ในความเป็นจริงแล้วกระบวนการคัดเลือกเพื่อให้ได้มาซึ่งผู้บริหารที่มีสมรรถนะและทักษะตามที่กำหนดไว้ยังคงเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในหลายๆ องค์กรทั้งในประเทศและต่างประเทศ เหตุผลสำคัญประการหนึ่งก็คือสมรรถนะทางการบริหารบางอย่างอาจไม่สามารถถูกวัดและประเมินได้โดยเครื่องมือหรือวิธีการในแบบเดียวได้ทั้งหมด ดังที่เห็นได้จากการศึกษาของเดวิด แมคเคลแลนด์ (David C. McClelland) นักจิตวิทยาแห่งมหาวิทยาลัยฮาวาร์ดเมื่อปี ค.ศ. 1960 ซึ่งกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างผลงานที่ดีเลิศของพนักงาน (Excellent Performer) ในองค์กรกับระดับทักษะความรู้ ความสามารถ โดยอธิบายว่าการวัด IQ ยังไม่เหมาะสมในการทำนายความสามารถหรือสมรรถนะของบุคคลได้ (McClelland, 1973) เพราะการวัดดังกล่าวเป็นลักษณะการประเมินความเข้าใจและการคิดวิเคราะห์ในรูปแบบของพุทธิพิสัย (Cognitive) มากกว่าการประเมินสมรรถนะในลักษณะอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลและการตอบสนองตาม

สถานการณ์ ซึ่งได้แก่ การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม ประสานสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การจูงใจ และการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง เป็นต้น (Koenig, 2011)

จากการศึกษาข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์สมรรถนะและทักษะที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของผู้บริหารในโรงเรียนและองค์กรทั่วไปทั้งในและต่างประเทศ พบว่าสมรรถนะและทักษะที่เป็นองค์ประกอบสำคัญอันดับต้นๆ ทางการบริหารได้แก่ กลุ่มสมรรถนะและทักษะด้านคน (People Skills and Competencies Cluster) โดยมีสมรรถนะการทำงานเป็นทีม (Teamwork) เป็นสมรรถนะที่ถูกกล่าวถึงเป็นอันดับแรก ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์สมรรถนะและทักษะด้านคนที่พบว่าสมรรถนะและทักษะด้านคนประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบสำคัญคือ ความเข้าใจและตระหนักในตนเองและผู้อื่น (Self & Social Awareness) ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นและการทำงานเป็นทีม (Collaboration & Teamwork) และ ความสามารถในการปรับตัวเองให้เข้ากับผู้อื่นและการสร้างสัมพันธ์ (Ability to Adjust Own Style and Relationship Building) โดยทั้ง 3 องค์ประกอบดังกล่าวข้างต้นสามารถเชื่อมโยงกันผ่านแนวคิดในเรื่องความเข้าใจ “ความแตกต่างของบุคลิกภาพของคน” สอดคล้องกับข้อค้นพบที่ได้ถูกระบุในการศึกษาของ National Research Council of The National Academies แห่งประเทศสหรัฐอเมริกาว่าการประเมินทักษะในกลุ่มประสานสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Skills Cluster) ซึ่งประกอบด้วยสมรรถนะการทำงานเป็นทีม (Teamwork) ทักษะทางสังคม (Social Skill) การรับรู้และการปรับตัวกับ

วัฒนธรรม (Cultural Sensitivity) การจัดการกับความแตกต่าง (Dealing with Diversity) การสื่อสารที่ซับซ้อน (Complex Communication) นั้นเป็นกลุ่มสมรรถนะที่สำคัญและไม่อาจใช้วิธีการประเมินในแบบพุทธิพิสัย (Cognitive) โดยเพียงวิธีเดียว สมรรถนะดังกล่าวมีความเหมาะสมกับการประเมินด้วยวิธีการใช้สถานการณ์เพื่อการตัดสินใจ (Situational Judgement Test) หรือการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่มีความซับซ้อนมากขึ้นอย่างเช่น สถานการณ์จำลองในคอมพิวเตอร์ (Koenig, 2011)

สำหรับในระบบการศึกษาของประเทศไทย คณะกรรมการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) ได้มีข้อกำหนดที่อ้างอิงจากสมรรถนะหลักของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ที่กำหนดให้ใช้เป็นมาตรฐานและแนวทางการกำหนดสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับตำแหน่งข้าราชการพลเรือนสามัญตำแหน่งบริหาร (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2548) ในเรื่องสมรรถนะหลัก (Core Competency) อาทิ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง และการทำงานเป็นทีม ซึ่งถูกกำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของเกณฑ์การสรรหาคัดเลือกผู้บริหารโรงเรียนในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) นอกจากนี้ ยังได้กำหนดองค์ประกอบในการพิจารณาความสามารถในการบริหารงาน โดยเน้นการวิเคราะห์การแก้ปัญหาและการตัดสินใจในการบริหารงานเป็นหัวข้อหลักภายใต้ข้อกำหนดทางด้านความรู้ ทักษะและสมรรถนะในการสรรหาคัดเลือกผู้บริหารโรงเรียนในสังกัด สพฐ. (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2555)

ถึงแม้จะมีการกำหนดสมรรถนะและทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารโรงเรียนเป็นอย่างดี แต่ปัญหาในการสอบเพื่อคัดเลือกผู้บริหารสถานศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการสอบวัดสมรรถนะซึ่งมีความเป็นนามธรรมค่อนข้างสูง ในทางปฏิบัติการใช้วิธีการวัดความรู้และความเข้าใจในสมรรถนะทางการบริหารด้วยวิธีการการทดสอบแบบพุทธิพิสัย (Cognitive) อาจเกิดความไม่มั่นใจได้ว่าบุคลากรที่ผ่านการสอบคัดเลือกเหล่านั้นมีพฤติกรรมในสมรรถนะที่พึงประสงค์ตามเจตนารมณ์ของการกำหนดสมรรถนะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาหรือไม่ เช่นเดียวกันกับในบางองค์กรที่ได้นำแนวคิดสมรรถนะมาใช้แล้วก็ยังประสบปัญหาการประเมินสมรรถนะที่ขึ้นอยู่กับความเข้าใจของคนแต่ละคนซึ่งแตกต่างกันและยากที่จะหาจุดอ้างอิงร่วมกัน เพราะถึงแม้จะมีการกำหนดกรอบหรือแบบการประเมินไว้ดีเพียงใด หากผู้ที่ทำการประเมินขาดความเข้าใจในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพฤติกรรมเพื่ออ้างอิงกับตัวสมรรถนะที่กำหนดก็อาจทำให้การประเมินสมรรถนะขาดความแม่นยำมีอคติและไม่น่าเชื่อถือ จนท้ายที่สุดก็จะทำให้ผู้ที่นำไปปฏิบัติขาดความเชื่อถือในการนำสมรรถนะไปใช้ได้จริง (ศิริรัตน์ พิริยธนาลัย และ จุฑา เทพหัสติน ณ อยุธยา, 2553)

นอกจากนี้ ข้อมูลจากการสอบวัดผลเพื่อคัดเลือกผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในอดีตที่ผ่านมายังพบว่ามีคามยากง่ายไม่เท่ากันในแต่ละปี เพราะการออกข้อสอบจากสถาบันหรือหน่วยงานที่แตกต่างกันอาจมีวิธีการและจุดมุ่งเน้นที่มีความแตกต่างกันตามไปด้วย ดังที่ได้เห็นจากการสอบคัดเลือกผู้บริหารโรงเรียนในระดับผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการในปี 2555 ซึ่งข้อสอบอาจมีแนวทางที่แตกต่างไปจากในอดีต จึงทำให้เกิด

ปัญหาบางอย่างตามมาคือ มีผู้สอบผ่านการคัดเลือกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 1,300 คน จากผู้สมัครสอบทั้งสิ้น 15,000 คน หรือคิดเป็นเพียงไม่ถึง 10% ของผู้เข้าสอบทั้งหมด ในขณะที่มีอัตราว่างที่บรรจุได้ 2,170 ตำแหน่งจึงทำให้เกิดปัญหาขาดแคลนผู้บริหาร คือมีตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนในระดับผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการ ที่ยังไม่สามารถหาผู้ไปบรรจุและแต่งตั้งได้จำนวนถึง 800 ตำแหน่ง ทั้งนี้ปัญหาดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพทางการศึกษาของประเทศ (มตินทรายนวัน, 2555) ดังนั้นจึงทำให้เห็นว่า หากมีเครื่องมือหรือวิธีการที่สามารถให้ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจในการคัดเลือกผู้บริหารโรงเรียนนอกเหนือจากการสอบเพียงอย่างเดียวก็อาจจะทำให้กระบวนการสอบคัดเลือกมีความเป็นมาตรฐานและมีประสิทธิภาพมากขึ้นได้ สอดคล้องกับ Ones, Viswesvaran, and Schmit (1993) ในการศึกษาและวิเคราะห์ทอิกมาน (Meta-Analysis) ที่พบว่าการประเมินเพื่อการคัดเลือกควรใช้วิธีการที่หลากหลายในแบบ Multi-Assessment Tests เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่รอบด้านและมีความน่าเชื่อถือมากกว่าการใช้เครื่องมือแบบใดเพียงอย่างเดียว

เมื่อสมรรถนะทางการบริหารถูกกำหนดให้เป็นหัวข้อสำคัญในการพิจารณาคัดเลือกผู้บริหารโรงเรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ไม่แพ้การกำหนดสมรรถนะก็คือการทำอะไรให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับระดับความสามารถ (Proficiency Level) ของตัวสมรรถนะที่กำหนดเหล่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวสมรรถนะบางเรื่องที่ไม่สามารถใช้วิธีการประเมินในแบบเดียวกัน ยกตัวอย่างเช่น

สมรรถนะที่มีลักษณะในการเรียนรู้และการแสดงออกในแบบพุทธิพิสัย (Cognitive) ก็จะสามารถใช้การสอบวัดความรู้ ความเข้าใจได้ แต่หากเป็นการเรียนรู้และการแสดงออกในแบบจิตพิสัย (Affective) ผลสมร่วมด้วยแล้ว อาทิ สมรรถนะการทำงานเป็นทีมหรือสมรรถนะอื่น ๆ ในกลุ่มประสานสัมพันธ์ระหว่างบุคคลซึ่งต้องแสดงออกถึงความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคลและการตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่เกิดขึ้นตามสถานการณ์ ซึ่งสมรรถนะที่มีการผสมผสานลักษณะดังกล่าวควบคู่กัน จะไม่สามารถถูกวัดโดยเครื่องมือที่ออกแบบสำหรับการประเมินในลักษณะแรกได้อย่างครอบคลุมและครบถ้วนได้ จึงจำเป็นจะต้องมีการสร้างเครื่องมือเพื่อการประเมินที่มีลักษณะที่หลากหลายมากขึ้น โดยเครื่องมือที่เหมาะสมได้แก่การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่มีความซับซ้อนมากขึ้น อย่างเช่น สถานการณ์จำลองในคอมพิวเตอร์ เป็นต้น (Koenig, 2011)

จากสภาพความสำคัญในการประเมินสมรรถนะผู้บริหารโรงเรียนที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้เห็นว่าแนวทางการประเมินสมรรถนะและทักษะในรูปแบบสถานการณ์จำลองและการประยุกต์ให้เทคโนโลยีสารสนเทศที่มีความทันสมัยนั้นน่าจะเป็นคำตอบของการประเมินสมรรถนะและทักษะทางการบริหารของผู้บริหารในบางเรื่อง ซึ่งจากการสังเคราะห์สมรรถนะและทักษะที่สำคัญของผู้บริหารโรงเรียนทั้งในและต่างประเทศพบว่าสมรรถนะและทักษะด้านคน (People Skills and Competencies) ได้ถูกเรียกในชื่อที่แตกต่างกันตามยุคสมัยและมุมมองของนักทฤษฎี อาทิ ทักษะมนุษย (Human Skills) ทักษะด้านสังคม (Social Skills) และทักษะการ

สัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Skills) นั้นมีความเหมาะสมกับการนำมาพัฒนาเป็นเนื้อหาสถานการณ์จำลองเพื่อการประเมินสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนมากที่สุด

สำหรับในบทความวิจัยนี้ ผู้วิจัยตั้งใจหาข้อค้นพบเรื่องความต้องการจำเป็นของการใช้สมรรถนะและทักษะด้านคนของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใต้ขอบข่ายการบริหารงานโรงเรียนทั้ง 4 ด้าน โดยข้อค้นพบดังกล่าวจะทำให้ผู้วิจัยสามารถออกแบบและพัฒนาเนื้อหาสถานการณ์จำลองได้อย่างเหมาะสมกับความต้องการที่แท้จริงในการบริหารโรงเรียน ทั้งนี้การออกแบบโครงสร้างและการสร้างต้นแบบเครื่องมือสถานการณ์จำลองจะถูกพัฒนาในขั้นตอนต่อไป ในท้ายที่สุดผู้วิจัยมีความมุ่งหวังว่าสถานการณ์จำลองสำหรับการประเมินสมรรถนะและทักษะด้านคนของผู้บริหารโรงเรียนจะสามารถให้ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจในการคัดเลือกและพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและภาพรวมของการบริหารการศึกษาของชาติต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์

1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการใช้สมรรถนะและทักษะด้านคนของผู้บริหารโรงเรียนกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการบริหารโรงเรียนภายใต้ขอบข่ายการบริหารโรงเรียน

2) เพื่อออกแบบและพัฒนาเนื้อหาสถานการณ์จำลองสำหรับการประเมินสมรรถนะและทักษะด้านคนของผู้บริหารโรงเรียน

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีแบบการวิจัยและพัฒนา (R & D) ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสถานการณ์จำลองและการประเมินสมรรถนะผู้บริหารโรงเรียน ขอบข่ายการบริหารงานโรงเรียน สังเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะและทักษะด้านคนของผู้บริหารโรงเรียนซึ่งประกอบด้วย 1) ความเข้าใจและตระหนักในตนเองและผู้อื่น (Self & Social Awareness) 2) ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นและการทำงานเป็นทีม (Collaboration & Teamwork) และ 3) ความสามารถในการปรับตัวเองให้เข้ากับผู้อื่นและการสร้างสัมพันธ์ (Ability to Adjust Own Style and Relationship Building) เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยซึ่งได้ถูกทำการประเมินและให้ความเห็นโดยผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความเชี่ยวชาญทางด้านการบริหารโรงเรียน ด้านการประเมินและพัฒนาบุคคลและด้านการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการใช้สมรรถนะและทักษะด้านคนของผู้บริหารโรงเรียนกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการบริหารโรงเรียนภายใต้ขอบข่ายการบริหารทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณและการบริหารทั่วไป ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวน 346 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้พิจารณา กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยคำนวณจากสูตรขนาดกลุ่มตัวอย่างของยามาเน่ (Yamane, 1973

อ้างถึงใน ศิริลักษณ์ สุวรรณวงศ์, 2538) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% (Confidence Interval) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale)

ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและพิจารณาความเหมาะสมของแบบสอบถามโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 ท่าน ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารโรงเรียน จำนวน 2 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ (การประเมินสมรรถนะ) จำนวน 2 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัย จำนวน 2 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 1 ท่าน นำผลการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ มาคำนวณหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการพิจารณา ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence: IOC) เท่ากับ 0.90

จากนั้นนำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิและได้ทำการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความเข้าใจในการใช้ภาษาและประเด็นการตอบของข้อคำถามในแบบสอบถามแต่ละข้อ จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยใช้วิธีการประมาณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient- α) ตามวิธีการของ Cronbach โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ดังนั้น สรุปได้ว่าแบบทดสอบทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.984 ทั้งนี้แบบสอบถามได้รับกลับคืนทั้งหมด 215 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 62.14 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการ

แจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) (สุวิมล ว่องวาณิช, 2558)

ผลการวิจัย

การสรุปผลการวิจัยสมรรถนะและทักษะด้านคนของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อการสร้างสถานการณ์จำลองพบว่า สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นเพื่อการออกแบบเนื้อหาสถานการณ์จำลองมี 4 ด้านหลัก คือ

1. สภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการใช้สมรรถนะและทักษะด้านคนของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใต้ขอบข่ายการบริหารโรงเรียนทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามองค์ประกอบสมรรถนะและทักษะด้านคน 3 ประการ พบว่าสภาพปัจจุบันขององค์ประกอบด้านความสามารถในการปรับตัวเองให้เข้ากับผู้อื่นและการสร้างสัมพันธ์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 3.85$, $SD = 0.94$) รองลงมาคือ การทำงานร่วมกับผู้อื่นและการทำงานเป็นทีม ($\bar{x} = 3.76$, $SD = 0.97$) และด้านความเข้าใจและตระหนักในตนเองและผู้อื่นมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{x} = 3.71$, $SD = 1.00$) สำหรับสภาพที่พึงประสงค์นั้น พบว่า องค์ประกอบด้านความสามารถในการปรับตัวเองให้เข้ากับผู้อื่นและการสร้างสัมพันธ์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.45$, $SD = 0.74$) รองลงมาคือ การทำงานร่วมกับผู้อื่นและการทำงานเป็นทีม ($\bar{x} = 4.43$, $SD = 0.76$) และด้านความเข้าใจและตระหนักในตนเองและผู้อื่นมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{x} = 4.37$, $SD = 0.79$) และเมื่อพิจารณาถึงผลการจัดลำดับความต้องการ

จำเป็นพบว่า องค์ประกอบด้านความเข้าใจและตระหนักในตนเองและผู้อื่น มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ($PNI_{Modified} = 0.1779$) ซึ่งมีค่าใกล้เคียงกับด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่นและการทำงานเป็นทีมซึ่งรองลงมา ($PNI_{Modified} = 0.1770$) และด้านความสามารถในการปรับตัวเองให้เข้ากับผู้อื่น และการสร้างสัมพันธ์ตามลำดับ ($PNI_{Modified} = 0.1562$)

2. สภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการใช้สมรรถนะและทักษะด้านคนของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำแนกตามขอบข่ายการบริหารทั้ง 4 ด้าน พบว่า สภาพปัจจุบันของงานการบริหารงานบุคคล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 3.83$, $SD = 0.94$) รองลงมาคือ ด้านการบริหารทั่วไป ($\bar{x} = 3.78$, $SD = 0.99$) ด้านการบริหารวิชาการ ($\bar{x} = 3.75$, $SD = 0.92$) และด้านการบริหารงบประมาณเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{x} = 3.74$, $SD = 1.01$) สำหรับสภาพที่พึงประสงค์นั้น พบว่า งานด้านการบริหารวิชาการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.47$, $SD = 0.72$) รองลงมาคือ ด้านการบริหารงานบุคคล ($\bar{x} = 4.44$, $SD = 0.73$) ด้านการบริหารทั่วไป ($\bar{x} = 4.40$, $SD = 0.77$) และด้านการบริหารงบประมาณเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{x} = 4.35$, $SD = 0.82$) และเมื่อพิจารณาถึงผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นพบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุดคือ ด้านการบริหารวิชาการ ($PNI_{Modified} = 0.1929$) รองลงมาคือด้านการบริหารทั่วไป ($PNI_{Modified} = 0.1648$) ด้านการบริหารงบประมาณ ($PNI_{Modified} = 0.1641$) และด้านการบริหารงานบุคคล ($PNI_{Modified} = 0.1594$) ตามลำดับ

3. สภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการใช้สมรรถนะและทักษะด้านคนของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใต้ขอบข่ายการบริหารโรงเรียนในงานบริหารวิชาการ พบว่า สภาพปัจจุบันของงานการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 3.74$, $SD = 0.96$) รองลงมาคือ งานการวัดและประเมินผล ($\bar{x} = 3.73$, $SD = 0.94$) โดยงานด้านที่มีค่าเฉลี่ยที่ต่ำสุด คือ งานการพัฒนาหลักสูตร ($\bar{x} = 3.66$, $SD = 1.00$) สำหรับสภาพที่พึงประสงค์นั้น พบว่า งานการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.44$, $SD = 0.75$) รองลงมาคือ งานการวัดและประเมินผล ($\bar{x} = 4.43$, $SD = 0.75$) โดยงานด้านที่มีค่าเฉลี่ยที่ต่ำสุด คือ งานการพัฒนาหลักสูตร ($\bar{x} = 4.41$, $SD = 0.73$) และเมื่อพิจารณาถึงผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็น พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุดคือ *งานการพัฒนาหลักสูตร* ($PNI_{Modified} = 0.2040$) รองลงมาคือ *งานการวัดและประเมินผล* ($PNI_{Modified} = 0.1858$) และงานการจัดการเรียนการสอน ($PNI_{Modified} = 0.1855$) ตามลำดับ

4. สภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการใช้สมรรถนะและทักษะด้านคนของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใต้งานการพัฒนาหลักสูตร จำแนกตามกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 6 กลุ่ม พบว่า สภาพปัจจุบันของ*กลุ่มครู* มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.10$, $SD = 0.81$) รองลงมาคือ *กลุ่มผู้บริหารโรงเรียน* ($\bar{x} = 4.08$, $SD = 0.83$) โดยกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีค่าเฉลี่ยที่ต่ำสุด คือ *กลุ่มตัวแทนชุมชน* ($\bar{x} = 3.23$, $SD = 1.06$) สำหรับสภาพที่พึงประสงค์นั้น พบว่า *กลุ่มครู* ($\bar{x} = 4.71$,

$SD = 0.61$) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ *กลุ่มผู้บริหารโรงเรียน* ($\bar{x} = 4.64$, $SD = 0.60$) โดยกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีค่าเฉลี่ยที่ต่ำสุดคือ *กลุ่มตัวแทนชุมชน* ($\bar{x} = 4.21$, $SD = 0.72$) และเมื่อพิจารณาถึงผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นพบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุดคือ *กลุ่มตัวแทนชุมชน* ($PNI_{Modified} = 0.3055$) รองลงมาคือ *กลุ่มผู้ปกครอง* ($PNI_{Modified} = 0.2094$) ทั้งนี้กลุ่มที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุดคือ *กลุ่มผู้บริหารโรงเรียน* ($PNI_{Modified} = 0.1380$)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยในเรื่องสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และลำดับความต้องการจำเป็นของการใช้สมรรถนะและทักษะด้านคนของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำแนกตามขอบข่ายการบริหารงานโรงเรียนทั้ง 4 ด้านสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบสมรรถนะและทักษะด้านคน

สภาพปัจจุบันของการใช้สมรรถนะและทักษะด้านคนของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใต้ขอบข่ายการบริหารโรงเรียนทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามองค์ประกอบสมรรถนะและทักษะด้านคน 3 ประการ ซึ่งพบว่า *องค์ประกอบด้านการปรับตัวเองให้เข้ากับผู้อื่นและการสร้างสัมพันธ์* ในภาพรวมอยู่ที่ระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทำให้เห็นได้ว่าในการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการโรงเรียนในปัจจุบันได้ให้ความสำคัญกับการใช้ทักษะด้านคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการปรับตัวเองให้เข้ากับผู้อื่นและการสร้างสัมพันธ์กับกลุ่มผู้มีส่วนได้

ส่วนเสียของโรงเรียนทั้ง 6 กลุ่ม โดยถูกยกให้เป็นความสำคัญสูงสุดในทุกข้อข่ายการบริหารโรงเรียน โดยอาจกล่าวได้ว่าในการบริหารโรงเรียนผู้บริหารไม่ควรใช้แนวทางการบริหารของตนเองถนัดหรือในวิธีใดวิธีหนึ่งแบบตายตัวเพียงอย่างเดียว หากแต่ต้องมีความยืดหยุ่นในวิธีการบริหารจัดการหรือการสื่อสารกับบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งโรงเรียน ซึ่งอาจมีพื้นฐานความคิด มีบุคลิกภาพความเป็นตัวตน ความต้องการหรือวุฒิภาวะที่แตกต่างกันออกไป สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Rieg and Marcoline (2008) แห่งมหาวิทยาลัย Indiana University of Pennsylvania ที่พบว่าทักษะในการสร้างสัมพันธ์กับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโรงเรียนมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนที่สูงขึ้น รวมถึง Shields (2006) และ Freire (2013) ที่พบว่าทักษะของผู้นำโรงเรียนนอกเหนือจากความสามารถในการบริหารการศึกษาแล้วทักษะการสร้างสัมพันธ์กับบุคคลซึ่งมีความแตกต่างกัน เป็นทักษะที่สำคัญเพื่อทำให้การบริหารโรงเรียนประสบความสำเร็จ ในขณะที่องค์ประกอบด้านความเข้าใจและตระหนักในตนเองและผู้อื่นมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนมุ่งเน้นไปที่การทำอย่างไรให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรู้สึกพึงพอใจและมีความสัมพันธ์ที่ดีกับตนเองและโรงเรียนมากจนมองข้ามความตระหนักและเข้าใจในตัวตนหรือบุคลิกภาพของตนเองและความพยายามเข้าใจในบุคลิกภาพและความแตกต่างของผู้อื่นซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของสมรรถนะและทักษะด้านคน และความฉลาดทางอารมณ์ของผู้นำ (Goleman, Boyatzis, & McKee, 2013) สอดคล้องกับ Schmitz (2012) ที่ให้ความเห็นว่าคนส่วนใหญ่

เมื่อนึกถึงทักษะสังคม (Social Skills) ก็มักจะนึกถึงการมีปฏิสัมพันธ์และการสร้างสัมพันธ์กับบุคคลอื่นจนลืมให้ความสำคัญกับความตระหนักในตัวตนและผู้อื่นซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาทักษะด้านคน

ในขณะที่สภาพที่พึงประสงค์ของการใช้สมรรถนะและทักษะด้านคนของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใต้ข้อข่ายการบริหารโรงเรียนทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามองค์ประกอบสมรรถนะและทักษะด้านคน 3 ประการ ซึ่งผลเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับสภาพปัจจุบัน กล่าวคือ ผู้บริหารโรงเรียนเห็นว่องค์ประกอบด้านการปรับตัวเองให้เข้ากับผู้อื่น และการสร้างสัมพันธ์ในภาพรวมอยู่ที่ระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ในขณะที่ด้านความเข้าใจและตระหนักในตนเองและผู้อื่นมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษามีความเห็นว่องค์ประกอบในเรื่องการปรับตัวเองให้เข้ากับผู้อื่นและการสร้างสัมพันธ์ถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะถูกให้ความสำคัญและได้ใช้ทักษะดังกล่าวในการบริหารผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโรงเรียนอยู่ในระดับมากอยู่แล้ว แต่ยังคงมีความเห็นว่องค์ประกอบด้านการบริหารงานโรงเรียนอยู่ในระดับมากขึ้นต่อไปในอนาคต

สำหรับความต้องการจำเป็นในเรื่องการใช้สมรรถนะและทักษะด้านคนของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใต้ข้อข่ายการบริหารโรงเรียนทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามตามองค์ประกอบสมรรถนะและทักษะด้านคน 3 ประการ ซึ่งพบว่าองค์ประกอบ ด้านความเข้าใจและตระหนักในตนเองและผู้อื่น (Self & Social Awareness) เป็นเรื่องที่มีความต้องการจำเป็นสูง

ที่สุด ทั้งนี้เพราะองค์ประกอบดังกล่าวเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของสมรรถนะและทักษะด้านคนที่บางครั้งอาจถูกให้ความสำคัญน้อยเกินไป เพราะถ้าผู้บริหารไม่ตระหนักและเข้าใจความรู้สึก บุคลิกภาพและความเป็นตัวตน รวมถึงไม่รับรู้ ไม่เข้าใจความแตกต่าง บุคลิกภาพ และความ ต้องการของผู้อื่นก็จะเป็นการยากที่จะสามารถปรับตัวและสร้างสัมพันธ์กับบุคคลเหล่านั้นเพื่อการทำงานได้อย่างราบรื่น สอดคล้องกับแนวคิด และทฤษฎีของ Goleman, Boyatzis, and McKee (2001) ซึ่งให้ความสำคัญกับเรื่องความตระหนักในตนเอง (Self-Awareness) และการรับรู้และเข้าใจผู้อื่น (Social Awareness) ว่าเป็นพื้นฐานของเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence) ของผู้นำในการบริหารคน รวมถึง Schmitz (2012) ที่ให้ความสำคัญกับความเข้าใจและตระหนักในตนเองซึ่งเป็นพื้นฐานของทักษะและสมรรถนะด้านคนที่สำคัญที่คนส่วนใหญ่อาจจะเลย และสอดคล้องกับทฤษฎี Johari Window ซึ่งได้อธิบายถึงความสำคัญของการตระหนักในตนเองตามแนวคิด หน้าต่างโจฮารี (Johari Window) ไว้ว่าการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ดีควรเกิดจากการตระหนักรู้ในการกระทำและรับรู้ความรู้สึกของตนเอง (Luft & Ingham, 1955)

2. ขอบข่ายการบริหารโรงเรียน

สภาพปัจจุบันของการใช้สมรรถนะและทักษะด้านคนของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำแนกตามขอบข่ายการบริหารทั้ง 4 ด้าน ซึ่งพบว่า ด้านการบริหารงานบุคคล เป็นงานที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าในบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนซึ่งต้องมีภาระหน้าที่ด้านการบริหารงานบุคคล อาทิ

งานวางแผนอัตรากำลัง งานสรรหา โยกย้าย งานประเมินผลปฏิบัติงาน งานวินัยและการลงโทษ และงานการพัฒนาบุคลากร จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้สมรรถนะและทักษะด้านคน เพื่อให้บุคลากรในโรงเรียนได้รับความรู้สึกที่ดีในการปฏิบัติงาน ได้รับการปฏิบัติที่ยุติธรรม รวมถึงได้รับการอบรมและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลต่อความพร้อมทั้งในด้านความรู้ความสามารถ ทักษะในการปฏิบัติงาน และด้านจิตใจ ทำให้มีขวัญและกำลังใจที่ดี พร้อมทุ่มเทให้กับการทำงานในโรงเรียนอย่างดีที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของ Hansen (2010) D'Agostino (2000) และธงชัย สันติวงษ์ (2540) ที่มองว่าการบริหารโรงเรียนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาต้องประกอบด้วยการบริหารหลายด้านร่วมกัน ซึ่งด้านที่สำคัญที่สุดด้านหนึ่งคือการบริหารงานบุคคล นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Nakpodia (2010) ในการศึกษาผลของการบริหารงานบุคคลกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในประเทศไนจีเรีย พบว่าผลการปฏิบัติงานในเรื่องการบริหารงานบุคคลส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในงานการพัฒนาบุคลากร เพราะจะส่งผลทำให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ความสามารถในเรื่องเทคนิคการสอนให้กับนักเรียนมากขึ้นทำให้ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนสูงขึ้น

ในขณะที่สภาพพึงประสงค์นั้น ผู้อำนวยการโรงเรียนให้ความสำคัญกับงานบริหารวิชาการซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ทั้งนี้ อาจเกิดขึ้นจากการที่ผู้อำนวยการโรงเรียนมองเห็นโอกาสในการพัฒนางานบริหารวิชาการให้ดียิ่งขึ้นด้วยการใช้สมรรถนะและทักษะด้านคนเพื่อตอบสนองต่อ

ภาระงานและความคาดหวังที่มากมายของผู้บังคับบัญชาภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดของโรงเรียน อีกทั้งเพื่อทำความเข้าใจกับผู้บริหาร ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องและสามารถดึงศักยภาพของคนเหล่านั้นออกมาเพื่อสร้างประโยชน์ให้เกิดขึ้นสูงสุดกับผู้เรียนซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของโรงเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ Carpenter and Murray (2013) และ Scott, Coates, and Anderson (2008) ที่เห็นว่าสมรรถนะและทักษะด้านคนในการสร้างเครือข่ายและการสร้างสัมพันธ์กับบุคลากรในโรงเรียนเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้บริหารโรงเรียนในงานวิชาการ และสอดคล้องกับ โชค ปญญาวรานันท์ (2556) และพัชรีย์ โต๊ะเอง (2546) ที่พบว่าการบริหารวิชาการที่ดีนั้นส่งผลโดยตรงกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีของผู้เรียน รวมถึง วัชรีย์ เทพพุทธานกูร (2554) พบว่าการบริหารงานวิชาการโดยการเปิดโอกาสให้ชุมชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมนั้นเป็นโอกาสและเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์เพื่อการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในงานบริหารวิชาการ

สำหรับความต้องการจำเป็นในเรื่องการใช้สมรรถนะและทักษะด้านคนของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำแนกตามขอบข่ายการบริหารโรงเรียนทั้ง 4 ด้าน พบว่างานบริหารวิชาการเป็นงานที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด ทั้งนี้เนื่องจากงานบริหารวิชาการเป็นงานหลักสำคัญที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ซึ่งในบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนคือการสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานได้ใช้ศักยภาพอย่างเต็มที่ในการบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารโรงเรียนจึงมีความจำเป็นที่จะต้องใช้สมรรถนะและทักษะด้านคนเพื่อทำความเข้าใจบุคคลและความแตกต่างบุคคลและ

สามารถดึงศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานออกมาในงานบริหารวิชาการได้อย่างดีที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาของ Blase, Blase, and Phillips (2010), ประสิทธิ์ เขียวศรี (2548), สุนีย์ จิตรเนื่อง (2525) ซึ่งให้ความเห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยเน้นความสามารถและคุณภาพในการสอนของครูด้วยการใช้ทักษะด้านคนเพื่อกระตุ้นให้กำลังใจครูในการพัฒนาหลักสูตรและจัดเรียนการสอนอย่างเหมาะสม

3. งานภายใต้ขอบข่ายการบริหารโรงเรียน

เมื่อพิจารณาลงในรายละเอียดของลักษณะงานภายใต้ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ ซึ่งเป็นความต้องการจำเป็นสูงสุดที่สูงสุดในขอบข่ายการบริหารโรงเรียนทั้งสี่ด้าน พบว่า สภาพปัจจุบันของการใช้สมรรถนะและทักษะด้านคนของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใต้ขอบข่ายงานบริหารวิชาการนั้น งานการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด กล่าวคือ ผู้อำนวยการโรงเรียนส่วนใหญ่เห็นว่าในปัจจุบันได้ใช้สมรรถนะและทักษะด้านคนในงานจัดการเรียนการสอนมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเกิดขึ้นจากการที่ผู้อำนวยการโรงเรียนมองเห็นว่างานจัดการเรียนการสอนเป็นขั้นตอนที่สร้างให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่วางไว้ เพราะถึงแม้จะมีการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรที่ดีเพียงใด แต่เมื่อถึงเวลาจัดการเรียนการสอน ผู้สอนไม่สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเข้าใจได้อย่างแท้จริง ผลลัพธ์ก็อาจไม่เป็นที่พอใจของผู้เรียน ผู้ปกครองท้องถิ่นและชุมชน

ในขณะที่สภาพพึงประสงค์นั้น ผู้อำนวยการโรงเรียนยังคงให้ความสำคัญกับ *งานการจัดการเรียนการสอน* ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้อำนวยการโรงเรียนยังต้องการพัฒนาการสอนที่เน้นการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันภายใต้บริบทความต้องการท้องถิ่นตนเองให้มากขึ้น สอดคล้องกับแนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558) ที่มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อให้เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่นและความต้องการด้านวิชาชีพ ซึ่งเป็นแนวคิดมาจากทักษะด้านชีวิตและอาชีพภายใต้กรอบทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ประกอบไปด้วย ความยืดหยุ่น และการปรับตัว ความเป็นนักคิดริเริ่ม ทักษะทางสังคมข้ามวัฒนธรรม ความรับผิดชอบและความเป็นผู้นำ (Trilling & Fadel, 2009)

สำหรับความต้องการจำเป็นในการใช้สมรรถนะและทักษะด้านคนของผู้บริหารโรงเรียนเพื่อการบริหารผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใต้ขอบข่ายงานบริหารวิชาการพบว่า *งานการพัฒนาหลักสูตร* มีความต้องการจำเป็นมากสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะงานการพัฒนาหลักสูตรได้ถูกระบุว่าเป็นงานที่สำคัญตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้โรงเรียนต้องจัดทำและพัฒนหลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่นและความต้องการในชุมชน ซึ่งเป็นเจตนารมณ์ที่ต้องการให้เกิดการกระจายอำนาจและสร้างการพัฒนาให้กับชุมชนมากกว่ามีการรวมศูนย์จากส่วนกลาง อีกทั้งยังเป็นงานหลักที่สำคัญที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ดังนั้นบทบาทของผู้อำนวยการโรงเรียนจึงเน้นไปที่การสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานใช้ความรู้

ความสามารถและศักยภาพของตนเองในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับหลักสูตรแกนกลางและความต้องการของท้องถิ่นร่วมกันไป สอดคล้องกับแนวทางที่ถูกระบุในเอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ว่าการจัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่คาดหวังได้ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งระดับชาติ ชุมชน ครอบครัว และบุคคลต้องร่วมรับผิดชอบโดยร่วมกันทำงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) จากข้อค้นพบดังกล่าวจึงเห็นได้ว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนส่วนใหญ่เน้น มุ่งให้ความสำคัญกับการใช้สมรรถนะและทักษะด้านคนในการบริหารจัดการเรียนการสอนค่อนข้างมากทั้งในปัจจุบันและความต้องการในอนาคต ดังนั้นค่าความต้องการจำเป็นจึงมีน้อยกว่างานการพัฒนาหลักสูตร ในทางกลับกันปัจจุบันผู้อำนวยการโรงเรียนได้ใช้สมรรถนะและทักษะด้านคนในการบริหารผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาหลักสูตรค่อนข้างน้อยแต่ผู้อำนวยการโรงเรียนส่วนใหญ่เห็นว่างานดังกล่าวมีความสำคัญและจำเป็นสำหรับผู้บริหารโรงเรียนที่จะมุ่งปรับปรุงและพัฒนาต่อไปในอนาคต ดังนั้นจึงทำให้ค่าความต้องการจำเป็นของงานพัฒนาหลักสูตรมีค่าสูงที่สุด สอดคล้องกับ ญัฐพงศ์ ฉลาดแย้ม (2554) สมคิด ศรีสุข (2550) นันทน์ภัส ศิริเชตต์ (2546) และ ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2545) ที่ให้ความเห็นว่าการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียน ท้องถิ่นและชุมชน

4. กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโรงเรียน

เมื่อพิจารณาลงในรายละเอียดของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้ง 6 กลุ่มที่ผู้อำนวยการโรงเรียน

ได้ใช้สมรรถนะและทักษะด้านคนในงานการพัฒนาหลักสูตรซึ่งเป็นความต้องการจำเป็นสูงสุดที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการใช้สมรรถนะและทักษะด้านคนของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารผู้มีส่วนได้ส่วนเสียนั้น *กลุ่มครู* เป็นกลุ่มที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ครูเป็นผู้ที่มีหน้าที่สำคัญในการกระตุ้นและทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเป็นผู้ที่บทบาทสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและบริบทของท้องถิ่นที่โรงเรียนตั้งอยู่ ดังนั้นผู้อำนวยการโรงเรียนจึงให้ความสำคัญกับการใช้สมรรถนะและทักษะด้านคนในการสร้างความเข้าใจ สื่อสารและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีเพื่อให้ครูปฏิบัติงานได้ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโรงเรียน ในขณะที่สภาพพึงประสงค์นั้นผู้อำนวยการโรงเรียนยังคงให้ความสำคัญกับ *กลุ่มครู* ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ทำให้เห็นได้ว่าในการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนนั้นผู้อำนวยการโรงเรียนมีความตระหนักเป็นอย่างดีว่าการใช้สมรรถนะและทักษะด้านคนเพื่อเข้าใจ จูงใจและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับครูนั้นเป็นสิ่งที่จำเป็น ทั้งนี้ ได้ดำเนินการอยู่แล้วในปัจจุบันและเป็นสิ่งที่ต้องการมากขึ้นต่อไปในอนาคต

สำหรับความต้องการจำเป็นของการใช้สมรรถนะและทักษะด้านคนของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใต้งานการพัฒนาหลักสูตร พบว่า *กลุ่มตัวแทนชุมชน* มีความต้องการจำเป็นในการใช้สมรรถนะและทักษะด้านคนมากที่สุด ทั้งนี้อาจเกิดจากการที่ผู้อำนวยการโรงเรียนได้มุ่งเน้นการบริหารจัดการภายในมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับกลุ่มครูซึ่งมีผลโดยตรงกับผู้เรียนและการพัฒนาหลักสูตรของ

โรงเรียน ทำให้อาจให้ความสำคัญกับกลุ่มตัวแทนชุมชนซึ่งมีความสำคัญเป็นอย่างมากสำหรับการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรได้ยังไม่เพียงพอทั้งนี้ เมื่อพิจารณาถึงแนวทางที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มีเจตนารมณ์ให้การศึกษาเป็นเรื่องของทุกคนและทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยได้บัญญัติไว้ในมาตรา 8 หลักการจัดการศึกษาประการหนึ่งว่า “ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา” ทำให้เห็นว่าการให้ความสำคัญของการใช้สมรรถนะและทักษะด้านคนของผู้อำนวยการโรงเรียนในการทำความเข้าใจและนำความต้องการของท้องถิ่นผ่านตัวแทนชุมชนจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นและสำคัญมาก สอดคล้องกับสมคิด ศรีสุข (2550) นันทน์ภัส ศิริเชตต์ (2546) นิภา เพชรสม (2542) ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) ที่ให้ความเห็นว่า การพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนให้เหมาะกับบริบทของท้องถิ่นนั้นเป็นการนำหลักสูตรระดับชาติมาปรับให้เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น โดยอาจปรับหรือขยายเพิ่มเติมหารายละเอียด ให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้น สอดคล้องกับนคร ดังคะพิภพ (2557) ที่พบว่า การจัดการศึกษาที่ประสบผลสำเร็จของสถานศึกษาส่วนใหญ่ล้วนเนื่องมาจากการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ จากข้อค้นพบของ ณัฐพงศ์ ฉลาดแย้ม (2554) พบว่าปัญหาของการดึงชุมชนมาเป็นส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนนั้นเกิดจากการที่ชุมชนไม่เข้าใจในกรอบบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องของตนเองซึ่งเกิดจากปัญหาของการเตรียมการหรือการช่วยเหลือและแนะนำของโรงเรียน สอดคล้องกับ ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2545) ที่พบว่า ปัญหาของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเกิดจากการขาดความร่วมมือกันของ

บุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาจากมุมมองดังกล่าวยิ่งทำให้เห็นถึงความสำคัญของการใช้สมรรถนะและทักษะด้านคนของผู้อำนวยการและผู้บริหารโรงเรียนในการทำความเข้าใจและสร้างสัมพันธ์กับชุมชนเพื่อสร้างบทบาทที่ชัดเจนในการเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนให้สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นนั้น ๆ

บทสรุปสำหรับเนื้อหาสถานการณ์จำลอง

ข้อค้นพบจากความต้องการจำเป็นทั้ง 4 ด้านทำให้ผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางในการกำหนดและสร้างเนื้อหาสถานการณ์จำลองเพื่อการประเมินสมรรถนะและทักษะด้านคนของผู้บริหารโรงเรียน โดยสถานการณ์จำลองจะประกอบไปด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้สมรรถนะและทักษะด้านคน โดยเน้นในเรื่องความเข้าใจในบุคลิกภาพของตนเองและผู้อื่นซึ่งประกอบด้วยบุคคลที่มีความแตกต่างกันทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ทั้งนี้ เนื้อหาดังกล่าวเป็นโจทย์ที่ผู้ถูกประเมินในสถานการณ์จำลองจะต้องแสดงออกมาบนทางเลือกในแต่ละการตัดสินใจ สำหรับสถานการณ์ที่ถูกกำหนดขึ้นจะเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการบริหารวิชาการในเรื่องการพัฒนาหลักสูตรเพื่อตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นและชุมชนซึ่งกำลังจะมีการเปลี่ยนแปลงชัดเจนมากขึ้นภายหลังจากการเปิดเสรีประชาคมอาเซียนที่กำลังจะมาถึงในปี 2559 โดยมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียซึ่งมีบทบาทสำคัญในสถานการณ์จำลองครั้งนี้ คือ กลุ่มตัวแทนชุมชนที่มีความต้องการให้โรงเรียนรับฟังและนำความคิดเห็นของชุมชนมาเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนให้มากขึ้น โดยการออกแบบ

สถานการณ์จำลองในครั้งนี้จะออกแบบในลักษณะเนื้อหาเชิงเส้นตรง (Linear Content) ซึ่งเป็นการออกแบบการเดินเรื่องให้เป็นไปตามทางเลือกของผู้ถูกประเมิน โดยทางเลือกแต่ละทางอาจส่งผลให้เกิดเหตุการณ์ตามมาที่แตกต่างกันไป Aldrich (2003)

ข้อสังเกตเพิ่มเติมจากงานวิจัยที่อาจเป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจข้อมูลความต้องการจำเป็นไปใช้ในการพัฒนาสถานการณ์จำลองหรือในงานด้านอื่นๆ คือ เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการจำเป็นทั้งสิ้น 114 ประเด็น (ภาพที่ 1) จะเห็นว่า กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ผู้บริหารโรงเรียนเห็นว่ามีความต้องการจำเป็นที่จะต้องใช้สมรรถนะและทักษะด้านคนในการบริหารจัดการมากที่สุด ได้แก่ “กลุ่มตัวแทนชุมชน” ซึ่งจากข้อมูลงานวิจัยครั้งนี้พบว่าในเกือบทุกเรื่องภายใต้ขอบข่ายการบริหารโรงเรียนนั้นตัวแทนชุมชนมีความต้องการจำเป็นเป็นอันดับที่ 1 ทำให้เห็นได้ว่ายังมีโอกาสสำหรับการพัฒนาความสัมพันธ์และสร้างความแข็งแกร่งระหว่างโรงเรียนและชุมชนผ่านการพัฒนาและใช้สมรรถนะและทักษะด้านคนในเกือบทุกเรื่องในการบริหารโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

ข้อเสนอแนะ

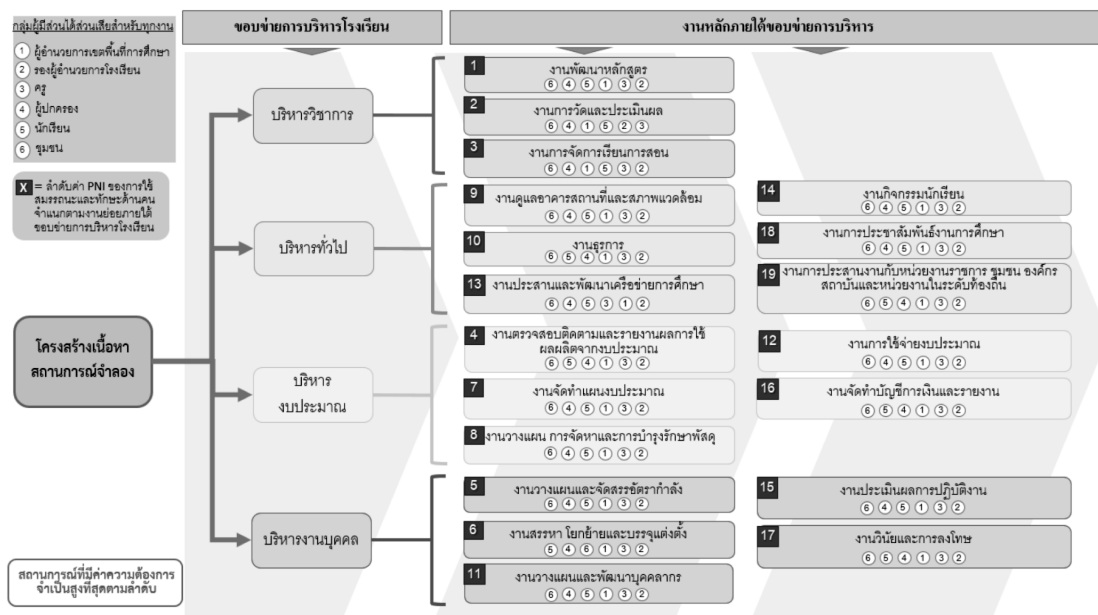
1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ผู้บริหารโรงเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถใช้ข้อมูลลำดับความต้องการจำเป็นจากการวิจัยเป็นข้อมูลในการจัดอันดับความสำคัญสำหรับการส่งเสริมบทบาทหน้าที่และการพัฒนาให้กับผู้บริหารโรงเรียนใน

ระดับผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการโรงเรียน ซึ่งความต้องการจำเป็นที่ค้นพบจากงานวิจัยซึ่งประกอบด้วย 114 เรื่อง โดยเรื่องที่มีความสำคัญและเร่งด่วนที่สุด 5 เรื่องแรกได้แก่ 1) การใช้สมรรถนะและทักษะด้านคนเพื่อดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร 2) การใช้สมรรถนะและทักษะด้านคนเพื่อดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลการศึกษา 3) การใช้สมรรถนะและทักษะด้านคนเพื่อดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน 4) การใช้สมรรถนะและทักษะด้านคนเพื่อดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ติดตาม และรายงานผลการใช้ผลผลิตจากงบประมาณ โรงเรียน และ 5) การใช้สมรรถนะและทักษะด้านคนเพื่อดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในงานวางแผนและจัดสรรอัตรากำลัง เป็นต้น

เนื่องจากผลการวิจัยที่พบว่า กลุ่มตัวแทนชุมชน เป็นกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) สูงที่สุดเป็นอันดับหนึ่งในงานเกือบทุกด้านภายใต้ขอบข่ายการบริหารงานโรงเรียนซึ่งผู้บริหารโรงเรียนต้องใช้สมรรถนะและทักษะด้านคนในการบริหารจัดการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในงานที่สำคัญที่สุด 5 ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) สูงที่สุดคือ 1) การใช้สมรรถนะและทักษะด้านคนเพื่อดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร (PNI_{modified} = 0.2040) 2) การใช้สมรรถนะและทักษะด้านคนเพื่อดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลการศึกษา (PNI_{modified} = 0.1858) 3) การใช้สมรรถนะและทักษะด้านคนเพื่อดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน (PNI_{modified} = 0.1855)

ภาพที่ 1: สรุปความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะและทักษะด้านคน: โครงสร้างเนื้อหาสถานการณ์จำลอง



4) การใช้สมรรถนะและทักษะด้านคนเพื่อดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ติดตาม และรายงานผลการใช้ผลผลิตจากงบประมาณ โรงเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.1781$) และ 5) การใช้สมรรถนะและทักษะด้านคนเพื่อดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในงานวางแผนและจัดสรรอัตรากำลัง ($PNI_{\text{modified}} = 0.1766$)

1.2 นักวิชาการและนักวิจัยด้านการศึกษา ผู้พัฒนาโปรแกรม ผู้เชี่ยวชาญหรือที่ปรึกษาทางด้านทรัพยากรบุคคล สามารถนำข้อมูลความต้องการจำเป็นไปใช้เพื่อออกแบบและพัฒนาเนื้อหา (Content) แขนงทางเลือก (Branching Story) และต้นแบบสถานการณ์จำลอง (Prototype) สำหรับการประเมินสมรรถนะและทักษะด้านคนของผู้บริหารโรงเรียนได้อย่างเหมาะสมตามความต้องการที่แท้จริง ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการประเมินเพื่อคัดเลือกและพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนได้อย่างเหมาะสมต่อไป

เนื่องจากข้อค้นพบจากงานวิจัยที่พบว่า ค่าความต้องการจำเป็นในการใช้สมรรถนะและทักษะด้านคนในการบริหารผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของผู้บริหารโรงเรียนที่มีค่าสูงที่สุด คือ การใช้สมรรถนะและทักษะด้านคนในการบริหารตัวแทนชุมชนภายใต้งานพัฒนาหลักสูตร ซึ่งมีค่าความต้องการจำเป็น ($PNI_{\text{modified}} = 0.3055$) ดังนั้นการออกแบบเนื้อหาสถานการณ์จำลองจึงควรใช้ประเด็นนี้สำหรับการพัฒนาแขนงทางเลือก (Branching Story) และต้นแบบ (Prototype) ในขั้นตอนต่อไป ทั้งนี้ ข้อค้นพบอื่น ๆ จากการจัดลำดับความต้องการจำเป็นอีก 113 เรื่อง ก็จะเป็นข้อมูลที่สำคัญต่อการพัฒนาเนื้อหาสถานการณ์จำลองในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้สมรรถนะและทักษะด้านคนของผู้บริหารโรงเรียนในด้าน

อื่นๆ รวมถึงขั้นตอนในการกำหนดโครงสร้างทางเทคนิคของสถานการณ์จำลอง การสร้างต้นแบบสถานการณ์จำลองและการนำไปทดลองใช้ได้ในอนาคต

1.3 ผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน เกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญต่อการใช้สมรรถนะและทักษะด้านคน ซึ่งในภาพรวมได้ให้ความสำคัญกับการใช้ทักษะดังกล่าวกับบุคลากรภายในโรงเรียนในงานบริหารวิชาการได้ดียิ่งขึ้นแล้ว หากแต่ยังมีโอกาสที่ผู้บริหารโรงเรียนจะสามารถให้ทักษะดังกล่าวกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกในงานการพัฒนาหลักสูตรเพื่อเป็นประโยชน์ในการทำให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ตามเจตนารมณ์ที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้อย่างดีที่สุดต่อไป ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนอาจสร้างเครือข่ายในงานวิชาการของโรงเรียนโดยอาจเชิญตัวแทนชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น ผู้เชี่ยวชาญด้านอาชีพ เพื่อให้ความรู้และนำเสนอแนวทางออกแบบและพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น ทั้งนี้ หน้าที่ของโรงเรียนก็คือ ช่วยสนับสนุนตัวแทนท้องถิ่นเหล่านั้นในวิธีการ แนวทาง บทบาท และการเตรียมการเพื่อการออกแบบหลักสูตรร่วมกับโรงเรียนเป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการใช้สมรรถนะและทักษะด้านคนของผู้บริหารการศึกษาในระดับเขตพื้นที่การศึกษาในการบริหารผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้เพราะผู้บริหารการศึกษาในที่นี้อาจหมายถึง ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาซึ่งเป็นบุคคลที่มี

บทบาทสำคัญในการทำให้เกิดการกระจายอำนาจ การบริหารของโรงเรียนได้อย่างเหมาะสม สมรรถนะและทักษะด้านคนจึงเป็นทักษะที่สำคัญเพื่อการพัฒนา สอนงานและประเมินความสามารถของผู้บริหารโรงเรียน โดยข้อค้นพบจากการวิจัยดังกล่าวจะเป็นประโยชน์สำหรับการกำหนดแผนการพัฒนาผู้บริหารการศึกษา และการออกแบบเนื้อหาสถานการณ์จำลองเพื่อการประเมินสมรรถนะและทักษะด้านคนของผู้บริหารการศึกษาในระดับเขตพื้นที่การศึกษาต่อไปในอนาคต

เนื่องจากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าความต้องการจำเป็นของผู้บริหารโรงเรียนในการใช้สมรรถนะและทักษะด้านคนในการบริหารผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นั้น “กลุ่มตัวแทนชุมชน” เป็นกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุดในเกือบทุกเรื่อง ดังนั้น การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการใช้สมรรถนะและทักษะด้านคนของผู้บริหารการศึกษาในระดับเขตพื้นที่การศึกษา จะเป็นประโยชน์ที่ทำให้เห็นว่าผู้บริหารควรมีการพัฒนาในบทบาทการใช้สมรรถนะและทักษะด้านคนกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มใดมากที่สุด

2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการใช้สมรรถนะและทักษะด้านคนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในการบริหารผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำแนกตามขอบข่ายการบริหารงานโรงเรียนทั้ง 4 ด้าน เพราะในบริบทของโรงเรียนเอกชนนั้น อาจมีความต้องการที่แตกต่างกันไป ซึ่งในแง่ของ

การคัดเลือกและพัฒนาผู้บริหารโรงเรียน อาจต้องคำนึงถึงสมรรถนะและทักษะด้านคนที่มุ่งเน้น ความหลากหลายและแตกต่างของผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียนด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ ข้อค้นพบจากการวิจัยจะเป็นประโยชน์สำหรับการกำหนดแผนการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในอนาคตต่อไป

ทั้งนี้เนื่องจากผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่าผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เห็นว่าการใช้สมรรถนะและทักษะด้านคนกับตัวแทนชุมชนในงานพัฒนาหลักสูตร มีความต้องการจำเป็นสูงที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง ($PNI_{modified} = 0.3055$) ซึ่งในบริบทของการบริหารโรงเรียนเอกชนกลุ่มที่อาจมีความต้องการจำเป็นสูงที่สุดอาจเป็นกลุ่มที่รองลงมาหรือ กลุ่มผู้ปกครอง ($PNI_{modified} = 0.2094$) ก็เป็นไปได้ ทั้งนี้ข้อมูลดังกล่าวจะเป็นประโยชน์กับการสร้างสถานการณ์จำลองเพื่อการประเมินสมรรถนะและทักษะด้านคนของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในอนาคตต่อไป

2.3 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารโรงเรียนในด้านการใช้สมรรถนะและทักษะด้านคนในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจเป็นในเรื่องการเรียนรู้และอบรมผ่านสถานการณ์จำลองทางคอมพิวเตอร์ โดยอาจพัฒนาจากเนื้อหาตามความต้องการจำเป็นที่เป็นข้อค้นพบจากการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งมีการจัดลำดับความต้องการจำเป็นไว้ทั้งสิ้น 114 เรื่อง ตามบริบทและความต้องการของโรงเรียน ทั้งนี้ ข้อค้นพบจากการวิจัยจะเป็นประโยชน์สำหรับวางแผนการพัฒนาส่วนบุคคล (Individual Development Plan) ของผู้บริหารโรงเรียนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). *การพัฒนาหลักสูตร: หลักการและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร: อลิ้นแพรส.
- โชค ปัญญาวรณันท์. (2556). การพัฒนานโยบายการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลทางบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสต์เทิร์นเอเชีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 5 (2), 76-86.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2545). *การพัฒนากระบวนการเตรียมความพร้อมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต)*. บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐพงศ์ ฉลาดแย้ม. (2554). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานองบัวลำภู เขต 1. *วารสารวิจัย มข.*, 11(2), 83-94.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2540). *การบริหารงานบุคคล (พิมพ์ครั้งที่ 9)*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- นคร ตังคะพิภพ. (2557). รายงานการติดตาม ประเมินและสนับสนุนโครงการทุนครูสอนดี. *งวดที่ 2* เสนอต่อสำนักงานสร้างเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้ (สสค.).
- นันทน์ภัส ศิริเขตต์. (2546). *การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในกลุ่มโรงเรียน ยังเมิน สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นิภา เพชรสม. (2542). *หลักสูตรและการสอนเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคคล. โครงการตำราวิชาการราชภัฏเฉลิมพระเกียรติ. เพชรบุรี: สถาบันราชภัฏเพชรบุรี.*
- ประสิทธิ์ เขียวศรี. (2548). *รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- พัชรวิ โต๊ะเฮง. (2546). *ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอยะลา จังหวัดเพชรบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- มติชนออนไลน์. (2555). *อึ้ง! ครูสอบตกเลื่อนชั้น “รอง-ผอ.” ร.ร. สอบผ่านไม่ถึง 10% เหลืออัตราว่าง 800 ตำแหน่ง หัวหน้าผู้บริหาร สืบค้นจาก http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1338868529*

- วัชรวิ เทพพุทธานกูร. (2554). *การพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริรัตน์ ปิริยธนาสัย และจุฑา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (2553). *Competency สมรรถนะ เข้าใจ ใช้เป็น* เหตุผล. กรุงเทพมหานคร: ชิกเนเจอร์โซลูชั่น.
- ศิริลักษณ์ สุวรรณวงศ์. (2538) *ทฤษฎีและเทคนิคการสุ่มตัวอย่าง*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์
- สมคิด ศรีสุข. (2550). *การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง เครื่องดื่มสมุนไพรสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). *แนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะ สาขาวิชาชีพ*. สืบค้นจาก <http://106.0.176.61/useb/Century21.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ. (2555). *ประกาศของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ ศบ 0206.6/ว7 เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อบรรจุและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรองผู้อำนวยการสถานศึกษาและผู้อำนวยการสถานศึกษา* ลงวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2555.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2548). *คู่มือสมรรถนะราชการพลเรือนไทย*. กรุงเทพมหานคร: พี.เอ.ลีฟวิ่ง.
- สุนีย์ จิตรเนื่อง. (2526). *ความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์เกี่ยวกับทักษะทางการบริหารที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2558). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น* (พิมพ์ครั้งที่ 3 ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

- Aldrich, C. (2003). *Simulations and the future of learning: An innovative (and perhaps revolutionary) approach to e-learning*: John Wiley & Sons.
- Blase, J., Blase, J., & Phillips, D. Y. (2010). *Handbook of school improvement: How high-performing principals create high-performing schools*. Thousand Oaks, CA: Corwin.
- Carpenter, A., & Murray, M. (2013). *Interpersonal Leadership Skills for Academics*.
- D'Agostino, J. V. (2000). Instructional and school effects on students' longitudinal reading and mathematics achievements. *School Effectiveness and School Improvement*, 11(2), 197-235.
- Freire, P. (2013). *Education for critical consciousness*. UK: Bloomsbury.

- Goleman, D., Boyatzis, R., & McKee, A. (2001). Primal leadership: The hidden driver of great performance. *Harvard Business Review*, 79(11), 42-53.
- Goleman, D., Boyatzis, R., & McKee, A. (2013). *Primal leadership: Unleashing the power of emotional intelligence*. Boston, MA: Harvard Business Press.
- Hansen, H. (2010). System-sensitive professional leaders. In S. Huber (Ed.), *Education school leadership-international perspectives* (pp. 161-179): Netherland: Springer.
- Koenig, J. A. (2011). *Assessing 21st century skills: Summary of a workshop*. Washington, DC: National Academies Press.
- Luft, J., & Ingham, H. (1955). *The Johari Window: A graphic model for interpersonal relation*. Proceedings of the western training laboratory in group development Los Angeles: University of California.
- McClelland, D. C. (1973). Testing for competence rather than for “intelligence.”. *American Psychologist*, 28(1), 1.
- Nakpodia, E. D. (2010). Human resources management in school administration in Delta State Nigeria. *Nigeria Journal of Social Sciences*, 23(3), 179-187.
- Ones, D. S., Viswesvaran, C., & Schmidt, F. L. (1993). Comprehensive meta-analysis of integrity test validities: Findings and implications for personnel selection and theories of job performance. *Journal of Applied Psychology*, 78(4), 679.
- Rieg, S. A., & Marcoline, J. F. (2008, February). *Relationship building: The first “R” for principals*. Paper presented at Eastern Education Research Association, Hilton Head, SC.
- Scott, G., Coates, H., & Anderson, M. (2008). *Learning leaders in times of change: Academic leadership capabilities for Australian higher education*. n.p.
- Shields, C. M. (2006). Creating spaces for value-based conversations: The role of school leaders in the 21st century. *International studies in educational administration*, 34(2), 62-81.
- Schmitz, T. (2012). *Interpersonal awareness-social skills start with you*. Retrieved from <https://www.conovercompany.com/interpersonal-awareness-social-skills-start-with-you/>
- Tovey, L. (1994). Competency assessment. A strategic Approach-Part II. *Executive Development*, 7(1), 16-19. doi:10.1108/09533239410052860
- Trilling, B., & Fadel, C. (2009). *21st century skills: Learning for life in our times*: John Wiley & Sons.
- UNESCO. (2004). *EFA global monitoring report 2005: Education for all the quality imperative*. Paris: UNESCO.

ผู้เขียน

นายสืบสกุล นรินทรางกูร ณ อยุธยา บริษัท มาร์โคแมกซ์ จำกัด อีเมล: suebsakuln@yahoo.com
ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร. พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย
การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อีเมล: pruet.s@chula.ac.th
อาจารย์ ดร. ปิยพงษ์ สุมตติกุล สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความ
เป็นผู้นำทาง การศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีเมล: dregchula@gmail.com

การสอนพลศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ

Physical Education for Special Needs Children

นวรรตน์ หัสดี

บทคัดย่อ

การสอนพลศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษตามแนวคิดของบรรดิกการพลศึกษา มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา โดยมีการวางแผน การประเมินผล การปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อม ทั้งด้านกระบวนการสอน วิธีการสอน เนื้อหาวิชา หลักสูตร เครื่องมือและอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน เพื่อตอบสนองต่อความสามารถและความต้องการของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ครูพลศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนานักเรียนที่มีความต้องการพิเศษตามแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลโดยปรับเปลี่ยนกิจกรรมพลศึกษา การออกกำลังกาย และกีฬา มุ่งเน้นให้นักเรียนได้พัฒนากล้ามเนื้อ ช่วยแก้ไขส่วนที่บกพร่องและเสริมสร้างพัฒนาการทุกด้านให้เหมือนหรือใกล้เคียงความปกติให้มากที่สุด

คำสำคัญ: พลศึกษา/บรรดิกการพลศึกษา/เด็กพิเศษ/การศึกษาพิเศษ/กิจกรรมทางพลศึกษา

Abstract

Physical education for special needs students based on the concept of adapted physical education aims to promote student's physical, emotional, social and intellectual development through planning, evaluating and changing the environment, the teaching process, teaching method, content, curriculum, tools and equipment for teaching and learning to be appropriate for the students. This is intended to address the ability and needs of each individual student. Physical education teachers play an important role in the development of an Individual Education Plan for special needs students by adapting physical education activities, exercise and sports to emphasize the student's muscle development, to help rectify impaired body parts, and to strengthen overall development.

KEYWORDS: PHYSICAL EDUCATION/ADAPTED PHYSICAL EDUCATION/SPECIAL NEEDS CHILDREN/SPECIAL EDUCATION/PHYSICAL EDUCATION ACTIVITIES

บทนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีต่างๆ ที่ทันสมัยทำให้การใช้ชีวิตสะดวกสบายมากขึ้นกว่าในอดีต แต่ในทางกลับกันการใช้ชีวิตกับเทคโนโลยีก็ส่งผลต่อการทำกิจวัตรประจำวันของเด็ก ซึ่งรวมไปถึงการออกกำลังกายและการทำกิจกรรมต่างๆ การใช้เวลาอยู่หน้าคอมพิวเตอร์เป็นเวลานานส่งผลต่อการพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจของเด็ก (Subrahmanyam, et al., 2000) ปัจจุบันเทคโนโลยีเข้าถึงเด็กได้ง่ายขึ้นและในวัยที่ลดลง เด็กก่อนวัยเรียน เล่นแท็บเล็ตและโทรศัพท์มือถือแทนการวิ่งเล่นหรือออกกำลังกาย จากการสำรวจพบว่า เด็กก่อนวัยเรียนมีพัฒนาการทางกายล่าช้าเพิ่มมากขึ้น และเด็กวัยเรียนมีภาวะน้ำหนักเกินมาตรฐานสูงมากกว่าในอดีต (กระทรวงสาธารณสุข, 2558; Ogden et al., 2016) กิจกรรมพลศึกษาในโรงเรียน จึงมีบทบาทสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการเสริมสร้างพัฒนาการให้แก่เด็ก ให้มีพัฒนาการทางร่างกายตามวัย ส่งเสริมให้มีพัฒนาการทางสติปัญญา สังคม อารมณ์และจิตใจดีขึ้น อย่างไรก็ตาม ยังมีเด็กกลุ่มหนึ่งซึ่งมีข้อจำกัดหรืออุปสรรคเนื่องมาจากความบกพร่องจนไม่สามารถทำกิจกรรมต่างๆ เหมือนกับเพื่อนในวัยเดียวกันได้ ความบกพร่องนี้ส่งผลกระทบต่อเด็กแต่ละรายในระดับที่มากน้อยต่างกันขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหาและความบกพร่องจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาที่เหมาะสมกับข้อจำกัดของแต่ละบุคคล โดยเฉพาะการพัฒนาผ่านกิจกรรมพลศึกษาซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (Winnick, 2011) เด็กกลุ่มนี้มีปัญหาด้านพัฒนาการและภาวะน้ำหนักเกินมากกว่าเพื่อนในวัยเดียวกันและยังมีแนวโน้มในการเรียนพลศึกษาน้อยกว่า

เพื่อน เนื่องจากกล้ามเนื้อไม่แข็งแรง มีทักษะน้อยและไม่สามารถเล่นกีฬาที่ต้องใช้ทักษะขั้นสูงได้ (Davis et al., 2010)

ทั้งนี้ พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 กำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดการศึกษาเป็นพิเศษสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ ฯลฯ ให้ได้รับการศึกษาภาคบังคับด้วยรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม รวมทั้งได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดตามความจำเป็น เพื่อประกันโอกาสและความเสมอภาคในการได้รับการศึกษาภาคบังคับ นอกจากนี้รัฐธรรมนูญยังกำหนดให้รัฐควรยึดหลักการจัดการศึกษาของคนพิการ คือการจัดการศึกษาต้องเป็นแบบให้เปล่า (Availability) การศึกษาที่ทุกคนเข้าถึงได้ (Accessibility) การศึกษาที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับได้ (Acceptability) และการศึกษาที่สามารถปรับให้เหมาะสมกับผู้เรียน (Adaptability) ต้องจัดการศึกษาที่หลากหลายตามความถนัดของเด็กและเยาวชน

นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษจึงจำเป็นต้องได้รับการศึกษาพิเศษ (Special Education) ซึ่งหมายถึงการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ ได้แก่ บกพร่องทางการมองเห็น (Ocular Impairment) บกพร่องทางการได้ยิน (Aural Impairment) บกพร่องทางการสื่อสาร (Language or Communication Impairment) บกพร่องทางร่างกายและการเคลื่อนไหว (Physical Disabilities and Mobility) บกพร่องทางอารมณ์และพฤติกรรม (Emotional and Behavioral

Disabilities) บกพร่องทางสติปัญญา (Intellectual Disabilities) บกพร่องทางการเรียนรู้ (Learning Disabilities) ออทิสติก (Autism) รวมถึงความบกพร่องของพัฒนาการแบบรอบด้านอื่นๆ (Pervasive Developmental Disorders, PDDs) พิกัดซ้อน (Children with multiple disabilities) และเด็กปัญญาเลิศ (Gifted) ซึ่งเด็กกลุ่มพิเศษเหล่านี้ ไม่สามารถได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่จากการจัดการศึกษาแบบเดียวกันกับเด็กปกติ จำเป็นต้องได้รับการจัดการศึกษาพิเศษซึ่งรวมถึงการจัดการ ด้านกระบวนการสอน วิธีการสอน เนื้อหาวิชาหลักสูตรเครื่องมือและอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนที่สนองตอบต่อความสามารถและความต้องการของเด็กพิเศษเป็นรายบุคคล

เนื้อหา

วิชาพลศึกษาเป็นวิชาพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับนักเรียนทุกคน มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม โดยใช้กิจกรรมพลศึกษา การออกกำลังกาย หรือการเล่นกีฬาเป็นสื่อในการเรียนและให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมให้มากที่สุด ทั้งนี้ นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาผ่านกิจกรรมพลศึกษาที่เหมาะสมกับข้อจำกัดของแต่ละบุคคล นั่นคือ “บรรดิกการพลศึกษา” (Adapted physical education) หรือการจัดกิจกรรมพลศึกษาที่มีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โดยมาตรฐานบรรดิกการพลศึกษาระดับชาติของสหรัฐอเมริกา (Kelly, 2008) ระบุว่า บรรดิกการพลศึกษา หมายถึง การปรับหรือเปลี่ยนกิจกรรมทางพลศึกษา ให้เหมาะสมสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องให้เข้าร่วมกิจกรรมเช่นเดียวกันกับ

บุคคลที่ไม่มีความบกพร่อง นั่นคือ นักเรียนที่มีความบกพร่อง ต้องได้เรียนบรรดิกการพลศึกษาใน 3 ด้านต่อไปนี้

1. ทักษะทางกายและการเคลื่อนไหว
2. รูปแบบและทักษะพื้นฐานการเคลื่อนไหว (การขว้างบอล การจับบอล การเดิน การวิ่ง เป็นต้น)
3. ทักษะกีฬาทางน้ำ การเต้น การเล่น เกมและกีฬา

บรรดิกการพลศึกษา (Adapted physical education) เป็นบริการหลักที่ต้องจัดให้กับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของบริการทางด้านการศึกษาพิเศษที่เด็กและครอบครัวจำเป็นต้องได้รับ โดยแตกต่างจากบริการเสริม เช่น กายภาพบำบัดหรือกิจกรรมบำบัด ซึ่งเป็นการบำบัดที่จัดเพิ่มเติมให้ ในบางกรณีที่มีความจำเป็นเท่านั้น ดังนั้นครูผู้สอนบรรดิกการพลศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ จึงเป็นบุคคลสำคัญในกระบวนการพัฒนานักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ จัดเป็นผู้สอนโดยตรงไม่ได้เป็นเพียงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนานักเรียนเท่านั้น (Winnick, 2011) โดยกระบวนการพัฒนานักเรียนมีขั้นตอนการปฏิบัติดังนี้

1. การประเมินเบื้องต้น และวางแผนการสอน
2. การประเมินอย่างแม่นยำ โดยประเมินผลและเก็บข้อมูลเป็นรายบุคคล
3. การวิเคราะห์ผลและนำมาวินิจฉัยเพื่อปรับกิจกรรมพลศึกษาให้เหมาะสม
4. การระบุเป้าหมายอย่างชัดเจนในแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program, IEP)

5. การสอน/ให้คำแนะนำ/เป็นผู้ฝึกสอน/ให้คำปรึกษา/ให้การสนับสนุน

6. การประเมินผลการสอน

7. การปรับสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมลดข้อจำกัด รวมถึงการปรับหลักสูตร วิธีการและสภาพแวดล้อมทางกายภาพเพื่อให้มั่นใจได้ว่าเด็กจะประสบความสำเร็จในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย

ทั้งนี้ รูปแบบชั้นเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในการเรียนพลศึกษา มีหลายลักษณะตามลักษณะข้อจำกัดของนักเรียนและรูปแบบกิจกรรม (Kelly, 2008) ได้แก่

1. อยู่ในชั้นเรียนพลศึกษาทั่วไป
2. อยู่ในชั้นเรียนโดยมีครูผู้ช่วยหรือเพื่อน
3. อยู่ในชั้นเรียนที่แยกออกมา หรือเรียนในชั้นเรียนพิเศษกับเพื่อน
4. อยู่ในชั้นเรียนที่แยกออกมา หรือเรียนในชั้นเรียนพิเศษกับครูผู้ช่วย
5. เป็นการสอนตัวต่อตัว ครูผู้สอนสอนนักเรียนเป็นรายบุคคล

นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่มีข้อจำกัดด้านร่างกาย ด้านภาษาและการสื่อสาร ด้านอารมณ์และสังคม ซึ่งยังไม่สามารถเข้าเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติ จึงจำเป็นต้องได้รับการฝึกในชั้นเรียนที่แยกออกมาหรือ ในชั้นเรียนพิเศษโดยมีการปรับเปลี่ยนกิจกรรมพลศึกษามาพัฒนานักเรียนในด้านต่างๆ (Morris, 2013) ดังนี้

1. ด้านร่างกาย เพื่อให้มีสุขภาพแข็งแรง พัฒนาการทำงานประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อทั้งกล้ามเนื้อมัดใหญ่ และกล้ามเนื้อมัดเล็ก ทักษะกลไกการเคลื่อนไหว และด้านบุคลิกภาพ

2. ด้านอารมณ์และสังคม ฝึกฝนให้รู้จักควบคุมอารมณ์ ความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา การเล่นเป็นทีม และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

3. ด้านการเรียนรู้ ส่งเสริมด้วยการใช้เทคนิคบูรณาการสาระความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ที่ต้องการให้เกิดกับเด็ก ทำให้เด็กได้เล่น ได้แสดงออก รู้สึกสนุกสนานและได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรม

นั่นคือ กิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กพิเศษตามหลักการของบรรดิกการพลศึกษาจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาภายใต้การอำนวยความสะดวกสนับสนุน ชี้แนะ ช่วยเหลือของครูผู้สอน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ในชั้นเรียนพลศึกษาที่ปรับให้เหมาะสมสำหรับนักเรียน (Roth & Columna, 2012) โดยมีตัวอย่างรูปแบบกิจกรรม ดังต่อไปนี้

1. ทักษะทางกายและการเคลื่อนไหว

1.1 การเคลื่อนไหวร่างกายขณะอยู่กับที่และแบบเคลื่อนที่ การเคลื่อนไหวโดยไม่มีการเคลื่อนที่ของร่างกาย เช่น ก้มตัว บิดตัว ยกขา การแกว่งแขนขา การเคลื่อนไหวแบบเคลื่อนที่เป็นการเคลื่อนไหวที่ใช้ในการเคลื่อนไหวร่างกายจากที่หนึ่งไปอีกที่หนึ่ง เช่น การเดิน การวิ่ง การกลิ้ง การกระโดด การกระโจน ม้วนตัว การสไลด์ไปทิศทางต่างๆ และการวิ่งควมบ้า เป็นต้น รวมไปถึงการเคลื่อนไหวที่มีความสมดุลและประสานสัมพันธ์กันของอวัยวะส่วนต่างๆ จะนำไปสู่การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ให้กับเด็กและเพื่อแก้ไขความบกพร่อง เป็นการออกกำลังกายที่เน้นให้อวัยวะหรือส่วนต่างๆ ของร่างกายที่อ่อนแอหรือพิการให้แข็งแรงขึ้นและสามารถทำงานได้รวม

ทั้งการออกกำลังกายเป็นการส่งเสริมสุขภาพจิต เพื่อความสนุกสนาน คลายความเครียดลดความวิตกกังวลและส่งเสริมความสามัคคีอีกทั้งการเคลื่อนไหวร่างกายเป็นการแสดงถึงสมรรถนะของการรับรู้ของสมอง (อารี สันทรวี, 2550) เมื่อร่างกายเคลื่อนไหวจะทำให้ร่างกายแข็งแรงและได้รับความสนุกสนานไปพร้อมๆ กัน (ในกิจกรรมนี้เพื่อให้ได้รับผลที่ดีจากการฝึกควรใช้เวลาประมาณ 20-25 นาที ระยะแรกควรเริ่มจากกิจกรรมเบาๆ เช่น การเดิน การกลิ้งตัว การม้วนตัว สอดแทรกการเล่นทำซ้ำๆ จนมีทักษะเพิ่มมากขึ้นแล้วจึงจะเพิ่มกิจกรรมการวิ่ง การกระโดด การกระโจน ม้วนตัว การสไลด์ไปทิศทางต่างๆ และการวิ่งควมบ้า ต่อไป)

1.2 การบริหารร่างกาย คือ การฝึกเคลื่อนไหวร่างกายขณะอยู่กับที่ โดยบริหารร่างกายทุกส่วน ตั้งแต่ศีรษะจนถึงปลายเท้าเพื่อยืดเหยียดกล้ามเนื้อ กระตุ้นระบบต่างๆ ในร่างกาย การอบอุ่นร่างกายก่อนการเล่นกีฬา ให้มีความพร้อมในการเข้าสู่กิจกรรมการออกกำลังกาย เพื่อป้องกันและลดการบาดเจ็บทางการกีฬาทั้งยังเป็นกระตุ้นการทำงานของสมองทั้งซีกซ้ายและซีกขวา เพื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ (Davis, et al. 2010) นอกจากนี้ สามารถช่วยฝึกให้นักเรียนเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ฝึกจำ เลียนแบบ ทำทาง คิดทบทวนสิ่งที่อาจารย์สอน มีความคิดสร้างสรรค์และกล้าแสดงออก โดยผลัดกันเป็นผู้นำบริหารร่างกายให้แก่เพื่อนๆ (กิจกรรมนี้ใช้เวลาประมาณ 10-20 นาที ก่อนเริ่มเรียนพลศึกษาทุกครั้งเป็นการอบอุ่นร่างกายเพื่อยืดเหยียดกล้ามเนื้อและข้อต่อในร่างกายทุกส่วน ให้มีความพร้อมก่อนการออกกำลังกายหรือเล่นกีฬา)

1.3 การเคลื่อนไหวร่างกายด้วยท่าโยคะ

พื้นฐาน เป็นการบริหารร่างกายแบบหนึ่ง ประกอบด้วยท่าต้นไม้ ท่าภูเขา ท่าเต่า ท่าผีเสื้อ ท่างู ผสมผสานกับการกำหนดลมหายใจและการจัดแนวของร่างกาย (Body Alignment) โดยเฉพาะการยืดกล้ามเนื้อลำตัว หัวไหล่ สะโพก แขนและขา ที่มุ่งส่งเสริมความสัมพันธ์ของการเคลื่อนไหวท่าโยคะเชื่อมโยงกับการฝึกบริหารกายและจิตเพื่อฝึกให้มีสมาธิและส่งเสริมการเรียนรู้ในด้านอื่นๆ อาทิเช่น ส่งเสริมความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ ทั้งกล้ามเนื้อส่วนแขน ขา มือ เท้า และลำตัว การเคลื่อนไหวร่างกายส่วนต่างๆ มีความสัมพันธ์กันส่งเสริมให้มีความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ (สิรินทร์ โกมลสุทธิ, 2556) ช่วยเพิ่มความสามารถในการทรงตัวเรียนรู้เทคนิค วิธีการคิดค้นและแก้ปัญหาในการเคลื่อนไหว ช่วยให้ร่างกายแข็งแรง มีสุขภาพดี อวัยวะภายในแข็งแรงทำหน้าที่ได้ดียิ่งขึ้น ระบบการไหลเวียนของโลหิตดีขึ้นช่วยฝึกสมาธิและช่วยขยายช่วงความสนใจให้ยาวนานยิ่งขึ้นเป็นกิจกรรมที่ผ่อนคลายทำให้เด็กเกิดความรู้สึกสนุกสนานส่งเสริมเด็กให้มีความคิดและจินตนาการ ช่วยพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กทั้งบุคลิกภาพภายนอกและภายใน ได้แก่ การเดิน นั่ง ยืน ท่างท่าต่างๆ ให้คล่องแคล่ว ส่วนบุคลิกภาพภายในคือ อารมณ์ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส ร่าเริง มีความมั่นใจในตนเอง และกล้าแสดงออก กล้าพูด สามารถสื่อสารได้ดี (กิจกรรมนี้ใช้เวลาประมาณ 10-20 นาที ฝึกทักษะการทรงตัว การเคลื่อนไหวร่างกายส่วนต่างๆ และทำให้นักเรียนมีสมาธิ)

2. รูปแบบและทักษะพื้นฐานการเคลื่อนไหว (การขว้างบอล การจับบอลการเดิน การวิ่ง เป็นต้น)

2.1 กิจกรรมการเคลื่อนไหวแบบประกอบ

อุปกรณ์ การเคลื่อนไหวร่างกายโดยใช้อุปกรณ์ เป็นการเคลื่อนไหวร่างกาย โดยมีอุปกรณ์ประกอบการเคลื่อนไหว ซึ่งสามารถฝึกปฏิบัติได้หลายแบบได้แก่ การกลิ้งลูกบอลไปข้างหน้า การรับ-ส่งบอลสองมือล่าง การรับ-ส่งบอลสองมือระดับอก การรับ-ส่งบอลสองมือเหนือศีรษะ การขว้างบอล การส่งลูกบอลกระดอนพื้น การเตะลูกบอลไปข้างหน้า (Block, et al., 2011) ช่วยให้นักเรียนมีทักษะและช่วยฝึกพัฒนาการทำงานประสานสัมพันธ์กันระหว่างตากับมือ มือกับเท้า มีสมาธิและมีความแม่นยำมากขึ้น (กิจกรรมนี้ใช้เวลาประมาณ 20-25 นาที)

2.2 การเล่นเครื่องเล่นที่สนามเด็กเล่นเช่น ชิงช้า ม้าหมุน ราวไต่ ไครงไต่ กระดานลื่น บ่อทราย เป็นต้น เมื่อเด็กได้เล่นอุปกรณ์เครื่องเล่นเหล่านี้ จะทำให้เด็กได้พัฒนาทั้งกล้ามเนื้อแขนขา และลำตัวและทุกส่วนของร่างกายรวมถึงการฝึกฝนการพัฒนาทางร่างกายในด้านการควบคุมการทรงตัว การประสานสัมพันธ์ของประสาทและการรับรู้ด้านร่างกาย ทำให้กล้ามเนื้อส่วนต่างๆของร่างกายมีความแข็งแรงทนทาน ว่องไว นำไปสู่การทำกิจกรรมได้อย่างคล่องแคล่วและมีประสิทธิภาพ เช่น การเล่นปีนป่ายช่วยให้เด็กได้พัฒนากล้ามเนื้อแขนและขาให้แข็งแรง ฝึกพัฒนาการความสัมพันธ์ของร่างกายระหว่างตา มือ เท้า ในการปีน โหน ไต่ ดึง แกว่ง มีทักษะในการเล่นอุปกรณ์เครื่องเล่นที่ถูกต้องวิธีการก่อนการเข้าร่วมเล่นกับเพื่อนร่วมวัยในสนามเด็กเล่น เคารพกฎ กติกา มีมารยาทในการร่วมเล่นเครื่องเล่นร่วมกับผู้อื่น มีการจินตนาการในการเล่น (Thompson, Hudson, & Oiswn, 2007) การเล่นน้ำและทรายช่วยพัฒนากล้ามเนื้อแขนและขา

และการเคลื่อนไหวร่างกายเป็นกิจกรรมที่ได้เล่นอย่างสนุกสนาน เป็นการผ่อนคลายอารมณ์ให้กับเด็ก (กิจกรรมนี้ใช้เวลาประมาณ 20-25 นาที)

3. ทักษะกีฬาทางน้ำ การเดิน การเล่นเกมและกีฬา

3.1 การว่ายน้ำ การสอนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษว่ายน้ำ จำเป็นต้องช่วยสอนให้นักเรียนรู้สึกคุ้นเคย ไม่กลัวสระว่ายน้ำและรู้จักระมัดระวังและช่วยเหลือตนเองให้ปลอดภัยเมื่ออยู่ในน้ำ เพื่อให้นักเรียนมีทักษะ ในการเคลื่อนไหวร่างกายในน้ำในท่าทางที่ถูกต้อง เพื่อช่วยลดการบาดเจ็บจากการกระแทกรุนแรง ฝึกให้ฝึกกล้ามเนื้อแขน ขา และกล้ามเนื้อส่วนต่างๆของร่างกาย แข็งแรงเพิ่มมากขึ้น และทำงานประสานสัมพันธ์กันได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น นักเรียนได้เล่นกิจกรรมทางน้ำอย่างมีความสุข สนุกสนาน เพลิดเพลิน ฝึกความมีวินัย มีความอดทน ช่วยเพิ่มความสามารถด้านอื่นๆ ในชีวิตประจำวัน (Higginson, & Barney 2016)

การอบอุ่นร่างกาย ยืดเหยียดกล้ามเนื้อ ก่อนการออกกำลังกาย ฝึกให้นักเรียนทำความคุ้นเคยกับอุณหภูมิในน้ำ นั่งบนขอบสระเตะขาในน้ำได้รับรู้อุณหภูมิของน้ำในสระ ค่อยๆ หย่อนตัวลงทางบันไดของสระ เพื่อให้รู้ถึงความตื้นหรือลึกของน้ำในสระหรือแหล่งน้ำในสถานที่ต่างๆ กัน ไม่วิ่งหรือกระโดดลงไปในสระหรือแหล่งน้ำที่ไม่คุ้นเคย สอนการลอยตัวในน้ำ การเป่าลมออกจากปากในน้ำ ช่วยให้มีทักษะการหายใจในน้ำ ฝึกระบบการหายใจ เข้า-ออก การควบคุมการหายใจ เตะเท้า แบบ เท้าไม่เกร็ง ขาไม่เกร็ง ลำตัวไม่เกร็ง บางครั้งนักเรียนจะหงุดหงิด ส่งเสียงพึมพำ พุดบ่นแสดงออกทางอารมณ์ และตีตัวเอง เมื่อ

ทำไม่ได้ตั้งใจอาจารย์ต้องให้กำลังใจและจัดทำทางให้ใหม่ ฝึกเป็นลำดับขั้นตอนให้ค่อยๆ เรียนรู้ลดความกังวลที่ทำไม่ได้ด้วยตนเอง และสอนให้ฝึกฝนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอต่อไป

3.2 กิจกรรมการเคลื่อนไหวประกอบจังหวะ (physical movement) นักเรียนเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายเพื่อสร้างความตระหนักในเรื่องหน้าที่ของร่างกาย สามารถควบคุมการใช้งานส่วนต่างๆ ของร่างกายให้สัมพันธ์กันถูกจังหวะเวลา การเคลื่อนไหวประกอบด้วยการควบคุม การทรงตัว การควบคุมการใช้อกกล้ามเนื้อแขน ขา และการตระหนักเรื่องการเคลื่อนไหวพื้นฐานสามารถนำมาจัดเพื่อพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ได้ เช่น การเคลื่อนไหวตามสัญญาณ การเคลื่อนไหวตามผู้นำ การเคลื่อนไหวเลียนแบบท่าทางของสัตว์ (Davis, et al. 2010) ส่วนการเคลื่อนไหวประกอบจังหวะ/ดนตรี เป็นการเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายของเด็กเมื่อได้ยินเสียงเพลง หรือการเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายเมื่อได้ยินเสียงดนตรี เช่น ดนตรีเร็วให้เคลื่อนไหวแบบเร็ว ถ้าได้ยินเสียงดนตรีที่มีจังหวะช้าก็ให้เคลื่อนไหวร่างกายแบบช้า เป็นต้นเพื่อส่งเสริมให้เกิดจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ เรียนรู้จังหวะ และควบคุมการเคลื่อนไหวของตนเองได้ (กิจกรรมนี้ใช้เวลาประมาณ 25-30 นาที)

3.3 กายบริหารมือเปล่าประกอบดนตรี เป็นการออกกำลังกายที่นำท่ากายบริหารมาประกอบดนตรี เพื่อสร้างความสนุกสนานรื่นเริงให้เพลิดเพลินกับเสียงเพลงในขณะออกกำลังกายหลักในการฝึกกายบริหารมือเปล่าประกอบดนตรีปฏิบัติดังนี้ (บัญชา ช่างพงษ์, 2551)

1. เริ่มจากท่าที่ง่ายไปหาท่าที่ยาก

2. เริ่มจากท่าที่เบาไปหาท่าที่หนัก

3. ให้อวัยวะทุกส่วนของร่างกายได้เคลื่อนไหว

การทำกายบริหารมือเปล่าประกอบดนตรีเป็นการทำท่ากายบริหารง่ายๆ ประกอบจังหวะเสียงเพลงโดยครูจะให้นักเรียนดูและปฏิบัติตามในระยะแรก เพื่อสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลินไปพร้อมเสียงเพลง เมื่อนักเรียนทำตามเลียนแบบท่าทางได้ เริ่มฝึกให้นักเรียน อาสาสมัครออกมาเป็นผู้นำในการทำกายบริหารคนละ 2-3 ท่า ตามที่อาจารย์สอน แนะนำนักเรียนที่ยังทำท่ากายบริหารไม่ถูกต้องขาดความแข็งแรง การฝึกท่ากายบริหารเพื่อฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตาม เช่น การทำกายบริหารมือเปล่าประกอบดนตรีจากความคิดสร้างสรรค์ของเด็กเอง แล้วให้เพื่อนปฏิบัติตามซึ่งกิจกรรมนี้มุ่งให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการเคลื่อนไหวและต้องการพัฒนาด้านกล้ามเนื้อ และให้นักเรียนได้มีอิสระในการเคลื่อนไหว ได้เล่นสนุกสนานไปกับกิจกรรมการเคลื่อนไหว ได้เคลื่อนไหวประกอบเสียงเพลงที่สนุกสนาน เพื่อให้นักเรียนมีพัฒนาการทางด้านร่างกายและอารมณ์ สร้างความแข็งแรงของกล้ามเนื้อและใช้ส่วนต่างๆ ของร่างกายให้สัมพันธ์กันโดยใช้เสียงเพลงเป็นสื่อทำให้มีจิตใจที่แจ่มใสร่าเริง (กิจกรรมนี้ใช้เวลาประมาณ 25-30 นาที)

3.4 การเล่นเกมพลศึกษา หรือการเล่นกิจกรรมเกมและนันทนาการ หมายถึง การเล่นที่มีกฎ กติกา ข้อตกลงในการเล่นอย่างชัดเจน โดยใช้ทักษะพื้นฐาน มิได้ใช้ทักษะขั้นสูงอย่างกีฬา (Davis, et al. 2010) เช่น เกมวิ่งเก็บของ เกมโยนลูกบอลลงตะกร้า เกมโยนห่วง เกมแข่งขันการเดินทรงตัวบนแนวเส้นทรงตัว การวิ่งไล่จับ

เกมเล็อกินวัว เกมชิงหาง การเล่นเกมอุช้อนผ้า แก้วอัดนตรี กาฟักไข่ เกมฝึกการสังเกตเปลี่ยนตำแหน่ง โดยการมองสีและสัญลักษณ์ เป็นต้น การเล่นเกมพลศึกษา ช่วยให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้พัฒนาตนเองในด้านต่างๆ เช่น รู้จักการมองและสังเกต ความกล้าแสดงออก การเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ พบเพื่อนใหม่ ฝึกการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า เป็นกิจกรรมที่จัดเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการในทุกด้าน ทั้งด้านความสัมพันธ์กันระหว่างทักษะการเคลื่อนไหว สถิติปัญญา ความทนทาน และพลังกำลังของร่างกายมีการแข่งขันแบบรายบุคคลและแบบเป็นทีม นักเรียนต้องเคารพกฎกติกาของการเล่น เรียนรู้การแพ้ การชนะ และยอมรับผลจากการแข่งขันเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันให้ รู้จักการชนะอย่างผู้มีมารยาท เรียนรู้การแพ้ให้เป็นและจะพยายามในครั้งต่อไป ไม่ร้องไห้ พุ่มพ่าย ไม่โกรธเคืองชกต่อยหรือควบคุมตนเองไม่ได้ ยอมรับการผลจากการแข่งขัน และทำให้เด็กรู้จักการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนและผู้อื่นให้ได้ (กิจกรรมนี้ใช้เวลาประมาณ 20-25 นาที)

3.5 กีฬาเบดมินตัน การสอนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ เล่นกีฬาโดยมีการปรับวิธีการ ขั้นตอน อุปกรณ์และกติกาบางอย่าง ตามการประเมินของครูพลศึกษา นักเรียนมีโอกาสได้รู้จักกีฬานิตดต่างๆ และเรียนรู้วิธีการเล่น ต้องแนะนำและให้แบบฝึกกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเป็นรายบุคคล เนื่องจากแต่ละคนมีความบกพร่องที่แตกต่างกัน มีทักษะและมีความสามารถด้านพัฒนาการที่แตกต่างกัน ตามแนวทางของบรรดิการพลศึกษา (Block, et al. 2011) เด็กที่มีความบกพร่องด้านสติปัญญารวมทั้งกล้ามเนื้อ เช่น ดาวน์ซินโดรม หรือสมองพิการ ต้องให้การฝึกทำซ้ำ ๆ แนะนำวิธีการการจับไม้

เบดมินตันที่ถูกต้อง ฝึกทำทางการยืการเดิน สไลด์ไปข้างหน้า หรือถอยหลัง แบบทำนำเท้าตาม และปรับเปลี่ยนอุปกรณ์บางชนิดในการฝึก เช่น เปลี่ยนลูกเบดมินตันที่มีขนาดเล็ก เคลื่อนที่เร็ว มาเป็นลูกโป่ง โดยใช้ไม้เบดมินตันตีลูกโป่งที่มีขนาดใหญ่กว่ามองเห็นได้อย่างชัดเจน มีสี มีความนุ่มยืดหยุ่น เคลื่อนที่ช้ากว่าลูกเบดมินตัน และควบคุมทิศทางได้ดีกว่า สำหรับเด็กออทิสติก ฝึกการจับไม้ที่ถูกต้อง ใช้ลูกโป่งสำหรับเด็กที่มีความพร้อมทางร่างกายน้อยและมีพฤติกรรมไม่มอง คนที่มีความพร้อมเพิ่มมากขึ้นอาจใช้ลูกเบดมินตันตามปกติ นักเรียนมักชอบทำซ้ำๆ เน้นการมองดู ฝึกให้มองลูกเบดมินตันที่เคลื่อนที่ ชอบเลียนแบบ ฝึกให้ทำตามทีละขั้นตอน ทำซ้ำจนเกิดทักษะ กลุ่มนี้ฝึกลูกเบดมินตันกับเชือก หรือทำเป็นราว ให้อยู่กับที่ตีลูกเบดมินตัน จนเริ่มมองลูกที่เคลื่อนไหวไป ถอดลูกเบดมินตันออกจากเชือก และฝึกตีลูกหน้ามือ เริ่มจากให้เลี้ยงลูกเบดมินตันบนไม้และเดินไปข้างหน้า และเลี้ยงลูกเบดมินตันไม่ให้ตกจากไม้และเดินถอยหลัง เมื่อลูกไม่ตกพื้นควบคุมไม้เบดมินตันได้ดีขึ้น จึงค่อยๆ เพิ่มทักษะการเดาะลูกบนไม้แบบหน้ามือ แบบหลังมือ แบบตีสลับหน้ามือและหลังมือ เมื่อสามารถเดาะลูกเบดมินตันได้จำนวนอย่างน้อย 30-50 ครั้ง เริ่มฝึกการตีข้ามตาข่าย โดยผู้สอนโยนลูกให้นักเรียนตี เมื่อตีลูกเบดมินตันจากการโยนได้ เริ่มฝึกตีลูกเบดมินตันกับผู้สอนโดยการตีสลับกับการรับ เป็นต้น

กิจกรรมพลศึกษาในชั้นเรียนพิเศษเหล่านี้ ครูพลศึกษาสามารถเลือกนำไปใช้ได้ตามลักษณะของผู้เรียน ซึ่งสามารถพัฒนานักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้โดยสรุป ดังนี้

1. การเดิน วิ่ง กลิ้ง หรือกระโดด การกระต่าดักกล่าวเกี่ยวข้องกับกลไกของกล้ามเนื้อ

มัดใหญ่ของร่างกายเพื่อเพิ่มพัฒนาการนำไปสู่ ความพร้อมของร่างกายในการทำกิจกรรมต่างๆ

2. กลไกการรับรู้จะได้รับการพัฒนา นักเรียนจะมีความสามารถในการนำเอาการรับรู้ สิ่งเร้าด้วยการฟังและการสังเกตมาแสดงออก ทางการเคลื่อนไหว

3. ขณะที่เด็กได้ทำกิจกรรมการเคลื่อนไหว เด็กจะได้พัฒนาทักษะหลายทักษะที่จำเป็น ได้แก่ ทักษะทางสังคมได้ผูกมิตรกับผู้อื่น ทักษะชีวิตที่จะเรียนรู้และเข้าใจสิ่งรอบตัว ทักษะการคิดที่ได้ คิดและตัดสินใจ และทักษะทางกายในการ เคลื่อนไหวเบื้องต้น เป็นต้น

4. เด็กมีความสุข ผ่อนคลาย ได้ทำกิจกรรม ที่สนุกสนาน และได้เรียนรู้ควบคู่ไปกับการเล่น

5. เรียนรู้ทิศทาง เช่น ข้างหน้า ข้างหลัง ข้างซ้าย ข้างขวา เคลื่อนตัวขึ้น-ลง เคลื่อนไหว รอบทิศ ความสามารถในการควบคุมและการ ประเมินตนเองเกี่ยวกับระยะ น้ำหนัก แรง ความเร็ว ความเร่ง ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการ เคลื่อนไหวที่เด็กควรตระหนักรู้

6. ฝึกการเป็นผู้นำ-ผู้ตาม เช่น การ เคลื่อนไหวหรือท่าทางจากความคิดสร้างสรรค์ ของเด็กเอง แล้วให้เพื่อนปฏิบัติตาม

7. ส่งเสริมให้เด็กได้ใช้ส่วนต่างๆ ของ ร่างกายให้ประสานสัมพันธ์กันสามารถเคลื่อนไหว ในลักษณะต่างๆ ได้ เช่น การคืบ-การคลาน การ กลิ้ง การเดิน การวิ่ง การกระโดด เป็นต้น

8. การเคลื่อนไหวจะช่วยให้สายตาของ นักเรียนมีพัฒนาการ รู้ช่องว่างระหว่างบุคคล และสิ่งของ ช่วยให้ได้รู้ภาพที่ปรากฏ แยกออก ระหว่างวัตถุกับตัวเด็ก รวมทั้งการกระยะใกล้-ไกลของตัวเด็กกับวัตถุ

9. เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกันของ รูปร่าง และเด็กที่แตกต่างกันในแต่ละอายุจะมี ขนาดและรูปร่างต่างกัน ดังนั้นเด็กจะเรียนรู้ ตนเองและสมรรถนะตนเองต่างกัน

10. ผู้ปกครองสามารถนำการจัดกิจกรรม พลศึกษาไปใช้เล่นที่บ้านได้ ในบรรยากาศของ ครอบครัว พ่อ แม่ ลูก พี่ น้อง ร่วมกิจกรรม พ่อแม่ ทำหน้าที่เช่นเดียวกับครู เช่น สนับสนุนให้เด็ก คิดสร้างสรรค์ ตัดสินใจด้วยตนเอง ส่งเสริมให้เด็ก กล้าแสดงออกและได้มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกัน ภายในครอบครัว ส่งเสริมความสัมพันธ์ภายใน ครอบครัวและช่วยให้นักเรียนเห็นคุณค่าในตนเอง

บทสรุป

กิจกรรมพลศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความ ต้องการพิเศษ คือ บรรดิกการพลศึกษาที่มีการ ปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับลักษณะของเด็ก พิเศษแต่ละบุคคล จัดเป็นส่วนสำคัญใน กระบวนการพัฒนาเด็กพิเศษตามแนวคิดการ จัดการศึกษาพิเศษ ครูพลศึกษามีบทบาทสำคัญ ในการวางแผน การประเมินผลและการจัดการ หลักสูตรและวิธีการสอน โดยมีความยืดหยุ่น ครู พลศึกษาจะต้องเป็นนักสังเกตที่ดีและปรับสภาพ แวดล้อมให้เหมาะสมกับนักเรียนได้เสมอตามข้อ จำกัดของนักเรียน มุ่งเน้นให้นักเรียนได้พัฒนา กล้ามเนื้อ ช่วยแก้ไขส่วนที่บกพร่องและเสริม สร้างพัฒนาการทุกด้านให้เหมือนหรือใกล้เคียง ความปกติให้มากที่สุด เพื่อให้เด็กนักเรียนมีโอกาส พัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวของร่างกายในทุก ส่วนทั้งแขน ขา ลำตัว และการประสานสัมพันธ์ ในการเคลื่อนไหวที่มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ฝึก ให้มีทักษะในการช่วยเหลือตนเอง ส่งเสริมให้ นักเรียนได้ทำกิจกรรมที่พัฒนาสติปัญญารอบด้าน เพื่อที่จะสามารถมีชีวิตดำเนินอยู่ในสังคมนี้ได้ อย่างมีความสุขและช่วยเหลือตนเองได้

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *การจัดการศึกษาปฐมวัยตามหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมอง*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2558). *รายงานข้อมูลด้านโภชนาการ เด็กวัยเรียน อายุ 6-18 ปี ปีงบประมาณ 2558*. สืบค้นจาก <http://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php>
- บัญชา ช่างพงษ์. (2551). *คู่มือครูสุขศึกษาและพลศึกษา ป. 6*. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์ อจท.
- พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ (2551). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 125 ตอนที่ 28 ก หน้า 1 (ลงวันที่ 27 มกราคม 2551).
- พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (2550). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 124 ตอนที่ 61 ก หน้า 8 (ลงวันที่ 27 กันยายน 2550).
- สินธิ์ โกมลสุทธิ. (2556). *การศึกษาความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวแบบโยคะ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต)*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อารี สันทนต์. (2550). *ทฤษฎีการเรียนรู้ของสมองสำหรับพ่อแม่ครูและผู้บริหาร*. กรุงเทพมหานคร: เบิร์น-เบส บัค.

ภาษาอังกฤษ

- Block, M. E., Taliaferro, A., Campbell, A.L., Harris, N., & Tipton, J. (2011). Teaching the self contained adapted physical education class. *Journal of Physical Education, Recreation and Dance*, 82(4), 47-52.
- Davis, K., Hodson, P., Zhang, G., Boswell, B. & Decker, J. (2010). Providing physical activity for students with intellectual disabilities: the motivate, adapt, and play program. *Journal of Physical Education, Recreation and Dance*, 81 (5), 23-28.
- Higginson, K., & Barney, D. (2016). A review of swimming cues and tips for physical education. *Strategies*, 29(1), 24-29.
- Kelly, L. E. (2008). *Adapted physical education national standards*. United States: Human Kinetics.

- Morris, J. (2013). *Teaching physical education to pupils with wpecial needs*. London: Speechmark Publishing.
- Ogden, C. L., Carroll, M. D., Lawman, H. G., Fryar, C. D., Kruszon-Moran, D., Kit, B.K. & Flegal, K.M. (2016). Trends in obesity prevalenceamong children and adolescents in the United State, 1988-1994 though 2013-2014. *The Journal of the American Medical Association*, 315(21), 2292-2299.
- Roth, K., & Columna, L. (2012). Physical education for children with disabilities in segregated classes. *Journal of Physical Education, Recreation and Dance*, 83(5), 3-5.
- Subrahmanyam, K., Kraut, R. E., Greenfield, P.M. & Gross, E. F. (2000). The impact of home computer use on children's activities and development. *Children and Computer Technology*, 10(2), 123-128.
- Thompson, D., Hudson, S. D., & Oiswn, M. M. (2007). *S.A.F.E. Play Area: Creation, Maintenance and Renovation*. United States: Human Kinetics.
- Winnick, J. P. (2011). *Adapted physical education and sport* (5th ed.). United States: Human Kinetics.

ผู้เขียน

อาจารย์นวรรตน์ หัสดี โครงการการศึกษาพิเศษเพื่อพัฒนาความสามารถทางการเรียนรู้ โรงเรียนสาธิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีเมล: bee2satit@yahoo.com

จับกระแสการศึกษาโลก Capture World Movement in Education

ศรียไพโร ไชยศิริวัฒนา

ตรวจพบการตั้งมหาวิทยาลัยปลอมในสหรัฐอเมริกาเพื่อขอวีซ่าให้คนต่างด้าว

นายพอล ฟิชแมน อัยการประเทศสหรัฐอเมริกาประจำรัฐนิวเจอร์ซีย์เปิดเผยว่ามหาวิทยาลัยแห่งนิวเจอร์ซีย์เหนือเป็นมหาวิทยาลัยปลอมจัดตั้งขึ้นเมื่อ ค.ศ. 2014 และสืบสาวสู่การจับกุมผู้ที่กระทำความผิดจำนวน 21 คน ฐานสมคบคิดปลอมแปลงเอกสารการให้ที่พักชาวต่างด้าวส่วนใหญ่ที่มาจากประเทศจีนและอินเดียจำนวนมากกว่า 1,000 คนที่เดินทางเข้าประเทศด้วยวีซ่านักเรียน และลงทะเบียนทางการศึกษาให้พักอยู่ในสหรัฐฯ นอกจากนี้ยังใช้มหาวิทยาลัยปลอมเพื่อขอใบอนุญาตทำงานและวีซ่าทำงานให้แก่ชาวต่างด้าวแลกกับค่าใช้จ่ายหลายพันเหรียญสหรัฐฯ

เดอะนิวยอร์กไทมส์

5 เมษายน 2559

มาเลเซียออกประกาศหยุดโรงเรียน 259 แห่ง เนื่องจากอากาศร้อนจัด

กระทรวงศึกษาธิการมาเลเซียออกประกาศให้โรงเรียนในรัฐปะลิส เทเมอร์โลห์ และเจอรันตูด รัฐปะหังซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา 68 แห่ง และโรงเรียนประถมศึกษา 191 แห่ง ซึ่งมีนักเรียนรวมทั้งสิ้น 97,533 คน ปิดทำการเรียนการสอนในวันที่ 11 เมษายน 2559 เนื่องจากอากาศร้อนจัดจากผลของปรากฏการณ์เอลนีโญ ทำให้อุณหภูมิเฉลี่ยสูงกว่า 37 องศาต่อเนืองนานกว่า 72 ชั่วโมงซึ่งอาจมีผลต่อสุขภาพของนักเรียน สำหรับครูและฝ่ายบริหารยังคงมาทำงานตามปกติ

เดอะมาเลย์เมลออนไลน์

11 เมษายน 2559

อุซเบกิสถานจ่ายเงินเดือนให้ครูเป็นลูกเจี๊ยบ

เขตการปกครองโนคิส ในคารัลปกครองของประเทศอุซเบกิสถานจ่ายค่าตอบแทนให้ครูด้วยลูกเจี๊ยบแทนเงิน เนื่องจากธนาคารอุซเบกิสถานขาดแคลนเงินหมุนเวียน ทางทางได้ตีราคาลูกเจี๊ยบตัวละประมาณ 7,000 ซอม เท่ากับประมาณ 89.50 บาท ซึ่งเป็นราคาที่สูงกว่าในท้องตลาดมากกว่า 2 เท่า

ครูรายหนึ่งให้ความเห็นว่า เมื่อปีที่แล้ว เขาจ่ายเราด้วยมันฝรั่ง แครอท และฟักทอง ส่วนปีนี้เขาบังคับให้เราับลูกเจี๊ยบแทนค่าจ้าง ถ้าเราต้องการลูกเจี๊ยบ เราไปซื้อที่ร้านได้ราคาถูกมากกว่าเสียอีก

อุซเบกิสถานประสบปัญหาขาดแคลนเงินมาเป็นเวลาหลายปี ส่งผลให้เกิดปัญหาการจ่ายเงินเดือนและเงินบำนาญล่าช้าอย่างรุนแรง เมื่อต้นเดือนพฤษภาคมนี้ เจ้าหน้าที่รัฐในกรุงทาชเคนต์แสดงความไม่พอใจเนื่องจากไม่ได้รับเงินเดือนมาเป็นเวลา 2 เดือนแล้ว ด้วยเหตุที่ธนาคารไม่มีเงินจ่ายให้

บีบีซี นิวส์

12 พฤษภาคม 2559

รัฐบาลสหรัฐอเมริกาส่งจดหมายถึงโรงเรียนอนุบาลให้นักเรียนเลือกเข้าห้องน้ำตามอัตลักษณ์

รัฐบาลประธานาธิบดีบารัค โอบามา ของสหรัฐอเมริกาเตรียมประกาศใช้กฎหมายที่กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงยุติธรรมจะส่งจดหมายชี้แจงมาตรการเพื่อให้โรงเรียนและมหาวิทยาลัยทั่วประเทศอนุญาตให้นักเรียนเพศทางเลือกสามารถใช้ห้องน้ำที่ตรงตามอัตลักษณ์เพศสภาพของตนได้

จอห์น คิง จูเนียร์ รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ กล่าวว่า นักเรียนไม่ควรรู้สึกไม่ได้รับการต้อนรับจากโรงเรียน เขาวนควรมีโอกาสที่จะได้รับการศึกษาชั้นเยี่ยมจากบรรยากาศที่ปราศจากการเลือกปฏิบัติ การล่วงละเมิดและความรุนแรง

การประกาศใช้มาตรการนี้ทำให้เกิดความขัดแย้งภายในศาลมลรัฐระหว่างรัฐบาลสหรัฐกับรัฐนอร์ทแคโรไลนาถึงกฎหมายมลรัฐที่ได้รับอนุมัติให้จำกัดขอบเขตการใช้ห้องน้ำสาธารณะของเพศทางเลือก นอกจากนี้ยังเกิดกระแสวิจารณ์จากกลุ่มอนุรักษ์นิยมที่ให้ความเห็นว่าทำให้เกิดการคุกคามสวัสดิภาพของเด็ก ด้านแพท แมคครอรี ผู้ว่าการรัฐนอร์ทแคโรไลนา

ได้ออกมาเรียกร้องให้ศาลและสภาองค์กรระงับการใช้อำนาจของฝ่ายบริหารที่ล่วงละเมิดอำนาจตามรัฐธรรมนูญ ส่วนเจ้าหน้าที่รัฐในรัฐเท็กซัสปฏิเสธการปฏิบัติตามด้วย เนื่องจากนโยบายนี้ไม่ได้มีผลผูกมัดเรื่องการปฏิบัติ แต่โรงเรียนอาจถูกฟ้องร้องหรือรัฐบาลกลางอาจลดความช่วยเหลือลง

รอยเตอร์

14 พฤษภาคม 2559

มหาวิทยาลัยประเทศอังกฤษห้ามบัณฑิตโยนหมวกฉลองสำเร็จการศึกษา

มหาวิทยาลัยอีสต์แองเกลียในเมืองนอริช ประเทศอังกฤษได้ตีพิมพ์คำสั่งเผยแพร่ในหนังสือพิมพ์ของนักศึกษา เดอะแท็บ ห้ามบัณฑิตโยนหมวกรับปริญญาขึ้นฟ้าแม้จะเป็นธรรมเนียมปฏิบัติกันมานานในการเฉลิมฉลองการสำเร็จการศึกษาในวันรับปริญญา โดยให้เหตุผลว่า เนื่องจากมีรายงานว่าบัณฑิตหลายคนได้รับบาดเจ็บจากการโยนหมวกรับปริญญาที่ตกมาใส่ตัวจนมีบาดแผลที่ใบหน้า รวมทั้งผู้ให้เชาชุดครุยยังร้องเรียนว่า หมวกรับปริญญาที่ได้รับคืนจากบัณฑิตมักเสียหายอีกด้วย สำหรับการถ่ายรูปบรรยากาศวันรับปริญญานั้น ให้บัณฑิตทำท่าโยนหมวกปริญญาแทน และรูปหมวกจะเพิ่มด้วยวิธีตกแต่งภาพดิจิทัล

บีบีซี นิวส์

18 พฤษภาคม 2559

แองโกลีนา โจลี รับเชิญเป็นอาจารย์ผู้สอนวิชาสตรีที่วิทยาลัยเศรษฐศาสตร์ และรัฐศาสตร์แห่งลอนดอน

แองโกลีนา โจลี นักแสดงจากฮอลลีวูด จะเป็นอาจารย์รับเชิญสอนวิชา สตรี สันติภาพ และความมั่นคง ซึ่งเป็นวิชาเปิดใหม่สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาโทของวิทยาลัยเศรษฐศาสตร์และรัฐศาสตร์แห่งลอนดอน (London School of Economics and Political Science) ประเทศอังกฤษ โดยวิชานี้จะเริ่มเปิดสอนใน ค.ศ. 2017 และเป็นรายวิชาการสอนด้านสตรีและสันติภาพวิชาแรกของโลก ซึ่งริเริ่มโดยแองโกลีนา โจลีร่วมกับนายวิลเลียม เฮก อดีตรัฐมนตรีต่างประเทศอังกฤษ โดยนายเฮกจะร่วมเป็นอาจารย์รับเชิญเช่นกัน

โจลี กล่าวว่า ตนตั้งใจจะสอนและร่วมแบ่งปันประสบการณ์การป้องกันอาชญากรรม และส่งเสริมสิทธิสตรีที่ได้จากการทำงานร่วมกับรัฐบาลนานาชาติและการทำงานในตำแหน่งทูตพิเศษของสำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ

โจลีและนายเฮกได้ร่วมกันทำงานรณรงค์เพื่อยุติความรุนแรงต่อสตรี ก่อตั้งแผนการป้องกันความรุนแรงทางเพศจากการความขัดแย้งใน ค.ศ. 2012 เพื่อรณรงค์ให้มีการป้องกันด้านอาชญากรรม การนำตัวผู้กระทำความผิดมาสู่กระบวนการยุติธรรม การสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีต่อผู้รอดชีวิตจากเหตุความรุนแรงทางเพศ ทั้งสองยังได้ร่วมเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมว่าด้วยปัญหาด้านความรุนแรงต่อสตรีเป็นครั้งแรกของโลกที่กรุงลอนดอนเมื่อ ค.ศ. 2014 ด้วย

บีบีซี นิวส์

23 พฤษภาคม 2559

เกิดประเด็นความขัดแย้งหลังจากโรงเรียนยินยอมให้นักเรียนชายมุสลิม ไม่ต้องจับมือทักทายครูสตรี

โรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในเขตเทศบาลเธอร์วิลล์ทางตอนเหนือของแคว้นบาเซล ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ได้รับเรื่องร้องเรียนจากนักเรียนชาย 2 คนอายุ 14 ปีและ 15 ปี เมื่อวันที่ 5 เมษายน 2559 ว่า ธรรมเนียมการจับมือทักทายกับครูสตรีแบบสวิตสั่น ชัดกับความเชื่อทางศาสนาอิสลามที่ไม่ยินยอมให้มีการสัมผัสทางร่างกายกับเพศตรงข้าม เว้นแต่สมาชิกในครอบครัวโดยตรง ซึ่งโรงเรียนได้ตัดสินใจให้นักเรียนชายที่เป็นมุสลิมไม่ต้องจับมือทักทายกับครูสตรีอีกต่อไป

การตัดสินใจยกเลิกการจับมือทักทายครูนี้ก่อให้เกิดความไม่พอใจขึ้นทั่วประเทศ เพราะการจับมือทักทายเป็นวัฒนธรรมที่แสดงถึงความเคารพของสวิตสมายาวนาน และไม่สามารถยอมรับการปฏิบัติไม่เท่าเทียมต่อสตรีที่ปฏิบัติหน้าที่บริการสาธารณะทางนางโมนิกา วิสส์ โฆษกของสภาเมืองเธอร์วิลล์ เปิดเผยว่า ทางสภาเมืองไม่สนับสนุนการตัดสินใจของโรงเรียน แต่จะไม่เข้าแทรกแซงโรงเรียน

ต่อมาทางหน่วยงานดูแลเขตการศึกษาเขตเทศบาลเธอร์วิลล์ทางตอนเหนือของแคว้นบาเซลได้กลับคำตัดสินของทางโรงเรียนและออกกฎเรื่องการจับมือทักทายครูโดยไม่มีการยกเว้นใด ๆ หากฝ่าฝืน ผู้ปกครองต้องเสียค่าปรับเป็นเงิน 5,000 ฟรังก์สวิส (3,400 ยูโร)

เอเอฟพี

25 พฤษภาคม 2559

อิหร่านลงโทษนักเรียนละเมิดกฎหมายอิสลามจัดงานเลี้ยงดื่มสุราฉลองสำเร็จการศึกษา

นายเอสมาอิล ซาเตกี นียารากี พนักงานอัยการประจำเมืองกอซวิน ทางตอนเหนือของอิหร่าน เปิดเผยการจับกุมนักเรียนจำนวนมากกว่า 30 คนที่เข้าร่วมงานเลี้ยงฉลองการสำเร็จการศึกษาในหมู่บ้านเมืองกอซวินและถูกส่งตัวเข้ารับการพิจารณาคดีและตัดสินให้รับโทษด้วยการโบยคนละ 99 ครั้งในวันเดียวกันหลังถูกจับกุม เนื่องจากละเมิดกฎหมายศีลธรรม จากการที่ตำรวจศีลธรรมเข้าไปจับกุมพบว่า นักเรียนจำนวนมากเปลือยกาย เดินรำมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม และดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

สิ่งที่ถูกสั่งห้ามตามกฎหมายศีลธรรมในอิหร่าน ได้แก่ การเดินร่า สตรีไม่สวมใส่ผ้าคลุมหน้า รวมทั้งการดื่มแอลกอฮอล์ ร้านอาหารที่มีห้องจัดเลี้ยงที่จัดงานเต้นรำหรือมีจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะถูกสั่งปิด

นิวยอร์กไทม์

27 พฤษภาคม 2559

ผู้เขียน

นางสาวศรีไพร โชติจิรวัฒนา เจ้าหน้าที่บริการสารสนเทศ (บรรณารักษ์) คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีเมล: sripraic@hotmail.com

มุมห้องเรียน

Take a Peek at a Classroom Corner

กิริติ คุวานนท์

เรียนภาษาอังกฤษอย่างไรให้สื่อสารได้แบบไม่กังวล

Practical Strategy to Enhance English Communication with Confidence

ภาษาอังกฤษเป็นยาขมหม้อใหญ่และทำไมคนไทยพูดภาษาอังกฤษไม่ได้ดี ทั้งๆ ที่เรียนมาตลอด 12 ปี แล้วทำอะไร เด็กไทยจึงจะเรียนภาษาอังกฤษแล้ว ใช้สื่อสารได้ในสถานการณ์จริงแบบไม่กังวลใจ หรือไม่กลัวว่าจะผิด ทำอย่างไรครูจึงไม่ใช้เวลาสูญเปล่าในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษตลอด 12 ปี ความสามารถทางภาษาไม่ได้เกิดขึ้นในเวลาข้ามคืน การเรียนภาษาจึงเป็นสิ่งที่ต้องค่อยเป็นค่อยไปอย่างต่อเนื่อง

สิ่งหนึ่งที่เราต้องยอมรับ คือ นักเรียนมักกลัวว่าจะพูดผิดไวยากรณ์ นึกคำศัพท์ไม่ออก เรียงประโยคไม่ได้ และกลัวว่าจะพูดเพี้ยน ในขณะที่เดียวกันก็ยังฟังภาษาอังกฤษไม่เข้าใจ เพราะเสียงของภาษาในหัวกับเสียงที่ได้ยิน ไม่ใช่เสียงเดียวกัน รวมทั้งไม่เข้าใจความหมายของคำศัพท์ด้วย เมื่อนักเรียนเต็มไปด้วยความกังวลใจในความ “ไม่รู้” ของตัวเอง ก็พกความกลัวเสียนำมาเติมกระเป๋า เมื่อต้องสื่อสาร เพราะการพูดผิดเป็นเรื่องน่าอาย และทำให้โดนหัวเราะเยาะ

แนวทางหนึ่งที่เป็นทางเลือกให้ครู คือ การเริ่มต้นจัดกิจกรรมการเรียนรู้ง่ายๆ ที่มั่นใจได้ว่านักเรียนส่วนใหญ่ได้โอกาสในการเรียนรู้ศัพท์ เสียง และโครงสร้างประโยคในสถานการณ์การใช้ภาษาที่พบได้จริงในชีวิตประจำวัน มีโอกาสได้ฝึกใช้ภาษาเพื่อสื่อสารด้วยระดับความรู้ทางภาษาอังกฤษที่เรียนรู้

เมื่อครูสามารถปรับทัศนคติของนักเรียนให้ใช้ภาษาอังกฤษและมีส่วนร่วมในห้องเรียนได้แล้วนั้น การจัดกิจกรรมต่างๆ หรือการสร้างสถานการณ์จำลองให้นักเรียนเพื่อฝึกฝนทักษะทางภาษาก็ไม่ได้เป็นเรื่องที่ยากจนทำไม่ได้อีกต่อไป และเมื่อครูสามารถสร้างทัศนคติและ

บรรยากาศเหล่านี้ให้เกิดขึ้นในห้องเรียนแล้ว 12 ปีของการเรียนภาษาอังกฤษของเด็กไทยจะเป็น 12 ปีที่เตรียมความพร้อมภาษาอังกฤษให้กับเด็กไทยอย่างมีคุณภาพ และจะทำให้เด็กไทยในอนาคตสามารถนำภาษาอังกฤษมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และไม่กลัวฝรั่งอีกต่อไป

ปัจจัยความสำเร็จประการหนึ่งของการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ คือ ความมุ่งมั่นทุ่มเทเรียนรู้ ความพยายาม และเวลาที่ใช้ในการฝึกฝน ของผู้เรียน ประกอบกับการจัดการเรียนรู้ของครู ในการสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจ และใช้ภาษาในการสื่อสารได้อย่างเป็นธรรมชาติและมีประสิทธิภาพ

ธรรมชาติของการเรียนรู้ภาษานั้น ทักษะการฟังและการพูดนับเป็นทักษะแรกๆ ที่ “เด็ก” เรียนรู้และใช้สื่อสารก่อนการอ่านและการเขียน ดังนั้น การเริ่มต้นจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษสำหรับเด็กประถมศึกษาจึงควรเริ่มต้นที่การฟังและการพูดก่อน ปัจจุบัน การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษมักเริ่มต้นที่การพัฒนาทักษะทางด้านการอ่านและการใช้ภาษาให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ (Grammar) เป็นหลัก ที่ครูเน้นการ “สอน” ให้นักเรียนเข้าใจกฎทางภาษาโดยไม่เน้นการเรียนโครงสร้างพื้นฐานของประโยคที่ใช้จริงตามสถานการณ์จริง แล้วฝึกให้นักเรียนได้สื่อสารบนฐานของการเรียนศัพท์ เสียง และ โครงสร้าง ทำให้เด็กเรียนรู้แบบ Passive Learning โดยไม่ได้ฝึกใช้ภาษาจริงตามสถานการณ์ในห้องเรียนอย่างที่ควรจะเป็น

ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning เพื่อส่งเสริมการสนทนาเป็นภาษาอังกฤษให้นักเรียนได้ในแต่ละคาบเรียน โดยกำหนดหัวข้อของการสนทนาที่เด็กสามารถนำไปใช้ได้จริงนอกห้องเรียนได้ เช่น เรื่องการตกท้าย โดยครูเตรียมคำศัพท์ที่สำคัญสำหรับบทสนทนา เตรียมประโยคพื้นฐานสำหรับการตั้งคำถาม เช่น What is your name? ตอบคำถาม และนำเสนอข้อมูลของตนเอง ให้นักเรียนได้เรียนรู้ก่อนเป็นแนวทาง แล้วให้นักเรียนเตรียมตั้งคำถามแบบง่ายๆ เป็นภาษาอังกฤษ หลังจากนั้นจึงเพิ่มประโยคที่ใช้ถามเรื่องต่างๆ ต่อไป เช่น What is your dog's name? เพื่อเพิ่มคลังศัพท์ และเพิ่มไวยากรณ์แบบง่ายๆ และเปิดโอกาสให้เด็กเตรียมตอบคำถามโดยนำเรื่องของตนเองมาตอบ ซึ่งนับเป็นการเรียนรู้ภาษาเพื่อการสื่อสารอย่างมีความหมายต่อเด็กด้วย เมื่อเด็กพบว่าการใช้ภาษาไม่ใช่เรื่องซับซ้อนและไกลตัว เด็กก็จะมีคามมั่นใจในการเรียนรู้และการใช้ภาษาเพิ่มขึ้นด้วย



กิจกรรมการเรียนการสอนแบบ Active Learning สามารถปรับใช้ได้กับทั้งผู้เรียนทุกๆ ระดับ ทั้งระดับประถมศึกษา หรืออุดมศึกษา

เมื่อได้ฝึกตั้งคำถามและตอบคำถามเพื่อการเรียนรู้และการเตรียมตัวสนทนาแล้ว ครูสามารถให้นักเรียนเลือกจับคู่สนทนาในห้องเรียนกันเอง โดยให้เวลาประมาณ 2-3 นาทีต่อการสนทนา แล้วได้เปลี่ยนคู่สนทนาอีก 2-3 คู่ เพื่อให้ได้ฝึกพูดและฟังหลายๆ ครั้ง และได้เรียนรู้คำศัพท์จากคำตอบของเพื่อนเพิ่มขึ้น โดยขณะที่นักเรียนฝึกสนทนา ครูก็สามารถไปสังเกตการณ์ใช้ภาษาของนักเรียนแต่ละคู่ เพื่อช่วยเพิ่มคำศัพท์ หรือช่วยปรับแก้เสียงหรือโครงสร้างประโยคให้นักเรียนได้เป็นรายบุคคลด้วย

เมื่อนักเรียนได้ฝึกใช้ภาษาเพื่อการสนทนาตามสถานการณ์แบบเป็นคู่แล้ว ครูสามารถนำการจัดการเรียนรู้แบบ Cooperative Learning หรือทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือมาใช้เพิ่มเติมได้ โดยจัดให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่มแบบคละความสามารถ ให้นักเรียนที่ใช้ภาษาได้ดีมีโอกาสช่วยเพื่อนที่ยังไม่คล่องนัก และสร้างโอกาสให้นักเรียนที่ยังไม่เข้าใจหรือไม่มั่นใจในการสนทนาได้เรียนรู้จากเพื่อน ซึ่งช่วยให้นักเรียนที่กลัวครู หรือไม่กล้าถามเรื่องที่ยังไม่เข้าใจในห้องเรียน ได้มีโอกาสถามจากเพื่อน หรือถามจากครูขณะที่ครูเดินมาสังเกตการทำกิจกรรมที่กลุ่มของตน การช่วยกันทำงาน หรือการช่วยกันอธิบายให้เพื่อนในกลุ่มช่วยให้นักเรียนได้ฝึกอธิบายให้เพื่อความเข้าใจ ได้ฝึกเรียนรู้จากเพื่อนที่ทำได้ดีกว่า และทำให้เด็กได้ “ช่วยกัน” เรียนรู้และฝึกฝน ช่วยกันกระตุ้นให้เกิดการปรับปรุง และผลักดันประเมินความสามารถของกันและกันได้อย่างเป็นธรรมชาติด้วย

กิจกรรมกลุ่มที่น่าสนใจสำหรับการนำมาใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ คือ Jigsaw โดยครูจัดให้นักเรียน 4-6 คน ที่มีความสามารถทางการใช้ภาษาต่างกันได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม เรียกว่า home group โดยแต่ละคนได้รับ

มอบหมายให้รับผิดชอบศึกษาประเด็นที่แตกต่างกัน เช่น งานของกลุ่มคือ การศึกษา บทสนทนาในสถานการณ์หนึ่งๆ ที่มีคำศัพท์ใหม่ 20 คำ โดยสมาชิกแต่ละคนของกลุ่มของ home group จะได้รับมอบหมายให้หาความหมายของคำศัพท์คนละ 5 คำ ที่แตกต่างกัน เพื่อนำมาถ่ายทอดให้สมาชิกกลุ่มฟังด้วย

สมาชิกกลุ่มที่ได้รับมอบหมายให้หาความหมายของคำศัพท์ที่ตรงกันสามารถรวมตัวกันเป็นกลุ่ม expert group เพื่อช่วยกันหาและอธิบายคำที่ศึกษาตรงกันนั้น ก่อนจะกลับเข้า home group ของตนเอง เพื่อถ่ายทอดคำศัพท์และโครงสร้างประโยคให้เพื่อนสมาชิกกลุ่มฟัง จนทุกคนได้ครบทั้ง 20 คำ

การบอกความหมาย การอธิบายหน้าที่ของคำศัพท์ที่หาความหมายว่า มีหน้าที่อะไรในประโยค และอธิบายโครงสร้างประโยคของสมาชิกที่มาจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Expert Group) เพื่อแบ่งปันข้อมูลที่ตัวเองได้ทำการค้นคว้ามาให้แก่สมาชิกคนอื่นๆ ใน home group นั้น นับเป็นการสร้างเสริมความมั่นใจให้แก่ผู้พูดอย่างมาก

ในช่วงแรก นักเรียนบางคนอาจขาดความมั่นใจที่จะใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร แต่การสนทนาในกลุ่มย่อย จะช่วยให้นักเรียนผ่อนคลาย และมั่นใจมากขึ้นมากกว่าการต้องตอบคำถามครูในห้องเรียนหรือหน้าชั้นเรียน ที่เด็กมักรู้สึกไม่ปลอดภัย ไม่มั่นใจ และไม่ยอมทำกิจกรรมนั้นๆ

วัตถุประสงค์ของกิจกรรมง่าย ๆ นี้ คือ การสร้างโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการค้นหาความหมายของคำศัพท์ที่ยังไม่เคยเรียน และสังเกตตำแหน่งของคำศัพท์ในประโยค พร้อมทั้งนำความรู้เดิมเรื่องโครงสร้างและหน้าที่ของคำศัพท์ในรูปประโยคมาทำความเข้าใจความหมายของประโยคที่เรียนรู้ใหม่นี้ด้วยตนเอง ซึ่งนอกจากจะทำให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการเรียนภาษาจากฐานความรู้เดิมแล้ว ยังช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้การสร้างประโยคใหม่ โดยใช้คำศัพท์ใหม่ๆ ได้อย่างถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ด้วย

การเรียนการสอนแบบ Active Learning โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือจึงนับเป็นการช่วยให้นักเรียนได้ใช้ภาษาในการสื่อสารไปพร้อมๆ กับสร้างขวัญกำลังใจและความมั่นใจให้นักเรียน ในขณะเดียวกันก็ลดความรู้สึกไม่ปลอดภัยและความกังวลใจในการใช้ภาษาอังกฤษต่อหน้าเพื่อนนักเรียนและครูด้วย ทั้งนี้ คำชมเชยจากครูก็เป็นอีกหนึ่งแรงเสริมที่ช่วยสร้างความมั่นใจให้นักเรียน

ผู้เขียน

อาจารย์ ดร. กิรติ คุสานนท์ สาขาวิชาประถมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีเมล: kiratikhu@hotmail.com

คิดนอกกรอบ

Think out of the Box

พรพิมล สุขะวาทิ

การทดสอบระดับความสามารถทางภาษาของผู้สอน ภาษาอังกฤษ: แนวทางพัฒนาชั่วคราวหรือสู่ความยั่งยืน English Proficiency Test for Teachers: Temporary or Sustainable Way of Development

ยุคนี้เป็นยุคที่ปฏิเสธได้ยากถึงบทบาทของภาษาอังกฤษในสถานะเครื่องมือเพื่อการสื่อสาร ยิ่งเมื่อประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างเป็นทางการในปีคริสต์ศักราช 2015 จะเห็นได้ว่าประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศซึ่งหมายถึงประเทศที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาราชการและไม่ค่อยมีโอกาสใช้ภาษาอังกฤษนอกห้องเรียน ประเทศในบริบทนี้มีความตื่นตัวและมุ่งหวังที่จะมีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเป็นอย่างมาก และดูเหมือนว่านโยบาย หรือแผนการพัฒนาศักยภาพครูสอนภาษาอังกฤษของประเทศไทยจะเน้นไปที่การพัฒนาศักยภาพครูสอนภาษาอังกฤษหลายประเทศเห็นว่าการทดสอบความสามารถทางภาษาอังกฤษของครูผู้สอนนั้นเป็นสิ่งจำเป็น จึงมีการจัดทดสอบระดับภาษาของครู ดังเช่น เขตปกครองพิเศษฮ่องกงนั้นครูผู้สอนภาษาอังกฤษต้องผ่านการทดสอบชื่อ LPAT และในประเทศเวียดนามนั้นตามโครงการภาษาต่างประเทศแห่งชาติ ค.ศ. 2020 นั้นได้กำหนดให้ครูผู้สอนภาษาอังกฤษต้องผ่านการทดสอบความสามารถทางภาษาเช่นกัน ในบางประเทศมีการเชื่อมโยงระดับความสามารถทางภาษาจากการสอบกับเงินรางวัล เช่นในประเทศมาเลเซียผู้ที่สอบได้ระดับ C1 จะได้รับเงินรางวัล 3,000 ริงกิต และผู้ที่สอบได้ระดับ C2 จะได้รับเงินรางวัล 5,000 ริงกิต เป็นต้น

สำหรับประเทศไทย หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ออนไลน์ฉบับวันที่ 2 มิถุนายน 2559 ได้ออกข่าวเกี่ยวกับโครงการการจัดการทดสอบภาษาอังกฤษครูสอนภาษาอังกฤษ ตามเนื้อข่าวนั้นสิ่งที่น่าสนใจคือครูภาษาอังกฤษที่จะเข้าร่วมโครงการทดสอบนี้มีทั้งครูคนไทยและครูชาวต่างชาติ ครูที่จบเอกภาษาอังกฤษโดยตรงและครูที่จบวิชาเอกอื่นๆ ที่มีใช้เอกภาษา

อังกฤษ โดยโครงการนี้ถูกนำเสนอต่อครูสภาโดยกลุ่มคนทำงานสำหรับจัดโครงการนี้และการที่ทดสอบผู้สอนภาษาอังกฤษทั้งหมด มีการให้เหตุผลว่า ผู้เรียนจะได้เกิดความมั่นใจว่าได้เรียนกับครูที่มีความสามารถภาษาอังกฤษอย่างแท้จริงหรือไม่ โครงการนี้จะเป็นความร่วมมือระหว่างครูสภาและสถาบันบริติชเคาซิล โดยปกติแล้วกระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ผู้สอนภาษาอังกฤษทั้งคนไทยและต่างชาติเจ้าของภาษานั้นจะต้องจบศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์ หากจะสอนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยผู้ที่ไม่จบหลักสูตรดังกล่าวโดยตรงนั้นสามารถสอนได้แต่อย่างไรก็ต้องมาสอบประกาศนียบัตรวิชาชีพครู แต่ตามชาวนี้นักผู้สอนภาษาอังกฤษนี้ผ่านการทดสอบและเข้าอบรมกับโครงการร่วมมือของครูสภาและสถาบันบริติชเคาซิลนี้จะสามารถมีสิทธิ์สอนภาษาอังกฤษได้ทันที

สำหรับการทดสอบความสามารถทางภาษาอังกฤษของผู้สอนนั้น ดูแล้วก็จะเห็นวิธีการคัดกรองคุณภาพ หรือพัฒนาศักยภาพผู้สอนได้ในระดับเบื้องต้น หากแต่นำพาไปสู่การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่ยั่งยืนหรือไม่นั้นก็เกิดปฏิกิริยาที่อาจจะต้องการการระดมความคิดร่วมกันเพื่อให้ได้มาซึ่งวิสัยทัศน์ว่า การทดสอบความสามารถทางภาษาของผู้สอนภาษาอังกฤษนั้น โดยแนวคิดนั้นเห็นได้ว่าเต็มไปด้วยความตั้งใจดี ที่จะทำให้ครูมีความตื่นตัวในการพัฒนาความสามารถของตนเอง หากแต่กระบวนการนี้นั้นเป็นตัวแปรหลักที่ยั่งยืนในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยหรือไม่ ซึ่งจริงๆ แล้วโครงการทดสอบความสามารถของครูภาษาอังกฤษนั้นไม่ได้มีแต่โครงการนี้โครงการเดียวหากแต่ก่อนหน้านี้ยังมีนโยบายปฏิบัติการเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดการทดสอบครูภาษาอังกฤษทั่วประเทศ โดยการทดสอบนี้อิงกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากล ได้แก่ Common European Framework of Reference for Languages (CEFR) ซึ่งระดับความสามารถทางภาษาจากระดับต่ำสุดไปสู่ระดับสูงคือ A1 A2 B1 B2 C1 และ C2 โดยกำหนดให้ครูภาษาอังกฤษที่ผ่านการทดสอบในระดับ B2 ขึ้นไปและมีอายุไม่เกิน 40 ปีเข้ารับการอบรม การอบรมพัฒนาครูแกนนำการสอนภาษาอังกฤษ (English Boot Camp) จัดโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกับสถาบันบริติชเคาซิล โดยครูที่เข้าตามเกณฑ์นี้จะได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านทักษะภาษาอังกฤษและเทคนิคการสอนจากวิทยากรเจ้าของภาษาเป็นเวลา 5 สัปดาห์ โดยผู้ที่ได้รับการอบรมจะต้องนำความรู้ไปขยายผลในโรงเรียนในเขตพื้นที่ของตนในฐานะครูแกนนำ

คำถามคือการที่ผู้สอนเข้ารับการทดสอบความสามารถทางภาษาอังกฤษนั้นเป็นปัจจัยหลักในความสำเร็จของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษอย่างยั่งยืนสักเพียงใด ดังจะเห็นได้จากบทความงานวิจัยในวารสาร Asian Englishes ฉบับที่ 1 ปี 1999 ได้สำรวจครูจำนวน 212 คนจากบริบทการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองและภาษาต่างประเทศ พบว่าสิ่งที่ครูภาษาอังกฤษเหล่านั้นเห็นว่าสำคัญที่สุดสำหรับการเรียนการสอนนั้นลำดับที่หนึ่งคือ ความ

สามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนเรียนรู้ อยู่ที่ 65% ลำดับที่สองคือสามารถสนับสนุนให้ผู้เรียนเรียนรู้โดยพึ่งพาตนเองเองได้ 46% ส่วนที่เห็นว่าควรมีความรู้ความสามารถในเนื้อหาที่สอนนั้น อยู่ที่ลำดับที่สามคือ 40% ประเด็นคือความคิดเห็นจากทางฝ่ายครูเองอาจจะมองเห็นความสำคัญในด้านอื่น ซึ่งระดับผู้วางนโยบายการศึกษาอย่างกระทรวงศึกษาธิการที่มองเห็นความสำคัญของความรู้ความสามารถด้านทักษะและเนื้อหาของครูผู้สอนมาเป็นอันดับหนึ่งขณะนี้ คงต้องคิดว่าทำอย่างไรครูผู้สอนภาษาอังกฤษจะมีความเห็นคล้อยตาม เพราะความเต็มอกเต็มใจที่จะทำการกิจใดๆ ก็ตามจะเป็นกุญแจสำคัญให้ถึงจุดหมายได้โดยไม่รู้ลี้ก่ว่าเป็นยาขมแต่อย่างใด หรือจะเป็นการสร้างความกดดันให้ผู้สอนที่ไม่ได้จบทางการสอนภาษาอังกฤษหรือเอกภาษาอังกฤษ ซึ่งสถานการณ์ของประเทศไทยข้อเท็จจริงคือครูระดับประถมศึกษาที่ต้องสอนวิชามากกว่าหนึ่งกลุ่มสาระ ดังนั้นเพื่อให้ผ่านการทดสอบนี้ หรือได้ระดับความสามารถเป็นที่น่าพอใจ คุณครูซึ่งมีภาระงานสอน งานดูแลนักเรียน และงานเอกสารอีกมากมาย ยังต้องเพิ่มการจัดสรรเวลาเข้าติวข้อสอบนี้ จนต้องละทิ้งการเรียนในบางขณะหรือไม่ การเปลี่ยนแปลงสถานการณ์การเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยนั้นอาจจะต้องใช้เวลามากพอสมควร เพราะเรามีบริบทเฉพาะ และการสนับสนุนการสอนของครูในห้องเรียนยังมีความจำเป็นอยู่มากเช่นกัน

ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องทำความเข้าใจกับครูผู้สอนภาษาอังกฤษนี้ให้ดีกว่าการทดสอบนี้มีไว้เพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนให้ดีขึ้นมิได้มีขึ้นเพื่อคัดครูที่ความสามารถต่ำหรือไม่ได้จบทางด้านภาษาอังกฤษโดยตรงออก แต่หากพบว่าครูที่อยู่ในกลุ่มที่ต้องพัฒนาความสามารถก็จะได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่จากภาครัฐเพื่อให้ได้พัฒนาความสามารถของเขาเหล่านั้นต่อไป ส่วนตัวนั้นเห็นว่าการทดสอบครูนั้นเป็นกุญแจสำคัญที่จะใช้เปิดประตูไปสู่ความสำเร็จด้านต่างๆ ของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษได้แต่จะให้ความสำเร็จนั้นยั่งยืนต่อไปไม่ใช่ชั่วคราวช่วยยาม ต้องมีกระบวนการจัดการ และข้อสำคัญต้องให้ผู้สอนเห็นความสำคัญของการทดสอบและกระบวนการสนับสนุนนั้น เพื่อเกิดแรงจูงใจภายใน และเมื่อผู้สอนมีแรงจูงใจภายในที่ต้องการเห็นความสำเร็จของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแล้วนั้น หนทางไปสู่ความสำเร็จแบบยั่งยืนก็จะเป็นแสงสว่างปลายอุโมงค์ที่สองสว่างพอที่ผู้ที่อยู่ในระหว่างการเดินทางในอุโมงค์จะมีความรู้สึกว่าเป็นไปได้ที่จะไปถึงในวันหนึ่ง และวันนั้นการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพในประเทศไทยก็จะมีใช้เรื่องยากอีกต่อไป

ผู้เขียน

อาจารย์ ดร. พรพิมล ศุขะวาทิ สาขาวิชาการสอนภาษาต่างประเทศ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีเมล: jjpornpimol@gmail.com

เปิดประเด็น

Issues Raising

จินดิษฐ์ ละออบปักขิณ

อีกหนึ่งทัศนะต่อความหมายของ Coaching และ Mentoring

Alternative Definitions of Coaching and Mentoring

“อะไรคือความแตกต่างของ Coaching และ Mentoring”

คำสองคำนี้อาจจะใกล้เคียงกัน แต่ควรเป็นได้แค่เพียงชิดใกล้ อาจมีส่วนซ้อนทับ แต่ต้องไม่สมนัยกันทั้งหมด เพราะหากเป็นเช่นนั้นแล้ว จึงสมควรใช้ว่า Coaching หรือ Mentoring เพียงคำใดคำหนึ่งแทน

การกำกับให้ทั้งสองคำมาคู่กัน อาจเป็นเพราะต่างฝ่ายต่างต้องอิงอาศัย และเป็นส่วนเติมเต็มกันและกัน จึงจะยังให้ถึงซึ่งความบริบูรณ์และสัมฤทธิ์ผลพร้อมกันได้

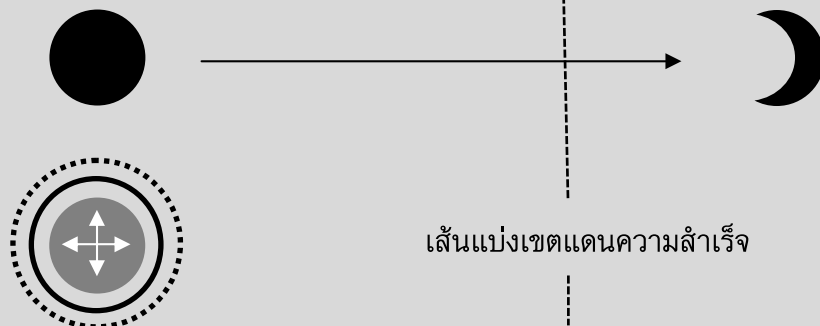
เอกสารประกอบการพัฒนาบุคลากรแกนนำโดยใช้กระบวนการสร้างระบบการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching และ Mentoring) เรื่อง **Coaching and Mentoring** ที่เขียนโดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรภี รุโจปการ ได้อธิบายว่า ความหมายรากศัพท์ของคำว่า **Coaching** มาจากคำว่า **Coach** ที่หมายถึง รถม้า โดยต่อมามีการขยายความเพื่อใช้กับ **คนช่วยสอน** อันหมายถึง เป็นรถม้าที่ช่วยนำพาให้ไปถึงยังจุดหมาย ส่วน **Mentoring** มาจาก **Mentor** ซึ่งเป็นชื่อตัวละครในปกรณัม The Odyssey ซึ่งมีหน้าที่คอยดู Telemachus บุตรแห่ง Odysseus โดยต่อมาชื่อนี้ได้ถูกขยายความให้มีคุณวิเศษมากกว่าเพียงการดูแล แต่หมายรวมถึงการเป็น**ครูเป็นที่ปรึกษา ผู้แนะนำ** ให้กำลังใจใกล้ชิด

ความหมายของคำทั้งสอง แม้จะมีจุดร่วมกันคือการเป็น “**ผู้สอน**” แต่จุดเน้นและนัยสำคัญของ **Coaching** นั้น เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับ “**การบรรลุจุดหมาย**” ในขณะที่ **Mentoring** ให้ความรู้สึกหนักไปที่การเติบโตจากภายใน ซึ่งในแง่มุมนี้ได้ช่วยทำให้เราเห็นตัวอย่างที่แสดงความแตกต่างของทั้งสองคำได้ชัดเจนขึ้น เช่น

- ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่สามารถนำพาศิษย์ให้สำเร็จการศึกษาได้ หากแต่หัวใจของผู้ถึงจุดหมายกลับบอบช้ำและเข็ดขยาดต่อการทำวิจัย
- ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ดูแลศิษย์อย่างใกล้ชิด ให้คำปรึกษาอย่างมีความสุข เป็น

กัลยาณมิตร แต่ไม่สามารถแนะหรือนำพาให้ศิษย์สำเร็จได้ตามเงื่อนไข

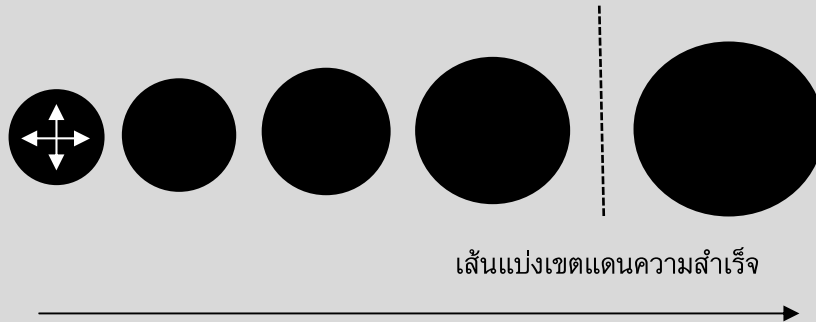
ตัวอย่างทั้งสองที่ยกมาใช้แบบจงใจยกให้สุดโต่งเพื่อแสดงความต่างนี้ น่าจะทำให้เห็นความต่างของคำชัดเจนมากขึ้น และเห็นความจำเป็นที่ทั้งสองคำต้องมาคู่กัน พิจารณาในอีกมุมหนึ่ง ตามทฤษฎีนี้ **Coaching** จึงเน้นน้ำหนักที่ความสำเร็จ หรือการเปลี่ยนตำแหน่ง (position) ให้เคลื่อนที่ไปข้างหน้า แต่ **Mentoring** เน้นน้ำหนักที่การเติบโต ความเจริญ ความสมบูรณ์ หรือการเปลี่ยนขนาด (size) ซึ่งสามารถสรุปความหมายได้ดังแผนภาพ



แผนภาพที่ 1 แสดงการ Coaching ที่ขาด Mentoring (บน) และการ Mentoring ที่ขาด Coaching (ล่าง)

แผนภาพที่ 1 นี้ แสดงให้เห็นได้ว่า ภาพบน วงกลม ซึ่งเป็นต้นทุนเดิม แม้จะถูก Coach จนเคลื่อนที่เปลี่ยนตำแหน่ง (position) ไปสู่แดนแห่งความสำเร็จได้ แต่วงกลมบริบูรณ์กลับแหวกโหว่เหลือเพียงเสี้ยว ขณะที่ภาพล่าง วงกลม แม้จะมีขนาด (size) ใหญ่ขึ้น แต่กลับไม่ได้เคลื่อนที่ไปไหน แผนภาพที่ 1 จึงเป็นสิ่งที่ต้องประสงค์ หากเปรียบ “ความสำเร็จ” คือ “การจัดการเรียนรู้ที่ทรงประสิทธิภาพ” โค้ชที่เชี่ยวชาญย่อมรู้หน้าตาของแผนการจัดการเรียนรู้ที่จะนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ที่ทรงประสิทธิภาพนั้น หากแต่การยึดเย็ดให้ปฏิบัติตามแผน หรือใช้แนวทางการแนะนำที่ถากถางบาดใจ แม้จะขมใจทำงานพบกับความสำเร็จ แต่จะไม่ประสบผลในระยะยาว ขณะที่การมุ่งให้กำลังใจด้วยคำหวานเพียงอย่างเดียวก็ไม่ได้ช่วยให้การสอนดีขึ้นดังหวัง เหมือนเป็นเพียงแค่**บอดบลดบอด**เท่านั้น

ดังนั้น Coaching และ Mentoring จึงมีความต่างกัน และจำเป็นต้องอิงอาศัยกัน เพื่อเสริมจุดเด่นและเติมส่วนที่ยังขาดพร่องของกันและกัน ดังแสดงในแผนภาพที่ 2



แผนภาพที่ 2 แสดงผลของการ Coaching ที่ควบคู่กับ Mentoring

การชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง จึงนับได้ว่าเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างผู้ชี้แนะและผู้เป็นพี่เลี้ยงกับครู แบบ “กัลยาณมิตรทางวิชาชีพ” เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทางวิชาชีพในแบบที่มีความสุขด้วยกันทุกฝ่าย

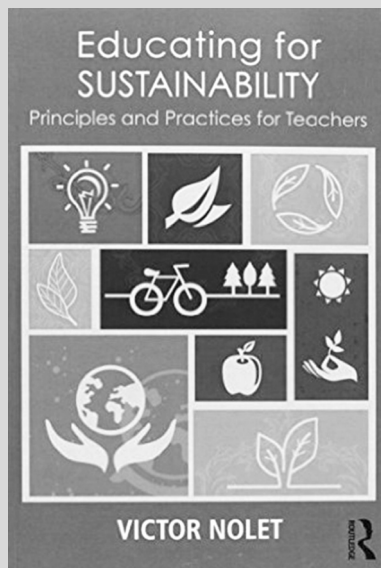
ผู้เขียน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จินนดิษฐ์ ละออปักษิณ สาขาวิชาการศึกษาคณิตศาสตร์ ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีเมล: ljinnadit@hotmail.com

แนะนำหนังสือ

Book Review

เฟื่องอรุณ ปริดีดิลก



Nolet, V. (2016). *Educating for sustainability: Principles and practices for teachers*. New York: Routledge.

หนังสือเล่มนี้มีขนาดกะทัดรัดน่าอ่าน มีจำนวน 218 หน้า ผู้เขียนคือ Professor Victor Nolet ศาสตราจารย์ทางด้าน Secondary Education แห่ง Western Washington University ประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้เขียนระบุไว้ในบทนำของหนังสืออย่างน่าสนใจว่า หนังสือเล่มนี้นำเสนอหลักการพื้นฐาน ทฤษฎีฐานรากและข้อเสนอแนะในการบูรณาการการศึกษาเพื่อความยั่งยืน โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ตอน คือ 1) หลักการของการศึกษาเพื่อความยั่งยืน (Principles of Education for Sustainability) 2) การส่งเสริมโลกทัศน์ของความยั่งยืน (Fostering a Sustainability Worldview) และ 3) การเรียนรู้และการคิดสำหรับความยั่งยืน (Learning and Thinking for Sustainability)

หนังสือเล่มนี้เหมาะสำหรับครูหรือผู้ที่จะเป็นครูทุกระดับการศึกษา แต่ละบจะมี การออกแบบให้ผู้อ่านได้ติดตามและพัฒนาการปฏิบัติงานวิชาชีพ ส่งเสริมการคิดและบอก แหล่งข้อมูลที่สามารถอ่านเพิ่มเติมได้ ดังเช่น กรอบ ‘Extend Your Professional Knowledge’ และกรอบ ‘Consider This’. ซึ่งปรากฏอยู่ในทุกบท ซึ่งนอกจากผู้อ่านจะได้ประโยชน์ ในเรื่องหลักการ เนื้อหา ทฤษฎีเกี่ยวกับความยั่งยืนแล้ว ยังได้ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการสอน รูปแบบการสอน และการจัดกิจกรรม อีกด้วย

ผู้เขียน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เฟื่องอรุณ ปรีดีดีลิก ผู้อำนวยการศูนย์บรรณสารสนเทศทางการศึกษา
อาจารย์ประจำสาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์นโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร 10330
อีเมล: fuangarun.p@chula.ac.th

แบบแสดงความคิดเห็นต่อวารสารครุศาสตร์

โปรดแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินการและการเผยแพร่วารสารครุศาสตร์ตามที่ท่านเห็นสมควร

1. จำนวนบทความในวารสารมีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

2. คอลัมน์ใดในวารสารที่ท่านคิดว่ามีประโยชน์ เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

.....

3. ท่านคิดว่าควรมีการปรับลดหรือเพิ่มคอลัมน์ใดในวารสาร เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

.....

4. ข้อเสนอแนะอื่นๆ สำหรับการปรับปรุงวารสาร

.....

.....

.....

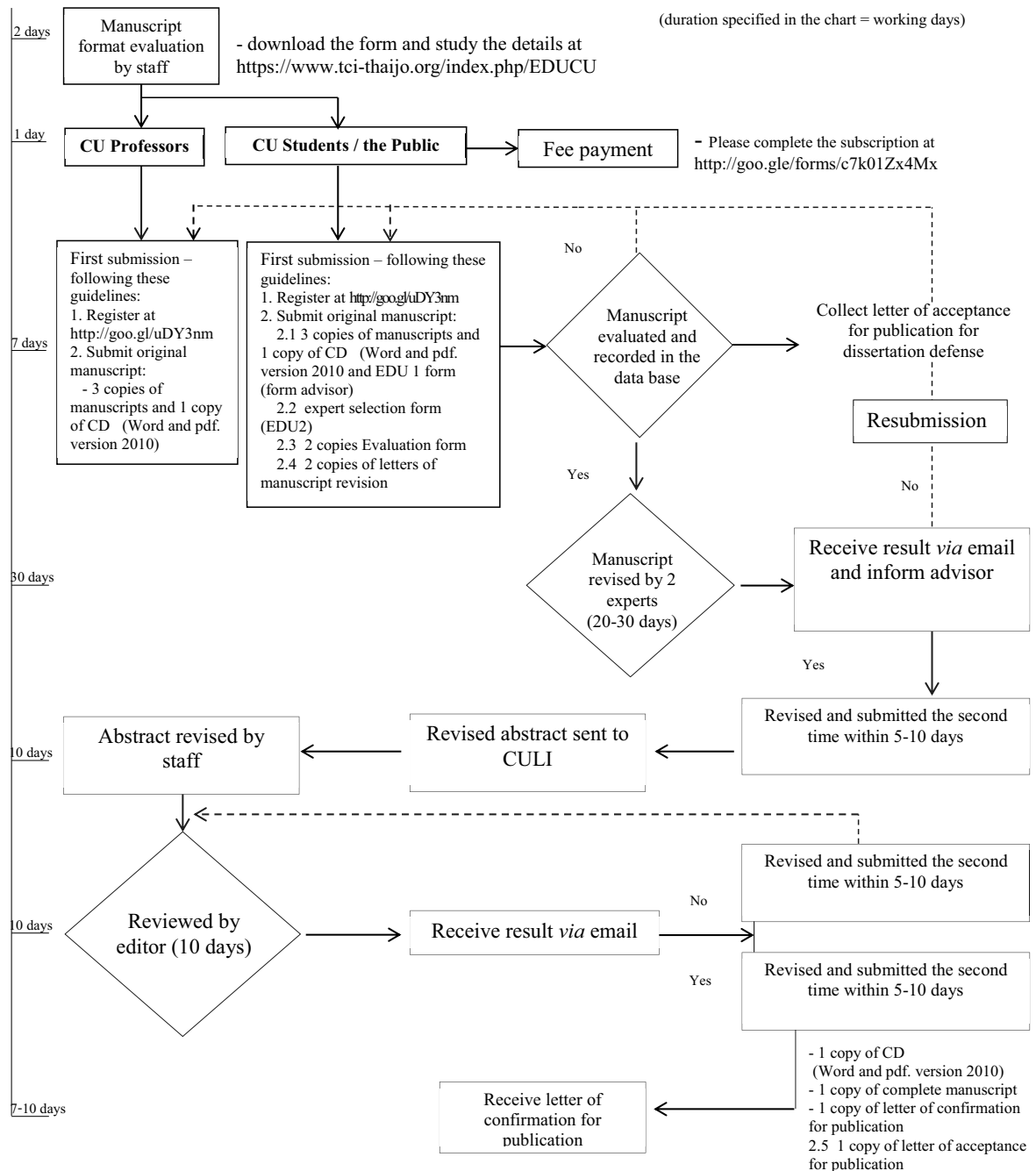
.....

.....

ขอขอบคุณสำหรับความคิดเห็นของท่าน

กองบรรณาธิการ

A Guide to Manuscript Submission to Journal of Education Studies

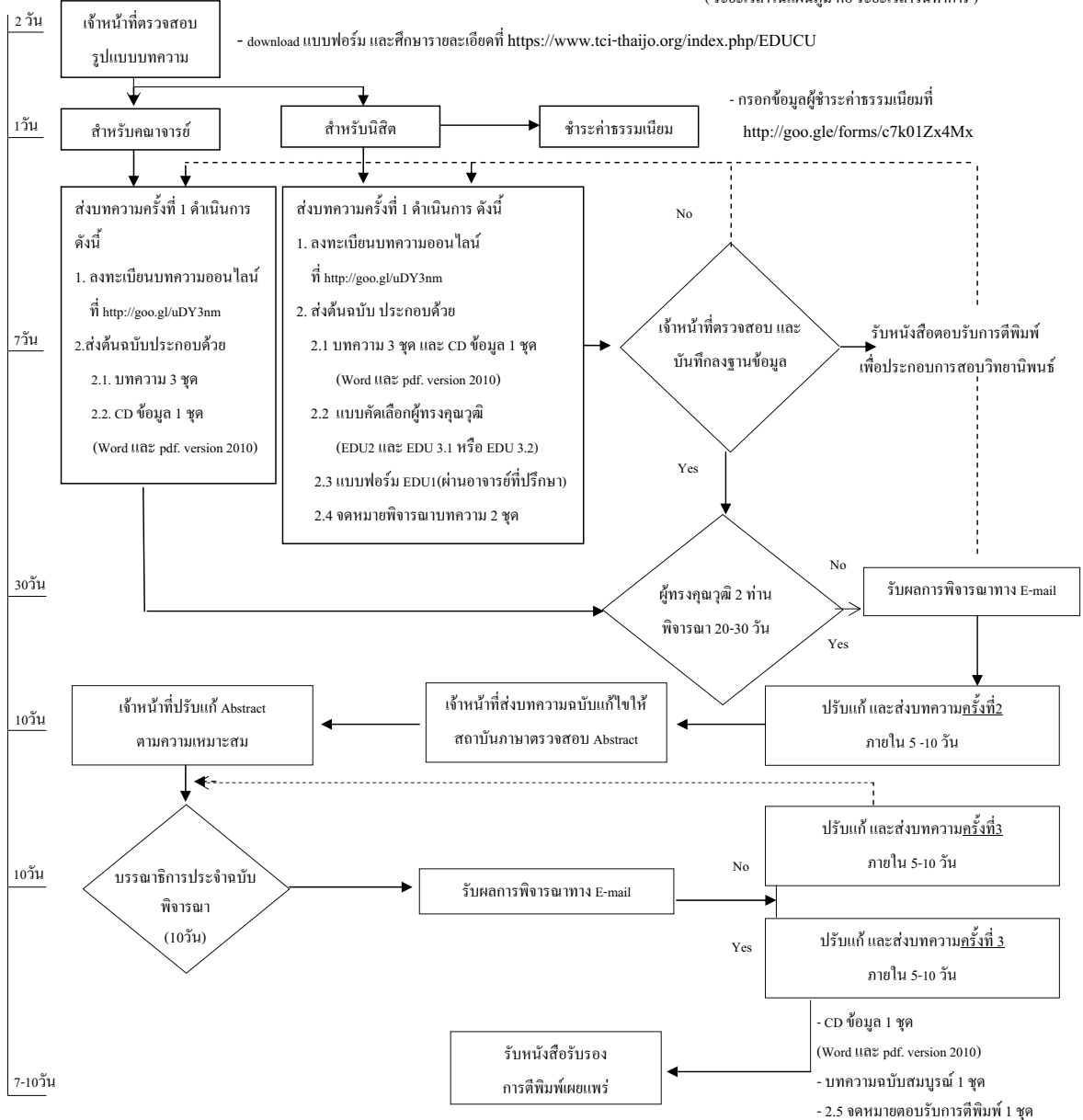


OJED is published 4 times a year. If you are interested in having your article published with us, please proceed within the following deadlines:

- 1st publication (January-March) - submit within the 1st week of November
- 2nd publication (April-June) – submit within the 4th week of February
- 3rd publication (July-September) – submit within the 3rd week of May
- 4th publication (October-December) – submit within the 1st week of September

แผนภูมิขั้นตอนการส่งบทความวารสารครุศาสตร์

(ระยะเวลาในแผนภูมิ คือ ระยะเวลาวันทำการ)



เนื่องจากวารสารครุศาสตร์ 1 ปี มี 4 ฉบับ ดังนั้น หากท่านมีความประสงค์จะเผยแพร่บทความวิจัย ขอความกรุณาส่งบทความล่วงหน้า ดังนี้

ฉบับที่ 1 (มกราคม-มีนาคม) ส่งภายในสัปดาห์แรกของเดือนพฤศจิกายน

ฉบับที่ 2 (เมษายน-มิถุนายน) ส่งภายในสัปดาห์สุดท้ายของเดือนกุมภาพันธ์

ฉบับที่ 3 (กรกฎาคม-กันยายน) ส่งภายในสัปดาห์ที่สามของเดือนพฤษภาคม

ฉบับที่ 4 (ตุลาคม-ธันวาคม) ส่งภายในสัปดาห์แรกของเดือนกันยายน

How to get published in Journal of Education Studies

Academic articles and research articles submitted to the Journal of Education Studies must be original contributions. They must not have been previously published and must not be under consideration for publication by another journal. Each article will have to go through our peer review process, in which two experts in a related field from the Faculty of Education at Chulalongkorn University and other institutes will take part. The editorial board will notify the author if his/her article is accepted. Revision, if required, must be made by the author.

Topic areas

Topic areas are as follows:

- **curriculum and instruction:** early childhood education, elementary education, teaching Thai language, mathematics education, science education, social studies instruction, health and physical education, occupations and technology instruction and foreign language instruction
- **art music and dance education:** art education, music education and dance education
- **educational policy management and leadership:** development education, educational administration, educational supervision, higher education, business education and vocational education
- **educational research and psychology:** educational research, educational measurement and evaluation, educational statistics, educational technology and education psychology
- **educational communication and technology:** educational technology
- **lifelong education:** non-formal education

Manuscript Preparation

The prospective contributor has to submit 3 hard copies of his/her paper, which is approximately 8 - 15 pages in length, including his/her biodata on a separate A4 paper. The paper should be printed on one side of A4 paper with SarabunPSK 16.

The style guide for publication is as follows.

1. Title (Thai and English)
2. Author's name (Include all authors' names if there is more than one author.)
3. Author's highest degree and academic title (Include all authors' academic titles if there is more than one author.)
4. Affiliation (department/faculty/address, contact number and email address)

Submission Procedures

The author submits the manuscript to the editorial board for their first review at Center for Innovations, Textbook, and Academic Papers, or via email: cujournaledu@gmail.com, and waits for their approval before officially registering his/her submission on the website: www.tci-thaijo.org/index.php/EDUCE. Along with the online registration, the author has to submit three original copies of the manuscript with a CD at the center and pay at least 1 year of the journal subscription and 2,500 baht as a publication fee.

Research articles must follow the following publication guide.

- title in Thai and English, abstract in Thai and English (no more than 200 words), 2-3 keywords in Thai and English, introduction, objectives, research methodology, research findings, discussion and recommendations, and references (Page numbers must be printed on all pages.)

Academic articles must follow the following publication guide.

- title in Thai and English, abstract in Thai and English (no more than 200 words in length), introduction, content, conclusion and references (Page numbers must be printed on all pages.)

*** Publication format can be downloaded at <http://www.tci-thaijo.org/index.php/EDUCE/issue/2645> ***

References

The author needs to follow the Publication Manual of the American Psychological Association, 6th Edition style. References are listed fully in alphabetical order according to the last name of the first author.

An example can be found on the following website: <http://www.tci-thaijo.org/index.php/EDUCE/issue/archive>

For more information, contact the journal manager, Chayut Homhnug,
Center for Innovations, Textbooks, and Academic Papers, Faculty of Education,
Chulalongkorn University Phayathai Rd., Patumwan, Bangkok 10330 Tel. 02-218-2604 ext 128
E-mail: cujournaledu@gmail.com